Marius Marian Şolea

Crimă şi pace bună

(I) Lupta dintre suflet şi sânge

Editor: Călin Vlasie

Redactor: Lucian Pricop
Corectură: Eugen Velican
Tehnoredactor: Vera Carabulea
Coperta colecției: Andrei Mănescu
Prepress: Viorel Mihart

Ilustrația copertei: X-MEDIA&Music Production

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MARIUS MARIAN ŞOLEA
Crimă şi pace bună / Marius Marian Şolea. - Piteşti :
Paralela 45, 2007
ISBN (10) 973-697-788-9; ISBN (13) 978-973-697-788-6

821.135.1-1

Acest roman a beneficiat de bursă COPYRO în 2006.

Marius Marian Şolea

Crimă şi pace bună

•

(I) Lupta dintre suflet şi sânge

(*roman*)

Cu prefaţă de Lucian Chişu

PARALELA 45

Marius Marian Şolea – născut în 11 octombrie 1974, în Bucureşti. Licenţiat în Teologie şi Arte plastice. Din 1994 a fost colaborator al unor instituţii de presă şi reviste culturale, dintre care *TVR Iaşi*, *Radio Iaşi*, *Radio Contact Iaşi*, *Radio România Cultural*, *Radio Târgu-Jiu*, *Cronica, Literatorul, Brâncuşi*, *Scrisul Românesc, Calende*, *Convorbiri Literare, Hyperion, Viaţa Românească, Timpul, Luceafărul, Ex Ponto, Poesis, Contemporanul – Ideea Europeană, Ateneu*. Între 1996 şi 2000 a fost preşedinte al secţiunii române a Mişcării Europene, filiala Iaşi. În 2001, redactor şef al săptămânalului *Gazeta de Gorj*; 2002-2004, editorialist la *Radio Târgu-Jiu* şi *Gorjul de azi*.

Volume publicate: *Mereu secunda, mereu şi Dumnezeu*, Editura Alexandru Ştefulescu, Tîrgu-Jiu, 1995, cu o prefaţă de Mihai Ursachi şi o postfaţă de George Ţărnea; *Universul din piatră*, Editura A 92, Iaşi, 1996; *Paşii de sub simţ*, Editura A 92, Iaşi, 1997, cu o prefaţă de Ioan Holban; *Semantice umbre*, Editura Junimea, Iaşi, 1998, cu o prefaţă de Cezar Ivănescu; *Cobiliţa cu furnici şi alte proceduri*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1999,cu un argument de Cătălin Florian Giurma; *Lungul poem haiku de o mie de strofe* (prima parte), Editura Albatros, Bucureşti, 2000, cu o postfaţă de Valentin Taşcu; *Blestemul bărbăţiei şi alte imagini sociale*, Editura Eminescu, Bucureşti, 2002, cu o înştiinţare de acad. Matilda Caragiu Marioţeanu; *Un peşchir şi o ţîră dragoste*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2004, cu o interfaţă de Valentin Taşcu; *Contemporan cu Dumnezeu*, Editura Muzeul Literaturii Române, 2005, cu o prefaţă de Liviu Ioan Stoiciu; *Graiul vostru*, viziunea ţăranului din Gorj asupra lumii, cu o prezentare de Marin Mincu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2006; antologia *Proza.ro*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2006. Din 1998, membru al Uniunii Scriitorilor din România. În prezent,

consilier în Ministerul Culturii şi Cultelor, consilier personal al preşedintelui Mişcării Europene, secțiunea română.

Prefață

În cele mai multe dintre cazuri, soarta prefețelor este aceea de a fi ocolite, iar dacă ele se referă la beletristică, indicele probabilității creşte semnificativ. Adevărul că gusturile nu se discută are trimitere şi la inefabilul literaturii. Prefețele devin numai o eventualitate, consumată doar în măsura în care, până la adevăratul festin, vreun cititor ar fi tentat de frugale recomandări. Conştient de adeverirea celor de mai sus, am scris, totuşi, această prefață argumentând-o cu dictonul: excepțiile întăresc regula. Ținând (prin alte site ale rațiunii) de prezența agasantă ori nu a prefețelor, ar mai fi de adăugat că însuşi autorul ne oferă la sfârşitul cărții, pândită de aceleaşi pericole, o prezentare. N-am ezitat să mă constitui în excepție şi, astfel motivat, am citit-o, constatând că, în ea, Marius Marian Şolea încredințează cititorilor săi câteva „instrucțiuni" de lectură. Ele justifică proiectul unui roman fluviu şi au misiunea de a indica trasee într-un edificiu narativ din a cărui arhitectură două treimi nu sunt încă vizibile. Aflăm însă că tânărul prozator şi-a propus, nici mai mult nici mai puțin, să scrie o trilogie despre fatalitate şi destin, despre Basarabia, despre războiul din Transnistria, mai precis despre evenimentele din 1992.

Tot în acea prezentare autorul ne avertizează că pune în grea cumpănă raportul dintre literatură şi viață: „De altfel, această miză, *a realității*, ci nu aceea a realizării literare, nu are importanță decât pentru frivoli, nu se circumscrie unei performanțe reale". Cu alte cuvinte, Marius Marian Şolea se va dezice, pe alocuri, de componenta estetică a artei, din dorința de a ne atrage atenția că romanul său trebuie considerat o carte

document, o mărturie existențială plină de gravitate, cu mult mai importantă în sine decât ar fi osatura ideilor ce s-ar putea desprinde, configurativ, de aici. Deloc paradoxal, acest scrupul pentru tot felul de precizări (deşi exactitatea nu este apanajul literaturii) dă frâu liber interpretărilor: ce va fi dorind să ne comunice, câtă vreme, iată, îşi jalonează parcursul narativ atât de parcimonios? Ce temeri pot să-i tulbure intenția (artistică), încât să se simtă obligat a ne face aceste avertizări, care vor continua şi în cuprinsul cărții? în ce scop vom citi, dar fără să ne lăsăm ademeniți numai de ele, numeroasele digresiuni care umplu romanul cu zeci de eseuri, unele admirabile, sclipitoare, fulgurante, altele de-a dreptul inutile. Las cititorului aceste sarcini „trasate” de autor.

Volumul întâi descrie viața unui adolescent şi etapele ei inițiatice. Maniera prin care cititorul face cunoştință cu opiniile eroului este autentificată la persoana a III-a, „despre care se vorbeşte”, de unde se înțelege că prozatorul va fi o prezență continuă în text. Problematica existențială, specifică vârstei asaltate de nelinişti (biologice), de avatarul adolescentului în bărbat, conține acelaşi parcurs de obstacole, comun tuturor tinerilor. Față de ceilalți, eroul se distinge printr-un aport de sensibilitate şi (clar)viziune, cu mult peste medie. Volumul se deschide cu o dimineață obişnuită, în care natura, marea absentă a literaturii contemporane, se insinuează cu întregul ei joc de aparențe în confortul cotidian al lui Marin Petreanu, adolescent dedat la trăirea senzațiilor prin diseminare ideatică. Este un prim prilej de a fi martorii unei întregi teorii despre secretele comprimate în natura şi lucrurile din jurul nostru, responsabile de turnura dată vieții şi sensurilor ei, dar, indiciu important, numai cu privire la oamenii conştienți de propria-le existență. Filosofând cu lejeritate, eroul înlocuieşte teoria adaptării omului la natură cu adaptarea naturii în om, metodă prin care omul contemporan îşi defineşte scopul, acela de a

lupta pentru propriul confort. În tot acest timp, Marin Petreanu se analizează pe sine, îi psihanalizează pe cei din jur, manifestându-se în toate planurile, fie ca simplu observator, fie ca analist al vieții sau eseist de idei, însoțit de o aură, cam suficientă, de erou atoateştiutor. O dată cu parcurgerea experienței erotice şi împlinirea adolescenței în bărbăție, eroul se gândeşte tot mai insistent la plecarea în Basarabia. Dar, din acest moment, cuvântul confort, des repetat, este înlocuit cu un altul: teamă. Marin Petreanu începe să vorbească despre teamă, umanizându-se. Ştirile confuze din Basarabia, comentariile despre atitudinea ruşilor şi mesajele politice din presa timpului, presărate ici şi colo prin carte, prind doar o pojghiță pe realitatea romanescă. De consistența lor şi mai ales creşterea simbolică, e responsabil nu eroul, ci vocea din *off*, a naratorului, care ne-a indicat, încă din prefață, că acesta este filonul epic al trilogiei. Astfel, dacă urmăm „călătoria" lui Marin Petreanu spre Basarabia, trebuie ținut cont de episodul în care copilul primeşte atlasul cumpărat de Tătăică spre a-i arăta cine sunt românii şi de unde se trage neamul lor. În jurul acestui minuscul episod acoperit de vegetația luxuriantă a digresiunilor, se încheagă în memoria afectivă a lui Marin Petreanu alte şi alte relatări, începând cu ştirile din Moldova, cu evenimentele dramatice de la Tighina, spre a intra aproape neobservat în substanța celulei formative a personajului. Nimeni nu e la curent cu aventura tânărului. Părinții o consideră simplă toană de adolescent. Chiar personajul şi povestitorul vieții acestuia nu par a-i da importanța cuvenită. Interesant este că eroul este luat în serios numai de rudele de la țară, depozitare ale unei tradiții în care bărbații pleacă la războaie, iar unii nu se mai întorc. Astfel, autorul ne sugerează că legătura lui Petreanu cu Basarabia, e, mai întâi, de sânge şi, abia după aceea, de suflet. Dialogul tată-fiu cu privire la tentativa eroului, se consumă asemeni unui conflict între

generații: cel vârstnic apelează la violența verbală (în numele dreptului biologic), tânărul răspunde agresiv şi insolent, ca şi cum lumea ar începe cu el. Totuşi, aici prozatorul aruncă o provocare cu bătaie mai lungă. La întrebarea tatălui în ce calitate pleacă în Basarabia, răspunsul vine năucitor: „în calitate de român”. Răspuns încărcat de aluzii, fiindcă, trebuie să recunoaştem, tânăra generație nu mai pune preț pe aşa ceva. A devenit, în schimb, o „calitate” în numele căreia mass-media îşi incită publicul cititor şi, în sfârşit, politicienii noştri o expun, la vedere, ca ambitus demagogic. Între aceste ipostaze, dragostea de neam nu sună fals pe buzele lui Marin Petreanu. Candoarea scurtului pasaj cu atlasul, contrastantă pe fondul general, reprezintă impulsul prim şi decisiv al eroului, de a părăsi confortul şi bucuriile complicității dintre natură şi universul lui interior, spre a intra, la final, pe poarta larg deschisă de aceste evenimente cruciale. Călătoria în oceanul social, promisă în următoarele volume, începe după ce parcursul inițiatic a fost în mare parte finalizat, eroul fiind în stare „să-şi sfâşie adolescența cu mâinile amândouă, ca pe o îmbrăcăminte care nu mai putea să fie salvată de la sacrificiu, [o îmbrăcăminte] murdară sau ruptă în urma unei neprevăzute întâmplări, posibil chiar în urma unui accident”. E de observat că acest scurt citat conține, ca într-un sâmbure, esența devenirii narative cu toate deschiderile opționale, cu grijă de a fi respectate legile individului, cele ale societății, dar şi ale destinului. Hotărât lucru, talentul lui Marius Marian Şolea nu poate fi pus nici o clipă la îndoială, ceea ce nu înseamnă că unele dintre „opțiunile” lui din acest roman n-ar putea fi discutabile.

După aceste lungi preparative care în ochii unora ar putea fi oțioase, romanul scris de Marius Marian Şolea pătrunde în re-alitatea nemijlocită, un rol esențial avându-l naratorul. În economia cărții, opiniile şi recomandările naratorului tind să-şi

aproprie procente importante transformându-l, cum se spune în limbajul economic – singurul de care se ține seamă astăzi – în acționar semnificativ, ceea ce înseamnă că influențează serios demersul epic, deci şi pe Marin Petreanu. Fără tăgadă, de la jumătatea primului volum, naratorul face tot mai dese incursiuni demonstrative în mecanismele epicului. Digresiunea, procedură antiromanescă, sufocantă, dacă nu chiar sinucigaşă în ce priveşte dezvoltarea epică, acaparează o mare parte din cele aproape 500 de pagini. Acțiunea se abate permanent de la firul întâmplărilor, spre a lăsa deplină libertate observării şi observațiilor distilate din reflectarea permanentă a mediului psihic, fiziologic şi material. În mod constant acțiunea este părăsită în favoarea analizei. Acordurile (secrete) ale universului natural cu mediul psihic sunt surprinse mai sigur şi nu arareori memorabil, în vreme ce detaliile sociale servesc numai dinamizării narative, care detalii, e sigur, nu sunt supuse aceluiaşi atent control de către prozatorul omniscient. El lasă acest „rol” pe seama altei forțe, un Dumnezeu al destinului cu care eroul şi autorul au o lungă şi interesantă controversă. Nu e de mirare, de aceea, că printre personajele cărții scrise de Marius Marian Şolea, Dumnezeu însuşi devine un personaj complex. Inaderența la valorile epicului, altfel spus la acțiune, rezidă şi din convingerea prozatorului că altcineva dirijează răscrucile vieții; poate şi ale artei. Astfel îşi mărturiseşte Marius Marian Şolea fervorile credinței: supune divinitatea deselor interogări, unele de o duritate ce aminteşte de *Psalmii* arghezieni. Urmând acest principiu, autorul se converteşte într-un propovăduitor care, însă, n-a ajuns la stadiul de apostol.

Cunoaştem, din prezentare, că romanul este dedicat Basarabiei şi marilor frământări de conştiință generate de istoria ei, dar primul volum abia dacă surprinde, în câteva rânduri, ținta finală. Sub acest aspect, ca modalitate de construcție, sunt lesne de observat trei planuri suprapuse.

Primul este cel al ingenuității, strâns implicate în aria dezvoltării genetice, cu trimiteri la rude, părinți şi bunici, la frumusețea locurilor copilăriei. Redate cu savoare şi presărate în acelaşi timp cu o bură de emoție, lungile pasaje înfrumusețează invariabil textul cu un lirism proaspăt, de bună factură.

Pe un al doilea plan, eroul se dezvăluie în conținutul acțiunilor lui şi în calitate de interpret al lumii înconjurătoare, asupra căreia gândeşte în exces. Este un tânăr vanitos, perfect conştient de propria-i individualitate, în dreptul căreia trebuie aşezat semnul valoric. Însă deosebirea lui Marin Petreanu de ceilalți nu constă în deschiderea lui socială mai mare şi nici în potențialul intelectual, superior mediei, ci în alura romantică, în capacitatea de a fi disponibil sacrificiului pentru alții ca şi în hotărârea de a înțelege rostul acțiunilor lui. Este planul pregătitor pentru acel „miles gloriosus”, din volumele ulterioare, şi utilizez formula latinească în accepțiunea ei încărcată de un dramatism peiorativ.

În sfârşit, în al treilea plan se poziționează autorul omniscient, ca Dumnezeu al textului, făcând echipă cu personajul său şi preluându-i cele mai grele sarcini. Deşi cei doi (Şolea şi Petreanu) par siamezi despărțiți în urma unei ope-rații reuşite, naratorul este cel care are mereu grijă să-l ducă de mână pe cititor, să-l atenționeze ori chiar să-i indice discret direcția ce trebuie urmată. În absența lui romanul şi-ar păstra semnificațiile, dar s-ar închide traseul.

La o primă vedere, aceste întreite planuri sufocă acțiunea, deviind epicul spre cataracte cu îngustimi pentru a căror străpungere chiar este nevoie de o „călăuză”. Aş adăuga că şi la o a doua privire, lucrurile stau neschimbate: ideea este... suferindă. Dar, la o a treia scrutare sunt dispus să accept. Împotriva vechilor reguli ale romanului, abandonate astăzi în favoarea circulației narative în toate sensurile (ceea ce nu înseamnă că regulile au fost abolite), se poate admite că,

descriind viața unui adolescent în căutarea propriului destin, Marius Marian Şolea a optat pentru această insolită manieră. Devenirea unei naturi (umane), în ale cărei forme reliefurile sunt nestabilizate şi posibil de a fi modificate de marile presiuni şi incandescențe interioare, poate fi realizată şi prin descrierea plăcilor tectonice deocamdată stabile.

Situația devine extrem de delicată pentru critic, obligat înainte de a-şi formula orice tip de opinie, să respecte voința autorului, luând act de ea. Romanul e scris ca ...antiroman. Sub acest aspect, eseurile care au prins rădăcini în solul narativ îşi au rostul lor, deşi, citite separat, ar putea fi, la fel de bine, cuprinse sub alte incitante coperte. Dau exemple, absolut la întâmplare: eseurile *Despre țăran*, subiect tratat la înălțimea celor mai cunoscute dintre textele existente în literatura română; *Destinul poporului român*; *Mass-media ca rău necesar*; *Constantin Brâncuşi*; *Ideea de Dumnezeu*; *Despre credințe şi mentalități*, ar stârni un interes mai mare decât cel pe care i-l vor arăta cititorii romanului. Însă, nu trebuie uitat că, în propria-i prefață, Marius Marian Şolea decide conştient (apăs tautologic spre a întări sensul grav) pentru formula dezactivării arhitectural-estetice, aflată în strictă legătură cu teoria literară, în favoarea imprevizibilului, chiar accidentalului.

Rămân la credința că romanul, ca specie literară, este în primul rând o chestiune de construcție şi strategie în care arhitectura (nevăzută) a narațiunii o reprezintă, între condițiile impuse, pe prima. Fie că este vorba de a reda pe câteva mii de pagini o oră din viața unui personaj, fie că dimpotrivă, în numai o sută de pagini se pot derula, ca timp, milenii, în oricare dintre ipostaze, romanul ființează prin construcție şi intrigă. Ținând cont de amendamentele autorului şi frapat de această stare de fapte, nu-mi rămâne decât să observ cum voința lui Marius Marian Şolea prinde contur în acest gen, lepădându-se, programatic aş spune, de cele mai importante dintre elementele

de compoziție. Impresia finală este că autorul a încredințat hârtiei o integrală a variantelor posibile (lucru... imposibil în literatură) ca formă unică. Un roman din care nu s-a scos nimic, nu s-a tăiat nimic, aşternut dintr-o singură res-pirare, gata tehnoredactat şi fără greşeli de corectură: o pădure narativă care ascunde între desişuri şi luminişuri poteca. Legăturile cu apriorice subiecte din aceeaşi tematică (mă duce gândul la Constantin Stere cu al său roman-fluviu *În preajma revoluției* sau către Ragaiac al lui Gib Mihăescu, din *Rusoaica*) devin superflue, punțile fiind tăiate. Singurul acces încă valid ar fi cu *Un port la răsărit*, al lui Radu Tudoran.

Acest roman, înfățişat în prima dintre părțile sale atât de nonconformist (ca arhitectură), conține câteva puncte foarte tari, în ce priveşte talentul scriitoricesc al lui Marius Marian Şolea. Ar fi nedrept să nu le amintesc, pentru valoarea lor indiscutabilă. Marius Marian Şolea este un stilist despre care se va vorbi în viitor. Ca scriitură, cartea este demnă de toată atenția, fragmentele lirice trimițând la maeştrii de necontestat ai literaturii. Merg cu predicția până la făuritorii de limbaj literar artistic. Îmi face plăcere să afirm că autorul are un simț al limbii artistice absolut remarcabil, stăpânind deopotrivă arta de a reda, în superba lui expresivitate, limbajul popular din zona geografică a copilăriei. Aceste pasaje, formând mici insule de lirism, au tăria miresmelor ce se înalță din ierburile câmpului înflorit. Savoarea idiolectului, nu prin aspectul de grai primitiv, ci prin subtila plasă de relații afective, greu, dacă nu aproape imposibil, de reprodus textual, face dovada observației atente şi profunde a prozatorului.

Trebuie, de asemenea, să-i recunosc lui Marius Marian Şolea capacitatea de traduce fapte de o mare generalitate în limbaj personal şi apoi de a le conceptualiza stilistic. Dicțiunea ideilor estetice care coboară în eseurile înainte pomenite, scot textul din emfaza afişată de cei mai mulți dintre eseiştii români

ai momentului. Observațiile sunt aproape în toate cazurile fulgurante, incitând spiritul subțire, pasionat de lecturile reflexive. Cum s-a observat de altfel şi din volumele de poezie publicate până în prezent, maturitatea artistică a lui Marius Marian Şolea a fost zidită în certitudini ori de câte ori s-a scris despre el.

Romanele se lasă analizate sau, cu un cuvânt mai puțin pretențios, comentate. Niciodată însă povestite. Spre deosebire de prefețe, rostul lor este să fie citite. De aici, temerile mele încetează. La bună întâlnire, cititorule!

Lucian Chişu

Această carte este dedicată mamei
şi lui Corneliu Zeana, un aromân prăbuşit
într-o lume românească

1

Târgu-Jiu, martie 1992. Lumea nu începuse încă. Nimic nu era grav. Lumina se odihnea, imprevizibil, sub marginile unei naturi necunoscute. Marin Petreanu, mai mult o tendinţă decât o identitate, nu se desprinsese încă de natură. Gândurile îi erau tot atât de precise cum poate vor fi fost întâii paşi ai omului primitiv, în dimineaţa zilei când s-a ridicat în poziţia bipedă. Entuziasmul era energia întregului univers şi, în acelaşi timp, raţiunea necesităţii sale de existenţă. O forţă ciudată şi mare aspira în el un împrejur care urma să se nască. Întreaga lui simţire pregătea un spaţiu locuibil, familiar, în care să vină să se odihnească lumea din apropiere, cine şi ce o mai fi…

Acel oraş îi dădea o senzaţie de strânsoare, ca atunci când te trezeşti din somn, simţind că te ţine ceva şi nu poţi să te mişti. Nefiind nimic pe care să-l identifici, nu e posibilă nici un fel de reacţie. De împotrivire, de rezistenţă. Doar aşteptarea că totul se va termina curând şi speranţa că aceste lucruri se întâmplă numai o dată sau de două ori în viaţă... Cât despre trezirea în siguranţă, nu se poate spune nimic mai mult decât ştie fiecare în parte, ea este însăşi viaţa.

Oraşul era atât de mic, ca un gând de teamă, atât de uşor de reţinut în toate detaliile şi reperele lui, încât îl considera ca fiind aproape una dintre intimităţile sale. Şi atunci, pentru a se putea împăca, pentru a putea colabora cu această intimitate obligatorie, ştia că va trebui să o reinventeze, să o redistribuie în lumea lui de consum… Era o necesitate care viza spaţiul din apropiere, devenit vital, trebuind să funcţioneze şi în tine, înainte de posibila dobândire a lui, prin unele corespondenţe, pentru ca tu, ca individ, să poţi exista. Realitatea îl obliga să o reformuleze ca pe o intimă întrupare a unui compromis între percepţie şi aşteptare, pentru a putea în cele din urmă să diferenţieze aspectele dominante de toate fragmentele derizorii, corespondente unui timp inutil. Doar în acest mod îşi putea fabrica particularul confort. În fond, asta e şi viaţa, în aparenţa ei la îndemână, o căutare continuă a propriului confort! Pentru asta munceşti, gândeşti, mănânci, iubeşti, dormi, făptuieşti binele, pentru asta te îmbraci, pentru asta te dezbraci. Alţii, parţial-visătorii, caută acest confort dincolo de viaţa propriu-zisă. Însă nici aceştia nu neglijează în totalitate dimensiunea lumească, materială, despre care continuă să vorbească explicit depreciativ, sau să-i sugereze conţinutul de frivolitate. Anunţata detaşare vizează numai unele aspecte, alese prudent pentru a nu risca un fel de traumă a visătorului, care, la un moment dat, datorită unor diverşi stimuli sau a unui complex de motive, s-ar putea trezi abuzat de tocmai realitatea pe care a desconsiderat-o până atunci. Pentru că la baza proiectului, sau poate chiar a instinctului lor, oamenii de artă îşi imaginează o lume compensatorie, cea pe care o ştim cu toţii nu le este, în consecinţă, de ajuns… Vieţuirea, simpla ei desfăşurare în timp, îşi cere grabnic drepturile pe care, posibil, să le şi aibă… Condiţia umană nu este interpretabilă, mai degrabă poate fi negată, ca exerciţiu intelectual, social, taumaturgic. Parţial-visătorii, aşa îi numise la un moment dat pe scriitori, ajutaţi de

către cei de dinaintea lor, pentru că fiecare opțiune are, în fond, la baza ei opțiuni asemenea, care validează şi, totodată, asigură o continuitate a posibilităților umane, dar şi o validare a lor, semnalizau o modalitate de adaptare la aspectul social al existenței, prin reconversia unor neadaptări. Aceste neadaptări nu se constituie tot timpul într-un defect al individului, ele pot fi, din punct de vedere al unei arhitecturi spirituale, dovada unui caracter frumos, neconciliant cu rugozitățile mediului, cauze-martor ale deprecierii noastre. Artiştii, în general, îşi propun uneori să devină nici mai mult, nici mai puțin decât asistați ai cosmosului, făcându-şi din lumea de aici, din viața pe care o trăiesc evitându-o, un fel de asigurare *pe viață*. Frumoase pretenții! Straşnice acrobații ontologice! Probabil că, dacă s-ar găsi cineva să îi caute pe sub haina pe care au preferat să ne-o arate, ar găsi doar o lungă şi însingurată temere de moarte, îmbrăcată direct peste suflet.

Marin Petreanu ştia că nu trebuia să se plictisească de acel oraş. În fond, era spațiul său vital, în care urma să se perfecționeze, prin aceeaşi adaptare, ca un organism biologic căruia îi este poruncit să se proiecteze spre înainte, în acest lanț al vieții, despre care ştim cu toții, dar despre care n-am aflat ce sau pe cine priponeşte.

Pe de altă parte, nimeni nu preferă să se plictisească de intimitatea lui, nici de arealul în care are acces la cunoaştere, indiferent care ar fi acesta, de proiectul ori de metoda pe care o are.

În fiecare zi, naufragia în acelaşi loc, numai cauzele şi condițiile erau diferite. Şi tot zilnic trebuia să se salveze! Aceea a fost prima probă a răbdării... Era însă o răbdare citadină, banalizată de previzibil, nespiritualizată, fără o dimensiune de natură inițiatică.

Dacă durerea fizică, uneori salvatoare, atenționează asupra unor probleme ale trupului, ale materialității noastre,

fiind, în fondul ei, un lucru bun, care ne aduce din când în când aminte că existăm, atunci cu atât mai mult o durere sufletească poate să fie cel dintâi semn al unor maladii ale sufletului şi, implicit, începutul prezumtiv al vindecării. Trupul poate fi lovit de o singură boală, dar acest lucru nu este cu putinţă în cazul sufletului. Aici, maladiile sunt obligatoriu legate între ele, întrepătrunse. Coexistă alimentându-se reciproc. Şi cred că mai sunt două argumente pentru care sufletului nostru nu i se poate asocia decât un complex de maladii, ci nu o singură boală. Primul argument este unul logic: sufletul, fiind un întreg nedivizibil, o entitate care nu poate fi fragmentată, nu permite suferinţe specifice unei părţi, unui fragment, aşa cum se întâmplă în cazul trupului, astfel încât bolile de natură sufletească vin împreună, nespecializate în atacul asupra unor organe sau a unor părţi ale trupului, mai mult ori mai puţin expuse. Al doilea argument, destul de uşor de abordat, poate fi înţeles într-un registru al intuiţiei, episodic verificate în viaţa cotidiană: voinţa şi opţiunea, ca atribute ale umanului, nu se pot restrânge, în efect, asupra unui singur aspect al realităţii trăite ulterior manifestării acestora. Neajunsurile sufletului creează o parte dintre neajunsurile lumii care te înconjoară.

Adolescentul sticlos, care nu are timp şi nici nu poate să-şi permită două stări identice, loc de incidenţă incandescentă dintre defecte şi calităţi, ambele arzându-se atunci, în perspectiva unei distilări de mai târziu, dădea semne că se va lăsa fisurat de temperaturile diferite ale unor cicluri banale. Salvarea zilei nu era decât obişnuinţa în care trecea noaptea. Clădirile şi oamenii erau doar un simplu decor, unul dintre cele la care avea un acces deplin, iar importanţa pe care o acorda tuturor era corespondentă. Singura deosebire consta în faptul că umbrele oamenilor puteau să meargă alături de el, însoţindu-l în

unele crezuri, în unele mirări, întocmai ca nişte păreri despre sine...

Nu-i era uşor să se agaţe cu vitalitate de un oraş care părea că este mereu amorţit în starea vremii, ca un beţiv părăsit, întâlnit însă pe lângă ziduri mărginaşe de alţi beţivi asemenea lui şi lovit cu picioarele în bărbie doar pentru că s-a îmbătat la o altă masă.

Într-un final, beţivul rămânea uitat pe străzile lumii, din vina nimănui, doar pentru că nu se găsise nimeni să se gândească la adevăratul motiv pentru care oraşul a început să se îmbete cu timp. Aşa cum nu te poţi agăţa de un om băut decât atunci când îţi dă forţă prietenia, tot aşa nu te poţi repre-zenta alături de oraşul în care locuieşti, atunci când acesta trăieşte după reguli străine. Te cenzurează un fel de jenă, o dorinţă de a nu-l atinge, de a nu avea de-a face cu el, de a nu te contamina de beţia şi de singurătatea lui. Puţini îi oferă braţul în noapte şi nici despre aceştia nu ştim tot timpul pentru ce o fac...

Deşi oamenii ieşiseră pe străzi, socializându-şi propriile speranţe, în realitate golul îi îmbrăca încet. Şi nimeni nu se oprea să le atingă nimbul. Mersul lor era un mers al aşteptării şi al dezmorţirii, asemănător întrucâtva cu deplasările care se întâmplă în interiorul închisorilor. Acele plimbări alimentează şi decid, incipient, ierarhiile unor noi sisteme sociale, încropite pentru validarea unei realităţi bruşte, în interiorul unor curţi bine păzite, unde criteriile clasicizate se retrag discret sau chiar sucombă în faţa unora noi, cel mai probabil gregare, simptom al unei continue posibilităţi de revenire a societăţii de tip primitiv, chiar sălbatice, în urma unei fracturi a civilizaţiei. Natura umană are un alt ritm de civilizare în comparaţie cu ritmul convenţiilor… Şi mai cred că în om, indiferent de sta-diul istoric, organismul biologic va fi dominant organismului social.

Faţă de oamenii pe care îi vedea, avea sentimente diferite – de la o dragoste puternică şi până la o formă de ură sublimată,

dispreţul. Nu-i convenea faptul că ei nu înţelegeau că fără un proiect de grup nu erau decât o materie primă a timpului, destul de impură. Poate că nici timpul nu era al lor, un timp rămas neasimilat, trăit prin delegaţie. Mulţimea de semeni, dinamica lor, pot fi înşelătoare atunci când înţelesul se opreşte doar pe o imagine ingenuă, netrecând niciodată dincolo, înspre efect, furişându-se de lume sub marginea luminii. O aglomerare de indivizi, circulând care încotro, posibil să ascundă lipsa traseelor pe care ar trebui să meargă, cu rost, acei oameni liberi...

Aşa se vedea atunci România, mare numai în entuziasmul ei de a-şi fi îngropat piticul care o purtase în imaginare victorii. Degeaba deschisese Revoluţia cutia cu întâmplări minunate, nimeni şi nimic nu învăţa oraşul cum să meargă, iar el era amorţit de la sine, obosit de însuşi entuziasmul pe care îl mâncase de foame. Parcă ar fi fost anesteziat de chiar timpul cotidian, pentru o potenţială intervenţie chirurgicală, nemaivenită însă.

Alteori, adolescentul Marin Petreanu se gândea că poate aşa se desfăşoară de la sine lucrurile, obligatoriu, fără stăpân, că toate neajunsurile văzute nu sunt decât efectele unei reacţii, pe care o are vârsta lui, la realitate. Oricum ar fi fost, îşi datora nişte gânduri care, întâmplător, sfârşeau cultural, agonizând în idei pentru poeme schiţate şi lăsate pentru mai târziu.

Viaţa începea atunci, aproape insesizabil. Îi privea atent tresăririle, cele destinate lui, gest însoţit de o durere specifică a ochilor, ca atunci când intensitatea luminii este mult prea mare, ori când trecerea de la întuneric la lumină se petrece brusc.

Scriitorii din oraş îşi găseau ei înşişi un rost, abuziv dintr-un anumit punct de vedere. Păreau mulţumiţi de importanţa şi de condiţia lor – cu adevărat o mare ciudăţenie! Pe o pagină de notaţii îi mai numise *oameni cu întrebări în loc de pălărie.* Aşadar, urma să îi salute şi să le primească salutul. Ei se puteau întâlni în locuri unde se presupunea a fi ceva legat de vreo artă,

în clădiri înalte şi cu multe trepte, la mese largi care îşi aşteptau cenacliştii, cu pasiunea măgarului pentru sac. Pe scriitori îi puteai cunoaşte după privire: deşi părea mai amplă, ea pornea tot timpul mai de jos, accentuat supusă, parcă ar fi purtat greutatea de secole a unei clase obligate a se considera inferioară social. Şi vorbeau afectat, în mai multe registre de intensitate, insistând pe frazări care sugerau neîndoios importanța cuvintelor rostite. Şi se mai puteau recunoaşte după hainele care păreau a fi de o noblețe specială, îmbrăcăminte-martor a timpurilor în care ei s-au desăvârşit… Hainele lor învechite erau ca o uniformă de castă, un însemn social. Şi foarte răi! Însă nu era o răutate direcționată precis, nici nu susținea prin ea însăşi un interes anume, era doar o percepție peste care puteai să treci simplu, numai cu ajutorul propriei răutăți…

Cu toate acestea, îi simpatiza, erau singurii cu care dorea din când în când să socializeze. La început, mai timid, mai nesigur, apoi chiar implicat. După două-trei zile îi erau prieteni de-o viață! Şi această viteză, cu toată bucuria ei, tot vârstei îi aparținea, adică nu i se cerea timpului nici un fel de socoteală, nici un fel de convenție.

Atunci, în România, se despărțeau clasele sociale, sub pretextul dar şi la adăpostul unor evenimente, exact ca nişte ape, lăsând loc de trecere unei istorii specifice. Fiecare clasă cu profeții ei... Şi abia ştia una de existența celeilalte, disprețuindu-se frecvent reciproc, asigurându-se în acest mod, fiecare în parte, că ea deține preocupările esențiale vieții, cât şi inteligența abordării ei. Politicienii şi oamenii de afaceri trăiau un complex cultural, mult mai uşor de ascuns, oamenii de cultură aveau un complex material, vizibil în cele mai neînsemnate gesturi de circumstanță, de la salut şi până la clamarea unei nedreptăți sociale pe care o trăiau cu toții.

Observase că, în societate, încă mai produceau fascinație sintagma „oameni de cultură” şi cuvântul „scriitor”, deşi înțelegea că majoritatea reprezentărilor sunt construite doar pe nişte presupuneri. Aceste mărci nu fuseseră deocamdată compromise, nici de civilizația vitezistă, specifică anilor ’90, nici de nivelurile de performanță şi de profitabilitate socială. Marin Petreanu nu avea decât să-şi rezerve viața pentru a le cunoaşte, un gest la îndemână, natural, dezinvolt.

Scriitorii îi păreau simpatici atunci când îi surprindea, în discuții, că îşi făceau, cu îngâmfare, din propriile cugetări, trambuline, pe care să încerce săritura de mai târziu. Toți îl puneau în temă cu importanța fiecăruia în parte în acest domeniu, la care el va putea avea acces numai dacă le-ar fi permis să îi fie mentori. Tot drumul spre casă îi arătau cum se înalță ca importanță culturală deasupra tuturor, cu mişcări şi gesturi mai mult sau mai puțin atletice, impresionant sau ilar, nu mai conta, nu avea nici un sens să facă vreo distincție. Şi parcă nici timpul nu ajuta la nimic. Imediat observabilă era doar țopăiala care avea rostul primordial să îi avertizeze pe ceilalți că ei se pregătesc de marele salt, saltul decisiv în eternitate. Iar dacă el, ca neofit de ocazie, este cuminte şi va sta pe aproape, îl vor lăsa, îngăduitor, să îi prindă de haină.

Poate că menirea scriitorilor, a oamenilor de artă, în genere, este una de *conjunctură*: valorificarea propriilor mâhniri şi suferințe în experiență intelectuală, pe care vor să o lase, obligatoriu, *predestinat*, lumii care stă să vină, pentru ca aceasta să îşi spună sieşi că a existat, de vreme ce sunt mărturii în acest sens. Prin urmare, mai poate exista! Sau poate că rostul lor este numai să creadă aceste lucruri. Să alimenteze astfel o predispoziție… Mâhnirile şi suferințele există pentru ca unii să aibă acces la realitatea întreagă.

Câteodată, în zilele frumoase, Marin Petreanu străbătea oraşul, ca pe un cadavru frumos. Îi plăcuse acea exclamaţie cu care întâmpină, uneori, vizitatorii unei înmormântări, de obicei femei voit afectate, familia îndoliată, imediat începând discuţii scurte despre aspectul trecător al vieţii, despre lipsa de sens a eforturilor şi a muncii, dacă tot nu poţi să iei nimic „în lumea de dincolo". Acea exclamaţie, făcută la aproximativ cinci secunde de la intrarea în camera de veghe, suna cam aşa: „Ce frumos este!" Referinţa era, desigur, la mort. Însă auzise şi varianta savantă a respectivei nevoi de complimentare, de solidaritate făţişă înaintea momentelor de neevitat din viaţa unei familii. Aceasta era: „Dar arată splendid!" Ce conţinut substanţial avea acea conjuncţie adversativă! În acest sens, oraşul îi părea într-adevăr frumos.

Colinda străzile în căutarea unui gest cât de mic, a unui semn vital, măcar a unei fete cunoscute şi, bineînţeles, frumoase, care să-i pulverizeze, în darurile ei, toată acea stare parazitară. Foarte des, în drumurile sale, căuta parcul oraşului, unde fuseseră lăsate de către Brâncuşi acele obiecte de piatră, foarte provocatoare, pentru Marin Petreanu, în relaţia cu lumea dimprejur. Sculptorul şi-a însuşit nişte sensuri dintr-un fond străvechi, pentru a da realităţii româneşti o eternizare a prezentului, o variantă a salvării acestui prezent reproiectat estetic. În fond, respectivele opere erau nişte chei de înţelegere a neamului pe care l-a mărturisit până când ochilor săi nu le-a mai trebuit lumina. Petreanu, fără prea multă informaţie, nu le prea înţelegea formele şi importanţa, dar le simţea familiare şi îi produceau confort. Aveau un mister.

Marin Petreanu gândea că, în loc să simtă în el marile straturi de milă şi condescendenţă faţă de localitatea în care trăieşte, ar fi potrivit, profilactic, să încerce să se confunde cu ea, să poarte acelaşi chip de mort, norocos de frumuseţea lui...

Ajunsese acasă mai devreme, după câteva ore de fotbal în sala polivalentă, lângă stadion, şi dorea să citească sau să deschidă televizorul. Ezita între opţiuni. Îşi simţea gâtul plin de praf şi avea o nevoie teribilă să mănânce. Cât mai repede! Nici programul de apă caldă nu trebuia pierdut. Chiar şi din acest punct de vedere, trecuse huzurul de după revoluţie. Acum, programul era strict: 20.00–22.00.

Una dintre cele mai mari plăceri, pe care şi le descoperise, cu excepţia bine conturată a celei sexuale, era senzaţia când, după o baie fierbinte, îşi punea în picioarele proaspăt şterse o pereche de şosete moi, lăsându-se apoi ostatic unei stări când nu ai nimic de făcut, un fel de paradis neînregimentat în vreo religie, un paradis la îndemână, dobândit cu minimum de efort, un rai pentru care nu ai nevoie să excelezi în ceva şi care ţine de simpla voinţă. Acelea erau cele mai apetisante momente pentru a-şi parcurge împărăţia de nemaigăsite miresme şi peisaje ale propriei vanităţi. Oare acel antic „Cunoaşte-te pe tine însuţi!” nu ar putea să aibă şi un astfel de sens? De cunoaştere a mândriilor personale? Ce este omul în primul rând? – O vanitate trăită!

Mama nu-i ajunsese încă acasă, aşa că trebuia să-şi pună singur masa, foamea nu-i mai permitea complicaţia cu încălzirea mâncării, acea senzaţie acută domina sfaturile ei în legătură cu temperatura optimă a hranei. Trebuia să ia ceva de prin frigider, mai ales că acum se şi grăbea, începeau „Actualităţile”, jurnalul de ştiri al Televiziunii Române, şi voia să vadă ce o mai fi prin Basarabia, ce se mai întâmplă cu acel război.

Sfârşitul de martie îi părea neobişnuit de cald şi, cel mai probabil, nu era numai impresia lui, strada Victoriei era plină de familii noi, plimbându-şi copiii în mediul în care ei aveau să crească, să se ridice din acele cărucioare înspre braţele părinţilor, mai întâi, apoi înspre lume şi, în cele din urmă, înspre cer,

înspre nişte brațe nevăzute despre care vorbeau mai mult bătrânii, prin satele României. Posibil ca acest romantism comod să fi fost tot una dintre poruncile naturii.

Camera din care îi privea era camera mamei, nu foarte mare, intimă, caldă, cu două ferigi în geam, două tablouri, dicționare de limbă franceză, de limbă germană şi câteva reviste de terapie naturistă. De fiecare dată, privitul de la fereastră îl recepta ca pe o voluptate şi asta îl amuza. Şi în copilărie fusese la fel, aproape că ar fi putut să recunoască faptul că a crescut la fereastră... Deasupra unei răscruci de drumuri, de la nivelul etajului al treilea, într-un oraş situat la mai puțin de douăzeci de kilometri de Târgu-Jiu, Sadu, localitate situată la intrarea în Defileul Jiului, dinspre Oltenia înspre Transilvania, rămasă celebră datorită, în primul rând, fetelor politicoase de acolo şi, în al doilea rând, datorită unei fabrici specializate în componente de armament uşor, capse de inițiere şi muniție de război. Pe lângă acestea, mai existaseră şi alte două linii de producție: frigidere şi acordeoane. Pentru camuflaj…

Simțea nevoia, deşi obosit, să se alăture mulțimii care îi dădea impresia că se mişca pe străzi, asemenea unui banc uriaş de peşti mici, care trăiesc într-o coordonare precisă, impusă genetic, ca singură şansă de a putea să exişti în oceanul imens, ca singură posibilitate, atunci când eşti infim, de *a părea*, alături de cei asemenea ție, un organism uriaş, compensatoriu pentru neînsemnarea de la nivel individual, organism colectiv ocolit de marii prădători, imposibil de abordat de prădătorii mai mici. Mişcările trebuie să aibă ceva din precizia lui Dumnezeu. Impuse ancestral, sunt singura şansă de a te apăra, ca specie, în acel banc protector, aparent fără margini. Singura variantă pentru *a migra* prin timp. În care fiecare individ reacționează din instinct pentru a-l proteja pe cel de lângă el. Dar asta se putea transla mai puțin oamenilor, ei, pe lângă toate instinctele,

leagă rațional universul de propria lor persoană, iar când nu le reuşeşte acest demers, devin sensibili la depresie...

Evident, această mulțime de oameni, care se preface a fi un singur organism biologic, înfricoşător prin dimensiuni şi prin mişcare, este doar o aparență înaintea peştelui celui mare, a monstrului real, fizic, a sistemului social, mereu înfometat, care ne îngurgitează prezența cu nesaț şi cu spor, trecând în viteză şi înnoind mereu exemplarele mărginaşe. Zadarnic copiindu-şi unele altora mişcările. În loc de ocean, oamenii călătoresc în căutarea hranei printre evenimente şi reprezentări personale, cele mai multe, dar şi ale altora. Fireşte, există mai mulți prădători, uşor de identificat într-o existență, nu doar acest sistem social, însă, respectivii inamici, fiind fireşti, naturali, nu are sens să mai poposim asupra lor, e de ajuns să înoți, având conştiința că logica naturii este mereu şi din totdeauna împrejurul tău.

Aceea era singura stradă din Târgu-Jiu care ar fi putut să fie socotită familiară, singura fără un sens practic, programatic, util economic. Ea traversa inima oraşului, fără nici un rost, rămânând recreativă până la capăt, aparținând doar oamenilor. De altfel, reprezenta şi unicul traseu pentru promenadă, căutat loc al întâlnirilor, al restaurantelor, al agațamentelor de tot felul, al sediilor de partide… Agora oraşului era tot aici.

De la magazinul Parângu, înspre Prefectură, de la cinematograful Victoria încolo, partea stângă a străzii era mângâiată cu distincție aristocratică de fostele clădiri boiereşti, de fostele prăvălii, salvate, printr-o minune, de la demolarea care ar fi trebuit să precizeze bine numele de „Victoriei” al acestui traseu principal pentru migrația bucuriilor simple ale oamenilor, dintr-un timp prezent într-unul care va să fie.

Prezent… Ce falnică impresie a percepției timpului! Timp în care se moare. Şi moarte în impresie.

În partea dreaptă, erau blocuri imense, care au înlocuit, într-o vară, fosta parte dreaptă a străzii celei vechi, mărturie prudentă că oraşul existase şi mai înainte de începutul istoriei de aur, cea care scufundase omul nou în dejecție, pentru ca acesta să vadă că este din aur inclusiv lingura care îi fusese pusă în mână pentru ca, mâncând, să se poată dezgropa.

Acele blocuri înalte, nu neapărat urâte, erau demonstrații de forță, născute dintr-un posibil complex de inferioritate. Pe mijlocul străzii, foarte largi, se vedeau a fi mimate grădini şi ronduri tricolore de flori, direcționate, precis, de ancadramentul stâlpilor şi gardurilor metalice. Iluminatul nocturn era rânduit pe nişte stâlpi „stilizați” sub forma unor felinare înalte. Trotuare late, mozaicate cu marmură, permiteau alunecarea de melc a tuturor prin vegetația nopții, care acoperea cu multă fojgăială moartea de sub ea. Cerul gol, puțin mai deasupra, mângâia condescendent golul pământului. Acest cer de sub, construit şi înălțat din alte traiectorii, din alte vibrații, din alte lumini, se putea atinge…

Chiar şi despre oamenii pe care îi vedea ştia că împrospătau istoria. Trebuiau şi aceştia să se ducă undeva, tot împingând cărucioarele pentru copii. O direcție nevăzută îi subsuma pe toți.

Petreanu ieşise din casă, nu-şi propunea să meargă undeva anume, începuse să îi fie sete. Dacă se va simți inspirat, are să intre la una dintre acele terase din fața Hotelului Gorj, poate chiar în Lider, pentru un suc şi câteva priviri, aruncate discret evaluator pe la mesele dimprejur. Acolo era un loc de consumat melancolii în fum de țigară, cu puțină muzică, atât cât să nu mai auzi cântecul oraşului, să uiți o clipă câte ai de făcut pentru a nu

dezamăgi rude apropiate, pentru a nu înşela aşteptări şi chiar pentru viitorul personal, cel care există numai pentru ca ție să îți fie mai bine...

La aceste terase, vin câteodată domnişoare libere. Dacă te cunosc, pot vorbi mai relaxat şi îți cer păreri despre cum să îşi petreacă timpul… Dacă nu te cunosc, cu atât mai mult simt nevoia cunoaşterii corespondente. Astfel de discuții i se păruseră mereu interesante datorită multiplelor maniere de a mima ascunderea continuă a mizei reale. Ofereau acces deplin în a vedea femeia tânără, fără nici un fel de armură lucitoare şi rece, stranie prin însuşi faptul de a fi atât de aproape, de a se oferi aproape de la sine. Parcă toți ar vrea să scape de timp, să-şi grăbească rostul, de la fericire şi până la împăcarea cu ea. Asta e tot ce caută pentru că numai asta ştiu. Puțini oameni pot să afle mai mult decât ceea ce ei deja ştiu. Dacă s-ar fi putut, s-ar fi dus undeva în preistorie pentru a putea privi primele iubiri, acele iubiri consumate în peşteri, patimi ale progresului… Să-i vadă pe acei oameni, dacă aveau şi ei prezente pe chipuri atât de cunoscutele expresii. Se mulțumea însă cu ceea ce privea aici, cu acele fețe inexpresive şi pierdute pe drumul de la carne înspre suflet.

Ochii i se eliberau într-o lumină nouă, grăbindu-se în alungarea beznei de sub frunte. Marin Petreanu îşi dorea să adune polenul unei mieri care întârzia mereu, care şi acum stătea să întârzie… De acum încolo, mai toate gesturile şi mai toate înțelesurile sale urmau să fie legate de acea dorință a contopirii cu o carne străină. Femeile frumoase erau dumnezeii care îl supuneau pentru a-l elibera mai apoi... Ce sclavie fără orizont!

Poate că toată lumea dimprejurul său era plină de întâmplări care nu aveau legătură cu el. Această situație nu trebuia lăsată aşa, în tentația ei absolută. Între igrasia lumii şi igrasia oamenilor puteau exista numai gesturile lui… în rest, ce

ar fi putut să conteze? Acest gând îi furniza un confort. Cele mai frumoase idei, în tandrețea lor, sunt ideile cele mai ușoare, mai joase. Astfel, sensibilitatea oamenilor va putea fi alimentată mereu..., obişnuită la pervertiri de tot felul.

Pentru a ajunge la acele priviri, care se înalță neglijent şi nesigur din paturi, ca nişte pui întârziați de pasăre, trebuiau discuții care să panseze părțile expuse ale sufletului şi o răbdare formală. Uneori, nu mai mult de câteva zile. Două, trei, patru, în funcție de raționamentele secrete ale femeii, ca să poată ea să stabilească pentru ce şi pentru cât să aştepte, iar, la sfârşit, să poată controla ce şi cât va putea să administreze din ceea ce îşi dorise inițial…

Pentru a nu fi victima aşteptării şi a respectivei porunci, învățase să aştepte mimat detaşat clipa victoriei, să administreze el însuşi timp, în vorbe, în zâmbete, ori gesturi. Momentul sublimului câştig era atunci când podul palmei aluneca, ducând cu sine chilotul, subțire, inefabil, desprins cu vârful degetelor de şoldul arcuit, învelit, catifelat, în tinerețe, martor al importanței unei secunde, o clipă din această mare nebunie, covârşitoare informație, pe care cu toții o numesc viață, *viața lor*.

Multe femei-fantasmă treceau înmugurite şi foarte frumoase. Încă de pe atunci, Târgu-Jiul era un oraş al fetelor care premiau imaginația. Toate se duceau înspre bătrânețea lor, căutând mereu iubiri care să mai compenseze din efectul unor fragmentare treziri la realitate. Negăsind, se mulțumeau şi cu dăruirea simplă, surogat pentru tot ce şi-ar fi dorit de la viață şi nu puteau să aibă. Numai atât puteau să decidă ele singure din ceea ce avea să li se întâmple şi, din timp în timp, decideau... Altele ştiau câte sentimente de cristal, mult prea casant, se spărseseră pe abdomenele lor întinse şi albe. Este plăcut când

nu ai nici un fel de prudență, când doar aştepți, într-un timp pe care îl ştii îndeajuns de scurt, până la acea împlinire simplă, prilejuită de o dăruire spontană şi şchioapă.

Mai toate femeile aprobă mângâieri şi atenții, este în spiritul lor, considerând că, în tot acest timp, se vor putea hotărî dacă să accepte sau nu să se dăruiască, un timp al dăruirii programate, pe care îl cred că operează sau trece în favoarea lor... Până la urmă, se vor da, vor fi de acord cu prima lor utilitate, aceea cu care au fost împodobite, încă de la începutul istoriei, pentru acest spectacol din care fac parte şi pe care mai mult îl trăiesc decât să îl vadă. Pentru confortul acelui respect de sine, de neînlocuit pentru ele, au aşteptat destul! Minunea nu vine! – Să primească, aşadar, înlocuitorul minunii. Nici măcar nu trebuie să-l caute. Mereu e în apropierea lor. Este nevoie numai de o întindere şi de o deschidere. Tot timpul un bărbat aşteaptă lângă patul lor cochet. Şi chiar în trupul lor se află plăcerea, nu trebuie căutată nicăieri altundeva. Această plăcere este singura în care viața se simte cu carnea, adică tocmai cu lucrul de existența căruia eşti sigur... Femeile se hotărăsc dintr-o dată, ține de moment, pentru o variantă sau alta. Noi, mai sinceri, suntem hotărâți tot timpul. Rareori o femeie îşi schimbă hotărârea dacă miza nu este consumată. Cât timp se lasă mângâiate, cât timp sunt de acord să ne observe astfel, să vadă şi să simtă de câtă protecție dispunem, ele ni se dau, fragmentar, pentru început. Mai apoi, acest lucru se întâmplă din ce în ce mai mult, până într-o margine, până atunci nebănuită, a firescului. Poate că ele vor numai să vadă, subtil, dacă noi înțelegem cât de important le este darul şi cât de recunoscători am putea să le fim mai spre sfârşit. Ne ştiu foarte bine țelul, idealul nostru viu, umed şi cald, alături de mulțumirea veche, masculină, posedantă, de a ne lăsa amprenta în prezența lor conjuncturală. Au aflat că, în acele momente, premergătoare, nici nu ştim ce să le mai facem, cum să le mai îmbiem din

cuvinte şi gesturi, cu ce să le mai convingem că nu este vorba de nici o greşeală pe care ar putea, în cazul nostru, al fiecăruia dintre noi, să o facă… Ne cunosc dependența, ştiu şi simt că le-am da orice, numai să accepte să le arătăm cât putem şi cât vom mângâia, cât noroc a dat peste ele. O singură dată le simțim prizoniere: când îşi ridică bazinul să te prindă mai bine, când se ridică pe şolduri să îți strângă coapsele, să nu ți le piardă cumva, în clipele care înlocuiesc fericirea… Atunci, cu nici un preț, nu trebuie să fie lăsate singure... Menirea şi instinctul le-ar fi amenințate decisiv. Numai în acele momente şi femeia ar fi gata să dea orice din ce are sau din ce îşi închipuie că are, numai să nu rămână singură în clipele avântului ei existențial, să nu cumva să îşi retragă tocmai atunci bărbatul oferta comuniunii... Într-adevăr, ar da şi ce nu are, în cazul în care ea nu ți-a dat deja totul… Altele, ceva mai inteligente, cunosc că bărbații nu dăruiesc din ceea ce au sau din ceea ce îşi închipuie că au, decât din surplus şi atunci experiența le-a învățat să procedeze în consecință… Iau mereu totul de la început, un început continuu, indiferent de stadiul relației, de parcă şi ele ar fi întotdeauna noi.

Frumusețea sufletului ca tentație în instinctul erotic, ca excitație – o idioțenie! Afirmat, acest lucru nu este decât un e-fect al ipocriziei. Pentru femei, în schimb, posibil să funcționeze, dintr-un sentiment al prudenței, bine legat de experiențe trăite sau povestite. Lor nu le trebuie atâta frumusețe, nu au atât de mult nevoie de ea. Se obişnuiesc mai uşor decât noi cu o fizionomie pe care nu ar fi plăcut-o de la început. Valabilitatea acestei realități specifice ține numai de faptul că pentru femeie sexualitatea, în registrul ei practic, începe cu deschiderea picioarelor, un gest fizic, motric. Cu alte cuvinte, în acest mecanism percepția celuilalt nu este esențială, de bază devenind numai voința ei, totul se reduce la o simplă comandă. Apoi, interiorul este cel care le ajută mult, să nu mai fie

muncite de atâtea diferențe, distincții. La bărbat, doar miza carnală de dinaintea lui devine erecție. Nu ştiu câte erecții vor fi fost înființate de frumusețea sufletului. Pentru bărbat, frumusețea fizică are scop *interior*, este de proiecție interioară, mult mai cinstit, fără ipocrizii. Simțim imediat că frumusețea exterioară a unei femei trebuie urgent descoperită şi consultată şi pe dinăuntru, să putem să ştim ce poate ea să ascundă… Suntem siguri de simfonia celor două aspecte.

Astfel de idei fuseseră din când în când plasate experimental în discuții purtate prin baruri, unde sunt alte legi ale naturii sociale, unde nu trebuie să faci nici un fel de impresie de lungă durată, sau, mă rog, să nu-i jenezi ei confortul pe care şi-l caută. Femeile, cu precădere, caută un confort, noi căutăm un loc, împodobit cu o fizionomie cât mai confortabilă masculinității noastre.

Convins că era printre puținii care controlau în acest mod realitatea, poposită la o terasă târzie, printre puținii care ştiau să consume gurmand această mâncare banală, poate singura mâncare comună şi tradițională în acelaşi timp de pe întreg cuprinsul pământului, alimenta atent curiozitățile formale ale vreunei fete, cele echivalente vârstei, punând în răspunsuri, ca din întâmplare, curiozități şi mai mari. Cu o plăcere, poate puțin perversă, uneori nu propunea nimic. Aştepta, sigur pe el, în bucurie, inițiativele lor, atât de tremurate, de ezitante, ca norocul unui popor ieşit dintr-o luptă pe care a purtat-o numai aparent. Şi degusta toată aşteptarea.

Barul oferă tuturor siguranță, de diferite feluri, după cum sunt slăbiciunile şi labilitățile lor. Acolo vin toți pentru a fi înțeleşi de către ceilalți abandonați. Colegi de slăbiciune, au nevoie să se regăsească unii în alții. Să îşi argumenteze reciproc opțiunea şi condiția. Cel puțin din acest punct de vedere, el era liber, nu-i trebuia nimic din toate acestea… Ura alcoolul,

bețivii nu-i plăceau. Considera, greşit, că această înclinație este un efect al prostiei.

În urmă cu vreo câțiva ani, pe la începutul adolescenței, primise un sfat de la Druşu, unchiul lui de la Nistoreşti, de peste Olteț, copilul cel mic al lui Sandu Dănescu şi al Nicoliței, student pe atunci la Institutul de Mine din Petroşani. Această sugestie fusese făcută, probabil, nu-şi mai aducea aminte exact, pe când se aflau prin târg pe la Polovragi, ani buni neplecând unul fără altul acolo, în ziua de Sfântul Ilie şi în săptămâna care o premerge. Acest Don Juan al Văii Jiului şi al împrejurimilor Alimpeştilor, posibil mai inteligent şi mai frumos decât prototipul, îi spusese aşa: „Să nu încerci să agăți fete pe care nu crezi şi nici nu simți că le vei putea agăța. Acelea să fie lăsate pentru altădată. Singurul lucru pe care trebuie să îl ai în vedere este să te țină minte cu ceva, cu un gest ori cu o vorbă mai surprinzătoare, neurmată de nimic altceva.” Acum era vremea să încerce felul acesta de undiță. Îşi aducea aminte cele trei-patru scandaluri de prin Polovragi, locurile pe unde dormeau, cum venea Dănescu după ei, cum îi aşteptase Măria cu parul în mână, pentru a se apăra de câini, la piciorul podului, şi zâmbea.

În realitate, oare ce ar fi putut să ascundă, dincolo de autosugestia corespunzătoare, sfatul respectiv? Pentru că mai toate aceste intenții au şi o altă prudență, ascunsă sub aceea care este sugerată mai mult sau mai puțin evident. Era numai o tehnică ori numai o tactică? Banala diferență dintre ele? Se referea oare la încrederea în sine, care premerge proiectului, obligatorie, tropicală şi exuberantă interior? La acea siguranță afişată „de la sine”, care place atât de mult, care sugerează încredere şi dă sentimentul… protecției?

După neverificata lui părere, notase undeva, „pentru a putea cuceri o femeie, evident, dintre cele care au în exces

posibilități, dintre cele care aleg şi care doar acceptă pe unul sau pe altul dintre aspiranți, trebuie s-o împingi într-un colț al timpului. Să nu o laşi să se desfăşoare în trecerea generală, ci să creezi un timp numai al ei, legat de timpul tău. Apoi, mai e nevoie doar să complotezi cu trupul tânăr al femeii. Nişte gesturi, întâmplătoare uneori, alteori fireşti. Şi cu sufletul, dacă mai poți, prin intermediul unor vorbe. Să te împaci mai mult decât confidențial cu viața ei, pe durata acelei perioade pe care ți-o doreşti." În iubire, credea Marin Petreanu, oamenii trebuie dresați. Femeile, chiar mai mult şi mai aplicat decât bărbații, la ele fiind mai pronunțate esența şi rostul iubirii...

Considera vârsta de douăzeci de ani ca fiind o coroană de aur a bărbatului. De când era în gimnaziu, la Sadu, calculase anul când va avea douăzeci de ani… Acela fusese un gând atât de puternic, încât îşi aducea aminte inclusiv locul în care se găsea atunci, chiar şi cum era îmbrăcat: era în fața terenului de sport al liceului, în drum spre „bază", unde se juca un foarte bun fotbal, fiind improvizat echipat în alb-albastru, cu sigla Universității Craiova pe şort. De altfel, aproape tot ce îmbrăca atunci era alb-albastru, acel club de fotbal fiind întruparea singurului său dumnezeu, ipostaza fericirii, prilejul celor mai solide emoții, dacă s-ar fi putut cumva clasifica emoțiile după criteriul stărilor de agregare din lumea fizică. 20 de ani! Nu mai avea mult timp de aşteptat pentru a se considera împlinit, adică pentru a se şti de douăzeci de ani… Deşi semnele nu năvăliseră încă, fericirea acestei vârste se apropia. Până atunci, merita să se pregătească puțin, măcar să cunoască bine caracteristicile chimico-fizico-biologice ale spărgătorului de gheață, cu care va naviga, sub un pavilion onorabil, peste polu-rile lumii…

Aştepta vremea în care va putea să îşi găsească o femeie frumoasă şi care să fie numai a lui, pe care s-o aibă oricând va

dori, s-o aibă continuu, până când va simți că el, cel muncit, cum nu se poate descrie, de zbaterile şi de mofturile cărnii, nu va mai putea să se ridice de jos, nimic să nu se mai ridice de jos, deşi acest lucru îi părea aproape imposibil. Îşi dorea o vlăguire deplină, aproape de limita vieții, încât abia să se mai poată percepe, la nivelul senzației, pe sine. Deşi nu cunoştea această stare, o prefera spontan chinului continuu, neliniştii, zilnicei nefericiri care-l prigonea cu o ură dintre cele mai mari care vor fi fost prin istorie.

Deseori, sub acest aspect, se gândea la sine ca la un vicios, încercase chiar şi o definiție. În viziunea lui, viciul era oricare dependență care nu este esențială pentru a trăi...

Din experiența lui, destul de limitată, mai mult conjuncturală şi nesigură, i se părea, şi se considera îndreptățit de logică să creadă aşa, de anatomia ei specifică, misterioasă, că înăuntrul femeii trebuie să fie o şi mai mare plăcere, pentru a putea să accepte, o situație destul de ingrată, să răspundă, mai precis spus, nevoii bărbatului, care, într-adevăr, se pare că trăieşte în mare măsură pentru această relaționare. Inclusiv biologia putea să furnizeze îndreptățirea şi înțelesul acestei evidențe. În acest tip de ecuație, biologia ținea locul matematicii.

Petreanu aştepta timpul în care va alimenta această logică sigură a naturii, bazată şi justificată pe una dintre sensibilitățile omului.

Plăcerea femeii, o dată ieşită spre lume, trebuia împinsă cât mai adânc înăuntrul ei, protejată de tot ce este în afară, adâncită cât se poate de mult, dincolo de vis…

Femeia, miza cea mai îndreptățită a bărbatului, într-o lume care îşi continuă viața în principal datorită senzațiilor, necesită tandrețe, trebuie să fie mângâiată mereu sub solzii ei de animal preistoric!

Acestui organism spiritual, prioritar, trebuie să îi afli carnea, ca singură metodă eficientă de comunicare. Dacă vei fi

preocupat de suflet mai întâi, ai toate şansele să te complici şi să te pierzi într-un univers obscur, cu traectorii contorsionate, cu legi fizice aproximative, cu idealuri piezişe.

2

Marin Petreanu, încurajat de vreo doi ani încoace în cotidianul județean, la rubrica *Atelier Literar*, responsabilitate a lui George Manoniu, îşi pregătea un volum de versuri, intitulat *Posibilități înfrânte*. Luase vreo trei sau patru premii literare şi citise de câteva ori în cenaclul Casei Sindicatelor. Volumul începea cu o notă: „Dacă se întâmplă să vă placă aceste poeme, să ştiți că ele vă plac numai pentru faptul că eu scriu doar ceea ce este posibil să ştiți", născută tot la o astfel de terasă, pe Calea Victoriei, în jos, spre abator, *La luminițele albastre*, unde era cel mai bun fond muzical dintre toate barurile ori terasele din Târgu-Jiu, marea muzică din anii '60-'70.

El optase pentru acest început de volum, deşi credea că receptarea unui stimul, în cazul de față fiind vorba de un stimul estetic, literar, depinde mai puțin de sursă sau chiar de receptor şi mai mult de mediul prin care se realizează acest circuit, aproape imposibil de controlat. Din punctul său de vedere, începuse să-şi permită acest lucru, cu destulă vanitate, un poet, înainte de a-şi propune un program poetic, trebuia să fie conştient de cantitatea enormă de orgoliu, care se găseşte în vorbele mari ale lumii, în marile idei. Înțelegea că numai vigilența îl va putea feri de eroare. Vorbele mari, pe care le tot repetă omenirea, în primul rând sunt frumoase, mai apoi, destul de rar, sunt şi adevărate…

În ceea ce priveşte coordonarea lui, ca individ, cu acel curs normal al vieții, inițiatică dar şi conservatoare, găsea că este potrivit să fie practicată la intervale stabile. Astfel, evaluarea condițiilor şi posibilităților pentru următoarele obiective avea un grad de eficiență mult mai îmbunătățit şi chiar mai aplicat. Îşi propusese ca lucrurile pe care le va spune, deşi numai în poezie, să fie şi să fi fost analizate pe el însuşi.

Căuta, cu ajutor livresc, zona spiritului său, în construcție alertă, în care adevărul coincidea cu lumea din el. Lumea de

afară putea să mai aştepte! Era mult timp înainte, până când el îi va aproba năvălirea.

Seara următoare, era la aceeaşi terasă, în „Lider”, posibil să fi fost chiar şi la aceeaşi masă, a doua, pe dreapta. Venise tot acolo, poate numai pentru că doar cu o seară înainte nu ieşise nimic, nici măcar o discuţie. Credea atât în probabilitate cât şi în puterea vadului, chiar dacă, pe moment, ele nu se materializaseră încă în vreun argument. În schimb, nu simţea nevoia nici unei grabe, însăşi aşteptarea aducea cu sine o curiozitate discretă.

Ploua încet, calm, ca o aşteptare de expresie indiferentă, cerul tatonând cu melancolie oraşul. Mesele se umpleau treptat. Pe lângă refugiaţii de tip *spiritual*, se adăugau refugiaţii ploii. Îi vedea intrând livizi ca nişte înecaţi, scuturându-şi braţele, secvenţial dominaţi de acea zgribuleală a umerilor strânşi. Bărbaţii deschideau uşa cu gesturi mult mai vechi decât regulile politeţii, natural, cu mişcări proprii unor porniri primare. Se vedea bine definit conturul biologic comun, instinctul specific, de a-şi proteja femela, de a-i crea siguranţa sau impresia de siguranţă, care se confundă între ele până când acea siguranţă reală nu este verificată, transformată şi percepută ca efect corespondent aşteptării. În urma tuturor acestora, femeia îşi răsplăteşte bărbatul, îi întoarce serviciile făcute, îi plăteşte slujirea, oferindu-i gratuit acel spaţiu în care el caută să se valideze ca mascul, unde să se poată verifica, până la bătrâneţe, până când va putea ori va avea interes să o facă, bătrâneţea rămânând apoi să fie îndurată şi trăită din acumulări… Ca supliment, în cazul în care bărbatul merită mai mult, femeia i se poate oferi şi ca sentiment, dacă ea consideră intim că sunt întrunite anumite condiţii.

Femeia ajunge să fie sentiment numai prin distilare. Ea îşi doreşte această devenire mai tot timpul, iubirea părându-i a fi o completare a condiției sale, aşteptată ca o reîntregire. Pentru ea, singurătatea este o moarte parțială, o ciumă.

Pe de altă parte, toți oamenii, în general, vor să fie iubiți, să nu fie solitari în acest pustiu al nepăsării, compus din singurătățile adunate ale fiecăruia în parte. Toți vrem să mângâiem şi să fim mângâiați. Neajunsul fiecăruia dintre noi vrea să consume neajunsul celuilalt.

Orice observație era un prilej de încercare a înțelegerii lucrurilor, exercițiu inevitabil al vieții inevitabile. Universul propriu se forma încet, în explozii domoale, controlate de puterea rațiunii. Aceasta se înălța dincolo de ziduri, suindu-se pe cărți, dar agățându-se cu reprezentările, ca şi cu nişte mâini, de realitate, reprezentări născute din stimuli mereu diferiți. Forțele şi energiile se tatonau unele pe altele, încet.

Singurul lucru grav în această desprindere a vieții de biologia primară, nu neapărat o desprindere simplă, era singurătatea, lipsa perechii, a grupului. Neîntâlnirea cu indivizi asemenea, care şi aşa se mărgineau a fi prezenți numai în propriile evoluții, îl afecta. Nu găsea nicăieri un model.

Oamenii gravitează, din păcate pentru ei, numai în universuri proprii fiecăruia în parte. Şi se întâlnesc unii cu alții doar pentru a se convinge de acest lucru… Posibil să facă excepție doar cei care se asumă unei vieți dedicate religios, poate numai ei sunt proprietari ai experienței sacralizante, legate irevocabil de sursa sfântă, se zice, a vieții. Noi, ceilalți, posibil să facem doar lucruri profane, despărțiți, prin proiect, de însăşi sursa vieții noastre.

În seara aceea, ploaia se întețea ca şi gândurile. Fulgere de lapte corespundeau unei electricități născute sub os,

electricitate mută şi de neprivit. Marin Petreanu nu avea nici un chef să meargă acasă, se gândea că nu era atât de târziu, încât să-l poată obliga obişnuința… Ar fi bine, şi-a spus, să-i facă o vizită ziaristului Ion Roldea. Acesta, pe când lucra la Opinia Gorjului, îi acordase atenție şi timp.. Într-un fel, rămăseseră prieteni, atât cât se poate vorbi despre prietenie în cazul unei diferențe atât de mari de vârstă. Şi, într-adevăr, premisa şi, totodată, fondul unei prietenii se constituie în cantitatea şi în calitatea de atenție pe care unul i-o dă celuilalt. Ion Roldea îl băgase în seamă când el avusese acută nevoie de asta.

Pe de altă parte, dacă oamenii buni, pentru a nu ne mai complica în descrieri, ar putea să fie arătați în locuri publice, Ion Roldea ar fi unul dintre ei. Şi memoria cuiva poate deveni un loc public…

Cineva de la Editura Cartea Românească îi spusese, probabil într-o doară, româneşte, că-i va publica volumul acolo. Îi vorbise, cu bucurie, prietenului său despre acest lucru, rugându-l să-i bată la maşină textele. Nu era mult timp la dispoziție, vreo două zile, apoi urma să ducă volumul la sediul editurii din Bucureşti, undeva în apropiere de Gara de Nord. Ziaristului, acum redactor şef la Curierul Minier, o publicație a sindicatului din vechea industrie a „aurului negru”, bun cititor de literatură, prozator la rândul lui, îi erau permise doar unele mici intervenții pe text, pe care le discutau ulterior, cu destulă bătaie de cap. În nici un caz nu puteau să fie corecturi şi atât… Acest mare privilegiu îi mai fusese dat, pesemne că tot compensatoriu, doar unui poet consacrat, ziarist şi el, celui care îl debutase şi îl asistase destul de mult până la debut, lui Ion Popescu. Aşa se întâmplă în provincie, mai toți poeții lucrează ca ziarişti, ceilalți sunt economişti, ingineri, electricieni şi chiar

ospătari, fiecare după cum l-a înzestrat natura, ori după cum a înțeles devenirea.

Blocul în care locuia ziaristul ținea companie târzie, într-un dialog de lumină mută şi umbră, cinematografului Dacia. Acum, era un bloc negru şi ud, dar, ziua, în lumină, îl ştia învelit într-o culoare galbenă, ruptă, pe alocuri, de ghearele vremii. La ultimul etaj, era lumina aprinsă. Ea mai îmbrâncea din jena care îl însoțea pe Marin Petreanu, fiind o vizită destul de târzie.

Ion Roldea i-a deschis surprins, dar nu deranjat. Iar, pentru ca şi inoportunul vizitator să fie convins de acest lucru, a adăugat salutului de răspuns informația că tocmai transcria nişte interviuri luate pe reportofon în timpul zilei care numai ce trecuse. Nu avusese timp pentru dactilografierea volumului, dar o va face în partea a doua a zilei de mâine, iar ce va rămâne, noaptea. Oricum, reținuse termenul limită… Intrat în casă, Petreanu observase cum amicul său îşi trecea palma peste perciunii tip Ion Țiriac, împăcați unul cu altul printr-o mustață subțire şi foarte neagră. Acest gest, văzut de multe ori până atunci, era un semn al confortului, al bunei dispoziții.

– Ar fi bine să-mi aduci tot ce ai scris până acum. Vreau să îți aranjez eu volumul, în întregime. Mă refer, în primul rând, la selectarea textelor. Cu toate poeziile tale mai vechi. Ştiu că nu-ți convine, dar mie îmi plac. Crede-mă, e mai bine aşa!

– Cele mai multe sunt copilării, cu unele mi-ar fi chiar ruşine. Nici nu mă gândesc!

– Bine… Aş vrea să văd ce-ai mai scris. Mi-ai spus c-ai terminat încă un volum…

– Aşa este, numai că acela este cu totul altul…

– Hai să facem unul singur din amândouă!

– Nu se poate, ultimul e altceva, este alt proiect, a fost scris diferit. Nu le putem combina. Fiecare volum va fi diferit de cel pe care îl precede. În plus, eu voi scrie volume tematice.

– În primul rând, trebuie să fie un volum care să se susțină, ajutat de o arie de selecție cât mai mare.

– Lăsați, se susține şi aşa cum e! Ştiu eu, doar este al meu. Păi, nu?! Şi pe urmă, nu mi-ar mai rămâne aproape nimic pentru al doilea volum…

– Măi, figură mai eşti! Până atunci mai scrii vreo trei-patru!

– Glumeam…

– Am văzut, în multe poeme, că ai ceva cu femeia…

– Nu, nici vorbă! În afară de ce este normal să am, nu am nimic, doar că îmi e cam ciudă pe ea, pe puterea ei, şi îmi pare rău de lumea aceasta cucerită, fără nici un fel de posibilitate de a se elibera. Acum, libertatea va putea să fie dobândită numai la nivel individual. Femeia are o forță care mie nu-mi convine. Şi nu ştiu cum să i-o iau, măcar în ceea ce mă priveşte, să nu mai simt porunca deschiderii ei.

– De acord, dar nu dă prea bine, în raport cu vârsta dumitale. Pari, cel puțin, că scrii prețios.

– Ei, da! Din cauza a patru-cinci poezii?!

– Nu neapărat. Evident, tu o să faci cum vrei, o să ai ultimul cuvânt, dar, să ştii, debutul rămâne o referință, o bornă importantă, vulnerabilă şi chiar menită etichetărilor de tot felul… Din alt punct de vedere, talentul trebuie administrat foarte atent, cât mai eficient. Mulți creatori s-au împotmolit aici…

– Dimpotrivă! Eu cred că preferabilă este metoda inversă şi o consider a fi chiar mai „eficientă”, cum ziceți dumneavoastră. Să-ți bați joc, până la preocupare, de talentul tău, iată ultima treaptă a devenirii unui scriitor în fața lumii! Aş avea atâtea exemple să vă dau. Cei mai mari şi-au permis jocul. Până

la urmă, au devenit şi cei mai mari farsori… Farsa le-a dinamizat şi alimentat genialitatea, le-a mărit priza la receptori, pentru că omul are o boală în construcţia sa, o boală dobândită, probabil îşi doreşte să fie păcălit, cu condiția să obțină ceva din respectiva păcăleală… Şi mai toți aceşti receptori cad în plasa formei, poate că ea este mai stimulativă decât fondul, relație directă, nemijlocită... O chestiune simplă, de apropiere. Sau poate că oamenii sunt derutați şi de faptul că observă lumea schimbându-se doar în formă şi acest fenomen îl suprapun mecanic peste fenomenul artistic. Totuşi, eu nu cred că este corect.

– Şi tu faci parte dintre cei mai mari?

– Ha-ha-ha… Nu, dar am posibilitatea să devin. Iar respectiva posibilitate îmi este suficientă să spun ceea ce am spus mai înainte. Şi dacă nu cred câtuşi de puțin că acest lucru este la îndemână, ce rost mai au toate? Această posibilitate îmi este de ajuns…

– Da… în fond, ce te costă? De ce să nu crezi?

– Evident, nu mă costă nimic! Chiar aşa este! Dincolo de răspunsul dumneavoastră… Această speranță, să-i zicem aşa, în cazul în care ar exista, este gratis. Adică e corectă, pentru că orice speranță care te costă ceva, începând cu banii, este o speranță greşită! Impură, falsă, atacată în puritatea condiției sale…

– Interesant, măi, figuro! Bine… Dar cu şcoala, cum mai merge? M-am întâlnit cu maică-ta şi mi s-a plâns că nu mai înveți nimic.

– Ce să învăț, domnule Roldea? Ai de la cine învăța ceva?!

– Da?… Ei, dacă este aşa, atunci, cu adevărat, ai o mare problemă. Vrei un suc? Am sirop şi ți-l fac cu sifon.

Pereții camerei erau căptușiți cu tot felul de piese de mobilier, vitrine şi rafturi de bibliotecă, înălțate până aproape de tavan, pline cu volume rânduite pe colecții şi după mărime. Teancurile de cărți de pe jos păreau a bloca inclusiv accesul înspre terasă. De fiecare dată, în această cameră, se simțea un miros puternic de plantă orientală. Considera că este aşa nu pentru că ar fi cunoscut acel miros de mai înainte sau pentru că l-ar fi întrebat vreodată pe Roldea, ci pentru că aşa îşi imagina el că este mirosul unei astfel de plante. Singura piesă de mobilier rămasă neocupată era o canapea, acoperită cu o cuvertură din catifea vişinie, roasă puțin de la cele două mişcări ale planetei, ori de timpul discret, care tot intra şi ieşea pe uşă, pe lângă ai casei.

Lui Petreanu îi venea greu să înțeleagă de ce acest om îi oferea atâta timp, indiferent de ziua sau de ora când solicita acest lucru. Şi cu cât îi era mai greu să înțeleagă respectiva disponibilitate, cu atât simțea că ar trebui să-i fie recunoscător cu ceva, dar nu găsea, deocamdată, cum ar fi putut să-i întoarcă aceste servicii.

– În rest, ce mai zici? Ştii că nea Titu Rădoi va publica un roman? Scrie la el.

– Serios? N-am ştiut. Ce conține? Tot reportaje comuniste?

– Mă, de ce eşti rău? Parcă țineai la omul ăsta…

– Cum să nu țin, domnule?! Când eram la Sadu, în clasa a opta, m-am interesat cine era cel mai bun profesor de română din Târgu-Jiu. Mulți spuneau că e nea Titu. Doi ani am făcut navetă, douăzeci de kilometri dus, douăzeci întors, pentru a-l avea profesor. Şi liceul era bun, dar nu pentru mine. Anul trecut, nea Titu nu a prea mai venit pe la şcoală, şi-a făcut atunci, la revoluție, partidul ăla, socialist-democratic, şi s-o fi

ocupat de el. Nu ştiu dacă am făcut trimestrul trecut cinci ore de română cu Rădoi. Ultima dată l-am întâlnit anul trecut, când a câştigat Universitatea Craiova Campionatul şi Cupa României. În sferturi, am văzut meciul cu nişte profesori. Am făcut atunci un pariu, obligat într-un fel de către profu' de chimie. El este un dinamovist înfocat cu care am avut tot felul de contre, miză fiind corigența mea… Numai eu ştiu cât am putut să țin cu Craiova şi ce emoții am avut! Cum am trăit acel meci, aproape cum fusese cu Kaiserslautern, cu Bordeaux ori cu Benfica Lisabona. Cât am putut să îndur pentru acel 2-0. Dar am şi scăpat! Profesorul ăla, Mihai Bivolaru, era cam diliu şi vorbea serios. Zâmbind. Când zâmbea, era nenorocire! Ştiai că ai luat nota doi sau trei. Când dădea patru, zâmbea mai puțin, invers proporțional… Mi-a propus acel pariu, iar eu am acceptat imediat, pentru că îmi era absolut imposibil să învăț la chimie. În plus, o şi credeam pe Universitatea capabilă să mă salveze. Pe de altă parte, nici eu nu puteam să refuz provocarea… Cu toate că îmi spusese că dacă se califică Dinamo, voi lua corigența, în toamnă, numai dacă ştiu cum îşi doreşte el. Iar eu, la chimie, sunt catastrofă a naturii! Nu văd nimic pe tablă, în afară de nişte faguri de miere. Profu' ăsta de chimie, simpatic, în felul lui, când a venit la prima oră, în clasa a noua, a întrebat toți băieții cu ce echipă de fotbal țineau. Toți ne-am bucurat de spiritul lui „de gaşcă”. Însă, imediat după oră, a venit prin clasă, căutând pe cineva, un elev de a XI-a şi ne-a spus, auzind despre cât de entuziast îl prezentam pe Bivolaru, că aceia care am afirmat că ținem cu alte echipe, ci nu cu Dinamo, suntem terminați, ne lasă pe toți corigenți. În clasă aveam un singur dinamovist, unul Kiss Dragoş, vreo doi stelişti şi restul, craioveni. Într-adevăr, pe Dragoş, deşi era în prima bancă de la geam, îl lăsa cât dorea el să copieze şi lua mereu şase, şapte, opt. Pe restul, după fiecare notă de corigență, ne întreba cu ce echipă mai ținem, că nu-şi mai aminteşte exact…

Înțelegând deja rostul demersului, mai toți deveneau dinamovişti în urechile sonatului. Dar trebuiau totuşi să ştie, în loc „de câte tipe sunt” nu ştiu care legături chimice, primul unsprezece al lui Dinamo, rezervele şi evoluția scorului la diferite meciuri, lucruri nu foarte complicate. După primul trimestru, la finalul turului, mai eram la ora de chimie doar doi craioveni declarați. Odată, chiar nervos, după ce el se aplecase peste banca mea să-mi spună că în noaptea aceea visase că, dacă eu voi ține cu Dinamo, „nota mea de trei (nu scria niciodată trei şi în litere, iar, dacă îl întreba cineva, vreun diriginte, răspundea că a uitat, din păcate, şi că o va scrie) va face burtă la spate şi va deveni opt”. L-am întrebat dacă e corect ce se întâmplă. „Corect, am spus eu că e corect? Corect e că nu ştii, matale, domn preşedinte chimie deloc! Hai, la tablă! Bagă tot ce ştii, subiectul 1, subiect la alegere, subiectul 2, legăturile de tip covalent!”. La sfârşitul tăcerii şi al zâmbetului meu, completat de râsul clasei, mi-a spus că mă iartă, pentru că am umor, cu condiția să spun o singură dată „Hai Dinamo!”, lucru de neconceput! Pe lângă asta, la fotbal, chiar şi în clasă, mi se spunea Gică Popescu, pentru siguranța cu care jucam în apărare şi pentru cum porneam contraatacurile, dar, cel mai des, îmi ziceau, simplu, Gică. Bivolaru ştia asta. Uneori, când striga catalogul, îmi zicea tot Gică, la başcă. Apoi adăuga: „Hai să te fac o miuță, în Groapă! Una mică, să-mi arăți ce ştii!” De parcă toate acestea nu ar fi fost de ajuns pentru onoarea mea, clasa mai era şi jumătate formată din fete… Când m-a somat că mă va ruga doar o singură dată „să fac o urare pentru plăcerea lui”, mi-am amintit că, nu ştiu de pe unde, îmi picase în mână o carte, în urmă cu doar câteva zile, în care se vorbea despre un mucenic, un sfânt, nu mai ştia cine exact. Acesta, atunci când a fost obligat de către stăpânirea păgână să mănânce o bucată de carne, în prealabil jertfită zeilor, şi rugat fiind de către prigonitor să accepte să-şi salveze viața, printr-un subterfugiu,

netrebuind să o mănânce, numai să pară aşa, el a răspuns că de Unicul Dumnezeu nu te poți lepăda nici măcar formal, că nu există lepădare de Dumnezeu, care să fie formală. Adaptând, la adăpostul convingerii că nimeni nu ar fi putut să fi citit acest episod, am răspuns plin de atitudine, cu ton rezervat, cult: De Universitatea Craiova nu te poți lepăda nici măcar formal! În acel moment, profesorul şi-a ridicat globii oculari spre bolțile frontale şi i-a rotit, imitând leşinul, a dansat puțin pe scaun, din umeri, şi a zis scurt: „Henț, careu! Doi! Şi, din doi, nu se poate face trei! Gagiule, deci bagi mare la băiatu'! Dai cu ciocu', hă? N-am să mai visez nimic despre matale! Mi se pare că anul ăsta ai să retrogradezi... Ai vrut să-mi dai craci, ă? Lasă, bagi tu chimie toată vara! Ai să vezi matale cum te face băiatu' pe comandă. Ca la Fondu' Plastic. Mi se pare c-ai comis-o. Joci cu mine cu crampoane de metal… Să vezi matale cum te fac, cum bag alunecarea!”

Cam de pe atunci nu l-am mai văzut pe Rădoi. Până la urmă, am auzit că s-a retras de la catedră.

– Mare figură mai eşti! Eu cred că îl ştiu pe Bivolaru ăsta. Nu e unu' înăltuț şi subție, cu nasu' ascuțit, cam cărunt, deşi e tânăr?

– Ba da! E dili' rău de tot, dacă nu s-o preface aşa, ca să-i pară viața mai distractivă.

– Şi ceilalți profesori ştiu cum decurge ora de chimie? E totuşi un liceu bun…

– Nu cunosc, poate că da… De ce le-ar păsa? Nu e treaba lor. Alții ar fi trebuit să audă.

– Acum unde înveți? Parcă ştiu că te-ai dus la Liceul Pedagogic…

– Păi, după aia, m-am interesat din nou cine este cel mai bun profesor… Am aflat de unu', Eugen Velican, şi am dat acolo treapta a doua, am luat. Acum sunt la Spiru Haret.

– Eu aşa ceva n-am mai auzit… Cum să pleci la alt liceu doar pentru că ți s-a schimbat profesorul?!

– Nu? Se cheamă meserie… Şi ce vi se pare anormal? Dacă eu am venit la Chimie pentru nea Titu Rădoi, nu este normal să plec de vreme ce şi el a plecat?

– Nu ştiu ce să zic... Dar hai să te întreb altceva: dacă nu te publică ăia de la Cartea Românească, mă laşi să vorbesc eu cu Mocioi? În cazul în care nu faci nimic pe la Bucureşti, măcar să publici la el, la Spicon.

– Nu e nevoie, Ion Mocioi mă cunoaşte bine, se ştie de mult cu părinții mei, de pe vremea lui Ceauşescu. El era şef la Centrul de Librării şi ai mei lucrau acolo. Am de un an un manuscris la editura lui, cerut chiar de către el, şi nu i-a tipărit până acum nici o literă… De câte ori ne întâlnim, nici măcar nu-şi face vorbă. Iar dacă îl întreb direct, mă tot amână. N-am să-i mai spun, consider de mult timp că este o problemă închisă. O să mă duc în curând să îmi recuperez manuscrisul.

– Lasă, am să vorbesc eu cu dumnealui. Să îmi aduci restul din ce ai mai scris! Vino mâine, pe la douăsprezece, la redacție!

– Vin după două jumătate, până atunci am ore.

Afară, un început de frig rebel făcea asiduu curte unei şosele ude şi ea, luată prin surprindere, începuse să strălucească. Peste drum, o statuie nouă, a unui fost militar, fusese lăsată să păzească, pentru o veşnicie locală, intrarea în cinematograful Dacia, cel mai important loc al oraşului pentru faultat plictiseala. Bronzul acelei statui strălucea şi el, dar cu mult mai straniu, posedând bezna dimprejur.

Lui Marin Petreanu îi era puțin teamă de ora de română de a doua zi. Începuse să aibă un început de amiciție cu profesorul şi îi era cam ruşine, în cazul în care l-ar fi prins nepre-

gătit. Îl văzuse de vreo două ori cum se întristase, deşi nu-i reproşase verbal nimic. De atunci, Velican îl asculta doar când era absolut necesar, tratament preferențial, în comparație cu ceilalți colegi, şi o făcea numai obligat de rigorile şcolare, pentru a putea să-i încheie media.

Se gândea că, dacă nu ar fi existat şcoala asta, ar fi avut o mai mare înclinație înspre fericire, bucuria libertății avea această constrângere.

Ajuns aproape de blocul în care locuia, nu îndrăznea să se îndrepte înspre scară. Voia să vadă chipuri, acele oglindiri ale unui Dumnezeu probabil ori doar ale lumii. Şi ridurile... Omul este superficial şi sub acest aspect, nu îşi păstrează viața pentru totdeauna în gânduri, viața pe care a trăit-o. În schimb, ridurile par cu mult mai fidele, mai sigure, nici timpul nu patinează pe ele aşa cum o face pe mințile noastre. Deşi singurătatea era una dintre pasiunile lui, acum îi era greu să rămână singur. Înainte, la aproximativ cincizeci de metri, o femeie cu păr lung, foarte arătoasă, frumusețe standard, îmbrăcată într-o rochie până deasupra de genunchi, foarte strânsă pe trup, ieşea dinspre hotel, pe lângă panoul cu programul filmelor, şi mergea în cazna artei, ca şi cum ar fi călcat pe un podium de modă, nevăzut şi sigur, lovind cu şoldurile toate degetele şi mângâierile nopții. Parcă ar fi fost jumătate udă, jumătate deschisă. Câțiva trecători întârziați o priviseră discret dar apăsat. Din față, veneau vreo patru bărbați tineri, doi dintre ei fiind în salopete, gălăgioşi şi foarte veseli. După câteva fluierături şi palme peste frunte, unul, când grupul trecuse de ea, s-a întors şi a strigat: „Ce ai, bă, de mergi aşa, ai fi nefututătă?!” Ofensată brusc în propriile reprezentări despre sine, şi-a schimbat imediat mersul, ca la o comandă, mergând comun, la fel ca toți ceilalți… Fuseseră de ajuns doar câteva cuvinte spuse adaptat. Întâmplarea aceasta îl amuzase, putea, la o adică, să aibă încă încredere în

sănătatea românilor. De unde şi până unde acest silogism? Poate că undeva exista o legătură.

Acasă, mama citea din cărțile şi din revistele ei. Uşa de la cameră era deschisă, iar ea stătea în pat, tinereşte, cu un picior îndoit sub ea. L-a întrebat unde a fost şi el i-a răspuns. De câtva timp, relația dintre ei se schimbase, vorbeau unul cu altul mai puțin decât o făceau în copilărie, când de nenumărate ori ea îl aducea în bucătărie, pentru masă, în spate. Cu acest răspuns, încă o zi se închidea ireversibil în ea însăşi, la fel ca toate de până atunci, la fel ca toate care vor trebui să urmeze. Se amuzase singur de acest raționament străveziu, parcă ar fi fost al unei gâsculițe precipitate, obişnuite să stea din bărbat în bărbat, pândind marea iubire, fiind mereu plictisită dar şi motivată în toate experiențele ei comune. Se amuzase de aşteptările lui. Şi totuşi parcă e mai bine să rişti gânduri prosteşti, liniştitoare în efectul lor, decât să îți apropii depresii, după cum îi vedea pe mulți că începeau să se plângă de această lipsă totală de interes pentru trecerea timpului, când organismul lumii nu mai are pentru ei nici un nerv depresor, nici o aşteptare, când nu mai găsesc un sens pentru sine, personal, trecerii prin timp, trecere suportabilă numai când acesteia i se dă o proiecție personală. Considera că era prea hoț pentru a putea să facă vreodată depresii. Depresia era o stare mult prea puțin mocirloasă pentru cizmele lui, cu care străbătea realitatea de atunci.

A adormit cu gândul că acela care are mult orgoliu adaugă unor suferințe fireşti, inevitabile, alte suferințe mai mari. Şi el era într-un pericol real…

3

Din toată existența, percepută ca greutate a unui început, aduna argumente care erau, cu precădere, în favoarea lui, în sprijinul particularităților sale. În acest mod, îi rezulta, în primul rând, superioritatea față de ceilalți. Poate că fiecăruia i se întâmplă drama de a nu-i considera pe cei de lângă el precum se reprezintă el însuşi pe sine. Deşi aparent, în ime-diatul impresiei, este un confort, în realitate este, cu adevărat, o dramă! Se simțea diferit! Şi, probabil, acesta este gândul primar al unei existențe conştiente a fiecăruia dintre noi. De cele mai multe ori, este un îndemn genetic, un proiect care trebuie să fie valorizat în viața cotidiană. Nimeni nu acceptă să se piardă în nediferențierea față de semeni, în acest suicid – pericol pentru neperpetuarea biologică a tiparului tău. Marin Petreanu era mulțumit pentru că lui îi reuşea aceasta foarte uşor, de la sine. Îi spusese unui prieten, cu o vagă tendință de autoironie, vanitoasă şi ea la rândul ei, că îşi realiza acest con-fort doar prin observație.

Se presupune, cu unele argumente, că, la începuturile speciei umane, şi el credea că într-adevăr fuseseră mai multe începuturi şi nu unul, ar fi existat două trunchiuri umanoide, care şi-ar fi aşteptat evoluția să vină din verdele orizontului tropical. Un trunchi era reprezentat de către o populație superi-oară ca deprinderi şi ca rațiune, iar celălalt era primitiv, mai a-

propiat de regnul animal. Aceste două tipuri de „civilizație" s-ar fi înfruntat, iar populația primitivă a fost aceea care a învins, extirpând responsabil şi definitiv partenerii de evoluție, câştigând atunci războiul pentru stăpânirea definitivă a planetei, cel mai probabil fără să aibă conştiința acestui lucru. Lupta lor fusese pentru un teritoriu, pentru o supremație mult mai restrânsă… Sau poate că victoria fusese decisă prin chiar evoluția spirituală a celorlalți, înfrânți de fireasca dobândire a unor „instincte" morale, transpuse în norme de viețuire socială, în scrupule.

Se gândea la acest învingător, strămoş al său, şi considera că dacă, într-adevăr, acesta i-a fost inferior celuilalt, din punct de vedere al rațiunii, atunci cu siguranță că avea emoții mult mai puternice şi numai prin asta s-a dovedit a fi mai solid. Iar el era un *tip* capabil de emoții puternice… încă un motiv de optimism, de confort. Pe alocuri, se amuza de aceste gânduri, dar asta nu-l obstrucționa în parcurgerea lor, până la detaliu. Oricum, nutrea o simpatie reală pentru învingător. Şi, cu adevărat, se simțea atras mai mult de natură decât de cetate, afectiv era mai aproape de înțelesurile şi de avertizările ei decât de înțelesurile şi de avertizările oraşului. Cel puțin prin asta, omul inferior venise genetic în el. Să se odihnească puțin, până trece acest val alert, cu interes pentru reguli, clădiri şi convenții. Şi cu mare şi maladiv interes pentru măsurarea timpului… Plus alte şi alte prostii! El însuşi se vedea pe sine un proiect al omului primitiv.

Îl simțea pe acesta ca fiind mai timpuriu, aşadar, decât a fost celălalt şi nu prea avea loc sub pielea lui, acoperită cu hainele unui sfârşit de mileniu. Era dezamăgit de cum au înțeles urmaşii lui recenți, pierduți în timp modern, că trebuie parcursă istoria, dezamăgit de cum a fost ea făcută, de cele mai multe ori trădându-i identitatea şi premisa. Îşi simțea primitivul din el că ar fi dorit să intervină puțin. Măcar să teoretizeze altfel vulgara

problemă a existenței. Omenirea studiază istoria în date şi în fapte, în loc să o studieze ca emoție la un moment dat, să studieze intensitatea emoțiilor… Cu siguranță că ar învăța-o mai mulți şi mai bine, chiar cu un mai mare folos. În plus, posibilitatea uitării ar fi cu mult diminuată! Una este emoția şi alta este informația, neutră în chiar parcurgerea timpului. Emoția, însă, are legătură cu lucrurile eterne. Dacă ar fi să ne gândim numai la suflet şi pare cu totul adevărat acest lucru.

Acum, jocul social nu se mai bazează pe dragoste şi pe luptă, aşa cum o fi fost în neprihănita vechime. Între dragoste şi luptă, posibil ca atunci să nu fi fost nimic! Normele au înlocuit irevocabil omul. Astăzi, chiar mai mult, ele îl trăiesc, mai accentuat decât îl trăieşte timpul ori chiar decât se trăieşte el însuşi pe sine... Întreaga sa viață este o alimentare a convențiilor de tot felul şi un prilej de inventare a altora noi, sub pretextul ordinii. Pentru că ordinea nu poate să fie impusă, ea trebuie asumată. Dar omul modern este modern tocmai pentru că a primit aceste oprimări. După care a încercat să le depăşească, a apărut competiția între indivizi, progresul, civilizația. De la civilizație încolo, nu se mai poate controla nimic, totul se pierde, se regrupează, sau se tăinuieşte în exact canalele prin care se alimentează lumea cu civilizație. În toate pretextele spirituale, pe care ni le însuşim pentru a ne teoretiza viața, inclusiv materia izbeşte din picioare ca o vacă tânără, neînvățată la muls. Este ca şi cum ai responsabiliza conştiința de impregnările subconştiente, pe care le are un om. În chiar natura lor, sunt lucruri diferite. Nu-şi fac nici delegări de competențe şi nici concesii.

În schimb, omul primitiv, cel care, odată, se ardea spiritual cu focul, cel care mai mânca din când în când în sânge, ar fi putut considera, într-o intimă şi specifică repre-zentare, că evoluția poate fi percepută numai la nivel tehnic şi la nivel material. Ființa umană, oricum, are obiceiul de a rămâne, pe

secvențe mari de timp, neparticipativă, în decalaj față de toate rezultantele tehnice ale experienței ei. Iar un om *tehnicizat* este un pericol pentru „sufletul” comun al omenirii.

Sălbaticul aştepta, aşadar, în Marin Petreanu să o ia de la început, atunci când cursa îl va elimina pe acest alergător de ocazie…

Petreanu avea convingerea că, dacă ar fi fost unul dintre conducătorii lumii, ar fi încercat să oprească tentativele de cucerire a cosmosului, focalizând interesul ştiințific spre natură. Ea este cea de lângă noi, ca prioritate, iar, ca generozitate, natura reprezintă mii de cosmosuri întrepătrunse. Nici măcar nu ar fi fost de acord cu demersuri simultane, să fi terminat în primul rând cu împrejurimile şi cu împrejmuirile noastre şi apoi să fi trecut la sărirea altor garduri! Însă dorința de a inti-mida militar şi înclinația egoistă a omului, ca efectul proiec-telor din existența sa să fie prezentat demonstrativ, învinseseră pentru totdeauna… Cel puțin aşa se părea. Ar trebui mare şi spontană înțelepciune cuiva să renunțe la ceea ce a dobândit deja, el şi omenirea, pentru a se putea regăsi pe sine. Cu toate că asta este ultima şansă reală a salvării planetei, restul fiind numai amânări. Va fi foarte greu, inteligența nu se găseşte la fiecare întindere de mână, aşa cum se întâmplă cu prostia, cu greşeala. Renunțările purifică şi înțelepțesc atunci când sunt făcute asumat şi în bucurie.

Tentația ancestrală a omului de a se îndepărta de plictiseală, de a trăi alert şi surprinzător, ar putea fi uşor întreținută de misterele *de mai multe naturi* ale naturii. O astfel de situație *politică*, având un singur centru de putere asupra lumii, pentru că numai aşa ar putea fi posibilă viziunea, ar anula competiția militară, implicit şi competiția cuceririi acestui univers plin cu spații goale sau, cel puțin, libere. Până acum,

acestea au fost numai acte demonstrative şi de intimidare a adversarilor ştiuţi sau încă nemanifestaţi.

Pentru a nu părea aşa, îndeajuns de jignitor pentru înaltele preocupări ale omului, totul se împachetează în mari interese ştiinţifice, decisive pentru… studierea propriei planete şi a vieţii de pe ea. Descoperirile sunt ulterior livrate la domiciliu ca pe nişte cadouri din partea instituţiilor statului sau a unora mediatice, în imagini de culori misterioase, în forme şi urme aţâţătoare pentru alte şi alte misiuni şi emisiuni.

Natura, înstrăinată de om, tot aşteaptă plăcerea regăsirii ei, adăpostind nostalgii la nivel individual, nevoi sufleteşti de a o reprimi ca mediu de viaţă, în defavoarea civilizaţiei din beton şi de hârtie. Ruptă de ignoranţa, avariţia şi despotismul nostru, natura ne asistă traiectul în timp, aşteptându-ne încă, înainte de a fi obligatoriu de acceptat.

Omul îşi produce singur, pasional, propria atrofiere. Betaendorfina din creierul său nu mai are consistenţa stimulilor de altădată, nu-l mai mobilizează înspre bucuria vieţii şi nici în iubire. Lipsa mângâierii şi a stării de bine îi face din capacitatea de comunicare o capacitate de comunicare ocazională. Aceasta este un handicap major, i-ar trebui acordate unele facilităţi la existenţă, costuri mai mici la călătoria prin timp…

Este ridicol, pe de altă parte, să cauţi viaţă posibilă până la o distanţă de nu ştiu câţi ani lumină, până unde îţi îmbătrânesc şi gândurile, cu atât mai mult descoperirile…, şi să nu vrei să-ţi propui să afli tot despre viaţa de la un metru de tine!

Toate răspunsurile se află lângă noi, cele care ne sunt esenţiale. Nu este posibil, chiar logic, ca acela care ne-a creat, Dumnezeu, după cum zic unii, sau maimuţa aia, după cum spun alţii, să nu fi lăsat lângă noi toate răspunsurile de care aveam nevoie. Nu este de bun simţ, *normal*, să ne fi creat aici, iar

cunoaşterea de care avem trebuință să o fi lăsat sau să o fi dus în cosmos…

Gândurile noastre trebuie să îşi găsească undeva un întreg şi, față de acel întreg, noi abia de existăm, cu toate cărnurile şi cu toate blocurile noastre, cu tot.

La fel este şi cu această construcție trofică a naturii, ea este un *semen* al nostru, este un înțeles care să ne insufle sentimentul de protecție.

Lumea ar fi mai bună şi cu mult mai liberă dacă omul n-ar simți atât de acut nevoia de a se convinge pe sine însuşi de validitatea propriilor sentimente, a propriilor impresii şi a propriilor ipoteze. Timpul particular al acestei lumi este din epocă în epocă mai neînțeles. Şi poate că atunci când se va ajunge la o unanimitate a înțelegerii lui, probabil se va sfârşi. Iar suma decăderilor lumii va fi în oamenii contemporani cu acea Judecată a ei.

Din alt punct de vedere, pe lângă toate efectele binecuvântate, pe care le aduc ştiințele, ar trebui să se vegheze asupra faptului că ele şi-au subsumat omul. Şi să fim mai atenți față de artă, pentru că acolo se cern în gânduri durerile lumii, intuițiile, angoasele şi spaimele ei! Sau să cădem de acord asupra existenței lui Dumnezeu şi să o pornim înspre Dumnealui, marş forțat şi salvator, să putem întrece timpul… Este obligatoriu de făcut ceva, pentru că, de la un timp încoace, lumea a început să se consume pe sine. Mai toți oamenii sunt într-o continuă alergare înspre un bine imaginat doar pentru că binele nu mai locuieşte în ei.

Dumnezeu, ca sursă a responsabilității noastre, inclusiv a salvării, probabil că nu poate să fie găsit numai pentru faptul că noi suntem curioşi să aflăm dacă este. Nici cearta cu El pentru câte o zi din viața noastră, care ni se pare nedreaptă, nu este soluția comunicării. Nici măcar cearta pentru o viață întreagă. Acel orgoliu, specific actului de a raționa, este cauza posibilă a

unor astfel de gânduri. Voința de a-ți face viața după tiparul personal al justificărilor, raportărilor şi considerațiilor este o comoditate. Chiar o josnicie față de viața însăşi, vrednică de milă, dacă se întâmplă ca omul să aibă o altă menire! Ar fi preferabil ca noi, oamenii, să ne luptăm cu Dumnezeu, dacă asta tot vrem, şi să rămânem învinşi, pentru siguranța noastră, când în noi va fi Dumnezeu.

Marin Petreanu venea uşor în aceste gânduri, dar şi el, întocmai ca toți, se surprindea atât de interesat de ce se întâmpla cu celălalt. Uneori, mai interesat decât ceea ce se întâmpla cu el însuşi, de ceea ce aducea timpul comun altcuiva. Alteritatea era o miză, o ieşire din singurătate. Aparentă, suferindă. Dorea, la rândul lui, informații despre ceea ce se întâmplă aiurea. Probabil că prea puțini oameni nu s-au plictisit de ei înşişi, fiind interesați în continuare de ceea ce vor face, de cum îşi vor învesti viața. În schimb, au o foame teribilă de ştiri. O imensă industrie de ziare, radio, televiziune trăieşte de pe urma lor, alimentându-le sevrajul, în asta constând profesionalismul celor de acolo, în a-i face cât mai dependenți. Toți sunt participativi la noul cult, instituționalizat, de a muri de grija altuia... Viteza de circulație a informației a devenit atât de mare, încât afli ştirea, *dacă eşti pe fază*, chiar înainte de a se fi întâmplat evenimentul…

Vedea cum se vindeau ziarele în *neştire*. Ce frumos a devenit acest cuvânt în limba română, ce mecanisme de viață internă a limbii l-au format!

România anului 1992 era din hârtie, din zâmbete şi imagini cu mulțimi. Plus multe proiecte, lozinci şi modele… Se mai potolise din febrilitatea care a urmat revoluției, dar tocmai această stagnare, la un nivel atât de ridicat, era îngrijorătoare, prin acea foame teribilă de informație, de evenimente. Foamea de bucate a românilor îi trădase, lăsând locul alteia, mult mai nesățioase, a evenimentelor, semnalizare a unor organisme

bolnave, apte oricând de a iniția sau de a participa la evenimente care i-ar fi consumat pe ei înşişi!

Ziarul era un mic obiect de cult în această religie a evenimentelor. Era respectat, purtat elegant, pliat cu deferență, transmis de la unii la alții cu gesturi afectate, proprii locuirii unui spațiu sacru. Comicul se putea observa numai dacă te poziționai puțin mai în afară.

Cunoştea familii care făceau economie la bugetul pentru mâncare, preferând să aibă abonamente la ziare. Nici măcar nu se mulțumeau cu informație ocazională, simțeau nevoia unei informații continue, primeau să nu fie lăsați în pace, adică să fie informați.

Se întrezărea încă de pe atunci construcția pitică a unei noi ştiințe a lumii: descompunerea evenimentului în bucăți infime de informație, departe de înțelesul problemei reale, şi hrănirea cu ele a unor noi organisme. Într-un exercițiu perpetuu, oamenii învățau să meargă printre aceste evenimente, îmbătrânind grăbit şi sprijinindu-se în ziare. Erau atât de fragili! I-ar fi ajutat, le-ar fi sărutat frunțile. Capacitatea lor de a raționa şi capacitatea sufletească de a simți prietenia le erau perturbate, agresate, alterate de toate aceste informații pe care le primeau de la centrul de comandă al țării. România nu mai avea regulile unui stat, era o agenție de informații, doar ele mai spălau la fund democrația născută spontan, din nemulțumire… Democrație românească, născută din nemulțumire şi nu din conştiință!… Numai dacă destinul era născut dintr-un zâmbet îl puteau aştepta. Românii aproape că nu mai făceau nimic altceva între două lămuriri de situație ale lui Ion Iliescu. În toate fabricile în curs de privatizare, românii aşteptau pe unul ca să le zâmbească, izbăvitor, tantric şi tanatic. Urmăreau atent cum decurge *zâmbirea mesianică* în săptămâna respectivă şi, în funcție de acest lucru, ştiau dacă să fie sau nu optimişti. Cineva controla şi alimenta această nebunie, numai pentru a nu risca să

piardă puterea. Doar cu acest preț! Cineva îi izola de realitate, prin evenimente şi prin vânturarea verbală a unor modele economice de mare succes, japonez, suedez, pentru împământenirea cărora nu trebuiau decât să opteze. Şi pentru asta, cineva îi tot consulta. Preşedintele țării îi conducea prin hipnoză. Plus alte şi alte poveşti despre politica paşilor mici, în antiteză cu terapia de şoc, cu răul brusc şi corespondent clasei burgheze, exploatatoare, venite la noi absolut neadaptat, cu papion şi baston. Cuiva îi era foarte uşor să-şi însuşească omul! Şi parcă românii erau atunci mai proşti ca niciodată.

Energiile unui întreg popor se consumau în vorbărie, prin cârciumi, la colț de stradă, în bucătării.

În Republica Moldova, oare se întâmpla la fel cu acel război? Probabil că da. Însă, undeva, într-un timp veşnic al sufletului său, simțea că Basarabia nu minte şi că ea era a lui… Acest sentiment, atât de sigur şi de convingător, trebuia verificat! În plus, simțea o vinovăție fără rost. Ştia că nu putea să facă nimic, era prea departe şi nici nu ştia prea multe despre această situație.

A vrut să iasă din casă, hotărându-se să meargă să cumpere ziare, sperând că va găsi câte ceva despre acele evenimente din Transnistria. La ştiri, se anunțase legitimarea conflictului de către Rusia, prin declarația ministrului ei de externe, Kozîrev, care spusese că Rusia îşi rezervă opțiunea de a apăra drepturile ruşilor din alte state ale C.S.I. Iar, dacă situația o va cere, va folosi şi metodele bazate pe forță. Adică, acțiune într-o absolută manieră rusească, prin invocarea unor realități cel mult probabile, în nici un caz deja existente, se luau hotărâri împotriva unui popor şi a unui sens istoric, *cazul* fusese creat. Se invocau pretexte. În teren – acțiune. În spațiul public – dezbateri contradictorii pentru mascarea parțială a intervenției

armate. În acest fel se controla foarte bine inclusiv amploarea situației, care putea să culiseze în funcție de interesul şi de strategiile ruşilor. Moldova părea să fie o țară butaforică, iar oamenii ei de stat – jalnice momâi. Mircea Snegur decretase, pe la mijlocul lui martie, preluarea unităților militare sovietice, situate între Prut şi Nistru. De unde atâta inițiativă, de unde atâta hotărâre şi atâta putere?! Un curaj suspect! Pe de altă parte, cineva îi dădea voie să întreprindă astfel de acțiuni, chiar îl şi îndruma...

Cumpărând presă, un gând i-a fericit mintea, într-o bucurie tânără, asemenea bucuriei puilor de animale când încep să cunoască, prin joc, mediul în care vor trăi, când îşi exersează deprinderile vitale, responsabile cu procurarea hranei, jucându-se: în viață, sunt două stări când dai degeaba bani din buzunar – când eşti prost şi când ți se ridică! Prima posibilitate este mult mai solicitantă cantitativ, pentru a-şi bate el acum capul cu ea, dar, la a doua, etapele de reacție sunt mult mai grăbite. Când simți erecția, degrabă ar trebui să şi duci mâna la buzunar! Să simți dacă ai bani pentru contravaloarea acelei ridicări. Asta, numai dacă eşti un tip responsabil. Când se întâmplă să mai ai şi gusturi, taxa este în raport de acestea şi de atributele tale, de ce oferi tu *diferit* de ceilalți. Măcar prost să nu fie în lucrurile în care se va implica! Aflase de la alții, mai ales din discuțiile țăranilor din prin satul copilăriei, că implicarea te expune mai mult decât orice, că în astfel de momente „voința omului vine de inundă mintea”, cum spunea al bătrân, Tătăică.

4

Trecuse cam o lună din întreaga vreme a lumii, de când am început noi să o măsurăm împreună în această carte scrisă împotriva războiului. Nimic dintre cele esenţiale nu poposiseră lângă viaţa lui, toate erau nemişcate, într-o stranie apropiere, aşa cum le-ar fi găsit cineva care s-ar fi întors dintr-o călătorie făcută-n repezeală.

Încă o zi i se sfârşise, uitându-se la televizor. Pe un final de „Actualităţi”, se dezbătea cum a început războiul, cum au blocat femeile din Tighina un segment de cale ferată... Cum primul ministru al Republicii Moldova, Mircea Druc, a trecut la formarea unor forţe de intervenţie, alcătuite în special din poliţişti, în Basarabia neexistând armată. Se spunea la ştiri cum au *degenerat* lucrurile şi cum Armata a XIV-a s-a solidarizat cu separatiştii… Ce coincidenţă se întâmplase acolo! Apoi, spre final, s-a difuzat un reportaj chiar din tranşeele noi ale frontului. Crainicul Televiziunii Române, Virgil Tatomir, transmitea informaţii şi stări de spirit din mijlocul evenimentelor. Luptătorii, pe care îi prezentase ca fiind foştii combatanţi ai U.R.S.S. În

războiul din Afganistan, erau vechii subordonați ai chiar generalului care acum era conducătorul Armatei a XIV-a, de ocupație, împotriva căreia luptau!... Aceştia îi asigurau pe toți cei de o parte şi de alta a Prutului, într-o limbă română nemaiauzită până atunci, că acum a venit momentul să li se dea o lecție ruşilor, pentru toate relele pe care ni le-au făcut, pentru toate Siberiile în care ne-au dus. Spuneau că vor scoate demnitatea Republicii Moldova „de sub cizma rusului". Că nu le vor mai da să le ia şi a treia oară țara, iar altul, bandajat la cap şi la unul dintre brațe, se arăta pe sine, spunând că nu va putea nimeni să treacă peste el, că băieții lui vor trăi de acum într-o Moldovă liberă, aşa cum le-o lăsase Ştefan cel Mare. Păreau nişte copii cu regulile jocului schimbate… Eroismul lor afişat părea de un ridicol care se putea ierta. Frenezia afişată era salvatoare. Există momente în viață în care ridicolul unei situații poate să fie depăşit tocmai prin exacerbarea lui, transformat într-o stare de spirit, într-un afect puternic.

Marin Petreanu se gândea că existaseră destule neamuri care decăzuseră istoric datorită încrederii într-un singur om, într-o părere sau într-o dorință a lui. Acest tip de exaltare posibil să îi fi fost comună şi acelui soldat.

Reporterului îi tremura vocea şi încerca să ascundă emoția printr-un ritm alert, pe care şi-l impunea în transmisie. Pe urmă, s-au mai dat câteva imagini de prin satele lor – erau ca şi ale noastre, aceleaşi fel de case, acelaşi fel al oamenilor simpli de a trece de pe o parte pe alta a drumului, căutând puțină celebritate, când vedeau că sunt filmați. Numai gardurile păreau a fi fost diferite: compacte şi înalte. Oraşul Chişinău fusese şi el prezentat pentru două-trei minute. Erau primele imagini din acest oraş, pe care el le vedea. O curiozitate mare îl făcea să le privească atent, mai ales clădirile, de parcă ar fi căutat, în acele zeci de secunde filmate, ceva pe zidurile lor. Oamenii păreau înghesuiți pe străzi. Hainele erau altfel,

colorate mai viu. În schimb, ca fizionomie, semănau cu noi, chipuri stâncoase, neîndulcite, nesubțiate, contrastând aspru cu ochii de o blândețe nedesluşită, uneori mari, deseori trişti. Totuşi, din câteva interviuri, percepea o senzație de stranietate. La sfârşit, în finalul reportajului, au mai fost date nişte imagini cu Mircea Snegur, „prezidentul” lor, filmat la o conferință de presă. Nu avea nimic din aerul, din alura unui om de stat. Îşi ținea coatele pe masă şi capul mare, ca de măcelar în tradiția familiei, posesor al unei fizionomii morocănos-cooperatiste, era împins înainte, cu fruntea generoasă căzând aproape paralelă cu suprafața mesei, care probabil va fi fost foarte importantă. Posibil că se gândea la ceva... Destul de relaxat! Aşa se întâmplă cu tot prostul, cel mai bine se simte atunci când gândeşte.

Acelea fuseseră primele imagini mai consistente de acolo, duraseră mai mult decât timpul corespondent unei ştiri, dar infinit mai puțin față de cât ar fi fost interesat să afle. Emoția a rămas lungită în Marin Petreanu o bună parte din noapte, o emoție domoală, controlabilă, ca o stare familiară. Apoi, după ce se va fi obişnuit cu el, această emoție undeva a plecat… Probabil să-l fi lăsat cu o umezeală uşoară pe ochi, pe care viața şi timpul au învins-o încet, în câteva minute. Şi ce rost să mai aibă ea acum pentru a fi povestită? S-ar putea găsi câteva cuvinte prin buzunarele noastre, dar să nu ne abatem în penumbrele unei seri anonime. Şi poate nici dumneavoastră nu sunteți pregătiți să vindeți nimic. „Iată nişte oameni! Ştiu ceva şi acționează pentru ceea ce ştiu. Or fi mulți aşa? Pot să existe oameni din aceştia? Români pierduți… Pun garanție viețile lor pentru ceea ce fac! Câtă diferență între ei şi âştia de prin Târgu-Jiu, care luptă numai pentru burtă!”

Simultan cu aceste gânduri, şi-a adus aminte o întâmplare de când era mic, înainte de a pleca la şcoală. Copilărise la țară, într-un sat care se urcase pe dealuri ca să poată vedea lumea

mai bine, de sus. Un sat întins pe spate, cu munții înainte şi cu pădurile sub cap, ca şi cum s-ar fi gândit la ceva toată viața. Acolo, în Corşor, la Alimpeşti, simțise că bucuriile, viața şi emoțiile au o singură sursă, obligatoriu o singură sursă, care o fi ea… Nu ştia care este aceasta, dar ştia că trebuie să fi fost doar una!

Străbunicul lui, Tătăică, aşa putuse, sau aşa învățase să-i spună de când a început să vorbească, l-a luat într-o zi de târg, într-o zi de luni, pe vale, la cooperativă. Pe drum, îl tot ațâța că o să-i cumpere ceva de la gestionarul magazinului, nenea Cambrea, un om înalt şi blând, purtând mereu un halat albastru închis, foarte respectuos şi glumeț, roşu la față, cuperotic, şi care îi dădea uneori câte o caramelă, dintr-un vas rotund de sticlă. Fuseseră momente când cel mai mult şi-ar fi dorit pe lume să-i dea lui cineva acel borcan rotund, care i se părea uriaş, cu toate caramelele din el, cu hârtiile lor subțiri făcute plic şi îngropate pe alocuri în masa caramelei, scrisori care anunțau de fiecare dată că a venit fericirea lui. O fericire cât un gest simplu, echivalentă unui pumn de caramele.

– Ce-mi iei, Tătăică? Ce-mi iei de la comperativă?

– Las' că vez' tu, îț' iau caramele, bomboane spirtoase şi încă ceva. Am să-ț' iau o carte şi-am să te învăț nişte lucruri!

– Bine, mă, Tătăică. Eu sunt de acord…

Şi a cumpărat „o carte", mare şi subțire, era un Atlas geografic, lui nu i se părea a fi carte, dar dacă aşa spusese al bătrân… îi plăcuse pentru că era foarte frumos colorată. A-tunci, cărțile nu aveau culori cum au acum, decât cele cu animale. Aproape tot drumul de întoarcere s-a uitat la filele ei, neînțelegând nimic, dar cu mare plăcere! Ținea minte şi acum câți bani zisese gestionarul că face – şaptesprezece lei. Urca prin sat în deal, uitându-se întrebător în atlas: ce-o fi cu cartea asta, de ce mi-o fi cumpărat-o mie Tătăică? Ea avea cam jumă-tate din înălțimea lui, de grea – nu era grea, dar îl cam încurca

la mers, nu prea putea să urce ulița satului, prefăcându-se „cetind”. Cotorul şi marginea de jos i se propteau deasupra de genunchi, nedându-i voie să calce nici coasta din dreptu' lu' Zâncan, d-apoi a din dreptul casei lu' Gicu lu' Lăzărică, vecinul lor din vale. Culorile filelor, însă, erau ceva de vis!

Din totdeauna, culorile fuseseră prietenele lui bune, având în comun bucuria şi zâmbetul pentru lumină. Pesemne că senzația de la primirea acelui dar fusese îndeajuns de puternică, încât străbătuse, într-o amintire stranie, timpul până acolo, în acel apartament de bloc. Fără nici o legătură cu locurile şi cu imaginile din copilărie, o senzație îi dădea ocol, îl pândea dintr-un întuneric cât se poate de prezent şi de aproape, atât de fizic şi dens, încât i se putea simți greutatea... Vremuri împinse tot mai mult dinspre inimă înspre marginile lui se aglomerau ca nişte poduri de gheață. Dar poate că aceste margini să fi fost atât de tari, ca marginile unei pietre, încât nu se puteau vreodată rupe, pentru ca timpul să iasă, definitiv, dinăuntru, afară.

Se simțea singur, inutil acelei uriaşe nopți care străjuia fără obiect deasupra lui. Se simțea pierdut. Pesemne că lucrurile esențiale trebuiau căutate. Chiar dacă ar fi încercat să îşi aducă lumea în sine, parte cu parte, devenea din ce în ce mai singur, în ritmul acelor posibile acțiuni. Nu avea pe nimeni, creştea laolaltă cu singurătatea. Deseori se gândea la propriul mormânt, în care trebuia să îngroape ceva... Ceva mai mult decât un stârv. Măcar o idee, un gest, o voință. Să aibă într-adevăr crucea aceea un rost. Să localizeze un loc, unde putrezeşte un om care a avut sau care a aparținut unei idei. O mărturisire a unei alergări din zădărnicie, chiar dacă alergarea se petrece într-o zădărnicire şi mai mare...

Atunci, la țară, ajuns acasă, cu toate că tot drumul nu se dezlipise de atlas, un ceas a tot buchisit cartea aceea. Găsise undeva ceva, un detaliu pe care îl ştia, de putuse să-şi dea sea-

ma că acolo e fotografiat „globu' pământului", cu toate țările „de pe spinarea lui".

Bunica sa, Măria, îl apostrofase pe „ăl bătrân": „Bă, ăl bătrân, tu te dezmințași la cap, mă?! Dai banii cășii pe cacaioave?! Ce să facă el, Bebiță, cu cărțoiu' ăsta?! Cre'că nu măi ai capu' bun! Te cheantaurâși la balconieră! Auz' tu ici?! Io cre'că-l luași ca să-l punem fund de mămăligă, să punem noi, decusara, mămăliga pe atlasu' pământului… Ia bagă de samă ce carton procopsât are cărțoiu! E bun și de căpac pă banița cu oauă din fânar! Păi, lui îi trebe acu' cartea asta de hărț', mă? El e de hărț' cu țările din lumea albă? Păi, tu nu vez' că nu măi ai capu' bun? Nu râsă, mă, gestionaru' de voi? Eee, da' ce să râdă, mă? El, hoț, cu capu' bun, tăcu din gură ca să vândă marfa… Dacă tot să întâlni cu proștii... Ce nevoie să aibă de proști? Proștii sunt ai lu' Dumnezău. Umblă, saracii de ei, pă drum, cu banii în pozânare, doar or găsî pă careva să îi dea, să se scape de ei, să nu-i măi lege nimica de lume!" Tătăică i-a răspuns doar atât, puțin peste liniștea de amiază a curții: „Mă, futuț' lemnu' mânta de proastă ce ești! Dacă o dată măi latri și apucă să îmi plece mâna de la șold, te pun de te hodinești vreo zâ-jumătate, la umbră, la perdeluță. Să vez' tu pă urmă, cân' te trezăști, cât de frumoasă țî să pare lumea! Faci așa că n-ai de alergat pă bătătură! N-ai sector... Măcar pune mâna de cată halele să vez' dacă au ou pentru mâne, ori du-te și măi împachetează o dată peșchirele de prin hodaia a bună!..."

Iar seara, după ce își terminase Tătăică „alergătura", treburile din gospodărie, munca lui de zi cu zi, a venit la copil, în casa a de sus, și a început să-i spună ce taină are cartea aia, să-i povestească pe unde fusese el, când a fost dus în al doilea „războl". Cât a pătimit și pe unde, fiecare loc, în parte, până în Crimeea. Dar și pe unde s-a întors când a venit acasă și alte lucruri care i se păreau a fi dintr-o poveste, diferite de tot ceea ce știa el că se poate întâmpla, diferite chiar și de cele din

poveştile de până atunci. Pe urmă, îi zisese cum țara noastră mai are nişte țări surori, mai mici, rămase altora, pe care le-a pierdut, „cine ştie dacă le-o mai lua careva îndărăt?”. Îşi aducea cu plăcere aminte de această vorbă care, şi cu altă ocazie, i se întorsese în gânduri, cu o senzație ca şi cum s-ar fi încins cu o brăcire lată şi tare, petrecută de mai multe ori peste mijloc. Îi arătase acele țări „măi mici”, pe fiecare în parte. Şi, într-adevăr, erau însemnate cu alte culori: la deal, erau băgate într-o pată *roză* şi, la vale, unde punea el degetu’, mai în jos de mare, se vedea clar că este altă culoare decât culoarea țării noastre. Deasupra mării, tot roz.

Îşi aducea aminte totul, inclusiv interiorul acelei camere de țară, cu tot cu lemnele care aşteptau la gura sobei, cu vătraiul, cocenii şi cutia cu motorină, cu țârâitul lemnelor care nu erau uscate, cu duduitul celorlalte, care apucaseră să se ujijească. Parcă şi acum era lângă el lavița de la capul patului, pe care se găseau tot felul de cărți ori de reviste, acele de cusut, plicurile cu tămâie, borcanul cu nasturi, în care mai scăpaseră monede, ruginite pe margini, de cinci şi douăzeci şi cinci de bani, cu papiotele care se încurcau mereu între ele, cu cele două bucăți de parafină, cu mănunchiul de lițe, cu o jumătate de gresie pentru ascuțirea coasei, şi cu alte asemenea lucruri despre care nimeni nu are habar pe unde ar putea să mai fie ele acum. Zâmbea uşor, încercând să adoarmă sub amintitele imagini, savurând vederea ruinelor din cetatea copilăriei sale. Întunericul camerei de acum se făcuse şi mai adânc, şi mai greu, un întuneric precis, în care se simțea a nu fi nimic fără aceste amintiri. Nu trebuia să lase nimic uitării, ci să care cu el tot trecutul, ca pe o avere mobilă, cu care să-şi răscumpere detențiile care vor veni! Nu trebuia să uite nimic! Altfel, n-ar mai fi putut să fie liber.

Atunci, Tătăică îi arătase pe hartă cam pe unde se găseşte satul Corşor, pe unde erau ei „în momentul de față, pe unde era

Sadu, unde stăteau Victor şi Mariana, pe unde se găseau ai de la Petroşani…” La observația copilului, cum că țara lor era cea mai rotundă dintre toate țările, al bătrân îi răspunsese că nu a fost aşa dintâi, că aşa s-a rotunjit cu vremea, „cum se rotunjesc pietrele în albie, venind prin apă de la deal la vale. N-au țânut de ea, ai care trebuiau să țână, şi s-a ros de tot pe mărgini.” Tot atunci îi spusese prima dată că „noi, de neamu' nost', suntem nişte români măi vechi, măi vechi ca ăştia de pe cia, de prin sat.” Că veniseră din dreapta Dunării, din țara Iugoslaviei, de la Macedonia, cu oile după ei. „Treceam, o dată la trei-patru ani, cu oile înspre Marea Neagră, să le vindem. Le luau arabii una-două. Aduceau cu ei şi două, trei mii de oi, după cât erau anii de buni! Mi-a zâs taicu, bătrânu' Constantin, care şi el aflase, de la ai lui, că încă de dinainte de Revoluția lu' Tudor de la Vladimiri, nu s-a măi putut trece niam cu turmele încoace. Şi s-au abătut aci, su' munții ăştia, cam vreo două-trei familii. Au cumpărat pământ şi aşa au rămas. Alții au măi venit şi la douăzăci de ani în urmă, fugăriți de greci, că ăştia, oriunde se uitau împrejur, dădeau de aromâni şi nu le convenea neam, nu puteau explica prezența dintotdeauna a românilor acolo şi tare le măi era frică să nu cumva să îi afle lumea acolo, pe urmă să vrea şi ei o țară acolo, în mijlocul Greciei, mai ales că începuseră peste tot bătăliile popoarelor. Măi de mult, ni se spunea vlahi şi aşa îi spunea şi țării noastre odată… Moscopolea s-a dus, Vlahernea s-a dus... N-a măi rămas nimic şi nimeni n-a avut nevoie.”

Îi era atât de dor de al bătrân, de Tătăică al lui, de acel om din care îi rămăseseră doar nişte imagini întregi, vorbe, nişte lucruri de-ale lui şi numele, care venea de la soare. Plus parte din carnea de-o avea moştenire. Mâine, la şcoală, va lua spătarul roşu, din lână subțire, cu înflorituri galbene, rămas de la „al bătrân”, să îl simtă aproape de piept. Ochii erau uzi de fericire că îl cunoscuse şi că putea să-şi amintească zâmbetul

lui, asprimea bărbii, cu care îi freca seara obrazul, înainte de culcare, mâinile care îl purtaseră prin începutul unei lumi, o lume rămasă în urmă, ca o respirație. Fără importanță acum, indispensabilă atunci…

Îşi amintea bine şi ochii, albastru cu verde, mai mereu întredeschişi... Şi plini de o bucurie fluidă. Şi-i aducea de multe ori aminte, de parcă din toate ar fi rămas deschişi ochii străbunicului său, neica Petre din Corşor… îi era teamă ca viața lui să nu se desprindă cumva de viața lucrurilor pe care le cunoscuse. El nu va putea să fie un dezrădăcinat.

5

Aflase, din ziare, că exact de 1 aprilie forțele de poliție ale Moldovei intraseră în Tighina, vechea cetate a lui Ştefan, pentru a lichida separatiştii transnistreni, iar, ziua următoare, Duma de Stat a Rusiei s-a întâlnit, fără presă ori altfel de observatori. Apoi, printr-un comunicat, a invitat beligeranții la negocieri, a făcut un apel pentru încetarea focului, a fixat şi alte mize false, menite toate a da ruşilor responsabilitate şi autoritate asupra acelui conflict. Prin această modalitate de a pune problema, doar i se sugera intervenția, fără un ordin precis, care ar fi putut deveni, vreodată, incriminator. În schimb, după eficienta şi des verificata istoric tactică rusească, Armatei a

XIV-a i se dădea voie să se interpună în acest conflict. Astfel, lumea politică internațională era mai mult decât rezervată, având față de Rusia numai politețuri, dar fără a înceta să-i pândească prăbuşirea, iar România nu avea cum să protesteze, împotriva unui U.R.S.S. muribund, printr-un om pregătit de Partidul Comunist chiar la Moscova, plasat ulterior de către serviciile secrete ruseşti în fruntea unor evenimente anti-comuniste, liberale, democratice, din Europa de Est, în cumpăna anului 1989…

În ceea ce priveşte conflictul transnistrean, se legitima totul retroactiv, respectiva forță militară fiind, oricum, de la început, protagonistă. O şmecherie pe cât de simplă şi de ieftină, pe atât de eficientă când nu există vigilență! În acelaşi timp, Evgheni Şaposnikov, comandant suprem al forțelor armate unificate ale C. S. I., printr-o telegramă trimisă la Chişinău, îşi exprima îngrijorarea față de escaladarea conflictului… îşi mai anunța speranța în faptul că se vor face eforturi comune în vederea preîntâmpinării implicării Armatei a XIV-a pe teritoriul Republicii Moldova, ea fiind deja implicată de câtva timp. Cinism absolut! Toate acestea se întâmplau după ce chiar conducerea armatei dăduse un ultimatum Republicii Moldova, acestui simulacru de formațiune statală, cu o denumire penibilă şi ridicolă în acelaşi timp, o denumire care atentează la istoria românilor şi care, totodată, mimează afirmarea unei identitățîi, ridicând fragmentul deasupra întregului, negând, în acest mod, propriu-zis o identitate românească... Tot ce se desfăşura la Chişinău era diversiune rusească. Moldovenii erau ținuți în şah, prin comunicate care se susțineau unele pe altele pe alocuri, dar se şi contraziceau între ele, într-o ceață continuă, de parcă ceața naturală în care bâjbâiau moldovenii nu ar fi fost deja de ajuns. „Starea excepțională”, introdusă de către Mircea Snegur, trebuia să dea poporului senzația rezistenței şi că şeful statului aparține cu adevărat statului, că nu face parte dintr-un proiect

potrivnic, că luptă împotriva forțelor inamice, că nu a fost deja de acord cu ruperea Moldovei. Dacă Mircea Snegur ar fi fost considerat de către marea masă trădător, condiție şi context îndeajuns de favorabile pentru acest lucru, trădător doar prin simplul fapt că nu îşi apără țara nici măcar atunci când sunt pierderi teritoriale, gravitatea maximă, ar fi existat riscul să fie schimbat, în urma unui deficit de popularitate, printr-un simplu vot, rămas necontrolat. Nu, Snegur trebuia să îşi pozeze atitudinea împotriva Rusiei, dar, în realitate, continua să fie omul lor. Altfel, nu i s-ar mai fi permis de mult timp funcția de preşedinte. Bucureştiul nu avea cum să fie foarte departe de acest joc. Totul era o parte dintr-o piesă de teatru în care se aplauda cu sânge pe palme!...

În acelaşi ziar, doi reporteri ai cotidianului Adevărul cereau ajutor României. Unul dintre combatanții intervievați spusese că şi Moldova are tehnică militară, din ceea ce rămăsese de la sovietici, dar conducerea de la Chişinău nu doreşte să o implice în luptă de teamă că luptătorii moldoveni să nu se întoarcă şi s-o folosească împotriva ei…, atunci când vor termina cu luptătorii cazaci. Părea ceva interesant acolo. Se mai spunea că, la intrarea în oraşul Tighina, cele două posturi inamice de comandă erau la 400 de metri distanță unul de altul şi nu era nici unul distrus… Altă ciudățenie militară! Iar Mircea Snegur, cu pretextul că vrea să le protejeze viețile, interzisese accesul ziariştilor la Nistru, nimeni nu era lăsat liber pentru a-şi putea da seama de simulacru. Nici o informație de la locul faptei, cu excepția unor secvențe, care mai destindeau din încordare şi mai rezolvau din curiozitate. Războiul, ca eveniment spontan, trebuia să fie numai ceea ce doreau unii să pară. Toate aceste lucruri îl făceau pe Marin Petreanu să creadă că miza era mare, poate prea mare ca să mai poată cineva interveni! Țările Europei nu păreau a dori să se implice în vreun fel, nu reacționau la ultimele zbateri ale imperiului

inamic, la fel ca la instaurarea comunismului în România, atunci când laşitatea noastră a fost complementară cu indiferența politică a Europei. Ideea fatalității i-a împăcat pe toți, în cazul în care ar fi suferit de vreo nelinişte. Deşi… Din nou, această permisivitate trebuia să însemne ceva, nu dorea nimeni să se implice politic! Cum avea el să afle ceea ce se întâmpla în realitate, cum să-şi însuşească un înțeles al altui joc la care erau supuşi românii?

Poate că acest neam este condus numai de către conducătorii care sunt capabili să-l trădeze.

Urma un alt sfârşit de săptămână. Lucrurile, pe care le înțelegea, îl munceau. Îşi dorea să fi fost construit aşa cum sunt alții, să poată uita degrabă, să nu dea importanță faptelor care nu țineau neapărat de el, să poată ocoli urâtul, întristarea...

Înțelegea că, pentru români, timpul în care trăiau era văzut ca un mare animal carnivor şi atunci ei se ascundeau. Trăiau ascunşi de propria importanță istorică.

6

Dintre profesorii cu care îşi împărțea plictiseala şcolară, în ceea ce-i priveşte era numai o preferabilă bănuială, Velican era singurul față de care avea un sentiment de teamă, profesorul lui de limba şi literatura română. Pentru a fi mai precis, teama despre care vorbim era venită dintr-un fel de ruşine, ca nu cumva neînvățarea lecției să fie interpretată ca fiind o corespondență a începutului de prietenie pe care i-l oferea, o libertate pe care şi-ar fi putut-o lua fără acordul profesorului, o libertate

mult prea mare. Spațiul pe care acest om îl lăsa de la exigență la apropierea de elev era spațiul unei libertăți care trebuia parcursă. Admirația adevărată nu poate să existe fără puțină teamă, de a nu-l dezamăgi sau de a nu-l importuna pe cel pe care îl admiri. „Veli” nu explica lucrurile ca pe ceva învățat înainte, cu care s-a familiarizat, în cele din urmă, ca efect al rutinei. Tot ceea ce spunea părea a fi un inventar de argumente pentru importanța acelei producții literare. Le preda lecțiile în sensul originar al expresiei, ca într-un proces de predare-primire, urmând ca fiecare să semneze cu înțelesul său după cât îl duceau experiența şi capul. Lui Marin Petreanu îi mai plăcea la acest profesor faptul că lua în serios o discuție, vorbea responsabil, privind drept în ochi, şi râdea, mai mult zâmbet, numai când era nevoit să o facă, doar ca reacție la un stimul exterior. Nu prea îl văzuse zâmbind de la sine. Cel mai adesea, în timp ce preda, se plimba prin clasă şi, aproape ca un tic, se uita câteva secunde pe geam, dând într-o parte perdeaua. Ca înfățişare, arăta destul de ciudat. Nu găsea în trăsăturile sale mai nimic din tipologia cu care se obişnuise până atunci. Înalt şi solid, mergând apăsat, părea un asiatic contrariant. Acesta era, în descriere imediată, profesorul lui de română. Dacă nu ar fi simțit că vorbele țin de lucrurile care sunt eterne, i-ar fi putut mărturisi îndatorarea pentru timpul pe care i-l dăruia, pentru unele sfaturi, pentru atenție... Dar toate aceste rostiri, sonoritățile lor, i se păreau a fi neechivalente cu raționamentul intim, cu mult inferioare, şi foarte expuse, îndeajuns de sensibile față de ridicol.

La ora următoare, la dirigenție, profesorul Şişiroi le-a vorbit despre fugile repetate ale Ligiei de acasă. Cu un an în urmă, plecase la Bucureşti, la o mătuşă. În clasa a XI-a, se întorsese în Târgu-Jiu, iar acum lipsea repetat, uneori şi câte o săptămână. Deşi dirigintele îşi dorea să fie receptat continuu ca fiind grav şi moral, părea a fi dintre acei oameni buni, prin care

viața trece într-un pas diferit, mai încet, mai ezitant. Li se plângea mereu, tânguitor, că nu-i erau recunoscători, prin cumințenie, față de cum se purta cu ei, față de cum le lua apărarea în ședințe și la cancelarie, „punându-și obrazul" pentru toate prostiile lor și pentru nenumăratele conflicte dintre ei și unii profesori, mereu aceiași, de altfel...

Toată lumea are această pretenție absurdă: să fie cuminți copiii de care se știu responsabili, neînțelegând că, dacă ar fi cuminți, nu ar avea cum să mai crească… Maturii uită mai tot timpul că inclusiv ei învață numai din greșelile pe care le fac. Evident, cumințenia lor ar trebui să fie cu totul altceva și, într-adevăr, dintr-un om fără recunoștință nu se mai poate face nimic, este irecuperabil fără intervenția radicală a naturii, a vieții, ori a lui Dumnezeu.

Pe seară, tatăl său, Victor, îl îndemnase: „Vezi cum îți aranjezi lucrurile, că mâine aș vrea să mergem iarăși la țară! Avem de lucru acasă și trebuie să mai vedem cum facem cu gardul ala din curte." în prezența sa, niciodată nu-i spusese *tată*, ci numai Victor, de când începuse a vorbi, sau de când și-a dat seama de legătura pe care o are cu el. Acel sfârșit de săptămână urma să fie consumat cu aducerea unor prăjini de salcâm din deal, de la Gropan, ori dinspre Fagu' Corbului, din Valea Seacă. Era nevoie de prăjini lungi, cele care se cioplesc puțin cu barda, pe două părți opuse, urmând apoi să se bată în cuie, direct pe cioplitură, stacheții, ulucile gardului. La Gropan, plecau cu carul, iar din Valea Seacă le aduceau cu spinarea. Taică-său putea să care în spate chiar și vreo trei-patru prăjini, strâns legate snop cu o liană și așezate apoi pe umăr, peste un prosop împăturit, ca să nu îi roadă carnea de pe omoplat, din cauza balansului și greutății, iar Marin venea cu una singură, maxim cu două, dacă erau mai subțiri, după puterile sale.

Acel sat era o bucurie regăsită a luminii unor ochi ameninţaţi de o altfel de orbire. Respiraţia nu consuma aer, ci văzduh, ochii nu se opreau de imagini, ci străbăteau domol natura, înăuntrul ei. Satul Corşor, aşezat pe treptele pământului, era parcurgerea unor înţelesuri, spaţiu ritualic dintre om şi Viaţă. Marin Petreanu ştia parcă de-o eternitate strigătele care se auzeau din depărtări, toate zgomotele specifice acestui loc, prins ca o podoabă pe încreţiturile de lut care au pus palmele la ridicarea Munţilor Parângu. Seara târziu, obişnuia să se aşeze pe podişca de sub tei, să asculte petecele de tăcere care, rupte mereu de câte un zgomot frugal, nu puteau niciodată îmbrăca acest organism rural, lăsându-l chiar gol uneori şi foarte frumos de privit, într-un joc complice. Aici, nu putea să fie tăcere, viaţa era în cantităţi prea mari, în surplus. Efervescenţa satului, de la celulă şi până la zgomotul specific fiecărui animal în parte, dădea o muzică înaltă, care îşi disputa înălţimile cu înălţimile dealurilor şi ale cerurilor. Acel sat era singura fiinţă căreia îi dădea voie să îi mângâie sufletul cu sufletul său. Îşi re-memora copilăria… Erau atâtea planuri atunci, atâtea speranţe! Acum, aşteptând fără nici o strategie timpul, îşi căuta un sim-plu loc de refugiu în ţesătura nopţii.

Auzea cum pufăiau vacile sub fânar, legate la iesle, sătule şi mulţumite de viaţă, cuminţi, învăluite în condiţia lor. Din când în când îşi scuturau capetele maiestuoase, izbind cu lanţurile în ţevile groase ale fânarului şi iar pufăiau, ori poate că era un oftat de plictiseală, venit din atâta şi atâta rumegat… Condamnate să mestece de două ori mâncarea pe care au mâncat-o o singură dată, posibil ca aceste ierbivore, atunci când s-au diferenţiat ca specie, să fi fost nevoite să mănânce pe fugă, din mers sau din alergare, datorită prădătorilor, şi de asta să fi învăţat să mestece seara, când se odihnesc, sau, dintr-un motiv fundamental, aşa să le fi obişnuit natura, mama lor.

În universul țărănesc, toate animalele au o altă însemnătate pentru om, făcându-li-se parte de o purtare diferită, astfel încât ele pot deveni pe jumătate oameni… Sunt acceptate ca fiind conlocuitoare ale unui spațiu conştientizat a fi comun. Aici, în sat, vechimea rabdă timpul nou şi omul nu crede că este numai el stăpân, precum se întâmplă în civilizațiile urbane. Animalele gospodăriei au partea lor de putere, cu responsabilitatea specifică acestei puteri. Ele *sunt chemate* mai mult să colaboreze decât să fie stăpânite. În majoritatea timpului, în spațiul rural, se fac numai lucrurile necesare, cele legate ancestral de viață. Contul din bancă este pământul, aurul este unealta cât mai bună pentru lucru. Bogăția este aceea care îți dă viața şi nu bogăția pe care o poți cheltui... Însuşi comportamentul uman, în datele sale de bază, este, datorită acestora toate, diferit de oraş. Pământul este locul înaintea căruia omul devine optimist, aici el începe să aibă din plin, poruncitor, bucuria vieții. La marginea ogorului, arhitectura genetică a țăranului începe să-şi desfăşoare poruncile. Nunțile se fac dăruind pământ, haine şi unelte. Iubeşti ca să dai o altă viață lumii şi iubeşti ca să ai cu cine munci. Alegi, prin dragoste, lângă cine să stai pe pământ, lângă cine să fi optimist pentru a putea îndeplini rânduiala, până când trupul – singurul tău martor al vieții de aici, verificarea la îndemână, – este redat pământului. Aceste lucruri se vor moderniza într-o sută-două de ani, după puterea şi după sănătatea fiecărui popor. Deşi această din urmă aspră modernitate este începută, viața va mai putea să fie observată încă mult timp de aici încolo, iar gesturile oamenilor o vor putea servi la mesele lor.

Din alt punct de vedere, pe care l-am putea denumi chiar ontologic, civilizația urbană este un blestem al firescului, o fatalitate a sufletului şi a libertății, o încărcătură înjositoare de convenții şi norme, aglomerare de nelinişti cărora nu le înțelegi totdeauna sensul. Evident că nu toate convențiile şi normele

sunt greşite, altfel nu ar mai exista tentația firească a civilizației, nici nu ar mai putea fi argumentată credibil. Însă, din punct de vedere biologic, civilizația oraşului, cu toată prea cunoscuta ei toxicitate, este o leucemie, o boală care modifică structura unui sânge social, moştenit a fi fost altfel. Împăcarea, posibilă numai la nivel rațional, cu fenomenul ține de evidența progresului: consideri totul progres şi apoi te duci să te culci. Într-adevăr, acestei dobândiri i se asociază inclusiv o ideologie, din care să rezulte că, în fond, civilizația este numai o adaptare tehnică la nişte viziuni ale omului, care se ridică din ce în ce mai sus pentru ca omul să urce pe ele cum ar urca pe o scară, cât mai sus şi cât mai departe de pământ...

Ulița satului se întindea, albă, stelelor abia începute. Înainte de Codițăşti, ea avea o mişcare de tânguire spre dreapta, către casa Auricăi lu' Mitoi. Drumul acestui sat parcă ar fi fost urma continuă a unui zeu rănit de modernitate, care abia a apucat să se târască spre marile păduri ale Dealului Corşorului, ale Gropanului şi ale Vâlcei, un zeu aşteptând ascuns şi departe întoarcerea oamenilor lângă el, fără să fi lăsat alte urme, în afară de urma permanentă a lui, cea din mijlocul oamenilor… Ulița satului este o încurajare, pentru ca oamenii să creadă că zeul acesta încă nu a murit, că el nu este doar un stârv pierdut între uitările câtorva țărani. Tot ceea ce oamenii cred este şi realitate… Cel puțin până la o probă contrară. Aşa sunt oamenii făcuți, din tipar. Ceea ce cred este şi real! Nu e uşor să le dai sau să le arăți o altă realitate, trebuie doar ca ei să creadă altceva şi alternanța realității respective se naşte de la sine. Şi nici nu pot crede, pe de altă parte, două lucruri deodată, care să fie antinomice. Pentru a primi libertatea unei realități, trebuie să renunțe la libertatea unui înțeles precedent.

Marin Petreanu asculta câinii cum îşi răspundeau unii altora peste două sate, fără a se ignora reciproc niciodată. Aceştia stăpâneau vibrația aerului şi toate înălțimile, din Corşor la Luculeşti, pe deasupra pâraielor tăiate adânc în humă, povestind, probabil, pe limba lor câinească, întâmplări din timpul zilei care a trecut, sau amenințându-se unii pe alții pentru când aveau să se întâlnească. Simțea că acolo era habitatul lui, şi-l recunoştea. Deşi nu stătuse atât de mult în sat, doar până la plecarea la şcoală, cu mici întreruperi, plus vacanțele care au urmat, inima lui bătea aici, cu un sentiment diferit. În Corşor, îl mărginea o altă biologie, întinsă sub viață, cu alte reguli şi după alte stări. Îi plăceau mult animalele, partenere ale lui de trecere a timpului, de consum al copilăriei, le iubea din toată inima. Satul era atunci o societate rămasă în afara societății propriu-zise, aceea care contează, care este vizibilă şi analizată, cea care, printr-o convenție la îndemână, ne furnizează istoria.

Dacă timpul perceput ar putea să fie o pătură uzată, cu care se transportă undeva iarba cosită din apropiata prezență a lumii, din apropiata ogradă, atunci, cu siguranță, satul ar fi fost cel care ar fi găsit câte un loc, prin pătura ruptă, prin care, pe alocuri, să iasă afară…

Înțelesese că spațiul rural face prea puțin parte din viața unei țări, el are viața lui personală, nesimultaneizată. Furnizează oameni, alimentând mereu cu indivizi sistemele sociale, hrănindu-le, indiferent care ar fi acestea. Dar nu transportă lumii *oameni*, aşa cum sunt ei acolo, ci produse, piese pentru un angrenaj deja stabilit. Aceşti oameni, strămutați de chiar dorințele ori necesitățile lor, datorită unor reprezentări, unor cauze materiale care țin de progresul impus, îşi propun alte realități, alte aşteptări şi alte convingeri. Pe de altă parte, satul este rădăcina pomului la care vin reprezentanții diferitelor timpuri să-l înzorzoneze, fiecare după cum îi este programul şi

felul sărbătorii… Cu toate că sărbătoarea, podoaba acestui pom, este diferită, la fel şi gruparea celor care vin la umbră, numai rădăcinile rămân în pământ, ele îmbătrânesc mereu în pământ, din simplul motiv că acolo este viața. Şi cum satul nu prea face parte din viața, în esența ei politică, a unei țări, nici țăranii n-au făcut vreodată parte din conducerea vreuneia. Nu am prea auzit să participe activ la decizie, deşi sunt, cam în toate țările, cei mai mulți. Rezultantele puterii au, în schimb, cele mai multe efecte tocmai în viața lor. Rareori a fost extras din mediul propriu câte un țăran, adus în locul de exprimare a acestei puteri, îmbrăcat obligatoriu în portul său vechi, dar a-cest lucru s-a întâmplat numai pentru avantajele spectacolului corespondent, pentru legitimitate şi reprezentativitate, pentru simulări şi autostimulări în jocul de măşti al fiecărui timp, timp cu mult înainte el însuşi mascat de ritualurile şi de politicele dansuri ale vremii. Acest timp *al schimbărilor*, care, din pricina atâtor schimbări, a devenit supus lor, a început să trăiască în continuu cu o mască *proprie*, ce i s-a lipit de chip până la urmă, de î*nchipuirea* lui originară, şi care nici nu i se va mai putea vreodată scoate…

Toată greutatea prin care trece o țară este cu mult mai grea când se lasă aflată pe umerii țăranului, însă el este construit să nu o simtă, cineva îl ajută… Țăranul poate suporta oricât, fiind plămădit din şi în cea mai precisă îndurare. El se lipeşte cu obrazul de pământ *până se vor duce toate*, generație după generație. Se adaugă acestei vieți şi se *preface* viu până când vor trece peste el toate umbrele şi toate imaginile feluritelor morți. Țăranul este tăinuitorul unui mimetism inversat, întors dinspre viața obişnuită înspre altă viață. Şi, surprinzător, trăind aşa, continuă să fie fericit. El are acces la un alt tip de fericire, fizic şi metafizic, care transcende nesesizat realitatea de aici. Pare că se adaptează, dar nu e aşa, substanța fericirii lui se varsă în substanța realității pe care o trăieşte

zilnic. Inseparabil de natură, are acces la fericirea naturii, la hohotul de râs copilăresc al verdelui dominant, la bucuria păsărilor care se tăvălesc, în salturi, în lumină, după o ploicică de vară, la veselia animalelor când le zbughesc vieţile pe uliţele satului, la mirosul ierbii, la bucuria şi mirosul pământului întors de gura unei sape. Trăind în sursa vieţii, nu-l pot întrista urmările vieţii. Ţăranul îşi aprobă evenimentele pe care le trăieşte, nu întreprinde nimic ilegal. De asta şi vorbele ţăranilor, pe lângă arhaicitatea lor, au înţelesuri mai tainice, puse în mişcare chiar fără voia vorbitorului, programate să mai spună încă un lucru, referitor la un alt timp. Nu fac referinţă numai la înţelesul timpului în care se vorbeşte şi nici doar la înţelesul situaţiei la care se raportează atunci vorbitorul. Limba în care ţăranul se mărturiseşte pe sine are ea însăşi o inteligenţă *personală*, este un alt organism care dialoghează cu el, aducând mesaje din mai multe timpuri şi unele avertizări păstrate intim şi necondiţionat, transmise genetic prin creierele şi prin sufletele noastre, – urmaşe ale creierelor şi ale sufletelor lor, ale celor care au trăit îndepărtate experienţe la un moment dat, decodându-le, iar acum ni le transmit în nişte înţelesuri pe care limba aceasta veche le depune uşor în alte înţelesuri mai noi, uşor înstrăinate, percepute a fi oarecum nespecifice. Sunt taine întregi în cele mai directe şi mai simple înţelesuri din vorbirea satului.

Cuvintele, în cazul în care sunt vibraţii ale acelui Cuvânt, cu care Dumnezeu a creat totul, trebuie să poarte în sine părţi din atributele Lui, atât cât îi este omului de ajuns pentru ca, trăind, să pornească în căutarea sinelui său divin, atât cât i-ar fi de folos pentru acest demers al lui.

Din alt punct de vedere, adiacent, vorbirea ţăranului este şi un dialect al vorbirii naturii.

Măria, bunica lui Petreanu, i-a frânt cu un strigăt privirea îndreptată înspre uliță şi înspre toate aceste gânduri: „Vină, mă, mumă, în casă! Te culcaşi pe podişcă, ai timp de lăuzât su' tei?! Dă de strigă şi pă tac-tu să vie de la Mielu lu' Labă! Dă-l dracu de telivizor, astă-z' şi mâne, cu toată culturalizarea lui, cu tot! Păi, cât să măi şed, mă, după voi, să vă măi aştept, nu trebe să vă pui la încălzât, pe botelie, să mâncaț' odată?! Strigă, mă, pe tac-to! Victoreee! Bă, Victore, bă! Vină, mă, la casa ta, că prostu' de Mielu n-are, mă, nici o nevoie, decât să şeadă şi să bea la cafele pă dunga patului lu' tat-su! Păi, noi ne comparăm cu ăsta, mă?! Tu eşti de sama lui? Mielu' numa' atâta are de făcut: să culcă şi, pă urmă, să scoală. Atât, bea cafele şi să uită la telivizor. Toată viața lui a moşmonit nişte hârti şi botoanele tilivizorului." La scurt timp, răspunzând sau nu chemării, a apărut şi Victor pe scara de piatră a casei de peste drum, încălțându-şi cizmele de cauciuc, folosite la muncă, grăbindu-se parcă. Apoi, i s-a adresat:

– Ce-are asta, mă? E nebună? Ce-are de zbiară aşa?!

– Eee…, zâce şi ea aşa, important e că te cheamă la masă.

– Păi da, mă, dar aşa se face? Ocărând pă Mielu? Strigând pă bătătură?

– Las' că nu pățăşte nimic, e învățat cu halaiul…

– Sunteți amândoi nişte proşti!

– Da, mă, da…

Marin Petreanu, înainte de a intra în casa a mică, în casa a de jos, a trecut pe la ieslea vacilor, să le mângâie o țâră pe frunte şi la sălbiță. Aceste animale îi duceau cu ele copilăria, în ochii lor se adăpostise un timp de mai de mult. De atâtea ori le îmbrățişase grumazul, pupându-le pe bot şi pe pleoape.

Măria se ducea de două-trei ori pe noapte la ieslea vacilor, să vadă ce mai fac, dacă sunt bine legate, ca nu cumva să-şi fi încurcat curmețul, dacă au stratul bun, sau să mai vorbească de-ale lor, întrebându-le dacă le e sete, dacă le e frig... Iarna le

punea pături pe spinare, prinzându-le pe sub bur-tă cu funia, ori cu câte o brăcire mai veche, şi le lăsa libere, să se mai plimbe prin bătătură, să nu degere legate, să nu ologească, iar, în loc de lanțuri, aveau funii la cap, ca să nu le roadă la rădăcina coarnelor. Din lanțuri le erau numai gâtarele, dar nici pe astea nu le prea purtau, pentru că funiile erau socotite a fi de ajuns. Toată copilăria lui râsese de datina asta a bunicii, de a vorbi noaptea pe bătătură, chiar pe la orele trei-patru, cu toate animalele de prin curte, de a face vizite prin ceirul porcilor, pe sub prăjinile curcilor, prin grajdul găinilor, de a da chiot şi de a sumuți câinii înspre vulpi nevăzute şi doar intuite, dar poate că aşa trebuia, că aşa o fi fost rostul din bătrâni...

Satul îşi trăgea peste el pături de nori şi de întuneric, să poată dormi, să nu audă vuietul care o fi fost pe deasupra. Fulgera înspre apus, deasupra gorunilor, fulgere scurte şi pripite. O negură mare venea dinspre Bodeştii Vâlcei, cu totul neobişnuit. De obicei, ploaia bătea ori dinspre Dughean, ori dinspre Munții Parâng. Nici nu se terminase masa când stropi întunecați şi grei de ploaie începuseră să se repeadă în geamuri şi în streşini, înfometați de lumina din casă. Era un început de mutenie. Într-adevăr, acum nu se mai auzea nimic în afară de ploaie, o linişte moale şi întinsă, vâscoasă, cum este câteodată aşezarea unor sentimente, venea de afară în oameni.

„Mă, luțâ-vă o buleandră în cap, să nu vă ude ploaia, şi alergaț' de vă culcaț', că mâne avem treburi! Poate că vă duceț', măi pă sară, şi pe la locu' nost' de la Mieilă, să vedeț' porumbii ăia ce-or măi face. Dacă n-o ploua aşa până mâne, că, dacă toarnă de sus, ca acu,' vreo câteva ceasuri, nu să măi poate călca pă drum de giorman, stăm colea, la gura sobii, să vedem ce zâce Dumnezău, ce planuri are Iel cu noi."

Nu după mult timp, şi-au luat nişte haine pe cap şi au alergat amândoi în casa a de sus. O dată potolită ploaia, Victor s-a întors la discuțiile pe care le avusese cu Mielu, fost inginer la fabrica de armament şi frigidere de la Sadu, un om care nu păstrase nimic din satul lui, decât viclenia străbună şi fizionomia aspră.

Paturile din casa a mare erau masive, făcute din scânduri late, cu saltele din cânepă, umplute cu paie, cu cearşafuri tari şi cu velințe pentru acoperit, întocmite de a bătrână, de Mitra, prin anii ’70, la războiul de țesut. Ai bătrâni stătuseră aici, cu Măria, cu tot, până prin 1979-1980, când s-au mutat în casa a mică, zisă „casa albă”. Iar casa „a de sus” rămăsese mai mult pentru oaspeți, aici fiind şi „hodaia a bună”.

Un lucru era sigur: îi vedea pe țărani acceptând totul. Erau mulțumiți cu greul, mulțumiți şi când le era mai uşor, mulțumiți şi când le era foame, mulțumiți şi când se săturau. Erau independenți – nu-şi doreau nimic... Nu aveau instanță decât pe acel Dumnezeu despre care îi auzise spunând pe la clăci, la munca de la câmp şi pe bătătură. Numai de El se temeau. Nu recunoşteau pe nimeni altcineva drept instanță supremă a trăirilor, destul de uniforme, ale lor, şi care să fie *de altă natură*, diferit de El. Între pământ şi Dumnezeu exista doar omul. Astfel, de la pământ la cer era numai o rânduială, a lor. Credeau atât de mult în fantasma aceasta, de parcă Dumnezeu ar fi trecut cel puțin o dată pe la fiecare prin curte...

Iar acel respect, pe care îl au față de alte forme de viețuire socială, atât de cunoscut, față de alte „ranguri”, indiferent care ar fi acestea, este doar o eschivă a întâlnirii, o dobândire în timp a mentalității lor de sclavi ai acestei lumi, jucându-şi, printr-un respect afişat, rolul de servi, cu scopul de a nu fi sclavi într-o formă reală, mimând predispoziția accentuată pentru a preîntâmpina o realitate posibilă. În plus, țăranii au in-clusiv o spaimă, aproape subconştientă, de cel care ar putea să le fie,

într-o bună zi, potențial opresor. În realitate, ei ştiu unde trebuie să fie aşezați ceilalți în ceea ce priveşte relația cu ei şi îşi conştientizează avantajul pe care îl au, ştiu bine diferența dintre ei şi restul claselor sociale, văzută ca fiind o diferență decisivă, de nerecuperat. Țăranul are un confort teribil atunci când discută cu vreun „priceput”, cu condiția să simtă pământul sub tălpi. În profunzimea lor, aceşti oameni se simt superiori oricăror alte *meserii* şi ocupații. Iar lumea, pentru ei, este cu adevărat un spectacol. Viața lor de țărani şi-o autoreprezintă ca fiind o meserie, cea mai importantă! Această convingere de sine nu atentează şi nici nu ştirbeşte cu nimic din bunul lor simț, care urmează unei curățenii spirituale. Ei sunt îngăduitori doar pentru că se ştiu superiori. Discret, chiar şi față de intelectuali, țăranul are o ironie aleasă! Lumea, în general, este reprezentată condescendent.

7

Ziua următoare, Marin Petreanu i-a spus bunicii lui „că a început un război în Basarabia, că au venit ruşii cu nişte cazaci mercenari şi au luat o bucată din pământ. Nu vor s-o mai dea îndărăt, cică ar vrea să-şi facă pe locul ăla o țară toți cei care nu doresc să se unească peste câtva timp cu România. Şi ce ar zice ea dacă s-ar duce şi el în Basarabia să vadă ce-o mai fi pe acolo? Ori să se ducă să vadă cum e lupta…” – „Vez', mumă, de treabă! Ce-ai în capu' tău? Ce ai tu cu Băsărabia? Că nu măi e de mult țara noastră. Dacă nu te tremete nimenea acolo, ce nevoie ai tu? Stai mereu de termenă şicoala, că, acu', nu măi poț' răzbate-n viață fără de şicoală. Şi, dacă te duci, crez' că poț' schimba tu lucrurile?! Nu, mumă, ai să te duci desurda. Tătăică-al nost' n-a fost şi el acolo? Tot degeaba! Lucrurile le hotărâsără alții dinăintea lui! Acolo, nu te întreabă nimenea nimic. Şi, la răzbel, mumă, e pătimire mare! Nu e ceva de văzut! Ori poate să se şi întâmple să rămâi şoimănit… Şi să nu te măi poț' țânea, pă urmă, nici măcar după vaci pă izlaz. Pe urmă, nici măcar vreo muiere nu are să te mai ia. Vez'?! Dacă nu ştii ce este răzbelul, vorbeşte gura fără tine… Tu cre' că te sâmț' viteaz… De asta te şi duci, aşa, chiantaur. Dacă nu te-ai crede aşa, nici măcar nu te-ai urni din loc.”

Pentru ea, condiția de existență a unui demers trebuia să fie legată de o cauză reală, de o proprietate, adică de o legătura directă, şi de eficiență. Cât despre om, important e să răzbată... Petreanu şi-a spus atunci în gând: Hai să îndeplinesc cauzele! Să consider că Basarabia este a mea şi că nu am să mă duc degeaba! Majoritatea lucrurilor pe care le ştiu oamenii sunt, de fapt, nişte convenții. Cu şcoala am s-o rezolv eu cumva, poate nici nu va fi nevoie să o întrerup, dacă voi sta în Moldova numai vacanța de vară... Cam acestea au fost cuvintele dintre ei. Vorbele nu îi despărțeau decât aparent. În fond, nici unul dintre ei nu spunea ceva pe care celălalt să nu-l cunoască.

Aceşti oameni, care îşi trăiesc cu discreție importanța, eroi ai trecerii timpului, au împrumutat pământului crăpăturile din palmele lor şi poate cu ele sprijină veşnicia aia, când cade din taina mă-sii, udă şi scâncitoare. Şi, într-adevăr, dacă mai există şi acel Dumnezeu, căruia ei îi dedică mai tot din ceea ce fac şi mai tot din ceea ce nu fac, atunci sunt împliniți în sensul cel mai real al reprezentării lor. „Au răzbit" în viață, ori, mai precis, „au răzbit" viața. Şi fără prea multă carte…

Gospodăria lor se întindea dinspre drum către un zăvoi, chemat mai aproape printr-o livadă de pruni, trădată pe ici, pe colo cu câte un păr, un corcoduş sau un nuc. Zăvoiul nu era prea mare – o pădurice de anini, invadați de rugi, curpeni groşi, tufe bătrâne de soc şi câte un pom fructifer sălbăticit, zarzări, mai ales. Un pârâiaş, răpus din loc în loc de gâldane pentru adăpat vitele, săpase adânc, făcând maluri imense pentru volumul mic de apă arătat. Acesta dezbrăcase de pământ mari rădăcini de arbori şi apoi, parcă regretând, încercase să le învelească în tot felul de celofane, pungi şi bucăți de plastic, venite din deal, dinspre ai lu' Grigoroiu. Mersese vorba că pârâul acesta scosese din pământ ulcele pline cu bani de aur. Săpase şi el, în trecut, alături de alți copii, sub rădăcinile bătrâne, dar, în afară de cioburi vechi, nu găsise nimic. Vorbele se dovediseră a fi fost cu mult mai vechi...

Aici, iarna, Petreanu venea câteodată cu vacile şi spărgea gheața cu muchia sapei, dându-le, apoi, la adăpat. În gospodăria lor avuseseră numai vaci dintr-o rasă autohtonă, denumită Sura de stepă, trăgeau în jug ca boii, se mulțumeau cu orice fel de fân, erau foarte rezistente la frig şi dădeau lapte mult şi gras. Din acest zăvoi bătea mereu vulpea, venind de pe văile Usturoaiei. Şi curcile tot în această arie îşi făceau „cuibarele" lor secrete, prin tufele de rugi din marginea bălților, înfofolite

cu tot felul de brustani. De multe ori, avusese misiunea de a urmări jumătate de zi câte o curcă, să vadă unde ouă, unde se va ascunde, pentru a putea ai casei să le recupereze sau să le pună la clocit în pod, organizat, inteligent, programat... Curcile erau cele mai discrete din tot neamul păsăretului domesticit şi aşa or fi rămas până astăzi. Atunci, ținea el minte, ele preferau capătul de dincoace al zăvoiului. Unde s-or fi dus toate aceste animale şi păsări ale copilăriei lui? Numai vaca a bătrână, Munteana, rezistase lumii veşnice a satului martor, recompensat mereu de univers cu întâmplări şi imagini, pentru mărturisirile sale, sincere şi frumoase, despre trecerea timpului prin şi pe lângă oameni.

Între mejdina livezii de pruni şi zăvoi era o câmpie mică, „locu' lu' Berdiță", şi un nuc care avea nuci mici şi încheiate, dar nespus de albe la miez şi foarte dulci. Pe acea câmpie jucase el prima dată fotbal cu tatăl său, cu porți făcute din bețe înfipte în pământ. Jucaseră „unu la unu", având o minge roşie, dintre cele „cu 35". De câte ori jucase fotbal cu taică-său, în prima copilărie, îşi amintea că abia putuse să alerge, datorită unui râs continuu, inexplicabil. Poate pentru că Victor era atât de diferit, jucând fotbal cu el, contrasta neaşteptat cu duritatea aproape insuportabilă. Însăşi alergarea după minge era un lucru neobişnuit. De fiecare dată, lua bătaie la diferență destul de mare. Lui Marin îi era ciudă şi i se părea mereu că este faultat, că nu putea să ajungă la minge datorită diferențelor fizice. Pe undeva, era adevărat. Dar, din alt punct de vedere, cel de neacceptat, Victor era destul de bun la acest joc. Pe lângă tenisul de masă, fusese printre cei mai buni doi-trei din... istoria fotbalului acelei comune. Erau încă legende cu aceia care îşi scrântiseră picioarele datorită driblingurilor sale şi cu cei care ajunseseră la dispensar, loviți fiind de şutul, cu piciorul stâng, al tatălui său.

Toate aceste amintiri şi locuri îi provocau începuturi de fericire, ştia că le va duce oriunde cu el, îi intraseră în sânge. Venise din nou seara, ca o respirare de melancolii. Dimineața urmau să se întoarcă la Târgu-Jiu, acolo se termina un pământ şi începea, vizibil, o altă împărăție, fascinantă şi ea, în plăceri, în provocări de altă natură, nu neapărat de negat, nu neapărat de dorit. – Viață...

Soba din „casa a de sus”, din casa a mare, duduia şi arunca scântei în spațiul unde rămâne cenuşa, ca un mecanism complex al trecerii, redus, acum, la un lucru simplu, vizibil într-o casă de țară. Cunoştea din totdeauna această cameră, cu pereții acoperiți de velințe colorate şi desenate cu păsări închise în tot felul de răuri. Deasupra lor, aşteptau două iconițe mici să fie băgate în seamă. Una, metalică, argintată, iar alta era de lemn. În aceste camere, când bunica lui „făcea frumos”, puteai uşor să crezi că eşti la un muzeu țărănesc şi poate că aşa şi era, un muzeu locuit de oamenii muzeului, fără vizitatori, în afară de timp. Un muzeu ideal – fără o rațiune de a fi...

Frumusețea simplă rămăsese una dintre bucuriile lui Marin Petreanu, o bucurie creatoare. Camera avea două ferestre, una înspre geamlâc, cealaltă dădea „la vie”, în grădina de la drum, în vale. Pe acolo îi vedea cum veneau, în copilăria sa, perceptorul, brigadierul, copiii cu datinile de iarnă, rudele sau popa, cu țârcovnicul în urma lui.

Şi la casa a mică îl fascinase fereastra, aşteptarea de a vedea pe cineva. Toate aceste tablouri în schimbare trebuiau să aibă o ramă pe măsură: la marginea din dreapta a ferestrei, creştea un soc bătrân, sprijinit, pentru moment, de gardul ceirului de porci, un pătrat cu latura de aproximativ 60-70 de metri, să aibă sacrificabilii multă libertate, în cazul în care ar fi resimțit necesitatea acesteia. Îşi amintea că atunci când au tăiat salcâmii, imediat după moartea străbunicului, au vrut să reducă

din acest spațiu al porcilor, şi, implicit, să mărească grădina, dar se opusese Măria, luând apărarea animalelor: „Lăsați-i, mă, în pace, să aibă lărgime, să simtă şi ei că stau în curtea noastră ca în Pampas”. El auzise expresia şi a întrebat-o unde este Pampasu' ăsta. Nici bunică-sa nu ştiuse, dar i-a spus că aşa i se zice şi că nu mai trebuie să fie neapărat pe undeva anume... „Dacă i se zice aşa, ce-ț' măi trebuie țâie să ştii unde e?”

În stânga, fuseseră plantate de către al bătrân vreo douăzeci de tufe de răchită, să le facă vara porcilor umbră. Toamna, tăia nuiele din ele pentru legarea snopilor de coceni. Tot acolo aveau şi nămolul necesar zilelor de vară. În dreapta, erau nişte pruni şi zarzări, de care se scărpinau, cu această ocazie scuturându-şi, prin august, şi felul trei de mâncare. Lipită de peretele dinspre nord al casei mari, era „perdeaua porcilor”, o scuteală de ploaie şi de zăpadă, acoperită cu un fel de carton smolit, aşezat pe un acoperiş făcut într-o singură apă. Sub ea, un strat gros de paie, aşezate în interiorul unui careu format din trunchiuri mari de stejar, în care erau fixate scânduri groase, care se înălțau pe furcile solide, bine înfipte în pământ. În funcție de anotimp, acestea se înălțau sau se coborau pe nişte canturi. Iarna, acestea se puteau şi înveli cu folii sau cu pături vechi. Porcii aveau jgheabul scobit, cam vreo două palme, într-un trunchi de lemn gros. La capete, lemnul era prins şi strâns cu câte un cerc de fier, pentru a nu crăpa curând de la vreme ori de la hurducăturile pe care le provocau animalele atunci când mâncau. Mai toate obiectele din lemn, de la țară, dintre cele de uz gospodăresc, poartă pe ele inele metalice, de parcă ar vrea cineva cu orice preț să le prelungească viața, atât cât s-o putea, ori poate că este chiar vreun legământ între timp şi lemn, ca o căsătorie, în care omul, prin vocația sa preoțească din mijlocul naturii, a săvârşit cununia.

Aceste amintiri erau ca un ochi care încă refuza să se închidă, chiar dacă timpul trecuse şi undeva trebuia să se

descompună încet. Poate că timpul care trece se descompune în chiar trupul nostru, atâta vreme cât încă suntem vii.

Autobuzul cu care se întorceau la Târgu-Jiu, rata, pleca foarte devreme, la ora 4.00. Acele treziri fuseseră tot timpul un chin. Ceasul rusesc, verde închis, care se putea auzi de la câteva sute de metri… Răcoarea imediată a nopții, mersul pe jos, graba… Cucăiala din maşină…. Autobuzul trebuia aşteptat la podu' Oltețului, când şofer era Cucu lu' Mitrănoiu sau Milică Vâlceanu, ruda lor de la Nistoreşti, şi în stația propriu-zisă, lângă terenul de fotbal, „la cooperativă”, când era de rând un alt şofer, străin, venit din altă comună, de la Zorleşti ori de la Baia de Fier.

8

Oraşul, plin de baruri, îşi ocrotea bețivii, jertfele lui anonime, ca pe o dobândire pe care o considera de nedesprins de sine. La rândul lor, aceştia se retrăgeau, profilactic, dinaintea realității fiecăruia dintre ei, ca şi cum ar fi fost prigoniți. Veselia autosugestionată rănea tăcerea aproape muzicală dimprejur şi aceste răni păreau a nu se mai vindeca niciodată. Bandajate când de noapte, când de lumină, rămâneau deschise, martore ale unui cancer social.

Bețivii se plasau împotriva tuturor, considerându-se a fi singurii apți pentru a înțelege situațiile individuale, singurii care aveau timp şi soluții pentru celălalt, care deloc interesat ar fi dorit să facă bine oamenilor... Aceste sentimente şi le trăiau cu sinceritate, dintr-o exhibare a unei sensibilități suferinde, a unui handicap conştientizat şi nemărturisit, tensionat însă între adevăr şi ascundere. Bețivii atacau chipurile perindate pe la câte un televizor spânzurat modern de tavan, iar, în răstimpuri, se mai gândeau ce se mai gândeau şi le spuneau acelora cum ar trebui să facă pentru a scoate odată țara asta la limanul făgăduit de toți cei cărora li se oferea prilejul unor astfel de apariții publice! Toți filmații de ocazie propovăduiau optimismul, periodizarea strictă a problemelor României, ieşirea dintr-un marasm economic socotit a fi conjunctural, când acesta este strict o problemă de organizare, fără soluții în interiorul acestui popor. Toți participanții la discuții inventate, pentru a mobila un spațiu mediatic, împărțeau cu generozitate în stânga şi în dreapta soluții. La un moment dat, văzând că vorbitorii de la televizor o țineau tot pe a lor, se puneau vitejeşte pe cântat,

responsabil, melodii din arsenalul patriotic, foarte rar de dragoste sau cu măscări. Ameninţau cu paharele în aer pe toţi cei care ar îndrăzni să se împotrivească în vreun fel destinului măreţ, fantastic, pe care-l va avea, cu siguranţă, România...

Într-un târziu, mulţumiţi de propriul aport în ceea ce priveşte viitorul sfintei patrii, se duceau să se culce, despărţindu-se, cu greu, unii de alţii, dându-şi întâlnire din nou la baricadă pentru zilele care urmau să vină, lungi şi anevoioase, precum zilele unei epidemii. Acum, nu le rămânea decât banala întoarcere la propriile familii, unde, cel mai probabil, nici aici nu îşi găseau înţelegerea şi aprecierea cuvenite, familii dominate de neveste preocupate mereu de lucruri prosteşti şi mărunte, insensibile la idealurile sacre, fără auz pentru clopotul deşteptării naţionale, care bate continuu în venele alcoolizate, chemând la marele efort comun, la salvarea ţării pe care au lăsat-o strămoşii beţivilor, doar ei fiind astăzi capabili să audă această chemare, deşi nu mai pot face nimic pentru că sunt atât de neînţeleşi, izolaţi şi dezbinaţi...

Sătul şi iritat de aceste imagini, Marin Petreanu credea că nu a fost deloc întâmplător faptul că istoria a început pe aceste meleaguri de vis, în sensul trăirilor onirice, prin tăierea viilor. După două mii de ani, oare ce ar mai putea să fie tăiat într-un proiect de viziune naţională? – Poate că timpul care ne desparte de sănătatea reală, de responsabilitate, de vocaţia istorică de a ne delega mereu vinile unii altora.

Pentru mai toate idealurile istorice, românii şi-au făcut nevoile în drum... Pe de altă parte, atunci când personajul nostru observa lucrurile, cu atenţia specifică unui adolescent, românii erau consumatorii unei epoci în care îţi era ruşine să mai ai succes, indiferent de domeniu. Succesul era doar o alimentare a imbecilităţii. Atenţia românilor părea a fi stimulată numai de cele mai joase produse. Cu toate acestea, vedea că existau argumente pentru a crede că poporul român avea

posibilități să iasă din imbecilitate, cu condiția să nu şi-o prepare ca pe un aliment şi să devină astfel organic dependent de ea! Nu era departe de această ultimă etapă, înaintea disipării ca popor, depindea numai de cât va dura în timp nebunia.

Românii plecau din istorie fără nici o părere de rău...

Marin Petreanu considera că ar fi bine, terapeutic, să se îndrăgostească de ceva, să-şi pună un lanț împrejur, care să-l țină legat de o realitate pe care urma să şi-o aleagă el singur, să dedice câte ceva din aceste trăiri unui sentiment abstract. Putea să fie chiar şi o femeie, realitatea de lângă el începuse să expire plictiseală, părea că nu este posibil să mai aibă nevoie de el. Această realitate îşi ajungea sieşi.

Înstrăinat de propriul timp, Marin Petreanu îşi recăpăta viața prin dorințe simple, păreri şi judecăți ocazionale.

Parcul oraşului era singurul spațiu pe care îl căuta, restul locurilor unde ar fi putut să meargă nu erau decât ruine ale unui prezent evitabil, construit după chipul şi asemănarea vremurilor şi oamenilor corespondenți acestora.

Prin ceea ce construise acolo, Brâncuşi salvase aşezarea de la inutilitate. Sculptorul dăduse localității un sens, altul decât acela al unei banale crescătorii de oameni.

Îi plăceau aleile pierdute în direcții fără rost, peste care se aruncau frunzele înaintea şi în urma cărucioarelor pentru copii, ultima bucurie pe care o puteau oferi ochilor tineri cu trupul lor mort, romantic, foşnitor. Pe acele alei văzuse cele mai roşii frunze uscate, probabil înroşite atât de mult prin simpatie cu soarele care cădea după conturul fragil al caselor cu acoperişuri de tablă, casele țiganilor de peste Jiu. Copacii se vedeau a nu fi fost niciodată sădiți organizat, crescuseră într-o dezordine naturală. Dacă ar fi fost plantați de către om, cu siguranță că ar fi existat măcar în vreun loc un aliniament, pentru că aşa este

omul, vrea mereu să alinieze ceva, să echilibreze, să se vadă, să se ştie că a trecut pe acolo cineva priceput, creator de ordine... Este dovada puterii, inteligenței şi priceperii sale. Dovada faptului că îşi închipuie toate acestea, că poate să-şi finalizeze proiectul asupra naturii. Omul se simte dominat de aceasta şi atunci încearcă, fragmentar, să o ordo-neze, ca o ieşire la îndemână dintr-un complex minor.

Brâncuşi împărțise în două un crâng de copaci, apoi au venit edilii şi au betonat potecile gata găsite. Aceste drumeaguri fragile suplineau acum pe cele ale copilăriei sale, cele din Alimpeşti, porțiuni de lume din care îşi amintea, cu exactitate, detalii de tot felul, în cele mai precise focalizări, unde şi cum creştea un smoc de iarbă, sau unde tot încerca, de ani de zile, câte o piatră să iasă definitiv afară din pământ, să se integreze mişcării timpului şi lumii, pentru o clipă de atenție din partea cuiva.

Acest Brâncuşi părea a fi fost un mare golan! Să facă el în aşa fel, încât să găsească lumea modernitatea în ceea ce sculptase! Câtă frumusețe şi ce păcăleală estetică! Ce sens a putut el să dea modernității! Cum a negat-o, şi nu oricum, chiar ca întemeietor al ei!

Petreanu îşi vedea semenii mergând şi privind ieftin, străini de importanța locului, neutri față de acel parc din Târgu-Jiu. Chemării mersului prin frunze nu îi puteau opune nimic. Ele erau un rug veşnic neaprins pe care veneau toți să îşi jertfească nostalgiile, o jertfă pe care nimeni nu o mai primea.

Un oraş fără forme de cult se salva doar aici, în parc. Cerul se topea metalic, dar numai pentru a arăta încă o dată refuzul de a-i primi pe ei, vizitatori impuri ai acestei vieți.

Tristețea lui Petreanu nu locuia în nimeni şi în nimic, nu se ascundea deloc într-o altă tristețe. Spre cer, nu se uita, îi

părea definitiv pierdut. Credea că oamenii îi inventaseră zeii numai pentru că înțeleseseră că altfel nu au cum să îl parcurgă, să îl supună curiozității lor. Şi unde nu pot ei să fie, acolo trebuie, obligatoriu, să le fie zeul… Iar această frică de moarte fusese responsabilă cu scâncetele abia născute ale zeilor, scâncete de naturi deferite, ritualice pentru practicile comune ale vieții primitive, culturale, psihologice chiar. Oamenii nu puteau să facă nimic altceva decât ce făcuseră până atunci, sufletele lor aveau mereu aceleaşi comenzi. Evoluția era doar a obiectelor. Şi peste tot îşi descopereau moartea. Poate că şi aşa se născură, prin urmare, zeii. Pentru a-i ajuta pe oameni, pentru a-i salva de la această moarte, constatată întruna, dedusă pentru sine, înlocuibilă numai cu acea convingere că zeul te aşteaptă, că oferă o altă viață la schimb, coparticipativ la dorința ta de a trăi veşnic.

Oamenii vechi constataseră că întreaga viața este făcută din reguli. Aşa că nici zeilor nu le-ar strica nişte reguli! Să aibă ce ne da înapoi… Procesul Verbal dintre părți se va numi religie, morală etc.

Marin Petreanu era sătul de regulile de aici, orice întreprindere era formată şi direcționată de reguli, altfel nu ar fi fost acceptată de către comunitate... Lui nu-i mai trebuiau şi regulile cerului, pentru că nu avea de gând să umble prin cer sau să întocmească ceva pe acolo. Cerul îi părea absurd în cazul în care ar fi fost perceput ca fiind altceva în afară de spațiu simplu, fizic. Cine să locuiască un spațiu în care materia este infimă, cine altcineva decât iluziile şi temerile oamenilor? Ar fi fost cu adevărat frumos, tentant, ca măcar cerul să nu fi fost robit de norme. Mult mai incitant, dar deloc practic... Înțelegea că regulile cerului există pentru a fi trăite, prin transfer, pe pământ, esențiale pentru ordinea de pe pământ, un anumit tip de ordine. Însă aceste reguli ale spațiului ceresc se dovedeau a fi dintre cele mai drastice.

Cerul nu-i compensa cu nimic personajului nostru nici măcar legăturile pe care acesta le avea cu materia, ca trăitor în materie, chiar sufletul lui părând a locui în materie. Nu ştia daca acest lucru este real sau nu, dar cel puțin aşa părea...

Îşi spunea sieşi: să vad eu că sufletul mi-ar putea locui şi în cer şi atunci ar putea să fie vreo şansă pentru a crede… Dar nu, sufletul nu acceptă desprinderea de trup, iar acest trup este singurul de care sunt sigur. Îmi simt trupul, sunt sigur de existența lui. Nu sunt convins, însă, că tot ceea ce simt şi înțeleg se face prin suflet. Mă percep prin trup, cu trupul conştientizez că trăiesc. Viața mea sunt eu.

Omul e atât de mic, încât aproape nu există. Este sesizabil ca existență numai în relație cu alți oameni. Inclusiv importanța lui este tot relațională. Omul fără om nici măcar nu există! Petreanu, aşezat cu fața spre timp, vedea că nu însemna mai nimic pentru Univers. Adică nu avea rost să facă nici măcar un pas, nu avea rost să se lege de nimic, aceste legături nu însemnau, cel mai probabil, nimic! Nici chemarea şi nici vanitatea acestei vieți nu se evidențiau, nu durau mai mult decât durata în care foşneşte o frunză. Aşezat într-o parte față de timp, pentru a da şi lumii o importanță anume, vedea că atât de puțin conta pentru semenii săi, încât nici lor nu avea sens să le înțeleagă diferit existența, decât ca pe un cântec, o sperietură, o atingere în zbor a unei crengi, o emoție furată... Poate numai timpul sufletului să fi avut vreo atingere cu timpul vremii şi din asta să fi ieşit toate sensibilitățile meteo. Dar nici aici sensibilitatea nu era decât o altă acceptare, subconştientă, a inutilității. Ce poți să faci când, în loc de zăpadă, cerul aruncă doar ploaie? Şi, în loc de tristețe, cade tot tristețe?

Când Petreanu a înțeles că există încă un univers de norme care nu sunt de pământ, precum cele pe care le întâlnea

în simpla viețuire a sa, specifice omului, atunci a simțit că pierduse şi acea legătură care ar fi putut să fie între sufletul lui nevăzut şi nevăzutul „cer”. Deşi nu se vedeau, fireşte că ambele, sufletul şi cerul, ar fi fost posibil să existe. Împărăția, dictatura realităților vizibile, imediate, era mult prea mare, dominantă, pentru a mai lăsa în om un spațiu suficient de existență a împărăției care nu se vede… Poate că acest spațiu ar fi trebuit să fie cucerit, smuls, celeilalte împărății şi reinventat, cu lucru nou, cu reguli noi. Aceste realități de aproape nu necesitau un mare efort pentru a putea să fie împroprietărite, erau de acelaşi fel cu viața însăşi. Şi totuşi se putea observa faptul că toate lucrurile importante se fac cu efort, adică efortul are legitimitate în desfăşurarea vieții noastre...

Realitățile, deşi se succed, nu trebuie jurnalizate. Nici ele nu se lasă pe sine omenirii pentru a fi aflate până la capăt, îşi ascund mereu fondul, înțelesul, cedează doar câte ceva, fragmente, după care se întorc pentru a testa puterea de asimilare a omului. Când acesta nu a învățat nimic, atunci îl lovesc. El ar trebui să aibă posibilitatea de a accede la întreg. Altfel, ce rost i-ar mai avea zâmbetul, predispoziția mistică sau religioasă, puterea de a spera?

9

Oamenii, muzica, înserarea şi ciorile conspirau pentru stăpânirea oraşului, arbitraţi şi vădiţi de o lumină fără personalitate. Era o zi de joi, zi de cenaclu, şi era rândul său la citit. Pentru prima oară, pregătise un grupaj de însemnări care se doreau a fi gânduri filosofice, grupaj intitulat î*ncercări*.

Sala în care se desfăşura cenaclul era poziţionată la primul etaj al Casei Sindicatelor, imediat, pe dreapta, cum urcai scările, una dintre sălile în care se ţineau cursuri la tot felul de şcoli postliceale, universităţi de familie şi alte asemenea forme de învăţământ privatizat, existând toate din foamea de capitalism personal a românilor, mai degrabă frivolitate febrilă a începutului anilor ’90. Când celelalte săli erau ocupate, aceasta funcţiona drept cancelarie şi sală de şedinţe, un loc, de altfel, confortabil, foarte curat, cu scaune înalte din piele, o masă mare, ovală, din lemn masiv de stejar, ferestre largi, îmbunate cu flori revărsate, ferigi şi multe altele, cărora nu le ştia numele, nici pe cel ştiinţific şi nici pe cel popular. Aceste flori mâncau mare parte din lumina care se revărsa prin geam.

Secretarul cenaclului, Marius Iorga, cu vârsta trecând cu puţin peste 30 de ani, un om cum nu se poate de slab, aproape uscat, asemănător unei descoperiri britanice în Egipt, inginer la Termocentrala de la Rovinari, preocupat şi ataşat sincer de

acest domeniu al literaturii, prozator cu verificate posibilități, consacrat, la rândul lui, de același cotidian județean, *Gorjeanul*…

Marius Iorga anunța programul acestei ședințe, autorul lecturii, evenimentul: „Marin Petreanu va citi altceva decât poezie!, de astă dată a venit cu un grupaj de filosofii de-ale lui...” Degrabă, o altă persoană dădea să treacă totul într-un proces verbal, cu o atitudine importantă, convinsă de utilitatea demersului și de postura sa atât de importantă. Acum, nu participa la ședință Gabriela Popescu, bibliotecara Casei de Cultură a Sindicatelor, soția lui Ion Popescu, ziaristul de la cotidianul județean, cel în care publica ori de câte ori avea posibilitatea… Prezentă la eveniment, mai era și o altă nevastă, Geta Iorga, consoarta inginerului, dovadă ori a dimensiunii restrânse a orașului, ori a criteriilor după care se însoțesc oamenii pentru a îmbătrâni împreună... Mai poposeau acolo Dragoș Marinescu, un elev care fugise din liceu ca să se poată însura, până la urmă reușise acest lucru și acum avea deja un copil. Foarte vorbăreți și dornici de afirmare, mai erau acolo Alexandru Doru Șerban, avocat-epigramist, al cărui timbru vocal nu diferea cu nimic de cel al unui copil de zece ani, un alt Marius, Comănescu, un tânăr puțin cam ciudat, dar foarte de treabă, un bătrân, celebru țărănist pe plan local, om deosebit de sensibil, de care făceau bășcălie mai toți, cu precădere de opțiunea lui politică, de altfel un om de o bonomie distinsă, George Drăghesu, haicist, poet și actor, mentorul și inima unui cerc de artă dramatică, organizat pe lângă Muzeul Județean de Istorie, și pentru care a recita era cea mai importantă dintre toate trăirile vieții, Viorel Surdoiu, poet, originar din Sârbești, mai mereu delegat prin țară de către administrația fabricii de confecții din Târgu-Jiu, Ovidiu Pânișoară, fiul fostului primar al orașului. Alți băieți și alte fete de liceu, posesori conștienți ai acestei suferințe emoționale, în parte sursă a unei egolatrii,

căreia i se zice, destul de concis, talent. Cei mai mulți veneau acolo pentru a-şi consuma cât mai plăcut timpul, crezând în profitabilitatea culturală a respectivei opțiuni. Toți se constituiau în Cenaclul literar „Cristal”. Deşi poate părea o exagerare, aceşti oameni, cei mai mulți dintre ei, se pricepeau foarte bine la dezbaterea literară, cât poate încăpea aceasta în netitrata traistă a unui nespecialist.

Nu voi încerca acum să propun o discuție de cenaclu, criticile, laudele şi rezervele față de cele citite, ar fi prea înrobitor pentru tine, prietene al meu. Îmi este de ajuns că ai găsit vreme să treci peste cuvintele de față, să îmi asculți mărturisirea. Voi reda numai aceste î*ncercări*, într-un gest de candoare şi duioşie față de chiar autorul lor, pentru că el ne interesează în mod special, el şi un eveniment anume, care, după cum vedeți, o să cam întârzie să apară în cuprinsul cărții, deşi, cu siguranță, dumneata eşti pregătit pentru el. Numai că opțiunii respective trebuie să i se găsească înțelesurile reale, corecte, inclusiv cu ajutorul meu de acum şi, bineînțeles, şi cu aportul tău.

Ceea ce s-a citit cu acea ocazie va fi transcris integral aici, grăbind astfel povestea şi aşteptând, în acelaşi timp, recunoştința domniei tale, a unui cititor cu pacienţa mult prea încercată. Acele gânduri, prin urmare, vor fi redate întocmai în formularea lor de atunci:

Încercări

Moto:
„De ce există ceva, mai curând decât nimic?”
Leibniz

De multe ori, pentru a spune ceva, refuz poezia… Nu este o justificare a unei opțiuni, pe care nu o consider deloc a fi riscantă, ci o intenție fragilă de a căuta să delimitez, artificial, responsabilitatea poeziei într-un proces creator, personal. Un exercițiu de libertate consumată, venit, poate, din conştientizarea limitelor mele poetice, sau limitelor poeziei, ca gen literar.

S-a spus că omul ar fi liber precum este pasărea în colivia ei (Lavater). Croşetând puțin pe marginea acestei viziuni, mi s-ar părea mai corect, mai precis, punctul de vedere cum că omul ar fi liber precum este cântecul ei în colivie…

Omul, fără manifestare, nu este nimic, fără manifestarea sa asupra naturii şi lumii e redat biologicului comun, nediferențiat. Faptul de a fi constrâns fizic să locuiască un ceva dat nu este foarte important. De altfel, lumea este o sumă de colivii, una inclusă într-alta, până la marginea spațiului fizic, cu totul. De aici încolo, trebuie să existe *un spațiu de timp neconsumabil.* Frumusețea cântecului şi auzirea lui numai de aici încolo ar putea să înceapă… Ca un Principiu, cu esența nefragmentată în multiplicitatea sa, menit unui tip de cunoaştere mai degrabă potențială decât dobândită.

Metoda cunoaşterii prin simțuri nu oferă acces decât la nivelul senzației. Prelucrarea informației se face întocmai ca la oricare alt organism biologic evoluat, ca modalitate, nu ca performanță. Cu toate acestea, simțurile nu determină obligatoriu un proces de cunoaştere fals, în condiția sa, ca demers, ci numai insuficient.

Deseori s-a susținut, în diverse forme, sub pretextul unor puritanisme, nerozia cum că simțurile produc eroarea. Aş fi de acord să i se asocieze acestui tip de cunoaştere, de subiectivă dobândire, doar atributul de incompletă şi mi se pare, totodată, o atitudine destul de prudentă.

Cred că, la început, când simțurile nu se diversificaseră încă, o stare de fapt pe care o putem considera, cu ajutorul

bunului-simț, ca fiind obligatorie, nu ar fi fost posibilă separarea exactă a ceea ce am putea numi astăzi, cu multă îngăduință, *metodă* de cunoaştere, separare care ar fi trebuit să se producă din masa de senzații şi de reprezentări, fragmentare, noi şi fără posibilitatea de a fi fost verificate şi comparate, senzații fără nici un fel de criteriu comparativ, deficitare, confuze. Mai degrabă, simțurile vor fi format creierul, obligându-l să perceapă diversitatea, ca organ de judecată, ci nu invers. Apoi, în cele din urmă, a venit comunicarea, cuvântul, cu ajutorul căreia omul şi-a împărtăşit experiența. Odată dobândit acest patrimoniu, acțiunea materială a omului a devenit obligatorie, apropiindu-se astfel de viziunea biblică despre cuvânt, în special sub acel aspect, atunci când Dumnezeu zice şi toate se fac... Putem astfel să identificăm, în ceea ce priveşte viitorul, un posibil efect al gândirii? Orice răspuns ar fi prea general, muribund. Şi, dintr-un astfel de punct de vedere, sunt multe lucruri generale care grăbesc existența lumii. Existența omenirii este produsă, afectată şi controlată de gândurile noastre.

Dacă simțurile au format, într-adevăr, capacitatea omului de a raționa, atunci stadiul actual este, mai degrabă, unul intermediar…, simțurile fiind şi ele într-o stare intermediară! Conformă cu starea de timp, de lume, de spațiu fizic, pe relația mediu-adaptabilitate, cunoaşterea fiind manifestată astăzi în funcție de aceste lucruri, iar despre simțuri putându-se spune, cu destulă uşurință, că dau stări circumscrise unei stări intermediare a dezvoltării.

Întru continuitatea ei, cunoaşterea exercitată pe baza adaptării, gândită de Spencer, biologic vorbind, biologicul fiind una dintre părțile totului, are totdeauna nevoie ca organismul să nu fie perfect adaptat la mediu. Prin urmare, adaptarea nu trebuie să fie totală, definitivă, la un moment dat, desăvârşită, ci, din contră, de a fi mereu perfectibilă. Altfel ar înceta, *s-ar întrerupe*. În consecință, o adaptare deplină îi este fatală unui

tip de organism, mesager al morții. Acest fenomen desfăşurat în timp tinde să anuleze singura salvare a vieții atunci când mediul devine potrivnic. Posibilitatea readaptării este obli-gatorie în momentul în care acest mediu despre care vorbim, datorită unor cauze cel mai adesea fizice, sub efectul schimbării naturale, se modifică mai mult sau mai puțin brusc. În fond, teoria filosofului s-ar interpreta, simplificat, prin necesitatea cunoaşterii de a fi fragmentară ori chiar super-ficială. De-a dreptul hazliu! Este ca o contradicție a valorilor dintr-un sistem de ecuații. Şi ce este oare această uriaşă pira-midă trofică a lumii, decât o ecuație? Cât despre transmiterea e-reditară a experienței – este doar o glumă, nici nu merită a fi luată în considerare! Cel mult, instinctele pot să fie transmise genetic, ca disponibilități, formarea lor rămânând tot la interferența cu mediul, evident, pe nişte coordonate foarte bine precizate de la specie la specie.

Găsesc că omul are datoria de a se duce după adevăr până la marginile sale. El însuşi poate fi adevăr, eroare, margine şi infinit. Bineînțeles, cauzele limită există. În evoluția filosofiei, toți marii ctitori de şcoli au ajuns la ele, atunci când au gândit despre aceeaşi lume, comună tuturor. Argumentări şi principii diferite au închis finalități comune, fie că s-au numit element lichid (Thales), dialectica unui spirit absolut (Hegel), substanță (Spinoza), sau identificări de sens primordial în acceptarea pluralității, ci nu în unicități determinate.

Dacă Dumnezeu ar exista cu adevărat, toate acestea la un loc s-ar putea aşeza pe mâna cu care se face închinăciunea, rememorare şi cinstire a acelui Iisus Hristos, considerat a fi Dumnezeu revelat în om. Lumea ar fi în acest caz oglindire a măreției lui Dumnezeu şi nu parcurs întâmplător, determinat de univers, de mediu. Iar oamenii ar avea posibilitatea îndumne-

zeirii, adică ar avea acces deplin la aceste cunoaşteri, devenind creatori atemporali ai vieții şi ai lumii. Altfel, lumea pare un teatru găsit la întâmplare şi, încercând a juca rolul de om, semenul meu nu o să mai poată să părăsească scena, istoric vorbind. Nici sensul unor cuvinte…

Fără câteva întrebări, existența n-ar mai fi problematică. Viața, oricum, trebuie să fie un lucru major, iar lucrurile majore îşi cer finalități valorice. De pildă, Diderot refuza apologia filosofilor, prețuind mai mult oamenii care erau artizanii unui progres vizibil. Realism sau refulare?

Din alt punct de vedere, omul după care se potriveau ceasurile a intuit, destul de previzibil, supus evidențelor, că fenomenelor care țin de exterior le corespund realități.

Împrejurul vine să sucombe în noi. Omul, cum este şi *omeneşte*, nu acoperă întreaga realitate şi are o tendință de a respinge primar ceea ce vine din exteriorul preocupărilor sale, rămânând astfel el însuşi exterior viețuirii întregului.

Sunt multe probleme cărora li s-ar putea *adăuga*, cu un oarecare succes, considerațiile mele. Până la urmă, filosofia este un act de curaj, o mobilizare, un salt, reuşit dacă se trece obstacolul, ridicol dacă e ratat. Singura problemă a filosofiei este că nu ştie unde se află acest obstacol…

Posibilitatea unor afirmații de rutină nădăjduiesc să fie pierdută în starea pe care acestea o vor lăsa în calea lor, către o țintă pe care nici măcar eu nu o ştiu. Aceste afirmații sunt, de fapt, î*ntâmplările* minții mele. Nu cred că voi avea niciodată pretenția afirmării unor adevăruri ultime, impunerii sau ordonării în categorii, dar nu mă va opri nimeni să cred, îndreptățit sau nu, că aş putea să pun pe câțiva în atmosfera căutării tuturor acestora, pentru că valoarea filosofiei nu rezidă atât în acel produs filosofic şi în ceea ce obține autorul prin el, pe cât în efectul lui asupra celorlalți. Russel, gânditor al concretului, a susținut că filosofia trebuie studiată nu pentru

răspunsurile oferite ci, implicit, pentru frumusețea întrebărilor ei. Dincolo de aportul ludic al acestei exprimări, se atrage atenția că gândirea trebuie să fie o ştafetă.

Concretul acestei lumi îmi pare prea ruşinat de goliciunea sa pentru ca eu să nu-i ofer haina ideilor mele, zdrențuită sau nu. *Pistis* şi *noesis* încă se luptă la marginea de dincoace a privirilor mele. În filosofie este confortabil să ştii că, în schimbul respectării unor convenții care țin de disciplina în sine, se poate considera orice, cu minima condiție *să pară* o realitate… Nu exclud posibilitatea dreptății fiecărui gânditor, acea dreptate esențială gestului creator, dar acest lucru se poate întâmpla numai pentru că, *atunci când scrie*, el are dreptate.

În a face considerații raportate la existența acelui coordonator al tuturor energiilor, din viață şi din *moarte*, din taine şi din univers, pe care oamenii l-au numit, sensibil, Dumnezeu, cu pretenția salvatoare de ultime adevăruri, există o maximă comoditate.

Pe de altă parte, şi filosofia, când şi-a conştientizat limitele, a încercat să îşi supună arta, ca pe o metodă ținută de rezervă. Însă premisa că arta face totul mai frumos este o mare înşelare a lumii.

S-a pus de multe ori problema, în sensul elin al cuvântului, necesității lumii. Pentru un neofit, ea poate deveni periculoasă, cu precădere când acesta îşi ia, ca domeniu de manifestare, responsabilitatea emiterii unor răspunsuri pentru sine şi, mai ales, pentru ceilalți. Viața se află trăindu-o, parcurgându-i substanța temporală. Ea nu poate să fie numai a ta, fără a relaționa cu o altă viață, neprimind şi nedăruind nimic din consistența sa. Cum nici trăită prin delegație nu poate fi, nici limitându-te numai la reprezentările altora.

La evidența lucrurilor se ajunge cel mai greu într-o teoretizare, abia după ce te vei fi cufundat în mari nesiguranțe, particulare sau universale, am întâlnit oameni care le preferă pe cele din urmă, poți spune că eşti îndreptățit pentru a aspira la o evidență. Nesiguranța poate să aibă un rol de vaccin. În acest chip, evidența se poate înrudi cu această controversată viziune a omului, credința. Ceilalți sunt savanți, iar savanții se duc în răspunsuri, nouă rămânându-ne rezultatele lor, necesare între-bărilor noastre.

Mă străduiesc să văd finalitățile lucrurilor. Cu bună ştiință, dacă voi continua aşa, îmi voi secătui viața de multe dintre sevele ei. Posibil să am înainte o dulceață a împăcării cu toate, a aflării… limitei. Îmi este sete de limite cunoscute şi de tăcere. Care o fi menirea vieții? Puțin probabil ca viața să fi fost întâmplătoare. Asumată religios, i se găseşte sensul. Ori-cum, lumea nu s-a creat singură pe sine. Singură, din nimic, nu se putea face. Cică, zic unii, adevărurile sunt eterne, ca şi sursa lor, cunoscute o dată cu mântuirea… Dar cum să mă împac cu mine însumi într-o atare aşteptare?! Dacă aceia au dreptate, atunci sunt atât de îndepărtat de menirea vieții, încât îmi pare rău de păcatele nefăcute. Numai ele ar fi putut în acest fel să mă convertească. Aştept curajul scrierii măcar a unei rugăciuni. Sau ispita…

Nici nu mă pot împăca deloc cu gândul că nedumeririlor mele nu le corespund sub nici un aspect motivații şi intenții valorice, nu am încă puterea să privesc muntele pe care se sprijină cerul. Pe Dumnezeu nu L-aş putea mărturisi prin nimic, nici celorlalți şi, mai ales, nici mie. Admir, într-un fel, pe cei care I-au dăruit viața, luptând continuu cu forța negativistă a sinelui lor, până la disoluția ei. În urmă, le rămânea o lume, ca un rest uriaş, observat şi, cel mai probabil, înțeles. În urma lor,

nu mai erau nici măcar gândurile lor… Dar, acum, în mine nu este nici o mare absenţă care să îl vrea, compensatoriu, pe acest unic Dumnezeu. Şi nici lumea *Lui* nu îmi place prea mult!

Tentaţii solide îmi prind mâinile şi nu îmi dau voie să mă î*nchin*. Să ies din această formă a vieţii mi-ar trebui măcar o amintire a unui adevăr sau o amintire a lumii, pe care mi-e teamă că nu o am… însă asigurarea certitudinii şi-ar putea avea confirmarea în uitare (Hegel).

Dacă nu s-ar cunoaşte dinainte obiectul gândirii şi al „raţiunii insuficiente”, el ar tinde spre zădărnicie, efect al unei raţionalizări care nu are posibilitatea plasării lui în spaţiu, fie el şi un spaţiu doar al evaluărilor. Pentru că acesta se cunoaşte dinainte, raţiunea, chiar insuficientă fiind, lasă posibilitatea închipuirii, care *localizează* obiectul în toate atributele sale.

Închipuirea, prin însuşirea sa de a fi o construcţie deductivă, situată ca etapă înainte de actul cunoaşterii şi totodată în sfera întrebărilor, pendulează între formal şi empiric (Ţuţea), între util şi gratuit, între succes şi eşec.

Omul ar trebui să se stăpânească şi să stăpânească, neieşind din el, din posibilităţile şi din menirea lui. De altfel, cred că acest lucru îi este şi imposibil. E necesar ca limitele naturii să fie respectate, un respect faţă de existenţă. În acest mod, obiectul cunoaşterii, cât şi închipuirea se merită unul pe celălalt, iar aceasta, închipuirea, este justificabilă atât timp cât în om şi în natură nu există mistere de altă *natură*, ci numai cunoaştere incompletă.

Consider că, în esenţă, adevărul este transcendent, scurs, sub diverse forme, în om, tentându-l pe acesta să-l afle, poposind în această imanenţă a formelor, dar fără a nega inaccesibilitatea unei cupole. Iar unde este mister, nici ştiinţa nu face nimic.

În schimb, dacă respectiva închipuire ar intra în conştiinţa supranaturalului, omul nu ar trebui să uite de limitele raţiunii. Închipuirea ajută la păreri, până la transformarea acestora în chiar obiectul închipuit. Abia de aici încolo devine foarte riscant!

Suportul *material* al istoriei este omul. Materia este supusă tăriei materiei, iar omul poate fi învingător slăbiciunilor omului. Iar dacă Dumnezeu este stăpân pe sine, prin acest fapt este stăpân şi pe restul. Pentru om, Creatorul nu se găseşte atât în El însuşi, pe cât se găseşte în propria lui creaţie, *vecin* cu omul, exterior şi, în acelaşi timp, interior lui. În nici un caz nu aş putea să îmi asum vorbirea despre un eventual Dumnezeu. – Imaginea unui tânăr vorbind despre Dumnezeu, cu lumea aşezată înaintea lui… Ce duel riscant!

Integrarea într-un spaţiu al ideilor, într-un mod de existenţă, nu se poate face fără să îţi asumi un specific. De aici încolo se manifestă virtutea, mârşăvia sau înşelarea. Şansa mea, personală, şi a lumii, în general, este aceea că un Dumnezeu existent fiinţează obligatoriu în toate. El nu poate da, precum omul, verdicte, fără să analizeze întregul cuprins de aspecte. Dumnezeu nu poate fi închipuit fără omniscienţă. Daca El există, atunci tot El a făcut şi lumea. Dacă a făcut-o, atunci o şi cunoaşte în totalitatea ei, inclusiv ca finalitate. Pe toate le are în Sine.

Duh al numărului, timpul îmbracă trecerea, ajutat de substanţa sa apeironică. Posibil ca omul să fi învăţat să numere când a început să se priceapă să aştepte timpul, să-l previzioneze, printr-o experienţă suprapusă închipuirii... De aici n-ar mai fi fost mult până la asocierea timpului generalizat cu

mişcarea. Iar de la această asociere, cum era menită a fi un detaliu al lucrurilor, s-a ajuns uşor şi direct la judecăţile despre timpul fiecărui lucru în parte. În modernitate asistăm la teoretizarea ordinii. Când aceasta se va fi încheiat, precis că va urma dezintegrarea tuturor celor aflate, plecarea într-o nouă cursă.

Dar dacă timpul perceput nu este decât un timp de concepţie, un timp creat de către noi, pentru o reprezentare obligatorie autoconştientizării şi aflării mediului în care se produce observaţia? Insuficient şi neglijabil în raport cu celălalt timp, căruia oamenii i-au dedicat temple şi eforturi inimaginabile, stiluri de viaţă şi jertfe. Memoria lumii nu reuşeşte să dea, prin nici o dobândire, acest răspuns esenţial sau poate că respectivul răspuns a fost lăsat fiecărui om în parte... În sine, după cum şi Dumnezeu îl are în Sine, omul fiind făcut după chipul şi asemănarea cu El, chemat, mai bine zis, la asemănarea cu Dumnezeu. Un adevărat privilegiu, dacă este aşa…

Omul se grăbeşte să identifice, să decidă idei şi trebuie să aibă un timp şi o „emoţie” aferente, necesare acestui demers.

Fără propria metafizică, timpul nu pare a fi deloc interesant, este doar cronometrarea unor evenimente şi a unor idei, dar, pentru om, asta nu este decât o energie a orgoliului, cu scopul de a-şi face sieşi dovada existenţei, a reuşitei actului său de gândire, ci nu, prioritar, din dragoste pentru obiectele judecăţilor sale. El vrea să dea sens fenomenelor şi lucrurilor dinaintea lui şi să lege existenţa acestora de existenţa sa. Dar sensurile există şi nedate de noi. Rar spunem adevăruri pentru că rar trăim în adevăr. Adevărul trăit este un adevăr spus. Nu voi vedea niciodată altfel adevărul, decât legat întru totul de viaţă, de imaginea ei dintâi şi de imaginea ei din urmă. Abia apoi vin faptele, atât de apropiate şi de evidente! Şi când

acestea se vor întoarce să îl umilească pe om, deja el va fi fost până atunci un inamic al vieții, al adevărului care furnizează timpul, desfăşurarea istorică.

Oare este posibil ca lanțurile din peştera lui Platon să se întindă şi în afara ei? Să nu continue ele, chiar şi numai în umbrele noastre? Autorul parabolei căzuse într-un sentimentalism estetic…

Romanticii au valorificat sintagma „intuiție intelectuală”. Mai târziu (Schiller), finalitatea artei s-a împăcat cu termeni generici precum: formă şi conținut, impuls şi datorie, sensibil şi inteligibil. Dar marea dilemă a spiritului artistic a rămas aceasta: unde ființează obiectul artistic, în conținut sau în formă? Pe cea din urmă aş lega-o de experiență, cea dintâi mi se pare a fi un dat indivizibil de conştiința artistică.

Un fecund izvor de filosofare, chiar ezitant prin formele artei, este diferența (sau spațiul) dintre limitarea corespondentă cunoaşterii empirice şi proiecția metafizicii. Cred că, o dată cu progresul, cea de a doua îşi va pierde dragostea față de filosofie (invers niciodată) în favoarea unor ştiințe ca biologia, medicina, chimia şi a altor *realități* asemenea.

Deseori mă gândesc cu câtă delicatețe se apropia Constantin Noica de idee, cu câtă eleganță fixa dobândirile noi pe filosofia veche. Fiind făcut cu maximă discreție, acest gest abia dacă poate fi identificat în cugetarea lui. În acea vilă de la Păltiniş, s-a *glossat* pe marginea bunului-simț, în sensul cel mai măreț al cuvântului, deloc reductiv.

Dintr-un anumit punct de vedere, cred că în filosofie este la fel ca în credință: când ceri ceva, trebuie să ştii că deja ți s-a dat acel lucru. Adică, trebuie să ştii că lucrul cerut se şi află în

condiția ta. Dacă în acest curaj există devenire sau pierzanie, rămâne să afli de la oameni, când este vorba de filosofie, şi, probabil, de la Dumnezeu atunci când te raportezi la credință.

În cazul în care El există, atunci, obligatoriu, Dumnezeu este mai concret decât lumea, lumea fiind o parte din El, o parte a disponibilităților şi, totodată, a posibilităților cunoaşterii Sale. În acest caz, şi filosofia rămâne doar o parte din ceea ce omul ar putea afla prin credință, un rest.

Noi trăim între speranță şi reprezentarea pe care ne-o facem despre timp. Din acestea două şi din propriul trup ne împletim funia cu care ne legăm de viață. Perceperea unor detalii ale existenței poate fi pornirea în perceperea existenței înseşi, aşa cum o simplă emoție poate desăvârşi un suflet. Chiar şi energiile interne ale materiei sunt supuse unei îmbătrâniri. Iar acest suflet nu se reduce numai la ceea ce reuşim noi să spunem despre el...

Sistemele filosofice îmi par a veni dintr-o spaimă transpusă la nivel intelectual. Ele explică lumea în felurite chipuri, dar, cu siguranță, lumea este numai una, realitatea, cu totul, este numai una şi noi doar reuşim să o vedem în felurite moduri, în funcție de felul nostru de a fi, de capacități şi de experiență. Oglindirea diversității noastre dă o altă oglindire a lumii şi a metodelor ei de cunoaştere.

Sisif dezvoltă oare un act de cunoaştere? Pentru a fi om, lui Sisif îi lipseşte numărătoarea. Fără aceasta, el a rămas pe vecie un robot mitizat.

Sisif trebuia să viseze ceva, greşit să credem că mitul ar avea o substanță absurdă! Un abis fără o raportare... Fireşte că nu este preferabil pentru confortul imediat al omului să îi ia cineva, străin, visul şi, în schimb, să îi dea realitatea. Schimbul trebuie făcut numai personal, de la sine.

Verificarea, ca instrument al unei situări în realitate, trebuie să fie raportată la un sistem de referință sau la un adevăr

simplu, precis. Ea nu este o judecată grea ori costisi-toare, greu sunt de stabilit adevărurile. Acestea pot viețui în om prin experiență, prin credință, sau prin încredere, aici intrând cultura şi opțiunile din interiorul ei.

Pe de altă parte, din punct de vedere filosofic, eu cred că moartea este o stare în care lipseşte memoria.

Tot ceea ce pare logic trebuie reanalizat față de raportări unice, prin excelență şi adevărate. Altfel, abisul îşi va bate joc de toate părerile noastre.

Erorile lumii dimprejurul meu mă înfioară prin matematismul lor...

Nu cred că mă voi simți confortabil cu sufletul rătăcind deasupra *experiențelor* lumii, cel puțin îmi sunt dator cu o experiență personală. Parte din detaliile şi din atributele *mele* se află în locurile şi în spațiile unde nu am ajuns încă. Indiferent de opțiuni, pe trupul pe care mi-l privesc dimineața în oglindă oricum îl va prinde noaptea. El poate fi numai o simplă unitate de măsură a zădărniciei, o zădărnicie căreia noi i-am dat importanță, legându-o de noi. În schimb, în suflet poate exista speranța, cel puțin pentru că nu avem o verificare imediată, precisă, la îndemână. Dar câte îmi sunt spre folosință din toate cele pe care le aflu a fi lângă mine? Cum voi descoperi criteriul în baza căruia să pot avea opțiuni pe care să le ştiu a fi dinainte bune? în ce constă lumina în care să văd? Cu cine trebuie să mă lupt pentru a şti să privesc în lumină şi în oglinda luminii, care aş putea să fiu eu însumi?

După şedință, la despărțire, aflându-se cu toții pe treptele generoasei scări a Casei Sindicatelor, bătrânul țărănist, domnul Puşcu, l-a invitat la o cafea, undeva pe Victoriei.

Era un om care distona evident cu locuitorii oraşului. Tot timpul îmbrăcat impecabil, părea precum un element hexa-

gonal, din acele jocuri ale copilăriei, desprins din alt peisaj, suprapus brutal peste o altă fotografie care trebuia refăcută. Părul rar, de un alb transparent, era brutalizat de vânt şi de adierile străzilor, pline de maşini vechi şi mari, infernale, cărând în timpul nostru pământul şi deşeurile unui blestem. Pentru ca bătrânul acesta, fost deținut politic la închisoarea Gherla, să nu pară vreun trimis al unor zei cu preocupări moderne, aşa cum arăta, natura îi desenase pe gât semnul unei boli de piele, care încercase vreodată să urce pe maxilarul drept, înspre obraz, dar se odihnise, undeva, în dreptul urechii drepte. Apoi, pesemne că renunțase, fusese de ajuns.

– Domnule Marin, este ora 20 şi 25 de minute. Nu am să vă țin, din timpul dumneavoastră, mai mult de 30-40 de minute. Aş vrea să vorbim. Unde preferați să mergem? La care dintre terase? Putem opta şi pentru un restaurant, sunteți invitatul meu...

– Nu, haideți să simplificăm, mergem în fața Hotelului Gorj! E o terasă pe care o prefer, cu muzică destul de bună, nu foarte stridentă, ca volum. Şi nu-mi spuneți „domnule Marin”, cedați dorinței de apropiere şi spuneți-mi „Marin”! Iar dacă nu, aveți varianta „domnule Petreanu”, în nici un caz „domnule Marin”.

– Vă rog să mă scuzați, cred că aveți dreptate… Bine, am să vă spun pe nume. Şi dumneavoastră îmi puteți spune mie la fel.

– Nu, asta nu se poate, eu continuu să vă respect… Ha, ha, ha! Despre ce vreți să vorbim?

– În primul rând, aş fi vrut să vă cunosc mai bine, dincolo de posibilitatea pe care ne-o oferă, săptămânal, acest cenaclu.

– Nu cred că de asta m-ați invitat astăzi la cafea. Ați fi avut îndeajuns timp pentru a ne cunoaşte, trebuie să mai fie ceva, cu excepția faptului în care v-ați propus să mă cunoaşteți astăzi… în plus, păreți atins şi de o anume febrilitate, care, cu

siguranță, dacă ați fi avut altă vârstă, ar fi fost mult mai vizibilă.

– Într-adevăr… Nu cred că mai trebuie să vă complimentez. Vreau, cu siguranță, să vă spun ceva.

– Ce fel de complimente? Nu am slăbiciunile unei femei, pentru dumneavoastră este, în primul rând, o problemă de eficiență…

– Eu mă refeream la faptul că nu are rost să afirm ceea ce este evident.

– Da… Şi eu la fel. Doream să spun că numai ele simt această nevoie, să li se spună de toate, adevăruri evidente sau nu, din care ele să își aleagă, pentru sine, tot ceea ce vor… De unele lucruri, chiar dacă ştiu că le au, vor să fie sigure, auzindu-le mereu. Dacă se poate, de la cât mai mulți bărbați, în afară de cei pe care îi plac deja… în ceea ce înseamnă celelalte atribute pe care ar trebui să le aibă, deşi au siguranța ine-xistenței acestora, chiar trăiesc continuu necesitatea aprecierii feminității lor. Vor să fie iluzionate. Conştient sau nu, bărbații, din acest punct de vedere, sunt prompți, alimentându-le din plin slăbiciunea, chiar îşi fac din jocul respectiv fondul comunicării cu femeile care îi interesează.

– Aşa procedezi şi tu?

– Niciodată. Îi las pe ceilalți. Eu mă mulțumesc să provoc tocmai prin semnalizarea unei excepții. E mult mai liniştitor şi, uneori, mi s-a părut a fi chiar mai eficient. În plus, disconfortul minciunii mă deconectează. Dar asta nu mă împiedică să observ… Iar, pe de altă parte, încă nu mă pot socoti un bărbat. Abia acum mă rup de copilărie şi totul se petrece destul de greu, cu nostalgii, cu temeri.

– Da, da... Totuşi, vorbeşti despre femei… Nu cred să ai nici optsprezece ani.

– Aşa e…, dar lumea s-a schimbat, a evoluat, între timp. Iar într-un lucru, într-un fenomen, care a evoluat, timpul se

mişcă mai repede, pe nişte trasee parcurse deja, ştiute dinainte. Nu mai are instincte şi nici ezitări. Iar oamenii reprezintă întocmai acest timp…

– Înțeleg…, ştii să glumeşti.

– Ziceți! Care-i problema?

Între timp, ajunseseră în dreptul bisericii din fața Prefecturii. Bătrânul țărănist şi-a scos pălăria, s-a oprit din mers, pe direcția altarului, şi s-a închinat.

Marin Petreanu ținea la acest om, de asta îşi permitea inclusiv degajarea din acel început de discuție, îi era simpatic datorită, în primul rând, singurătății sale. Aşa că s-a închinat şi el, *la rândul lui*, pentru a nu-l întrista cumva. Domnul Puşcu le povestise odată, mai demult, în cenaclu, într-un moment de maximă disponibilitate, câtă fericire avusese după ce se convinsese de existența lui Dumnezeu, undeva, în acea puşcărie din Ardeal. Amintindu-şi acele mărturisiri, Petreanu s-a închinat atunci poate pentru prima dată pe stradă, în dreptul unei biserici. Mai făcuse asta, dar numai în timpul slujbei, la vreo înmormântare sau de Paşti, laolaltă cu oamenii. Bătrânul s-a întors puțin către el, privindu-l peste umăr:

– Tinere, te-ai închinat o singură dată… Eşti creştin. Dacă tot te închini, fă-o de trei ori, aşa cum se face! Ce te opreşte, nu ai nimic de pierdut.

– Pe mine nu mă poate determina un asemenea raționament, „că nu am nimic de pierdut”… Când am să fiu şi eu bătrân, am să mă închin de trei ori. Aşa am simțit acum, să mă închin o singură dată… Ce-i cu asta? Este atât de grav? Am făcut doar o treime din ceea ce eram obligat să fac? Ştiu sigur că am greşit față de cineva?

– Nu, Marin, legile lui Dumnezeu nu sunt interpretabile, cum sunt legile oamenilor. Iar crucea se face de trei ori, pentru fiecare din cei conținuți în Sfânta Treime.

– Aiureli rurale! Domnule Puşcu, pe cuvânt că atunci când îmi va fi şi mie frică, mă voi închina măcar de trei ori…

– Frică de ce? Nu înțeleg…

– De moarte, de boală sau de orice altceva… De neputință.

– Eu nu de asta mă închin. Crucea a fost şi va fi salvarea mea. Fără ea, nu aş mai fi putut exista. Dar ce vorbesc?! Fără ea nici nu exist.

– Atunci, poate că nu e frică. După cum văd, este o frică reorientată, adică este vorba de speranță.

– Hai să vorbim despre altceva! Voi tinerii nu ştiți nimic, păreți pierduți cu totul! Iar tu eşti un caz dintre cele mai fericite. Hai să vorbim despre altceva, mă turbur… Dar chiar nu crezi în Dumnezeu?! Din ce ai citit astă-seară, păreai să ai cumva această reprezentare, deşi ai fost cam confuz.

– Nu ştiu ce să vă răspund… Nu sunt sigur de nici o variantă… Aşa şi aşa, dar, mai degrabă, nu cred. Deşi, rațional vorbind, acest univers, dacă ar fi făcut de către Dumnezeu, ar fi mai logic. Toate lucrurile ar părea mai fireşti, mai explicabile. Dar nu mă pot decide pentru nici una dintre cele două variante. N-am avut experiențe, n-am avut trăiri dintre cele care, cel mai probabil, veți fi avut dumneavoastră… Dar nici nu îmi bat prea tare capul. Această dilemă nu e nici măcar o prioritate pentru mine. Fireşte, aş vrea să am certitudinea unui răspuns… Dar de aici şi până a întreprinde eu însumi ceva pentru asta, este drum lung. Mă mulțumesc deocamdată cu ceea ce pot afla de la alții. Să fim serioşi! Nu îmi poate ajunge patrimoniul cultural, experiențele devenite artă?

– Nu e vorba numai de trăiri… Îți spun eu că Dumnezeu există!

– Ei na!, îmi spuneți dumneavoastră!... Urmează ca eu să vă mulțumesc şi să plec acasă fericit…

– Ha, ha, ha! Da! Ar fi bine.

– Nu, domnule! Mai amânăm… Cum vă spuneam, când m-aţi întrerupt cu acea asigurare, puţin cam stupidă, fără nici un fel de nuanţă de prudenţă, singura mea experienţă religioasă sunt vorbele bunicii mele şi faptul că, pe când eram copil, până pe la şase-şapte ani, îl plătea pe preotul satului să treacă peste mine, în faţa altarului, pentru ca şi eu să mă fac preot. Aşa ştia ea o vorbă, un secret… De la şapte ani încolo, până pe la zece, poate şi puţin mai târziu, nu mai făceam asta doar pentru a o asculta, ci, la rândul meu, ca şi preotul, pentru bani. Îi spuneam: dacă îmi dai o sută de lei, vin cu tine, duminică, la biserică să văd coaiele popii, cu toate că nu le văzusem nici măcar o singură dată, prea mult întuneric... Asta era echivalentul conştiinţei mele pentru ceea ce se întâmpla prin acel obicei, căruia ar fi totuşi prea mult să îi spun ritual, deşi, pentru bunica mea, era chiar ritual. Aşa ştia ea şi era de ajuns. După negocieri, care nu durau foarte mult, eu primeam datina în zi de duminică şi ea rămânea foarte mulţumită, deşi undeva în adâncul sufletului ei avea o umbră de supărare în ceea ce priveşte accepţiunea mea asupra momentului respectiv, fără nici un fel de responsabilitate sacralizantă adică. Mai precis, era mâhnită de reprezentarea pe care o aveam faţă de importanţa şi faţă de momentul pe care ea îl vedea a fi decisiv în destinul meu, acela de a trece popa peste mine... Poate că nici preotul, aproape sunt convins de acest lucru, nu înţelegea mişcarea, nici nu cred că îl interesa şi altceva, în afară de banii aceia. Negocierea se încheia, invariabil, la preţul de cincizeci de lei! De fapt, eu ştiam dinainte că aceea era suma pe care o voiam şi pe care şi Măria era dispusă a o plăti. Popa primea jumătatea rămasă din sută, iar eu urma să mă aşez înaintea altarului, cu faţa în jos, şi preotul trecea peste mine atunci când ieşea cu sfintele daruri. Mai mare fiind, m-am gândit de câteva ori să îi pun piedică, sau să îi prind piciorul cu mâna… Şi acum, dacă ar

întreba-o cineva pe bunică-mea ce crede că mă voi face eu, ea răspunde că popă, cu o siguranță pe care nici nu v-o imaginați!

– Cum aşa?! Ce datină e asta? Eu nu am mai auzit despre un asemenea obicei…

– Aşa e la mine în sat.

– Şi cum trece preotul peste tine? Aşa, pur şi simplu? Ca peste un lemn?

– Exact. Te aşezi pe burtă sau pe spate, în fața uşilor împărăteşti, cu mâinile pe lângă trup, sau aşezate în cruce, şi preotul trece, ieşind din altar, cu Evanghelia deasupra capului… Ori cu acele cupe ținute în mâini. De cele mai multe ori, am stat pe burtă, cum voiam eu. Îmi era puțină ruşine față de oamenii şi de copiii din biserică. Mi se pare că aşa era şi indicat, să stau cu fața în jos… Mai multe nu ştiu să vă spun, dar, când am mai crescut, aceasta a fost afacerea mea, în câte o duminică… Iar bunică-mea era fericită că, în acest fel, eu voi fi sigur popă! Râdeam tot timpul de ea, dar niciodată nu mă lua în seamă! Chiar dacă vedea că nu făceam asta decât pentru bani, n-o interesa deloc! Ştia sigur că dacă va trece preotul peste mine, voi ajunge popă… Şi acum, dacă o întreb: mai crezi Mărie că mă fac popă? Răspunde: „popă, sută în sută!” Şi asta ştie tot satu’. Altădată, nu de mult, tot tachinând-o eu cu această problemă, mi-a spus: „mă, Nichiperceo, să nu-mi zâci mie pă nume dacă tu nu vei fi popă. Ascultă la mine, ici! Te crez’ dăştept, nu? Păi, tu crez’, mă, că eşti tu măi tare decât Dumnezău, mânca-i-aş curu’ lui! Săracu’ de El, cât îndură El de la țot’ chiantaurii!”

– Cum?! Cine să-i mănânce fundul?

– Aşa se spune acolo, mai ales la necazuri: „mânca-ți-aş curu’ tău, Doamne!”. Mai este şi varianta „mânca-ți-aş pula ta, Doamne!”, ocazionată de nenorociri. Mai ales babele spun vorbele astea.

– Doamne fereşte! E o nebunie! Aşa ceva nu există pe pământ!

– Ştiţi ce cred eu? Nu cred că e ceva întâmplător. Cred că, datorită unei credinţe foarte puternice, intimizată cât se poate de mult, femeile au transferat eroticul şi disponibilităţile lor afective într-o formă de intimitate maximă cu Dumnezeu, deşi imposibilă, chiar extrem de hulitoare, pentru alţii, pentru ele înseamnă exact inversul. Pe bărbaţi nu i-am auzit niciodată spunând aşa ceva…

– Doamne fereşte! E chiar adevărat? Nu cumva glumeşti?

– E adevărul… gol-goluţ!

– N-ar putea nimeni să creadă…

– Nu credeţi? Veniţi în Corşor şi veţi vedea! Găsim noi prin tot satul o babă supărată. Culmea este că, după ce spun formula asta, acel Dumnezeu pare să le şi ajute, a devenit un fel de invocaţie, aproape de superstiţie, dar nu e utilizată tot timpul, abuziv, nejustificat, la orice nevoie, ci numai când li se întâmplă ceva grav şi nu mai au încotro, când se găsesc fără soluţii…

– Nu se poate…

– Vă spun eu, este cât se poate de real, am studiat acest fenomen şi mi s-a părut a fi foarte interesant… Altădată, secretul ajutorului divin este numit, alintat, „pulicică”. Motivul nu cred că ar fi constat vreodată într-o măsurătoare sau evaluare, totul este numai din dragoste…

– Măi, omule, tu m-ai lăsat blocat!

Între timp, ajunseseră la terasa aleasă. Destul de ciudat, nu era foarte populată. Cu atât mai bine, mai multă linişte şi mai puţin fum specific locurilor aglomerate, înţepător. Petreanu a ales o masă şi s-au aşezat. După consideraţii scurte despre terasa care, fiind închisă, devenise bar, bătrânul a spus abrupt:

– Tinere, uite de ce ți-am făcut această invitație, dincolo de plăcerea de a sta cu dumneata de vorbă: cunoşti faptul că sunt în conducerea Partidului Național Țărănesc şi cel mai grav pentru noi este că nu prea avem tineri. Altor partide nu le pasă de acest lucru, dar noi o considerăm o problemă gravă. Toate suferințele noastre ar putea să fie zadarnice… Posibil să nu ne mai urmeze nimeni. Noi am avut un crez istoric. Am făcut şi facem în continuare greşeli, dar va muri ideea… Din alt punct de vedere, dacă nu creştem tineri, în viitor, la conducerea partidului, ar putea să vină fitecine, poate chiar comuniştii… Ei aşa fac, se bagă peste tot, organizat. Ăsta este marele nostru of, nu avem tineri. Pe dumneata, îți spun acum, te urmăresc de mult, ai fi un foarte bun lider… Aş vrea să te prezint în acest sens organizației județene.

– Păi, dacă nu aveți tineri, cui să fiu lider?

– Trebuie muncit, dumneata ai toate posibilitățile şi vei primi, cât s-o mai putea, tot sprijinul meu. Se poate construi o filială puternică, iar, la nivel central, mă voi ocupa tot eu de cariera dumitale.

– Vă sunt recunoscător pentru încredere, numai că, din punctul meu de vedere, acest partid nu există în mod real în România, viața lui este o viață politică mai mult mimată…

– Cum aşa?!

– Nici măcar bază electorală nu aveți. Țărănismul în România a existat doar ca o alternativă socială şi, mai ales, ideologică la Partidul Național Liberal, în nici un caz nu acoperă o necesitate reală. A trăit din necesitatea unui dialog politic, din confruntarea unor principii. Şi mai e ceva, mentalitatea politică a românilor are un puternic fond de nostalgie comunistă, dincolo de răbufnirea din urmă. Mai toți îşi aduc mereu aminte cât de bine era în anii ’65 - ’70. Amintirile şi nostalgiile de când erau tineri se aştern peste amintirile vremurilor şi au melancolii. Simpla amintire a tinereții devine

dominantă amintirii acelui regim, iar perioadele coincid… Partidele care au conducători capabili să le stimuleze oamenilor, în diverse moduri, aceste trăiri pleacă în cursă cu un tur de teren avans. Deşi poate nu vă vine să credeți, în timp ce alții ca dumneavoastră făceau rezistență, mai toți românii au devenit comunişti de vocație, nici măcar conjunctural, la presiunea istoriei, cum se obişnuieşte să se spună acum, pentru a ne deresponsabiliza de vinile ale căror efecte sunt astăzi în noi şi împrejurul nostru. Conjuncturalii sunt în proporție prea mică şi poate vor veni la dumneavoastră în partid, dar asta se va întâmpla numai dacă veți avea vreodată rezultate…

– Este o catastrofă ce spui, nu cred asta…

– Nu vă spun de la mine, mai stau de vorbă cu oamenii şi, dincolo de cuvinte, se pot vedea aceste lucruri. Părerile mele sunt rezultate în urma unor observații. Pe de altă parte, conducătorii de la Bucureşti sunt nişte neadaptați, parcă ar fi nişte politicieni aduşi de la import, marfă cu defecte, mai ieftină. Felul cum vorbesc, felul cum se îmbracă, vârsta… Sunt diferiți de români! Ei doar păstrează acel model interbelic, iar acesta, acum, în România, este un model străin. Poate şi atunci va fi fost străin, numai că îl acceptau mai uşor datorită faptului că lucrurile mergeau bine. Între România şi Europa avea loc un fenomen al simultaneizării, material, politic şi istoric.

Din alt punct de vedere, de pildă, priviți-l atent pe Ion Iliescu, este tipar perfect românesc, matriță executată impecabil după caracterul nostru! Românii, dacă urăsc ceva la modul visceral, urăsc să vadă pe cineva diferit de ei, şi dacă mai este diferit şi în bine, rupturile sunt iremediabile, definitive… Şi mai este ceva: de câte ori apar la televizor, țărăniştii dumneavoastră dau întruna sfaturi. Acest lucru îi enervează teribil pe români, să li se dea sfaturi! Sfatul nu face parte din condiția lor imediată. Iar când îl cer, îl cer doar cu viclenie, fără vreo necesitate anume, numai pentru a-şi verifica propriile

reprezentări, în nici un caz pentru că ar exista vreo posibilitate căreia să îi dea curs. Ori pentru ați da sentimentul amiciției, sau pentru a te face să crezi că te apreciază în vreun fel.

– Dar, Marin, conducerea partidului este formată din adevărați aristocrați, ce a mai putut să rămână după criminalul tăvălug al ciumei roşii. Cum poți să spui aşa?! Eşti prea dur.

– Exact asta am spus, foarte bună coincidența din rostirea dumneavoastră, nişte aristocrați…

– Şi totuşi… Viitorul Europei va fi al creştin-democrației, avem noi informațiile noastre…

– Dacă va fi aşa, veți vedea că tot partidele conduse de către oamenii crescuți de comunism, pentru a face schimbul, numai biologic, la garda lui Nicolae Ceauşescu, vor deveni creştin-democrate, socialist-europene, social-democrate, orice. Ei pot fi orice. Românilor, în general, le place să fie conservatori cu fondul şi de un dinamism frenetic în formă, schimbă tot cu o mare viteză, surprinzătoare pentru un observator, dar, în realitate, niciodată nu schimbă nimic... Dumneavoastră pierdeți pentru că țineți cu orice preț la forme, poate şi la fond, dar asta, aici, are mai puțină importanță. Țineți la cum vorbiți, la cum vă purtați… Românii nu se recunosc în dumneavoastră şi, datorită acestui lucru, vă consideră ridicoli, penibili chiar… Pentru ei, păreți nişte actori de la un teatru de bătrâni, scăpați în recuzită…

– Vai, domnule, dar parcă văd şi o aversiune…

– Vă înşelați profund. Însă, vă mărturisesc, acum doi ani, aveam eu însumi o duşmănie față de Corneliu Coposu şi o simpatie luptătoare pentru Ion Iliescu! A trebuit să lupt cu glasul inimii… Asta cu atât mai mult cu cât ar trebui să aveți în vedere că în comunism eu eram copil şi nu a fost timp să mi se construiască identitatea.

– Eşti prea radical cu noi. E adevărat, în anul ’90, au fost unele probleme de comunicare… Parţial, acestea au fost rezolvate.

– Asta este şi problema dumneavoastră, că, în mod hotărât, considerați că sunt prea radical, adică nu aceasta ar fi tocmai realitatea… Iar, în 1990, cu adevărat nu ați înțeles nimic din ceea ce se petrecea atunci. Îmi aduc aminte că umblați pe scena politică a României, precum umblă îndrăgostiții prin parcuri.

– Să înțeleg că nu te interesează propunerea mea?

– Nu asta am vrut să spun. Puteți considera ce doriți, inclusiv că am făcut pe deşteptul cu dumneavoastră, dar nu este deloc aşa, toate au fost spuse *cu prețul* realității. Din simpatie pentru dumneavoastră. Apropo de asta! Exemplu imediat! Şi îmi cer, totodată, anticipat, scuze, în cazul în care vă va afecta ce am să vă spun în continuare, dar să fiți convins că sunt cel puțin atât de inteligent, încât aş putea să evit… Totuşi, vă întreb: ştiți impresia pe care o lăsați în cenaclul nostru? Controlați, măcar, simpla realitate de acolo?

– Nu… Ce impresie?!

– Aceeaşi despre care v-am vorbit mai devreme. Sunteți un izvor de făcut glume, de la gestul cu care vă priviți ceasul de buzunar şi până la felul în care vă aşezați pălăria în cuier… Acestea se întâmplă din simplul motiv că sunteți diferit. Cel mai probabil, în bine, dar asta deja nu mai contează, prin proporția diferenței…

– Cum aşa?

– Vă propun ca joia viitoare să invitați la un suc pe altcineva de acolo, la fel de cum ați făcut şi cu mine. Vă veți lămuri. În cazul în care va fi sincer…

– Eşti foarte amuzant…

– Chiar deloc! Faceți această probă! Între noi, se glumeşte deseori pe seama dumneavoastră.

– Cum, domnule, chiar aşa? Păreți cu toții simpatici. De altfel, nici nu prea vă omorâți să mă băgați în seamă…

– Da, însă când nu sunteți de față…

– Chiar sunt obiectul unor ironii?

– Chiar aşa! În cel mai firesc mod posibil… Şi nici exagerări prea mari nu sunt.

– De necrezut! Foarte utilă această întâlnire. Mai discutăm propunerea mea?

– Nu ştiu… Vom vedea. Pentru moment, am în plan altceva… Tot un vis, ca şi dumneavoastră…

– Ce ar putea să aibă în plan un copil de nici optsprezece ani?!

– Un vis… Greu şi complicat. Care ar putea, spre deosebire de visul dumneavoastră, să îşi consume somnul. Dar, oricum, mai vorbim… îmi sunteți simpatic!

– După discuția din această seară, simpatia dumitale o pot lua ca pe o jignire…

– Eu nu vă ironizez din cauza acelor diferențe, tocmai prezența lor mi-a stimulat simpatia. Spuneți-mi, familie aveți?

– De mai mulți ani sunt văduv, dar am un copil, acum fac parte din familia lui. Cumva s-ar putea spune că am o familie…

– Şi ei nu vă spun niciodată ce v-am spus eu în această seară, într-o formă sau alta?

– Nu se bagă, nici nu prea se pricep…

– Vedeți? V-am prins! – Cum „nu se prea pricep”? Cum aşa?! Cu un tată țărănist, închis numai pentru o opțiune politică, o idee, în fond, cum este posibil asta?

– Au avut prea mult de suferit de pe urma mea… Nu-i mai interesează nimic…

– Chiar şi aşa, deşi, într-un fel, pot înțelege. Am mai auzit…

– Cât mai ai până termini liceul?

– Anul viitor îl termin.

– Şi la ce facultate dai?

– Cred că la drept, dacă nu mă voi hotărî, în ultimul moment, pentru filologie.

– Mai bine la drept. Dar cu aceste disponibilităţi pentru scris, pentru cultură, ce vei face? În fond, se pot cultiva autodidact.

– Le voi păstra şi pe acestea.

– Spune-mi, despre ce vis vorbeai?

– Nu are importanţă, este un vis al singurătăţii mele. Mă consider desprins de poporul din care fac parte. Aş vrea să îl caut, să îl găsesc şi să pot să-l înţeleg.

– Cum aşa? Ce fel de vorbe sunt acestea? Eşti preţios… Care este neînţelegerea ta cu acest popor?

– Ar fi prea multe de spus, nu ar fi nici momentul şi nici timpul să vorbim acum. În plus, mă simt diferit. Fond diferit, viziuni diferite...

– Foarte trist.

– Poate că nu este chiar atât de trist. Despărţit de poporul din care faci parte, ai avantajul că poţi să visezi singur. Un vis comun, trăit împreună cu poporul din care faci parte şi neîmplinit, m-ar putea dezintegra. Pentru siguranţa mea, acest popor este mort.

– Eu cred că sunt tristeţile vârstei, nu poate fi adevărat.

– Bine...

Au mai vorbit despre politicienii locali, despre afacerile acestora, trafic cu femei în Turcia, furturi importante de bani din industria minieră, transferuri ilegale de terenuri, scandalurile cu restaurarea Complexului Brâncuşi, folosirea ajutoarelor primite din Occident în scopuri personale şi de grup, multe altele care nu fac proiectul acestui demers literar.

La un moment dat, zâmbind puţin şi aplecat complice peste masă, bătrânul l-a întrebat şoptit:

– Ai văzut-o pe femeia care a intrat şi a trecut pe lângă noi?

– Da, este foarte frumoasă. Ce-i cu ea?

– Crede-mă, am cunoscut-o printr-o cunoştinţă, este cea mai deşteaptă femeie uşoară din oraş. Şi vezi şi tu cât este de frumoasă! Probabil a venit la agăţat.

– Nu cred, eu n-am mai întâlnit-o şi vin destul de frecvent la această terasă. Nici prin Târgu-Jiu nu am mai văzut-o niciodată.

– Dacă-ţi spun, trăieşte pe picior mare, se dăruieşte numai pe bani mulţi. Am stat odată de vorbă cu ea. Foarte inteligentă şi foarte frumoasă!

– Poate vi s-a părut că era inteligentă, din pricina frumuseţii… Când bărbaţii văd o femeie frumoasă, chiar în subconştient îi mai oferă un plus de calităţi. Ei se simt importanţi, dacă şi miza este importantă... Chiar şi la onorabila dumneavoastră vârstă se poate întâmpla acest lucru. Asta ca să nu mai spun că o femeie vă poate părea dumneavoastră şi mai frumoasă decât este datorită vârstei onorabile pe care o aveţi.

– Tinere, dacă-ţi spun, nici nu-ţi imaginezi câtă deşteptăciune are fata asta.

– Ei, na! Cât de inteligentă ar putea să fie?!

– Îmi pare rău că nu-ţi pot demonstra, deşi aş putea să-i amintesc că ne-am cunoscut la unchiul ei, un bun prieten al meu din tinereţe, îl mai vizitează din când în când. Dar nu prea e momentul acum să o abordez. Cum să mă duc la ea, aşa, în văzul lumii? Aş stârni doar zâmbetele tuturor. Îmi ajunge ridicolul de care mi-ai vorbit tu…

– Lăsaţi, nu e nevoie, v-aţi putea compromite pentru mine şi, o dată cu asta, întreaga politică a partidului..., lăsaţi, vă cred.

– Da, da, da… Ironicule, nu cumva să-ţi pierzi antrenamentul.

– Şi dacă o voi agăța eu? Evident, fără bani. Dacă e aşa cum ziceți, nu am bani la mine acum nici măcar pentru a-i desface un nasture… Nici ăla de oriunde! Câți ani are?

– Cred că vreo treizeci. Dacă vrei, te ajut. Aşa mi-ar fi mai uşor…

– Nu. M-am gândit la altceva, mi-a venit o idee… Cu ocazia asta verific şi dacă e inteligentă, în măsura în care spuneți dumneavoastră…

– Ce-i spui?

– N-o să-i spun nimic, am să-i fac ceva…

– Nici să nu te gândeşti! Te pocneşte imediat. O ştiu… Poate fi agresivă.

– Am să-i scriu un bilet, când se va mai aglomera. Nu am să-l semnez. Îi scriu ceva şi îi dau întâlnire. I-l trimit prin fata care ia comanda la mese. În acest timp, cât îl citeşte, ne retragem discret, exact când va intra un grup mai numeros, să nu fim văzuți. Locul trebuie să se umple în scurt timp de tineri.

– Şi ce îi scrii?

– Nu zic… într-adevăr, e bună rău! Are caracter, are atitudine… Pare a fi un cal de sărituri. Merită o colaborare! Şi m-ați făcut curios. Cea mai mare piedică e vârsta…

– Poate reuşeşti să vorbeşti cu ea…

– Degeaba, n-ar fi eficient. Nu vedeți că arăt ca un copil? Unde e bărbatul care o agață? Credeți că are timp să îl vadă? Asta este cea mai mare piedică a mea, nu banii. M-am săturat să arăt ca un copil, nu mă mai văd odată mare! Pe la treizeci de ani voi fi fericit!

– Sau, mai bine, vorbesc eu cu prietenul ăsta al meu, cu unchiu-său. Să vă cunoaşteți cumva. O să motivez cultural, spun că am rămas impresionat de cultura ei ori de a ta şi aş vrea să cunoască un băiat foarte capabil… Ceva de genul ăsta.

– Dar există riscul să nu aibă timp de cultură… Dacă mi-ați vorbi mie aşa despre cineva, nu aş avea nici o reacție. Nu m-ar interesa câtuşi de puțin cultura ei…

– Da…, numai că femeile sunt diferite… Lasă, o să ştiu eu cum să pun problema.

– De acord, dar aş vrea să încerc şi eu, m-aş bucura altfel dacă aş reuşi să o țintuiesc, folosindu-mă numai de puterile mele... Reuşita personală, orgoliul... Chestii despre care dumneavoastră nici nu vă mai amintiți. Dar, decât deloc, e mai bine aşa…

– Bine, încearcă şi tu!

– Scriu, trimit biletul, plătim şi plecăm imediat. Da? Sunteți de acord?

– Aşa facem…

– Ştiu că aveți mereu hârtie şi ceva de scris la dumneavoastră…

– Poftim! Ține această agendă. Scrie aici, la sfârşit. Apoi, îmi dai mie să rup fila.

Petreanu, fără nici un fel de ezitare sau întrerupere, a scris următorul text, voit îngrijit, foarte mărunt, caligrafic:

Doamnă,

Cred că sunteți una dintre cele mai spectaculoase femei, nu neapărat posibile, dintre cele care mi-a fost dat să văd. Şi cred că întregul dumneavoastră trup nu se arată, aşa cum se arată, decât pentru ca nu cumva să distorsioneze cu atmosfera, cu atitudinea, cu sufletul. Probabil, vă şi place să produceți mister, au rămas nişte urme de mister pe mochetă, de când ați intrat şi până acum, când scriu aceste rânduri. Dacă aş fi

singur în barul acesta, care nu vă merită, eu aş fi acela care ar dori să şteargă urmele, misterul şi închipuirea dumneavoastră. Scuzați-mi, vă rog, această metaforă! Inevitabilă... Nu meritați să vă reduc la o simplă emoție artistică.

Poate că eu, dacă aş fi fost femeie şi aş fi primit un astfel de răvaş, cred că nu mi-aş fi putut stăpâni zâmbetul. Dar eu este posibil să fiu mult mai superficial decât dumneavoastră. Sunt convins că ştiți numai lucruri corecte despre oameni şi lume, păreți prea puternică pentru ca eu să nu cred că, pe cei mai mulți dintre oameni, îi considerați a fi inamici. Aceasta este şi convingerea mea. Deşi vă place visarea, nu cred că vă hrăniți cu ea. Chiar şi de la sine, viața este o luptă, iar oamenii trebuie să lupte cu cineva, prin urmare.

Îmi este greu să mă apropii… Nici nu vreau să atentez în vreun fel la confortul pe care, cu siguranță, vi-l iubiți. Şi, de altfel, ce ar fi trebuit să fac, cum v-aş fi putut aborda, văzând de câtă putere dispuneți?

Vă privesc, de douăzeci de minute, ca pe un eveniment brusc. Nu ştiu de unde ați apărut în oraşul meu. Sunt convins că acei ochi însingurați şi foarte detaşați sunt mărturisitori discreți ai unei inteligențe unice. După cum vedeți, nu am îndrăznit… O formă de curaj, de îndrăzneală pură, tot am. Vă chem mâine, la această oră, tot aici. Dacă am să vă privesc intrând, vă voi face semn. Voi fi şi poimâine, în cazul în care mâine nu veți putea să fiți, datorită timpului, sau pur şi simplu nu doriți să veniți…

Am întrebat o cunoştință, de la o masă vecină, dacă v-a mai văzut, dacă vă cunoaşte. Am întrebat, aşa, din slăbiciune, cum fac bărbații, oamenii, în general. Nici nu ştiți cât de urât mi-a putut vorbi despre dumneavoastră, mi-a venit să-l lovesc.

Vă aştept, cu una dintre cele mai vii aşteptări pe care le-aş putea avea în această viață!

Cu bine,

Un tânăr scriitor al oraşului. Nu unul neînțeles, ci unul de succes, de un foarte tânăr succes. Cu bine! Ce aveți de pierdut? Eu simt această chemare, pornită de la o dorință căreia aş vrea să-i fac dovada, de neimaginat pentru dumnea-voastră, şi până la o vrere a sufletului… Aşadar, să vorbim!

Cu alte cuvinte, sunt convins că dacă mi-ați da, aş putea chiar să mă îndrăgostesc de dumneavoastră. Nu ştiți ce ar putea să însemne acest lucru.

Vă doresc atât de mult, încât, dacă nu o să vă am, voi şti că e posibil ca lumea, pentru mine, rostul ei, să se sfârşească brusc în acest bar, totul datorită unei stranii întâmplări. Doar pentru că nu m-am putut obişnui cu frumusețea dumneavoastră. Ciudat stil de a o purta!

Petreanu mai ceruse între timp alte două file, le-a împăturit grijuliu, privind mâinile îmbătrânite ale domnului Puşcu, gândindu-se că, oricâte lucruri atinseseră ele într-o viață, tot nu puteau dezlipi de conturul lor senzația de singură-tate. A chemat ospătărița, i-a strecurat o sumă neobişnuită în palmă şi a rugat-o, foarte politicos, să dea cui trebuia acel bilet. Apoi, când femeia a început să citească, Petreanu a comandat scurt plecarea şi bătrânul s-a ridicat dintr-o dată, de parcă ar fi avut o temere să mai rămână o secundă în plus, cu mişcări dezorganizate, mascate, însă, de viteza reacției. Odată ieşiți în stradă, acesta l-a întrebat aproape cu spaimă:

– Ce i-ai scris?

– I-am scris ceva interbelic…

– Spune ce i-ai scris! Sunt curios… Oricum, dacă vreau, aflu. Cum interbelic?

– Dacă veți afla textul, să nu râdeți… Am lăsat în el şi un mic aport de penibil. Fără puțin penibil, mesajul meu către ea

nu ar fi avut nici o şansă. Nici nu ştiţi cum lucrează penibilul când este direcţionat în cantităţi mici, dozate ştiinţific… Penibilul creează o apropiere subliminală.

– Măi, măi… Tare aş vrea să văd ce i-ai scris şi am să aflu. Ce ar putea să-i scrie un tânăr unei femei cum este aceasta…

– Ce să vă spun? Să vă povestesc biletul?

– Mă duc diseară pe la amicul meu. Oricum, fata nu m-a văzut acum, poate vine şi ea pe acolo. Joia, vinerea, îl vizitează sigur. Spun că un tânăr de ispravă, cu care m-am întâlnit astăzi, a aflat că o cunosc şi poate va deveni ea cât de cât interesată… Văd eu ce spun.

– Este perfect! Mai bine de aşa nici nu se poate. Hai s-o împresurăm! Poate c-o şi prindem o dată… Acum, suntem o echipă… Vă voi fi recunoscător.

– Dacă o să fie aşa, am să mă bucur pentru ea. Cred că îi fac un bine chiar şi ei. Una dintre mărturisiri a fost că se plictiseşte grozav…

– Îi arăt eu plictis, cum să jignească viaţa într-un asemenea hal?! Trebuie s-o faceţi cu ceva curioasă, să-i spuneţi ceva! Dar nu prostii, despre poezie şi alte asemenea tâmpenii!

– Lasă, ştiu eu… Sunt om bătrân.

– Numai că trebuie să fiţi eficient, nu ca la partid. Eficient, că nu e timp… Făceţi-o curioasă! Pe lângă ce îi spuneţi dumneavoastră, contrariaţi-o cu ceva, cu orice, vindeţi-i un pont, în glumă, că pot s-o regulez şi douăsprezece ore, continuu, fără nici un fel de moliciune, cincisprezece-douăzeci de bucăţi, să mă scuzaţi că nu ştiu cum să mai zic, acum, în graba asta…

– Cum douăsprezece ore?! Continuu?

– Dumneavoastră spuneţi-i aşa! Este treaba mea apoi să îi confirm, dacă s-o putea să îmi daţi acest prilej…

– Cum douăsprezece ore, mă, zice că m-am sclerozat! O să par un damblagiu.

– Ascultaţi-mă şi spuneţi-i aşa, cu delicateţe, nu brutal. Neutru, ca pe un fapt divers… Dacă vreţi, puteţi să-i spuneţi şi alte lucruri culturale, dar e posibil să se sperie.

– Şi de unde ştiu eu numărul ăsta de „bucăţi” şi de ore? Te-am cronometrat din dulap?

– Aţi aflat şi dumneavoastră de la cineva… Din cenaclu…

– Fugi, măi, de aici! Va râde în hohote de mine, sigur va crede că m-am aiurit. Măi, tinere, eşti de toată isprava! Eu nu pot să-i spun aşa ceva. Nici nu-mi permit… Poate fi jignitor.

– Dacă va râde, va fi aproape o reuşită, măcar s-o faceţi să râdă… Nu ştiţi că fetele acceptă să se culce numai după ce râd mult? Îi acceptă infinit mai uşor pe cei cu care se distrează, cu care râd împreună, chiar şi dacă râd din prostie, asta ca să nu spun că numai pe aceştia îi acceptă… Toate vor să râdă. Să uite pentru moment de toate tristeţile, de întreaga lor singurătate. Vor să se privească în această oglindă fermecată, pe care o şterg şi o lustruiesc cu distracţie, aşa cum ar şterge-o cu o cârpă banală. Apoi, domnule Puşcu, nici o grijă pentru imaginea dumneavoastră de politician visător. O să vă răscumpăr eu credibilitatea, cât şi sănătatea mintală. Dacă reuşiţi asta, treaba cu partidul pe cuvânt că este ca şi rezolvată. Ar fi cea mai bună mişcare politică pentru P.N.Ţ.-ul din Gorj…

– Mare figură… Dar cum să-i spun eu asemenea vorbe?

– A vorbit sau nu a vorbit cu dumneavoastră?

– Nu ţi-am zis că a vorbit? Chiar mult.

– Atunci, de ce mai ezitaţi? Nu este nici o problemă. Construiţi un context şi îi strecuraţi, pe lângă altele, pe care le veţi crede dumneavoastră de cuviinţă, şi asta. Nu trebuie să fie nimic insistent, numai ceva tangenţial. După care, dacă este nevoie, reveniţi.

– Dă-mi telefonul, să te țin la curent.

– 214582. S-ar putea să răspundă mama. Nu trebuie decât să mă cereți.

– Stai să notez! 2145…

– 82.

– Bine. O să fac tot ce pot. Cu partidul, tot n-am apucat să mai vorbim…

– Vorbim noi şi cu partidu', serios, am să vin. Dar lucrurile au şi ele o logică, o prioritate…

– Eşti o figură…

– Nici că se putea întâmpla ceva mai bun pentru partid şi, pe cuvânt, nu ați fi avut altceva cu care să mă motivați.

– Ce spui acum nu mă prea încântă, nu e tocmai plăcut…

– Lăsați, mai şi glumesc. Important este ca fiecare dintre noi să aibă ceea ce îşi doreşte şi văd că dumneavoastră doriți să îmi faceți această relație. Nu pot decât să vă urez succes!

– La revedere, juniorule, la revedere!

Bătrânul a plecat, salutând cu pălăria, aproape râzând, foarte bine dispus. Întorcându-se pentru ultima oară, puțin greoi, cu o mişcare aproape nefirească:

– Cum douăşpe ceasuri, mă?!

Marin Petreanu, micindu-şi intenționat deschiderea ochilor, aproape dorind a fi sesizată, accentuând un zâmbet în colțul drept al gurii:

– În puța mea a rămas ceva din tăria Dumnezeului dumneavoastră… O dovadă…

Bătrânul, abia schițând un salut, a plecat înspre magazinul Parâng, rostind încet, intim: Dumnezeu să te ierte!

Petreanu l-a privit depărtându-se, acel om părea a crede într-o menire a lui, administrată discret. Din nou, părul alb parcă ar fi tăiat cu tandrețe perspectiva străzii, un om trăind

pentru o idee a grupului din care face parte... Chiar şi în politică aceste situaţii trebuie să aibă o nobleţe a lor. Important este să ai o nevoinţă şi o bucurie, ambele constante, să fii un martor al unei idei.

Petreanu urmărea mecanic vitrinele, hrănindu-şi paşii siguri cu mişcarea propriului confort pe sub bolţile şi printre coloanele sufletului. Un singur gând îl domina, ca o întâmplare mare şi neaşteptată. „Dacă i-aş pune-o ăleia, ar fi o chestie! Ce mai muiere! Ce arcuiri avea! O femeie făcută numai din linii şi din curbe dulci. Şi ce pantă îi pornea de la sâni în jos şi ce sugestii de goluri inghinale i se împreunau exact acolo unde ochiul nu mai putea să bată! Ca să o poţi frige pe asta, i-ai ierta orice, ca un dumnezeu mai puţin responsabil. Ciulama o fac! O, bătrâne Doamne, dacă mai exişti prin vreun cotlon de Univers, tânăr sau legumă, lasă-mă să mă desfăt în creaţia asta, tot a Ta şi ea. Să împlânt în ea toată pofta mea. Şi să nu fii pufii! Ţine cont c-am s-o ajut, am să încerc să o abat de la drumul greşit pe care a luat-o, dacă o fi aşa. O să încerc, folosindu-mă de nişte vorbe, aşa cum faci şi Tu cu omenirea, îi laşi nişte vorbe… îţi promit că am să-i spun câteva din legile Dumitale, dar asta numai după ce o pun cu boticu' pe labe, ca să fiu credibil...”

10

Poate că deja dumneata, domnule cititor, hăituit de visuri şi de lume, încerci o senzaţie de oboseală, obligându-te să parcurgi toate aceste linii, mai slabe sau mai îngroşate, ale unui portret pe care am încercat să-l desenez aici, cu mijloacele mele, nu ştiu cât de sigure, fiind şi foarte grăbit de realitate...

Timpul nici măcar pe mine nu vrea să mă aştepte. Dar, pe cât posibil, am încercat să te menajez de literaturizările fără sens, nesusținute în context. Cu unele dintre metehnele scriitoriceşti va trebui să te obişnuieşti. Poate că în nici o alegere, cu excepția lui Dumnezeu, nu găseşti numai puritate. Lucrurile stau la fel şi cu acest roman, va trebui să fii indulgent, mai ales dacă, pe alocuri, îți este plăcut înțelesului.

Am spus, puțin mai înainte, că te cam oblig să parcurgi îndeaproape un desen deja făcut de mine. Aşa şi este. În plus, mai cred că fiecare dintre cei care citesc aceste rânduri va avea un creion imaginar în mână, cu care să verifice şi să corecteze plasticitatea sau rostul unor linii, intensitatea sau siguranța lor. Nu puteam să scriu cartea de față fără să cred în priceperea ta pentru aceste lucruri, fără să nădăjduiesc că vei încerca să colorezi în mintea sau în inima domniei tale spațiile dintre liniile mele. Sau poate chiar întreg desenul…

Să urmărim, aşadar, şi pe mai departe nelămuririle acestui tânăr care îşi sfâşia adolescența cu mâinile amândouă, ca pe o îmbrăcăminte care nu mai putea să fie salvată de la sacrificiu, murdară sau ruptă în urma unei neprevăzute întâmplări, posibil chiar în urma unui accident…

Toate lucrurile începuseră să i se pară inutile şi, o dată cu ele, încerca această senzație inclusiv față de lumea întreagă, nu doar față de elementele mai mult sau mai puțin importante, după specificul în considerații şi în convingeri al fiecăruia, elemente care o locuiesc sau o îmbracă. Observase că putea să cunoască numai lucrurile şi fenomenele evident limitate. În acest fel, îi părea destul de precisă chiar şi propria limitare. Uneori, se considera un nedreptățit…

Se gândea că poate ar fi fost mai potrivit, mai avantajos pentru viață, să fi fost credincios! – Ar fi putut găsi undeva

posibilitatea unei împliniri, fie ea şi fentând realitatea. Lumea nu îl locuia, iar el nu locuia îndeajuns de consistent lumea. Ar fi avut nevoie de o altă proiecţie, poate că i-ar fi ajuns şi numai impresia ei... Câte nu observa că făceau oamenii pentru impresiile lor?! Sacrificau realitatea, îşi asumau riscuri fără sens, credeau în puterea lor de a pricepe…

O explicaţie sau vreo cauză de existenţă a lui Dumnezeu ar fi putut să găsească dacă şi-ar fi propus, dar oare ar fi avut rost, ar fi meritat? Nu credea că ar putea să găsească. ceva avantajos în asta? Fascinaţia lui pentru tainele naturii ar fi putut să reprezinte un punct de plecare într-un asemenea demers. Sensibilităţii sale i-ar fi fost de ajuns acest stimul – putea primi ideea originii lumii vegetale şi animale, a diversităţii ei, înaintea măreţiei căreia, oricum, se supunea, avându-şi premisa în diversitatea şi în măreţia unui Dumnezeu posibil.

Pe de altă parte, felului său de a gândi nu-i ajungea omul, cu tot ceea ce ţine de el şi de facultăţile sale. Nu-i ajungea omul pentru a spânzura lumea de suportul divin, într-un gest salvator faţă de el însuşi. Şi nici nu-i găsea acestui „animal care râde” o importanţă din care să rezulte, să urmeze, necesitatea unui Dumnezeu precis şi obligatoriu. Aşa că nu vedea să fi fost satisfăcute condiţiile relaţionării…

Tot în copilărie se întâmplaseră mare parte dintre *despărţirile* lui de divinitate, prin mijlocitori… Dumnezeul opţional de atunci, având ca suport şi ca referinţă nişte vorbe ţărăneşti, rostite la capătul ogorului sau printre orătănii, fusese alungat de chiar reprezentanţii Lui obligatorii, preoţii. Şi ce *dovadă* este mai dulce şi mai pe gustul consideraţiilor personale decât aceea care vine de la cineva care ar fi trebuit să pară sau să fie un argument? Cel puţin la nivelul relaţiei între oameni… Din alt punct de vedere, unde-i Dumnezeu atunci când eşti copil? Când nu ai reper sau *dovadă* nici măcar experienţa? Şi se poate ţine El de un copil care zburdă? Nu,

Dumnezeu rămâne în urmă, cel mult îl aşteaptă pe acest copil până când vine pe partea cealaltă a vieții…

Imaginea preotului îl afectase de timpuriu, din copilărie: de câte ori se întâlneau ai lui, ai bătrâni, cu acesta, trebuia să-i dea bani. Întâlnirea cu omul „în haine de moarte”, cum îi spunea el atunci, era o amendă în sine. Existența preotului, prin urmare şi a lui Dumnezeu, trebuiau plătite! Cum îl vedeau, fie la biserică, fie prin târg, fie acasă la ei, la Corşor, băgau mâna în buzunar şi îi scoteau banii cuveniți! Păreau a fi mereu datori acestui om pentru simplul motiv că îi prindea existând… Trebuiau de fiecare dată să-şi răscumpere întâlnirea cu el, poate chiar şi viața… Pedeapsa financiară era simultană cu imaginea lui. Pe alții, brigadierul, veterinara, foncierul, cei care mai veneau după bani, îi mai înjurau în răstimpuri bătrânii, dar pe preot, niciodată! Chiar îi dădeau banii cu multă plăcere! Iar dările bisericii erau nesfârşite, întocmai ca Dumnezeu! Preotul primea de fiecare dată polii de bani, chiar şi atunci când nu cerea! Lui, deşi copil, şi simțea că această situație l-ar fi îndreptățit la multe, nu îi făceau aceeaşi bucurie, despre care aflase mai târziu că i se spune, sau poate şi este, *lumească*. Dorințelor lui nu le răspundeau aşa cum răspundeau dorințelor preotului. De pildă, nu îi făceau de fiecare dată bucuria cumpărării de bomboane, ori a vatei de zahăr, sau a jucăriilor de plastic. Ştia, înciudat, că preotul îşi va cumpăra ce va dori cu banii lor, care ar fi putut să fie ai lui, dacă n-ar fi existat acest om mereu vesel şi glumeț! Acel om „îmbrăcat de sus până jos în negru şi care lua banii lui pentru bomboane şi pentru jucării”! Îl invidia. În plus, simțea că ai lui, ai bătrâni, ar fi putut să îl iubească pe preot mai mult decât pe el! Preotul fusese primul său concurent posibil învingător, pentru că de fiecare dată de câte ori trecea el nu mai rămâneau bani, acei bani pe care i-ar fi putut primi. Străbunicii, ridicând din umeri, îi răspundeau că nu mai au, *doar văzuse* că îi dăduseră preotului. Aşa că, atunci când îl ve-

dea pe acest om, care avea după el mai tot timpul o slugă, îl ura! Cu inimă curată! Sau când îşi amintea de el, la fel. Nu-l putea vedea nici măcar cu ochii minţii, fără să fie înconjurat de mânie. Din pricina preotului, începuse să strângă, în ascuns, tot măruntul pe care îl găsea prin buzunarele hainelor celor bătrâni. Cu multă ciudă pe acest om şi cu milă, în răstimpuri, pentru ai casei.

Când mai crescuse, lucrurile îi păreau şi mai grave, deloc potrivit pentru a mai fi prezentate aici...

Altădată, participase întâmplător la o discuţie în care preotul dintr-o comună din Gorj condiţiona îngroparea celui mort de achitarea unei taxe. Preoţii deveniseră, cu vremea, „halapi după bani”...

La prima vedere, nu păreau a face mai nimic din legile lui Dumnezeu, fără să nu întindă mâna. Şi nu ştiu cum, dar o făceau cu un gest nefiresc. Strecurau foarte repede captura, prada, în nişte buzunare nevăzute, din interiorul nemărginit al sutanei, cu un aer care părea puţin vinovat, hoţesc, tăinuit. Această imagine, contrastantă şi nefirească, avea s-o compare mai târziu cu imaginile din revistele pentru bărbaţi, în care femei, goale întru totul şi făţiş expuse, pozau *gândind*…

Cum să te mai înalţe popa la Dumnezeu, dacă nici în pământ nu te coboară fără bani? Dacă şi mort trebuie să-i plăteşti? Plăteşti pentru că eşti viu, plăteşti şi pentru că ai murit. Viaţa preoţilor, cea de zi cu zi, asemănătoare întru toate cu aceea a restului oamenilor, îl făcuse să vadă minciuna. Astfel a refuzat ca, prin minciuna lor, să accepte minciuna cea mare, a unei existenţe sigure a Lui. Promisă nu oricum, ci compensatoriu…

Cu atât mai mult credea acum că acest Dumnezeu nu a fost la început decât o mare spaimă… Iar spaima primordială a născut revelaţia primordială, căreia i s-a adăugat imaginaţia… Asta trebuia să fi fost cauza universalului sentiment religios.

Omul a intuit necesitatea de existență a divinității când a observat că face parte dintr-o asemenea diversitate vegetală şi animală, cu precădere ostilă, când s-a observat pe sine ca fiind diferit, adică singur… Din conştiința de sine îi rezultase zeul… Un zeu protector şi făuritor de reguli pentru a-l ajuta. Regulile şi le făcea singur, din experiență, dar, pentru a le da o autoritate precisă, sigură, nerelativă, a considerat că erau date de către zeu, reflexie a acestuia în mediul său omenesc. De aici încolo, atât fenomenologia, cât şi istoria religiilor, ca fenomene în desfăşurare, păreau a fi fost floare la ureche! O fudulie. Dumnezeu era o entitate care venea în ajutor, aceeaşi percepție existând până şi astăzi.

Dacă omul ar fi considerat că Dumnezeu este pe pământ, lângă el, ar fi fost pericolul ca odată şi-odată să-L găsească… Tocmai pentru că nu L-a găsit, că nu s-a întâlnit cu El, a considerat că Dumnezeu locuieşte în ceruri. Acolo era spațiul inabordabil – acolo trebuia să fie şi Dumnezeu. Cerul era, *din totdeauna*, altceva, un spațiu de altă natură şi doar el putea găzdui un Dumnezeu de altă natură. Apoi, cu sporirea minții, au apărut teologiile. Pentru ele, era de bun simț să aprecieze că Dumnezeu este peste tot. Nu doar unde nu-L puteai căuta… Deja bătea la ochi.

Viața, în general, cotidian, te relevă multor momente de spaimă. În preistoria dominată de natură, unde a muri era mai sigur decât a trăi, multe momente de chemare a lui „Dumnezeu” vor fi fost, chiar şi de *găsire* a Sa, atunci când se întâmpla ca omul să scape de vreun pericol, confirmându-şi speranțele în Dumnezeul *lui*.

Marin Petreanu credea că, pentru om, Dumnezeu se naşte din frică şi din singurătate. O spaimă simplă a conştiinței de sine… Iremediabilă însă. Nimeni nu doreşte să fie singur, fiecare vrea să comunice. Prin asta vede că există şi se autoverifică biologic. Şi care este comunicarea absolută? – Cea

cu Dumnezeu… Iar tentația către absolut este un avatar al orgoliului, chiar o dobândire în sine.

Fusese de vreo două ori şi pe la mănăstiri, o dată la Tismana, iar altădată, făcând un popas în drum spre Petroşani, vizitase mănăstirea Lainici, motivat mai mult de spectaculoasele peisaje de acolo. Cu aceste două ocazii, mâncând câte un prânz, laolaltă cu „credincioşii”, observase că multora, dintre cei care umblau pe la mănăstiri, le rămânea mâncare pe bărbie. Îi fusese de ajuns… Alte observații nici că-i mai trebuiau!

Din câteva lecturi de teologie, înțelesese că Dumnezeu este sursa primordială a libertății. Ce şmecherie, ce persuasiune, câtă intenție de manipulare a dispoziției înspre vanitate a individului! Chiar şi în relație cu omul, Dumnezeu era relaxat…

Este considerat o uşă deschisă, intri şi ieşi când doreşti, dar numai îndeplinind regulile Lui! Din acest punct de vedere, considera că Dumnezeu... semăna cu el. Aici, lui Marin Petreanu îi plăcea de Bătrân!

Încerca totuşi să-i înțeleagă pe acei oameni prinşi de simpatia divină. Erau, într-adevăr, destul de mulți cei care se dedicau unei astfel de perspective. Evident, observația îi viza numai pe cei care puteau gândi, pe cei inteligenți. Nu-i credea pe absolut toți credincioşii mai proşti decât fusese el până atunci, ceva era la mijloc… Şi mai era un lucru: despre toate marile realizări ale lumii ştia că au avut drept cauză de înfăptuire o motivație religioasă, toate erau *închinate* cuiva. Secole, chiar milenii de-a rândul, nenumărate popoare şi-au dedicat memoria şi viitorul unor proiecte prin care-şi arătau

demonstrativ, sigure pe ele, legăturile cu unul sau cu mai mulți dumnezei. Viziunea religioasă asupra lumii i-a situat aproape constant pe reprezentanții ei, de-a lungul desfăşurării în timp a umanității, indiferent de religia căreia se subsumau, într-o *diferență specifică* față de societatea şi de viața laice, de regulile lor majoritare. Avea datoria să încerce să facă toate eforturile care îi erau la îndemână pentru a cunoaşte aceste înțelesuri. Evident, numai pe cele care ar fi putut să fie cunoscute, deşi i se părea că religia sa, creştinismul, se ascundea în sine pentru cei care nu o abordează cu inima. Altădată, găsise într-o carte de gen că asta era şi scuza oficială a respectivei religii, suferința ei ideologică. Adică, unde nu putea să fie parcursă cu instrumentele de metodă ale logicii, unde părea a se contrazice, se justifica prin paradoxuri sau prin dogme impracticabile, de neatins în cenzura şi, totodată, în fondul lor dogmatic. Teologii îl afirmau pe acel Dumnezeu ca fiind mai presus de înțelegerea omenească. Aşa se ieşea, confortabil, din orice dezbatere, din orice eventuală polemică.

Avusese rar privilegiul să întâlnească preoți care să accepte să pună în discuție aceste neajunsuri. Tactica era simplă: adolescentul Marin Petreanu se prefăcea că este interesat de o anumită problemă şi că ar avea unele nelămuriri. Apoi urmau întrebările grele… Şi era de datoria lor preoțească să-i vină în întâmpinare. Iar pe parcursul grăbitelor discuții, făcea tot posibilul să se ajungă la fisurile tavanului a cărui construcție mima că ar vrea să o vadă. Atunci, oamenii lui Dumnezeu îi aruncau degrabă o sentință, cum că, oricât s-ar strădui el să înțeleagă, mintea nu îl poate ajuta să cuprindă acele lucruri tainice. Şi, pentru a scăpa cât mai uşor, adăugau că nici chiar ei nu pot înțelege tot. Şi numai de credință ar fi fost nevoie. Credința o socoteau a fi totul. Omul era prea mic… Dar dacă omul ar fi fost atât de mic, cu siguranță că nici Dumnezeu nu era atât de mare! Ştia şi de ce… – Doar tot respectivul

Dumnezeu îl făcuse... Mai era şi povestea cu făcutul după chipul şi asemănarea Sa. „Întâi trebuie să crezi, iar de înțeles, vei înțelege cât îți este de folos.” Aceasta fusese fraza de rămas bun a unuia dintre preoții solicitați de Petreanu pentru confruntări, răutăcioase cele mai multe dintre ele. Dar cine stabilea acest folos în locul lui?! Îi vedea plecând şi păreau a se clătina în ceea ce credeau. Considera că era posibil ca ei înşişi să se autostimuleze în credință pentru a accepta această derogare de la rațiune. Viața este rațiune, poți fugi de această realitate, dar numai în joacă, atunci când te alinți.

Acest „cât îți este de folos” părea a fi un criteriu foarte drastic pentru înțelegerea lucrurilor, chiar jignitor şi deloc încurajant. Atunci de ce Dumnezeu nu ne lasă pur şi simplu în indiferența noastră? Să-L găsim din întâmplare, să fim fascinați de coincidență! Lui Petreanu i-ar fi părut mult mai simplu aşa, decât să considere că omul este dator să caute cunoaşterea lui Dumnezeu, dar, în acelaşi timp, i se cenzurează calitatea ei pe motiv că nu i-ar fi de folos, că este abordabilă doar până la un anumit nivel, şi acesta stabilit de către cineva sau de ceva abstract, nesigur ca existență… într-o astfel de manieră, omului îi rămâne varianta de a paşte paşnic, precum vaca, nişte învățături, norme teoretice şi reguli pe care să le rumege noaptea, iar dimineața să dea mult lapte viţeilor satului. Dacă Dumnezeu dorea să se situeze mai sus decât mintea lui, a oamenilor, în general, a posibilităților acestora, atunci să rămână acolo! Nici o supărare! Oricum, lui îi plăcea viața lângă pământ, aşa îşi şi propusese s-o trăiască, să se hrănească lipit de pământ sau la câteva palme de el, precum țăranul care se aşează seara la masa lui joasă şi rotundă.

Creştinismul părea că refuză omului demnitatea, cerând pentru toate smerenie, umilință. Cultivă şi face apel la cerşetoria

din fiecare om în parte. Sfinții, şmecherii acestei religii, au lăsat o mulțime de rețete prin care să devii cerşetor… Cică aşa e disponibil Dumnezeu pentru tine, abia când te situezi într-o astfel de reprezentare. Vrea să ştii despre tine însuți, să conştientizezi, că fără El nu eşti decât un vierme cu formă umanoidă. Cu un asemenea Dumnezeu el nu se potrivea! Nu L-ar fi putut iubi, adică nu ar fi fost posibil să-i respecte vreo regulă, pentru că asta era reprezentarea iubirii Lui – îndeplinirea regulilor. Nu se potriveau din punct de vedere al caracterului…

Ba chiar se simțise atras mai mult de textul Vechiului Testament. Acolo, Dumnezeu era lângă om, îi călăuzea istoria, învățătura Lui era istoria unui popor, Dumnezeu era implicat în timp la modul practic, al evenimentului. Dovada existenței lui erau victoriile sufleteşti şi militare ale poporului evreu. Dumnezeu avea cel puțin un loc de muncă! Iar câteodată era remunerat corect, altădată mai era şi înşelat, că deh, aşa e între parteneri…

Într-adevăr, respectiva perspectivă nu era puțin lucru, îl mulțumea acest tip de relație…

Iar Iisus Hristos nu era decât un Dumnezeu al umililor. Compensatoriu la maximum, pentru a salva minimul din om, un minim devenit maxim doar prin alchimia unei opțiuni… Iisus Hristos îmbrățişase, pe o vreme ploioasă, lumea, o îmbrățişase pentru ca toți oamenii, uniformizați de o vreme ploioasă, să poată fi diferențiați în timp însorit, în lumină, Lumina supunându-se, pe cruce, tunetului şi beznei nefireşti de lângă om…

Ce şi cum o fi cu Dumnezeu ăsta? Nu avea decât să vadă! Avea la dispoziție o viață. La o adică, putea să considere că acesta este şi țelul unei vieți… De acum înainte, să înceapă amândoi să se caute unul pe altul, de vreme ce despre amândoi se spune că ar exista! Marin Petreanu era convins numai de existența lui însuşi. Era, totuşi, un punct de plecare... Plus ideea

că omul, ca şi tot ceea ce putea vedea, era o creaţie a acestui Dumnezeu, pe care ar trebui să-L găsească dacă va putea să privească vreodată măcar o fărâmă din El.

Petreanu îşi dorea un Dumnezeu care să stea cu el pe o bancă, el să-i spună Lui şi Dumnezeu să îi spună acestuia.

Johannes Kepler, descoperitorul traiectoriei eliptice a planetelor, exclamase: „Îţi mulţumesc Creatorule şi Doamne că mi-ai bucurat spiritul cu priveliştea operei Tale!”

Adolescentul nostru mai sesizase o divergenţă a omului cu Dumnezeu: grăbita şi vehementa înfierare, foarte supărătoare pentru el, a sexualităţii. Bătrânul nu accepta nimic, totul era interzis!

Tânărul nostru, dragă cititorule, credea că interpreţii Lui simţiseră că Stăpânul nu poate să facă faţă acestei interacţiuni biologice, chiar şi sociale, fiind prea departe de om… Pe când o femeie şi un bărbat îşi află dulceaţa existenţei anulând orice distanţă dintre ei. Apropierea de Dumnezeu, însă, era din ce în ce mai dură, mai restrictivă. Dacă aşa stau lucrurile în teorie, îşi imagina cum ar fi stat ele în practică... Dar în ceea ce-i priveşte pe oameni, printr-o apropiere grăbită se consumă melancolia ideii de a fi iubit. Cât despre această plăcere, căreia omul i se consideră stăpân, ce să mai vorbim... Ar fi bine ca şi tu, cel care îţi pierzi astăzi timpul cu vorbele mele de atunci, să îţi recunoşti dilemele. Măcar atât ai putea să faci pentru tine.

Biologic, plăcerea sexuală, dorinţa de a umple o femeie cu sămânţa ta, este firească, dar poate că şi din acest motiv ea este considerată a fi un păcat: omul, reorientat fiind în Adam, deturnat divin de la fiinţa animalică, de la maimuţă, având o substanţă numai de natură biologică, se îndepărtează de starea de a-I purta Chipul, de a putea să-i semene nu doar prin voinţa Sa, ci şi prin voinţa personală. Omul este dator să îşi depă-

şească măcar biologia pentru a-şi dobândi vocaţia de fiinţă cu originea în Dumnezeu, originea conştientizată, având ca martor al acestei judecăţi puterile sufletului...

Dumnezeu, trecându-l pe om din maimuţă în purtător al unor incipienţe din atributele Sale, l-a înfrumuseţat.

Înţelegând forţa de împlinire a acestei dorinţe carnale, teoreticienii lui Dumnezeu, şi poate chiar El însuşi, au înfierat-o definitiv, au interzis-o dintr-o aşa numită viaţă trăită religios. Şi cu cât dorinţa ar fi fost mai mare, cu atât trebuia să fie şi înfrânarea, direct proporţională, corespondentă! Lui Marin Petreanu îi părea cam subţirică rezolvarea… Deşi părea credibilă, cel puţin pentru faptul că era o explicaţie directă, fără tot felul de ocolişuri şi întortocheri specifice spiritului omenesc, obişnuit a se desfăta în toată gama complicaţiilor. Lui *i se arăta* că lucrurile erau chiar mai simple: pentru om, în natura imediată, să zicem neameliorată, Dumnezeu se mani-festă ca o atracţie mai mică decât este atracţia dintre coapsele celuilalt sex. Pe deasupra, Dumnezeu este amânabil… Chiar aşa să fi fost, inclusiv aceasta din urmă ar fi o mare insuficienţă. Dumnezeu era atât de îndepărtat… Şi dacă ar fi dorit să vină lângă om, îşi pierdea forţa pe drum…

Însă locul acela, poziţionat grijuliu în anatomia omului, la fereală, în zona centrului de greutate, aspiră mai tot ce ţine de capacităţile noastre afective şi senzitive. Este atât de aproape, lângă pământ… Din punctul său de vedere, chiar notase într-un caiet al său cu „observaţii amuzante”, că forţa care te aduce în acel spaţiu al femeii, pe care ţi-l dăruieşte treptat, din rotunjime în rotunjime, din aşteptare în aşteptare, din foame în foame, este comparabilă, ca intensitate, cu suflul exploziei unei bombe atomice de mici dimensiuni! Undeva exista această explozie a vieţii, se simţea deplin. Iar ciuperca, dacă îşi permitea o mică

indulgență pentru stilizare, se putea chiar vedea la o simplă privire în jos. Între coapsele femeii, la un moment dat, se găseau toți „dumnezeii" de care aveai nevoie. Uneori, tot ce fac oamenii în viață, observația îi viza pe bărbați, este ca să poată avea femei tot mai frumoase, mai rentabile ca dorință şi mai împlinitoare ale unui amor propriu. Ca să poți *iubi*, aproape că îți dai şi viața. Parte însemnată din toată munca şi din toate dorințele sociale, chiar aşa!, ale bărbatului sfârşesc convertite între picioarele unei femei. O femeie mereu repetată în alte şi alte femei, negăsită niciodată până la sfârşit... O chemare întreagă, rar fragmentată de piedici autoinventate, o forță mare, cât o evoluție, te duce în acel loc ascuns, pe care l-ai descătuşa de toate restricțiile care-ți stau înainte, căruia i-ai dovedi toată recunoştința, pe care l-ai abuza uneori şi în care vrei să împingi toate tristețile, visele şi nelămuririle tale. Femeia care, fiind gol, te îmbracă, făcându-te sursă a ei de plăcere, este tot răspunsul unei existențe. Poate că atunci simplifici raportarea, nici întrebările toate nu ți le mai pui, rămânând un rest, deşi esențial, cel mai probabil, tot rest. Dar femeia le este celor mai multe dintre întrebări un năucitor răspuns. Carnea ei, trăirea lângă tine, locul ei covârşitor, întretăierea care îți aşteaptă aportul tău de împlinire...

Lumea aceasta îi părea fragilă, avea nişte laitmotive extrem de mărunte. Le putea evalua, deşi chiar el ştia despre sine că este un sclav al acestora. Petreanu avea impresia că puține *arme* pot opri un sex în erecție. În plus, avusese întru câtva vreme să observe grăbit violența dorinței la femeie, în flagrant contrast cu toate aparențele pe care ştie să şi le afişeze, în asta găsindu-şi mare parte din salvarea unei imagini şi a unor amoruri ale conştiinței, plus protecția față de opinia publică..., prezentă astăzi doar în sat, într-o formă exprimată exact.

Mai nimeni nu se gândise câtă importanță are în sănătatea unei comunități reacția imediată a opiniei publice. „Gura lumii"

este deseori spaima care îți mai cenzurează din pornirile nesăbuite, prudența de a nu întreprinde ceva care te-ar preda unor discuții pe la colțuri de ferestre sau de stradă. Prin ea, te ferești de tine însuți.

Multe dintre femei țin să-şi joace miza şi tot ceea ce ele nu par a dori să facă, blocate fiind, probabil, de nişte reguli mai aspre, chiar atunci când noi, bărbații, ne dorim din toată ființa noastră acel lucru şi le-am da orice pentru a colabora cu noi, se hotărăsc dintr-o dată. Apoi, nici nu-ți vine să crezi câte poate face într-un timp atât de scurt, o dată ce te-au acceptat! Ele par a se hotărî brusc, un singur moment le decide. Iar când se consideră învinse de această dorință, au o grabă mai mare chiar decât a noastră, de parcă ar fugi de toate rezervele de mai înainte, nemaidorindu-le vreodată... Şi tot cu grabă te prind. Nici nu-ți vine să crezi câte schimbări s-au putut întâmpla...

Apoi, dacă se întâmplă să le simți cum vor să adoarmă ținându-ți testiculele în căuşul palmei, câtă reală şi fără vină tandrețe în gestul acesta!, devii mulțumit de tine însuți, de forța ta de a-ți împlini propriile dorințe, de care nu ai fi fost sigur până atunci.

Câteva specii de viețuitoare îi confirmau multe alte observații, unele specifice, diferite altele.

Pe lângă aceste lucruri, nenumărate spirite ale omenirii se întâmplase că pieriseră în dueluri, înfruntându-se pentru generozitatea caldă şi umedă a unui spațiu anume. Adică nici măcar nu era o problemă de inteligență... Respectiva şi tenebroasa pornire, iminentă în biologia ei, funcționa independent de intelect. Şi poate numai pentru că am căzut din Rai, noi, oamenii, ne putem *iubi* cu o astfel de iubire. Dar cum rămâne cu restul vietăților? Este oare de ajuns considerația, *scuza*, că toate fac asta pentru perpetuarea speciei? În Rai, n-ar fi fost posibilă decât iubirea pentru Dumnezeu… Poate că prin îndepărtarea de El s-a născut *alternativa*. Probabil că omul, căzut în

terestru, iubeşte din nostalgia divină şi că salvarea, perpetuarea omenirii *Lui*, se face prin subterfugiul *iubirii* dintre sexe, circumscris legal tainei căsătoriei, fundament inclusiv divin, cale sigură către Dumnezeu... În căsătorie, putându-te subsuma iubirii Sale, împlineşti întregul de care odată te-ai rupt, pe când erai Adam, iar acum, printr-o recapitulare, îl trăieşti şi îl duci la Creatorul său pe acest început al omului, pe acel mit, pe Adam.

Dar, în acest mod, cum mai poate să fie rezolvată problema selecției naturale, absolut indispensabilă speciei? În ce se vede competiția biologică dacă fiecare îşi face copil cu femeia lui? Nu sunt ele diminuate drastic, în situația în care considerăm că însăşi în alegere poate fi o competiție?!

Dumnezeu îi dovedise încă o dată că fusese înțelept, în sensul şmecheriei, poate că fusese aşa din dragoste pentru creație, dar, de văzut, se vedea: dacă El le-ar fi dat oamenilor instincte sexuale abia conturate, câți şi-ar mai fi făcut familii, câți ar mai fi primit obligațiile şi responsabilitățiile ei? Câți ar mai fi acceptat degeaba pe cineva lângă ei? Majoritatea ar fi rămas *acasă*, în familiile lor, le-ar fi fost suficientă corvoada pe care o ştiau deja, nu le-ar mai fi trebuit una nouă, de care să fie inclusiv responsabili, apți pentru reproş... Mai nimeni n-ar mai fi primit titanismul unei căsătorii. Dar omul vrea s-o ardă! Aşa are el chemarea asta, pusă cu surâs în el de către tăticu' Dumnezeu, ascunsă în carnea lui, cu mâini sigure, dumnezeieşti, într-o dimineață genetică, lăptoasă, atunci când i s-a dat luminii posibilitatea să îmbătrânească… Dumnezeu, pe urmă, zice: Dacă vrei s-o arzi, arde-o, dar numai în căsătorie, altfel este păcat… Nu vrei căsătorie, atunci n-o mai arde aiurea şi dedică-te Mie, depăşeşte-te… însă omul, nededicat, vrea să *iubească*, vrea să se autoverifice, să-şi dea răspunsuri preferabile atunci când se întreabă, prin observație, dacă este sau nu inferior celorlalți indivizi. Unde mai pui puterea imitației sau aceea a contextului social? Cine vrea singurătatea

în mijlocul unei comunități? Câți vor să semnalizeze cu ei înşişi un eşec al speciei?! Dar Dumnezeu, îşi spunea Petreanu, vrea ca norma Lui să o accept ca fiind mai puternică decât pornirea mea. Cam mare şi această pretenție… Dar, dacă îl țin bretelele, să se întreacă El însuşi cu pornirile mele, ci nu eu cu regulile Lui. Eu nu lupt cu nişte reguli abstracte, ale cuiva despre care nu ştiu sigur că nu este abstract. Nu am suficientă miză.

Luptă-Te cu mine şi cred! Să văd măcar că Te lupți pentru mine, chiar dacă va fi să Te lupți cu reprezentările mele! Îmi va fi de ajuns să văd numai asta şi efortul Tău! M-aş simți măgulit, Doamne, să simt că Te interesez...

Petreanu vedea cum oamenii, în cea mai mare parte a lor, se căsătoresc când reprezentarea propriei căsătorii nu îi îndepărtează de problema în sine, numai pentru a oficializa o relație sexuală cu care sunt de acord, care le convine, proporțional cu posibilitățile şi cu gusturile lor, presați de normele şi cutumele sociale. Sau se căsătoresc pentru a iniția sau împlini un interes, ancorat de acelaşi context social, de multe ori nici măcar complementar cu rațiunea de existență a respectivului gest marital.

Chiar în ceea ce priveşte această variație, absolut spectaculoasă, a gusturilor, tot o *taină* a lui Dumnezeu trebuie să fie… Lumea trebuind să se întrepătrundă continuu şi să se uniformizeze, ci nu să se polarizeze în ofertați şi singuri.

Marin Petreanu asemăna starea de lucruri din ecuația bucurii, pe care ți le poți lua singur, – interdicții, cu situația reală, cotidiană, în care mulțimea de fete, care parcurgeau strada pe lângă el, purtau fustițe şi bluzițe care îi arătau doar ce ar mai trebui să fie înlăturat pentru a putea să fie privite aşa

cum, de fapt, şi-au propus. La limita convențiilor, îl stimulau să ajungă la ele, să le ajungă! Tinerele femei cu siguranță că voiau ca el şi alții să vadă cum mugurii sânilor rupeau, cu duşmănie, lumina. Şi lumina cea mare, şi lumina ochilor lui. Cele mai îmbrăcate purtau un tip de pantalon care, la fel, îl făcea să afle ce n-ar fi reuşit să vadă la o singură privire, pantalon care nu îmbrăca decât aparent, mai degrabă demonstra cum era acea fată, în cazul în care ar fi dezbrăcat-o. Le vedea cum purtau deasupra mijlocelelor, atât de fragile..., tiparul mâinilor lui, locul de unde trebuiau aduse aproape şi lipite, pentru a putea stăvili viitura continuă a cărnii. Acestor fete nimeni nu le interzicea nimic, nimeni nu le osândea agresivitatea. Aveau voie să treacă încoace şi încolo, ca într-o defilare prin fața comandantului suprem al fiecărui bărbat în parte, iar şefa lor, puța noastră, cea care le decide acestora, dictatorial, de multe ori viața, să nu *zică* nimic, să nu ridice nici măcar bărbia ca să mormăie un hâmm anonim, încercând să trăiască ideația de a le împinge vreodată bunătatea. În schimb, dacă Petreanu ar fi pus mâna pe vreuna, sau pe vreo bucată din vreuna, s-o întrebe de sănătate, fără acordul ei, nerespectând convenția, se putea alege grabnic cu înjurături, cu palme, cu oprobriul mulțimii şi poate chiar cu amendă contravențională! Şi asta pentru că nu înnebunise lumea de tot, în normele ei sociale, când ar fi putut face chiar şi puşcărie pentru un gest normal, corespunzător apariției lor, adaptat, sincronizat cu situarea lor conştientă… Dacă ele umblau pe străzi, îmbrăcate parțial pentru regulat, cu intenția precisă de a determina înspre ele bărbații, nu înțelegea interdicția, de natură socială, de a nu le putea măcar parțial regula, întâlnindu-le pe stradă…

Încercase cu o femeie sau două să explice această logică a lui, de împotrivire, care avea în consistența ei un bun simț primar. Se alesese cu zâmbete de autosuficiență, de măgulire, dar fără să se bucure de acel sentiment minunat, când îți dă

cineva dreptate într-o situaţie defavorabilă. Nimeni nu vroise până atunci să accepte că agresiunile sexuale asupra femeilor ar trebui judecate fiecare caz în parte şi nu, la modul general, după consecinţe, prioritar după consecinţe…

Din toate regulile, prin ispita depăşirii lor, femeile fac numai surse de stimul şi sunt chiar admirate pentru acest curaj... Cine are habar dintre toţi legiuitorii câte pagube produc omenirii aceste femei care arată mereu cea mai apropiată şi cea mai importantă cauză de existenţă a lor, singurul lor spaţiu pentru devenirea imediată?! Faptul că sunt mai expuse posibilităţii de a fi victime, că sunt lipsite de apărare înaintea unui bărbat care potenţial le abuzează, doar pentru că nu au forţa fizică de a se apăra împotriva unei bestii? Doar pentru atât?! Oricum, scuza este doar o iluzie, instrumentată juridic pentru a nu se încuraja violenţa puterii… Un bărbat devine o bestie sexuală doar pentru că îşi reprezintă corect o femeie tentantă, doar pentru că ea îşi stimulează mulţumirea de a se şti bunoacă. Acesta este fenomenul prin care se realizează discriminarea, fenomen considerat incorect, de neîngăduit... Mai precis, pentru a nu fi nici un fel de eroare, bărbatul agresează, de cele mai multe ori, pentru că dă curs unei astfel de reprezentări, plus importanţa unei semnalizări din partea victimei cum că aşteaptă să fie apreciată ca femeie vulnerabilă. Bineînţeles, aşa se întâmplă în afară de faptul când bărbatul este un mascul bolnav... Sau când este într-adevăr un abuz...

Faptul că femeia e fragilă în relaţia cu bărbatul era considerat de către tânărul nostru ca fiind una dintre cele mai mari gogoriţe ale opiniei publice! Atât timp cât femeia reprezintă o miză pentru bărbat, nu poate fi nici fragilă şi nici abuzată… Ca principiu. Dar cine îi compensa lui Petreanu toate buzările şi a-buzările lor, lăsate libertăţii lumii prin cusătura adâncită a pantalonilor? Care era nevinovatul rost al goliciunii de unde începe pubisul, care era scopul adâncimii a-buzării?!

După nesolicitata lui părere, ar fi trebuit, în legi, să se țină seama de toate disponibilitățile acestor cuconițe, de provocări şi de acea semnalizare, în interesul lor egoist, de a fi apreciate, de a fi privite ca pe o posibilitate afişată, arătându-şi trupul ca fiind un ales teritoriu disponibil. Ele să se dea liber pe străzi şi tot ele să decidă cine nu e liber să primească! Cine avea dreptul de a fixa limitele, cine judeca fiecare stimul în parte, individ cu individ, pe relația cauză-efect? Pe deasupra, ca şi cum toate acestea nu ar fi fost de ajuns, mai observa şi că societatea interzice tocmai ceea ce cultivă! Ce mai salvare de conştiință, ce mai rezolvare a consumului! Evident că la toate acestea se gândea zâmbind, dar zâmbetul acela era al unui înfrânt… Cel puțin pe acest front, al convenției, era un înfrânt. Trebuia să se gândească bine cum va avea de gând să abordeze lumea. Deocamdată, nu avea soluții, încă se ştia sub protecția vârstei...

Deşi abia ieşea din adolescență, avusese posibilitatea să observe că femeile foarte frumoase nu prea înțelegeau *fizica*, poate pentru că ele au posibilitatea unei interacțiuni cu mult mai uşoare decât a celorlalte, mult mai la îndemână. Când şi cu cine doresc. Le rămâne doar să îşi dea acceptul pentru cineva din mulțimea de aspiranți. Şi era posibil ca tocmai din această pricină să nu prețuiască atât de mult problema… Nici cele mai puțin frumoase nu păreau a fi academiciene în *fizică*, dar parcă puneau mai multă inimă în nebunia asta. Respectivele erau mai aproape de natură, aveau un alt respect față de moment şi de obiectul de studiu… Când iubeau, toate semănau, se uniformizau. Iubirea facilitează totul, de la prostie şi, probabil, până la Dumnezeu. Iubirea îl prosteşte pe cel care iubeşte şi îl înfrumusețează pe cel care este iubit! Cât de amuzante i se păreau toate! Viața este frumoasă măcar pentru câte poți să vezi! Să trăim, aşadar, şi să observăm omenirea! La un capăt al ei

suntem noi, fiecare în parte. Şi poate Dumnezeu este chiar în noi, dacă ne vom privi pe noi înşine corect...

Mai aflase şi alte înțelesuri, observând pe unii, observând pe alții: ca bărbat, pentru a putea să te înțelegi în mod real cu femeia, trebuie să faci abstracție de această problematică a puțelor. Şi nu e deloc uşor să o consideri şi pe ea om, să ajungi să crezi şi, mai apoi, să înțelegi o evidență simplă. De câteva ori se insinuase în Petreanu această meditație plăcută, când privise cu ochi tineri o femeie întinsă, rămasă crăpată suspect, ca lubenița uitată pe brazdă, la soare, aşa cum îşi amintea el că văzuse lubenițe pe un ogor care părea părăsit, într-o tabără şcolară, pierdută undeva, într-o copilărie nu foarte îndepărtată…

La un moment dat, uitându-se în oglindă, îşi jurase, supărat pe acea dorință continuă, că el nu va fi robul mădularelor sale, că nu va munci toată viața pentru asistarea şi î*ngrijirea* lor, aşa cum vedea că se întâmplă cu bărbații maturi, în viața de zi cu zi. Că nu se va supune, că nu va fi lui însuşi sclav, ci stăpân rezonabil…

Cel puțin, avusese timp să îşi dea seama că păsăruica femeii este unul dintre motoarele silențioase ale lumii, o cheie a progresului… Invitația la consum devine de nerefuzat atunci când se face cu drapelul păsăruicii în avangardă, păsăruica este deja un simbol heraldic al planetei! Şi al economiei acesteia. Iar de respectiva prea tristă situație se bucurau toți, fără să o conştientizeze defel. Din cauza lor, lumea aceasta nu îşi mai cunoaşte prioritățile fireşti. Şansa constă în faptul că ea este încă foarte largă, dându-i posibilitatea fiecăruia în parte să se mişte cum vrea. Petreanu ştia că nu trebuia decât să înțeleagă

funcționarea câtorva puternice industrii: cinematografia, muzica, moda, îmbrăcămintea obişnuită. Plus nişte arte noi, politica şi chiar literatura. Iar la nivel individual, ce să mai vorbim! Câte nu fac bărbații pentru membrul lor! Se urcă deasupra realizărilor, materiale, sociale, chiar şi culturale, ca nişte cocoşi pe grămada de gunoi natural, şi cântă cu prilejul diverselor ocazii, întinzând o mână după câte o femeie... Că e bine sau nu, poate că vom putea să aflăm. Oricum, e normal...

Uneori, simțea dragostea din pieptul său, ieşind şi învăluindu-i pe semeni. Căuta ochi străini în mulțime şi îi asigura cu privirea lui de faptul că, dacă li s-ar întâmpla ceva, le va fi alături, măcar cu o vorbă.

11

Marin Petreanu considera că în istorie este întocmai ca în posedarea carnală a femeii – nu contează cine-i primul, de cele mai multe ori acesta rămâne definitiv pierdut, contează doar cine-i ultimul. Situația respectivă este una dintre maturitățile timpului. Iar conflictul istoric, cel care dă savoarea şi memoria timpului, constă mereu în cine va fi cel dintâi într-un moment dat, într-un timp prezent. Dar numai ultimul venit are importanță cu adevărat. A lui este decizia, el recreează spațiul asumat, în funcție de reprezentările şi de viziunile sale asupra acelui timp.

Primii ani ai democrației îi relevaseră o permanentă limbuție, un tupeu *terorist* al politicienilor, pe cale de a se transforma chiar într-o clasă socială. În realitatea imediată, aceea a străzii, a pieței, hainele tuturor începuseră să capete un luciu turcesc de culori țigăneşti, foarte aprinse, ca ale unor ciuperci care îşi semnalizează toxicitatea. O lume românească, scăpată din pântecul întunecos al comunismului, avea o sete enormă de culori, simțea nevoia să afişeze culori, ca să poată să arate că trăieşte – rezolvare păguboasă a unui complex al stârvului intrat într-o cenuşie putrefacție.

În acel oraş, în ochii lui, democrația părea un ideal compromis, care nu justifica un sânge vărsat din naivitate sau din repeziciunea istoriei care, uneori, sacrifică oamenii ce nu înțeleg că pe deasupra timpului alert, menit unui eveniment,

mai este un altul care are mereu aceeaşi viteză cu viteza istoriei întregi. Acest timp de viteză constantă inspiră idei şi evenimente şi expiră oameni, în parţială contradicție cu timpul grăbit, care inspiră oameni şi evenimente şi expiră idei…

Democrația părea un cadru destinat privirii, de studiat, în nici un caz n-ar fi oferit vreun interes participativ, cel puțin aşa se vedea de jos în sus, dinspre acea realitate înspre vis.

El credea că în democrație cineva îi îmbracă pe toți în diferite culori, ajutându-i în formarea ideilor, sau îi lasă, ingenios, să se îmbrace ei singuri, după care le dă tuturor startul într-o cursă scurtă, pentru a se regrupa, pentru a se asocia, pe criteriul culorii alese, totul întâmplându-se în cel mai deplin întuneric. Din timp în timp, altcineva aprinde, pentru scurtă vreme, o lumină puternică, având o sursă şi o focalizare amândouă bine conturate. Astfel, toți o dată, sau pe rând, se văd şi se simt puşi în valoare şi, după cum îi găseşte lumina grupaţi, ei au idei, programe şi proiecte comune cu propria vedere. Devin activi. În acest fel, şi tentația de a fi lider, cât şi sentimentul de grup, sunt alimentate, evidențiate, controlate, în acelaşi timp. Criteriul dominant, după care se grupează în acest întuneric reproductiv, este *observația* lor şi faptul că se întreabă unii pe alții ce culoare au... Se ascultă, dezbat, schimbă pasiuni...

I se părea că democrația, tentația ei, se bazează pe alterarea înmagazinată în om – el nu mai are grija, responsabilitatea, de a se reprezenta doar pe sine în context social şi spiritual, ci doreşte, eronat, să-i reprezinte pe ceilalți. Asta îi dă puterea implicării… De sine îi este frică, sau consideră, vanitos, că nu îi este de ajuns raportarea la sine. Preferă, fără a sta pe gânduri, ce este mai uşor. La nivel de reprezentare şi nu individual, eşecurile sunt trăite şi simțite cu totul altfel, le poate delega sau chiar înstrăina.

Democrația nu părea că poate să fie împlinită prin democrație, prin sine însăşi, pentru că, la bază, conținea o regulă nefirească naturii umane, a vieții în competiție, a biologiei, a logicii confruntării, în ultimă instanță – lupta trebuie dusă fără a intenționa nimicirea politică a adversarului, menajându-l de chiar urmarea firească a unei confruntări reale. O astfel de luptă politică, deşi reală, ține de prefăcătorie, de ocuparea unui spațiu care ar fi putut să fie al celuilalt în cazul în care competiția ar fi putut să fie autentică, desfăşurată cu mijloace autentice, personale, ci nu delegate, împrumutate. Astfel, considera că, dacă democrația nu este un joc actoricesc de vodevil, chiar dacă viața politică a României imediate asta îi arăta, este obligatoriu, pentru realitatea ei socială, să se termine într-o dictatură foarte bine construită, singura dictatură de până acum, care va fi în spiritul omului.

Dar Marin Petreanu nu se plasa împotriva acestui sistem, din contră, îl considera a fi preferabil oricărui altul, simțea numai dorința de a da un sens corect, logic, finalității acestui demers, în care puterea invizibilă este dată unui popor invizibil în exercitarea puterii... Istoric, poporul nu este altceva, pentru cel care deține puterea, decât sluga atentă, responsabilă, care îi furnizează existența politică, prin asta el îşi leagă de putere, de reprezentantul ei, existența lui de popor, dar numai în sens biologic, al caracterului de populație trăitoare. Pe de altă parte, democrația nu se naşte de la sine în interiorul unui spațiu social. Considerată aşa, pare nefirească, nepotrivită omului, trebuie să fii constrâns în felurite feluri pentru a o primi ca popor. Şi, dacă puterea era într-adevăr a poporului, cum putea poporul să-şi exercite puterea față de popor?! Prin reprezentanți? – Niciodată! Cel mai adesea, în momentul în care reprezinți pe cineva şi ai puterea, încetezi să-i reprezinți pe ceilalți, pentru care şi datorită lor eşti acolo. Începi să-i reprezinți pe cei care ți-au dat voie să ai puterea..., adică stratul politic sau economic

imediat superior, sau te reprezinți pe tine însuți, ca posesor al puterii. Puterea poporului nu este de facto, ci numai *de drept*, temporară, exact atât timp cât acestui popor i se solicită decizia, adică o dată la patru ani, în cazul în care nu sunt perturbări, după care, indiferent de opțiune, lucrurile rein-tră în *normalitate*. Iar dacă democrația este impusă ori impor-tată, ea nu aduce oare cu sine şi relele locului de baştină, cât şi disponibilitatea pentru sacrificiile care au trebuit să fie făcute pentru ca ea să existe?

Răul pe care ți-l produci singur, ca popor, nu poate fi înlăturat de către nimeni, din simplul motiv că tot ceea ce produci în acest sens este substanță a poporului, iar starea istorică ideală, în lipsa binelui, este de a rămâne cu răul pe care ți-l produci singur, fără a mai avea greutatea unui rău impus sau, cel puțin, importat.

În România, lipsa binelui era evidentă… Aşa se întâmpla, nebunia acelor timpuri îi inducea lui Marin Petreanu sensibile antipatii față de un sistem social care nici măcar nu se formase încă, pe care nu şi-ar fi dorit să-l trăiască în efectele sale.

În acea cursă nebună, a începuturilor anilor '90, către o anumită recuperare a timpului pierdut, îi păreau definitiv compromise şi civilizația, şi democrația. Într-un articol din presa locală, scrisese că sunt două terenuri pe care nu se poate exporta democrație: la arabi şi la români. Pe unii nu îi lasă substanța şi religia, pe ceilalți nu îi lasă capacitatea de organizare, foarte redusă, aproape inexistentă, şi vocațiile de conducători, trăite intim, la nivel individual.

Posibil ca numai credința să poată să înghită, în aceeaşi măsură, şi civilizația, şi barbaria. Iar febrilitatea credinței de atunci a poporului român îi părea doar o modă, o disponibilitate către superstiție şi o alergare demonstrativă din strânsorile dezlegate de curând ale comunismului.

Deşi acest sistem politic, cel democratic, îi părea infirm, inapt pentru România de atunci, chiar artificial, era totuşi singurul preferabil, singurul care, cel puțin, furniza iluzia libertății…

În schimb, dincolo de această indulgență, esențială pentru o împăcare, înțelegea că democrația fără ideal este o democrație osteoporotică. Fără rolul inclusiv antibiotic al idealului, tot ceea ce ține de interes şi de consum ocupă degrabă un spațiu esențial de manifestare, de viețuire, care mănâncă din substanța, din țesutul osos al democrației care sfârşeşte, până la urmă, în a se prăbuşi, incapabilă să-şi mai susțină propria greutate sau chiar propria structură, atenționând sau nu până atunci prin fisuri sau prin fracturi… Una dintre soluțiile salvatoare putând să fie însă mimarea idealului…

Îşi dădea seama că oraşul Târgu-Jiu era un bun mediu de observație, o particulă a acelui animal rănit de timp, pe care îl ştia ca fiind România. Vedea că românii nu-şi mai simțeau consistența ca neam, iar, la nivel precis, cel individual, reprezentarea viitorului le producea angoase şi spaime de tot felul. Îi descoperea, cu tristețe, ca fiind retrograzi, încercând astfel să-şi salveze identitatea şi mândria. Dar nu era o salvare istorică, o referință despre timpul pe care îl trăiau, ci se mulțumeau cu una vorbită. Românii nu se raportau la proiectele pe care ar fi putut să le aibă, nu se poziționau spre înainte, ci numai înspre o istorie pe care o considerau a fi compensatorie, compensatorie la infinit… O lume românească fără amintiri ar fi fost neîndoios medicamentul obligatoriu. Omul acestei lumi imagi-nate ar fi putut salva România. Aceasta era, totuşi, o idee poetică şi a te sustrage afectiv dintr-o idee poetică este ca şi cum ai pleca deposedat de tine însuți. Nu ar fi fost posibil… Mai mult, credea că arta şi lumea se vor întoarce la acel model inițial. Le

trebuiau numai rațiuni de existență, nimic altceva pentru a le asigura dinamismul, atracția față de trecerea timpului. Numai când existența se va plictisi de propriile fapte, va începe să moară în propriile gheare.

O altă impresie era aceea că *spiritul* lucrurilor materiale era, până la urmă, cel care determina istoriile…

Pe dealul timpului, România părea o țară pe care românii o rostogoleau înspre înapoi. Nu înțelegeau riscul că, datorită unor condiții prielnice la un moment dat, ea ar putea să o ia, cu mare uşurință, la vale.

Un popor sănătos ar fi trebuit să construiască istorie pe temelia solidă a banalității, pe evenimentele familiare, previzibile, pe desfăşurarea vieții în dimensiunea ei comună. În acest mod, evenimentele mari, creatoare, s-ar fi constituit nu din situații ivite, ci din finalizarea unor proiecte consumate previzibil, în program. Numai aşa realitatea ar avea o consistență înțeleasă corect. Numai aşa ea colaborează cu omul. Fiind la începuturile înțelesurilor, nu credea că este întâmplător faptul că, în spațiul românesc, cei mai patrioți par a fi poeții…

Din alt punct de vedere, poporul rămas fără zei, fără acele lucruri pe care trebuie să le dobândească, ajunge să agonizeze invocându-se pe sine însuşi. Şi chiar la timpul trecut, nici măcar nu face asta referindu-se la contemporaneitate.

Îi rămăsese în minte o idee, adusă probabil la suprafața enunțurilor de zbuciumul identitar, care trebuie să-şi fi găsit în perioada interbelică forma şi conținutul cele mai agresive. Aceasta era că nu este o ruşine să fii mic. În schimb, este mare ruşine să nu ştii că eşti mic… Nu îşi mai aducea aminte unde citise, cui aparținuse această vorbă, dar i se părea definitivă în multe aspecte ale unui portret al nostru, ca popor, în cazul în care l-ar fi făcut cineva.

Acceptase, ca pe o formă minimă de credinţă, o indulgenţă compensatorie unor vehemenţe, că realitatea poate fi creaţie a lui Dumnezeu, în care omul este chemat s-o stăpânească, după modelul divin, în care lui i se dă libertatea de acţiune, dar cu libertate nelimitată numai în Dumnezeu! Considera că este frumoasă, provocatoare şi chiar de bun-simţ o atare stare de lucruri. Aşa că, dacă realitatea era creaţie a lui Dumnezeu, lăsând omului gestul re-creativ, ca o prelungire a creaţiei Sale, atunci, în aceeaşi realitate, nu se putea minţi la modul absolut, numai adevărul şi Adevărul putându-se împărtăşi în acest fel, respectând natura sursei, respectând nelimitarea. Astfel, minciuna nu ar putea să existe decât în fragment, ci nu în întreg. Aceasta ar fi condiţia ei.

În schimb, în ceea ce priveşte etica religioasă, nu putea să creadă că este neapărat profundă, delimitată precis, dar nici neapărat superficială, respectând natura psihologică a omului. Nimic din ce ar fi putut întreba nu încuraja un răspuns cert, nimic nu putea să afle fără un răspuns neîndoielnic, primit mai înainte şi nimic nu putea exista suspendat. Exemple de răspunsuri generice ar fi putut să fie: Dumnezeu, lumea, tu însuţi…

Adevărul, aparţinând întregului, era greu abordabil. Oamenii, fie ei şi oameni politici, se mulţumesc, cel mai adesea, cu darurile fragmentului, datorită faptului că se raportează la fragment, pierzând din vedere, pentru un timp mai mult sau mai puţin, dimensiunea noastră eternă, de suflete care îşi au sursa în Dumnezeu. Nimic din ce este veşnic nu ar putea crea, după chipul şi asemănarea acestei veşnicii, un lucru pieritor. Iar din experienţa omului se poate imediat considera că nimic nu este etern, în afară de Dumnezeu, despre care suntem de acord, poate că aşa şi este, să îl considerăm veşnic…

Acel împrejur cotidian îl lăsa pe Marin Petreanu să înțeleagă, urmând observației, că istoria noastră nu poate fi decodată decât la nivel biologic. Ea este alchimie a instinctelor şi rod însumat al pasiunii românilor de a fenta realitatea, autodistrugându-se în timp, prin relaxarea capacităților de adaptare şi de împotrivire, prin pierdere masivă de sănătate în perceperea timpului. Acestora se adăuga deja celebra noastră concurență fratricidă, rezultată din pofte, din complexe, din slăbiciuni şi invidii. Toate sunt fără nici un fel de control în respectiva încercare, atât de vizibilă aici, de a refuza visceral să te situezi pe tine mai puțin important decât tot ceea ce există împrejur. La români nu este nici un fel de calm, nici o domolire a conştiinței că existența celorlalți indivizi din grup nu atentează cu nimic la existența ta, nu este inamică ție, cel care aparții grupului. Acest fel de a fi al nostru are ceva bine conservat din mentalitatea antetribală, o sălbăticie agresivă. Şi pentru că există cu atâta vehemență în socialul nostru, oare la ce îi va folosi acestui popor o astfel de particularitate, absolut neproductivă în tipul de social care este acum?, se întreba Petreanu, cuprins fiind de nişte mirări care îl relevau unor bucurii difuze ale fascinației.

Caracteristica bine definită a românilor, de a nu recunoaşte merite, performanțe, evident acolo unde şi sunt, celor din acelaşi grup etnic, confraților, ar putea, în schimb, prin măreția asta a noastră, să-şi aibă sursa primară nu doar în invidie, spaimă şi nici într-un puternic simț de autoconservare, prost înțeles şi administrat la fel de prost, ci în conştientizarea fiecărui individ în parte că şi el ar fi fost apt, ar fi putut să facă aceleaşi lucruri, dacă ar fi considerat că ar fi fost cazul să le facă… Dar cum el nu a considerat aşa, nici nu are sens să dea

celuilalt o valoare corespondentă importanței realizării acelor lucruri, nu ar fi întocmai drept, nici măcar *etic*...

În acest mod, românul simte realizările celuilalt ca fiind apropiate posibilităților sale, reprezentându-şi-le familiar... Prin urmare, românul poate fi considerat atins de o genetică nebunie schizofrenică sau poate avea, în subconştient, geniul şi fapta, situație care îi permite fără nici un fel de traumă astfel de poziționări, absolut provocatoare în fascinația lor. Pentru orice el simte disponibilități latente, iar scoaterea lor la realitate, din perspectivă românească, ține numai de nişte factori exteriori, favorizanți, la un moment dat, prin educație, context sau talent stimulat de vreo cauză anume. Şi românul, în invidia lui, este supărat pe toți aceşti factori, care nu i-au fost şi lui particulari, ci nu propriu-zis pe celălalt individ, pe semenul său. Dar cine să aibă timp şi atracție pentru aceste distincții, pentru aceste drumuri care duc în firea cea mai adâncă a românului? Defectul este cel mai uşor de identificat, are însuşirea de a fi imediat ca observație şi cel mai îndepărtat ca posibilitate de a-l dezrădăcina.

În schimb, în ceea ce priveşte iscusința noastră în luptă, despre care învățase în şcoala comunistă, cea făuritoare de mari caractere, bazată, de altfel, pe cele mai siloase josnicii, Marin Petreanu credea că vitejia românilor şi-a avut taina în rolul adrenalinei într-un organism biologic aflat în situații limită. Românii ocupaseră fără proiect un spațiu istoric. Existaseră numai două excepții: unul a fost nevoit să sacrifice viile pentru a putea coordona populația, iar celălalt a avut conştiința unității religioase, lingvistice şi etnice a românilor din cele trei provincii, cu toate că acum i se înțelege puțin diferit „pohta ce-a pohtit”. Şi, după cum timpul terestru, al omenirii, începuse poate cu acel gest al cuplului primordial de a se acoperi cu frunza de viță de vie, urmare a autoreprezentării, al apariției conştiinței de sine şi a efectului neascultării, tot aşa ar fi putut

considera că timpul strămoşilor daci a început cu eradicarea beției şi a urmărilor sale, care, cu siguranță, erau fabuloase, de vreme ce l-au obligat pe Burebista la o decizie atât de radicală, în contra vremurilor şi naturii umane. Pesemne că era un vizionar…

Părea a nu fi întâmplător nici faptul că acel Iisus din Nazaret, acceptat de către mulți ca fiind Dumnezeu, să instituie, ca prezență continuă a Sa şi a jertfei Sale în omenire, Taina împărtăşaniei, având ca substrat material pentru asta tocmai vinul, produs al viței de vie. Aici, între păcatul originar şi cuminecătură, se configura acel rol al simbolului de a uni, pe care îl păstrează şi în etimologia termenului, în antinomie cu dia-bolic, cel care desparte. Unde mai pui că planta se cheamă şi viță de vie…

12

Străzile oraşului se întindeau precis, ca nişte corzi de vioară, vibrând la atingeri uşoare, fie acestea plimbări sau numai priviri dintr-o parte. Petreanu citea străzile cu pasiune, încercând să descopere tot ceea ce nu putuse să afle de altundeva, această carte rămasă deschisă nu trebuia ratată. Dintre rândurile ei s-ar fi putut înălța lumina… îi plăcea mult să locuiască strada, să înțeleagă marginile efemere şi menirea ei comună. Se mâhnea mai mereu pentru că nu găsea acelui scris, cu litere formate din oameni, o punctuație corectă, verificabilă, ştiută. În plus, abunda în ştersături şi lipsuri, corecturi şi înscrisuri peste alte lucruri scrise mai înainte, probabil dorințe mai vechi ale oamenilor… Punctuația acelei vieți desfăşurate pe stradă nu avea rigoare, aştepta exercițiul cuiva…

Aproape în tot ce întreprindeau românii se vedea că le place să moară fără miză, că îşi cultivă un tip violent de nepăsare, violent faţă de o posibilă proiecţie naţională. Se înscriau liniştiţi în procesul natural al biologicului, neavând nici o consideraţie pentru vreo dimensiune spirituală a existenţei lor. Uitaseră de unde vin, nu ştiau unde au de mers. În orice iniţiativă păreau a se sinucide punându-şi condiţia în plex. Proiectele românilor se şi încheiau o dată cu enunţarea lor. Iar discuţiile interminabile despre intrarea în Europa, despre integrările care ni se cuveneau de fapt şi că doar contextul istoric ne-a îndepărtat de acea identitate formală, hrăneau nevoia fatală a românilor pentru speranţă. Această disponibilitate îi îndepărta de o percepţie corectă a prezentului. În realitate, se vedea că românul nu are conştiinţa acestei identităţi europene. Cu cât se simte mai străin de ea, cu atât mai mult şi-o doreşte, pentru a se salva de propria şi adevărata sa identitate, de un specific infecţios, care îl consumă precum o boală incurabilă, perversă, care te dinamizează înainte de a te omorî. Dar acest adevăr nu este capabil să îl recunoască vreodată. Românii îi păreau a fi un popor cu mari defecte şi mari calităţi, antagonice. Cam tot ce doreai să spui despre ei era adevărat. Aici se găsea întreaga arhitectură umană, tot de ceea ce fugi, tot ceea ce îţi propui să dobândeşti. Spaţiul românesc oferă întregul, aşteaptă numai direcţionarea aspiraţiei... În România se trăiesc forme absolute de independenţă, românii au devenit independenţi chiar faţă de viaţa însăşi.

La o discuţie în barul ziarului Gorjeanul, răspunsese unor colegi ai lui Ion Popescu, întrebat fiind cum vede noua generaţie integrarea: „Suntem atât de speciali în particularităţile noastre, încât bătrâna Europă o să cam facă hernie până

reuşeşte să ne bage în ea. Şansa noastră este că aceste lucruri care se întâmplă trebuie să fie obligatorii o dată ce şi revoluţia a fost obligatorie…” În realitate, nu Europa ne bagă în seamă, ci timpul pe care îl trăim. Dacă nu ne-ar fi salvat pentru a nu ştiu câta oară contextul, am fi rămas tot singuri, în aşteptarea unor aliaţi iluzorii. El ştia că Europa trebuia să fie unită, de vreme ce avea deja o monedă comună, în curs de însuşire pentru statele membre. Toată istoria zonală va trebui să se desfăşoare împotriva Americii. Iar România, într-adevăr, cum se întrevede şi astăzi, va fi acolo prin simpla situare geografică, doar pentru că ocupă din spaţiul destinat Europei. Un spaţiu de consum.

Însă Petreanu credea că acest continent, cu delimitări politizate, nu va avea pregătit pentru români organul percepţiei. Noi, da, dar el, nu! Bănuia că oamenii aceia nu evaluaseră ce va însemna pentru ei o Românie integrată într-o Europă unită.

Zilele se răsturnau într-o parte, una câte una, ca brazdele desprinse dintr-o masă de pământ, cu ajutorul unui plug al timpului, strălucitor, steril şi rece. Pe feţele brazdelor se odihneau în lumină oameni, ca nişte râme oprite pentru moment din mişcarea lor anonimă, dar mereu regenerate într-o altfel de natură.

Lucrurile nu începuseră bine. Românii fuseseră lăsaţi cu totul liber, să facă orice, inclusiv să fure, după cât poftesc, pentru ca şi ei, la rândul lor, să nu aibă atitudine, reacţie, faţă de cei care îi conduceau şi care furau incomparabil mai mult. România era o acceptare, gândită a fi reciprocă, a tuturor manipulărilor şi hoţiilor, iar nevoia de spectacol prevestea o boală lungă, o cădere a omului din bucuria libertăţii în veselia unui consum mic al ei.

Hoţii se grupau unii cu alţii, interesaţi de circulaţia febrilă prin conturi a banilor necontrolaţi. Proştii se grupau de la sine

pentru a-i reprezenta pe ceilalți proşti şi toată România era un bairam, un haos pe muzică turcească. Se întrevedeau atunci dictaturi precise, care se vor aşeza între om şi spațiul libertății. Înaintea acestora, pregătind terenul, se instauraseră deja dictatura prostiei şi cea a capitalului, instaurare firavă la început, ezitantă, apoi din ce în ce mai precis, mai sigure pe legitimitatea lor, a prostiei şi a bogăției. Explicația era simplă, în principal de ordin psihologic: un prost nu acceptă lângă el decât tot un prost, pe care îl poate domina datorită poziției pe care o deține deja, pe care îl poate controla şi față de care nu se simte angoasat. Prostul acceptat, prin simpla lui prezență, nu atentează la cotele valorice ridicate pe care şi le autoreprezintă prostul şef. În general, omului inferior îi trebuie acest confort pentru a putea să îşi desfăşoare activitatea remunerată de stat. Această dictatură a proştilor şi a inculților înlocuia, treptat, nevoia de dictatură politică, aceea pe care o simt românii în străfundurile lor.

La fel şi hoții – acceptă lângă ei doar oameni *de încredere*, oameni cărora le trebuie ceea ce le pot ei oferi...

Cu un an în urmă, crezuse, dintr-un orgoliu ingenuu, că nu va mai avea ce să învețe din lumea aceea nouă, din lucrurile ei importante, cele care țin de viață, de oameni, de alte necunoscute... familiare. Între timp, se întâmplaseră nişte evenimente care îl lăsaseră perplex şi i se părea că abia atunci era doxă! Adică înțelegea, în sfârşit, că este într-un pericol continuu de a rămâne, la rândul lui, prost. Şi când descoperea că fuseseră atâtea alte lucruri şi fenomene care îi scăpaseră printre degete, din neatenție, din lipsă de interes, din comoditate, plus altele cu care nici măcar nu se întâlnise, îl încercuiau cel puțin două stări: una de nesiguranță, alta de resemnare. Ajunsese să creadă că te poți situa mult mai aproape de prostie decât de inteligență, că devenirea este strâns legată de prostie, că prostia conştientizată este rădăcina acestei

deveniri. Găsea, cu umor, că între stadiile de prostie sunt depozitate straturi întregi de cunoaştere.

Realitatea în care trăia nu-i mai era de ajuns, nu-l mai surprindea ca în trecut, nu-l mai provoca. În mare parte, era previzibilă. Cărțile deveneau alternativa cea mai tentantă, dar nu pentru a fugi din realitate, ci pentru a dobândi noi instrumente de observare a ei. Cultura era singura care putea să dizolve plictiseala față de lume. Sentimentul că tot ceea ce putea acumula prin parcurgerea unor pagini îi schimba efectiv sau potențial reprezentările era contramăsura fadei previzibilității a ceea ce se întâmpla lângă el. Când pronosticurile lui se în-ființau în prezent, nu îl prindea amorul propriu, ci amărăciunea că lumea devenea mai simplă prin evaluările lui, că lumea îi era la îndemână atât de uşor. Pregătise şi un articol pe această temă, rămas nepublicat.

Toate îl strângeau labirintic, simțea că ieşirea, cel puțin una dintre ieşiri, era prin artă. Însuşi gestul lui Icar, de a scăpa din Labirynt, se poate să fi fost un act, cel puțin o tendință artistică. Citise despre el undeva, o interpretare comună cu intuițiile lui.

În acelaşi timp, felul său îi impunea să lase oricând o carte în favoarea dăruirii realității şi numai după consumarea ei s-ar fi întors la cărți, ca la un dumnezeu, după cum şi oamenii se întorc, instinctiv, la Dumnezeu după săvârşirea sau după tentația păcatului.

Oamenii îşi consumau energiile în patimi de tot felul, majoritatea îşi făcuseră un cult din etalarea unor opțiuni definitive. Şi toți doreau două lucruri: să aibă puterea sau să aibă dreptate – una dintre formele surogat ale puterii. Românii

îi păreau detaşaţi de oricare dintre tentaţiile spiritului. În acest registru, resemnarea lor lua forme solide de agregare şi nu conştientizau că ar fi pierdut ceva sau că ar avea ceva de pierdut… Mentalitatea şi hazardul lor e să câştige doar într-o singură situaţie – când ajung în situaţia de a nu mai avea nimic de pierdut! Această condiţie ţine locul, în plan real, acelei picături de apă vie, adusă pe buzele feţilor frumoşi din planul fantastic al poveştilor. Românii au o mulţime de atitudini pe care şi le consideră ei înşişi a fi calităţi, dar care, însumate, nu sunt decât defecte profunde, printr-o însumare care este inevitabilă colectivităţii, vieţii sociale de grup.

Iar faptul că ştia de originea lui aromână, pe linie paternă, a originii familiei din Corşor, îl releva unei alergări din acest complex al românităţii găsite împrejur. Începuse să-şi cultive sieşi această diferenţă dintre el şi ceilalţi, ca pe o diferenţă specifică. Teama de a nu semăna, în trăsăturile primare, cu poporul din care făcea parte era la fel de mare ca lumina care vine dimineaţa peste lume, ca să putem vedea lumea şi să-i ţesem istoria din pasiunile, din invidia şi din egoismele noastre.

Cumpărase de undeva, de prin Bucureşti, casete cu muzică aromână şi, când le asculta, simţea că parcă l-ar fi uns cineva cu un ulei cald peste carnea crudă, rămasă aşa de când îl jupuise de viu, succesiv, acest popor al său. Îi considera pe aromâni a fi un alt fel de români, puşi de pază acestui neam de către Dumnezeu. O altă tulpină a daco-geţilor, romanizaţi în sudul Dunării, care şi-au păstrat o limbă cu influenţe minime, care nu au intrat foarte mult în contact cu civilizaţiile celor care s-au stabilit pe lângă ei. Marin Petreanu avea intuiţia că în aromână se găseşte perfect conservată mult discutata, celebra, „latina vulgaris”, dacă nu o fi chiar ea însăşi...

Mitul unei Românii confortabile se spulberase de mult. În primul rând, prin această raportare la România, înțelesese originea ipotetică a mitului. Realitatea alterase irecuperabil prilejul melancoliei pe acest subiect. România rămăsese un spațiu interesant doar pentru provocări sexuale.

Îi vedea pe români ca pe o populație de pisici somnoroase, care torc prin cotloanele spiritului doine şi cântece de joc, pisici impasibile pe veci față de şoarecii grăbiți ai realității. Românii păreau a şti doar atât: până la urmă, apare Dumnezeu, stăpânul lor, de pe undeva de prin preajmă, să îi cheme la masă, cu câte o strachină de lapte cald.

13

În cele ce urmează, îmi este aproape teamă că veți considera, probabil, că iar ați fost obligați să suportați un aspect al frivolității mele, descriind aici o întâmplare care, cu siguranță, ar fi putut să lipsească, dacă eu aş fi chibzuit mai mult asupra rostului acestei cărți. Mă tem de o neîntâlnire. Dar numai importanța pe care a avut-o respectiva întâmplare în sufletul personajului nostru, vedeți?, deja nu am mai spus al meu, convins fiind că dumneavoastră ați început să colorați, aşa cum ne-a fost, mai înainte, înțelegerea sau, cel puțin, cum a fost speranța mea, m-a convins să o repun aici, să nu despart definitiv întâmplările, să nu omit unele aspecte care v-ar putea ajuta să înțelegeți şi pe mai departe aceste cuvinte, lăsate aici ca

un testament necerut de nimeni, dar esențial pentru cei care ar putea să ducă mai departe un gând. Acest moment, descris poate nefiresc aici, ar fi putut avea şansa de a opri unele dintre hotărârile de atunci ale personajului.

Marin Petreanu se găsea acasă, era într-un sfârşit de săptămână, sâmbăta, pe la ora zece, oră când tinerii abia dacă-şi propun câte ceva pentru timpul care vrea să vină, ore cu mult mai relaxate decât cele din timpul săptămânii, decisiv limitate de programul şcolar. În acele momente, îşi căuta de lucru prin camera sa. Nu avea însă chef să facă acea curățenie obligatorie, confortabilă lui. Dorea puțină ordine pe masa de scris, fără de care nu găsea armonia înaintea unei pagini albe. Îi rămăseseră de scris două articole. Unul, considerat chiar de el însuşi a fi neimportant, pe care îl putea trata relaxat, despre un şofer care, cu o săptămână în urmă, în Autogara din Târgu-Jiu, fusese cuprins de furie pe înghesuiala călătorilor, plecând din stație cu autobuzul aproape gol, în uluirea generală, lăsând jos mulți bătrâni cu bagaje grele şi fără altă posibilitate de a ajunge în acea zi acasă, în satele de reşedință. Asistase, întâmplător, la scena respectivă. Privise chipurile acelor oameni, de o covârşitoare tristețe. Totul se petrecuse în ziua în care plecase la țară. Celălalt text, mai important şi incriminator, era despre lipsa de interes a autorităților administrative şi culturale din Gorj față de nişte documente ale lui Constantin Brâncuşi, găsite de Petreanu la un nepot din Hobița natală al sculptorului, învățătorul Dumitru Brâncuşi, despre care voi mai avea prilejul să aduc informații sub ochii domniilor voastre, peste numai câteva zeci de pagini.

S-a auzit sunând telefonul. S-a apropiat fără nici un fel de tragere de inimă şi, fiind singur acasă, trebuia să răspundă. Nu avea prea multă convingere însă. În general, nu îi plăcea să primească telefoane neanunțate, mai toate inițiau o pierdere de timp, invitații în oraş, întâlniri cu „confrații" sau cu colegii de

şcoală. Se temea şi acum să nu îl cheme cineva le vreo cofetărie, amicii pe terenul de fotbal. Nu se simțea deloc în largul său atunci când trebuia să refuze pe cineva. Pe de altă parte, cine ar fi luat în serios o scuză ca a lui, aceea de a avea de scris nişte articole… Ar fi fost o scuză ridicolă chiar şi pentru cei din cenaclu, cât despre băieții de la stadion, nici nu era posibil să le fie spusă. Oricum, acestora nici nu le-ar fi trecut prin cap o asemenea idee… Ridicând receptorul, era pregătit pentru ce avea să zică, în caz că l-ar fi căutat pe el. Sunt convins că şi dumneavoastră ați încercat acest sentiment de siguranță de sine, înaintea unei minciuni minore, fără nici un fel de importanță. Surprinzător, era o voce de femeie. Telefoanele care îi solicitau părinții erau date mai pe seară, după opt, mai exact.

– Bună ziua! Aş dori să vorbesc, dacă se poate, cu Marin Petreanu.

– La telefon. Se poate, dar cine sunteți şi în ce problemă îl căutați?

– Sunt Clara…

– … Îmi pare rău, dar nu ştiu pe nimeni cu acest nume. Cu ce vă pot ajuta?

– Să nu îți pară atât de rău… În urmă cu o săptămână, păreai a mă cunoaşte mai bine. Mi-ai trimis un răvaş, cu o rugăminte… La terasa din fața hotelului, în cazul în care nu îți mai aduci aminte, deşi nu cred…

În acele clipe, parcă o explozie interioară i-a tăiat picioarele, săgetându-l scurt şi repetat. Există o temperatură corespondentă acestor emoții spontane. Tensiunea de acum i s-a urcat în obraji, pe dinăuntru, întocmai de cum se suie lumina pe gardurile de țară, expuse înspre răsărit, iar suflul i-a împins, cu putere, tâmplele către pereții mult prea apropiați ai camerei. Mâinile începeau să îi fie aproape străine. Inerte, nu mai participau la nimic. Nu găsea nici o replică, dar nu voia nici o

secundă de tăcere, în plus. Spre finalul acelei surprinzătoare senzații, a rostit un da salvator, urmat de o întrebare pe cât de naivă, în spontaneitatea ei, pe atât de consistentă, în cazul în care această „discuție” s-ar fi desfăşurat, pregătită, în cu totul alte condiții, conotațiile ei rămânând, fireşte, aceleaşi. Petreanu s-a agățat cum se agață un orb de un perete murdar, când este luat de şuvoiul de ape. Întrebarea lui către Clara a fost: „… o rugăminte? Ce rugăminte?”

– Mi-ai dat întâlnire. Deşi puțin întârziat, putem împlini, nu ştiu în ce măsură, textul scris de tine… Am înțeles din el că ar fi fost o invitație.

– Aaa…, despre asta era vorba? Bine… Unde şi când ne vedem? Dar de unde ai numărul? Nu mă mai aşteptam… (Vă amintiți, cred, că Petreanu îi scrisese că va fi două zile la rând, aşteptându-o, la aceeaşi oră, în locul respectiv, acolo unde o şi văzuse. Ca un detaliu, asupra căruia nu am găsit de cuviință să mai poposesc, vă pot spune acum că acea femeie nu venise defel, în nici una dintre cele două zile propuse. Cert este că aproape nici nu băgase de seamă. Luat cu altele, aproape că uitase de ea. Veți vedea, curând, şi de ce nu îi răspunsese, justificarea ei, cel puțin...)

– Te aştept eu acum. Nu în oraş, ci la mine acasă. Ai să-mi spui totul aici, iar de la mine ai să afli de unde am numărul şi încă altele… Ia ceva de scris pentru adresă!

Aceeaşi explozie, cu efecte similare, i-a bubuit viscerele. A lăsat receptorul pentru a pleca după ceva de scris, avea unde să noteze, agenda era lângă telefon. Abia putea să meargă. O emoție puternică lovea încet în aşchiile fumegânde ale sufletului în care ardeau pasiunile ca nişte gunoaie târzii, adunate primăvara devreme, rezultând un zumzet greu şi înfundat, care îl locuia în lipsa unui autocontrol la îndemână. Viața părea că se retrăsese, pentru câteva clipe, dintr-un simț ciudat de autoconservare. În schimb, în pantaloni, se petrecuse,

brusc, cel mai firesc fenomen într-o astfel de situație, semn că ea are mereu înțelepciunea unei esențiale retrageri, de maximă eficiență în condiția ei de bază, perpetuarea. Indiferent de situație, exista dovada că viața are nişte priorități…

– Eşti foarte surprinzătoare, Clara. Zi-mi adresa. Nu mă aşteptam…

– Calea Victoriei 84, bloc 4, scara 3, apartament 17, este o uşă vopsită în alb. Astăzi eşti liber? Dacă îți este mai bine, putem lăsa şi pe mâine. Nu este nici o grabă…

– Nu... Astăzi ar fi mai potrivit. Mâine ar trebui să merg undeva. În plus, până mâine, te poți şi răzgândi...

Simțea cum îşi recâştiga treptat posibilitățile de comunicare, reuşise inclusiv să mintă în legătura cu ziua de duminică… Nu avea cum să amâne această întâmplare. Şi, de altfel, intrase în frenezia unui copil care vede cum începe să i se împlinească visul naiv… Aştepta răspunsul Clarei tot aşa cum îşi pândeşte un animal de pradă victima.

– Da, măi, da… Mai potrivit… Bine, te aştept astăzi, în jur de ora unu. E bine? Nu este prea repede pentru tine?... Ai, totuşi, două ore.

– Nu e repede… E chiar proporțional cu dorința. Nu-ți face astfel de probleme. În ce zonă, pe Victoriei, este blocul tău?

– Ştii unde se află magazinul „Sport-Turism”?

– Îl ştiu.

– Exact deasupra lui, dar să nu te aştepți la cine ştie ce lucruri… Doar o să vorbim.

– Nici vorbă să mă aştept la ceva! La nimic nu mă aştept. Şi de ce aş face-o? Nu sunt atât de naiv.

– Nici chiar aşa, la nimic…

– Păi, atunci la ce? Devin chiar foarte interesat…

– De pildă, spune, vrei să ieşim diseară în oraş? La Cinematograful Victoria este un film bun, aş vrea să îl văd.

– Evident. Sunt un tip constant în opțiuni, chiar consecvent.

– Poți să propui şi tu o variantă. Pentru film, am mai vorbit şi cu o prietenă.

– Nu ştiu acum. Oricum, sunt foarte surprins. Vedem noi… De parcă am avea în Târgu-Jiu atâtea variante…

– Bine. Te aştept. Pa!

– Salut…

Odată aşezat telefonul în furcă, toate întrebările au năpădit peste el, în avalanşe repetate. Vorbise bătrânul cu ea? Şi, dacă o făcuse, ce anume i-ar fi putut spune? Era o numai o glumă a ei, se hotărâse după ce îl ascultase pe bătrân? Dacă era aşa, de ce nu îl sunase acesta mai înainte? Măcar să-i fi spus că vorbise cu ea. Clara... Ce nume, destul de rar! Şi ce sigură era fata asta pe ea! Normal, dacă fusese inițiativa ei... Ar fi bine să îl sune pe Puşcu, să afle de la el dezlegarea acestei enigme. A insistat de câteva ori, nu răspundea nimeni. Nu avea ce să mai facă! Se va duce fără să ştie nimic! Acestea sunt cele mai grele momente, când faci un lucru şi nu ştii nimic despre el, când nu controlezi contextul desfăşurării lui. Dar, în fond, ce putea să i se întâmple? Maxim putea să fie o farsă născută din amuzamentul unei femei. Nu din răutate. Şi nu era nici măcar o femeie obişnuită... O prostituată! Dar ce prostituată! Avea o strângere de inimă, o teamă de ea. Se va duce... Trebuia să se grăbească oarecum, avea multe de făcut până atunci, măcar textul cu şoferul ăla imbecil ar fi trebuit să fie scris... Singura problemă ar fi fost dacă nu era apă caldă. Ar fi fost obligat să încălzească pe aragaz în două-trei oale. Apoi urma să le verse în cadă, clocotite, combinate, la sfârşit, cu apă rece.

Oare s-ar fi cuvenit să îi ducă un cadou, un lucru cât se poate de neînsemnat, flori, o cutie cu bomboane de ciocolată? – Nu, ar fi absolut penibil. Se va duce doar cu puța...

Avea noroc, curgea apă caldă. Cât timp se va umple cada, ar fi bine să se aşeze un timp pe spate, în pat, să se gândească în ce mod va trebui să se poarte, nu trebuia să fie un copil, aşa cum îl arăta chipul, femeia aceea s-ar putea răzgândi. De ce îl chema? Datorită acelui bilet sau poate că vorbise bătrânul cu ea... Ar fi bine să reuşească să nu îi arate dorință, să pară cât mai detaşat, politicos, chiar să mimeze puțină timiditate, cel puțin pentru a o masca pe cea reală. Nu mai putea de nerăbdare, îi venea să se rostogolească în pat, toată carnea îşi începuse zbaterea. Se părea că trupul înțelesese deja momentul fast şi îşi reprezenta înaintea sufletului evenimentul, îl trăia deja, simplu şi dedicat. Inima căuta ritmuri pentru melodia emoției lui, pentru că, într-adevăr, fiecărei emoții îi corespunde o melodie anume, abia perceptibilă şi neglijată de acel timp care se înmulțeşte prin diviziunea celulelor sale.

În ce fel de haine se va îmbrăca? Aproape brutal s-a repezit spre dulap şi a început să caute, să aleagă. Cel mai bine îi stătea în albastru şi în alb. Dar nu avea la îndemână nici o cămaşă călcată. Îşi va călca singur, imediat după baie. În acest fel, avea să se usuce şi părul mai bine, vechea temere care îi fusese inoculată de către mamă, „să nu ieşi niciodată afară cu părul ud, poți să faci meningită!" Cam acesta rămăsese cel din urmă sfat de care ținea cont.

Toate trecuseră nespus de greu. Şi masa, şi baia, şi pregătitul hainelor. Ieşit în stradă, se gândea că în această zi ar fi putut să fie cea mai importantă experiență a lui de până atunci. Cel puțin, acest exemplar de femeie îndeplinea respectiva reprezentare. Cum va fi? Va reuşi să o convingă să îi cedeze, să o facă să treacă de la amuzamentul ei, probabil, la dorința lui? De la expectativă la iminență... Emoția îi mărginea gândurile, ca un fel de teamă care se împletea, într-o funie, cu

un fel de fericire. Şi, totuşi, ea îl chemase. Pentru ce altceva, dacă nu pentru asta? Nu fusese el explicit în acel bilet? Totuşi nu atât de explicit pe cum îi era dorința... Dar o asemenea chemare din partea unei femei nu este ea oare în primul rând o evidență, fiindu-şi sieşi de ajuns, fără dependență de nişte detalii, şi nici de vreo particularitate a interpretării lor? într-adevăr, lucrurile trebuiau să fie evidente, aşa cum şi păreau, cel puțin datorită corespondenței de statut al acelei femei... Pentru ce altceva ar fi putut să îl cheme?

Însă lui Petreanu nu îi convenea emoția pe care o avea, era un disconfort. Nu îi convenea nici importanța femeii, care, într-un fel, rezulta din această emoție. Dacă ar fi avut de unde să aleagă femei atât de frumoase şi atât de uşor disponibile, cu siguranță nu l-ar fi interesat niciodată o femeie cu un asemenea rang social. În plus, ştiut şi de toată lumea... Îi era greu să se obişnuiască inclusiv cu ideea, deşi simțea în asta tocmai o provocare, chiar o curiozitate. Cu un zâmbet care întârzia să îi rămână pe chip, aştepta să vadă în ce fel poate mima o prostituată afecțiunea corespondentă actului sexual. Cât de natural poate părea artificialul… Tot ceea ce se întâmpla era absolut nou pentru el.

Deşi puțin înnorat, afară era cald, soarele reuşea, în petece de lumină, să ajungă jos, rostogolindu-se între oameni, roşind printre ei. Marin Petreanu se uita la chipurile lor, încercând să vadă cel puțin un lucru, cât de mic, din viața lor, să interpreteze ceva din toate acele treceri şi intersectări fără rost. Era un joc pe care îl juca adesea, o ruină a copilăriei. Şi atunci, şi acum fusese fascinat de chipuri, inclusiv de ceea ce rămânea din ele, în urma cunoaşterii, a experienței din viața imediată, în cazul oamenilor cunoscuți. Toate chipurile bătrâ-nilor din sat rămăseseră pe retina lui şi, plecând de la ele, îşi aducea aminte anumite momente din viața acelor țărani, regăsiți, în diverse momente, în amintirile sale.

Se gândise deseori la întâlnirile dintre oameni. Aproape toate aveau tendința de a rămâne zadarnice. Până când, uneori, respectivele intersectări capătă un sens, însuflețesc timpul şi lumea cu vorbe, gesturi, sentimente. Aşa fusese şi cu prezența Clarei în acel bar comun, în timpul unei discuții despre… Partidul Național Țărănesc Creştin şi Democrat. Şi poate că acum trebuiau să se descopere toate: căutarea, dragostea, emoția. În carne, poruncitor, simțea că nu mai este timp. Altfel, celulele din el ar fi putut să moară nemultiplicate. Cât de egoiste sunt aceste dorințe! Nimic ce este în afara lor nu mai contează, senzația devine stăpână a unui întreg organism; o singură funcție îşi cere viețuirea, libertatea, o libertate poruncită de către un dictator... Unele lucruri, deşi cunoscute, nu îi mai foloseau la nimic, chiar şi el era un sclav al plăcerii! Nu se putea ridica din genunchi. Judecase de atâtea ori lumea dimprejur, considerându-o viciată doar pentru că o vedea interesată de cele mai stupide gesturi! O lume înfrântă, frivolă. Şi cum o va putea cunoaşte, dacă va rămâne în afara ei, în afara opțiunilor ei importante, decisive? Cum va găsi acele sensuri de care să se poată prinde ca un alpinist, de vreme ce inclusiv lui însuşi i se părea că este un rob căruia îi convine robia, chiar se complace în ea…

Acum, în aceste momente, călătorind înspre lumina care îl orbea, Marin Petreanu devenise mai indulgent, ar fi putut să îi înțeleagă pe toți păcătoşii. Oare această disponibilitate nu o aveau cu toții, nu li se părea şi lor a fi de ajuns? O scuză reală, salvatoare pentru orice tip de intenție? Dacă şi ei găseau un fel de plăcere în tot ceea ce făceau? Cu ce se deosebea el de aceştia, de restul oamenilor slabi? Nu tot o dorință îl decidea şi pe el, nu tot asta îi construia drumul? La fel, printr-o dorință îşi prelungea cunoaşterea! Dar poate că ei, ceilalți, nici nu se

gândeau la toate aceste lucruri. A le gândi în felul de a fi al fiecăruia nu însemna nimic, ele erau doar aşa cum le gândea el... De aici încolo începe drumul, care este primit a fi numai la nivel personal şi pe care se află unele convingeri. Omul, lui însuşi se pare că îşi este credibil. Când lumea trece prin el, altfel se întâmplă cunoaşterea ei.

Cerul se făcuse, pe porțiuni, aproape roşiatic, norii se vălureau în şiruri lungi, rostogolidu-se într-o plăcere albastră, iar ciorile, ca nişte vapoare inversate şi foarte îndepărtate, treceau peste această mare, în care Petreanu ştia că nu va înota niciodată.

De cum ieşise din casă şi până în zona indicată de către Clara, îi mai atrăsese atenția şi un alt lucru, mai precis frecvența cu care acesta se petrecea: pe o distanță de nici un kilometru, întâlnise trei, patru cerşetori. Mulțimea îi ocolea constant, ca un întreg care ocoleşte el însuşi un element. Petreanu observa cum toți, deşi priveau o clipă înspre aceşti cerşetori, treceau grăbiți; chiar dacă îi vedeau, identificându-i în anormalitatea lor exterioară, murdari, cu hainele rupte, majoritatea trecătorilor păreau indiferenți. Însă în această mulțime, considerată normală, deşi unii pe alții nu se vedeau, se opreau, din când în când, unii pe alții. Se întrebau tot felul de lucruri, importante în acel moment: cât era ceasul, cum pot ajunge într-un anume loc, unde este cutare instituție etc. Alții dădeau impresia că se cunoşteau de mai înainte, păreau a fi semeni şi se putea observa uşor că înțelegeau să îşi recunoască reciproc acest element-detaliu al existenței surprinse pe stradă. Îşi făceau numai o reciprocă favoare… Cu siguranță că, pentru a fi semenul cuiva, trebuie să existe dorințe comune şi să faci dovada acestora, de la o simplă întrebare şi până la o viață trăită

cu totul, să te *normalizezi* în fața celor care te interesează, prin trăirea şi prin enunțarea unor intenții comune cu ale dumnealor.

Numărul străzii se găsea scris chiar pe zidul magazinului care îi fusese dat ca punct de reper. Scara trebuia să fie undeva în spate. A întrebat un trecător cât era ceasul. Mai erau şase-şapte minute până la bătaia în uşă, nesperat moment şi atât de aproape! Avea obişnuința de a se încadra perfect în timp, îşi construise chiar şi un orgoliu din această atitudine. Întârzierile îl iritau puțin şi nu înțelegea cum de sunt cu putință. De multe ori, când se întâmpla aşa, pleca de la locul întâlnirii după numai zece-cincisprezece minute, dar nu fără să fi anunțat mai înainte asta, preventiv, ca posibilitate. Evident că atenționa despre acest lucru de fiecare dată, să nu cumva să considere întârziatul că venise doar el…

Petreanu a intrat în magazinul respectiv, pentru a mai trece puțin din minutele care îi rămăseseră în surplus, şi a cerut vânzătoarei să vadă nişte palete de tenis de masă, apoi s-a uitat la undițe şi la cârlige pentru pescuit. Nici măcar acum nu îşi putea învinge emoția. Ea nu-l părăsise decât pentru scurte momente, de la acel telefon şi până acum, când dorea să urce. Emoția se cuibărise adânc, ca o deznădejde pe care o simți cum se îngroapă în sufletul tău, rupându-ți în piept țesut cu țesut şi trăgându-şi apoi pe deasupra prezentul. Poate că se întâmpla aşa inclusiv datorită faptului că avea în minte doar momentele şi felurile în care o va poseda, împroprietărindu-o cu sine. Ştia deja cum şi în ce fel vor fi mângâierile, dar i-ar fi plăcut să o şi lase pe ea să facă totul, l-ar fi scutit de gesturi care, acum, îi păreau, chiar anticipat, puțin ridicole şi nefireşti. Nu se putea dezlipi nici imaginar de obiectul dorinței sale. Cum să mângâie, cu patima pe care o avea el, o femeie necunoscută?! O femeie care se oferea aproape tuturor? „Omenoasă”, cum aflase

el în sat, încă de pe vremea primei copilări, că i se spune printre țărani acestui tip de femeie. Cuvânt în care ei lăsaseră şi umor, şi politețe, şi distincție, destulă îngăduință chiar...

Ar fi trebuit să îşi ia de acasă un pulover mai lung, la o privire mai atentă s-ar fi putut observa că era înarmat... Nu îi convenea nici acest lucru, Clarei i-ar putea stârni zâmbetul. Şi era de ajuns cât se simțea el de penibil, fără nici o altă cauză în plus, în afară de faptul că ea ştia, probabil, cât şi-ar dori el să o tragă, necondimentată cu vrăjeală, pe proțap. Poate că ar fi fost mai bine să fi amânat măcar cu o zi această întâlnire. Dar a putut în vârtejul acelei surprinderi?! Nu! Nici nu şi-ar fi permis riscul, n-ar fi conceput atunci, la telefon, nici o amânare. Şi acum toate erau pe cale de a se întâmpla, concentrarea lui trebuia să fie pe cu totul alte domenii, ci nu pe studierea unor variante care ar fi putut să aibă loc. Ca şi istoria, trebuia să aibă în vedere numai ce se întâmplă, nu ce s-ar fi putut petrece, la un moment dat, dacă lucrurile ar fi avut o desfăşurare diferită.

Scara blocului părea să fi fost zugrăvită proaspăt, un crem moale, întrerupt de albul plafonului şi, jos, de o dungă vişinie, cât un lat de palmă, la intersecție cu cimentul de culoare gri închis. Pe fiecare perete, în capul scărilor, era aşezat câte un mic tablou, reprezentând peisaje şi imagini, în majoritatea lor de la Marea Neagră, reprezentative pentru litoralul românesc. Altele erau fotografii ale unor munți. În fond, nişte postere aplicate pe plăcuțe de lemn şi lăcuite apoi. Din loc în loc, erau aşezate ghivece cu diferite flori, agățate pe suporturi metalice, prinşi în peretele din fața scărilor. Clara locuia la etajul al doilea, numărul apartamentului era scris pe uşă, impecabil de albă, fără zgârieturile atât de fireşti, rezultate din jocurile copiilor de pe scară sau din libertățile celor mai mari. Avea două yale solide, de culoarea mierii de salcâm, şi păreau a fi

fost destul de costisitoare... „Iată o femeie de stradă care are temeri, care îşi ia măsuri de siguranţă!”

Cu inima strânsă de menghina lucrului neobişnuit, dar care te implică total, a bătut, cu aceeaşi bătaie a lui, destul de uşoară... Încă aştepta cu sufletul strâns între două secunde atunci când a auzit, dinspre spaţiul care urma să îl asimileze, un „imediat!”, rostit domol, şi poate chiar prietenos, catifelat doar pentru că era al unei femei despre care ştia că îl aşteaptă… Vocea nu părea a fi deosebită prin timbru. Apoi, cu un zgomot puternic şi brusc, uşa s-a deschis, ca o intrare spre o altă lume, dorită mereu, plătită cu toate neajunsurile şi dorinţele din lumea aceasta! Sunetul scurt, metalic şi rece l-a răcorit, redân-du-i o parte din realitatea care se fărâmiţase în toată acea încordată aşteptare.

În sfârşit, imaginea ei! Căreia trebuia să îi facă faţă, să arate că o percepe ca pe ceva normal. Acest efort merita să fie făcut din atâtea motive. Unele dintre aceste motive erau chiar pentru confortul ei…

Clara nu era atât de înaltă, precum îi păruse în acea înserare, o putea privi în ochi drept şi chiar o idee mai de sus. Zâmbea. Părul, strâns la ceafă, i se întorcea nehotărât pe umărul drept, până lângă sân. Iar blugii, strânşi pe coapse, de un albastru foarte închis, şi un tricou subţire, larg, cu nişte culori jucându-se întinat pe suprafaţa lui, îi dădeau un aer şi o atitudine de adolescentă. Era, într-adevăr, foarte frumoasă, iar acum această frumuseţe îi părea cu mult mai caldă, fără acele distanţe, abordabilă şi mult mai omenească.

Într-o alunecare lungă, plecată încet dintre acele foarte înghesuite câteva secunde, cât timp s-au privit, ochii lui i-au cunoscut ochii. Erau atât de negri, încât, privindu-i atent, concentrat, uitai că sunt ochi...

Lui Petreanu îi părea deja rău că această femeie putea să fie a oricui care plătea, banii nu trebuiau să aibă acces şi în

astfel de lucruri, deşi cunoştea prea bine că tocmai în asta exista bucuria consumării lor. Cei care îi cheltuiau astfel erau mai mult decât mulțumiți, femeia fiind printre puținele cumpărături de care chiar se bucură bărbații, fără să recunoască acest lucru vreodată, fără să își accepte nici măcar lor înşişi că îşi plătesc această mulțumire de sine, această validare a lor, pe care şi-o doresc a fi corespondentă exclusiv farmecului şi posi-bilităților avute, fără nici un ajutor în afara datelor de bază, aparținând frumuseții, inteligenței…

Venind parcă tot din acei ochi, a auzit un glas, scurgându-se pe o mână întinsă, materializare a unui salut:

– Bine ai venit! Eu sunt Clara, a mai spus ca pe o adăugire firească, retrăgându-şi palma dintr-a lui, o mână fragilă şi caldă, cu degete mici, ca nişte impresii care te pot cuprinde vreodată.

– Şi eu sunt Marin Petreanu..., măcar atât să ştim unul despre altul, ceea ce ştiam de mai înainte...

– Vino! Să vorbim..., dacă îți mai doreşti...

– Să vorbim şi să vedem ce putem să facem. Glumesc…

În aceeaşi secundă, i-a părut rău pentru interpretarea pe care Clara ar fi putut s-o dea acestui din urmă răspuns.

– Depinde pentru ce ai venit...

Simultan, a simțit că trebuie să fie decisiv, hotărât, masculin până în marginea de dincolo a bunului simț:

– Vreau să te cunosc!

– Dar şi cunoaşterea asta are atâtea feluri...

– Sau trepte, cedări...

– Da, măi, da...

– Am glumit...

– N-ai glumit deloc.

O ruşine şi o căldură uşoară, însoțite de o teamă anume, i se urcaseră în obraji şi le simțea pe toate acolo, poposind amenințător. Apoi, s-a gândit că trebuie să schimbe brusc

registrul, dar să nu pară ceva brusc, nici formal, nici fără sens. Trebuia să caute un subiect şi o curiozitate reale, fireşti:

– De unde ai avut numărul de telefon, ți l-a dat prietenul unchiului tău?

– Da...

– El te-a şi rugat să mă suni, nu?

– Da...

– A insistat mult?

– A cam insistat...

– Să-i zici că îi voi rămâne toată viața îndatorat.

– Ți-ai dorit atât de mult?

– Enorm... Nu cred că ți-ai putea reprezenta, iar eu, din orgoliu, n-aş insista să înțelegi acest lucru.

– Mi-a spus şi că eşti un mare şmecher... A ținut neapărat să mă avertizeze de acest lucru. A simțit această nevoie. De ce crezi?

– Serios? Cum a putut să-şi permită?

– Dar nu a fost nimic depreciativ, din contră...

– Te-a rugat mult bătrânul? I-a trebuit ceva efort până să te convingă?...

– Nu e treaba ta, a spus ca pentru sine, accentuându-şi zâmbetul.

– Cum să nu fie?! Altfel cum voi şti cât îi sunt de îndatorat?

– Îi eşti... Rar am văzut o atât de mare pasiune în susținerea unor argumente...

– Dar să ştii că asta trebuie să aibă legătură şi cu mine...

– Sunt convinsă, bineînțeles...

– Poate nu a fost cea mai potrivită metodă aleasă, dar altă soluție nu aveam. Am considerat că faptul de a te fi cunoscut el mai înainte este un dar de la ceruri, o determinare. Pe de altă

parte, acelei chemări scrise nici măcar nu i-ai răspuns... Ai fi putut-o face totuşi.

– Acel bilet părea al unui ciudat... Dar să ştii că m-am gândit dacă să vin sau nu. După asta, s-au ivit unele probleme personale, care nu permiteau nici un fel de amânare şi a trebuit să plec până la Craiova. Oricum, nu aş fi avut timp pentru acea întâlnire nici dacă aş fi ținut să vin neapărat... Aşa a fost să fie, să te sun eu. Ce importanță mai are?

– Înțeleg. Iar biletul era scris aşa doar pentru a-ți atrage atenția. Restul rămânea în responsabilitatea mea...

– Nu ştiu dacă înțelegi... Să nu te grăbeşti!

– Înțeleg că ai avut probleme, nu spun că ştiu care au fost acele probleme... Nici nu trebuie să-mi zici.

Acelaşi sentiment al unei gafe posibile îl cuprindea din nou. Şi, totuşi, Clara nu părea să sesizeze întocmai chiar acele înțelesuri de care el se temea.

– Spune-mi cu ce să te servesc. Am de toate: vin, cafea, suc, bere, un scotch foarte bun...

– Nişte suc.

– Atât?

– Da, nu beau alcool.

– Măcar să închinăm pentru cunoştință... Nu cred că nu bei deloc.

– Nu pun alcool în gură, de nici un fel, nu gust.

– Cum aşa?!

– Aşa a rămas de când eram mic, nu am gustat alcool în copilărie, nu mi-a plăcut gustul, indiferent ce ar fi fost. Rar de tot mai beau vin îndulcit cu zahăr. Apoi, pe un ton glumeț, Marin Petreanu a adăugat: văd că domnul Puşcu nu ți-a spus chiar totul, aşa cum ai sugerat adineauri, ți-o fi mai rămas şi ție câte ceva de aflat...

– Bineînțeles că nu putea să îmi spună totul. Dar ce vrei să insinuezi? A văzut-o zâmbind. În acel moment, Marin

Petreanu şi-a dat seama că bătrânul îşi făcuse datoria cu prisosință, de la toate laudele pe care i le-ar fi putut spune şi până la cele care i-ar fi putut provoca interesul, în forma unei curiozități, latente cel puțin. Gândul, provocat cu rapiditate, străin discuției imediate, i-a fost întrerupt de vocea Clarei, care acum părea a avea un timbru puțin mai grav decât cel de la telefon. Uitându-se fix în ochii lui, a spus ca pentru sine, ca intensitate a vocii, cu toate că tonul avea o nuanță confesiv-amicală:

– Într-adevăr, am vorbit mult... A insistat enorm să te cunosc. Nu am întâlnit niciodată un om care să enunțe ceva cu atâta convingere şi dorință, în acelaşi timp. Iar eu îi sunt, într-un fel, datoare... Este un om foarte cumsecade, de o mare eleganță, distins...

– Te consideri îndatorată pentru prietenia dintre el şi unchiul tău? Mi-a spus că se cunosc de multă vreme, că unchiul tău a refuzat să depună mărturie împotriva lui la procesul prin care a fost condamnat, ceva de genul ăsta.

– Nu doar pentru asta, sunt multe lucruri... Pentru unchiul meu, îl cheamă George, cunoştința noastră comună este singura lui legătură cu lumea. Îl vizitează, îi face cumpărăturile, uneori îi găteşte... Unchiul George nu mai iese din casă cred că de vreo doi ani. În primul rând, datorită unei comodități... Cel puțin aşa a fost la început. Acum, probabil că nici nu mai poate. Este destul de slăbit… Iar compania asta a lui Puşcu este singura care îl ține în priză. Comentează împreună evenimente, fac politică... Trec şi eu pe la unchiu', dar cam o dată pe săptămână, destul de rar. Îi fac curățenie şi îi spăl hainele, dar nici pe de parte nu aş putea să îi fiu un asemenea interlocutor. Față de mine are inhibiții, vorbim puțin... Dar cum ți-ai dat seama că pentru toate acestea este recunoştința mea, ştiai această situație?

– Am dedus-o... Cel puțin o parte din ceea ce mi-ai spus, restul ai enunțat tu singură. Nu m-am gândit chiar la tot ce ai zis. Aşa că nu mă puncta foarte mult...

– Da?... Şi ce ai mai dedus şi la ce te-ai mai gândit, a rostit râzând, cu un accent diferit pe cuvinte, copil ce eşti? Nu ți-am spus până acum, dar pari un copil. Am vrut să te menajez..., dar nu cred că e cazul...

– Începi să îmi faci complimente?

– Serios. La început, când ți-am deschis uşa, am avut chiar un mic şoc, mă aşteptam la altceva... Din descrierile făcute mă aşteptam la cu totul altceva... La un om matur.

– Ți-am fost descris şi fizic?

– Aproximativ, dar... La atâtea calități, mă aşteptam să fii mai mare. Arăți ca un copil... Frumuşel, într-adevăr, numai că pari un adolescent.

– Dar poate că şi sunt cu adevărat un copil... Poate mă vei lăsa să îți arăt acest aspect inocent, să îți fac dovada respectivei percepții. În cazul în care ai avea vreun plan în acest sens, adică să îmi oferi măcar puțin timp, pentru a putea să cresc.

Clara a început să râdă cu poftă, continuându-şi o stare de veselie începută ceva mai înainte, pe care Petreanu reuşise, iată, să o facă evidentă, să o împlinească în acest râs care se domolea lent, sprijinit în nişte priviri lungi, complice.

Până acum, lucrurile mergeau aşa cum îşi dorea el. Chiar mai bine decât s-ar fi aşteptat. Vorbirea dintre ei fusese atât de firească, încât abia dacă îi lăsase timp să vadă în jur. Nici nu observase prea mult camera în care se găsea, pentru ambianța căreia avusese atâtea emoții... În ceea ce o priveşte pe Clara, de mult nu mai trebuia să o vadă... Îşi propusese chiar să se uite numai în ochii ei. Nu voise şi nici nu accepta să îi pară un leşinat după acea miză de care toate femeile frumoase sunt atât de conştiente. Ea nu trebuia să îşi dea seama de respectiva evidență, căreia numai el îi ştia consistența. O femeie ca ea l-ar

fi surprins imediat, l-ar fi văzut ca pe toți ceilalți, bărbații ei, cei care o apreciau şi de care, era convins, trebuia să fie sătulă. Sătulă, cel puțin, de prețul ei. Nici nu putea să fie altfel. O clipă, l-a întristat din nou acel gând... De undeva, de pe parchetul lăcuit, a ridicat ochii asupra feței şi a văzut-o pe acea femeie cum îl privea cu o expresie asemănătoare. Însă această stare a ei era lipită, nedureros, de chip, pe când a lui era în suflet. Glasul Clarei, aşezată pe o canapea crem, cu picioarele strânse sub ea, martore unui surâs la fel de tandru, i-a risipit gândurile:

– Dar tu, copilule, ai vreun plan? Un plan care să mă ajute?

– Nu face mişto, mai bine te du şi adu-mi acel suc!

A privit-o ridicându-se, coborându-şi încet tălpile pe o blană albă, de oaie, cel mai probabil, dar putea să fie chiar şi una sintetică, însă impecabil de albă. Clara avea în picioare ciorapi colorați intens, cu multe petece de culoare, iar, la vârf, erau împodobiți cu câte doi ochi şi botic de cățel. Ciorăpiori care se numesc şi acum, în reprezentarea şi în expresia domnişoarelor alintate, „scumpei” sau „drăguți”.

Ridicându-se de pe canapea, căutându-şi sprijin cu o mână, care până atunci îi apăsase uşor sânul, i-a eliberat lui Petreanu pornirea... Îi văzuse pândindu-l de sub brațele ei, iar acum, mişcându-se în acel fel, scurt, ca un cutremur fatal, înălțându-se înfumurați, îi provocau pornirile. În timp ce ea se ridicase şi se îndepărta pe hol, ochii lui au ajuns-o din urmă şi au îmbrățişat-o strâns, cu nişte mâini nevăzute, umerii, talia, formele precise, păstrând o bună relație cu spațiul. Până atunci, Marin apucase o singură dată, cu destule temeri, să îi privească sânii îmbobocind sub un tricou subțire. I se păruseră destul de intriganți, dar, acum, ştia că îi văzuse cu adevărat... Trebuia să le aştepte lipirea strânsă de el. Un oftat îi creştea în piept,

împingându-i inima spre altă bătaie, spre alte convingeri, înspre alte funcții...

I se părea totuşi ciudat un anumit sentiment, simțea o familiaritate față de această femeie. Aproape de un déjà-vu. Să fi fost doar evadarea din emoția premergătoare, ori dorința atât de intensă, care îl apropia, împingându-l cu forță, de această fată? – Nu avea decât să aştepte, să îi aştepte cu răbdare creştină decizia. Până atunci, el trebuia să construiască un confort, să nu cumva să îi lezeze intimitatea, gândurile, stările, trebuia să o mențină în largul ei. Ştia că este un avantaj important faptul că se întâlniseră în casa Clarei, astfel orice gest devine mai familiar decât dacă ar fi fost făcut altundeva, pe un teren străin celui care urmează să cedeze. Acasă, într-un context în care te simți familiar, orice senzație a cenzurii este cu mult diminuată. Sau poate că ar fi mai bine să se lase construit de către Clara, ca gesturi, ca atitudine, să fie aşa cum va dori ea să îşi arate sieşi „bărbatul” cu care se va culca fără bani...

Emoțiile îi reveneau, începuseră să se plimbe în zona rotulelor şi a degetelor de la mâini; altele deja îi cotropiseră gâtul. Cât va mai avea de aşteptat? Cât va mai trebui să fie plăcut, frumos şi deştept, pentru ca ea să îşi dea seama că merită, (şi) de data asta, să se lase pe spate? Să-l primească, lăsându-se în voia lui şi în voia tuturor gesturilor care urmau să fie aşteptate. Dar pentru dar, nimic altceva... Dorea să îi simtă golul, să se atingă de marginile sale fierbinți, să îi împingă realitatea sigură mai adânc, în femeia din ea.

Petreanu abia atunci a auzit tic-tac-ul unui ceas fixat pe un perete din stânga, era numai două şi un sfert! Timpul trecea greu, aşteptarea, ca un loc desfundat, îi încetinise mersul. Când speri, îți risipeşti timpul, îl dai de la tine, iar el, fără valoarea pe care o avea până atunci, cu care eşti obişnuit, pare că se încurcă în aşteptare ca într-un loc mâlos. Şi invers, în cazul unor

aşteptări trăite cu intensitate. Atunci, în acele momente, cauți timp şi îl primeşti dinspre tot ce este împrejur. Dorindu-l, îl şi consumi degrabă. Poate că toate aceste senzații, absolut subiective, subiective până la a fi considerate percepții doar personale, vin dinspre suflet, învățat şi destinat cu lucrurile eterne. Toate aceste senzații sunt formele lui de protest... Şi, într-adevăr, sufletul, de natură probabil eternă, trebuie să protesteze cumva când i se asimilează greşit timpul. Aceste senzații şi stări din perceperea lui trebuie să aibă o explicație abordabilă.

Clara era încă în bucătărie, a auzit-o întrebându-l:

– De care suc vrei?

– Indiferent...

– Cola sau natural?

– Indiferent... Natural de ce?

– De portocale, de roşii. Am şi ananas...

– Adu-mi ananas...

Pe o tavă neagră, două pahare înalte, frumos desenate ca model, nu şi coloritul acelor desene, separau două farfuriuțe cu prăjituri diferite.

– Scuză-mă că te servesc abia acum, ne-am luat cu vorba...

– Da? Aşa ți s-a părut?

– Hai, nu mai face pe interesantul!

Acum era momentul pentru prima abordare:

– Clara, ştii ce mă gândeam cât timp erai tu la bucătărie?

– Nu... La ce te-ai fi putut domnia ta gândi?

– Deşi pare o frază destul de comună, pe care fiecare dintre noi, sunt convins, a auzit-o de multe ori, am să o spun. Şi să mă crezi îndeajuns de inteligent, încât să îmi pot da seama de consecințele seci ale unui expresii banale. Şi suficient de mândru pentru a ocoli astfel de momente... Ineficiente, până la urmă.

– Bine, dar zi odată!

– Am impresia unei familiarități neobişnuite în ceea ce te priveşte, parcă te ştiu de mai înainte. Cunoşti, cred, acea expresie a tâmpiților de pe stradă: „Parcă te ştiu de undeva.” Mi se potriveşte cumva, este o senzație, nu ştiu cum să-ți spun... Cred că înțelegi. Oricum, sper să o fi formulat diferit.

– Da, comunicăm uşor... Poate de aici această impresie. Puşcu mi-a spus că nu minți. Posibil să te cred, să văd, până la urmă, această familiaritate pentru care tot insişti.

– Nu doar atât...

– Hai, nu insista! Am văzut şi eu asta, dar, crede-mă, este o senzație tipic masculină. Când vreți voi un lucru, aveți acest sentiment față de oricine. Din punctul meu de vedere, vă autentificați doar dorințele, nimic altceva...

– Eşti mult prea dură cu mine... Evident că te vreau, de asta ți-am scris acel bilet, de asta îi voi rămâne dator vândut bătrânului.

– Mititelu'... Zice că îl nedreptățesc... Dar cu acea cunoaştere de dinainte cum rămâne? Sau nu mai este necesară?

– Te voi cunoaşte după, atât cât ai să mă laşi...

Reuşise să îi spună acest lucru, destul de sigur pe el! Lui Marin Petreanu îi plăcea mult femeia dinaintea sa şi credea că avusese timp să îşi dea şi ea seama de asta. La ultima propoziție, ca răspuns, Clara îi zâmbise îngăduitor. Apoi, l-a privit în ochi, hotărâtor, aşa cum fac mai toate femeile cu gesturi mari şi responsabile, atunci când iau o hotărâre. În plus, dorinței fizice i se adăugase şi o dorință nouă, de a o cunoaşte, de a-i şti pasiunile, temerile, gemetele, bucuria. Îl interesau teribil mângâierile ei, felul, strângerea lor. Întru câtva semănau unul cu altul. Şi, ceea ce era mai important, o simțea aproape... Abia aştepta seara, să plece odată acasă, din acel loc foarte chinuitor, ori să cunoască toată nebunia acelei plăceri, dată omului pentru a vrea să se reproducă şi prin care el poate uneori

să se creadă pe sine însuşi dumnezeu. Îi venea să se repeadă asupra ei, să se termine odată cu acest joc idiot şi, din nou, îl îndârjea o ciudă imensă pe toate nelibertăţile lui şi pe toate convenţiile acestei lumi. Cum ar fi întins-o acum! Cum şi-ar fi luat din trupul, care trebuia să fi fost impecabil, alimentul care-ţi potoleşte pofta din viscere. Dacă bărbatul ar putea să îşi ia oricând femeia pe care o vrea, să îşi potolească în ea existenţa, voinţa ei să nu fie, şi ea, femeia, să aibă numai aşteptare, ce lume frumoasă ar fi! Cât de împlinită ar părea oamenilor viaţa! Deşi nu credea că o astfel de lume ar putea să dureze prea mult... Ar fi imediat nimicită printr-un măcel continuu între bărbaţi, până la final! Impotenţa ar fi atunci un mare avantaj, mulţi s-ar grăbi, înfricoşaţi, să o mărturisească public.

O va mângâia pe această femeie mult, de neimaginat cât de mult... Şi, ca o aşteptare permisă, ea îi va ceda. Şi Clara trebuia să ştie, la rândul ei, asta, aştepta numai un moment în care să i se pară fireşti toate aceste lucruri. O simplă formă de respect personal…

În răstimpurile dintre acele vorbe, Petreanu gândea lucruri de genul: „Depinde totul de mine, acum este momentul pentru a face dovada maturităţii mele. O voi avea până la urmă, o voi surprinde şi mă voi hrăni apoi, de nenumărate ori, din mirarea ei. Poate că, într-un final, am să o ridic din această fundătură."

Din pasiunea cu care şi-o va apropia, îi va modela o demnitate, cu totul nouă, una înălţată cu grijă din rămăşiţele demnităţii ei suferinde, cum ar putea să fie altfel?, de până atunci, de până la el... O demnitate acoperită, în parte, de o rătăcire, de o indulgenţă prea mare.

„Şi dacă ea, în ceea ce îl priveşte pe el, numai se joacă? – Nu se poate! Până la urmă, i se va da şi o va stoarce. Îi va asista, îngăduitor, toate zbaterile, o va răsuci şi îi va consuma

toată vina acelor momente. Va vedea ea ce poate copilul. Altfel, ce rost ar fi avut toate, chemarea ei, emoțiile lui?”

Şi abia aştepta să o vadă cum îl va mângâia, implorându-l, cum se va răsuci, înşurubată, împrejurul lui. Era atât de mulțumit, privindu-o, atât de dornic să îşi demonstreze siguranța!

Să-i dea Dumnezeu, dacă o exista, multe bucurii şi sănătate acelui moşneag pedant! Multe şi nenumărate victorii partidului său, o Românie țărănistă să îi dăruiască, de la marginea ogorului şi până în campusurile studențeşti! Iată că şi pentru el îşi arăta, în sfârşit, democrația roadele, trăiască democrația!

Dintr-o dată, Clara s-a dus în cealaltă margine a camerei şi a pus o casetă. Mişcările ei începuseră să îşi mărească sfera utilității, îi împodobeau prezența iar lui, aşteptarea... Apoi, cât se poate de firesc, zâmbind puțin diferit, trecând pe lângă genunchii lui Petreanu, s-a aşezat din nou pe canapea. În trecere, i-a atins uşor cu coapsa mâinile, genunchii, atât de uşor, încât ar fi putut să pară oricui o întâmplare...

– Ia zi, domnule Petreanu, despre ce să mai vorbim? Ce te-ar interesa?

– Despre tine, ar fi de ajuns...

– Ce vrei să şti?

– Totul...

– Ce ştii până acum?

– Mai nimic...

– Nu cred... Cunoştința noastră nu ți-a spus nimic?

Marin Petreanu era într-un impas, trebuia urgent să scape din această cursă a Clarei. Fata asta dorea cu orice preț să afle ce ar fi putut să ştie el despre ea, să îl vadă cum explică sau cum îşi asumă o realitate... Ori poate că era interesată numai de expunerea lui.

– Nu am vorbit foarte mult despre tine, mai curând am insistat asupra faptului cum va trebui să te convingă domnul Puşcu pentru această primă întâlnire.

– Primă întâlnire... Vor mai fi şi altele? Ce chestie! Interesant...

– Depinde, bineînţeles, de amândoi. Mai mult de tine, aşa e situaţia, dacă mă înţelegi... Doar despre asta am vorbit atunci, la terasă, imediat după ce ai intrat tu, cu puţin înainte de a-ţi scrie acel răvaş. După asta nu m-am mai văzut cu Puşcu şi nici la telefon nu am discutat. A fost doar atât, ce-am povestit în bar şi încă puţin, ceea ce am vorbit pe drum, ca băieţii. Aşa s-a întâmplat, tu să intri acolo unde eram şi noi. A fost norocul tău...

– Ştiu deja acest lucru... Ceva de felul ăsta mi-a spus şi el. Chiar a insistat asupra faptului că ar fi o şansă a mea…

– Ştii?... Înseamnă că eu sunt cel care ar trebui să îţi pun întrebări, poate că eşti mult mai informată în ceea ce mă priveşte. Eu ar trebui să te evaluez...

– În cazul în care ar fi cu adevărat aşa, ar fi şi firesc... Dar nu ţine, decât ca replică într-o discuţie, pentru umor...

– De ce nu ţine?

– Datorită simplului fapt că tu eşti cel care şi-a manifestat interesul pentru mine, cel care m-a căutat. Eu trebuie să văd dacă accept sau nu... Deşi cred că am aflat până acum numai ceea ce ai fi vrut tu să ştiu... Mă gândesc că tu şi moşneagul aţi avut o strategie comună.

– Nu ştiu dacă i s-ar putea spune chiar strategie... Şi vor avea toate astea vreun rost? Nu vor fi zadarnice? Pentru ce să ţi le mărturisesc dacă nu cred în utilitatea lor?

– Nu ştiu. Tu ce zici, băieţică? Dacă am rămâne chiar şi numai la această discuţie, cred că nu ar fi chiar aşa o mare pierdere. Nu crezi în utilitatea lor? Da’ mare şmecher mai eşti tu...

– Nu sesizez ce vrei să spui prin această ultimă remarcă. Dar poate că ar fi într-adevăr o pierdere. În cel mai bun caz, o pot considera o mare mâhnire!

– Cum aşa? De ce? Ne ştim numai de o zi...

– Clara, încearcă să mă crezi, te vreau! Nu are sens să ocolesc la nesfârşit asta! În fond, ştii şi tu acest lucru. Din alt punct de vedere, nu mă evalua ca pe oricare tip de pe stradă... Şi câtă importanță are timpul? Ştii că te vreau şi acum te joci, îți este de ajuns doar atât, nu este cinstit, mă arunci în sus ca pe un şoricel inocent şi apoi mă prinzi cu gheruțele... Nu e chiar dovada unui caracter frumos. Îți foloseşti împotriva mea nişte avantaje care țin de evidență...

– Faptul că ştiu că mă doreşti nu are nici o importanță...

– Ba are! Acum, sunt în casa ta. Du această curiozitate şi întâmplare până la capăt!

– Mai degrabă este rugămintea ta...

– Rugămintea mea, datoria ta față de Puşcu, ce mai contează?! Hai să lăsăm deşteptăciunile astea! Ele îşi au rostul mai apoi...

– Eşti un copil...

– Nu e adevărat! Putem dovedi...

– Ai mai făcut asta?

– Ce anume?

– Ai mai făcut dragoste?

– ...Da!

– De câte ori?

– Nu de foarte multe ori, suficient însă pentru a nu trăi acum un disconfort, aşa cum încerci tu să-mi produci.

– Cu fetițe de vârsta ta? Copii cu copii?

– Mai du-te, mă, de aici! Ai să găseşti tu, dacă vrei, nişte dovezi şi s-ar putea să te supun cu ele. Ține bine minte!

– Chiar crezi acest lucru, nu spui doar aşa? Tuturor bărbaţilor le place să spună asta, chiar să creadă ei înşişi acest lucru, sunt înnebuniţi după reprezentarea asta... Şi, vezi, poate-am să verific într-o bună zi...

– Uite cum facem: dacă este cum zic eu, vei fi de acord să încercăm o relaţie, dacă nu, facem dragoste numai o singură dată, mă rezum la ce îmi vei da în seara aceasta, rămân cu o singură Clara.

– Ce frumos ai spus acum, „o singură Clara"! Şi eu ce câştig?

– Îţi doreşti mai decât lucrul în sine? Asta nu face decât să mă bucure. În plus, consideră că îmi faci un mare dar, iar eu voi şti asta. Fii generoasă! Pe de altă parte, însă, de ce trebuie să crezi că neapărat tu dai ceva, că tu eşti cea care cedează, cea care are ceva de oferit, ceva care trebuie într-un fel sau altul răscumpărat? Că tu ai ceva mai mult decât ceea ce pot oferi eu? De ce să nu fim egali în oferte? Vrei să concurez cu tine, plecând cu un mare handicap? Nu ar fi corect. Mie îmi plac, respect şi cultiv chiar, competiţiile în care sunt implicate potenţiale echilibrate.

– Măi, tu ai un tupeu!...

– Fă aşa cum îţi spun! Lasă replicile! Consideră-mă egal, în cazul în care mă accepţi! Negociem noi pe urmă...

– Şi, totuşi, nu eşti obişnuit cu astfel de vorbe, de două-trei minute nu ţi se duce roşeaţa din obraji. Îmi place asta, mă incită... Faci eforturi să pari stăpân pe ceea ce vrei. Te descurci destul de bine.

– Da' pune-te şi tu în situaţia mea, acum nu fac altceva decât să cerşesc ceea ce este cel mai important pentru un om tâmpit, intimitate, cerşesc unei femei străine intimitate! Crezi tu că este puţin lucru? Este cum nu îţi imaginezi de greu... Mare lucru dacă am roşit. Mi se pare de-a dreptul normal!

– Ştii..., eu nu resping întru totul ideea, mai ales că vreau să îi fac pe plac bătrânului, dar parcă se întâmplă toate foarte repede, aş vrea să mai vorbim, să ne cunoaştem, poate că dacă am mai aştepta un timp...

– Ce se întâmplă, măi, foarte repede? Ce se poate întâmpla, atât de grav, foarte repede? Clara, dacă ai de gând să mi te dai vreodată, dacă ştii deja că mi te dai, dă-mi-te acum... Iar, apoi, vom vorbi toate cuvintele din lume. Se vor întâmpla după aia toate... Am să te duc şi la film, şi la suc, şi prin parc...

– Hai, nu bagateliza! Şi cum zici să facem? Să îți cad aşa, pur şi simplu? Să ne întindem aici? Nici măcar nu vorbim...

– Să ne întindem... Da. Fără nici o închipuire prealabilă. De ce ai tu nevoie de ambalajele astea? Doar eşti o femeie matură, față de cine nu te simți cum ar trebui? Toate aceste înțelesuri sunt goale... Şi mi-ai fost prezentată ca fiind foarte inteligentă... Aştept dovada. În opțiuni se vede cel mai bine acest lucru. Ce să facem? Să vorbim... Pentru ce să vorbim? Nu ştim amândoi totul dinainte?

– Să vorbim şi noi puțin... Nu suntem animale... Măcar mă doreşti atât de mult?

– Ceva ce nu poți să îți imaginezi! Dureros te doresc! Aş vrea să poți cumva să trăieşti o parte din dorința mea! Nu mi-ar mai trebui alte argumente.

– Şi crezi că pentru mine trebuie să fie de ajuns? Aşa poți dori pe oricine, nu neapărat pe mine. Eu unde mai sunt? Trebuie să văd că pe mine mă vrei, ci nu doar o femeie, indiferent care ar fi ea. Trebuie să văd că insişti, cel puțin câteva zile. Insistența ta mă personalizează ca femeie, noi avem nevoie de asta. Trăim şi din acest lucru. Ne place să vedem bărbații optând pentru noi înşine, ci nu doar pentru corpul nostru. Pe el îl adăugăm respectivei opțiuni, e un dar. De asta trebuie să înțelegi că aşteptarea şi consecvența ta îmi vor da acea siguranță.

– Mai du-te, mă, de-aci! Poate că ai dreptate, în principiu, dar, acum, te doresc neapărat pe tine. Te asigur că tu eşti peste tot. Pe lângă asta, nu uita, amândoi avem de făcut pe plac unui om, mai este şi rugămintea mea, plus puțină curiozitate în ceea ce te priveşte. Toate se adună...

– Eşti atât de amuzant! Poate că nu îi este de ajuns unei femei dorința bărbatului... Îi mai trebuie şi altceva.

– Uneori, îți spun eu că îi este de ajuns. De asta e femeie, iar bărbatul de asta este bărbat... Înțeleg ce vrei să spui, dar acum fă cum zic eu!...

– Poate că eu nu gândesc sau nu simt aşa, poate că eu nu fac parte dintre acele femei.

– Faci parte din ceea ce doreşti, într-un moment anume. Ceea ce vrei să fii, la un moment dat, devii în momentul respectiv. E simplu! Ține doar de opțiune. Nu pune şi alte bariere între noi, pe lângă cele care sunt deja! Nu spun că nu ai avea şi tu dreptatea ta, dar dreptatea mea este cu mult mai mare, mai greu de îndurat, mai intensă şi mai agresivă. Dreptatea mea există şi are nevoie de tine! Trupul meu s-a modificat datorită trupului tău. Poftim, aş putea să recunosc, numai datorită corpului tău... Recunosc şi, în consecință, iartă-mă pe jumătate...

– Du-te, măi…

– Şi aşa, după cum spui, par să fie destule piedici, deşi eu nu le văd ca fiind chiar atât de numeroase. Doar cu vârsta aş fi puțin de acord... Însă, din alt punct de vedere, este în avantajul tău, un avantaj al nostru, al cuplului...

– Fii atent! Am o propunere, dar vino aici, mai aproape, vino lângă mine!...

Mâna ei a arătat un loc, aproape de coapse, apoi s-a oprit, nesigură şi parcă ruşinată. În acelaşi timp, s-a terminat o parte a casetei, iar combina a declanşat automat. Aproape că nu auziseră muzica. Petreanu era timid, chiar acum, când s-ar fi

putut să îi fie aproape, fără nici un efort din partea lui. Ieşirea din această situaţie, atât de dorită însă, avea să aibă efect. Mai avea de jucat o singură mână. De altfel, acum miza pe ea:

– Nu pot să vin lângă tine, m-aş chinui enorm...

– Ce te-a apucat, ce-ai cu mine, de ce nu poţi să mai vii?

Petreanu recunoştea în această tânguire sublimată întrebările de dinaintea predării..., prin care o femeie aşteaptă preţul abandonului ei. Şi dacă nu recunoştea întru totul această tânguire, cel puţin o intuia. Şi mai presimţea un lucru: că femeile cedează prin întrebări, tot aşa cum un copil creşte întrebând... Era timpul să încerce să fie decisiv.

– Măi, fetiţă, dacă vin lângă tine, îţi prind şoldurile alea... Nu pricepi odată că vreau să ţi-o pun? Vreau să mă mişc în tine. Te-am văzut, atunci, în bar, şi te-am dorit, ţi-am dorit în primul rând atitudinea, mai apoi frumuseţea.

Era adevărat, dar şi minţea, în acelaşi timp, nu atât prin ceea ce spunea, cât prin intenţie. O văzuse, într-adevăr, foarte frumoasă, însă orice femeie frumoasă pare să aibă o atitudine cu care ai vrea să te culci...

Minţind, trăia un disconfort, o vinovăţie... Şi ele erau născute pentru a fi manipulate, toţi suntem născuţi pentru a fi manipulaţi...

A privit-o pe Clara, nici de această dată ea nu părea să fi observat, părea că se gândeşte la ceva. Cu o grabă hoţească, şi-a coborât ochii între picioarele ei. Acum, profitând de neatenţia fetei, îi apăsa cu privirea cusătura blugului. Apoi, a văzut-o privindu-l dintr-o dată în ochi, fixându-l. A văzut-o hotărându-se, teatral sau chiar adevărat, pentru el nu conta, încercând, în acelaşi timp, să pară, sau să fie amuzată cu adevărat:

– Şi ţi-a fost de ajuns...

– Iar faptul că te cunoştea bătrânul a fost pentru mine ca un semn. Ştii, mie îmi place să interpretez semnele...

– Semne dintr-astea, care să te ducă în pat? Nu sunt prea simple, prea uşoare?

– Chiar deloc. Îmi plac semnele, de toate felurile...

Amândoi râdeau, râsul dintre ei se aşeza moale şi cald la picioarele lor, aşteptându-i. Clara s-a ridicat şi s-a dus să întoarcă acea casetă de care uitaseră pentru câtva timp. Petreanu îşi dorea, aşa cum îi spusese, ca printr-un făcut, la un moment dat, să poată şi ea simți dorințele lui, măcar o parte din ele. Numai aşa el ar fi putut să îi pară Clarei întru totul credibil. Atunci ar fi văzut şi ea sinceritatea lui, nu i-ar mai fi trebuit nici un efort pentru a o face să înțeleagă. Iar această cameră simplă nu ar mai fi fost ca pereții unei celule care stă să explodeze într-o diviziune.

Clara venise lângă el, s-a aşezat jos, ținându-şi cu mâinile genunchii, aproape lipiți. Îl privea, încercând grăbit să şi-l acomodeze, ştia şi ea că nu mai era nimic de făcut. Îşi dorea să mai câştige puțin timp, fără a înțelege însă la ce i-ar mai fi trebuit. Pur şi simplu voia, specific feminin, o amânare de câteva zeci de minute, uneori simți astfel de lucruri, fără a-ți reprezenta neapărat şi utilitatea lor şi e foarte confortabil când nu îți cere nimeni socoteală ori vreo lămurire.

Tânărul nostru se simțea dominat, în aşa măsură, încât nici nu îşi putea permite exerciții de curaj... Această forță a Clarei şi-o explica simplu: nu îi cedase încă, avea nevoie de ea, nu o cunoscuse, căldura ei îi era străină. Ochii lui Petreanu o implorau de câtva timp, nimeni nu ar fi putut să ştie de cât, într-un fel din care nu se observa însă nimic. Avea nevoie de pulsația ei, de acea vindecare dintre două trupuri, două răni care se deschid una într-alta…

Ochii o implorau să nu îl mai chinuiască... Şi o vedeau întreagă, desfăşurată precum o împărăție de plăcere! Până la

urmă, ea a rupt acele tăceri încordate, pentru că, la fiecare dorință şi imagine a lui, corespundea o tăcere...

– Ce muzică îți place?

– Clara, dacă mi te vei da, voi fi fericit. N-am spus asta nimănui până acum. Îmi vine să plâng de ciudă...

În acel moment, ea a venit mai aproape, nedezlipindu-şi deloc ochii din ochii lui şi i s-a sprijinit cu pieptul de genunchi, prinzându-i coapsele cu palmele, strângându-l puțin, doar cât să fie de ajuns:

– Chiar aşa?

– Îndepărtează-te, Clara, îndepărtează-te! Nu mai pot să fac dovada educației mele, nu pot să mă supun unor reguli pitice, diforme, frustrante. De ce vrei să pui atâta preț pe nişte prostii? Dă-mi-te!

– Dar eu ştiu deja, sunt convinsă că tu eşti educat şi nici nu cred că ar fi unul în oraş mai educat decât tine... Am avut timp să îmi dau deja seama.

– Clara, o singură dată dacă te ating... Nu mă mai pot supune. Nici măcar nu ți-ai dat seama de asta. Numai o dată dacă te ating...

– Şi nu chiar asta vrei?... Atinge-mă.

– Mai mult decât orice pe lume... Dar vreau să îți doreşti şi tu, măcar puțin, să îmi arăți acest lucru, să fiu sigur că nu crezi că vei pierde ceva. Aş vrea să încep lumea cu tine...

În ochii ei, în colțurile gurii, pe pomeți s-au întâmplat lucruri din care Petreanu a înțeles efectul acestei ultime vorbe, rostite aproape involuntar, urmare, mai degrabă, a unei trăiri, decât a unui raționament. Atunci a ştiut că ea se hotărâse, tot ce urma era un alint, pe care îl accepta acum doar dintr-o datorie a femeii care se supune înaintea coborârii bărbatului în ea...

Câteva cuvinte, rostite credibil, şi vrerea s-a făcut! Nu mai putea să fie un joc. Probabil că tot aşa o fi zis şi Dumnezeu

la facerea lumii, convingător, şi, cum zicea El, aşa se şi făceau toate...

S-au privit câteva zeci de secunde, împăcați unul cu altul, savurând consensul. Apoi, Clara l-a mângâiat pe un obraz şi pe bărbie, spre marginile gurii. O căuta cu ochii închişi, nu avea curajul să o privească de teamă că ar putea-o vedea răzgândindu-se, îndepărtându-se de lângă el. Ştia că femeile sunt capabile de acest gest, chiar şi teatral, căutând să convingă de ceva anume. Iar uneori aceste desprinderi rămân ca atare. Fac pasul în realitate. Apoi, ca răspuns, se mai întâmplă un gest al bărbatului, o vorbă brutală, şi prefăcătoria devine realitate, numai pentru ca femeia să îşi păstreze credibilitatea...

Îi era o teamă dureroasă că ea s-ar fi putut ridica de lângă el, din clipă în clipă, părăsind fantasma, cu un gest hotărât, străin, niciodată explicat. Femeile mai fac acest gest şi pentru a fi lor însele interesante, sau chiar din alte rațiuni, numai de ele ştiute.

Petreanu îi dădea impresia că ar vrea să îi caute palma, acele degete care se lipiseră de el şi îi dezlegau, încet, nedesluşit aproape, fericirea. Aproape că voia să plângă de dorință, de poftă neostoită, tot aşa cum plâng copiii, ori cum urlă animalele, de foame:

– Te rog, Clara, acceptă-mă! Îmi este aproape ruşine pentru că am ajuns să te rog. Înțelege că nu am cum să te conving altfel de faptul că te vreau, decât prin cuvinte... Nu am cum altfel. Nu există acum o altă posibilitate. Pot doar să îți vorbesc. Şi e atât de greu… Înțelege numai, tu eşti întregul răspuns.

– Şi tot crezi că ar trebui să îți consider dorința ca fiind de ajuns? Câte nu vreau şi eu... Dar te-am acceptat deja, acel bătrân te iubeşte mult. Însă şi aşa cred că aş fi fost, până la urmă, de acord, în cazul în care ne-am fi întâlnit vreodată. E adevărat, aş fi cedat mai greu, altele ar fi fost „caznele” tale,

mult mai greu ai fi ajuns să îmi spui aceste lucruri, cu toată dezinhibarea ta. Pari într-adevăr deosebit, poate că eşti un băiat de treabă... Şi nu faptul că mă vrei tu este suficient pentru mine, vreau eu să te cunosc, să te simt, să te observ iubindu-mă. Sunt nişte senzații pe care nu ştiu dacă le înțelegi... Ți-am spus, câte nu vreau şi eu!

– Ce rost are acum să îmi spui cum ar fi fost dacă ne-am fi întâlnit altădată, cu altă ocazie, să îmi spui cât de greu mi-ar fi fost şi ce uşor îmi este acum?!... Şi, să ştii şi tu, nu mă iubeşte nici un bătrân. Sincer să fiu, avem, la rândul nostru, eu şi el, o altă înțelegere...

– Ştiu şi asta...

– Ştii acest lucru?! Mă mir.

– Da, am acceptat să devin responsabilă cu creştin-democrația în România...

– Măi, moşul ăla nebun ți-a spus tot!

– Mi-a spus... Numai că trebuie să mai ai răbdare.

– Nu vreauauuu răbdare...

– Puțin timp, până diseară, mai precis... La cinci, nu peste multă vreme, i-am promis unei prietene că ieşim în oraş. Mergem la o cofetărie, poate la un film. Ştii ce filme sunt?

– Îți bați joc de mine...

– Nu, nici vorbă, ți-am promis... Poți veni cu noi.

– Tu crezi că de filme îmi arde mie acum?! Când nu pot stăpâni realitatea! Filme crezi că vreau în aceste momente, când am luat toată viața pe drapel?

– Hai, măi, filosofule, sunt doar câteva ore la mijloc...

– Pe care definitiv le vom pierde... Eu vreau acum alt mijloc... Nu promisiunile tale zâmbărețe, că ne vom apuca apoi de lucru...

– Pe cuvânt. Dacă-ți zic... De ce nu mă crezi?

– Mi se pare un miracol că voi putea să fac dragoste cu tine. De asta nu te cred, în primul rând...

– Un miracol şi e...

– Bine..., hai, vino să te pup! Clara, nu ştiu dacă mi-a fost vreodată vremea atât de plăcută. Poate prin copilărie...

– Depinde când ai început această copilărie...

– Mă refeream la altceva...

O singură încercare ştia că ar mai putea să facă, avea curajul ăsta, cu siguranţă că nu ar fi interpretat-o greşit. Contextul îi permitea, era, de altfel, şi singura lui şansă. După un calcul sumar, ştia că mai era timp până la acea întâlnire de care ea tot îi spunea.

Trebuia să se grăbească însă, pentru că toate trecuseră atât de uşor, într-un ritm al vorbelor, rostite rar, şi al privirilor mult prea dese, ca să nu se vadă până mai departe de ele... Trecuseră de parcă aşa trebuia să se întâmple. Se uita la Clara ca la un lucru al său. Şi poate că fiecare femeie devine femeia ta, atunci când o ai. O privea şi avea acest sentiment încă dinainte... Acum, ar fi putut să se aplece asupra ei, nu îi trebuia decât un gest, o apropiere, un sărut pe cap, apăsat, la rădăcina firului de păr cu miros de castane fierte, şi o coborâre, de-a latul frunţii, în jos, printre sprâncene, pe o pantă a nasului, şi prăbuşirea, în poalele buzelor. Asta era viaţa! O vedea pe Clara aşteptându-l, iar lui îi era teamă de toate lucrurile care aveau să se întâmple. Îi era teamă şi de a nu-i părea ei câtuşi de puţin teatral. Toate gesturile sunt, la început, teatrale. Mai tot timpul se consumă şi se desfăşoară la fel, nu se pot deosebi între ele, doar substanţa lor poate să fie reală. Toţi fac ceea ce ştiu că trebuie făcut... Iar ceilalţi, perechile lor, acceptă spectacolul, mai ales când acesta le provoacă plăcere, confort. Îl joacă simultan, sau pe rând, cât se poate de natural. Iubind, oamenii nu fac altceva decât să ocolească pe alocuri iubirea.

Se gândea cum va putea să îi fie recunoscător acestei femei care i se dăruia, care avea să-i uşureze, măcar pentru o noapte, necazul. Deocamdată, îi ținea chipul între palme şi, cu degetele mari ale mâinilor, îi mângâia sprâncenele, privindu-o mereu:

– Ştii cum am să te iubesc?...

– Am să văd eu, copilule...

Ochii lui s-au închis şi Petreanu i-a aşteptat gura, ca o împăcare cu un destin fatal, ca o bucurie firavă, a primilor paşi înspre moarte, pe care o ştia dureros de dulce, lanțul care îl va lega de lumea aceasta, strâns şi fără nici un fel de speranță.

Era rândul ei să îl privească. Zâmbea, uitându-se cum o aşteaptă... Îi plăcea teribil acest lucru, o încânta nespus dorința cu care o cerea, cu atât mai mult cu cât îl şi credea... Până atunci, îşi simultaneizaseră numai aşteptările. I-a simțit mâna cum începea să o strângă de mijloc, să o ridice încet. Îi simțea peste tricou palmele foarte fierbinți, ezitând. La rândul ei, începea să îl dorească, din ce în ce mai cald, să îşi localizeze în trup această dorință, acolo unde îşi simțea cel mai bine căldura acestuia. Simțea cum se inundă, îşi simțea dorința călătorindu-i pântecul. Şi nu dorea decât să fie cât mai repede atinsă acolo. Mâinile lui țineau ritmul pulsaților ei, ca şi cum s-ar fi priceput să îi dirijeze dorința, alungau orice împotrivire. I-ar mai fi plăcut să se opună, să-şi alunge cât mai departe de suflet probabilitatea de a fi şi acum folosită, chiar de un copil... Dar nu mai existau pentru asta resurse... Petreanu o căuta, strângându-i carnea întruna. Întinsă pe jos, voia să îl lase numai pe el... Cu o mână, el îi mângâia fruntea, cu o alta îi atingea uşor, abia perceptibil, sfârcurile. De la genunchi în jos, abia îşi mai simțea picioarele, ştia că nu s-ar mai fi putut ridica pentru a fugi... Direct pe trup, palmele acestui copil erau incredibil de

fierbinți. A fost aproape fericită când el a îndrăznit să îi ridice tricoul, apoi i-a simțit buzele reci, strângându-o mereu, apăsându-o cu o disperare ciudată. Nu mai voia să deschidă ochii, nu o mai interesa nimic. Ar fi vrut să grăbească totul, să îl strângă, să îl țină în ea, să preia ea inițiativa şi, totuşi, dorea să îl lase... Îl aştepta lipită strâns, înnodată pe el, căutându-i tăria şi apăsând... Dosul mâinii acestui copil îi poposea între picioare, nu înțelegea de ce nu îndrăznea mai mult, de ce nu îşi întorcea odată mâna aia, să fie cu palma înspre ea, înspre căldura şi aşteptarea ei, să îi simtă degetele cum le îndepărtează una de alta. Atunci, aproape ca un reflex necondiționat, l-a strâns, arătându-i locul... Simultan, mâna lui s-a întors... O apăsa, când mai puternic, când abia perceptibil, aproape de rostul unei atingeri întâmplătoare. Apoi, din nou, ca o gură care muşca înfometată... Clara a început ea însăşi, privindu-l, era atât de haios cu părul ciufulit, să îşi desfacă fermoarul de la blugi. Sărutându-o continuu, plimbându-se pe gâtul şi pe umerii ei, îl auzea şoptindu-i încet: îmi este din ce în ce mai greu..., aşa, ajută-mă... Palmele ei s-au ridicat pe umerii lui, apoi s-au dus către ceafă şi au strâns-o ca şi cum ar fi vrut să se asigure de ceva, ca şi cum ar fi încercat să verifice dacă el a înțeles... Ştia că trebuia să îl primească în ea şi nu înțelegea de ce omul acesta întârzia atât de mult. Părea a fi sincer, părea băiat bun... Poate că va fi un bărbat sincer... Să încerce să-l crească! Seara asta era începutul...

Petreanu, rezemat cu spatele de fotoliu, a ridicat-o aducându-şi-o în brațe, mult mai aproape..., la vedere... Acum, cu sânii goi şi liberi, nespus de vulnerabili mulțumirii sale, o vedea a lui! Ochii negri, adânci şi moi, nu mai spuneau nimic. Abia a auzit-o şoptind:

– Hai în pat...

– Ce pat, mă? Ce pat ne mai trebuie?

– Hai în pat...

Ca răspuns, a întins-o jos, pentru a-i fi la îndemână, ca o pradă pentru care vânase, pentru care îşi oprise respirația socială, pentru ratarea căreia avusese emoții, pentru care trebuise să se ascundă în tot felul de ierburi... Ea era mâncarea lui! Deşi vânase în viteză, carnea era foarte dulce şi se smucea lângă dinții lui, într-un tremur uşor, iar el făcea toate eforturile, de care este capabil un om în situații de limită, să nu îi pară direct, să îi aştepte ei gesturile mari şi decisive, să o copieze. Apoi, el să trebuiască doar să îi răspundă... Nu dorea în nici un fel să bruscheze momentul alegerilor ei, o ştia şi pe ea că ar fi trebuit să îl pândească încă... Dar Clara pândea cu totul alte lucruri, încercând să înțeleagă bărbatul, atunci când îl pricepi cel mai bine, bărbatul care îi demonstra acum, încă o dată, utilitatea... Însă, în mâinile lui, nu avea de ce să mai îndure gândurile acestea. Treptat, simțea cum se elibera de tristețe şi de curiozitate. Îi venea să îl prindă odată, decisiv... O dorință supusă unei stânjeneli: cum ar fi considerat el asta? Cu mintea încâlcită a oamenilor inteligenți? Nu era de ajuns cât trebuia să fi ştiut deja din viața ei, deşi copilul acesta nu o întrebase nimic şi ea îl îndrăgise oarecum pentru asta. Să aştepte, doar avea tot timpul! Îl va prinde ea, apoi... Să îl lase, deocamdată, pe el să fie stăpân. Ciudat! – Nu încerca deloc să o dezbrace de blugi, nu îşi strecurase mâinile niciunde... Şmecheru'! – Voia să fie abordat, sau poate că avea nevoie să-şi arate, şi acum, educația, controlul... Să compenseze cerşetoria de mai înainte... Oricum, ea nu mai putea să aştepte jocul lui, indiferent care ar fi fost acesta! Petreanu ăsta avea un fel anume de a-i săruta ceafa, cu nişte buze foarte reci, iar ea avea o sensibilitate de a simți pe gât! Dacă este aşa cum îi spusese bătrânul despre acest băiat, avea să vadă în această noapte, va fi noaptea ei.

„Copilul” începuse să îi strângă şoldurile, aproape dureros, cu o forță pe care nu i-ar fi bănuit-o vreodată. Şi o mângâia continuu, revenind mereu la chip. Îi mângâia şi îi săruta ochii, poate prea uşor pentru un mângâiat, pentru un sărut. Abia o atingea, discordant cu strângerea din mâini. Apoi, întinzându-i brațele, lungindu-o cât se putea, pe un parchet lăcuit, care devenea din ce în ce mai lipsit de prezență, şi-a strecurat piciorul drept între coapsele ei şi o apăsa grijuliu, mişcându-se abia perceptibil, numai deasupra cusăturii blugului. Şi, atunci, a fost prima oară când l-a strâns cu putere, să înțeleagă odată că este de ajuns! Îl dorea imediat gol şi umed, al ei, cucerit, folosit, interior mâncărimii din sângele al cărui glas îi striga, de dinăuntru, în timpane, cu o voce plecată din inimă şi pierdută, măsurat, în toate părțile trupului. Îşi dorea să o atingă acolo, să se strecoare în ea şi l-ar fi îndemnat ea să facă totul, dacă acum nu ar fi fost „pentru prima oară”, sau dacă ar fi fost convinsă că mai are voce... Toată această aşteptare aproape că devenea insuportabilă, apăsătoare, grea. Şi el nu părea a face nimic pentru a o salva de atâta plăcere!... O devora plăcerea neconsumată! Gâtul i se uscase, respirația nu mai era a ei, ci a unui trup care i se înstrăina, plecând dimprejurul sufletului ei spre locuri pe care ea nu le mai simțea decât prin senzația plăcerii, îndepărtate, apropiate brusc, îndepărtate din nou... Oare, dacă i-ar mai spune ceva, o va asculta? Trebuia să o asculte!

– Dezbracă-mă...

– Nu te grăbi... Nu e de ajuns cât ne-am grăbit până acum?... Nu tu ziceai că ne grăbim?

– Dezbracă-mă... Îți place să mă chinuieşti. Vreau să te simt, dezbracă-mă.

– Nici o grijă, te vei dezbrăca şi singură...

– Tu nu mă auzi?! Dezbracă-mă...

Şi, abia atunci, a dezbrăcat-o, i-a tras pantalonii cu o mişcare precisă, de parcă ar fi fost calculată de mult, pusă la cale în cele mai mici amănunte. Acei blugi foarte strânşi s-au dovedit a ieşi atât de uşor…

Mai mult de milă a ascultat-o… Şi pentru a o putea în continuare supune. Petreanu ar fi vrut-o încă ferită de el, apărată de haine, ar fi vrut să o perpelească mai mult, să simtă şi ea cum este... Să înțeleagă toate rugămințile sale de până atunci. Starea lui continuă.

Afara, se înserase uşor. Lumina se strecura greu până la ei, ocolind faldurile perdelelor şi diversele obiecte de prin casă. Înaintea lui, ea era o mulțime albă de bucurie şi dorință! Peste care el urma să treacă, din rotunjime în rotunjime! Sfârcurile mici, ca nişte ținte, îi pironeau ochii. – Două bobițe de zmeură, dăruite de şansă unui urs bătrân, înfometat, nervos, pândit, de după brazi, de moarte. O privea încă o dată, era atât de nouă! O Clara a minunii, singura minune pe care şi-o poate omul produce… Acum, părea atât de mică, aproape o fetiță! Cu dosul mâinii drepte i-a atins, ca din întâmplare, dantela şi a găsit-o foarte udă... Apoi, repetând un gest, pe care acum şi-l îngă-duia cu uşurință, i-a mângâiat cu degetele mari vecinătățile imediate, călătorind peste tot pe unde mâna lui dorea, şi, din nou, i-a trecut peste trup, cu dosul degetelor de la dreapta, cercetându-i, nehotărât, dantela, marginile. Era mulțumit de aşteptarea ei. Curând, va începe să îşi domolească foamea. Acum, îşi pregătea încleştarea degetelor, cu care va prinde şi va ridica la cer bucățile de carne. Abia o auzea:

– Dezbracă-te...

– Da? Deja?

– Nu mai rezist comportamentului tău artistic... Mă enervezi teribil.

– Vezi cum e?! De trei, patru ori mi-ai vorbit de răbdare...

– Taci...

– Răbdare...

– Am să văd eu acum ce poți tu să faci cu puța aia foarte lăudăroasă.

– Cum?!... Țăcănito...

– Las' că văd eu...

– Voi fi numai puță.

– Te vreau ore întregi, să nu te opreşti niciodată…

A fi, pentru el, însemna acum doar a o avea pe această femeie, nu mai era o chestiune de natură conjuncturală. Existența imediată ar fi fost de neconceput fără cunoaşterea Clarei. Trupul său, biologia lui, îi poruncea să iasă din sine. Femeia exista atunci în fața lui, aşteptându-l întinsă, doar pentru a-l ajuta să fugă de moarte, o altfel de alergare, o altfel de spaimă, o altfel de salvare temporară. Această fugă grăbită şi febrilă are în ea teribila plăcere pentru ca omul să vrea, să caute continuu să alerge, mulțumirea să fie compensatorie efortului. Tentația cedării, a unei blazări biologice, trebuie să fie cât mai redusă, pentru ca individul, implicit populația, să poată exista până la încheierea ciclului, a unei meniri care trebuie desfăşurată istoric, social, comunitar.

Dar, în acest mod, care ar mai fi logica interdicțiilor morale şi, la un nivel superior, a celor religioase? Rezultanta explicațiilor unor domni învățați era că omul trebuie să parcurgă, la nivel individual, spațiul de la o existență biologică la una spirituală... Şi atât de uşor este în vorbire acest lucru, pe cât de greu este în practică, în viețuire, în viața asta atât de multifuncțională! Cum să fii spiritualizat, chiar să îți propui aceasta, cu puța făcută băț?! Pe de altă parte, imediatul este dominant depărtării... Femeia opacă şi lipită de tine îl acoperă

cu uşurinţă pe Dumnezeul transparent şi foarte îndepărtat. Dincolo de ea, El nu mai poate să fie văzut. Măcar non-sensul trebuia consumat...

O luptă bruscă le-a omorât şoaptele. Între timp, el se dezbrăcase cumva, Clara nu observase când, dar ce mai conta asta? Ea se zbătea acum pentru a fi a lui, voia să îl prindă pentru prima oară gol, să fie a ei acea goliciune pe care şi-o dorea proptită în toate marginile ei de femeie. Atunci, Clara l-a căutat, l-a întors, acoperindu-l, cum acoperă vremea un mormânt uitat. Şi a fost rândul ei pentru toate...

Împreună, cu simţurile date unul altuia, dar neînstrăinate, au primit o alunecare întreagă, dulceaţă de miere dizolvată în rouă.

Fusese un lucru dovedit, până la urmă, a fi simplu... De asta lui Petreanu îi plăceau atât de mult lucrurile simple, care, dobândite, te fac stăpân pe tot şi pe toate. Chiar mai mult, pe toată aşteptarea... Se gândea, în timp ce prăduia cu totul această cetate: „Femeia – tot un lucru simplu! Deşi nu se înţelege imediat, nici imediat supusă, tot ca mine este, rânduită aceleiaşi finalităţi.” Simţea acum o mare bucurie în inimă, ca o împlinire sufletească, un avut de nepreţuită valoare. Femeia, lipită de el, nu mai era singură, nici independentă, era doar a lui, şi fiecare gest, cât de mic, o coordona. Nu îi mai rămăsese nici o putere din toate câte avusese până atunci asupra lui, până nu cu mult timp înainte, când îi fusese stăpână. Supusă, dependentă de el, trăia acum numai pentru el, pentru alunecarea lui în ea, iar mâinile Clarei îl implorau să înţeleagă acest lucru, se prindeau de el ca de malul unei prăpastii... Strâns, tot mai strâns, să nu cumva să se prăbuşească..., luptându-se până când, vlăguită,

nemaisimțind însăşi prinderea, nici mâinile, să cedeze şi să cadă în gol, într-o plăcere întocmai ca ieşirea în moarte dintr-o durere fizică de neînchipuit, ori dintr-o disperare.

Îi făcea plăcere să creadă că începuse deja să îşi facă o oarecare idee despre o femeie anume după felul în care se dezbracă de cel din urmă obiect vestimentar. Făcea destul de rar acest gest, îi place să aştepte şi să le vădă felul în care o fac ele. Nu acționa atunci, nu el, gestul este unul major, pentru că implică şi alte responsabilități… În cazul Clarei însă, nici măcar nu mai fusese în stare să se gândească la astfel de nimicuri. Marin ar mai fi vrut să îi spună câte ceva, inclusiv să o audă vorbind, dar care mai era rostul? Nu mai era nici un sens, pentru că femeia dezbrăcată nu mai este în măsură să dea replici.

14

El nu o putea lăsa decât în aceeaşi lume în care o şi găsise, în care vorbiseră, în care ea se ştia atât de frumoasă... O simțea că voia să se întoarcă acolo sus, să rămână cu el, cât mai mult, în marginea prăpastiei, unde urcaseră împreună, sprijinindu-se unul de altul...

Dar nici măcar acest lucru nu era posibil de la sine. Pe acel parchet lăcuit, cineva lăsase o limită de netrecut... Nu se putea trece dincolo de maluri... Iar Petreanu juca la nesfârşit această limită. O simțea pe Clara proptindu-se în el, căutându-i din nou, interior, consistența, lovindu-se şi împingându-se în aceasta, fără nici un ritm prestabilit, aproape fără nici o direcție, de pretutindeni. Nu îl mai mângâia, nu se mai ținea de umerii şi de mijlocul lui, nici cu deznădejde, nici cu vreo speranță. Nu voința ei, ci altă putere acum, mult mai neînțelegătoare, de un egoism plăcut şi dureros, o locuia şi o asmuțea continuu înspre trupul celuilalt. Clara se descleştase de Petreanu. Acum avea palmele întinse pe parchet, străine de ea şi încordate, împingând în suprafața lucioasă, încercând să îşi înalțe bazinul şi acea căutătura a lui dincolo de orice limită de carne. Nu mai avea conştiința nici unei părți din trup, cu o singură excepție, o singură zonă, din care o căldură brutală cucerea acum întregul trup, recuperându-l dintr-o inerție şi redându-l simțirii. Moartea se abandona, fiind învinsă încet, iar focul ei se lăsa la fel de greu inundat. Un zvâcnet firav legă de el altele, mai mici şi mai mari, fără nici un ritm, fără nici o oprelişte. Gura Clarei, pe care o săruta ca pe o salvare, deşi era încleştată, avea, împrejurul buzelor, un cerc aproape alb, întrerupt pe alocuri de pete mici şi roşii, făcute, probabil, de dinții lui în alergare. Lui Petreanu i se păru deodată că înăuntrul femeii un gol rotund şi cald îl aşteaptă, un gol cu bolți încordate, întinse la maximum, ca într-

o catedrală de ev mediu, apoi, la un moment dat, se simţi foarte strâns. Deşi înţelegea, abia desluşit, un ritm, strânsoarea acelui loc nu îl slăbea deloc, era din ce în ce mai tare şi parcă mai subţire, cu un contur precis şi plin de forţă. „Acum e de privit femeia! Futu-i femeia mă-sii! Cu toată minunăţia ei, cu tot!” Petreanu se uita la ea, dar nu o putea privi, pentru că ochii îi erau închişi, maxilarul, încleştat. A simţit-o, dintr-o dată, înălţându-se scurt, scâncind şi gemând, încercând să fugă de sub el, să se tragă puţin înapoi. Dar mâinile lui au prins-o de mijloc şi au ţinut-o strâns, lipită şi fără nici un fel de şansă pentru despărţire, împingându-se chiar, cât putea de mult, în trupul ei de ambră, măsurându-i continuu strânsoarea, poposind în ea ca într-o umbră a lui. Îi mângâia cu recunoştinţă obrazul, citindu-i cu degetele plăcerea, împăcarea, cedarea. Fusese a lui. Speranţele astea pot avea un rost...

Când ea a deschis ochii, el şi-a lipit obrazul de obrazul ei şi au stat aşa un timp, neprecizat şi neştiut de nimeni, până când li s-au întors cuvintele din nu ştiu ce călătorii şi au putut vorbi din nou unul cu altul, reuşind să se regăsească unul cu altul încet, cu ajutorul acestora. Mâna Clarei s-a ridicat peste măsuţa din sticlă şi căuta un pahar. L-a luat pe al lui, paharul ei fusese golit mai de mult. L-a băut cu ochii plecaţi, însoţind lichidul spre buzele pe care le simţea încă pierdute de trup. S-a întors înspre el şi, sprijinindu-se pe o parte, îl privea cu insis-tenţă. Apoi s-a lăsat sărutată şi ea a ţinut să îi arate unul dintre cele mai pline şi mai dulci săruturi câte vor fi fost vreodată, nu din acelea grăbite, scormonitoare în plăcerile cărnii, ci unul dulce şi rotund, întins ca un ocean boltit, în care nu se poate percepe şi nici ascunde nici un fel de val.

În tot acest timp, el se gândea la ce se întâmplase, la toate senzaţiile pe care această femeie le crease în el, la cât de plăcută îi era mişcarea, la cât de plină îi era unduirea. Şi

prinderea aceea, de neasemuit, fără posibilitatea de a fi vreodată mărginită în cuvinte... Intuiția nu îl înşelase! În Clara exista acea taină a femeii, forța ei milenară, confundată mereu cu misterul... Şi parcă pentru a nu pierde un ceva dobândit, care îți ridică viața la un stadiu de percepție nouă, dorită şi fără posibilitatea de a fi banalizată. Ştia că o voia din nou, a început atunci să o caute cu mâna. Cu cealaltă îi mângâia chipul şi gâtul. Pe porțiuni, pulpele şi coapsele îi erau calde încă. Până atunci, nici nu îşi dăduse seama cât de fină era pielea Clarei. Şi cât de întinsă! Fină ca petalele unui trandafir care abia se deschide luminii. Din acela aromat, din care făceau ai lui sau tanti Didina Solga, în copilărie, dulceața...

– Te vreau din nou.

– Nu se poate, trebuie să merg cu Simona la film, i-am promis, aşteaptă să o sun. Nici nu mai pot, am nevoie de pauză.

– Măcar o singură dată, vreau să termin şi eu, apoi te duci la film.

– Cum, tu n-ai terminat?

– Ba da, numai că te vreau măcar singură o dată, nu mai mult decât tot ce am primit până acum...

– Diseară, îți promit că te voi stoarce, când venim din oraş.

– Măi, dar ce urât vorbeşti! Şi destul de înfricoşător... Până atunci, mai dă-mi-te o dată! Oricum, nu ai cum „să mă storci”.

– Las' că vezi tu...

– N-ai cum... O dată liniştit, te iubesc şi trei zile!

– Las' că vedem noi.

– Bine, dar mai dă-mi-te o dată acum!

– Nu e timp...

– Mă, dar, de fapt, tu ce crezi, am eu vreme să stau la negocieri cu tine?! Cum poți tu să negociezi, în fața mea, în păsărica goală?! Nu-ți dai seama de nonsens? Hai, gata! Te mai

vreau măcar o dată, aşa fleşcăită cum eşti. Gata cu vorba, sus pe căluţ!

– Marin...

– Şşşşt...

– Uite cum facem! Stăm un pic îmbrăţişaţi, apoi eu o sun pe Simona şi mergem în oraş, poţi veni cu noi, chiar vreau asta.

– Bun, nici doar ca mine, nici doar ca tine: stăm îmbrăţişaţi şi te mai iubesc o dată...

– Hai, măi, dar neînţelegător mai eşti!

Petreanu i-a întins mâinile dincolo de marginea blănii de oaie, care, sub ei, se plimbase pe suprafaţa parchetului. Apoi a dorit să se ocupe de sâni, pe care îi ştia de mai de mult timp fiind cam neglijaţi.

– Nici nu mă interesează dacă mai simţi sau nu ceva... Ce? Să ţin cont numai de tine?

– Măi, afemeiatule, măcar vino în pat!

– Care pat, mă? De care pat tot spui mereu?

– Dincolo, în cealaltă cameră.

– Mă primeşti, deja, în patul tău?

– Taci odată!

– Vezi ce bine e acu'? Cât suntem de familiari! Parcă ne-am cunoaşte de ani... Vezi? Altă treabă! Dacă nu asculţi de la început...

Clara s-a uitat la Petreanu, a râs, provocată de zâmbetul lui, apoi şi-a clătinat chipul de fetiţă supusă.

A ridicat-o grăbit, lângă el, în picioare, i-a netezit fruntea, i-a dat părul într-o parte, i-a mângâiat buzele şi s-a lăsat condus. Până în dormitor, avea încă timp să o privească peste umăr. Aşa, goală, părea cu mult mai mică şi mai subţirică. Îşi aducea aminte cum putuse să îl strângă... Şi asta era tot ce îl interesa atunci. Lumea toată rămăsese undeva departe, minoră, dominată de acest fragment al ei, femeia.

„Dincolo”, pe un pat larg, masiv, dar destul de moale, în contrast cu aspectul său general, de lucru foarte solid, şi-a potrivit patima în mai toate felurile şi abia acum a avut ceva timp să o atingă pe Clara, mult mai precis şi mai calm, iar când i-a pătruns aşteptarea, numai atât i-a spus, şoptit, printre alte lucruri care se spun în astfel de situații:

– Nu ți-am zis că te doresc? Tu crezi că mă alint? Altădată să crezi şi să-mi răspunzi imediat.

– Mi-ai zis, măi, mi-ai zis...

Lui Petreanu îi plăcea să fie crezut, dar nici nu admitea să mintă, sau să se joace cu lucrurile serioase... Din capul locului, trebuia să se cunoască asta. Era un punct de plecare, pe care nu dorea să şi-l piardă, o eventuală primă impresie care îi era tot timpul favorabilă, dorind să o puncteze, să nu cumva să se renunțe la ea pe parcurs. Şi asta avea să rămână vocația sa, precisă şi clară, de care era sigur.

S-au iubit împăcați, fără dorințe violente, cuminte, neuitând nici unul de prezența celuilalt, cunoscându-se, dăruiți şi atenți, acoperiți uneori de cearşafuri moi, care ofereau cu umbra lor discretă o întreagă intimitate. Din timp în timp, el îşi lipea obrazul de ea: nu simțea şi nu auzea nimic... Deşi nu era singur, ştia că singurătatea era lângă ei, că ea începe, se desfăşoară pervers, din marginea unitelor trupuri, încolo, până la marginea lumii cu totul. Se desfăşoară anonim, dar nu atât de secret, încât omul să nu poată afla, la un moment dat, acest lucru...

Înspre noaptea care se lăsase în această casă, alungată din stradă, de luminile oraşului şi de voci stridente, chemări ale unor străini, fără legătură cu ei, Petreanu întorcea un zâmbet şi un înțeles superioare.

Acum, chiar că avea chef să meargă la film, să vorbească sau să tacă, să o asculte pe Clara, mai precis. S-o țină lângă el şi

s-o audă vorbindu-i... Să o prindă strâns de mână, s-o lipească de el, ca pe o femeie a lui... Părea să îi convină acest început şi dorea, în primul rând, să-i comunice Clarei victoria asupra ei... Apoi, o să îi atingă totul cu mâinile, fără să conceapă vreo împotrivire. Îi va iubi tactil fiecare părticică din ea, fiecare linie, fiecare curbură care se înalță, cerând ajutorul iubirii. Şi apoi, ajunşi acasă, o va lua din nou la finisat! Pentru toate îi era acum de ajuns numai timpul. Ce eliberare! Iar timp era destul.

15

Era deja seară, nu ştia cât ar fi putut să fie ora, Clara era încă la duş. Atât de mult şi-ar fi dorit să ştie gândurile ei de atunci! Se temea puțin să nu rămână singur, să nu îi fi scăpat acea femeie, din nou, în lumea ei. Petreanu aştepta, tolănit sub cearşaf, şi mulțumit de sine, ca un leu care îşi aşteaptă la umbră turma de leoaice să îi aducă mâncarea.

Mai înainte, o văzuse pe Clara aprinzând o veioză, de undeva de la capul patului, atunci când ea se ridicase, căutând un prosop cu care să se înfelească. Apoi, plecând, o stinsese la loc. A căutat întrerupătorul, avea chef să privească acel dormitor. Şi din curiozitate, şi pentru a găsi nişte semne pe care să le interpreteze, absolut nevinovat. Ceva care să spună despre ea. Voia să o cunoască... Este un sentiment, probabil masculin, al începuturilor consumate. Acum, femeie era o simplitate, aşezată între bărbat şi lume, care deține în sine sentimentul că poate fi parcursă. Curiozitatea de-a a afla ceea ce abia ai obținut...

Galeria părea a fi făcută dintr-o singură bucată de lemn, sculptat cu motive florale şi apoi lăcuit. Cădeau până la parchet două rânduri de perdele, în falduri neobişnuite, desenând un fel de arcade. In fereastră, multe flori, dar, la fel ca la acelea pe care le văzuse pe scări, nici uneia nu îi cunoştea numele. Un perete şi un altul doar pe jumătate erau acoperiți de cărți, aşezate pe rafturi înalte, de culoarea draperiei, galben-maroniu, până aproape de tavan. Un şifonier foarte mare, care şi el părea a fi din lemn masiv. Posibil să fi fost din acelaşi set cu patul în

care muncise, căutându-i lumii sensul. O măsuță pentru telefon, înaltă şi ingenios construită, pe un schelet metalic. Acesta se deschidea în cinci brațe, sugerând o mână care susținea, ca un suport, o sticlă ovală, pictată, un fel de vitraliu. Trei tablouri de mărimi diferite păreau a fi fost pictate în ulei: un lan cu multe flori, predominând macul, un sat înzăpezit, văzut de undeva, de pe un deal, într-un fel de înserare geroasă, învăluit în fumurile coşurilor, unele albe, altele mai închise, şi al treilea tablou, mai mare, înrămat, reprezenta doar silueta unor munți, înnoptați, aproape violeți. Din spatele lor, negrul tabloului se îndulcea cu o lumină vagă, la limita conturului, probabil să fi fost a unei luni sugerate. Pe lângă acestea, tot felul de lucruşoare, haine şi obiecte lăsate laolaltă, aşteptând parcă să intre în ordinea lucrurilor mari din acea cameră.

Uşa de la baie s-a deschis uşor, o auzea şi pe Clara venind la fel de încet, târându-şi abia sesizabil papucii.

– Măi, afemeiatule, ți-e frică pe întuneric? Ai aprins lumina...

– Da, mi-e frică de mor, de cum ai plecat a început să mă furnice frica... Şi, te rog să fii atentă la ceea ce spui, nu sunt afemeiat!

O privea râzând, se întorsese îmbrăcată într-un capot albastru, cu o glugă largă, care cădea pe umeri. O mână o ținea în buzunar, cu un aer copilăresc, poznaş, alta era lăsată, inert, pe lângă şold.

– Numai când te ştiu abia întoarsă de la duş îmi vine să te mai iau o dată... Dar asta nu prea are de a face întru totul cu tine. Serios, imaginea şi chiar gândul la o femeie care tocmai a făcut baie mă răscolesc brusc. Dacă femeia aia mai este şi pe lângă mine, aşa de bine întocmită cum eşti tu, îi propun pe loc colaborarea, fără psihologii pregătitoare...

– Gata, lasă vrăjeala, s-a terminat păpica! Îi dau telefon Simonei, nici nu ştiu dacă mai este vreme pentru film... O să se supere pe mine.

– Evident că e deja târziu, eu zic să o laşi baltă pe Simona asta a ta! Mâine, oricum, este duminică, puteți vedea oricâte filme vreți... Oricum, ultimul film este la ora şapte, s-a dus demult, dar nu ți-am mai spus eu ca să nu-ți fac inima rea.

– Nu zău, mititelul...

– Vă închiriez eu casete, am văzut că ai video...

– Băi, puşlama ce eşti, fuga la baie! Între timp, o sun şi poți veni cu noi. Nu stăm mult, mi-ar plăcea să o cunoşti, e o fată bună.

– Nu vin nicăieri cu voi, nu vreau să alimentez curiozități. Nici măcar n-o cunosc...

– Dar ce, tu eşti genul căruia, pentru a comunica, îi trebuie multă cunoaştere?

– Bineînțeles... În plus, sunt şi cam timid.

– Nu zău?! Te-ai schimbat, aşa, dintr-o dată? Şi zici că nici curiozități nu vrei să alimentezi...

– Nu... Lasă, despre ce a fost între noi, poți considera că m-am dăruit. Şi nici la baie nu mă duc, nu vreau să scap atât de rapid de iubirea asta a ta... Nu vezi, aici, pe cearşaf, cât ai putut să plângi?

– Măi, jigodie... Fuga la baie, trebuie să plecăm cât mai repede. Simonei îi ia maxim două zeci de minute până să ne întâlnim, aşteaptă de mult telefonul, probabil e şi îmbrăcată.

– În regulă, dar mie nu îmi vine tocmai bine să merg cu voi, parcă aş fi la studiu. I-ai spus vreodată de mine?

– Da, ştie inclusiv că astăzi urma să ne întâlnim. În schimb, nu ştie, nici nu şi-ar putea imagina, ce s-a întâmplat, ar zice că sunt nebună, ştia numai de simpla întâlnire de astăzi, care, până la urmă, nu a mai fost atât de simplă.

– Ei, da... Ba cu atât mai mult a fost simplă. Complici tu de aiurea discuția.

– Nu şi-ar putea închipui...

– Şi dacă îmi vine să te pup la film? Ori să umblu pe sub masă în cofetărie? Nu m-aş putea abține nici măcar în fața ei de a te cotrobăi puțin. Simona nu şi-ar explica asta decât într-un singur fel... Vrei să o derutezi în ceea ce te priveşte? Aşa că eu spun că ar fi mai bine să te protejez, să nu creadă cumva că m-ai păcălit.

– Măi, figuro, nu fii... Eu zic să mergi, vedem noi unde rămânem, nu e nici un fel de problemă, e prietena mea cea mai bună, o fată foarte de treabă. Nu îți face nimic, îi spun că eşti al meu... Şi ce vrei să spui? Cum adică ar fi derutată în ceea ce mă priveşte?! Vezi că mă supăr! Serios, îi zic că eşti deja cu mine. Sunt sigură că o să te placă şi ea. Dar, să nu fie dubii, îi zic că eşti deja adjudecat...

– Sunt?

– ...

– Hai să te pup! Bine, sun-o, eu ies în cel mult zece-cincisprezece minute. Dă-mi un prosop! Măcar arată şi mie o poză de-a Simonei, să văd la ce se pricepe...

– Nu spune că ți-ar plăcea ideea...

– În cazul de față, eu zic că nu, dar, aşa, în general vorbind...

– Măi, uite la el! Ți-ai dori asta?!

– Eu ştiu că, moral vorbind, este o mizerie... Mai ales pentru că nici nu prea poți acorda fiecăreia suficientă atenție... Dar aici sunt mai multe aspecte care ar trebui să fie luate în discuție...

– Serios, măi? O întreb?

– Nu..., nici vorbă, am zis şi eu aşa... Să avem ce discuta.

– Dar chiar nu ți-ar conveni?

– Mă, de convenit, mi-ar conveni, o dată pus în această situație..., dar să vreau eu aşa ceva acum, ca pe un proiect al meu, asta nu. Pe cuvânt, serios vorbind, îmi eşti de ajuns...

– Nu pari prea convins, ai o disponibilitate mult prea mare în glumițele astea ale tale...

– Da, măi, ar fi o mizerie, o imoralitate, ceva de nedescris... Văd că tot insişti. Ca să simplificăm situația, arată-mi o poză şi îți zic imediat... Dacă ai una de la mare, este perfect... Multe miss-uri cad la proba costumului de baie. Sunt nişte diferențe!... Iar dacă prietena asta a ta este atât de frumoasă, încât atracția ei să bată întreaga mizerie şi imoralitate la un loc, acelea pe care le avem în vedere amândoi, la asta adăugându-se faptul că vă înțelegeți şi atât de bine, eu aş fi dispus la negocieri, v-aş da voie să mă evaluați... Nu mai mult decât vă şi pricepeți. Ar fi corect să vă impuneți nişte limite, să operați doar în anumite registre.

– Hai, gata! Fugi la duş, arătareo!

– Mă duc acum, tare de grăbeşti...

– Da, măi, da...

– Am prosop acolo?

– Ți l-am lăsat deja pe cadă, e unul albastru, îl poți considera ca fiind al tău.

– Am deja un prosop al meu la tine?

– Măi! Vezi că le iei! Numai prostii vorbeşti...

Foarte bine dispus, s-a ridicat din pat, trăgând după el cearşaful, înconjurându-se cu el, ferindu-se de ochii Clarei...

– Băi, puță, acum ți-o fi ruşine...

– Bineînțeles... Una-i una, alta-i alta!

– Ție, ruşine?! Eşti tu ruşinos?

– Da, chiar foarte ruşinos...

– Şi cum nu se vede asta deloc? Nici nu mi-am dat seama de acest lucru. De câteva ori ai fost neaşteptat de îndrăzneț, chiar foarte dezinvolt... M-ai surprins uneori.

– Lasă..., sunt lucruri diferite, una este acum, alta e în uzul funcțiunii. Problemele diferă...

– Da? Diferă problemele? La duş că iei bătaie!

– De ce n-ai zis aşa de la început? Îți place să loveşti? M-aş fi văicărit de durere dacă îmi spuneai mai înainte.

– La duş că te bat, pramatie ce eşti! E târziu, înțelege că mă aşteaptă Simona!

În baie, se gândise că ar fi fost mult mai bine să meargă acasă, nu avea chef să facă impresie cuiva, ori să converseze fără nici un rost. Ar putea chiar să se odihnească un timp, măcar două-trei ore, apoi se va întoarce în lumea acestei femei...

O va ține în brațe, vor discuta tot felul de lucruri, de probleme ale vieții, cum e lumea... În plus, îi era o foame cumplită, nu ştia ce ar mai fi putut găsi prin frigider, nici dacă mama lui se întorsese acasă de la serviciu, adică dacă ar fi existat vreo posibilitate să găsească mâncare gătită. Ar fi bine să intre într-un magazin şi să îşi cumpere ceva. Îl preocupa asta, de vreme ce Clara îi promisese, atât de precis, răzbunarea, înțelesul, revanşa. Pe de altă parte, trebuia oricum să ajungă acasă, pentru „a se învoi”. Probabil, va spune că merge până la Sadu, în discotecă „La Gruia” sau la ziua cuiva, aici, în oraş. Obiectivul minciunii depăşea de astă dată cu mult orice intenție de cenzură... Îşi dorea prea mult să mai stea cu această fată, să o țină în brațe, să şi-o rezeme de el, să îi umble prin păr, să o întrebe atâtea lucruri care îl nemulțumeau...

Se despărțeau în stradă. Bineînțeles, după ce, pe scări, îi făcuse câteva năzbâtii. Clara îşi continua drumul, pe Victoriei în jos, înspre Abator. Simona stătea în zona „Aleea Plopilor”. Se înțeleseseră la telefon, cât timp el fusese la duş, să se ducă să o ia de acasă.

– Clara, cred că a fost una dintre cele mai frumoase zile ale mele şi aş putea să fiu chiar şi mai precis, de nu mi s-ar părea puțin prețios, căutat. Nu ştiu ce să spun... Am să te țin minte, cel puțin.

– Şi încă ziua nu s-a terminat... Văd că nu vrei să mergi cu noi prin oraş. Înțeleg, trebuie să ajungi şi pe-acasă, ca nu cumva să se îngrijoreze mămica... Doar eşti un copilaş.

– Exact asta este. Spune, cum facem? Vorbim la telefon?

– Te sun eu din oraş, de la un telefon cu fise.

– Să insişti!... Să nu te jenezi! Să nu crezi că ai fost doar folosită...

– Nu va fi nevoie, vei sări ca ars la fiecare apel.

Apoi, punându-i degetul pe buze, a văzut-o cum îl privea: adânc şi moale, insistent, vizionar. S-a apropiat de buzele lui şi i-a şoptit atât, fără să îşi plece ochii din bucuria ochilor lui:

– Diseară, mă vei lăsa numai pe mine. Altfel, vom fi cuminți şi nu îți voi mai da nimic. Vreau ca eu să decid totul.

– Da, măi, da..., numai că tot ceea ce vei decide tu, vei decide tot în puța mea.

– Să-ți fie ruşine! Măi, tu eşti un mic golan... Nu ți se potriveşte cu vârsta.

– Ce ruşine, mă? Nici vorbă! Este pâlnia prin care torn şi adăpostesc în tine cunoaştere, impresii, iubire...

– Du-te, măi... Poate vrei să mă supăr. Să nu consideri că acum, gata, poți să faci tot ceea ce vrei cu mine, să îmi spui orice...

– Serios?...

– Lasă, ai să vezi tu! Nu o să mă grăbesc deloc, o să răzbun de zece ori tot ce mi-ai făcut, tot timpul cât a trebuit să te aştept. Am crezut că o să mor... Nici nu îți păsa de mine... Îmi venea să te bat.

– Nu aveai cum să mori, te monitorizam atent, conectat cu totul la semnele tale vitale...

– Cu tine, niciodată nu poate vorbi omul serios...

– Cel puțin, ți-ai dat seama când te-am resuscitat? Erai conştientă? Că mie mi s-a părut că, din când în când, te mai pierdeam...

– Ai să vezi tu...

Drumul spre casă era ca o alee cu margini sorbite de lumină, un drum celest, peste care trecea mai fericit şi mai sigur ca timpul. „Interesantă chestia asta că trebuie să faci dovada că o vrei chiar pe ea! Să vadă că insişti, că are preț, că reprezintă ceva pentru tine, o miză, cel puțin. Cu siguranță că viața mea este cu mult mai frumoasă decât a tuturor acestor oameni, ar trebui să fiu fericit pentru sănătatea pe care o am, pentru minte, pentru trupul destul de frumos şi pentru toate bucuriile pe care le am şi pe care le voi avea de aici înainte. M-a acceptat din prima o femeie ca asta, o minunăție de fată! Ce îmi trebuie mai mult decât atât? Ce dacă e prostituată? Şi, în fond, față de mine, n-a fost prostituată, nu mi-a cerut bani, adică mi-a cedat de pe poziția unei femei normale. Sunt convins că, şi cu bani şi fără bani, criteriile ei sunt cu mult mai exigente decât ale unei femei obişnuite... Poate fi sexualitatea mai frumoasă decât ceea ce s-a întâmplat astăzi? Mai plină de putere, mai împlinitoare? Bă, uite aşa simți că eşti om! Cât de mult îmi place femeia! Ea este răspunsul tuturor întrebărilor mele. Nici nu voi avea nevoie de alte metafizici. Le voi iubi toată viața, până când voi vedea că pot să plece de lângă mine cu mersul schimbat... Şi va fi ea una, al cărei mers o să îmi pla-că să-l privesc şi atunci mi-o voi însuşi ca fiind din totdeauna a mea. Dar până în acele vremuri, voi scrie poeme şi voi iubi femeile care mă vor duce la ea! Atât

de frumoşi sunt ochii lor după ce sunt iubite, ochii de femeie nu mă vor înşela niciodată!”

Îi venea să alerge, se simțea ca şi când participase la facerea lumii, constatând, mulțumit, că lucrul era bine întocmit...

Cerşetorii plecaseră, se retrăseseră şi ei la casele lor. Acum, era singur... Îi căuta, din mers, în umbrele străzii: nu erau nici pe treptele magazinului Parângu, nu erau nici vizavi, în fața bisericii. Ar fi vrut să împărtăşească unui om, oricui, ceva din bucuria lui şi găsea că nişte bani dăruiți unui cerşetor ar fi fost cel mai potrivit gest, în toată această situație... Dar semenii lui îl lăsaseră singur.

Era plin de emoție şi nu avea cui să o dea, nici nu avea unde să o păstreze, decât s-o presare peste aceste străzi şi peste aceşti oameni care nu vor şti niciodată nimic despre emoțiile şi bucuriile lui.

Luna se vedea venind spre oraş, de undeva, dinspre Pasarelă, ca un ban de aur, rostogolit înspre oameni de o mână ascunsă. Cerul părea accesibil, „desigur că e accesibil, de vreme ce este accesibil cu privirea!”

Ajuns acasă, cu o plasă plină de mâncare, ca pentru două zile, îi era greu să îi spună mamei că avea să plece la Sadu... Ştia şi el că nu îl credea aproape niciodată, atunci când nu îi spunea adevărul, că îşi dădea seama când era mințită, dar, din bun-simț, nu continua cu întrebări. În plus, acest bun simț al mamei o făcea să se ruşineze ea însăşi în fața unor astfel de minciuni, se prefăcea că îl crede şi nu îi mai zicea nimic. Petreanu nu se simțea în largul său în astfel de momente, dar miza de acum nu putea fi comparată cu nimic de până atunci. Numai când îşi aducea aminte... Ar fi fost în stare să spună

orice. Îşi amintea atât de viu întreaga alunecare, dulce şi rotundă, împlinită în singurătatea ei intimă!

Îşi propusese să mănânce consistent, să aibă de unde să cedeze viață în locul acela fierbinte, neînchipuit în limitele lui, să o poată convinge pe Clara de tot ce îi spusese, atuul său cu care va străbate lumea şi sensurile ei, pe care şi-l dorea oricând verificat.

Fireşte că nu a reuşit să mănânce tot ceea ce cumpărase de prin magazinele ieşite în cale. Acum, ar fi vrut să aibă ceva de făcut, pentru a ajuta timpul să treacă mai repede. Abia aştepta să o vadă, să vorbească şi apoi să o mângâie. Îl tentau ultimele ei cuvinte, hoața!: „Diseară, mă vei lăsa numai pe mine!”. Păreau a fi o promisiune. Se imagina, deja, întins, iubit, stăpân. Câte nu fac bărbații pentru a putea să aducă în realitate tot ceea ce ei îşi imaginează! Atât de fericite îi păruseră aceste cuvinte, încât nu le putuse răspunde nimic, în nici un registru. Trebuia doar să aştepte. Sau să citească ceva... Într-adevăr, aşa era, cum spusese Clara, aştepta acest telefon al ei cu o nerăbdare dificil de imaginat, cu o greutate în suflet. „Cum de fusese ea atât de sigură de asta? Dar, în fond, de ce să nu fie? Trebuie să îşi cunoască bine darul, oferta, şi, în plus, a avut destulă vreme să mă cunoască şi pe mine. E o previziune uşor de făcut, o simplă deducție... Nu îi rămăsese nici o nelămurire.”

Telefonul suna relativ des, la toate răspundea Mariana, mama sa. Considera că este mai bine aşa, să nu se ducă el la fiecare țârâit, să nu pară că ar aştepta el un apel anume, care ar fi putut să fie destul de uşor de repartizat absenței lui de acasă, o întreagă noapte care urma să vină, care aproape venise.

Însă, în ceea ce o privea pe Clara, telefonul ei, într-adevăr, aşa se petreceau lucrurile, fiecare apel era întâmpinat cu senzația că în camerele inimii lui Petreanu se insinua un abur de panică. Într-un sfârşit, după ce încercase să citească, fără succes, din vreo două, trei cărți, abandonate pe rând, după

ştirile de la televizor şi după minciuna cu discoteca din Sadu, la care, chipurile, urma să meargă împreună cu Horaţiu, cu maşina, o minciună care ar fi putut să fie crezută, pentru că mai fusese şi altă dată tot cu el, după un duş, după aranjarea hainelor, după cerutul banilor de cheltuială, a venit şi rândul telefonului pe care îl aştepta. Şi-a auzit mama spunând: „Da, imediat, Marin, la telefon!” – o izbăvire pe care şi-o merita... Poate că pentru toate aşteptările există un sens, fie sau nu împlinite...

De nenumărate ori, lucrurile mici, părând ridicole la prima vedere, mai ales când aparţin altora, sunt mai importante decât oricare gest sau înţeles aparţinând unui timp, altul decât cel prezent, verificat şi autentificat ca fiind important. Momentul, pe care îl trăieşti, valorizează diferit şi particular o aşteptare, un gest, care în aparenţă nu pare a fi important. Prezentul însă, momentul în care exişti, face ca multe reprezentări să devină decisive, pentru ceea ce simţi ori pentru ceea ce faci. Şi pentru ceea ce crezi...

Clara i-a spus că poate veni să o ia de la cofetăria de lângă magazinul Adam şi Eva, că este acolo împreună cu Simona, că abia au ajuns şi că îl aşteaptă să meargă împreună acasă, „după ce ne mai plimbăm un pic prin oraş”. Lui Petreanu îi era greu să vorbească, mama era în bucătărie, doar la câţiva paşi de el, ar fi auzit totul fără nici un efort. A întrebat-o doar atât, aproape şoptit, destul de incomodat de prezenţa ei. Nu dorea ca mama lui să îşi dea seama că este minţită. Nu cred că îţi vine greu să înţelegi, dragă cititorule, acest sentiment:

– De ce vrei tu neapărat să mă cunoască Simona?

– Aşa vreau eu, tu ai vrut lucruri mult mai importante...

Argument decisiv, Petreanu a rostit un „bine!”, nu foarte convins, dar amuzat şi dezarmat de comparaţia ei, apoi i-a promis că va coborî în cel mult douăzeci de minute. – Blocul în

care el locuia era foarte aproape de acea cofetărie. Oricum ar fi fost, oraşele de provincie sunt mici, cu atât mai mici cu cât şi oamenii sunt mai tineri...

La ieşirea din apartament, Mariana l-a întrebat zâmbind:

– Mergeți la Sadu, împreună cu fata asta? Cine este ea?

– Da, cu ea şi cu încă una, sunt cunoştințe din liceu ale lui Horațiu..., i-a răspuns, adăugând un zâmbet complice.

– Da, bine... Sunt convinsă. Când vii?

– Mâine, pe zi. Văd eu...

– Până atunci ține discoteca?

– Mergem apoi la Horațiu. Dar ce tot mă întrebi atâta? Eşti cam indiscretă, mai citeşte şi tu ultimele teorii despre relația părinți-copii. Pa, salut!

– Vezi să nu vă bateți pe acolo!

– Unde, mă, la Sadu?! Cine se ia de mine acolo? Nu ştii că mă cunoaşte toată lumea? Şi să vreau eu nu aş avea cu cine, sunt numai colegi de-ai mei, de şcoală generală. Şi pentru ce să ne batem?

– Pentru fete...

– Ei, da, pentru fete... Ce să-ți spun... În plus, noi ne ducem cu fete de acasă, nu căutăm acolo.

– Nu ştiu, eu îți spun... Să nu vii cu ochii scoşi acasă!

– Bine, pa! Să nu lăsați cheia în uşă! Să pot deschide când ajung, în cazul în care vin la noapte. Să îl atenționezi de asta şi pe Victor. Să nu uite!

– Pa, drum bun! Să nu te întorci dimineață!

– O să ajung când ți-am zis.

– Tu nu ai niciodată teme de făcut?

– Sunt toate făcute în cap, n-are nici un rost să consum degeaba hârtia.

– Bine, o să vezi tu cât de grea este viața dacă nu vei lua la facultate.

– Cum să nu iau? Cine să ia în locul meu? Arată-mi-l tu pe ăla şi eu mă duc încă de pe-acuma să-l bat.

Întâlnirea cu ele n-a însemnat nimic, Simona era o fată normală, nici frumoasă, nici urâtă, în unele momente ar fi putut să fie atrăgătoare, poate un pic prea plinuță, cinci-şase kilograme în plus. Păr drept, închis la culoare, dar mai deschis decât al Clarei. Fața prelungă, ochi căprui, sprâncene groase, un nas oarecum subțire, gura potrivită, pometți puțin proe-minenți, ten deschis. Părea să aibă în jur de 25 de ani. Ar fi putut să fie, aşa cum spusese prietena ei, o fată bună, dar Marin Petreanu, de data asta, nu mai avusese timp şi nici interes să îşi dea seama de aceste lucruri... „Fata bună" nu mai putea să aibă o altă reprezentare, alta decât aceea în care se desfăşura Clara acum şi pe care el o cunoştea într-un mod confortabil.

De nenumărate ori, observase că femeile frumoase se împrietenesc foarte uşor cu unele nu atât de norocoase precum au fost ele. Chiar şi în liceu văzuse această disponibilitate la colegele sale. Şi la cele de la Liceul Gheorghe Magheru, şi la cele de acum, de la Spiru Haret. Amândouă, şi urâta, şi frumoasa, acceptă mai uşor prezența celeilalte, dar fiecare din considerente diferite... Una pentru că nu o indispune concurența, alta, din admirație şi dintr-un tip de melancolie, înțeleasă ca o fatalitate cu care trebuie să te împaci. Ba, mai mult, pe care trebuie să o accepți lângă tine. Acceptarea prieteniei unei colege frumoase, pentru că numai despre o acceptare poate să fie vorba, este un exercițiu al dominării durerii, prin apropierea de sursa acelei dureri, dar şi o ameliorare a unui amor propriu, acela că tu eşti capabilă de a trece peste acest complex, peste această realitate crudă. Femeia este în primul rând frumusețe. Chiar dacă undeva este o eroare, ea însemnând şi multe alte lucruri, cel puțin aceasta este per-

cepția şi stimulul ei vital. Toate celelalte atribute ale femei devin colaterale, dându-li-se o utilitate numai în acest angrenaj social. Feminitatea înseamnă, dominant, frumusețe, provocare. Până la alte aspecte ale respectivei feminități, mai este cale lungă... Şi una a întoarcerii, în nici un caz una a plecării! Aproape de neparcurs acest drum fără consumul frumuseții despre care vorbim. Toate femeiele şi-ar da, ireversibil, din restul darurilor pe care le au, pentru puțină frumusețe în plus.

După ce au plecat din cofetăria Modern, au intrat prin magazinele de pe Victoriei, apoi au mers la altele, vizavi de Liceul Tudor Vladimirescu. Le-a aşteptat să probeze bluze, pantaloni, şi, în final, în drum spre casa Clarei, au intrat într-o alimentară. O cutie de bomboane de ciocolată, alte dulciuri, ceva mâncare semipreparată, o înghețată la cutie, alte nimicuri şi o sticlă de vin. Simona s-a despărțit de ei în intersecția de la magazinul Parângu, luându-şi rămas bun, deschizând portiera unui taxi. Asta a fost tot, nici nu a mai întâlnit-o de atunci vreodată, nici n-a mai auzit nimic despre ea..

– Ți-a plăcut prietena mea?

– Da... Linişte ei, mai ales... Detaşarea.

– Cum? Ce linişte?

– Cumințenia...

– Nu înțeleg ce vrei să zici.

– Nu vreau să zic nimic altceva, cu excepția a ceea ce auzi... Este cam nevinovată.

– Da, dar nu înțeleg.

– Lasă, nu are nici o importanță... Vrei să mergem direct la tine?

– Păi, unde să mai mergem?

– Hai să mai stăm prin oraş! Să ne plimbăm, să vorbim, să luăm o pizza. Hai să dau o pizza!

– Unde?

– În fața hotelului.

– Bine, hai! Dar ce îți veni? Eram absolut convinsă că vrei să ajungem acasă, te-am mai şi ținut cu noi prin toate magazinele... Nu-i aşa că te-ai plictisit?

– Nu prea. Mă amuză...

– Ei, ce te amuză? Doar nu vrei să zici că...

– Nu m-am plictisit, măi, fetiță. Nici nu a durat atât de mult. Dar interesant este că nici una dintre voi nu şi-a cumpărat nimic. Sper ca măcar să fi avut în cap vreuna dintre voi să vă cumpărați ceva... Şi doar să nu fi găsit. Altfel, este ceva foarte haios. Cred că ați probat fiecare câte zece articole de îmbrăcăminte şi nici una nu şi-a cumpărat nimic...

– Iar faci pe deşteptul... Să ştii şi tu, o femeie caută mereu ceva de îmbrăcat, chiar subconştient. Nu trebuie să îşi reprezinte neapărat că are nevoie de ceva anume pentru a intra într-un magazin.

– Da, ştiu, nevoia subconştientă de a fi atrăgătoare, de a se putea dezbrăca, din când în când, de tot ceea ce îşi cumpără...

– Iar pari porcuşor...

– Pe de altă parte, dacă nu faceți cumpărături vă simțiți inutile, ratate social. Abia când mergeți la cumpărături simțiți că existați, vă place acel confort de a cumpăra, de a poseda lucrurile pe care le vreți.

– Este şi o problemă de necesitate, propriu-zisă, e vorba de haine... Adevărat, este posibil să punem preț pe asta, dar mi se pare absolut normal.

– Şi mie la fel. Ăsta e statul. Vă respectați condiția. Dar, dacă nu ați avea acel amănunt între picioare, nu v-ar mai trebui nici o haină. V-ați acoperi cu ce ați apuca. Vă trebuie haine pentru a vi-o... îmbrăca, pentru ca noi, bărbații, să vrem să vă

vedem dezbrăcate... În plus, mai este şi concurenţa între exemplare. Pardon, explicaţie greşită, între maimuţele voastre...

– Ha, ha, ha! E puţin supărat... Ofticat pe realităţile lumii...

– Zi că n-am dreptate...

– Într-un fel ai...

– Şi, dacă am?...

– Asta e!

– Da, asta e... Dacă nu aţi purta aspiraţiile noastre, nu v-ar mai rămâne probabil nici o importanţă! Pe cuvânt! Aţi fi şi voi, într-un final, de ajutor cu ceva bărbaţilor la construcţia socială a planetei. În rest...

– Nici chiar aşa...

– Chiar aşa. Spune-mi, ce importanţă aţi avut în economia, în istoria lumii?

– Exagerezi... A fost dintotdeauna o problemă de educaţie, atitudinea a început să se schimbe de cel puţin o jumătate de secol.

– Băi, să ştii că e dramatic ca importanţa pe care o ai să fie dată de existenţa acelei tentaţii. Istoric vorbind, pentru voi, femeile, această situaţie este o catastrofă. Chiar la nivel individual...

În acel moment, Marin Petreanu îşi dăduse seama că greşise cu tot acest discurs. Mai ales cu ultima parte a lui. Era prea târziu... Clara îl privea, vinovat, ca un copil. Apoi, ochii i s-au sprijinit de pământ...

– Nu am vrut să spun asta...

– Ştiu, nu-i nimic...

Pe stradă, a simţit de câteva ori nevoia să o sărute, să întindă palma peste urechea şi peste ceafa ei şi să şi-o apropie, apropierile de ea îi produceau un oftat şi o bucurie, deopotrivă.

Ea nu zicea nimic, doar îl privea de fiecare dată, întârziind în ochii lui, aşa cum o privise el, la început. Petreanu se întreba mereu ce este cu această fată, cum o fi sufletul acestei femei... Ciudat, dincolo de vârstă şi de pofte, i se părea că o ştie, că ține la ea de mai de mult, aproape un déjà-vu, aşa cum am mai spus...

– Clara, vreau să te țin în brațe mult...

– Nu încerca să pregăteşti încă o dată momentul...

– Nu, vorbesc serios, vreau să te țin în brațe mult, să te simt întinsă lângă mine, goală, aşteptând, aşteptându-mă să te înțeleg...

– Ce să înțelegi?

– Mai multe...

– O să stăm...

Noaptea aceea s-au întâmplat toate lucrurile omeneşti posibile. Nici fericirea, venind personal, nu ar fi fost de ajuns ca să le consemneze... Şi ce rost să aibă povestirea lor? Prefer să nu te obosesc şi nici să te îndepărtez de mine, onorabilul meu cititor. Nu ştiu cine eşti şi nici ce ar însemna pentru tine descrierea unei nopți care, oricum, nu îți aparține... Îmi dau seama de faptul că, în virtutea înțelegerii noastre, ar fi bine să îți spun cu totul alte lucruri.

16

Petreanu şi Clara s-au trezit într-o zi de duminică, poate că aşa a fost întâmplarea, nici vorbă de ceva simbolic, simpla coincidență... Întreaga noapte, Petreanu nu îi dăduse drumul din brațe. Chiar şi acum, la trezire, o ținea la fel, foarte strâns, cu buzele aproape de fruntea ei. De două, trei ori o privise dormind, i se părea lui însuşi ciudată apropierea pe care o simțea față de ea. De multe ori, îi sărutase părul, fruntea, ochii, gura. Era sigur că această femeie va fi importantă pentru el. O dată, cel puțin, tot mângâindu-i părul, reuşise să o trezească...

– Măi, pupăciosule, tu nu dormi?

– Ba da, numai că nu îți dai tu seama...

– Ce?

– Şşş... Dormi...

-–Cât îi ora?

– Nu ştiu, nu contează, trebuie să fie destul, este lumină de mult.

– Cam cât?

– Poate că unsprezece, doisprezece...

– Vai...

– Ai de mers undeva?

– Nu.

– Păi, şi atunci?

– Nimic. Numai că e tare târziu...

– Şi ce? Cât de târziu poate să fie? Mai ales când nu ai nimic de făcut...

– Atunci, hai să dormim!

– Bine...

Au mai stat aşa un timp. Apoi, aproape nedespărțiți, şi-au făcut baie, mâncare, au ascultat muzică, şi-au spus toate lucrurile pe care le spun oamenii când par fericiți, când îşi aparțin, când fiecare trebuie să existe pentru a alimenta bucuria de a fi a celuilalt. Numai că se iubesc nu a spus nici unul. Îndrăzneala ar fi fost mult prea mare...

Spre sfârşitul zilei, au vorbit despre lucrurile care i-ar fi putut lega, pasiuni ale lui şi ale ei, cam tot ce ar fi putut să le aducă vreo asemănare. Cele mai multe dintre argumente fiind căutate de ambele părți. Multe rostiri de atunci nu ar mai fi atât de importante astăzi, aşa încât consider că e mai potrivit a reda aici doar o sinteză a lor, din care să rămână, efemer, apropierea celor doi, cel puțin, şi unele teme.

– Văd că ai tot felul de cărți, stai mai bine chiar şi decât mine. Le-ai citit pe toate?

– Cel puțin pe cele pe care le-am cumpărat eu. Dar nu sunt toate luate de mine. Multe mi-au rămas de la ai mei, de la părinți. Mai au şi la țară.

– Ce îți place să citeşti?

– Tot felul. Ce îmi pică în mână, ce găsesc, ori când aud pe alții despre o carte bună...

– Am şi eu unele dintre cele pe care le ai tu aici. Mai ales cele de la Humanitas. Numai că eu nu le-am cumpărat. Mi le-a

dat chiar directorul editurii, Gabriel Liiceanu, ăla de a făcut filmul cu Emil Cioran. Am fost o dată pe la Humanitas, anul trecut, pe la începutul lui februarie, am vorbit cu directorul şi, la plecare, mi-a dat o geantă de cărți, cam tot ce editaseră ei până atunci. Am fost destul de impresionat de acest gest.

– Cum, ți le-a dat aşa, fără să te cunoască?

– M-a cunoscut atunci... Nu era de ajuns?

– Ți le-a dat chiar fără să i le ceri?

– Nu i le-am cerut, mi-ar fi fost ruşine. Liiceanu, îmi amintesc, l-a chemat la acea discuție şi Thomas Kleininger. L-a sunat pe un telefon interior, acesta este unul dintre discipolii lui Noica, de la Păltiniş. La final, mi-a dat cărțile. Liiceanu le alegea dintr-un raft din spatele biroului. Eu îi spuneam la care dintre ele pot să renunț, fiind vorba de cele pe care le cumpărasem deja. Am primit cam tot ce scosese Humanitasul până atunci.

– Ciudat, trebuie să fi dorit el ceva.

– Doar să le citesc. Cum ți-am spus, a fost destul de emoționant pentru mine...

– Şi despre ce ați vorbit?

– Despre Cioran...

– Cum despre Cioran?

– Liiceanu mă întreba şi eu îi răspundeam. Asta a fost tot. Cred că a fost bucuros să vadă un elev de liceu, care citea cam tot ceea ce publicaseră ei până atunci. Oamenii se simt bine în astfel de momente, când constată că li se consumă produsul, că are un rost ceea ce fac şi, mai mult decât atât, că văd acel rost existând lângă ei, aproape, nemaifiind doar o idee... Mi-a dat inclusiv adresa lui Cioran. Pe asta i-am cerut-o chiar eu, într-un final. La un moment dat, voiam să îi scriu... Porniri şi reprezentări de adolescent! Şi acum păstrez foaia aia, cu scrisul lui Liiceanu. O hârtie galbenă, cu o bandă autocolantă. Amintire a copilăriei...

– Să ştii, Marin, am apreciat că nu m-ai întrebat nimic despre viața mea personală...

– Urma să te întreb... Cel mai probabil, zilele următoare, când mi-aş fi putut permite...

– Nu..., vorbesc serios. Mi-a plăcut asta la tine, îndeajuns de mult ca să te iau în seamă. Doar în acel bilet, la terasa Lider, ai făcut o aluzie...

– Atunci doar am vrut să mă dau interesant, să îți arăt că ştiu şi, totuşi, să par interesat de tine. Să vezi că sunt capabil să trec peste asta, peste o prejudecată, sau un neajuns... Doream să constați că poate exista cineva care acordă şanse... Iar dacă nu eram luat în serios, cel puțin urma să apreciezi stilul... Oricum, nu îmi ştiai vârsta, pentru mine era un avantaj. Dacă aş fi venit direct la tine, bănuiesc, fără nici o greutate, cum ar fi decurs lucrurile...

– Cum?

– Cred că ai fi refuzat să vorbeşti cu mine şi, dacă aş fi insistat, poate că m-ai fi înjurat. În acel bar nu era un loc potrivit pentru conversația pe care mi-o doream. S-ar fi transferat câte ceva din frivolitatea contextului…

– Eu nu înjur.

– Niciodată?

– Aproape niciodată. Rar, pentru a vorbi urât, trebuie să fiu foarte supărată... În plus, chiar dacă m-aş manifesta astfel, aş face-o numai față de persoane din anturajul meu, față de care am o anumită intimitate.

– Măi, măi... Poate că ai fi şi credincioasă...

– Iar eşti măgăruş...

– Trebuie să ai tu un motiv dacă niciodată nu înjuri. Este un principiu?

– Nu neapărat. Aşa, pur şi simplu.

– „Pur şi simplu”, asta este o vorbă surdă, o invenție, nu există în realitate... Un lucru mă interesează, totuşi... Nu îți este greu să suporți această greutate a impresiei pe care o laşi împrejur, pe care o au despre tine cei care te cunosc, a rudelor, în special? Nu îți spun nimic?

– Eu nu prea am rude, sunt relativ puține, iar cele pe care le am sunt răspândite prin țară. Am copilărit în Craiova, sunt născută în Deva...

– Bine..., dar ceilalți, vecini, colegi de birou, simple cunoştințe?

– Mă interesează prea puțin... Crezi că eu sunt mai rea sau mai vinovată decât multe dintre femeile aşa-zis onorabile? Ştiu atâtea care îşi înşeală bărbații şi care sunt luate drept nişte zâne... Cel puțin eu nu înşel pe nimeni... Şi nici nu mă laud cu virtutea pe care nu o am... Diferența între mine şi acestea e că lumea nu ştie despre ele nimic, pe când pe seama mea se mai comentează... Atâta tot. Impresia asta este născută în primul rând din invidie. Nefiind atât de atrăgătoare, au găsit de cuviință să îmi învinovățească felul în care arăt. O chestie tipic feminină!

– Vorbeşti de parcă tu nu ai avea nici un aport la starea asta de lucruri... De parcă ai fi cu totul exterioară. Tu nu ai nici o vină?

– Poate că am, dar ea este prea puțin importantă între motivele care au dus la această reprezentare iremediabilă. Să nu crezi că nu am inimă şi că nu mă gândesc la lucrurile pe care le spui tu, sau pe care, mai exact, ai vrea să mi le spui, întocmai ca un bunic. Ceea ce zici tu, cu destulă prudență, eu văd mereu, într-o formă sau alta, în ochii celor din jur. O înjo-sire fără sfârşit, în tăcere. Toată această ruşine o plătesc continuu. Să nu consideri cumva că îmi este uşor să le văd în priviri osânda, superioritatea, disprețul. Ascunse toate sub cele mai amabile gesturi şi politețuri. Nu ştii cât poate să doară politețea aceea...

Nu tot timpul, uneori. Trebuie să parez privi-rea unor femei, privirea unor bărbaţi, absolut diferite… M-am obişnuit…

– Adineauri spuneai că nu îţi pasă... Pari totuşi destul de afectată. Nu spun că nu e firesc…

– Din alt punct de vedere nu-mi pasă...

– Şi atunci de ce continui să le argumentezi, să le întăreşti convingerile. Faci lucrurile astea numai pentru bani? Ştiu că ai un serviciu bine plătit, mi-a spus Puşcu acest lucru, că ai un serviciu bun, la Compania Lignitului, economistă.

– Marin, te rog să înţelegi, nu fac nimic ieşit din comun. Din când în când, mai accept pe câte unul, cel puţin aşa cum s-a întâmplat şi cu tine... Dar pentru toată lumea nici nu mai contează. Nu fac altceva, atâta tot. Am o viaţă privată, pe care mi-o construiesc aşa cum doresc. Nu trebuie să dau nimănui socoteală. Fac unele eforturi să nu îmi fie ruşine de mine însămi. În rest, ce poţi să faci mai mult? În legătură cu bărbaţii care mi se oferă, îi aleg pe unii dintre ei. Să ştii că am şi eu criteriile mele. Şi nici pe de parte nu este doar cel material... Încerc să nu îmi displacă propriile opţiuni, să nu îmi fie silă de mine. Este vorba de sila de a doua zi, pe care cred că o simt numai femeile, după ce s-a consumat totul..., cu cine nu trebuia. S-a întâmplat de vreo două ori... Te uiţi la acel bărbat, pe care l-ai primit în tine, şi nu înţelegi cum ai putut să faci asta! Ai un sentiment de şoc mărunţit. Cum a fost posibil să accepţi să te culci cu un astfel de om?! Nu îţi mai zic ce senzaţie ai, atunci când el încearcă să îţi intre în voie după ce te-a avut, când se maimuţăreşte... Poate că o femeie m-ar înţelege mai bine... Dar ce îţi spun eu ţie?! Măi, copilule... Oricum, senzaţia asta trece destul de repede, asperitatea timpului o nivelează repede... Dar silă tot îţi este puţin, chiar şi după un timp... Pe de altă parte, vei vedea şi tu, zadarnic încerci să spui oamenilor ceva, sau să le arăţi că lucrurile stau invers de cum le ştiu ei. Oamenii rămân cu ceea ce ştiau dinainte. În cazul meu, preferă să audă de la

alții, decât să înțeleagă de la mine. Cred că, şi dacă aş merge la mănăstire, tot aia ar fi! Aşa este lumea, are nevoie de o singură greşeală, nu iartă niciodată. Îi este necesară numai una singură, aşteptată de cele mai multe ori. Răutatea din ei nu le dă voie să ierte. Cum îți zic, dacă mi-aş propune acum să nu mai fiu cu nici un bărbat, din contră, înfierarea ar fi chiar mai mare decât este acum, s-ar adăuga un spor de răutate, de ironie şi de agresivitate. Şi ştii de ce? Tocmai pentru că am putut să mă opresc, să mă desprind de identitatea pe care ei o ştiu. Nu sunt convins că înțelegi ce spun. De asta am zis că nu mă interesează... Nu merită să mă intereseze... Nici nu țin să îmi înving identitatea. Pentru ceilalți, a fi fost curvă este cu mult mai grav decât a fi curvă... Adică, față de o curvă mai ai înțelegere, fie ea şi ipocrită, în schimb, față de o fostă curvă – toată băşcălia! Aşa este judecata oamenilor...

– Şi atunci, dacă lucrurile tot stau aşa, preferi să continui... Undeva, trebuie să fie o soluție. Totuşi, de ce faci asta? Este rezultatul mai important pentru tine decât este efectul?

– Dar nu fac nimic… Este mai degrabă o impresie. O asociere între aspectul meu fizic şi boala din creierul lor.

– Cum aşa?

– Lasă… Mă indispune discuția asta. Măi, dacă mă văd vorbind sau mergând alături de un bărbat, înseamnă că deja m-am culcat cu el sau că o să fac asta cât se poate de curând.

– Tu spuneai că mai cedezi uneori… Nu mai fă asta vizibil. Sau limitează-te la o singură opțiune. De ce nu o faci?

– Măi, dar nu prea face nimeni asta… De ce nu o fac eu? Pot fi multe argumente, iar de vorbit se pot vorbi şi mai multe. În principal, pentru că nu am stăpân. În mare parte, fac asta din singurătate. O femeie nu poate sta singură. Pentru voi, bărbații, este mai uşor, mulți vă doriți chiar asta. În schimb, noi avem de oferit, singurătatea îi face femeii existența absurdă. Iar într-o

existență absurdă este posibil orice, inclusiv învinuirea care îmi este adusă. Simpla singurătate o prilejuieşte, poate fi şi numai un pretext…

– Ceea ce spui acum pare o dispoziție către filosofie, poate chiar către un anumit tip de religiozitate... Eu cred însă că lucrurile sunt cu mult mai simple, este vorba, în fond, doar de o simplă opțiune...

– Da şi nu...

– Ai grijă! Pe Dumnezeu îl simți, în stadiul în care abia faci cunoştință cu El, numai în nenorociri şi suferință, iar suferința îți arată o singurătate reală, de neînstrăinat, numai a ta. Abia atunci îl poți afla pe Dumnezeu... Cine suferă primeşte. Da' chiar! Crezi în Dumnezeu?

– Nu ştiu ce să zic... Ceva trebuie să existe. Uneori cred. Alteori uit. Pentru mine, Dumnezeu trebuie să fie un sprijin psihologic, un resort pe care trebuie să îl aibă oamenii atunci când le este mai greu. După mine, credința vine când ai început să simți nevoia acestei siguranțe, ca o soluție de rezervă. În alte momente, simt o bucurie a simplului fapt că exist. Nu ştiu..., sunt de ajuns nişte peisaje, nişte vorbe scrise, un copil jucându-se... Dumnezeu pare a fi o rezervă a lucrurilor pe care le ştim, sau ar trebui să le ştim, poate că este tot ceea ce ne-a mai rămas să aflăm despre noi. Îmi pun şi eu din ce în ce mai des respectiva întrebare. Cel mai mult mă gândesc la toate lucrurile despre care îți spun, când aud că a mai murit cineva sau când particip la o înmormântare. Constat că moartea este foarte obiectivă, sigură, fără ezitări. În spatele ei, trebuie să mai fie ceva. La astfel de evenimente devin, cum îți zic, foarte sensibilă. Apoi, treptat, uit. Mai bine spus, mă obişnuiesc din nou cu normalitatea vieții, cu tot ce este comun, repetabil. Deşi poate părea o copilărie, nu îmi convine relativitatea asta în ceea ce priveşte credința. E atât de împărțită, de interpretată, atât de supusă oricui doreşte să şi-o reprezinte, încât nu pare să fie credibilă!

Parcă nici nu ar reprezenta o instanţă absolută, pe Dumnezeu – creator al Universului, ci parcă ar fi ceva la îndemâna oricui, un aspect particular al omului, ceva care ţine de o dimensiune culturală a acestuia...

– Oricum, în cazul în care Dumnezeu există, te asigur că lucrurile nu stau aşa cum le enunţi.

– De unde ştii tu?

– Aşa am citit pe undeva. Şi, din alt punct de vedere, nu are nici un rost ca, în loc să aprofundăm corect o religie, să ne facem credinţe personale, proiecţii ale sinelui nostru. Ar fi puţin probabil ca a mea să fie şi cea corectă… Mult mai normal este să îmi însuşesc una care există deja, verificată şi autentificată istoric, măcar fragmentar, în care au crezut alţii de dinaintea mea. Dacă s-au înşelat şi ei, măcar să pierdem laolaltă. Să nu fiu, să nu rămân singur în păcăleală! Un eveniment, o situaţie tragică le accepţi mult mai uşor dacă le trăieşti împreună cu semenii. Chiar şi înainte de o pedeapsă, te bucură puţin să ştii că lângă tine vor suferi şi alţii. Nu este o formă de egoism, ceva mult mai complex, o tentaţie a împărtăşirii, a comuniunii...

– Dar tu crezi în Dumnezeu? La modul că mergi la biserică, că posteşti, că te rogi?...

– Nu, astea nu... Chiar mi se par nişte lucruri bătrânicioase, detalii corespondente tentaţiei pentru rudimentar a omului. Imitaţii jenante şi, totodată, stimulări ale unei automulţumiri. Dintre cei care fac aceste lucruri, nu am întâlnit mulţi care să ştie ce şi de ce le fac. Majoritatea aveau un comportament mimetic, fără să înţeleagă mare lucru din propria manifestare. Dar poate că nici nu contează acest lucru, poate că este important numai să procedeze astfel. Aşa cere Dumnezeu... Eu am o aversiune sangvină faţă de orice tip de formalitate, posibil să greşesc... Dar am un dubiu: în Biblie, însuşi Dumnezeu cere oamenilor să facă unele lucruri despre care m-ai întrebat şi tu,

rugăciune, post şi aşa mai departe. Adică, ar fi corecte... Asta numai dacă Biblia este un înscris corect, materializat prin acțiunea Duhului Sfânt. Când spun acest lucru, mă gândesc la inspirația şi la voința celor prin mâna cărora s-au scris acele cuvinte. Probabil că aceia care au scris-o au căzut de acord asupra câtorva măsuri prin care să determine oamenii să trăiască într-o formă asociativă, Biserica, şi să îi creeze acesteia o identitate tocmai prin astfel de măsuri. Referitor la faptul dacă aş crede sau nu în Dumnezeu, nici eu nu ştiu ce să spun... Poate că nu am suferit încă de ajuns. Eu cred că, atunci când Dumnezeu se apropie de om, omul începe să plângă. Şi dacă totuşi este, îl voi hăitui continuu cu gândurile, cu experiența, îl voi confrunta cu toată realitatea şi înțelesurile ei. Vreau să fiu sigur de existența Lui, nu doresc să ezit. Îl voi pune față în față cu lumea, cu faptele şi cu urmările faptelor ei. Voi cere socoteală pentru diferite situații pe care eu le constat, mă voi ruga, totuşi, pentru a înțelege această foarte subtilă taină a responsabilităților. Îl voi sfârteca, în acest fel, până când nu va mai rămâne nimic din El. Iar dacă va rămâne ceva din Dumnezeu, înseamnă că Dumnezeu există, că El exista şi înainte. Cum eu nu aş avea cum să-L omor, înseamnă că va fi şi de atunci încolo alături de mine. Unde aş putea eu să mă duc şi să pot scăpa de El? În păcat? Nici vorbă! Acolo vine după mine Hristos. Când voi fi eu obosit de această facultate de a întreba, abia atunci am să cred şi chiar îl voi îngriji, pentru a se reface în urma luptei cu mine... Nu se poate să nu îi pricinuiesc nici o rană... Până atunci, îmi va ajunge ceea ce voi afla de la ziua de mâine, din lume, din nişte cărți, sau de la tine... Ori poate că voi ceda şi voi primi realitate din suferință.

– Cred că glumeşti! Ce vorbe sunt astea?

– Tu crezi că glumesc în legătură cu Dumnezeu? Există timp pentru asta?

– Da, cu Dumnezeu...

– Nu, totul este serios. Poate fi eronat, dar de glumit, niciodată.

– Şi chiar crezi că este corect ca omul să sufere? Crezi în obligativitatea suferinței? Prin asta trebuie să ajungă el la adevăr? Mă tem că este doar o teorie. De altfel, îmi sună cunoscut.

– Nu neapărat. Dar daca alte metode nu serveşte... Depinde ce importanță are pentru el această suferință, unde îl duce ea, în ce îl transformă. Suferința înrăieşte sau echilibrează, în funcție de predispoziția spre rău sau spre bine a celui în cauză.

– Ce predispoziție?

– Înspre ură sau înspre împăcare cu ea, cu sine. Important este ca suferinței să i se găsească un sens. Poți să ieşi din suferință o fiară sau un îndumnezeit.

– Aşa vrea Dumnezeu?

– Cică aşa... Atunci când omul îşi refuză alte variante, cu mult mai comode, pe traseul său spre adevăr, acesta fiind probabil şi „destinul" vieții.

– Şi toată suferința noastră, asta comună, cea pe care o trăim fiecare, chiar dacă vrem sau nu s-o recunoaştem, are un asemenea sens?

– Bineînțeles, dar acum, nu absolutiza... Depinde tot de om. Dar, referitor la ceea ce ai spus tu mai înainte, şi eu cred că nu eşti mai rea decât alții.

– Măcar pentru faptul că este foarte vizibil ceea ce fac şi pentru că nu mai am nici posibilitatea de a mă ascunde.

– Într-adevăr...

– Atât de vizibil, încât te deranjează şi pe tine într-o oare-care măsură.

– Nu e vorba de asta...

– Ba şi de asta, doar nu îți pasă de mine! Îți pasă tot de tine, nu vrei să simți ruşinea. Nici pe stradă, nici lângă mine.

– Şi, dacă ar fi cum zici tu, nu este omeneşte?

– Până la un punct, apoi ar fi tot omeneşte să fie şi altfel, să ai şi o altfel de raportare.

– Eu cred că înțelegi... Este aceeaşi jenă pe care, cu siguranță, o simți şi tu, aşa cum ai zis. Numai că pentru mai toate aceste tipuri de stări indulgența funcționează mult mai bine când este vorba de tine însuți şi este mai inhibată când cauza este o altă persoană. Pe altul îl judeci mult mai aspru decât o faci când este vorba de tine însuți.

– Poate că aşa este... Cât despre suferință... Nu ştiu cât este de corect. Mai bine să sufere Dumnezeu decât să sufăr eu. Pe lângă asta, El este departe. Nici măcar nu I se aude plânsul. Iar dacă acest plâns nu se aude nici măcar în mine, datorită unei rezonanțe anume, chestia cum că El este creatorul nostru, atunci sunt salvată definitiv de vreo culpabilitate.

– Ei, vezi, pentru asta merită să trăim, să vedem dacă este sau nu este aşa cum ai zis... Nu observi, la fiecare dintre noi, cu câtă disperare ne ținem în brațe? Câtă nevoie de dragoste avem? Asta cred că este omul – o dragoste în desfăşurare. Corect sau incorect înțeleasă...

– Măi, ce reprezintă pentru tine femeia? Bineînțeles, în afară de lucrul acesta, pentru care ne-am întâlnit acum...

– Întrebarea este şi grea, şi foarte dură. În primul rând, nu am vârsta corespondentă unei astfel de întrebări. Cum să întrebi aşa ceva un copil?...

– Hai, lasă... Zi-mi!

– După mine, dacă ar fi să îți răspund frumos, aş zice că femeile sunt nişte fascicule de lumină, cu ajutorul cărora un bărbat s-ar putea cunoaşte pe sine, adică ar putea să privească, să îşi lumineze atent zone din caverna interiorului său. Cred că femeile fac un bărbat să se cunoască mult mai bine pe sine,

fiecare cu un lucru specific, deosebit de celelalte de dinainte sau de după ea.

– Am avut curiozitățile mele... Am mai pus această întrebare... Tu ai răspuns, nu ştiu cum, mai omeneşte...

– Dar miza voastră care este? În afară de bani, de alungarea singurătății, de căutarea de a împlini o plăcere şi alte asemenea prostii, printre care şi egolatria… Evident, ea nu vă aparține doar vouă.

– Ce alungare a singurătății, măi? Din contră! De fiecare dată descoperi că singurătatea este mai multă, atunci când lângă tine mai este cineva. Poate că şi aşteptarea, proiecția, te duce mai aproape de această senzație...

– Să ştii că şi eu consider la fel!

– Ştii ceea ce cred eu că este un confort, chiar o miză, aşa cum zici tu? Ceva ce nouă ne place foarte mult, cu care vă suntem superioare şi chiar vă dominăm?

– Nu...

– Chestia asta, care ține de o chimie internă: ne bucură nespus ideea de a fi dorite, de a vedea cum renunțați la multe lucruri, la care țineți, pentru noi, pentru a ne avea. Numai ca să vă acceptăm, ați fi în stare să vă dați şi pe voi înşivă! Şi, mai ales, preferați să dați tot doar pentru ca noi să nu cumva să vă refuzăm masculinitatea, să nu vă simțiți inferiori. În comparație cu altcineva, despre care ştiți că a fost acceptat mai înainte, sau chiar inferiori față de voi înşivă.

– Tu chiar eşti o filosoafă! Eu cred că şi voi plătiți, la rândul vostru, această putere despre care îmi vorbeşti cu voioşie, cu un entuziasm copilăresc. De pildă, o dată consumată această miză, a sexualității, în mare măsură despre ea vorbim, la cine rămâne cea mai mare parte din responsabilitatea vieții? La voi...

– Şi de ce crezi tu că se întâmplă aşa?

– Pentru că vouă vă place să fiți dorite, chiar aveți un amor propriu în plus: trebuie ca noi să vă şi facem această dovadă, prin durata intenției, prin calitatea ei, prin felul în care ne purtăm cu voi, prin generozitate, prin cât de bine vă înțelegem felul de a fi, mereu particular, niciodată repetabil, prin cât de mult vă ascultăm etc., etc. Pentru acestea toate, trebuie să şi plătiți cumva.

– Eşti aşa amuzant... Îmi vine să râd de nu mai pot...

– Prin cât de amuzanți suntem... Toate acestea, sau unele dintre ele, reprezintă căutarea unui confort, dar vă şi măgulesc... Aveți voi un drac al mândriei, unul special, repartizat numai femeilor, pe lângă toată ceata propriu-zisă. Însăşi această măgulire are un erotism distinct.

– Şi nu vezi nicăieri normalitatea?

– Poate că da, numai că mă supără că vă considerați o miză în sine...

– E un drept al nostru, câştigat în mii de ani de istorie, trecând peste deziluzii, riscând...

– Un drept, pe naiba! Este o tâmpenie a bărbaților! Prostia şi slăbiciunea lor au creat această obişnuință, aproape un reflex social!

– Lumea trebuie să se desfăşoare într-un fel. Cumva trebuie să fie asigurată dinamica obligatorie a lumii.

– Lasă că vedeți voi… Să ştii şi tu: bărbaților le revine un cost material al unei relații, iar voi plătiți, de cele mai multe ori, sufleteşte.

– Eşti aşa simpatic supărat, când te înfierbânți...

– Nu sunt înfierbântat deloc! Şi nici supărat. Bărbații v-au făcut curte numai în varianta cerşetoriei, au părut leşinați după darurile voastre. Ce să spun?! V-au dat impresia că sunteți indispensabile, obligatorii în economia vieții lor. La voi începea şi se termina totul.

– Acum, tu nu faci cam la fel? Care ar fi diferențele foarte însemnate, de luat în calcul?

– Ba da, tot cam la fel... Dar măcar eu ştiu cum stau lucrurile... Şi nu voi cultiva niciodată greşeala, înşelătoria, nu voi contribui cu nimic la tâmpirea bărbaților şi nici la transformarea femeilor în dame de consum... E destul de important şi numai atât. Dacă nu pot repara nimic, măcar să nu cultiv aceste nebunii, să nu alimentez slăbiciuni.

– Atâtea aspecte ar fi de nuanțat aici! Uite, să îți zic o chestie: ştiu curve care sunt receptate ca fiind atât de curve, încât tot ele trebuie să plătească pentru a fi iubite...

– Da..., interesant... Pentru a fi iubite, sau pentru a fi, cum să spun, regulate?

– Varianta secundă, elevația voastră!

– În prima variantă ar fi fost chiar banal! Da, într-adevăr, trebuie ținut un echilibru. Cu timpul îşi revin mai toate, aşa cred eu, fie mai devreme, fie mai târziu. Le obligă, până la urmă, socialul. Le obligă să țină de o regulă, le regularizează trăirile, sentimentele. Apar alte orizonturi, alte aspirații. Şi toate sunt legate de o devenire nouă, pe care şi-o pot apropia doar dacă se schimbă, dacă renunță la acele lucruri care le semnalizează ca fiind incompatibile etic, social, moral cu aspirația. Apoi, toate aceste femei devin onorabile, dar în loc să devină onorabile prin Hristos, devin onorabile prin funcții.

– Ce aspru eşti!

– Nu, deloc... Ce am spus presupune o îngăduință maximă. Tu ce îți doreşti, ce vrei de la viață?

– Cel mai mult mi-ar plăcea să călătoresc, să cunosc lumea, toate minunile şi minunățiile pe care le ştiu din cărți şi din filme. Dacă ar putea cineva să îmi ofere asta!... Aş vrea să văd piramidele. Tu ce crezi că reprezintă piramidele?

– Tot felul de lucruri: puterea credinței, convingerea că există şi o altă dimensiune a vieții, forță de mobilizare, pe care

o poate da un astfel de sentiment, stadiul unei tehnologii din acele timpuri, gust şi, evident, nivel artistic, demonstrație de forță şi de organizare socială, de putere, de coordonare a maselor, de răbdare, de voință, materializarea tot felul de calcule, temple ale matematicii, o mărturie despre disponibilitățile omului etc. O mărturie în mijlocul deşertului, cu toate că simbolismul este întâmplător.

– Ştii ce cred eu? Eu cred că piramida reprezintă închipuirea în piatră a formei nisipului, când acesta este bătut de vânt, din toate cele patru direcții.

– Ce-i cu poezia asta?

– Nu-i nici o poezie, asta este părerea mea. Cred că piramida este o reprezentare, o concepție a lumii de dincolo.

– Bun..., dar ce legătură are asta cu nisipul?

– Are, odată el a fost piatră...

– Du-te, măi, de aici!... E o aiureală ce spui.

– Tu m-ai întrebat pe mine ce aş vrea să fac, ți-am răspuns. Dar tu ce vei face? Vei încerca să pleci din țară? în locul tău, eu aş pleca. Aş intra la facultate şi apoi aş găsi o bursă pentru a o şterge de aici... Se duc foarte mulți aşa, se dau multe burse de acest fel, de studii. Ți-o tot prelungeşti, până rămâi definitiv la universitatea respectivă.

– Ei, Clara, până atunci mai e mult...

– Cum să mai fie mult? La anul termini liceul...

– Mai e mult... Nu cred că voi pleca afară. Dacă s-a întâmplat să mă nasc printre români şi să împart cu ei acest aer căzut din înalt, atunci nu mai este nimic de făcut. Să nu crezi că îmi place asta sau că îmi convine. Este chiar o pedeapsă pe care o resimt la nivel personal, dar, mă gândesc, undeva trebuie să fie un rost. Nu cred că nu are absolut nici un sens locul în care te naşti. Iar în viață, cred eu că este preferabil, nu trebuie să îți scape aceste sensuri. Poate este şi o formă de fatalitate ceea ce îți spun, dar asta cred. Aşa zic eu, nu voi pleca... Toți ai mei au

trăit aici, nu s-a gândit nici unul să plece. Cel mult, s-au dus peste un deal sau peste vreo apă, atunci când şi-au făcut familii. Deşi, să nu crezi că îmi place aici, ori că îmi convin lucrurile care se întâmplă. Nimeni nu construieşte nimic, aici toată lumea vrea să aibă puterea, pentru a putea să dărâme ce a făcut cel de dinaintea lui. Apoi, începe să clădească ceva de la zero. Nimeni nu vrea să urmeze celuilalt... Şi toți aşteaptă norocul şi un ajutor de undeva, nu contează de unde. Noroc şi ajutor să fie! Din cer, de pe pământ, nu contează, românul aşteaptă... La acest hazard îi şi place să joace tot aşa cum ar juca la o loterie. Tombola e starea continuă a mentalității noastre. Pe români, dacă ar vrea cineva să îi extermine, trebuie să îi adune pe toți la un loc şi să le spună doar atât: Alegeți-vă un lider! După asta nu trebuie decât să îi lase singuri şi să se întoarcă mai târziu... Va găsi unul singur, supraviețuitorul luptelor dintre ei... Românii nu se pot asocia, nu pot să aibă proiecte de grup. Un popor de lideri...

– Bine, dar ce vei face tu?

– Nu cred că voi face mai nimic, voi tot duce mereu la groapă o puță sculată.

– Hai, lasă-mă! Chiar aşa?! Ocupația de bază... Dar cu scrisul, ce vei face cu scrisul? Mi-a spus Puşcu despre tine că sunteți colegi într-un cenaclu, încercând să mă convingă pentru alte lucruri... M-a distrat, nu vedeam legătura dintre ele.

– Da..., de parcă el s-ar pricepe la scris... Nu ştia nici el ce să îți mai spună pentru ca tu să fii de acord să îți recit ceva… Vorbind serios despre această preocupare a mea, îți spun că nu o să admit ca ea să îmi fie preocuparea de bază. Ar fi destul de trist… Nu ştiu... Acest domeniu nu mă prea încântă, nu îmi face o cine ştie ce impresie, mai precis oamenii care sunt implicați, irascibilitatea şi ireconcilierea dintre ei. Nebunia, autopoziționarea fiecăruia în centrul lumii literare din care face parte, lipsa oricărei solidarități… Cu oricine te-ai întâlni,

primul lucru pe care îl face este să îl denigreze pe celălalt, să nu cumva să îţi rămână alternativa... Toţi vor exclusivitate... Şi nu vorbesc neapărat numai de cei de la Bucureşti sau numai de cei din ţară, vorbesc şi de scriitorii mari. Pe undeva este normal ca un sistem, precum comunismul, să îi fi împărţit atât de dramatic, în falii distincte, ireconciliabile, fără posibilitatea vreunui contact. Inclusiv intransigenţa unora mi se pare normală, dar numai pe acest criteriu, cel al compromisului din comunism. Sunt cam trei tabere. Una, într-o oarecare măsură cam diluată, este aceea a intelectualilor comozi, care nici nu au parvenit şi nici nu au făcut disidenţă, personalitatea lor neplecând în nici o direcţie. Totuşi, aceştia sunt uşor suspectaţi de colaboraţionism. Ceilalţi rămân dispuşi pentru totdeauna în fronturi diferite! Două armate care, în loc să se bată cumva, se ocărăsc şi se insultă peste tranşee. Cei care au acceptat minciuna comunismului şi au devenit, în felurite chipuri, activişti, parvenind social, implicit şi material, deşi nu sunt atât de energici, mi se par a fi cu mult mai mulţi decât cei care au făcut disidenţă. Şi pentru că spaţiul românesc este locul unde împărăţeşte lipsa de atitudine, cât şi nepăsarea faţă de adevăr, mulţi dintre comunişti se dau acum drept disidenţi... Şi cu cât i-ar viza mai pronunţat îndoiala, cu atât devin mai vehemenţi împotriva foştilor colegi. Dar ce este şi mai interesant e că oamenii de cultură de stânga, mă refer mai ales la prozatori, mie personal îmi par a fi mai puternici, mai buni în scrisul lor, decât cei care se postează în dreapta. Doar câţiva, foarte puţini, din generaţia '80, vor mai putea de acum încolo să încline balanţa. Eu înţeleg că vor fi fost câţiva dintre oamenii de artă care să fi crezut sincer în idealul socialist, în acest destin al României. Multe dintre tipurile de argumentare ale sistemului se ating, pe undeva, de sensibilităţile şi de reprezentările artistului, de echitatea socială, dar mulţi, cu siguranţă, au fost nişte jigodii ordinare, acceptând avantajul unei opţiuni

degradante, fără a se fi gândit cum s-a instaurat acest comunism în România, fără a fi dorit să vadă cum proceda sistemul cu aceia care i se împotriveau sau nu colaborau. Rezistența din munți şi asasinatele de acolo nu i-au făcut deloc să le fie ruşine. Pe de altă parte, mult mai aproape de noi ca timp, nu se poate să nu fi văzut şi să fi înțeles lângă ei, în social, toată suferința, tot chinul, toată degradarea, călcarea în picioare a unei demnități elementare... Mai gravă decât frigul ori foamea.

Am citit, de curând, prin presa noastră, nişte cifre colosale, ale remunerărilor scriitorilor de partid de către acel infecțios regim politic. Din publicarea unui roman îți puteai cumpăra uşor o casă în Bucureşti, dintr-o poezie cu partidul ori cu Nicolae Ceauşescu puteai trăi o jumătate de an... Este adevărat, tentația trebuie să fi fost uriaşă. Cică alea cu Lenuța se plăteau chiar şi mai mult!

– Pare de necrezut... Totuşi, tu cum explici astfel de sume, pe lângă evidenta încercare de a tenta, căreia i se adaugă răsplătirea unei fidelități?

– Da, ai zis bine, cred că se urmăreau cu precădere aceste lucruri. În plus, sistemul, fiind unul de factură prioritar ideologică, se folosea de orice tip de propagandă, la toate nivelurile. Propaganda prin artă era dintre cele de bază. Nu făceau decât să o cumpere. Aminteşte-ți cântecele, recitările, picturile, coregrafiile, scenografiile, filmele! Comunismul avea nevoie de toate acestea, încerca să se propage astfel către sensibilitatea oamenilor. Şi le subsuma pe toate. Ceea ce rămânea în afara erau forme duşmănoase împotriva siguranței statului, a suveranității poporului... Într-o atare importantă luptă, imaginară de cele mai multe ori, donqijotească, era nevoie să răsplăteşti „luptătorii” fideli, cel puțin pentru a da senzația realității luptei... Acum, centrul de greutate s-a mutat de la ideologie la ban. Banul este corespondentul capitalismului. Noua societate nu mai are nevoie de artă, sângele ei

nu mai este ideologia, propaganda, identificarea unui inamic, sângele este reprezentat de capital. Vechiul lichid vital, ideologia, a fost schimbat printr-o transfuzie firească, conştientă şi nedureroasă. Zona de interes este alta, a trecut, cum am spus, de la ideologie la ban. Transfuzia respectivă a fost obligatorie pentru sănătatea noului sistem care se înfiripă la noi. Iar până când societatea de consum din România va considera arta în sine ca fiind o formă de capital, mai este mult...

– Tu, dacă ai fi trăit, ca scriitor, în România comunistă ce ai fi făcut? Ai fi fost în puşcărie sau în Marea Adunare Națională?

– Întrebarea ta este o capcana mult prea mică, prea uşoară, pentru mine... În primul rând, duci la extrem cele două variante. Existau şi alte posibilități intermediare, chiar şi alte situări. Nu era nevoie de toți nici la puşcărie, nici în M.A.N. Grosul fenomenului despre care ți-am vorbit s-a desfăşurat chiar pe un spațiu de mijloc, care semnaliza mai puțin, transpus între cele două destinații. De unde atâta radicalism?! În al doilea rând, pentru ambele variante trebuia să fi fost un scriitor important, mă rog, cât de cât important. Nu orice şnapan ajungea în M.A.N. şi nici în puşcărie! Exista noțiunea de elită şi într-o parte şi într-alta. Iar, acum, în al treilea rând, vorbind serios, ca şi cum tu m-ai fi întrebat serios, îți răspund că nu am de unde să ştiu cu siguranță, nefiind pus într-o asemenea situație, necunoscând un context personal în care aş fi putut să fiu... De unde să ştiu, cum să mă pot plasa atât de exact? Nu ştiu nici spaimele pe care aş fi putut să le am, nici genul de aspirații care mi-ar fi bântuit sufletul în acele timpuri. Să ştii că şi conjunctura are un rol important! Responabilitatea față de alte persoane… Pe urmă, există un imobilism specific omului, o dorință orgolioasă de a fi consecvent unei opțiuni inițiale, de a dori cu orice preț să îşi arate sieşi dar şi celorlalți că nu a

greşit într-o anumită alegere, că nu s-a înşelat, că inițial nu a fost, deci nici nu este, un prost. Şi merge aşa până la capăt... Oricum, dacă ar fi trebuit să optez în anii ’50 sau ’80 pentru comunismul din România, nu cred că aş fi făcut-o. În ’70, în schimb, nu ştiu ce aş fi făcut… La început şi la sfârşit au fost toate mult prea evidente... Dar de acest lucru îmi dau seama acum, atunci, nu. Chiar am fost emoționat când am primit însemnul de şoim al patriei, cravata de pionier... Prin clasa a VI-a am început să văd, să aud. Ascultam cu părinții Vocea Americii, Europa Liberă, deşi tata era secretar de primărie. Nu făcea propagandă, dar era în aparatul de stat al unui oraş, la Sadu. Ca structură, era şi este şi acum un comunist. Mincinos, iresponsabil, neatent, în dorul lelii...

Ca scriitor, poate că mi-ar fi fost greu în acele vremuri, dar nu am de unde să ştiu... Cineva trebuia să fie obligatoriu lezat de opțiunea, de acțiunea ta. Mă gândesc mai cu seamă la ceilalți, la semenii de lângă tine. Dacă făceai acest pact cu diavolul, dacă refuzai compromisul, întraga familie suferea. Este destul de greu de făcut alegerea. Sunt nişte dependențe pe care nu ți le doreşti, împovărătoare. De cele mai multe ori, este bine să fii singur... Marile caractere s-au dus totuşi în temniță, iar alții nici nu au mai avut timp să opteze... Oricum, un sistem bolnav în cele mai mărunte detalii! Absolut iluzoriu şi inamic al omului. „Omul nou” era un om mort.

– Şi despre ce este acum ce zici? Eşti de acord cu acest tip de capitalism care se face în România? Un capitalism al hoților, al jegoşilor în care numai datorită unei disponibilități spre imoralitate poți să faci, să realizezi ceva, indiferent de domeniu? Sistemul te respinge altfel.

– Sunt şi eu destul de supărat pe acest lucru... Însă trebuie să iei în calcul că acest capitalism românesc este făcut tot de către comunişti. Astfel, deloc obositor, vei avea toate răspunsurile... Ei sunt cei care astăzi construiesc capitalismul în

România, cu mijloacele şi cu demersurile lor de atunci, la fel de comuniste... Din acest motiv capitalismul de aici este atât de particular. Semnalizăm cu el în toată lumea! Un capitalism de lut! Iar Europei nu îi pasă de asta, nici Americii... Chiar îi consideră parteneri de proiect şi discuție... Ori sunt proşti, ori s-or fi relaxat şi ei. Dar nici poporul nu are atitudine, este un popor al jumătăților de măsură, al comodității şi laşității, al lui lasă-mă să te las...

Este, într-adevăr, o provocare să fii scriitor în capitalism, aici, în România... Unui scriitor de la noi îi trebuie o dimensiune mesianică. Cu alte cuvinte, scrisul şi individul au un pronunțat aspect de jertfă...

– Este totuşi un domeniu complicat, alunecos... Cum te vei descurca?

– Nu ştiu, măi. Tu mă întrebi de parcă m-aş fi hotărât deja. Nu m-am hotărât ce o să fac. În primul rând, trebuie să mă cunosc. Să pot să îți răspund precis altădată la întrebări de genul celor de mai înainte... Asta mă gândesc să fac mai înainte de toate. Şi am găsit o variantă.

– Într-adevăr, tu nu te-ai fi hotărât, dar, îți spun eu, tot cu ceva legat de artă, de sensibilitate, de suflet, te vei ocupa. Se vede asta, văd eu încă de pe acum. Nu cred să mă înşel. Ceea ce spui tu, cu dreptul, este o prostie... Nu ai valențe.

– Ce prostie, mă? Este o meserie bună, onorabilă. În plus, mă preocupă ideea de dreptate.

– O aiureală! Care dreptate?! Nu a existat niciodată. Este imposibilă în social. Poate că şi din această cauză există promisiunea religiei, indiferent care ar fi ea, a compensației din cer pentru ceea ce se întâmplă pe pământ, sau, cel puțin, poate că de aia au credințele un asemenea succes la mase... Nedreptatea socială este contextul religiei. Crezi că vei schimba tu ceva?! Gânduri de copil... Vezi că nu eşti decât un copil?

– Băi, față, nu este vorba de această dreptate despre care vorbeşti tu, adolescentin, într-adevăr... Mai este o dreptate poziționată, simplu, la nivel de indivizi, care coordonează via-ța, asigură un ritm, sau ar trebui să facă acest lucru... Contextul social despre care vorbeşti tu este un aspect exterior al sentimentului religios, fondul problemei se reprezintă interior, face referință la o lume interioară. Ce ştii tu?

– Ce coordonează, băi? Da, şi dreptatea asta este tot aceea despre care vorbeam eu. Suma acestor dreptăți din viața de zi cu zi dă... „ideea de dreptate". Numai pentru un nebun lumea interioară nu este corelată cu exteriorul.

– Chiar aşa?! Nu se mai poate face nimic? Trebuie să îmbătrânim uitându-ne! Ne mulțumim să constatăm nedrep-tatea şi nu mai facem nimic. Nu încercăm nici măcar lângă noi să ordonăm lucrurile… Nici noi nu mai producem dreptate în apropierea noastră.

– Nimic... Numai iluzii. Alimentate de escroci şi de idealişti, deopotrivă...

– Aşa crezi? Şi această situație este definitivă?

– Nu ştiu dacă e definitivă, dar că ea este de când lumea, nu am nici o îndoială. Probabil că e şi definitivă... Singurul lucru pe care poți să îl faci este să vorbeşti...

– Scrisul, efectul său, este un fel de vorbire.

– Da..., numai că mai puțin cu aceia care sunt contemporani respectivului scris...

– Şi are acest aspect o atât de mare importanță?

– Are. Esențială importanță.

– Singurul aspect care îmi displace în acest domeniu este acela despre care ți-am vorbit adineauri, chestia cu grupurile şi cu indivizii care se exclud unii pe alții...

– Asta nu te va afecta pe tine. În scurt timp, nu cred eu că vor mai exista asemenea despărțiri de planuri, de viziuni. Lumea are acum o singură direcție. Nu are cine şi ce să mai

solicite astfel de opțiuni radicale. Nu ai nici un motiv să îți faci griji.

– Nu este vorba de griji, ci de ideea în sine. Lucrurile nu se vor schimba, țin de felul de a fi al oamenilor. Mie...

– Acuma te preocupă ideea în sine... Ce să spun!

– Nu mi-a plăcut niciodată haita, nu mi-a convenit să mă plasez în vreuna. Gruparea pe criteriul unor interese îmi produce chiar un disconfort. Ştiu prea bine că, în trecut, existența grupurilor literare au diversificat şi dinamizat cultura. Au generat inclusiv curente, dacă ar fi să mă opresc numai la aceste aspecte…Posibil ca fenomenul să se întâmple şi acum, în zilele noastre, nu trebuie refuzată ideea. Numai că argumentele şi criteriile trebuie să rămână într-o proiecție estetică, nu aşa cum se expun ele astăzi. Ideea de grup, în care indivizi se asociază în spiritul unui ideal, mă emoționează, tot aşa cum îmi repugnă grupările de interese. Pot părea cam feminine mărturisirile, voit morale, dar sunt convins că nu te mint, nici pe tine, nici pe mine însumi. Uneori, anumite mărturisiri merită să fie făcute, chiar dacă nu sunt crezute… Sunt un exercițiu, un antrenament pentru altele care pot să fie esențiale, decisive în viața unui om…

Chiar şi printr-un oraş de pustietăți culturale, cum este Târgu-Jiu, sunt haite... Cele mai multe cred că vin dinspre o direcție a prieteniilor alcoolice. În orice instituție de cultură intri, şi aici sunt atât de puține..., nu te poți duce nici măcar la toaleta ei fără să dai peste un grup. Exact atunci urinează acolo grupul... Nu mă refer aici la o potențială marcare de teritoriu, ci la altceva, mai puțin biologic.

– Şi ce le reproşezi?

– Simplu: preocupările minore, conflictele minore, filiații şi adversități care nu sunt tematice. Toate ar trebui să aibă un rost! Ei orbecăiesc şi, când se găsesc unii cu alții, se iau la harță, fără nici un motiv, fără a fi necesar... Nu ştiu dacă înțelegi...

– Poate că eşti tu prea exigent...

– Deloc. Toate lucrurile, fenomenele, gesturile trebuie să conțină o logică, trebuie să aibă naturalețea intimă a rațiunii, a unui înțeles...

– Măi, măi... Ce pledoarie!

– Vezi că iar ți-o pun, dacă nu eşti atentă...

– Care ar fi logica, „naturalețea intimă a rațiunii”?

– Îți explic imediat, pe scurt. Din punct de vedere biologic, rolul relaționării de tip sexual nu este erecția, ci ejacularea. Tot cam aşa este şi în ceea ce ți-am spus. Deşi noi păcălim rațiunea acesteia din urmă. De explicat, ți-o pot explica...

17

Au mai vorbit un timp, mereu amuzați. Tachinându-se, huzurind într-un rai al vârstelor, trecând, pe rând, complice, unul în raiul celuilalt...

Numai muritorii sunt capabili de bucuriile repezi, înghesuite, dintr-o parte şi din alta, de cele două veşnicii, osânda şi mântuirea. Bărbatul şi femeia, meniți unul altuia pentru a se îndruma reciproc în găsirea lui Dumnezeu, se consumă reciproc, trupeşte şi sufleteşte, doar pentru că unele lucruri care se întâmplă între ei par a fi făcute în bucurie. Şi cum aceasta din urmă nu este adevărată, ea nu este nici eternă. Lucrurile adevărate vin şi rămân în veşnicie. Din acest motiv, cele mai familiare dintre bucuriile noastre sunt repezi şi înghesuite, precum apele unui râu de munte, mărginite de stânci înalte, ape a căror viteză de curgere măsoară într-un anume fel unghiul sub care cerul se dezlipeşte de pământ.

Aşa cum sângele hrăneşte trupul până în cea mai măruntă structură a sa, tot astfel şi lacrima este hrană vie a sufletului şi a celor mai îndepărtate stări ale sale. Nu toți ştim de ce plângem cu lacrimi şi cu sânge, nici de ce ne pierdem viața prin eroisme cu dimensiune sangvină. Posibil ca Mântuitorul Hristos să fi plâns cu lacrimi de sânge pentru că trupul Său era însuşi cerul jertfit.

La un moment dat, ca şi cum s-ar fi trezit într-un loc care nu era a lui, Petreanu a trebuit să plece, să meargă acasă, să se desprindă dintr-un paradis cunoscut, înțeles şi găsit, singurul de până atunci pe care putea să îl ajungă, pe care putea să îl repete... Şi chiar numai din această pricină, raiul respectiv nu putea să fie cel real, pentru simplul fapt că îl putea repeta... Mai exact, că îl putea el însuşi construi... Lângă o simplă femeie! Dar ce înlocuitor! Ce să însemne viața mai mult? După fericire trebuia întinsă doar mâna... Va avea el timp pentru toate! Ehei, câtă distanță era până la moarte, până la această scuză a omului pentru cunoaşterea sa incompletă! Avea oare vreun rost să plece în Transnistria? Ce putea să fie acel sentiment, poruncitor, de a merge acolo? Totuşi, poate că nu va pleca. Poate că mierea va putea să îi oprească picioarele... Să îi îngreuneze mersul, să i se prindă, hotărâtor şi de palme, ca o materialitate a vieții, să nu mai poată saluta atât de uşor idealul, visarea, nici să mai poată răspunde chemărilor acestora.

Afară, neobişnuit de cald. Un soare puternic şi moale, coborât cu brațe grele peste umerii oamenilor, întorcându-i pe unii din mers, îl însoțea în drumul spre casă.

Clara şi Marin Petreanu se despărțiseră, la fel de cum au început relația dintre ei, cu numai o zi înainte, privindu-se în

ochi... În ochi trebuie să fie, să existe, o promisiune. Nu ştia care ar fi fost aceasta, dar înțelegea că ochii o deschid...

Oare chiar va trebui să se ducă în Basarabia? Ce tâmpenie! Îl chinuia acest gând, mai precis utilitatea nesigură a gestului. În plus, probabilitatea de a muri pe acolo... Atât de simplu şi fără împotrivire! Şi totuşi, această idee trebuia parcursă până la capăt... Nu era una care să rezoneze cu contemporaneitatea, dar conținea în sine cunoaştere, provocare, risc, sacrificiu, exercițiu, responsabilitate. De ajuns chiar şi pentru sensibilitatea şi puterea de judecată ale unui adolescent nesupus de viață. Maturitatea poate să fie altceva, un prizonierat de cele mai multe ori. Acum, ai atâtea posibilități de a fi laş... Se întâmplă în ziua de azi o atât de importantă evoluție a convențiilor, încât poți fugi de orice, mimând tocmai civilizația...

Ajuns în apartament, era mulțumit că nu găsise pe nimeni acasă, Victor fiind, probabil, la țară, Mariana, în oraş. Putea să justifice astfel cel puțin două-trei ceasuri din „întârzierea” față de ora la care spusese că vine. Nu dorea decât să se odihnească.

A notat câte ceva într-un caiet, un fel de jurnal de întâmplări, note şi trimiteri, din care mai toate au fost folosite în scrierea acestui roman şi a celor două părți care îi urmează. Noroc de ele că au putut să îmi parvină cumva! Altfel, ar fi existat neşansa românească de a fi cu totul ficțiune, un adevărat pericol...

Marin Petreanu, de această dată, a scris doar atât: „Transnistria? Pentru ce să mă duc eu acolo? Să sperăm că puța fetei ăleia va fi mai puternică decât sentimentul istoriei, a unei aflări a ei, care, oricum, ar putea să fie zadarnică!”

18

Aprilie era mai ploios şi după-amiezile scotoceau în oasele bătrânilor. Valuri de nori izbeau în valuri de lumină caldă, încercând să decidă care dintre ele vor ajunge să vină şi să erodeze în țărmul oraşului, să aştearnă timpul în pulbere fină – timpul fiecăruia dintre locuitorii acelui oraş. Pe acest timp adus din depărtări, îşi lăsau urmele sufletele lor, urme ale unor fapte anonime, casnice, fără nici o importanță pentru nimeni, inexistente de la ei încolo. Viața unui oraş este suma unor vieți inexistente, redusă fiind astfel la viața fiecăruia dintre noi în parte.

Țara naviga într-un prezent îndepărtat de om, în ape străine, nu se mai vedea, părea că nici nu mai există. Toți marinarii bravi de pe lângă el şi de la televizor se propuneau pe

sine căpitani, într-o dinamică bolnavă, aproape schizofrenică. Toți doreau să conducă ceva, indiferent de cât era de neînsemnat acel lucru. Era un sindrom al neputinței, al inutilității şi al sărăciei. Peste tot erau zeci şi sute de candidați care doreau să te convingă de mesianismul lor. În toate domeniile şi profesiile se dădeau lupte barbare de reprezentativitate, de la limbajul folosit şi până la metode. Indiferent de cât de îndepărtat puteai să te plasezi față de această lume, toate se vedeau, fără nici un efort, prin simpla tangență temporală cu ele.

Marin Petreanu abia aştepta vacanța de vară. Cu toate ezitările, aventura probabilă îi pătrunsese în sânge, hrănindu-l ca o speranță, făcându-l dependent de ea. Accepta acest detaliu al speranței… Dar nu îndrăznea încă să vorbească nimănui despre hotărârea pe care o luase. În primul rând, îi era ruşine de cât de prost ar fi putut să pară... Ştia această opțiune ca fiind definitivă şi, pentru că înțelegea el însuşi că definitiv înseamnă de multe ori fatal, îi era într-o oarecare formă ruşine de raționamentele care ar fi putut să îl vizeze. Pe de altă parte, nici nu avea cui să spună lucrurile care îl frământau. Poate numai Clarei, pentru că doar de la ea putea veni minunea, mântuirea din această speranță, cum că tot ceea ce s-ar fi putut petrece acolo, în Transnistria, nu avea decât să se termine cu bine, fără moarte sau sechele, pe care le considera mai grave decât moartea. Ca femeie, Clara îl întregea, cel puțin în acel fel, fără ca el să mai simtă necesitatea unui lucru atât de neobişnuit. Petreanu dorea, pentru sine, ca nevoia de a face acest drum în Basarabia să îi pară atât de firească, încât să o poată accepta el însuşi ca pe ceva obişnuit, apoi, dacă va fi cazul, să o poată susține cu argumente oricui, dacă s-ar fi hotărât cumva să spună, să o prezinte cât mai credibil posibil. Dar el însuşi nu era încă în totalitate convins. Deocamdată, nu reuşea. Se gândea, în primul rând, la discuția, care ar fi trebuit să se întâmple odată, cu părinții săi. Din alt punct de vedere, nu dorea să afle

altcineva această intenţie a lui, era un proiect care depăşea îndeajuns de mult zona lor de reprezentare, de obişnuinţă în a percepe un gest, un gând, un motiv. Nici nu ştia nimic din ce va fi să fie acolo, nu intuia cum avea să se termine totul. Şi astfel care ar fi fost folosul? Exista posibilitate ca, prin afirmarea acestor intenţii, să nu facă decât să îşi pregătească ruşinea pe care avea să o îndure… Iar gesturile care vin dintr-o astfel de povară ar trebui să fie cărate la întâlnirea cu lumea, cu timpul specific ei, cel puţin cu ajutorul discreţiei, pentru a li se păstra învelişul aseptic, un produs de protecţie al sufletului. O dată cu rănirea în notorietate a unor astfel de gesturi, în spaţiul dejecţiilor sociale ale omului, aproape sigur s-ar fi putut infecta chiar sufletul întreg şi el ar fi lăsat pe pământ o dungă precisă de puroi, o urmă până la fapta ori lucrul pe care urma să îl facă. Prin diferenţierea ei de gesturile cotidiene ale semenilor, obişnuite, aşteptate, această plecare ar fi putut să fie ridiculizată, doar pentru că anunţa o deosebire, căreia, de cele mai multe ori, i se aplică tot felul de cauze şi de raţionamente populare...

În fond, ceilalţi constată diferenţa între opţiunea ta şi ce ar putea să facă ei, ce le-ar sta în posibilităţile pe care le au, şi, pentru confortul lor imediat, decid că această diferenţă dintre ei şi tine este obligatoriu în defavoarea ta. Iar cu acest raţionament, provenit, desigur, din complex, nici nu poţi să te lupţi, este majoritar, ei au dreptate pentru singurul motiv că tu eşti numai unul…

Toate acele săptămâni, de când se hotărâse pentru plecarea în război, vroise să citească mult despre istoria Basarabiei, căutând argumentele identităţii ei româneşti, pe care să şi le transfere sieşi, îndreptăţirii de a pleca acolo... Voia să afle totul, să fie în cunoştinţă de cauză, să raţionalizeze teoretic toate argumentele sale, incomplete, numai de natură sufletească… Ştia, desigur, că procedeul era absolut artificial,

dar ce putea altceva să facă pentru a-şi legitima intenţia? De unde să fi făcut rost de o împăcare cât de cât raţională?... Cine să-i fi dat ajutorul? Doar în istorie putea găsi argumente, istoria nu este decât o realitate, fie ea şi pierdută. Istoria ca realitate pierdută… Această realitate nu se poate afla decât repetând idealuri şi fapte, în rest nu poţi avea acces, rămâi exterior… Cum să rămâi exterior poporului tău? De asta, uneori, este mai bună moartea.

În acelaşi timp, începuse să îi admire pe ruşi, nepierzând din vedere rolul lor nefast asupra României. Îi plăcea felul lor de a nu sta de vorbă, de a fi convinşi că, atunci când stai de vorbă în istorie, nu faci decât să pierzi timpul, un timp al poporului tău, pe care îl cedezi gratuit altui popor, aflat în competiţie directă pentru a-l marca, pentru a şi-l împroprietări sieşi. Admira vitalitatea ruşilor, dezvoltată dezinvolt în contextul câtorva momente istorice, ocazionate fie de vreo ideologie, fie ca urmare a unor frământări populare având cauze în condiţiile de viaţă ale timpului.

De pildă, pentru acest eveniment, Războiul din Transnistria, ruşii făceau dovada unui tupeu teribil în a anunţa că tot ceea ce ei întreprind, întreprind pentru şi în numele poporului rus! Căutau, la fel, legitimitate şi, mai ales, sprijin intern, pentru că mai nimic nu poţi să faci, enunţat a fi în numele poporului tău, fără să ai sprijinul intern al acestui popor. Astfel, victoriile sunt bine primite, cum ar putea să fie altfel?, iar înfrângerile devin purtătoare de idealuri, agenţi istorici mobilizatori. Induse în acest mod evenimentele, chiar şi în caz de înfrângere, va rămâne sigur simbolul... Simbolul, el singur, naşte la rândul său alte predispoziţii la victorii... În fond, aceasta este singura manieră eficientă şi responsabilă de a face istorie. Istoria nu o face poporul, poporul trebuie doar să o susţină.

Tot atunci, începuseră primele senzații de frică. Pe de o parte, era frica de moarte sau de tot ce ar fi putut să fie vreo nenorocire, amputări, sechele, traume. Pe de altă parte, era teama de a nu reuşi să ajungă în front, de a nu găsi o soluție în acest sens.

Înțelegea că războiul trebuia să aibă restricțiile lui, nu era un tăpşan disponibil oricui ar vrea să treacă pe acolo. Simțea de pe acum că nu şi-ar fi putut suporta lui însuşi umilința de a rămâne numai cu un drum nebunesc, fără ca acesta să împlinească şi nebunescul obiectiv, corespondent. Teama nu se împărțea în două, ci venea într-un singur corp, indivizibil, ca un singur şarpe mare, necunoscut în răceala aceea de a aştepta timpul şi care îl încolăcea ezitant, cu două feluri, după cum am spus, de contracții. Marin Petreanu îşi spunea, motivându-se, că frica de moarte avea să o rezolve acolo, pe loc, față în față cu moartea propriu-zisă. Mare lucru să se întâlnească într-un război cu moartea! Câți oameni nu făcuseră asta! Doar nu era el cel mai slab dintre toți aceia care au luptat, în decursul timpului, pe un front militar. Diferența consta numai în faptul că acest război nu era obligatoriu pentru el, era un război căutat. O diferență prea mică, neglijabilă, neimportantă, care nu schimba cu nimic datele de bază ale problemei.

Deocamdată, această frică era neglijabilă, dificilă fiind însă administrarea celeilalte, care nu putea să fie distribuită în alte reprezentări sau amânări.

Cunoştea pe cineva care lucra în armată, căpitan la o unitate militară din Târgu-Jiu, la Centrul Militar Județean, mai precis. Intenționa să afle de la el, aşa, întâmplător, dacă ar exista posibilitatea să ajungă cineva, ca ziarist, pe un front cum este cel din Transnistria. Răspunsul fusese categoric în

defavoarea lui Petreanu, argumentat şi particularizat pe acel tip de confruntare.

Chiar şi el credea că posibilitatea de a ajunge în mijlocul acelei confruntări se va naşte greu, dar, în acelaşi timp, era convins în sufletul său că omului îi este aproape totul posibil, că poate crea materializarea propriilor gânduri sau cuvinte…

Urmarea acelei discuţii ar fi putut să hotărască, în acest nou stadiu, abandonarea ciudatei perspective. Mai resimţea şi un alt disconfort: nu dorea în vreun fel să fie receptat ca adolescent teribilist, nu era aşa, reprezentările sale erau cu mult mai aşezate. În plus, o asemenea situaţie l-ar fi jignit cumplit, i-ar fi umilit gândurile şi tentaţiile, clasa acestora, natura lor superioară, de care era convins… Numai că, dincolo de propriile convingeri, această impresie, a unei toane de adolescenţă, ar fi fost din partea semenilor considerată inevitabil ca atare. Grabei şi uşurinţei oamenilor de a echivala un început de observaţie cu rezultatul unei observaţii de acelaşi tip, făcute anterior, nu le rezistă nimic. Aproape nimeni nu este dispus să mai aibă timp să ducă un raţionament prin toate filtrele gândirii. Atunci când îşi reprezintă ceva, toţi simt o mulţumire personală în momentul în care decid în viteză, la prima aparenţă, cu siguranţa propriei inteligenţe, despre care cred că a fost verificată până atunci, prin experienţă de viaţă. În acest mod, nu fac decât să îşi inducă judecăţi mecanice. Probabil că oamenii, ajutaţi de acest procedeu intim, par lor înşişi mai îmbunătăţiţi intelectual.

Totuşi, miza reală lipsea, era şi el convins de acest lucru. Afirmarea simplă a respectivei aventuri nu era de ajuns, nici măcar pentru el. Ar fi fost lezată logica, stăpâna de până atunci a lumii sale. Deşi ar fi putut considera drumul până în Moldova, e adevărat, cu multă indulgenţă, un fragment impus de el în drumul către lume, fragment de început al unui om care învaţă să meargă, înţelegea că pasul, pe care urma să îl facă,

şchiopăta oricum, aproape ca al unui invalid… Indiferent de cum ar fi fost gândită sau concepută chiar această problemă, opţiunea era una stranie pentru banalul şi pentru obişnuinţele citadine, locuite social, colectiv.

În acelaşi timp, ştia foarte bine că intenţia sa nu era cu nimic în afara condiţiei umane, aceste lucruri se făcuseră de atâtea şi atâtea ori, ţineau de experienţa clară, verificată, a omenirii. Din acest punct de vedere, totul era foarte normal. Numai timpul modern era de vină! Grămada neomogenă de convenţii şi temeri aduse la statutul de norme sociale făceau ca dorinţa lui să fie neobişnuită, să pară anormală. Vedea această grămadă ca fiind întocmai ca una de gunoi, la care numai neisprăviţii şi fatal neajutoraţii ajung să caute, să scotocească pentru a trăi. La groapa de gunoi nu caută nimeni decât mobilizat şi direcţionat de necesităţi vitale, foamea, frigul, tentaţia de a te îndepărta de sărăcia extremă. El nu avea nevoie de acest tip de norme şi convenţii ale contemporaneităţii. Nu îi trebuia o astfel de mâncare, nici nu se îmbrăca în asemenea haine. Mai degrabă, s-ar fi încredinţat pe sine însuşi naturii, ca mediu de viaţă exterior, unde găsea din belşug logica şi inteligenţa vieţuirii, şi chiar naturii din el, ca spaţiu de rezervă, de refugiu.

În prima săptămână a lunii, miniştrii de externe ai Rusiei, Ucrainei, Moldovei şi României semnaseră un acord de încetare a focului şi de soluţionare paşnică a conflictului denumit „transnistrean”. Se putea observa că României i se rezerva o voită şi aparentă importanţă în acest conflict teritorial, iar, prin chemarea Ucrainei, se stabilea felul, fundamentul acelei importanţe, venite numai datorită unei vecinătăţi… Se evita, ca discuţie politică, legitimitatea propriu-zisă a României, cea istorică. Numai aceasta ar fi putut crea o implicare pe bune, am folosit expresia de circulaţie argotică datorită potenţialului ei

semantic, a României în conflict/război. Faptic şi chiar ca politică internațională, semnalizând astfel în forurile politice din cadrul organismelor mondiale situația contra naturii a granițelor Republicii Moldova. Țările Europei, instituțiile de drept şi arbitraj internațional nu trebuiau afla, contextul fiind nefavorabil Rusiei, imitativei Comunități a Statelor Independente, că Moldova este parte istorică, lingvistică şi culturală a României, întocmai cum au fost şi cele două Germanii, despărțite, la fel, de comunism. În schimb, România nu avea capacitatea să convingă lumea de necesitatea reparației… Iar asta se întâmpla exclusiv din vina liderilor politici ai țării, fără nici o altă nuanțare propagandistică în plus.

Probabil, nimeni nu se întrebase de ce este căutată România pentru a semna documente ruseşti... Asta în cazul în care nu se ştia deja dinainte scopul şi rezultatul războiului şi acum nu se trecea decât la rezolvarea în trepte a unui proiect. Semnând România acorduri, alături de Rusia, Moldova era protejată, îndepărtată, de orice altă intenție posibilă a României. Se căuta, cu perspicacitate politică şi militară, ca desfăşurarea evenimentelor să aibă şi acordul garantat al României, semnat prin preşedintele şi ministrul de externe de atunci, ea legitimând în acest mod tot ce avea să se întâmple ca finalitate, să nu cumva să aibă, de la sine, inițiative… Cu alte cuvinte, România intra oficial în joc tocmai pentru a nu crea vreo surpriză, pentru a nu avea, „prin absurd”, posibilitatea implicării reale… Totul răspundea unui plan, beneficiind, pe moment, de un preşedinte fidel în orice condiții sistemului care l-a creat, adus la putere în România, prin tehnici de manipulare colectivă, cu exact ocazia răsturnării comunismului, la Revoluția din 22 Decembrie 1989… Bravo ție spațiu fost sovietic, bravo ție civilizație liberală, care nu doreşti să te complici decât dacă ți s-a luat ceva, niciodată pentru a face bine altuia!

La Tighina, în acea ciudată baricadă din clădirea postului de poliție, se petreceau alte lucruri interesante. Nici acestea nu erau uşor explicabile. Trebuia aflat, până la urmă, cum se face istoria! Dă-l încolo de simț de conservare şi de impresii pe care ar fi putut să le aibă nişte handicapați despre el!

Zilele treceau în salturi, când mai uitate, mai nesesizate, când mai stăruitoare, cu orele doldora de gânduri. Încerca să le ocolească, făcând curte unei colege de clasă, terapeutic, sincer şi insistent, în acelaşi timp. Îl atrăsese cu anumite puseuri de maturitate. Fusese prins, la rândul său, deşi atât de tânăr, ce puteau să însemne cei şaptesprezece ani şi jumătate?, de prostia asta a oamenilor de a se încuraja în a face opțiuni pentru cineva care li se pare diferit de ei, de a se motiva, chiar neconştientizat, în rostul de a se curta unii pe alții, de fiabilizarea unui proiect de natură explicit sexuală. Această motivație, pentru că, într-adevăr, era o motivație, un complex de motive, nu reprezenta decât un neajuns de gândire. Mult mai târziu avea să înțeleagă că oamenii sunt diferiți de la sine şi că nu este necesar să fie căutată diferența, nici printr-un demers conştient, nici subconştient. Opțiunile trebuie să fie făcute în funcție de ce diferențe şi asemănări preferă fiecare în parte… Din dragoste…

Dacă toți oamenii ar fi la fel, nu ar mai fi liberi, libertatea există în diferențiere, cel puțin ca punct de plecare al ei. Poate că diferențierea să fie, în cele din urmă, şi o cauză a respectivei libertăţii.

Clara îl anunțase că pleacă, pentru o vreme, în Canada, cunoştea pe cineva acolo, o ajuta cu obținerea vizei... Nu ştia exact unde, nici în ce oraş îşi va stabili reşedința. Oricum, nu avea nici o importanță, nu putuse nici măcar să o asculte prea

mult. Înțelegea prea bine că nu ar fi avut drepturi să îi ceară nimic, nu ajungeau pentru asta câteva întâlniri, indiferent de cum ar fi fost ele, cum şi câte oftaturi, adică nici nu avea de ce să o asculte prea mult... Avuseseră aproape o relație. O fi fost de ajuns... Ce să ceri unui om, mai mult de atât, să decidă cum vrei tu, încălcându-şi voința? Ştia că nu avea sens... Trebuia să îi ureze succes! Nici măcar nu a mai acceptat să se vadă. În ceea ce o privea, dacă tot trebuia să se lipsească de toate, putea să facă acest sacrificiu încă de acum. Nici la a doua încercare a Clarei el nu a fost de acord să îşi ia rămas bun. Apoi, a mai aşteptat două-trei zile, după care nu a mai văzut-o niciodată. În realitate, era supărat pe gestul ei…

Acum, dorea să se dedice acestei colege de şcoală, care şi ea era între cele care îți provoacă interesul de a le auzi cum gem, şoptit ori nu, de a afla felul cum i-ar fi mângâiat energiile, crescute, din nou, între palme. Operațiunea aceasta de împrejmuire, de curtare, avusese şi un moment, absolut accidental, fără legătură cu miza, care ar fi putut să fie destul de periculos pentru Petreanu, de nu l-ar fi vegheat un zeu exclusiv al lui, fără somn, fără timp şi dispoziție pentru vreun fel de odihnă. Poate că zeul, în timpul său liber, asculta doar imnuri prin zările trecerii, nu se lua cu nimic, fiind mereu atent, cu ochii pe tânărul nostru.

Acest moment fusese o bătaie, „pe viață şi pe moarte", cu un țigan, dintre cei cu onoare, din Târgu-Cărbuneşti. Cam o oră îşi luaseră pe pumni unul de la altul sânge, pe un deal învecinat micului oraş, în groapa de gunoi a Cărbuneştiului, lângă stadionul echipei de fotbal Petrolistul.

Tot în aceeaşi zi, dimineața, avusese şi un accident la şcoală. Pregătindu-şi, în timpul unei ore de istorie de la care chiulea, ținute de un profesor, Grigore Mischie, fără nici o competență didactică, loviturile de picior care urmau a fi repartizate seara, alunecase de pe bara scării şi căzuse mai mult de

un etaj printre nişte grilaje. Pe holul şcolii nu era nimeni, clădirea fiind una secundară, în care îşi desfăşurau cursurile numai două clase şi care mai adăpostea sala de muzică, plus un atelier. Petreanu fusese singurul care lipsise atunci de la ore şi nici din clasa de jos nu era nimeni afară. Trezit pe masa camerei de gardă a spitalului din strada Tudor Vladimirescu, şi-a amintit brusc, simultan cu revenirea la mersul biped, petrecută destul de anevoios, că singura problemă a lui era că trebuia să ajungă, indiferent de ultimul context neprevăzut, la bătaia care fusese programată cu o săptămână înainte, în holul discotecii din Târgu-Cărbuneşti, la finalul acesteia, pe muzica piesei de încheiere a programului, *I want to break free*, a formației Queen.

Imediat după coaserea rănii, în drum spre sala de radiografii, a plecat din spital, furişându-se, apoi fugind discret, scăpând de asistentă, în momentul când aceasta a intrat în sală, pentru a pregăti aparatul pentru radiografie, spunându-i să aştepte pe băncuța din fața uşii. A trecut apoi pe acasă, pentru a mânca, şi s-a urcat în tren, după ce scăpase şi dintr-un posibil accident – o maşină care abia l-a atins, venind înfrânat, pe o trecere de pietoni din spatele fostei Case a Pionierilor.

Nu înțelegea cum se grăbiseră să se întâmple toate într-o singură zi... Dar bine că se terminaseră doar cu un şofer venit cu viteză, care nu mai putuse frâna pe asfaltul umed şi îl împinsese uşor, într-o parte, cu aripa stângă a maşinii, aproape ca o mângâiere mai hotărâtă a unei femei care cedează, preluând ea însăşi inițiativa, implicit şi căutarea lucrurilor care hrănesc foamea, în speranța potolirii ei… O zi, într-adevăr, destul de plină de evenimente!

Ajuns la Cărbuneşti, într-un întuneric rece şi vâscos, oraşul fiind în cea mai mare parte neiluminat electric, şi-a

căutat una dintre colegele navetiste, pe Vali, pentru a putea afla cum să ajungă mai uşor „în groapă”, care ar fi drumul cel mai scurt… În nici un caz nu putea să întârzie, pentru ora fiecărei întâlniri având un adevărat cult. La întâlnirea aceasta, cu atât mai mult! A urcat scările, trei etaje, tot pe întuneric, şi a bătut la uşă. A deschis un băiețel blond, cu ochi albaştri, puțin creț, cam de vreo zece-unsprezece ani, apoi a venit colega, sora lui, mirându-se de apariția lui Petreanu şi fiind foarte surprinsă. Ştia de accident, fuseseră îngrijorați cu toții, mai ales că perso-nalul de la cabinetul medical al liceului le garantase că nu exis-tă nici o posibilitate ca el să rămână în viața în urma acelei căzături, fiind, după toate aparențele, într-o comă profundă, cu o hemoragie internă. Dovadă în acest sens fiind mărimea pupilelor şi faptul că hemoragia exterioară era destul de redusă, la care se adăuga… lipsa de reacție a pacientului, indiferent de stimul. Au parcurs un hol perpendicular pe uşă, apoi au intrat într-o cameră cu multe pahare, aşezate, pe mărimi, în vitrinele mobilei. După ce Valentina i-a povestit în amănunt temerile colegilor, cum reacționaseră, în ce fel se putuse speria profesoara de franceză, doamna Pâinişoară, care avea atunci oră la clasa paralelă, cât de îngrijorat fusese Velican, cu greu a putut să afle de la ea traseul cel mai comod până la locul întâlnirii, Vali rămânând pe tot parcursul discuției la fel de nelămurită de gravitatea stării lui, prognosticul cu decesul rapid fiind numai o fericită nepotrivire, efectul, şocul, încă nu dispăruse.

În mare, Petreanu cunoştea zona, dar nu era timp de bâjbâieli. Aşa că a plecat puțin mai repede, mai grăbit, de cât i-ar fi fost necesar. Aflase de la Vali Sporiş că Ana şi Vasi alergaseră într-un suflet la spital, că mai toți colegii, cu excepția lui Cornel Şomâcu, singurul băiat, crezuseră ca va muri pe drum, în salvare, punctul de vedere al personalului medical din liceu, aşa cum am mai spus, şi că amândouă rămăseseră mirate şi foarte bucuroase, auzind că, până să ajungă ele, el deja fugise

din spitalul de urgență din Târgu-Jiu... Fugise fără ca nici măcar medicii să îşi poată explica, imediat după ce se ridicase, abia cusut, din sala de urgențe.

Ploaia măruntă, ca nişte ace moi, şi faptul că țiganul Lămpiță venise oarecum băut se constituiseră într-o şansă, încă o dată vitală, de a nu termina tragic aventura pitică, înaintea celei grandioase. El, amețit de căzătură, celălalt, amețit de alcool, laolaltă cu terenul alunecos şi moale, dădeau o rezultantă a confruntării, localizată mai mult la nivelul solului şi, evident, fără caracter decisiv.

Obținând de la această bătaie gestul pe care Lămpiță i-l datora colegei sale, materializat printr-un bilet în care el îşi cerea scuze, Marin Petreanu s-a dus să aştepte un tren pentru a se înapoia la Târgu-Jiu şi, totodată, pentru a se odihni. Ar fi vrut să aştepte în gară până dimineața, datorită faptului că nu dorea să intre în casă şi să rişte să găsească părinții încă neplecați la serviciu. Din cap şi până în picioare era atât de înnoroit, încât hainele nu mai aveau nici un fel de culoare, pansamentul de pe cap devenise tot negru. Îl protejase încă de acasă vederii, cu ajutorul unei bande croşetate, primită de la Codruța, cu mai mult de un an înainte, tot din dragoste… Acum, şi aceasta fusese pierdută, rămăsese, pe undeva, ca o amintire minoră, fără nici un rost.

A stat în gara Târgu-Cărbuneşti până dimineața. Drumul acasă a fost făcut într-o toaletă de tren, asigurată, umană, ferit de orice fel de mare mirare din partea unor navetiste somnoroase şi grase, cărora, cu siguranță, că înfățişarea lui de atunci le-ar fi învins cucăitul şi care, dintr-un spirit matern nepotrivit, ar fi putut anunța degrabă poliția. La adăpostul întunericului, a preferat să se transforme în întuneric.

Şansa acelei căzături de la şcoală fusese faptul că, în ultimul moment, instinctiv, îşi adusese mâna dreaptă în faţă, spre ciment, astfel încât toată greutatea corpului nu a venit direct pe craniu, ci, în momentul impactului, între ciment şi cap, îşi pusese palma. Acum, simţea o durere ascuţită în oasele degetelor care amortizaseră impactul. Erau învineţite şi cel puţin două dintre ele erau foarte umflate. Îl duruseră tot timpul, de parcă ar fi fost fisurate.

Acel tren timpuriu îl aducea acasă, răpindu-l din întâmplările şi din ziua care abia trecuseră. Ce zi, destinată doar vieţii! Destul de ciudată. Nu mai trăise nici una la fel până atunci.

19

Trecuse zadarnic încă un timp, un timp care nu făcuse dovada nici unei schimbări. Petreanu încă nu întrezărea felul şi momentul când îi va mărturisi măcar mamei că trebuia să facă acel drum în Basarabia. Şi va trebui, cu acel prilej, să domine

inevitabila aparență, de gest aiuristic, cu argumente logice, coerente, argumentele sale… îi era greu să se justifice, dar neîndoios că trebuia să o facă la un moment dat. Nu i-ar fi putut lăsa doar o scrisoare, cel puțin câteva cuvinte față în față merita… Nici argumentul afectiv față de situația de la Chişinău nu era credibil. Nu poți iubi ceva sau pe cineva cu care nu ai nici o legătură, în care să te oglindeşti şi să poți primi oglindirea. Valabil şi pentru oameni, şi pentru situații. Undeva exista un comic căruia nu îi putea găsi rezolvarea. Îl localiza, îl înțelegea, îl putea controla, dar nu putea să fie combătut. Probabil că numai neobişnuitul situației furniza acest comic, dar şi aşa era de ajuns. Nu dorea să lase părinților săi doar posibilitatea unei reacții interioare la ce urma să facă, o reacție suferindă, a unei înfrângeri... Nici panica neîmblânzită, nici sfâşierea nedomesticită sufletului lor. Îşi dorea să fie om cu ei, înțelegea faptul de a fi singur la părinți în toate aspectele şi efectele sale. Un singur copil este, de cele mai multe ori, un singur rost de a fi sau de a fi fost pe lume. Îi simțea că vedeau zădărnicia lângă ei şi o singură vorbă nepotrivită, un singur gest, i-ar fi împins în conturul ei moale, subțire ca un prapure care desparte stomacul, cel care digeră lumea, de neantul străin, neînțeles şi necunoscut. De tată era puțin mai detaşat, ştia că ar fi rezistat acestei mâhniri, problema cea mare era cu Mariana. Nu ştia cum să facă să fie bun cu ei, altceva decât să renunțe la tot, la tot ce genera această situație, apărută dintr-o dată, inexplicabil, iminent, fără putință de împotrivire. Cât de greu era să vorbească! Şi cât de greu era să tacă! Trebuia să îi anunțe definitiv şi irevocabil. Un om, care nu e om, găseşte tot timpul îndreptățiri pentru a nu fi fost om în diferite momente ale deciziilor şi faptelor sale. Nu putea să fugă de ei… Nu ar fi avut nici o justificare.

Avusese multe momente de ezitare în hotărârea de pleca în Basarabia, pe care le parcursese pe rând, în tăcere, ajutat de câte un gând, de câte un sentiment.

În construcția acestui proiect personal, găsea un mare neajuns. Tot ce era mai rău, lipsa unei cauze obligatorii! Existau doar cauze opționale, asumate artificial, nimic decisiv! Se analiza pe sine, încercând să își dea seama dacă măcar intensitatea dorinței, sau cel puțin dragostea, era atât de mare, încât să fie dominantă unui asemenea argument rațional, că nu trebuia să meargă obligatoriu pe front, nu hotărâse nimeni asta. Ar fi fost mult mai uşor să fi decis altcineva în locul lui. În astfel de situații, datorită responsabilității prea mari față de toți şi de toate, devenită a altora, conflictele interioare sunt sau par amorțite de o fatalitate care este una acceptată... Faptul că decizia era numai a lui, însemna că ale lui trebuiau să fie şi toate urmările. Dacă aceste urmări i-ar fi aparținut doar lui, şi le-ar fi putut asuma, dar nu aşa se petrecea şi cu restul potențialelor efecte... Ce încurcătură! Posibilitatea suferinței era un gând înrobitor!

Nu înțelegea nici care este partea din consistența deciziei sale personale care se dovedea a fi mai puternică decât voința tuturor de lângă el. Iar dacă dragostea şi dorința ar fi fost într-adevăr atât de mari, încât să nimicească orice argument împotriva unei hotărâri luate, nu însemna oare aceasta o apropiere de eroare, de prostie, în ultimă instanță? Cum putea să fie atât de radical?

Nimeni nu ar fi reuşit să măsoare cu înțelesul câtă cantitate de trăire era în acele stări ale sale, poate numai Dumnezeu, prin trăirea Lui pentru toate, în cazul în care ar fi existat.

Orele de şcoală începeau să se desfăşoare mecanic, se deconectase de la lucrurile simple, previzibile, i se păreau a avea în ele mari cantități de stupiditate. Treceau toate fără stimul şi fără consecință. Profesoare rujate strident, machiate

asemănător păpuşilor de la teatru pentru copii, încercând să păcălească timpul şi rostul lor pe pământ, eşuau în a se păcăli doar pe sine. Îl învățau filosofie, literatură universală… Uneori, găsise corect să le spună, în diverse moduri, cât mai nevinovat cu putință, dintr-un sentiment de compasiune față de realitatea în care se găseau, dar numai apărându-se de vreo adversitate a lor, să le arate inutilitatea, niciodată provocator, duşmănos. Cele mai deştepte dintre ele, cele care înțeleseseră mai mult decât dorise el să le spună, țineau să îi demonstreze că nu era pregătit la psihologie, filosofie sau literatură universală. Din note de trei şi de patru nu îl scoteau, pentru a fi credibile, pentru ca nu cumva să simtă ratarea... Credibile față de ele însele, față de el, față de restul elevilor din clasă. Nu era cazul nici de cea mai mică reacție. Începuse doar să le zâmbească de fiecare dată când luau vreo decizie, iar, la sfârşit de trimestru, când, cu regret, trebuiau să îl anunțe că se vor vedea la corigențe, în toamnă, le zâmbea cu mult mai sincer... Considera că va vorbi cu ele atunci, indiferent de care ar fi fost acea toamnă... Ce sens să aibă să le strice dieta de femei convinse de performanțele lor? Din şapte-opt cuvinte le-ar fi făcut să nu poată mânca vreo două-trei zile, iar una dintre ele avea şi o fată frumuşică, şturlubatică puțin, țanțoşe şi înfoiată, căreia i-ar fi cam făcut de petrecanie. La răzbunarea asta, e adevărat, se gândise…

Oricum, aşa se şi rezolvă, de când este lumea, toate conflictele cu filosofia. După care nu mai ai nici o treabă. Devii liber, nelegat de nimic...

Pe de altă parte, pentru că Petreanu ştia că trebuia să plece, corigențele lor erau o aiureală întreagă, aproape că nu înțelegea ce legătură ar mai fi putut să aibă cu el. Ar fi fost de ajuns numai dacă s-ar fi putut întoarce acasă, în toamna pe care i-o pregăteau, perspicace, cele două-trei profesoare.

Până atunci, nu aveau decât să aştepte, el însuşi va fi bucuros să le vadă, o dată venit de pe front… Şi va veni atunci la corigențe, alături de proştii liceului. Atât de mult îl bucura această situație!…

Încă mai avea de aşteptat ziua de 15 iunie, încheierea anului şcolar. Până atunci, va trebui să mai găsească măcar o fată, de altceva nici că ar fi avut nevoie din tot ce era pe lume. Dar chiar şi pentru acele lucruri trebuia să aştepte, să discute cu câte una despre cei doi litri de apă, care se consumă zilnic, buni inclusiv pentru elasticitatea pielii şi evitarea ridurilor, despre OZN-uri, bioenergie, efectul de piramidă şi influența televiziunii asupra intelectului, despre modă, zodii, conjuncția planetelor, planuri de viitor… Altădată, fusese necesar să vorbească despre iepurii sălbatici. De toate, doar vor accepta până la urmă sensul tuturor acelor cuvinte.

20

Parcului din oraş îi era cu mult mai fidel, venea des aici, şi acesta devenise un loc de cult al însingurării lui, în care gândurile nu mai suportau rugina unei alte realităţi. Atinşi ei înşişi de această rugină, oamenii pulsau cu proiecte din inima timpului, surprinşi sau neinteresaţi, prin nişte vene sociale, insuficient de elastice, îmbătrânite de viaţa trăită în exces de speranţă şi de împăcare. Omenirea nu face decât să transforme lucrurile nedobândite, mai mult sau mai puţin previzibile, în lucruri banale, consumate deja. Când acest proces se va fi încheiat, prin epuizarea excepţiei şi a mirării, lumea va fi pasibilă de judecata finală, indiferent de care va fi ea, de sistemul ei de reprezentare.

Împrietenindu-se cu imaginile statice ale acelor pietre mari din parcul central al oraşului, le oferea timp, trecea de multe ori să le vadă. Le ştia a fi create din matricea altor ere geologice, mult accelerate, acum devenite numai ale minţii, prin utilitatea artistică dată de Brâncuşi. Aceste pietre îl impresionau, făcându-l să întârzie mereu în preajma lor. Erau imagini pe care le punea întruna să se dueleze pentru el cu imaginile primelor frunze doborâte de emoţia semnelor de vară. Fantasma naturii care îmbracă omul, secvenţial cel puţin, îl preocupa. Începuse să îl intereseze acest Constantin Brâncuşi, mare sculă la Paris, pe care românii fuseseră obligaţi să şi-l reînsuşească, de data asta spiritual, la presiunea lumii culturale din occident, a Franţei, în special. Era un Brâncuşi din care aproape nimeni dintre semenii lui nu înţelegea mai nimic, decât că se îmbrăca precum românii din vechime.

Marin Petreanu îl socotea pe bătrân a fi fost fascinant. În primul rând, pentru maniera în care a reuşit să strângă mulţimea de papioane împrejurul unui costum ţărănesc dintr-un sat

pierdut într-un Gorj pierdut, într-o țară pierdută… Curios cum toți domnii aceia dăduseră fuga la noi să găsească repere, să facă legături, să se sporească, să se amelioreze… Aici, unde nimeni nu înțelegea nimic! Se tot gândea, râzând într-un hohot intim, cum acest moş îi pusese pe toți pe drumuri, care trebuie să fi fost şi mare pişicher, cum obligase el pe o bună parte din lumea artei, pesemne că foarte importantă prin cele părți, să îi descopere țara, județul, satul, casa inventată dintr-un ordin comunist, adusă la Hobița dintr-un sat vecin, din Brădiceni, doar pentru că era frumoasă şi bine construită, aptă pentru a găzdui minciuna. Tot ceea ce se pierduse de lumea civilizată reformula Brâncuşi. Aici, la noi, în România, numai natura civilizează lumea… În rest, nu există un acces organic la civilizație. Orice demers este respins ca un fir de praf în ochi. Civilizația noastră, de tip rural, conservatoare, pentru că alta nici nu ne putem permite, aşteaptă pe occidentali să le vândă ouă încondeiate, vârtelnițe, fuse şi suveici! Pentru asta îi şi aşteptăm – să le vindem sau, mai bine spus, să le luăm ceva. Dacă României, printr-o întâmplare ciudată, i s-ar lua satul, cu tot ceea ce ține de el, ea nu ar mai putea să fie țară, ar deveni pe loc o colonie, o tabără de supraviețuire.

La începutul lecturilor despre Brâncuşi, fusese contrariat, nu înțelegea de ce i se acorda acestui om atâta importanță şi credea că occidentalii, surprinşi, picaseră în capcana unei contemplări neaşteptate, căreia îi accentuase chiar însuşi Brâncuşi misterul, prin exotismul său, prin teatrul tematic pe care îl inventase în arta plastică, prin formele cât se poate de luxuriante într-un orizont deşertic sculptural, întru totul previzibil până atunci, consumat în perfecțiune, cu mijloace de expresie consumate. Brâncuşi, oltean descurcăreț, se prinsese că lumea formelor are nevoie de o perfecțiune nouă, care

aştepta să fie inventată, înțepând timpul cu muchiile, mângâind ideile cu rotunjimea. Constantin văzuse cum stă treaba cu arta contemporană, înțelegea minciuna pe care aceasta o pregăteşte. Nu a făcut decât să se lase în voia intuiților sale. Greu a fost până să înțeleagă… Talent avea cu carul, cu intuiția formată venea de acasă. Acest Constantin, bizantin la rândul lui, legiferase sculptura modernă, oprise prigoana.

Totuşi, lui Marin Petreanu i se părea că atenția pe care o stârnise cioplitorul din Hobița îşi avea cauză în ştiința lui de a fi fost, sau, mai corect exprimat, de a se fi făcut diferit. Acest lucru nu i-ar fi folosit la nimic în România. În țara lui, majoritatea sunt diferiți, nu ar fi interesat pe nimeni semnalizările lui, în afara acelei *rânduieli* străbune. Lucrurile au fost posibile, deşi este uşor acum să constați asta, numai în Occident, acolo unde autenticitatea nu stă pe spate la soare, pe marginea tuturor ulițelor, cu fire de iarbă în gură, aşa cum stă pe aici, odihnindu-se pentru nişte vremuri care ar putea să vină. Acolo, autenticul este mai estompat, mai amestecat cu viața, sufocat de tot felul de norme, inclusiv artistice. Dacă ar fi rămas în România, având acelaşi proiect şi chiar aceleaşi realizări, semnalizându-şi, la fel, diferența, ar fi fost perceput doar ca un ins tradiționalist şi care ține cu dinții să accentueze un firesc comun, de pretutindeni, demers inutil, când totul împrejur este la fel... În nici un caz nu s-ar fi considerat de către pricepuți că Brâncuşi este modern, părinte al sculpturii moderne! În România, ar fi trebuit să sculpteze cu totul altceva pentru a fi considerat modern. Ar fi trebuit să sculpteze nimicul. Nici în satul natal nu ar fi găsit nimeni vreun rost să facă bradul de la mormânt sau stâlpii de la tindă din metal, masa pentru mămăligă din piatră, iar muierii să îi zică tot muiere, în bronz... S-ar fi prăpădit cu toții de râs, l-ar fi arătat pe ulițe cu mâna, l-ar fi chemat peste poartă să îi dea de pomană... Ce mai, nebunu' satului! În plus, bătrânii obştei de

cioplitori ar fi luat lucrarea lui Brâncuşi drept o ofensă adusă lor, breslei cu totul şi evidenţei, sancţionând definitiv purtarea scandaloasă. Degrabă ar fi considerat că băiatul lor este iremediabil pălit la ureche, că „s-a stricat de tot la cap”, prin Bucureşti, de la atâta carte, că a devenit o haimana, o naulă şi un terchea-berchea! „Acu’, dă fuga de vine ici cu damblalele lui, să ne strice nouă socoteala… Hai, io-te drumu’ p’ici în vale! Şi să te măi întorci, burdufule, cân’ te-om chema noi... În lume cu tine, şnapan dezminţat! Du-te şi te hărăneşte din cacaioavele tele, dacă nu te-ai învăţat să faci lucrurile aşa cum se fac ele!”

O masă de oameni, a căror meserie, indiferent de profesie, este trăirea geniului, fără să aibă habar sau să îi intereseze asta, nu acceptă, aşa, dintr-o dată, un alt geniu pe urma lor, dinapoia mersului. Deşi acesta se conştientizează pe sine ca atare, nu este de ajuns, mai ales dacă vrea să arate altceva decât arată ei… În România, Brâncuşi n-ar fi putut să fie Brâncuşi, între mii de Brâncuşi. Plecând la Paris, i-a lăsat în pace pe ceilalţi. Atunci, drept recunoştinţă, şi cei din Hobiţa l-au acceptat ca fiu al locului... Dar asta numai după ce au aşteptat să vadă ce se alege de el, mândri în aşteptarea lor! Reprimindu-l, când acesta avea, pentru scurtă vreme, să se întoarcă. Dar numai pentru că aflaseră, din gură în gură, că „al lu’ Brâncuşi, Costain, ăla de fu la şicoala de tâmplari, pe la Craiova şi pe la Bucureşti, un’e nu să prinsă nimica de capu’ lui, ajunsă cineva, să făcu om în lumea largă. Cică vine pe cia, pe la noi, cu unii de pe la Parizu’ ăla, să afle şi ei ce e p’icea, că multă lume să interesază acu’ unde văzu *al nost* lumina zâlii, ori cre’ că s-o uita cum om avea prin casă... Te pomeneşti că de aia vin striinii la noi, cată cu oichii după lucruri...Cotelesc şi ni le ia nouă de su’ pat ca să le ducă la ei în espoziţâi!”

La Paris, lui Constantin i-a fost uşor să fie interesant, nu s-a izbit fatal de expresia națională „Ei, şi ce-i cu asta?!" Mediul îl punea inevitabil în valoare, în principal rămânându-i doar să lucreze şi să puncteze câteva aspecte istorice ale existenței personale, lucruri simple când vrei să faci ceva în viață.

La fel s-a întâmplat şi cu opțiunile sale plastice – forme şi linii simplificate, lipsite de orice aglomerare de sensuri şi de orice redundanță artistică. Brâncuşi, vicleanul, lasă numai sensul esențial, intuit, experimentat, mai apoi. Sculptorul însuşi asistă la transformarea ideilor sale în principii conceptuale. El luptă cu inerția telurică, redând materia zborului, printr-o sugestie care, în aşteptarea receptorului artistic, recapitulează spațiul, mişcarea, zborul însuşi. Actul artistic rămâne curat, modelul rămâne curat... Brâncuşi interzice prăbuşirea linilor, sculpturile sale au ca postament echilibrul şi de aici ele se înalță spre puritate. Toate au nevoie de lumină, este un sculptor al luminii, materia pe care o lasă în urmă primeşte lumină. Brâncuşi, prin ceea ce a făcut, cu precădere prin Complexul de la Târgu-Jiu, vrea să ne spună Adevărul. Ritmul acelor opere este bătaia unei inimi... Şi el, drăguțul, a vrut să le aducă pe toate acasă, a făcut să existe la Târgu-Jiu un complex al esențelor. A fost de acord să dăruiască totul unor proşti. Ştia că era dator poporului său. Aşa este şi firesc, cel puțin dacă poporul tău este şi cel care te-a învățat să gândeşti…

Posibilitățile nu pot să fie cauze. Dacă sunt privite în felul acesta, întregul parcurs, până la finalizare, devine unul întâmplător, în toată condiția lui. Intervenția asupra unui demers devine exterioară prin metodă şi interioară prin urmări.

Acestea erau gândurile de atunci ale lui Petreanu. Ele nu atentau cu nimic la convingerea populară a genialității sculptorului, din contră, dar găseau şi alte forme ale aceleiaşi genialități… Inclusiv situarea lui Brâncuşi în atenția şi în înțelesul gorjenilor îi argumenta convingerile. Pentru ei, aceste obiecte erau aşezate pe pământurile Primăriei cât se poate de obişnuit, de firesc, de meritat… Nu îi contrariau, nu îi provocau, nici nu le stimulau atenția. Orice ar fi fost, ele rămâneau tot acolo. Dacă zic toți că sunt importante, bineînțeles că sunt importante, dar asta se întâmplă numai pentru că *sunt ale noastre*. Multă vreme, la Târgu-Jiu, s-au numit „pietroaiele din parc”. Marin considera că această denumire generică era, la rândul ei, genială: prin alăturarea parcului, surogat modern al pădurii, cu pietroaiele *noastre*… Bună titulatură de simpozion ştiințific! În Occident, ar fi făcut furori! S-ar fi demonstrat toate nuanțele…

Pe Masa Tăcerii, până mai acum, prin anii ’70, cei care veneau din piața mare a oraşului îşi desfăceau plasele cu mâncare, poposind şi mâncând pe capodopera sculpturii lumii, cu un firesc genial, la rândul lor. Scoteau cârnații din geacuri, brânza, slănina, roşii, castraveți şi litruța de țuică. Mâncând, încercau să interpreteze… Chiar Petreanu, cu numai un an înainte, îi surprinsese pe unii în aceeaşi ipostază. Desfăcuseră mâncarea pe o parte a Mesei Tăcerii, cu o dezinvoltură care nici nu mai putea să fie considerată astfel, atât era de firesc gestul lor, iar pe-o altă parte îşi aşezaseră copiii mici în fund. Se amuzase copios, de pe o bancă învecinată, mai ales când aceştia comentau de zor ansamblul, având perspectiva… Ziceau că „Masa nu e terminată, că s-a dus pe ci încolo fără să îi facă finisajul, că scaunele de piatră de pe Alee ar fi trebuit să fie mai multe, că aşa cum sunt se văd prea rare, că sunt mai mititele decât e lărgimea şi că, la finalul demersului critic, ce poartă este aia dacă nu se poate niciodată închide. Nici nu are garduri

împrejur, o poartă fără nici un rost, desurda… Ce mai, lume nebună!” La un moment dat, doi gardieni s-au apropiat şi le-au spus să plece de acolo, altfel o să-i amendeze. Mesenii au spus că sunt aproape gata cu masa, că mai au puțin şi termină, iar gardienii au fost de acord… Mai mult, au fost şi apostrofați de unul din grup, mai bătrân: Mă, băieți, voi nu vedeți ce scrie icea, pe tăbliță, „Masa Tăcerii”… Păi, dacă scrie aşa, nu trebuie să mâncăm pe ea dacă ne e foame şi ne prinsă prânzu' la oraş?! Ce zâceți voi, ai? De tăcut, e drept, nu prea tăcurăm, dar să nu ne zâcă, Brâncuşi ăsta, nouă când să tăcem… Apoi, gardienii s-au scuzat şi le-au adresat rugămintea de a face curat şi de a nu lăsa pungile pe Masă. „Eee, mai încape vorbă, păi nu ştim noi asta?! …”, au răspuns acei oameni, săteni din vreo comună mai apropiată.

Pentru oamenii de rând, Masa făcută de unu', Brâncuşi, avea acelaşi rost, aceeaşi utilitate, precum fântânile puse la răscruce de drumuri. Ca şi acestea, masa largă era destinată lor, existenței naturale. „O operă de artă? Bine, şi o operă de arta..., dacă aşa vor unii..., dar masă, în primul rând!” Apoi, țăranii luau rata şi plecau la mesele lor, de acasă. De Poarta Sărutului şi de infinit, nu mai aveau timp, oricum erau pe o altă direcție, decât aceea pe care se întorceau de la oraş… Iar prin biserică treceau în fiecare săptămână...

Petreanu simțea o mare simpatie pentru sculptor, o prietenie suferindă prin imposibilitatea de a fi împărtăşită. Cu adevărat, fusese unul de-al nostru! Uite, măcar de asta ar trebui să existe Dumnezeu, să avem prin El posibilitatea de a ne împărtăşi prietenia oamenilor pe care nu i-am prins lângă noi!

Deşi nici el nu înțelegea mai nimic din aceste opere, recunoscându-şi asta, în afară de ceea ce reprezentau acestea în realitatea gorjenească, apropierea de ele şi atingerea lor îi

furnizau, îl relevau unei stări de bine, regăsiri ale unui dat pierdut, pe care parcă ți l-ai aminti de undeva… De câte ori intra în parc, simțea nevoia să le atingă, să le dea uşor câte o palmă de salut sau câte un brânci complice, gesturi de mare şi constantă solidaritate.

Nici nu prea i se părea, de vreme ce îi plăceau, că ar mai fi avut sens să le caute înțelesuri, altele decât cele imediate, decât cele întruchipate de *prototipurile* de lemn, pe care le cunoştea şi el atât de bine. Sau poate că tocmai aici era sensul, că Brâncuşi a vrut să le facă din piatră… Ce rost mai avea căutarea altor înțelesuri, care dintre ele ar fi putut să fie mai important decât acesta? Nu făcea efortul cât rezultatul! Se mulțumea să ştie că Brâncuşi sculptase organic, într-o civilizație care a violentat organicitatea vieții şi că el s-a adaptat consumului şi circulației lumii tocmai prin refuzul de a se adapta cotidianului şi ritmului occidental. Hâtră echili-bristică pe mințile şi pe sensibilitățile interpreților de acolo...

Cu o vară în urmă, Marin Petreanu ajunsese la Hobița, cu ocazia unui festival dedicat sculptorului. În sat, trăia un învățător, Dumitru Brâncuşi, nepot de frate al lui Constantin. Întâmplarea, coincidența, făcuse ca acesta să fi fost, în tine-rețile sale, învățătorul lui Victor, al tatălui său, la şcoala de la Alimpeşti, acolo unde avusese prima repartiție. Şi foarte bun prieten cu cei din casa lor! Venea des la ei în curte, prieten cu al bătrân, cu Tătăică. Întors în acea vară de la Hobița, povestise, seara, ce fusese acolo. Şi atunci a aflat de la tătăl lui că Mitică Brâncuşi putea fi considerat un prieten al lor. Ziua următoare, Marin Petreanu era din nou la Hobița, legitimat de această coincidență şi dornic de a afla cât mai multe amănunte despre sculptor, despre copilăria lui, despre impresia pe care o lăsase în sat, despre momentul când a venit cu „domnişoara” şi ea

asculta cum sfârâiau străchinile de pământ, cu mâncare caldă în ele, punându-le, amuzată, la ureche… Întâmplări de când Constantin era copil şi căra la şcoala de la Brădiceni trăistuțe pline de pietre…

Marin rămăsese la învățător vreo două zile, să îi asculte cu atenție toate poveştile. Acesta îi arătase şi nişte acte ale lui Constantin, un certificat de prezență sub drapel, două scrisori de la Paris, adresate fratelui Grigorie, şi o comandă de chivot, despre existența cărora ştia mai de mult. Vroise să şi scrie, să cheme autoritățile județului să le păstreze într-un muzeu, să nu rămână prin sat, mai ales că le dădea târcoale un escroc care, pe vremea lui Ceauşescu, fusese şeful Cooperației de Consum. Mitică Brâncuşi era şi el supărat pe autoritățile locale că nu sunt interesate de acele acte şi că s-au găsit tot felul de privatizați care ar dori să le cumpere, dintre care unul este mai insistent. Acesta îi spusese că, dacă îi va da lui actele lui Brâncuşi, îi va face o casă pe malul Bistriței. Peste nici o săptămână, Petreanu publica în presa locală un nou articol, în care atenționa, prețios, despre această problemă, oferea chiar soluții…, semnând de câtva timp cu Marius Corşoreanu, din ataşament pentru numele satului. Acesta fusese şi primul său pseudonim literar. Marin nu înțelegea încă faptul că jignirea cea mai mare, pe care o poți aduce românilor, este să le oferi soluții.

21

Arborii parcului se împodobiseră cu sute de ciori, ca pentru o sărbătoare continuă. Erau atât de multe ciori! Le ştia din totdeauna, dar parcă niciodată nu fuseseră atât de multe.

Acel oraş îşi serba libertatea care se consumă pe sine, iar cu restul de energie, pe care o mai avea, îi consuma pe cei care se considerau a fi liberi...

Ciorile atenţionau sonor că moartea se odihnea în venele timpului şi ale oamenilor, ea nu fusese încă îmbrâncită prin îmbrâncirea din decembrie '89. În rest, numai dobândiri! Arborii întâmplaţi ţineau piept întâmplărilor timpurilor şi oraşului, să nu vină să se înece sau să se răsfrângă peste Jiu. Oamenii căutau în acest parc un confort pe care să şi-l autostimuleze, de parcă ar fi ştiut că l-au pierdut undeva, de mult, pe cel real şi propriu. Românii au obsesia singurătăţii, cred în rolul ei de a ameliora tristeţea. Atunci, păreau a fi însetaţi de arbori şi de potecile ascunse printre ei. Copacii uscaţi pieptănau pletele cerului, cei verzi îi aduceau acestuia ochii mai aproape, aproape de oamenii simpli, rezervaţi şi atenţi numai la ceea ce se întâmpla cu ei, nicidecum atenţi la ei înşişi…

Entuziasmul şi bucuria de după Revoluţie se pierduseră, călcate în picioare în tropotul speranţelor, de când fuseseră

speranțele mânate în cârduri mari către mai toate modelele economice ale lumii, suedez, japonez… Diversitatea lor fusese împrăştiată şi dezbinată de foamea care vine într-un mod unic. Fețele oamenilor rămăseseră doar pentru trecerea timpului, boală inevitabilă şi victorioasă, în nici un caz pentru zâmbet, pentru această particularitate a omului. Singura latură a economiei de piață, care prospera în spiritul oamenilor, era invidia. Acelor „privatizați” li se inventaria, în amănunt, despărțirea radicală de restul, de „concetățenii” la care se apela mereu pentru diversele probleme pe care le avea conducătorul zâmbitor. Întreprinzătorii se apropiaseră mult de reprezentarea pe care o au, în satul românesc, cei care fac afaceri: când i se spune cuiva că este afacerist, este acelaşi lucru cum i s-ar spune şarlatan, escroc. O mare insultă! Posibil ca şi judecata aceasta să vină de undeva, românii să fi constatat istoric că pe aici afacerile nu au posibilitatea să se desfăşoare altfel, ci numai prin infracțiune, prin înşelarea cuiva... Nu credea că sensurile cuvintelor se extind întâmplător, capătă de la sine semantici străine, datorită unor afecte arbitrare, ci, mai degrabă, fenomenul se întâmplă în urma unor constatări precise, care simt nevoia identificării în cuvinte folosite deja, în interiorul aceluiaşi scop, deşi demersurile ar fi trebuit să fie diferite.

Lucrurile reintrau în normal, viitorul țării, semeț şi tare, cu vârful ascuns în nori de lapte, se împărțea grăbit în viitorul căutat de către fiecare om în parte. Se risipea întocmai ca un munte subțire de cretă. Organismul comun, unitatea, durase doar o săptămână, atât timp cât românii îşi cuceriseră țara din nou. Cel puțin în aparență…

Libertatea cea mare, care se zbătuse un timp în mâinile lor, reuşise să fugă, lăsându-i obosiți, greu recuperabili vieții româneşti. Se întorceau acasă, câte unii având în dinți sau în mâini bucăți rupte din hainele acelei libertăți grase, de la

început. În curând, avea să rămână sub pieile timpului chiar şi această invidie, pasiunea atentă pentru celălalt.

Timpul se desprindea calm, negru, ca un şarpe de casă, din tufele de mărăcini ale evenimentelor recente, lăsând în urmă, agăţate paşnic, ornamental, pieile de întâmplări ştiute. Şarpele creştea ascuns, tainic, iar oamenii aveau posibilitatea să constate asta, dar fără să îl vadă vreodată cât de mare este cu adevărat, cât de mult a crescut… Aveau acces la mitul lui numai din poveşti! Rostite la televizor, citite prin ziare, auzite prin hale de producţie şi birouri.

Românii rămăseseră din nou singuri, simpatia lumii occidentale, de când aceasta văzuse că România luptase pentru acelaşi tip de machiaj pe care îl folosea şi ea, pentru aceeaşi mască a primirii vremurilor, se retrăgea definitiv într-o parte a sufletului, parte responsabilă cu simpatiile bruşte şi de scurtă durată. Peste aceasta, pornea către români alt tip de atitudini, îmbunate pe ici, pe colo de împărtăşirea unor interese şi a unor viziuni comune.

Românii vor fi singuri, niciodată nu înţeleg că sunt singuri. Cer şi aşteaptă mereu ajutor sau se raportează la altcineva. Nimeni dintre cei mari nu au cum să aibă proiecte importante împreună cu ei. Din această cauză vor rămâne singuri şi însinguraţi. Aşa a fost de când e lumea. Aici, singurătatea este o dobândire metafizică, o teologie. Biblia singurătăţii românilor e doina, cântată pe sub poalele pădurii – linie de graniţă între spaţiul social al aşezărilor şi spaţiul *spiritual* al codrului. Dor, pendulare, căutare şi nehotărâre. Cine ascultă cuminte doina, înţelege relaţia românului cu *lumea*.

Toate visele lor li se vor întipări numai pe gât, semne cutanate că a trecut un timp în care au visat, în care au dorit ca lumea să îi bage în seamă… Dacă le-ar lua cineva visul, nimic

nu ar mai rămâne din ei, ca să mai poată trăi în lumea reală, înfrântă şi acceptată printr-o închipuire a ei. Fără visare, românii se simt sfâşiați structural. Chiar îi urăsc pe cei care nu le alimentează slăbiciunea, pe cei care nu sunt vânzători de iluzii… Românii, datorită unei deficiențe de construcție genetică, nu încap în realitate. Au nevoie de proiecție, chiar dacă realitatea în care se găsesc este cu totul potrivnică ideației optimiste care le este propusă. În consecință, rostul de existență al românilor este să poarte mai departe visul... De veacuri sunt cultivatorii acestui ogor uitat al omenirii, visul… Aceasta este menirea lor. Din când în când, sunt răsplătiți de către Dumnezeu cu victorii mici, cu păstrarea țării, cu întregirea ei, cu alte vise mai mari… Iar, dacă le-ar extirpa cineva visul, această cangrenă canceroasă, acest cancer care le hrăneşte organismul, într-o patologie inversată, ar rămâne pe veci schilodiți, târâtoare pe pământ, fără posibilitatea de a se mai ridica în picioare pentru a primi pe frunți lumina dimineții.

Poate că, datorită firii noastre, o fi găsit aici Dumnezeu o brazdă bună pentru tainele şi pentru înțelesurile Lui impuse. Niciodată românii nu au vrut să îi schimbe teoriile, i-au acceptat dogmele ca pe un dar mare, ca pe o dovadă a iubirii pentru ei. Asta nu a fost rău. S-au mulțumit să muncească, să iubească şi să înțeleagă învățătura Lui. În viața de zi cu zi, nu au dorit decât să fie soare şi să plouă. Aici, posibil să vină dimineața Dumnezeu şi să îi trezească cu o atingere a genelor ochilor Săi… Iar, în cazul în care nu vine, tot ce se întâmplă în România este foarte grav!

În loc să stăpânească timpul, românii încearcă mereu să negocieze cu el. Îşi fac din majoritatea realităților de aici un complice. Şi au mereu impresia că este cineva care îi pândeşte pentru a le da lovitura fatală. Acest sentiment, rămăşiță subconştientă a propriilor acțiuni distructive față de ei înşişi, le alimentează, de-a dreptul absurd, chiar şi patriotismul, proiectat

mai degrabă înspre înapoi, decât spre înainte. Pentru că românii nu simt certitudinea viitorului, ei caută raportarea la un trecut care să îi salveze în timp. Lumea vine ruşinoasă în întâmpinarea dorințelor şi disponibilităților lor. Decât să se înscrie lumii, ei o recreează în raport cu particularitățile care îi supun. Nu se înscriu în ordine, nu îşi trădează niciodată haosul din traseul pe care l-au avut în istorie. Timpul, cel care se topeşte aici, nu ia forma lucrurilor şi evenimentelor care sunt sau pe care le vor face românii, ci ia forma felului lor, rămânând aproape neschimbat... Aceleaşi situații şi stări, menționate de când avem referințe scrise, au fost observate de către călători, cu multe secole în urmă, şi vor fi încă mult timp, cel mai probabil tot timpul, semnele *nealterării*, nediluării românilor.

Esența eternității se regăseşte sensibil în preocuparea de a nu face lucruri care sunt sub plăcerea imediată a omului. Altfel, întâmplătorul devine dominant lucrului ştiut, proiectului. Devine chiar preferabil. Curiozitatea ia din pasiunea şi din necesitatea unui efort proiectat a se împlini într-o realizare care să nu fie vremelnică.

La un concurs literar, organizat de Casa Sindicatelor din Târgu-Jiu, la care participaseră automat toți membrii cenaclului, Petreanu încetând de un timp să mai trimită plicuri, nemaigăsind pentru sine rostul acestor concursuri, câştigase o mențiune căreia i se ataşase o sumă de bani. Fusese mulțumit de sumă, dar nu şi de ierarhia premiului… La plecare, doamna Gabriela Popescu i-a restituit un caiet, uitat cu o săptămână înainte, caiet nou, în interiorul căruia era scris doar atât:

Informații, de reținut

Paradoxul mişcării la Zenon – broasca țestoasă.

Fericitul Augustin: Există trei timpuri – prezentul trecutului, prezentul prezentului şi prezentul viitorului.

În 1839, Comte introduce termenul „sociologie".

„Numărul" 0 a fost inventat de matematicienii hinduşi. În limba lor, *sumya* înseamnă gol.

Idei, <u>de lucrat</u>

Scolastica nu admitea nelimitarea spațiului şi a infinitului înapoi. Dar dincolo de acea posibilă margine ce este? Mai logic, teoretic, cel puțin ca exprimare, mi se pare a fi învățătura Zen, cu acel „dincolo de dincolo".

Seva filosofiei, a viziunii lui Hegel asupra lumii, este marea lui legătură cu istoria.

Originea matematicii ca teorie empiristă, asumată ca știință din concret, idealistă pe alocuri – numărul nepalpabil… Rezultă că este idee, noțiune. În ambele cazuri, matematica nu este decât o viziune. (de comentat, necesită dezvoltare)

22

Norii opriseră soarele, ca nişte degete întrepătrunse, de parcă s-ar fi rugat cuiva sau ar fi aşteptat ceva, de lângă ei, din cer, sau de pe pământ. Un vânt uşor şi cald, precum apropierea unui obraz iubit, îşi făcea mendrele cu frunzele crude ale pomilor, cu florile zdrenţuite şi cu fructele mici, nasturi ai unui mijloc de primăvară, fructe care împingeau lumina, încruntate ca sfârcurile fetelor de treisprezece ani. Aceste fructe mici, descoperind natura şi toate foşnetele dimprejur, ieşeau cu un fior de teamă înaintea unui timp al naturii, viguros şi bătrân…, ieşeau dintr-un legământ prea puternic ca să îl mai poată opri vreodată ceva. Pe undeva, pe acolo, în această pornire, poate exista ceva şi din puterea domnului Dumnezeu.

Cu o seară înainte, Marin Petreanu trecuse prin „Ţogoie”, discoteca din faţa stadionului municipal. Acolo, se întâlnise cu una dintre colegele sale de liceu, de la o clasă mai mare însă. O

găsise dansând aproape dezbrăcată, într-un fel de tăvăleală asistată şi chibițată de un grup gălăgios de prieteni. Atunci s-a gândit că un om inteligent nu va putea niciodată să se batjocorească pe sine cu prețul de a-i distra pe ceilalți.

Acum, venise la țară, era din nou la Alimpeşti, se întorsese în Corşor, poate pentru ultima dată…

Satul se pitula pe după dealuri, temându-se puțin de înălțimea Munților Parâng, de veghea lor nelipsită în miile de ani. Din loc în loc, aproape nelămurit, acest sat se ridica uşor, ca o bucurie, sprijinindu-se de ferestrele vreunei case mai înalte, să poată privi ce mai fac celelalte sate dimprejur… Obosise oarecum de goana celor două alergări ale planetei şi de alergarea din vorbele oamenilor, care abia apucau să se rostească şi cădeau cu trupuri nevăzute în morminte secrete ale prafului, unele, în morminte ale sufletului, altele. Cădeau fără nici o importanță aparentă, de parcă nici nu ar fi fost… Aceste vorbe ale oamenilor din sat ar trebui strânse şi legate într-un suflet, să rămână veşnice, în cazul în care se va dovedi vreodată că sufletul e veşnic. Iar lumea ar putea să supraviețuiască acestei demonstrații...

Aproape de fiecare dată, de câte ori trecuse podul peste Părăul al Tulbure, şi podul vechi de lemn, al copilăriei, cu stâlpi înalți de stejar, cu bârne groase, adevărați bâlvani, prinse în drugi de fier, şi podul cel nou, făcut din beton, care nu mai purta pe el urmele călcâielor timpului bătrân şi greu, simțise o emoție, o bucurie de a fi într-un loc pe care îl iubeşti obligatoriu, fără să fi avut posibilitatea să optezi cândva pentru asta, o dragoste hotărâtă de către altcineva, impusă, şi care te caută, pe oriunde ai fi şi oricum te-ai găsi, să te locuiască defi-

nitiv, să te stăpânească, precum stăpâneşte vântul arborii înalți, desenându-le forma coroanelor, hotărându-le aplecarea…

Venise acasă, în acel gând sau sentiment de pământ. În spatele casei, spre „locu' lu' Berdiță”, o împărăție a florilor. Era mijlocul lui aprilie şi luna aceasta coborâse, ațâțată, de la casa ei, în rochie de mireasă, pentru a se întinde cu satul pe toate posibilele paturi de iarbă proaspătă, pe toți pereții de flori de pomi fructiferi şi flori de câmp. Tot verdele lumii petrecea în lumină. Aici, aceste întinderi erau obrazul lui Dumnezeu, pe care munciseră şi se iubiseră străbunii lui, pentru ca el să existe acum, să vadă şi să înțeleagă de ce trebuie să trăieşti pe pământ, de ce să iubeşti viața, măcar atât cât o iubiseră ei – muncă până la bătături! Bătături de sub care se încăpățânează sângele să iasă, şi multă dragoste – până la marginea pământului şi a timpului… În acest loc, Marin Petreanu ştia totul, oricând L-ar fi putut înlocui pe Dumnezeu!

Rânduiala venirii la țară păstra cu sine obligativitatea unei sacoşe sau două cu pâine, aşa îşi amintea dintotdeauna. Nimic altceva în afară de pâine! Părea anormal, dar aşa era obiceiul. Copii țăranilor, plecați pe la oraşe, se întorceau acasă cu pâine, acesta era darul lor obligatoriu. Şi nici după revoluție nu se schimbase nimic…

Poate că asta era şi o încercare de scăpare dintr-un complex al copiilor față de părinții lor, uitați şi neglijați, un gest destul de ieftin, convenabil, acceptat într-o repetabilitate continuă, din care să rezulte grija lor, a celor de la oraş, pentru cei rămaşi acasă, dovada neuitării. Însă, dincolo de asta, plasele de pâine hrăneau o necesitate precisă, nici măcar nu puteau lipsi.

La intrarea în sat, pe mâna dreaptă, parcă de când era lumea, făcea de pază drumului aspru o fântână impozantă,

boierească, împrejmuită frumos, cu podişcă pentru *hodinit*, cu acoperiş rotund şi larg, fântână cu roată şi cu găleată din lemn gros, cu doage chibzuite bine în cercuri de fier. Găleata avea, la capătul unei doage, un canal care cobora, prin interiorul scândurei, înspre apa rece, scoasă din adânc. Acolo puneau copiii gura, pe dunga aceea, şi sorbeau apa rece, venită de foarte de jos, *din genunchiul pământului,* cum îi spusese al lui, al bătrân. Găleata era grea chiar şi când era goală. În copilărie, ridicarea ei din fântână, plină cu apă, învârtind roata continuu, cu o singură mână, era o probă de forță. Dintre copiii satului, cine nu reuşea, învârtind cu o singură mână, şi se ajuta câtuşi de puțin de cealaltă, sau se odihnea vreun pic, era socotit a nu avea muşchi! Lucru foarte grav, cu atât mai greu cu cât s-ar fi nimerit vreo fată prin preajmă. La fântâna aia, toți copiii dăduseră măcar o singură dată obligatoria probă a bărbăției.

În memoria lui, parcă vedea, printr-un alt fel de vis, şi o cumpănă mare, aşezată puțin înapoia acestei fântâni, în partea din deal, dinspre Luculeşti, o cumpănă neagră, cu furcă înaltă şi bucăți mari de fier, atârnând imprudent deasupra mieilor de la C. A. P., care se zbenguiau încolo şi încoace, până adăpau ciobanii oile în gâldanele părăului, venind de pe Luculeşti sau de pe Bâtcani, la vale.

Petreanu rar dorea să urce la pas Corşorul, prin sat în deal, prefera o scurtătură căreia i se spunea „pe părău”, întinsă ca o panglică pe sub grădinile lui Geoge Popa, ceirul lui Tică şi al lui Gheorghe al lu’ Ică, potecă ruptă de două pârleazuri, unul, cam în dreptul casei Liței, iar celălalt, la ieşirea în drumul satului, la grădina lui Nicolae al lu’ Mitoi, fratele poetului Ion Lotreanu, care fusese asasinat de Securitate sau care se spânzurase, în tradiția familiei.

La Corşor, toată lumea află când vii şi când pleci, parcă la fiecare casă ar fi nişte ochi, lăsați în bătătură, să vadă tot ce se întâmplă afară cu lumea. „Pe părău” era mai fereală şi nu tre-

buia să răspunzi tuturor ce mai faci, cât stai, dacă vine şi tac-tu, cât stă el şi ce mai aveți de făcut pe acasă… De la Nicolae, în deal, acolo unde ieşea potecuța în sat, mai avea de înfruntat doar curiozitatea Nanei lu' Ghiță. Atât şi scăpa tura asta! În plus, pe părău, era şi peisajul frumos, îți era drag să mergi, te tot duceai întins, ca prin pădure, cu susurul apei cântând pe lângă tine lucruri neştiute, în contra mersului tău. După ploile repezi de vară, era o minunăție să vezi roind furnicile, făcându-şi drumuri înguste şi lungi. Pe unul veneau, pe altul plecau în treburile lor, drumuri la care, oricât le studiase în copilărie, nu le găsise niciodată capetele. Ierburile miroseau unele pentru altele, pentru chemarea sau pentru alungarea insectelor, altele se apărau în acest fel împotriva ierbivorelor. Probabil că asta era o vorbire a lor. Oamenii se auzeau mult prea încet, de aici, dintre ierburi. Locuirea lor nu învingea sonor bucuria naturii. Pe părău, era drumul cel mai scurt către copilăria lui, vândută pe unele gânduri mai recente, păcălindu-se mereu cu timp…

Din dreptul ştiubeiului, apăreau casele lor, pe stânga. Mai întâi, se vedea grădina şi ceirul de porci, casa a mică, albă, şi casa a mare, cu ziduri înalte, îmbolnăvite într-o culoare galbenă, cu tencuiala desprinsă puțin, pe la colțuri, de la umezeala respirației sălciilor şi a copacilor mari, care o îmbrățişau după gard, de lângă dud.

De fiecare dată, ajuns în acest loc, de primă vedere a gospodăriei lor, avea o altă emoție, o bucurie cuminte – acolo se găseau oamenii lui, singurii oameni, de pe această planetă, care aveau legătură cu el. Îi iubea cu o iubire pe care niciodată nu o putea rosti. Ceva oprea acest sentiment să se audă. La oraş, toate se pot spune cu mult mai uşor. La țară, cuvintele nu vor să iasă din inimă… în mediul rural, cuvintele se cuibăresc din pricina lumii străine, înfrigurate, în adâncurile inimii. Numai pe al bătrân îl iubise mărturisit, reuşise mai uşor. Copil fiind, nu îl oprise ruşinea, conştiinței nu îi era frică atunci de minciună.

În fiecare noapte, adormea în brațele străbunicului, culcuşit la pieptul lui, cu pleoapele sprijinite de păr, fără poveşti înainte de culcare. Atât era de ajuns...

Când a murit „al bătrân”, într-o zi de joi, în 19 august 1982, „copilu’” nu putuse fi adus la înmormântare, pentru că ar fi murit şi el. Înainte de momentul morții, când se cam ştia că este iminentă, Victor şi Mariana îl duseseră la Petroşani, la ceilalți bunici, cei din partea mamei. Îi era teamă familiei, ştiind dragostea dintre „al bătrân” şi „copil”, că dintr-o aşa durere ar fi rămas „copilu’” cu nenumărate sechele… Ştiințele moderne făcuseră cumva să nu mai permită această durere. Ceva ştiau ei. Într-adevăr, dacă l-ar fi adus la înmormântare, „copilu’” s-ar fi aruncat în groapă după străbunicul lui şi nu s-ar mai fi dezlipit de sicriu, decât luat cu forța. Chiar şi acum, părerea de rău că nu îl mai găsea pe „al bătrân” acasă îi schingiuia sufletul, aştepta ziua când va pune mâna pe oasele lui şi le va săruta, cu ocazia altor morți de la el din familie… Mai toate disponibilitățile, pe care le avea acum, fuseseră atent supravegheate de Tătăică, îl învățase multe. Nu pleca nicăieri fără el, îi aducea tot felul de daruri. Gândul la străbunicul său îi cobora, scormonitor, în suflet. Lacrimi subțiri îi umezeau ochii ori de câte ori se gândea la el, de câte ori trecea pe lângă cimitir. Nu putuse niciodată să îl uite. Dar şi toți ai casei îl aduceau cu diverse ocazii în discuție. Legătura dintre cei doi fusese atât de puternică, încât, exact în ziua în care a murit Tătăică, îl visase, noaptea, venind la el pe un cal mare şi alb şi îi spusese că „pleacă undeva, departe, unde tu nu poți să vii, dar ne vom întâlni şi vom sta numai amândoi. Acum, plec de tot şi nu ne mai vedem curând. Să te faci mare şi hai încoace să te pup!” Când să se ducă, Tătăică a dispărut cu cal, cu tot… Plânsese în somn şi îl strigase, rugându-l să îl salte pe cal. Şi

numai o dată îl mai putuse vedea, poate doar din pricina dorinței. Se trezise țipând după „al bătrân”, cu gâtul sfâşiat de durere. Atunci simțise prima dată durerea în gât. Toată ziua aceea a plâns. În vis, alergase chiar şi după cal, la întâmplare, tot degeaba! La doi-trei ani în urmă, când crescuse mai mare, aflase de la a bătrână şi de la Măria cât îi mai putuse striga Tătăică, înainte de a muri, întins pe pături, la *buți*, pe el şi pe Victor, chiar înainte de a i se pierde ultima suflare. Tătăică ar fi vrut ca amândoi „copiii” să fie lângă el, să moară lângă ei, să îi vadă aproape, cu ultima lui vedere, aceea cu care omul vede totul… Măria alerga prin sat şi pe la Primăria Alimpeşti să dea telefoane, implorându-l pe Victor să vină acasă şi să aducă şi copilu’, „că strigă întruna al bătrân după ei, că nu poate muri până când nu îi vede, că aşa e din bătrâni – nu iese sufletul din piept până nu te uiț’ la ce ți-a fost mai drag…” Tatăl lui Marin le trimisese vorbă că nu poate veni atunci, pentru că are treabă la Consiliul Popular din Sadu, se făceau raportările despre cât se scotea la hectar pe județ şi trebuia să fie obligatoriu prezent, probleme de serviciu, care nu se puteau amâna! Chiar în acel an, Gorjul era între primele trei județe ale țării. Cu inima la gură, autoritățile urmăreau cântarele atent şi adăugau minciuni cu greutate politică, în funcție de câte minciuni puneau şi alții pe cântarele socialismului. Oricum, aceste clasamente se ştiau în fiecare an, cu mult înainte de a se pune în pământ. Victor transmisese în sat, la telefon, că vine peste patru zile, să mai aştepte puțin… Şi cum Petreanu fusese dus cu forța la Petroşani, la o distanță de 120 de kilometri, peste munte, să nu simtă sau să nu îi doboare moartea psihicul, „al bătrân” nu a avut încotro, a trebuit să accepte să moară numai cu ai casei, într-o uriaşă mâhnire, fără ca el şi cu Victor să fi fost acolo… Dar cât a mai tras până muri! Aşa că Tătăică a închis ochii, până la urmă, şi fără ei! Acum, la puțin peste zece ani de atunci, îi mocnea în suflet o revoltă împotriva părinților săi, a deciziei

lor de atunci!

Şi-l amintea mereu pe Tătăică aşa cum îl văzuse în visul de la Petroşani: încălțat în cizme, pantaloni şi vestă neagră, cămaşă albă şi calul tot alb. Îşi mai amintea că imediat după înmormântare spusese cuiva: Departe mai e şi Dumnezău ăsta, dacă lu' Tătăică i-a făcut rost de un cal, să se poate duce pân' la El.

23

Trecuseră toate, deşi pe toate le purta cu el. Memoria, ca un lanț greu, legat de mâini şi de picioare.

În Corşor, în această lună de aprilie, veneau să moară, cu mult entuziasm, toate culorile lumii. Seara târziu, când copacii mari ai Dugheanului începeau să îmbrățişeze luna, inventariind emoțiile şi timpul de pe ulițe, din poduri cu lăzi rămase nedeschise şi de pe chipurile odihnite în somn, florile se înveleau în întuneric şi abia se mai puteau privi – dinți albi şi mici ai unei guri de copil ascuns între ramuri, zâmbind dintre frunze.

Acolo, diminețile încep, se înalță oblic, în cântecul cocoşilor deosebit de viteji, care se bat întruna cu înaltele tăceri

ale întunericului. Nopțile dezvelesc satul, pornind dinspre păduri. Tăcerile îl dezvelesc, pornind dinspre vale. Piepturile acestor cocoşi, colorate viu, stindarde pentru bătălii anonime, lovesc noaptea în faţă, pricinuindu-i mici răni de lumină difuză. Îşi răspund unii altora, peste drum şi peste pâraie, ca o avan-premieră a luptelor dintre ei, care se vor desfăşura peste zi, de urgență, fără nici o amânare posibilă. Cocoşii din Corşor poate până astăzi au unii față de alții o duşmănie totală, atunci când se întâlnesc, de parcă, fără ea, nici n-ar putea să existe…

Sub fânar, vacile îşi loveau ieslea cu lanțurile, anunțând pe ai casei că îşi vor plata de hrană pentru faptul că le aparțin, că nu au libertate. Mâncarea, în schimbul bijuteriilor pe care le poartă la gât! Găinile zburau de prin poduri, altele din fân, mai exersând puțin în condiția lor de zburătoare ratate, de păsări comode, mulțumite cu solul. Câinii ieşeau de sub car, ca să îi întâmpine, amenințător, pe primii trecători care coborau spre „Cooperativă”. La Corşor, nu urcă nimeni dimineața, toți, cei care trec pe drum, coboară. Un mârtan mieuna la uşă, cerându-se afară, un altul, de afară, râcâia cu ghearele pe toc şi sărea pe clanță, pentru a fi primit înăuntru. Cam aşa începe viața acolo şi ea, inevitabil, te cere afară din casă, pentru a putea stăpâni lumea, aşa cum zice Dumnezeu…

Spre zăvoi, cerul se dumirea, împăcat, pentru ce culoare va trebui să opteze, iar răsăritul se târa aproape. Zgomotele toate, de prin curți, şi vorbele oamenilor, între ei, sau cu animalele lor, arătau precis că nu mai era nici o cale de întoarcere spre somn, decât atunci când s-o întoarce iar pământul pe celălalt obraz, lăsat pe explicabila sa pernă, din aburi uşori, din praful omenirii, pe care, cu siguranță, e

odihnitor să adormi. Ori poate perna asta o fi fost făcută din forțe suprapuse sau orice altceva.

În dimineața aceea, Petreanu își propusese să treacă pe la ai din deal, pe la Vasâlică, pe la Leu și Mitel, să vadă ce mai fac. De câte ori venea acasă, trecea pe la ei. Apoi, va urca linia satului, înspre Gropan. Îi era dor să mai vadă și de sus satul și întinderile, să cutreiere pădurea, măcar până apucă să se ridice soarele deasupra Roșiei de Amaradia.

Lumina reușise să treacă printre gratiile copacilor și venea acum să șteargă lacrimi de bucurie de pe ochii frunzelor și ai ierburilor, iar, deasupra Dugheanului, se vedea și-un abur. Fântâna lu' Grigoroiu deschidea, în stânga, drumul către Usturoaia, un loc secetos, cu iarbă tare și pământ nisipos, care, după aproximativ un kilometru de pantă ușoară, accepta să se piardă într-un pământ greu, din lunca Oltețului, pământ negru și untos, minune de pământ! Aveau și ei acolo două curele, două drepturi. Una era de la al bătrân, iar alta era moștenire de la Măria lu' Chelu, o mătușă de-a lor, care nu avusese copii. Cele două loturi, așezate unul lângă altul, dădeau, în principal, pătulul de porumbi din fiecare toamnă. Peste drum de fântână, era un loc, numit „la tub”. Acesta îi provoca o mulțime de amintiri și de imagini, secvențe ale unei copilării care a curs pe acele locuri, precum curgea și acel pârâiaș, ducându-și cu sine malurile, adâncindu-le mereu… La tub, în trecut, veneau femeile cu haine la spălat, purtând ligheane sau troace de metal pe creștetul capului, așezate pe un colac făcut dintr-un prosop. Veneau purtând în șorț săpunuri mari, de casă, făcute la tuci, din leșie de sodă și untură de porc. Treceau drepte, cu ligheanele pe cap și mâinile în șolduri. Unora dintre ele, cu care se mai striga Valica lu' Nelu, cineva, mai din deal, fără posibilitatea de a fi văzut, le mai tulbura apa, cu o botiță ori cu

cizmele. Din duşmănie! Şi să vezi atunci fonotecă de „blăsteme”!

Satul se oprea în prima poală mai abruptă a dealului, de parcă, obosit, nu ar fi încercat niciodată să îl urce. Poate că dorise vreodată să ocolească acel mal, încercând să se întindă în dreapta, lăsând ca urmă a acestei ezitări Ulița lu’ Gogu, dar şi ea pierea numai după o casă. De aici, de la Mărian al lu’ Ghiță şi de la Coliță al Giurcanii, începea drumul Gropanului, fascinația copilăriei lui. Pantă mare, săpată ca un tranşeu cu maluri înalte, peste care, de afară, se revărsau tot felul de ierburi lungi, rugi şi murari. Pământul avea mari zone de roşu aprins, tăiate orizontal, despărțite de alte straturi de argilă mai galbenă sau mai maronie. Pe aici urcase de atâtea ori cu străbunicul său, mânând vacile, de jos sau din car, privind în stânga şi în dreapta guşterii şi şopârlele care zbugheau printre rădăcini, în zilele încinse, când el încerca să se înalțe din car, pentru a putea să vadă ceea ce este dincolo de malurile drumului… Acum, toate treceau peste memoria lui cu mult mai încet. Din loc în loc, drumul reuşea cu greu să se ridice dintre maluri, jinduind la râsul sticlos al Olteţului, curgând departe, în vale. La dreapta, se lăsa Dealul Ponorului, cu toate plantațiile şi fânețele lui. Pe aici, pe undeva, în unul dintre cei trei nuci din dreapta, poate că în cel mai mărginaş, îi prinsese „al bătrân”, pe la patru ani, un pui de sturz, primul prieten al lui Petreanu...

La un moment dat, o piatră mare şi plată vrea să podească drumul pe de-a latul, ca un pavaj rămas dintr-o lume pierdută, sau dintr-un drum înspre lună, ca un mormânt al cuiva care a privit de acolo noaptea. „Aici, îi spusese bunică-sa, Măria, a rupt tata caru’ încărcat cu porumbi, s-a pus osia de-a

curmezişu' în piatra asta. A fost singura dată când a rupt tata caru'…" Unde drumul se hotăra să o ia înspre dreapta, ameţit de prăpastie şi întors într-o rână, nisipul galben, frate cu aurul, era atât de fin, de parcă ar fi fost un praf de pe stele, rezultat atunci când bat unele într-altele cu lumina. Şi toată această vedere se pierdea într-un crâng de goruni tineri şi de mesteceni, un tunel de masă verde, mereu umed şi împăciuitor, trimis al unei naturi adânci, care urmează a se desfăşura înspre Dealul Corşorului. După înceata parcurgere a acestuia, toate priveliştile îţi îngenunchează înainte, supuse ca unui împărat, fără nici un cântec, fără nici un dans, statice şi mute, definitiv statice, definitiv mute, datorită îndepărtării de orice sunet al umanităţii. La dreapta, satul Petecei şi dealurile Mateeştilor, înainte – munţii, Cheile Olteţului, Baia de Fier, releul de la Rânca. La stânga, păduri. Deasupra, cerul. Înapoi, o prăpastie mare, îndulcită de vie sălbatică şi păşuni pe care nu le folosea nimeni. Aici se cuvenea să stea puţin, în libertate, câtă libertate! Să privească lumea, aşezat pe iarbă, să se gândească bine dacă are vreun rost să plece pe front, în războiul altora... Să se gândească dacă lumea aceasta nu îi era de ajuns. Ce ar putea să găsească în război şi nu ar putea să găsească în cărţi sau în viaţă? Care sunt riscurile unui gest atât de radical? Gest care, aparent, ar putea să fie salvat de fragilitatea vârstei. Şi cum ar fi acele dobândiri, în cazul în care s-ar mai întoarce de acolo, în ce ar consta ele?

Privirea înspre cer nu rezolva nimic, trebuia să îşi găsească un cer interior, care ar fi binevoit să îi dea toate răspunsurile de care avea nevoie atunci. Degeaba se uita în sus, alintându-se, autostimulându-se. – Nimic! Se gândea cât de liber putea să fie el, câtă libertate îi este îngăduită, cât de mult se poate dezlega din dragostea pentru familie şi dacă merita să treacă peste tot şi peste toate, pentru a putea să-şi ducă egoismul la capăt… însă împlinirea acelui gând de a pleca era

poate singura posibilitate din viață de a participa nemijlocit la un eveniment important al românilor, singurul eveniment care presupunea o luptă pentru pământ. Acolo nu era o confruntare de idei, pe interese abstracte şi pe proiecte ideologice, după cum sunt loviturile de stat, revoluțiile şi alte evenimente de natură politică. Pământul este singura miză istorică reală! Când păstrezi pământul, ai mari şanse să păstrezi identitate, limbă, cultură. Deşi nu e de ajuns, şansele sunt mari. Şi lupta, uneori, este separată, pentru fiecare obiectiv în parte. Pământul era totul, cel puțin aşa fusese până atunci.

Marin Petreanu era interesat de cum se prepară evenimentul, de rețetă, de ingrediente. Basarabia era aproape, tocmai de asta trebuia să fie prinsă în mâini şi privită în ochi. Basarabia era a lui, basarabenii erau tot ai lui. Faptul că acolo se desfăşurase istorie românească, nu mai era nici un dubiu. Trebuia să vadă, să cunoască direct, felul de reacție al românilor în astfel de momente. Avea în acest mod şansa, destul de rară ca posibilitate, să înțeleagă un eveniment fără ajutorul cărților sau al profesorilor. Dar, dacă totuşi va pleca în Basarabia, ce va face apoi cu această experiență a lui, la ce i-ar putea folosi? Intensitatea trăirii, pe care ar putea să o găsească acolo, ar fi ea de ajuns să îi compenseze riscul? Nu ar fi posibil ca exact respectiva experiență să îl modifice urât, periculos, să îi suprapună peste dezvoltarea firească o alta, nenaturală lumii de acum şi felului său de a fi? Să fie, apoi, în urma acestei experiențe, mereu purtător al unui conflict?…

Experiența, oricare ar fi ea, cu excepția, probabil, a celei religioase, care te relevă unui adevăr considerat, acceptat, închipuit, totuşi nu pare a fi o dovadă a stăpânirii realității. Experiența ta eşti tu. Iar tu nu eşti decât un complex de subiectivitate, de raportări, de filtrări dinspre şi înspre lume.

Închipuirea este confortabilă, anulează sau tempereazăconflictele. Ea este o rezultantă a tuturor construcțiilor deductive de până atunci, fiind astfel legată, la rândul ei, de experiență. Adică, pentru a putea avea închipuiri corecte, cât mai apropiate de realitate, este necesară o experiență cât mai apropiată de realitate. Dar, din alt punct de vedere, deşi, până la urmă, închipuirea nu este decât o incertitudine cu mănuşi, ea este singura metodă, în lipsa realității, de reprezentare, de cunoaştere.

În fine, putea să cadă de acord că acest drum îi va folosi cel puțin pentru a-şi putea cunoaşte mai bine inima şi mintea, structura personală. Pe de altă parte, intuise că, atunci când faci un drum undeva, ai şi cucerit acel spațiu. Evident, în ceea ce ştia din istorie, era vorba despre construirea propriu-zisă a unor drumuri..., dar şi acesta, al călătoriei, poate să aibă în sine o cât de mică şi proiectată cucerire.

Însă, cel mai greu îi va fi să ajungă până în Transnistria. Nu poate fi un lucru simplu. Până la Chişinău, se va descurca într-un fel, dacă va avea noroc, plecând cu autobuzul elevilor basarabeni, cei care învățau la liceul Tudor Vladimirescu şi la liceul lui, Şcoala Normală Spiru Haret. Dar de acolo şi până în front, oare se va putea descurca? Cumva însă lumea aceasta trebuie să fie accesibilă, măcar aşa trebuia considerată. Îi erau necesare doar nişte condiții sau, dacă nu, o dorință care să fi fost dominantă piedicilor care ar fi putut să existe. În schimb, cum va fi el perceput de către oameni, de către rude, cum va fi totul după ce se va întoarce la şcoală? Până la urma, se va afla şi în sat, era aproape sigur de asta, ştia câtă trăire se punea pe acolo pentru aflarea unor lucruri... Deşi faptele omului ar trebui să fie ca o poartă pe care să iasă încet, în cazul său putea să fie cel mult discret. Ştia că nu va putea să dispară, aşa pur şi

simplu! În spiritul acelui sat, lumea există pentru a se putea afla nişte lucruri noi…

Exista şi un alt risc: o dată aflată intenţia lui, nu vor considera imediat toţi, la o primă mână, aproape mecanic, că acţiunea este nebunească? Cel puţin din invidie, din convingerea intimă că ei nu ar fi putut să facă niciodată asta, din sesizarea unei prea mari diferenţe între ei şi el, o diferenţă folosită degrabă, din complex şi din frustrare, pentru a-l acuza de ieşire în decor, în afara *normalului*. Un normal al lor! Legitimat cu şi prin toate neajunsurile lor.

Parcă îl mai frământaseră şi cu altă ocazie aceste probleme, cărora nu le putea opune mai nimic acum, în această fază. Mai avusese aceste gânduri şi altele asemănătoare lor, dar nu găsea nici o soluţie... Într-un final, trebuia să îşi impună să nu îi pese de ceilalţi! Şi cât ar trebui, în general, să îşi facă probleme faţă de ce spun oamenii? Totuşi, dacă se va întoarce, va trăi între ei, ca minoritar, minoritar absolut, cel mai tânăr veteran din România… Poate chiar mai mult!

Chiar şi pentru sine, el va reprezenta, implicarea României în acel eveniment al Basarabiei, un simbol însingurat al responsabilităţii României faţă de ceea ce se întâmpla acolo…

În toate aspectele, pe care le ridica această situaţie nouă, era ceva care îl furniza unui comic frumos! Va trebui să se confrunte sau să îndure pentru totdeauna reprezentările celor lângă care va trăi. Dar asta l-ar putea, la o adică, să îl şi motiveze! Să le arate, chiar cu argumentele lor, că este mai mult decât ei ancorat în realitate. Va trebui, aşadar, să le fie superior exact în *normalitate*. Şi, totuşi, contrar tuturor riscurilor care ar fi putut să apară, atât a celor ştiute cât şi a celor care puteau să existe numai la faţa locului, nu avea decât să încerce. Şi dacă ar putea să iasă toate bine? Să se întoarcă de acolo specialist în viaţă, specialist şi în moarte. Eee, s-ar mai schimba problemele… Cât de plăcut şi mai ales cât de

important ar fi pentru el! Şi pentru amorul propriu, şi pentru viața însăşi. Poate că şi pentru ceilalți, nevoiți, într-un final, să îl privească cel puțin cu măsura, cu îngăduința, cu care se privesc pe ei înşişi. Apoi, nu va rămâne decât să îi ierte şi să le fie de folos cu ceva, indiferent cu ce, în măsura în care tot ei vor trebui să fie de acord.

24

Satul se apleca din nou sub lumină, la pieptul dealurilor îmbrâncite de munți mai încoace. Căsătoria lui cu timpul părea că se consumase într-o anumită măsură, iar florile păreau a se mai fi scuturat. La saivane, nu se mai vedea nimic. Numai în

satul lor, datorită umbrelor, se mai puteau zări de pe acel piscan, de unde Petreanu privea, voalurile de mireasă ale lunii aprilie, rupte de către timp şi lăsate să spânzure peste trupurile verzi ale livezilor de pomi fructiferi de pe dealurile Mateeştilor. Nu se mai întorsese la şcoală aproape toată săptămâna. Voia să se gândească, să cumpănească bine, poate îi va spune şi Măriei, bunicii lui, despre hotărârea finală...

Fire înalte de fum se ridicau ca nişte lumânări, legământ al gospodăriilor cu cerul. Departe – aceeaşi linişte mare. Mai aproape, se auzeau insectele cum îşi plesneau picioarele tari de firele de iarbă, sărind sau desprinzându-se într-un zbor nevăzut. Un zumzet de cor de ocazie, al altei lumi cu zgomote şi aspirații, era estompat, dinspre îndepărtări, de tăcerea mare. Apoi, ceda rupt de către un altul, mult mai puternic şi mult mai aproape, al unei insecte precise, pe care ar fi şi putut-o vedea, dacă ar fi fost câtuşi de puțin interesat.

Olteţului îi plecase soarele de deasupra şi acum nu mai voia să îi salute ochii, era numai o dungă de albastru-cenuşiu, care învingea, pe alocuri, verdele crud al perspectivei, în care domina zăvoiul, într-un suspin prelung de verde crud. Olteţul trecea înspre judeţul Vâlcea şi nu ştia nici el dacă se va mai întoarce vreodată aici, înapoi în munţi, după ce va parcurge mările şi oceanele lumii. Olteţul ieşea, aşadar, din Alimpeşti şi din Gorj pe sub punţile de la Bodeşti, care abia se puteau vedea de acolo, ca o prăjină de lemn nesigur.

Marin Petreanu ştia bine puntea aceea, la capătul ei se juca în fiecare săptămână fotbal, duminica, de la ora 10 – 11 încolo, după ce nenea Cucu lu' Mitrănoiu îşi termina de spălat autobuzul. Puntea fusese făcută cu mult înainte, poate chiar cu 30 – 40 de ani în urmă, din scânduri tari de gorun, prinse în cabluri oţelite, întinse şi legate bine. Pilonii erau îngropaţi adânc în prund şi alţii, în maluri. Acum, o ştia a fi peticită cu

tot felul de scânduri, care s-or fi găsit prin curtea omului. Avea multe spații goale şi cuie ruginite ieşeau în multe locuri afară.

La capătul zăvoiului din luncă, era una dintre toaiele în care făcea baie vara, în vacanța mare, cel mai aşteptat moment al copilăriei. Îşi amintea cum, în urmă cu vreo trei-patru ani, făcuse prima declarație de intenție, mai serioasă. Ieşind de sub apă, simultan cu Ileana, fata cea mică a lui nenea Cucu, unul în fața celuilalt, îi spusese numai atât: îmi placi! Nimic mai mult, niciodată altceva. Apoi, murise de ruşine… N-au mai vorbit niciodată, deşi până în acel moment îşi mai adresaseră unul altuia câteva cuvinte…

La întoarcere, Petreanu a preferat să nu mai coboare prin sat, ci a venit pe Ponor în jos, pe la bazinul de apă, pe la balta lu' Mitoi, prin spatele casei lui gaga Aurica, pâna când a ajuns în prunii lor, la Oprea. A intrat pe poartă, Măria era pe la cunie, închidea curcile. De cum l-a văzut, i s-a şi adresat, în stilul ei, fără posibilitate de însuşit de către altcineva:

– Bă, ia ascultă ici! Te-ai suit az'-noapte ori ieri noapte pă fata a mare a lu' Motorgeanu?

– Încă nu…

– Bă, bagabontule, să nu cumva să te pui pă fata aia, că io sunt pretină cu mumă-sa, să nu te râz' de ea, auz' tu?! Nu vii tu de la Târgu-Jiu să ne strici nouă pe cia socotelile cu lumea! Auz' tu?!

– Ce-ai, mă, te dezminţaşi la cap? N-auzâşi că nu?! Cine îți spuse prostiile astea? Tu te iei după gura babelor din târg? Tu nu ştii până acum că lumea n-are altă treabă, decât să vorbească?! Vez' că mă enervezi!

– Mă, muierile nu au nici un interes să mă mintă, nici nu mi să pare că vorbesc degeaba…

– Nu au interes..., vez’ de treabă! Cu fata aia am vorbit numa’ o țâră pe la horă. Ne întâlnim şi în Târgu-Jiu, la şcoală, prin pauze. Ea este într-a douăsprezecea, la acelaşi liceu cu mine.

– Băăă, pă mine nu mă duci din papagal, cum faci cu proştii tăi, ăia de te ascultă pă tine, câte şi măi câte polomojdeli. Iote cum este problema: păi, cică te-a văzut cineva ieri sară cum ai plecat cu ea de la horă, o duceai la brasetă… Şi pă urmă, aț’ stat la poarta ei de aț’ făcut toată noaptea planuri… Nu ştiu io cum de n-a ieşit Motorgeanu cu paru’ să-ț’ rupă țâie spinarea, să te saturi tu de stat pe şuşele în puterile nopții, să iei de minți fetele oamenilor! O fi bolnav, săracu’, de aia nu ieşi din casă ca să-ț îndrepte şelele. Săptămâna trecută m-am întâlnit cu el pă vale şi l-am văzut cam sclăbuț’ şi cam abătut… Cre’ că de asta n-a ieşit să te îndrepte o țâră, că cică te cam aplecai la ureichea ei... Te-au văzut muierile din bătături, tocmai dimineața, când ieşeau afar’ din cas’, să potolească halele pă bătătură. Cică, iote-aşa o-mbrățâşai şi îi țâneai capu’ su’ bărbia ta, apăi o pupai în creştet…

– Mă, tu n-auz’ că nu s-a întâmplat nimic, am dus-o acasă, atât. Şi, dacă s-ar fi întâmplat, tu crezi că ai fi putut să afli tu? Ori altcineva? Ce naibii, mă, tu nu ştii că lucrez fără urme?

– Bă, nu ță ruşine niam? Io atât ştiu, că trebe neapărat să nu le batjocureşti, să nu te râz’ de ele. Io aşa îț’ poruncesc! Să nu cumva să te sui pă fetele oamenilor!

– Porunceşti tu pă naiba!

– Tu crez’ că io nu ştiu că te-ai apucat să întorci vorbele cu furca, în literătura aia de-o faci tu, nu le laşi niam aşa cum le ştie lumea largă, te-ai apucat tu să le-ntorci, să le cauț’ de înțălesuri... Pă urmă, te înveț’ aşa şi le folosăşti să iei fetele oamenilor de minți. Da’ cu mine să ştii că nu-ț’ merge, pă mine nu mă dai cu poezâi! Io atâta-ț’ spui, să nu zâci că nu ț’-am

spus!… Bagă-ț' mințâle în cap şi nu te încurca cu fetele oamenilor din comună. Bă, bagă la cap, să fii cu sâmț şi să nu te râz' de iele, să le laşi cu burta la gură! Că râde lumea de tine prin sat. Muierea e proastă la lucrurile ăştia, bărbatu' trebe să-şi dea sama de ce face. Să ştii şi tu, mumă, că oricât ai țânea de în secret o faptă, ea tot se aude… Pentru că pe toate le vede Dumnezău… Că şi oamenii tot ai Lui sunt. Ai cui altcuiva să fie?

– N-ai, mă, nici o grije, acu' suntem în tratative. Până ne brodim, mai e…

– Bă, io acu' te dau dracu' de tot! Las' că mă duc io la mumă-sa, în vale, îi zâc io iei să pună vătraiu' pă mătăuzu' ăla… Că io o cunosc şi p-a mică, tu crez' că io n-o ştiu? Este aia de era comandantu' şcolii, cân' să făceau serbările în vale, la cămin.

Seara, când Măria era „dincolo", la aragaz, el a întrebat-o pe a bătrână, pe Mitra, de la cine din sat aflaseră povestea asta.

– Eee, Măriuț, mumă, proasta aia de Nana veni pici în dial de îi spusă, cică auzî şi ea pă vale... Da' n-ai tu nevoie! Zî tu mie altceva, vorbeşte tu altă problemă cu mine… Îmi spusă asta că ai vrea să te duci în Băsărabia, în răzbel…

– Aşa este.

– Păi ce să cauț' tu, mumă, pe-acolo, cân' nu te trimete statu'? Tu ştii ce-i răzbelu'? La ce te duci tu?! Să mori pe-acolo? Să ți se albească oasăle în pământ străin?

– Mă, a bătrână, am eu socotelile mele. Tu crez' că mă duc degeaba? Ori că nu ştiu unde mă duc?

– Stai mereu, mumă, vezâ-ț' de treburile tele, de şicoală, de vacanțâie… Că acolo trebe să fie tare anevoie, acu' s-a modificat şi răzbelurile… Din patruzăşicinci încoa', multă vreme a trecut… Acu, cre' că sunt şi alte mode de boambe...

– Las’ că nu ştiţ’ voi mai mult decât mine. Staţi fără grije, nu mi se va întâmpla nimic! Dacă vă spun că mă întorc, păi să ştiţi că mă întorc.

– Mă, mumă, mă, io cunosc lucrurile ăştea, a murit pă front un frate de-al meu, Ionică. Şi taicu’, la fel. Pe taicu l-a’ înecat bulgarii în Dunăre, la Turtucaia. Cică, acolo, a fost prăpădu’ de pă lume. Amândoi, cân’ au plecat de-acas’, i-au zâs mumii că să-ntorc… Nu ştiu io ce e răzbelu’?! Numă’ Tătăică a zâs că vine îndărăt şi a venit…

– Încă mă mai gândesc, măi sunt vr’o două luni până atunci. Da’ vezi că se poate? Tătăică s-a întors…

– Mă, mumă, Măriuţ, gândeşte-te la tac-tu şi la mumă-ta, că au numă’ un copil… Îi laşi cheauni pă lume, trăiră de surda… Ori casa noast’ă de cia, ia cui măi rămâne? Io cu al bătrân, săracu’, am muncit să vă facem un rost. Le laşi toate de izbelişte? Să s-aleagă prafu’?!

Între timp, intrase în cameră Măria, venind cu o raină în mână:

– N-are, mamă, capu’ bun! Păi, io nu i-am zâs? Ce i-o fi căşunat lui acu’, io nu pot să ştiu…

– Lasă, fă, pleacă tu de ci, că vorbesc io cu el… Şi Măriuţ pă mine m-ascultă… Păi nu m-am îngăduit io cu el mereu?

– Mă, lăsaţi-mă amândouă în pace, văd eu cum am să fac. Vedeţi-vă de treburile voastre. Cân’ o fi şi-o fi, o să vorbesc şi cu voi…

– Măriuţ, nu poţ’, mumă, să nu ţâi cont neam de noi, de tac-to şi de mumă-ta… N-ar fi frumos…, să ştii şi tu asta…

Măria, punând raina pe masă, străchinile şi două linguri:

– Mă, viteazule, măcar ştii, mă, cu cine te baţ’ pe-acolo? Că, iote, io deja am aflat, m-am interesat... Cică n-ar fi ruşii, aşa cum mi-ai zâs tu, cân’ te-am întrebat… Cică sunt căzaci! Ăia-s foarte aprigi… Nu mi-a zâs mie tata de ei? Păi, nu ştiu io ce sunt căzacii?… M-am interesat, în târg, la un om priceput, şi

aşa mi-a spus, că ăia sunt căzaci… Măcar să ştii şi tu cu cin’ te lupţ’, cine te omoară ca pe-un câne… Vez’? – Omu’ care n-are capu’ bun! Io, să ştii, mi-am dat cu sama măi de mult, că asta urmează, damblagirea, ţ’-am zâs şi ţâie, dacă măi ţâi minte, de cân’ te-am văzut că stai toate nopţâle, în casa de sus, cu cărţâle în mâni… Bă, să ştii de la mine, nu e om care să fi rămas bun de la cărţâle ăştia, ceva să întâmplă, să strică un contact pă undeva, ia sama bine, aşa ştiau şi ai bătrâni, că de la obăsala cetitului se rup nervii în două. Îi vedeau şi ei, săracii, pă ai cu carte că nu măi răspundeau cum trebe… Să holomoceau toţ’ la cap de atâtea lucruri degeaba… Păi ce, tu crez’ că ai bătrâni greşeau? – Nu greşeau ei, ai bătrâni…

25

În ritmul trecerii norilor peste casa lor, cădea întunericul, mai greu decât lumina, care trebuia să fi fost atunci undeva mai sus.

Le privea pe amândouă mâncând şi încerca să înțeleagă în care parte a cărnii, a oaselor şi a sufletului său, erau ele depozitate, unde le lăsase genetica să mai trăiască, să supraviețuiască în el…

Deşi prin împrejurimi nu era urmă de vânt, pădurea Dugheanului foşnea în depărtare.

– Mamă, să îmbeznă ca pe Golgotă, ia ascultă cum să zbate Dugheanu în vântu' venit dinspre munț'! Să vez' tu ce ploaie-i trage acu', de nu vez' cățaua!

În scurt timp, ploua din nou. Afară, nu se auzeau decât stropii lovind în tabla de pe casă şi apa şiroind prin olane. A bătrână, oarbă de vreo zece ani, a ridicat fața în sus, ca şi cum s-ar fi uitat la cer, din casă:

– Mă, ce măi dă de sus…

– S-au pus, mamă, ploile pă noi, să rupe pământu'…

– Mă, da' ce măi răpăie! Parcă în nici un an n-a fost aşa. Ploi duşmane…

– Mâne, nu măi poate ieşi nimenea din bătătură. Până la zâuă, să face giormanu' la brâu, nici vacile nu-l măi răzbat. Ce făceai tu, bă, al mic dacă te prindea pă dialuri ploaia asta? Te bătea-n spinare până cân' mureai… Şi n-ai măi fi ajuns eroul țării româneşti! Ai fi murit erou pă dialuri… Nu te-ar măi fi însămnat nimenea p'in cărț'… Nici mozoleu n-ai măi fi avut, în centru, la oraş… Maxâm, o cruce de fier! Pe la oameni, p'in livez'… Să se scarpine vacile de ea… Să dea jos căpuşele. Aşa că, mă, viteazule, bine că venişi acasă că s-ar fi raportat la comandamentul comunei nişte pierderi... Bagă-ț', mă, mințâle-n cap! Un'e te găsăşti?! Eroii sunt buni număi dacă mor. În rest, sunt pericoloşi pentru ai care îi are pă inventar.

Petreanu plecase la Târgu-Jiu în acea dimineață. Măria îi mai spuse nişte lucruri, pe care „le gândise ea în noaptea aia", îi

făcuse un bagaj, învelindu-i nişte ouă în ziar, aşezate lângă două-trei sticle de lapte nefiert, proaspăt, nişte nuci, o pungă cu fasole şi poame pentru taică-său, prune uscate la fum. Pe drum, Marin îşi amintise replica ei dintr-o discuţie purtată în trei, cu el şi cu Victor, cu vreo doi ani în urmă, în '90, pe la începutul anului. Şi atunci, chiar şi acum, părea la fel de amuzantă. Se iscase o dezbatere, în ziarele centrale şi la televizor, cu privire la Casa Poporului, dacă trebuia sau nu să fie dărâmată. El şi cu Victor vorbeau despre asta, odată, pe la ţară. Victor spunea că ăia care propuneau aşa ceva erau nebuni, Marin Petreanu susţinea că, într-adevăr, multe se făcuseră fără rost, doar pentru că aşa vroise Ceauşescu, dar, în nici un caz, demolarea nu ar avea sens şi că nu s-ar justifica nici măcar costurile acestei acţiuni. Măria îi asculta mai de departe, discuţia asta se desfăşura la cazan, la perdea, lângă fânar. La un moment dat, a intervenit, fără a părea foarte preocupată. Văzuse la televizor Casa Poporului, cât este ea de mare, şi îi plăcuse foarte mult, spusese chiar că ea crede că n-ar mai fi nici una în lume atât de frumoasă şi de mare, o adevărată bravură! Şi replica ei, evident, fără a-i fi fost solicitată, la ideea nepotului că fusese o construcţie făcută fără rost a fost aşa: „Acu', îl ia toţ' cu huo pă Ceauşescu... Înainte, numai cu pu-pu-pu şi cu ti-ti-ti. Bine c-a făcut-o şi pe asta! Tot omu' harnic şi cuminte trebe să facă o casă ori să ţână rangu' la una. Bine c-a făcut-o şi pe asta, săracu', decât să fi beut banii…"

Dimineaţa, în preajma orei 5.30, autobuzul intra, greoi, în Târgu-Jiu, dinspre Drăgoieni. Prin geamurile largi, dezânsingurate de oameni şi perdele vişinii, cerul nu îşi deschisese buzele pentru sărutul cu lumina, încă umedă şi ascunsă după umerii dealurilor rămase în urmă, cu case ţintuite de lună, cu mame care trebuiau să fi ieşit deja prin curte şi cu cimitire

care îi aşteptau să se întoarcă acasă pe călătorii care plecaseră, în acel început de săptămână, pretextând cu nişte obligații ale vieții.

Poate vom afla vreodată de unde vine timpul, dincolo de aceste rotiri ale planetei, sătui fiind că am văzut pe unde s-a oprit… Poate vom afla că vine din noi şi că îmbătrânim doar când nu reuşim să ieşim din simultaneitatea cu el, cu timpul din cele două mişcări de rotație ale planetei noastre.

Piatra cubică de la intrarea în oraş trezea, rând pe rând, călătorii din autobuz. Acel zornăit, de cauciucuri izbind în repetabilitatea de muchii, era semnalul pe care toți călătorii îl ştiau ca fiind corespondent cu alungarea somnului, murmur al pregătirii pentru coborâre, când mai toți se ridicau să îşi întindă hainele pe lângă ei şi să îşi strângă sacoşele unele lângă altele, atât cât le dădea voie acel culoar îngust.

Despre aceste porțiuni, pavate cu piatră cubică, aflase de undeva, nu-şi mai amintea exact de la cine, că aveau un rol strategic: ele existau în zona unităților militare sau a celor de interes național şi în fața clădirilor de unde se exercita puterea administrativă. Acest pavaj, în caz de război, ar fi rezistent la trecerea tancurilor, nu s-ar ridica pe şenile, precum se ridică asfaltul. Pe de altă parte, ar fi făcut inutilă țintirea precisă a cuiva, când s-ar fi tras cu arma, dintr-o maşină trecând în viteză.

Nimeni nu părea a primi cu bucurie ziua care îi ajungea din urmă, la fel de greoi, ca un autobuz încărcat cu dorințe nemărturisite. Păreau nefericiți. Poate că fericirea nici nu e posibilă în condiția omului, altfel n-ar mai avea rost acel Dumnezeu, nici întruparea lui Hristos, nici promisiunea com-

pensației… Poate că nici un om de pe pământ nu este fericit, puțini având acces la fărâmele de fericire, dar asta numai pentru a se convinge că fericirea există *undeva* şi pentru a mărturisi acest lucru altora… Poate că fericirea nici nu poposeşte în condiția omului. Câți oameni fericiți ar mai avea nevoie de un Dumnezeu compensatoriu sau de răsplata lui? Dumnezeu, dacă există, nu şi-ar permite acest risc… Fericirea există pentru nuanța ei de proiecție, pentru speranță… În rest, confundată cu bunăstarea, nu face decât să te prostească, să te coboare la stadiul de organism biologic.

Toți călătorii acelui autobuz păreau a fi pierdut ceva, o mare bucată din viață, din care sperau a mai găsi o parte pentru a putea să moară întregiți. Legăturile dintre oameni, fiind predominant sociale, fac observabilă nefericirea cu precădere la nivel social, dar numai în sens descendent, la cei de sub noi. Despre cei de deasupra este greu să crezi că sunt mai nefericiți, comparându-ne cu ei. Aceştia nu sunt *credibili,* pentru că noi considerăm nefericirea lor a fi alta, de un alt nivel, corespunzătoare diferenței dintre cele două nivele sociale, al nostru şi al lor, diferență de la care se porneşte în a se face judecata. Adică ei au o nefericire suportabilă, din punctul nostru de vedere. Şi pe care am vrea oricând s-o schimbăm cu a noastră. Aceşti oameni erau asemenea lui, de asta îi şi putea vedea… Nemaiavând libertate, nu mai aveau nici interdicții. Nu, nu este o greşeală. Dincolo de prima reprezentare a libertății, libertatea este cu totul altceva, dar pentru aceasta nu se luptă nimeni. Interdicțiile ar trebui să invite doar la resemnare, ele par frustrante numai datorită naturii înspre libertate a omului, cea de la primul nivel, aceea care te păcăleşte!

Coloana Infinitului se profila încet, singură, într-un parc cu vegetație pitică. Părea o lumânare ciudată, în aşteptarea unui uriaş care s-o aprindă peste acea aşezare. Apropiindu-se autobuzul de ea, dădea senzația că se rotea încet, în jurul axei

sale, înspre partea opusă acestei apropieri… O înălțare care se roteşte, învingând mai uşor gravitația. Ce om acest Brâncuşi! Să vină din Paris aici, fără a-l înțelege nimeni, şi să facă nişte lucruri atât de importante! Să le lase aici pentru când o fi să însemne ceva… Câtă mâhnire trebuie să fi fost în inima lui! Câtă iubire nemărturisită, câtă omenească tânguire oprimată! Toate, lăsate în piatră. Să aibă ei, ai lui, străinii, care se dove-diseră a-i fi, de ce să se bucure în urma lui, după ce i-a lăsat în pace, părăsindu-i. Prin acest complex de la Târgu-Jiu, Brâncuşi îşi dăduse acordul pentru a fi considerat pentru totdeauna român! Iar ca să şi arate asta, avusese nevoie de lupte cu exact românii lui... Presa de atunci, împreună cu autoritățile, se opuseseră cu înverşunare existenței acelui complex sculptural în oraş. Trebuiseră multe intervenții de la Bucureşti, multe negocieri şi asigurarea că oraşul nu va fi implicat financiar cu nimic în tot acest proiect. Cât despre bani plătiți lui Brâncuşi cât timp va lucra la Târgu-Jiu, ori pe drepturi de autor, nici nu putea să fie vorba! Era de ajuns că le strica peisajul… Plata ar fi fost o injurie adusă prestigiului acestui oraş!

Câtă tristețe trebuie să fi mâncat el de aici, văzând cât este de nedorit!

Marin Petreanu era încredințat că acela fusese cel mai însemnat gest de dragoste necondiționată, pe care îl cunoscuse până atunci. Brâncuşi era pentru el un român tainic, care îşi dorise ca viața să îi afirme tainele, mai mult aici decât oriunde, mai evidențiat, monumental. Pe toate acestea posibil să le fi simțit ca pe un adevăr de taină, iar respectivului tip de adevăruri nu le mai foloseşte îndoiala. O dată asumate, nici nu se mai pot părăsi.

Personajul nostru credea, pe observația şi înțelesurile de până atunci, că a fi român este cea mai mare nenorocire care ți se poate da, fără ca sufletul tău să aibă vreo vină… Dar nu ar fi

putut primi nimic, nici lumea întreagă, în schimbul acestei nenorociri definitive.

Simțea că se întâmplă ceva cu acest popor: de ce este nevoie de atâta iubire pentru colectivitate, încât să compenseze şi să înece atâta ură, manifestată reciproc, la nivel individual?

Pentru a se sfâşia unii pe alții, românii se pândesc între ei cu toată porunca regnului animal la un loc. Dar nu este vorba aici de acea concurență între indivizi, a cărei cauză de existență este perpetuarea unei populații sănătoase genetic, supraviețuind unor condiții de viață potențial potrivnice, nu, nici vorbă! Ar exista, s-ar împlini cel puțin o logică a naturii, dacă ar fi aşa. Se întâmplă însă altceva, fenomen în care se manifestă toată degradarea posibilă a conştiinței de grup: indivizii inferiori, prezenți la un moment dat într-un domeniu de manifestare socială, îl identifică, înfricoşați, pe cel superior lor, pe cel care pare a avea mai multe disponibilități pentru a reuşi să facă tocmai ceea ce au de gând să facă ei, de vreme ce sunt prezenți acolo. Îl încercuiesc, izolându-l de acel obiectiv, anulând împlinirea respectivului potențial. După asta, pentru că este riscant a se limita numai la atât, se reped cu toate armele directe şi indirecte, pe care le poate pune la dispoziție un spațiu al modernității, al relațiilor sociale. Cel *capabil* devine imediat cel lipsit în totalitate de orice posibilități, îndepărtat de lucrurile şi de rangurile pe care ar fi putut să le aibă, anihilat, în ultimă instanță. Şi toate atuurile, cele care i-au fost date de către natură, au devenit brusc dezavantaje fatale, decisive, irevocabile, handicapuri de viețuire între semeni! Crima e perfectă, nu lasă nici o urmă, nimeni nu o sesizează. Toți se înțeleg unii pe alții, toți sunt legați între ei prin aceste practici. În numele viitorului! Pentru a nu risca să rămână în afara unui viitor pe care şi-l doresc, sacrifică toată concurența! Fără a obosi în vreun fel, trec degrabă la următorul exemplar care pare

din nou apt pentru a le lua locul, acel loc esențial condiției lor, dorit de ei înşişi de atâta timp...

Reuşita este numai la nivel individual, unde ei nu există. Toată manifestarea acestor inferiori ține şi se întâmplă în interiorul unui grup, ca indivizi nu sunt nicăieri. Ținta următoare devine esențială, altfel n-ar mai fi avut nici un sens toate eforturile de până atunci. Atitudinea se schimbă, devine chiar favorizantă, când locul este pregătit pentru altcineva, rude, adică gene comune, sau protejați de orice natură, adică oameni care sunt de acelaşi fel moral şi intelectual ca ei, acceptați pentru simplul motiv că nu le pricinuiesc nici un disconfort.

Niciodată un individ superior nu are şansa conjuncturală să fie sub protecția unora inferiori lui.

La români, cum cred că a văzut deja fiecare dintre noi, celui mai bun i se interzice să dea vigoare prin realizări poporului din care face parte. Repet, indiferent de domeniu. Individul care îşi dovedeşte cumva superioritatea trebuie să moară sau, cel puțin, nu trebuie să i se dea posibilitatea, să ajungă în situația de a face un lucru. Până la pensie, românii cu asta se ocupă, fac de veghe, păzesc viitorul, identifică şi se apără de cei care sunt de alt fel decât ei. La pensie, ei nu îşi doresc decât un viitor mai bun pentru copiii şi nepoții lor, predându-le dobândirile de până atunci, ca şi ei să poată face întocmai la fel, însă la un alt nivel, dacă se va putea, evident superior. Să înțeleagă viața ca o luptă din care să poată ieşi învingători, argumentați de „superioritatea" lor, exact aceea pe care au moştenit-o de la ei…

Tendințele de stăpânire a unui teritoriu sunt reale, nu asta trebuie contestat, sunt verificabile inclusiv istoric. În natură se întâlnesc de prea multe ori, ca să le mai poți nega. În schimb, regulile după care se fac aceste stăpâniri...

Lezarea *naturalului* devine riscantă, eliberatoare şi provocatoare de monştri. Măcar în afirmații mai poate exista.

Pentru un filosof german, istoria este poziționată prioritar ca metodă a cunoaşterii, în procesul istoric acumulându-se o tendință estetică. Dar toate sunt interesante pentru studiat, plăcute când sunt înțelese, dar sunt foarte greu de trăit în România. A te descurca aici este exact acelaşi lucru cu a fi lepră, fără nici un fel de exces de reprezentare. „Descurcatul" se face fără demnitate, aşa este sistemul, nu îți permite nimeni să fii om. Cum încerci asta, cum îi faci pe ei să vadă că nu mai există ca oameni... Nici nu ți-o acceptă şi nici nu ți-o iartă!

Întunericul îşi pierdea puterea. În fața liceului Tudor Vladimirescu, semafoarele îşi făceau complice cu ochiul, trăindu-şi importanța la capătul unor străzi pustii. Călătorii, o parte dintre ei, se despărțeau în stația „de la pod", salutându-se, întrebându-se de circumstanță dacă vor veni şi vineri la țară. Spuneau asta de parcă aşa ar fi trebuit să fie, venirea lor în sat fiind respectarea unei promisiunii şi a unei cuviințe.

Păsările săgetau aerul grăbite, căutând să țintească petecele de lumină de pe cer. Nimic nu producea mirare, totul era cunoscut dinainte...

26

În ziua aceea avea de dat lucrare la una dintre materiile preferate. Se apropia vacanța, încheierea mediilor şi, datorită notelor insuficiente, câțiva profesori anunțaseră lucrări de control. Se gândea că şcoala ar mai fi fost de acceptat fără acele examinări. Dincolo de rostul lor, aproape toți profesorii te obligă să ştii, prioritar, ceea ce îți predau ei, nu îi interesează dacă ştii altceva, chiar îi enervează performanța care nu este la materia lor, unde ei nu pot avea nici un merit… Numai ceea ce ei te învață este cel mai important.

Intuia cele două subiecte datorită implicării cu care fuseseră predate. Cel puțin unul dintre ele avea să îl aibă de scris. Descoperise în aceşti primi trei ani de liceu că atunci când se întâmplă să ştii suficient de bine un subiect, să cazi pe subiect, cum se zice, este bine să omiți voluntar una-două informații, sau, cel puțin, să le schimbi ordinea de redare, ca şi cum aşa ți le-ai fi amintit. O redare întocmai a întregului subiect, o respectare perfectă a ordinii predării informațiilor, trezea, de cele mai multe ori, suspiciunea profesorului. Ceva nu îi convenea, iar nota era 9 sau 8. În loc de corectură şi notare corecte, profesorul căuta justificări pentru a crede că ai fi putut copia, iar acestea se găsesc totdeauna. Cu cât el a păzit mai atent, cu atât fapta elevului este mai gravă… în schimb, omisiunile din expunere, mai ales în interiorul subiectului şi mai puțin la marginile sale, aduceau un plus de simpatie, de credibilitate, poate chiar şi de seriozitate. Profesorului îi plăcea să îți spună că ai omis ceva, aşa prefera el să verifice dacă elevul a învățat. Profesorul îți spunea imediat ce şi unde ai uitat, iar pentru a-şi arăta indulgența şi bunăvoința față de cei care se pregătesc cu seriozitate, dădea nota 10, să îi motiveze

pentru a învăța şi data viitoare la fel, să dea sens existenței sale la acea catedră.

Dar toate îl interesau mai puțin, cel mai important era să pună gura pe colega aia a lui. Şi cât mai repede! Ar fi vrut ca până la terminarea anului şcolar s-o găjbească puțin, să-i zdruncine acele țâțuci năzuroase, cu bumbi mereu potrivnici hainelor pe care le purta şi tot ce o mai fi fost în acel pachet al cedării… Ce miraj, ce fericire sunt sânii fetelor în anii adolescenței, parcă numai asta ai vrea să primeşti de la viață atunci când îi ai şi îi tot rotunjeşti în mâini, până la rotundul începutului! Şi ce fantasmă sunt atunci când aştepți să te împodobească în gesturile pe care le vei face, să îți fie dovadă că ea a căzut de acord să te lase, să îți dea voie să afli câte ceva din darurile ei, cele pentru care se vor înfrunta masculii, direct sau prin înfățişare, inteligență, forță, bani, reprezentare socială şi alte acadele pe care le au bărbații pentru a alimenta nevoia femeii de protecție...

Imboldul acesta, mai puternic decât orice altceva, posibil să aibă legătură cu viața din sâni. Țâțucile acelea crude, care încep să se zbată atunci când li se refuză dăruirea delicată, te obligă tiranic să cazi peste ele ca un fulg de părere, când, de fapt, tu ai vrea să cazi exact de unde s-au înălțat poruncile cărnii, să vii cu mâinile în rotunjimile însfârcuite proaspăt, cum veneau odată graurii în duzii lui Băzavan. Nişte sânişori dragi, noi, albi, neponegriți de ochi străini sau de lumină, pe care îi ai în suflet şi în ochi, până când îți dai sufletul cui îl va lua, iar trupul, în ochii pământului comun. Talia subțire, bună de prins şi bună să n-o scapi, înaltă, primitoare, plată ca să te aşezi, şoldurile tari, de piatră credulă, cu influențabilă şi caldă consistență, care îți arată subliminal unde îți vor creşte sământa şi unde o vor proteja, sunt toate o împărăție pe care vrei să o stăpâneşti continuu, fără nici un fel de plecare. Iar când carnea îşi ia singură răgaz, pentru că tu nu i l-ai da niciodată, după

minute, ore sau chiar zeci de ore, după cum sunt felurile cărnii, tu să vrei să îți mângâi împărăția, din simplul motiv că a fost de acord să fie împărăția ta…

Toate acestea creau în el nevoia de a fi direct în instincte şi mai prudent în gesturi. Educația, normele, bunul simț, legislația, posibilitatea intelectuală de a-ți autoreprezenta gesturile, dorința de a fi considerat favorabil dominau cu greu nevoia lui de sinceritate.

Era destul de admirat pentru cele câteva argumente, nu mai era nevoie să convingă, să facă, la început, vreo impresie bună, în scopul de a fi acceptat. Îi rămânea în atenție doar ce ar fi fost după şi asta este, până la urmă, destul de comod. Începuse să îi placă să surprindă. Făcea acest exercițiu lângă persoanele apropiate, rude, colegi, amici, niciodată în preajma necunoscuților. Apoi, o singură dată, făcuse un salt înspre alt domeniu, jucându-se cu seriozitate. Se uitase drept în ochii unei fete, ochi de veveriță blândă şi înfometată, drept în logica ei de a fi în seara aceea. Îi spusese atât, construind vreo trei-patru minute momentul: „Eu, personal, aş cam vrea să-ți rup bobocul”. Iar apoi, reparatoriu, în cazul în care ar fi fost greşit receptat: „Hai să visăm ceva”! Vorbe prețios adolescentine şi pure… La vârsta aceea, nici nu prea înțelegi, dar ce înțelegi, înțelegi frumos, fără vină.

Simțea că toată viața nu ar fi dorit decât să pătrundă în acele universuri calde, să perceapă toate zbaterile omenirii de sub el, pentru a fi fost mulțumit. Ştia, desigur, că mult va mai avea de conlucrat cu femeia…

În ziua respectivă, la şcoală, totul se desfăşurase aşa cum prevăzuse. Îi mai rămăsese acum o singură notă de vânat pentru a se putea încheia încă un an din acest calvar al şcolii, prin care trebuie să treacă omul modern, uniformizat şi deposedat, încă

de la început, de mare parte a timpului pe care l-ar putea consuma şi cunoaşte în alte opţiuni, mai apropiate de disponibilităţile individului, opţiuni cu care creierul ar putea simpatiza mult mai generos, mai performant decât simpla aducere forţată a tuturor la o linie comună de start, de la care, de cele mai multe ori, se porneşte fie arbitrar, fie contextual şi conjunctural. Aşa că timpul de până atunci, ca posibilitate a unor deprinderi duse la performanţă, rămâne pierdut în cea mai mare parte a sa. În acest mod, creierului îi este înstrăinată furnizarea dexterităţii, exact în perioada lui cea mai fertilă, cea mai aptă, cea mai fidelă, a copilăriei. Talentul pentru ceva anume şi-l va apropria mai târziu, în cazurile fericite, când nu este abandonat cu totul în favoarea altuia. Numai că acum, după consumarea timpului propriu, *specific* acestui talent, specializarea, meseria, se face cu mijloace mult mai secătuite, mai obosite, mai atrofiate prin lipsa exerciţiului în deprinderea pe care ar fi putut-o avea.

Fata, cea pe care o îndrăgea fără nici un sens, îi povestise prietenei ei, Ana, în pauza de după lucrarea de control, cum în noaptea abia trecută îl visase pe Hristos dormind într-un potir. Atât, dar imaginea, povestea ea, fusese însoţită de o emoţie puternică. Cele câteva dintre colegele aparţinând aceluiaşi grup, al performantelor programei şcolare, cerându-li-se părerea, încercau, înghesuite împrejurul primei bănci de pe rândul de la geam, să interpreteze visul, să descifreze viitorul, evenimentul pe care îl anunţa. Mai toate spuneau că, dacă ar fi fost şi alte elemente, interpretarea s-ar fi uşurat cu mult. Marin Petreanu, fără a face neapărat parte din grup, era un apropiat al său, având în acea clasă, profil filologie-ştiinţe sociale, un singur coleg, Cornel, cel de bancă, se întâmpla să fie prin preajmă. Auzind părţi din marea dezbatere despre viaţa fetei *lui*, din care le

rezulta fără echivoc faptul că acesta fusese un vis care i-ar fi putut arăta că va pleca la mănăstire, interpretarea Simonei, cea mai liberă dintre toate. Dar tocmai acest gând fusese de timpuriu plimbat printr-un jurnal al Lidiei, afirmat, poate doar în joacă, sub forma unor alintări, multe dintre ele, specifice adolescenței.

O dată cu primii fiori erotici ai maturității, cele mai multe fete se dedau unor păreri, grabnic abandonate, că nu se vor dărui niciodată, decât lui Dumnezeu. Probabil că aşa li se pare că este mai interesant, aşteptându-l pe dumnezeul-bărbat, aşa este miza mai atractivă.

Marin Petreanu îi spusese ei, cea care se ştia plăcută şi importantă pentru el, apropiindu-se milimetric de urechea ingenuă, feciorelnică, încă neînvățată cu tainele de sub cuvinte, că aşa se întâmplă dacă îşi refuză trăirile puternice, pe care i le propunea în timpul zilei, – le are noaptea, dar cu totul de altă natură, că acela era, cu siguranță, un semnal cum că sufletul şi trupul de femeie tânără aveau împreună nevoie de o realitate exactă, în măsura lui să o ofere. Era pretendent la nurii ei cei nou-nouți… I-a mai spus că nu e sănătos să lase erotismul să i se transforme în emoții mistice. Îşi putea permite multe, atât timp cât o proteja de sonoritățile acelor cuvinte, obiective stringente ale existenței lui. Deşi explicația sa fusese mai scurtă, mai eficientă, asta a fost ideea. Apoi, s-a depărtat zâmbind, ea a rămas în bancă, râzând în hohote, stârnind curiozitatea afişată a colegelor, care ştiau prea bine cum stăteau lucrurile între ei doi. Chiar una dintre ele a şi întrebat-o: „Ce ți-a spus, ce ți-a spus?” Râsul Lidiei, în forma lui dezlănțuită, era un râs despre care sigur ai fi zis că era râsul unei proaste, găsite cu greu, în marginea unui târg de sat!

Atunci, în acea zi, ei doi fuseseră mai apropiați, înțelegând prin asta că vorbiseră mai mult decât de obicei, întreaga oră de sport. La sfârşit, Marin Petreanu îi spusese că singurul lucru interesant din visul său cu emoții puternice era detaliul că Dumnezeu dormea… îi propusese, şmechereşte, ca într-o zi să o caute acasă, că va veni la Cărbuneşti, să scrie ceva, împreună, despre acest vis al ei, premonitoriu, hotărâtor cu viața ei fragilă, ceva care să rămână martor descompunerii pe care o tot aduce timpul. Apoi, ea ar fi putut să îi arate şi patul în care visase aceste lucruri mari…, acel pat intuit după perdelele roşii de la casa ei din Târgu-Cărbuneşti, o feudă neîmproprietărită încă, dar la care visa cu toată pasiunea şi încrederea corespondentă unei dorințe puternice.

La şcoală, în timpul unor ore, îi mânca din ochi genunchii şi şoldurile strânse tiranic în pânze tari, de corăbii străvechi, obligate acum să dea un sens şi o viteză de mers unei cărni tinere, plecate pe apele neştiute ale lumii. Cât ar fi dat să i se ofere o bătălie nouă pe această mare! Dar fata asta avea mania aşteptării sau deținea tainele ei… Cuminte, le ştia pe toate doar în gând.

Se întreba mereu de ce începuse, nu de mult, să o placă atât. La astfel de întrebări, găseşti răspunsuri insuficiente. Unele explicații existau, ele se dovedeau a fi chiar imediate: semănau mental, psihologic. În plus, fata aceea era deosebit de feminină în gesturi, în mers, în opinii, în privire, în rostiri. Chiar şi caietele şi le aşeza altfel pe bancă, altfel prindea stiloul, altfel i se zbăteau sânii pe sub tot felul de tiranice tricouri, altfel se emoționa şi mereu păstra în toate o rezervă… Ca şi cum toate acestea nu ar fi fost de ajuns, o auzise odată spunând, fără ca ea să ştie originea lui, că avea un bunic aromân…

27

În perioada din urmă, el se gândise că, într-adevăr, dacă Dumnezeu ar exista cu adevărat, lumea ar fi atunci cu mult mai interesantă. Cu Dumnezeu, lumea nu ar mai fi ei înşişi de ajuns. Şi nici noi, oamenii, nu ne-am mai fi de ajuns, nici timpul, nici cantitatea de imprevizibil, care ar fi fost, prin această situație, de altă natură, nici nădejdea în eternitatea lumii prin ea însăşi sau prin oamenii (sufletele) care o locuiesc la un moment dat.

Pe un caiet, pe care îl datase 24 mai, notase:

„Cu Dumnezeu existând, oamenii capătă un alt sens şi au un alt rost, decât rosturile venite dintr-o evoluție de tip biologic. Dacă Dumnezeu există, din partea mea având această libertate..., atunci ar fi bine ca El să fie şi în cei care nu îl caută…

A nu fi ceva de ajuns, chiar în general vorbind, te apropie de căutare, de înțelepciune, de un sprijin sigur. Te îndepărtează de eroarea personală, cea mai greu de suportat dintre toate erorile posibile. Sunt mult mai uşor de trăit erorile altora.

Incertitudinea într-un sprijin din partea lui Dumnezeu este compensată de nemărginirea Lui, cantitativă şi calitativă.

Chiar şi veşnicia, netimpul, dacă ar exista undeva, tot cu ajutorul unui timp trecut se poate verifica existența ei, cu ajutorul verificărilor altora. Mulți mărturisiseră existența acestui *amănunt* al lumii, Dumnezeu, nu neapărat cei mai mulți, dar observase din experiența lui că niciodată „cei mai mulți”,

aproape de a fi un personaj, o identitate individuală, nu dețin adevărul. Mai tot timpul, cei mai mulți greşeau. Totuşi, nu era acesta un argument al existenței Sale, doar pentru că aşa consideră cei mai puțini, dintre cei care trebuie să fie luați în considerare, în seamă.

Misterele posibil să se usuce pe găoacea unui ou. Numai *ducându-te* la o margine a timpului, tăgăduindu-i nesfârşirea, ai şanse să înțelegi că firea este în sine superioară imaginilor existenței ei, fragmentare ca timp şi ca spațiu. Cu Dumnezeu existând, cu El în viață, aducând după Sine nesfârşirea timpului, pentru a putea să facă loc nesfârşirii Lui, lucrurile par a se complica frumos, nu neapărat împotriva înțelesurilor că tot viața este şi în ceea ce nu putem vedea, nu doar în urmările ei, că firea este deasupra, dedesubtul şi în interiorul efectelor ei, ba chiar dimpotrivă…

Dumnezeu, dacă există, ştie El de ce rămâne singur în unele ființe, în unele lucruri. Se însingurează pentru a fi găsit dintr-o dată, sigur, entuziasmant, cu bucurie nesfârşită, având în vedere, în primul rând, nesfârşirea în timp. Nu se dă treptat, pentru a nu risca să fie abandonat, pentru a nu risca să sature cu *puțin* pe cel căruia îi este foame. Dumnezeu nu îşi riscă bucuria cu slăbiciunea omului, vrea numai caractere puternice. Dă voie existenței treptelor, marii dăruiri, probabil a sfințeniei, la creştini, a iluminării şi a înțelepțirii, în cazul altor religii, numai când omul i se dăruieşte în totalitate. Imposibilitatea cuprinderii lui Dumnezeu este şi ea compensată de către dărui-rea integrală a omului. Doar omului care se propune pe sine în totalitate lui Dumnezeu, este posibil să i se acorde etapele cunoaşterii Lui şi capacitatea conştientizării acestora.

Şi poate că nu există nici mister până la capăt, chiar în ceea ce ține de material, nici în om şi nici în natură, ci doar incompletă cunoaştere, dar şi aşa omul nu îşi este încă stăpân materiei din el şi nici nu stăpâneşte materia naturii. În schimb,

văzându-L pe Dumnezeu întrupat, din aceeaşi materie cu el, a putut nădăjdui, cu argumente *reale*, la spiritualitatea lui Dumnezeu, sursă şi matrice a spiritualităţii sale, fără însă a avea plenitudinea ei divină. Nici nu i-ar fi fost „de folos" la nimic, de vreme ce este chemat la asemănarea cu Dumnezeu, ci nu să fie Dumnezeu.

De multe ori, un mister declarat este scuza unor incompetenţe profane şi a unor superficialităţi nedeclarate, neasumate prin rostire, necomunicate. Dacă misterul ar fi unul dintre segmentele existenţei umane, luând în discuţie numai cazul ei, ştiinţa ar fi rămas de mărimea unui cot. Împlinirile, reuşitele anulează tot misterul conţinut în traseul de până la ele, îl pulverizează, îl redă statutului, real, de a nu fi existat. Tot ce rămâne expus timpului, prin descoperire, aderă la *efectul etern* al locuirii temporare şi spaţiale a lumii de către om.

Un interes îngenuncheat poate aduce plictiseală în coabitarea cu timpul terestru, cu atât mai mult cu cât dacă eventualitatea unor înfrângeri nu a fost luată în considerare, analizată *sufleteşte* chiar înainte de începerea acelui demers. Când nu îţi iese ceva, te plictiseşti uşor. Numai dobândirile cheamă la implicarea cu care să fie trăite, nedobândirile refuză timpul, iar sufletul simte că timpul pierdut nu se împacă, nu se *sincronizează* cu el în eternitatea lui, a acestui suflet despre care se spune că ar fi etern, promisiune a utilităţii definitive a omului.

În cazul creştinismului, *lumea* nu putuse conserva credinţa primară, libertăţile omului lucraseră mână în mână cu orgoliile sale.

Omul a simţit nevoia schimbărilor pentru a acoperi obişnuitul. Probabil că demonul a valorificat dorinţele care veneau din slăbiciunile oamenilor. Aşa că omul realizase ceva

de nerealizat într-o arhitectură umană cinstită – revizuirea credinței, posibilitate venită numai datorită faptului că îşi raționalizase credința, în ambele sensuri pe care le oferă limba română acestui cuvânt. Credința este de natură sufletească. Iar sufleteşte, credința nu se poate verifica! Gândită rațional, în cazul în care omul *crede* că o poate face, ea este omorâtă, abandonată în natura ei. Atunci credința devine doar credința celui care o raționalizează, personalizată după disponibilitățile lui, nu după disponibilitățile ei însăşi...

Schimbarea însuşirilor, atributelor unui sistem de referință, construit din elemente raționale, în acest caz, față de care se exercită cunoaştere asupra unui obiect, aici a lui Dumnezeu, poate da senzația transformării obiectului în altceva, în cazul nostru a schimbării lui Dumnezeu în funcție de corespondenții raționali de percepție, care sunt în întregime ai omului… Adică Dumnezeu, cu toate însuşirile Sale, se *umanizează*, ci nu se îndumnezeieşte omul! Rațiunea umană, menită lucrurilor vieții devine înlocuitoarea lui Hristos…

Conştientizarea potențialei greşeli impune analizarea, verificarea, acelei metode cu care s-ar fi purces la drum. După cum, într-o perspectivă inversată, ca exemplu, şi mersul istoric al lumii, de la un viitor moment anume, se poate intui în cazul în care peste conjunctura, contextul, întru care se va fi impus un moment al trecutului, pot fi suprapuse stări prezente sau chiar viitoare, care favorizează în-ființarea evenimentelor supuse predicției. În acest mod privind lucrurile, întâmplările, am în vedere numărul lor, se reduc considerabil, devin efecte ale unor acte voluntare, volițional-afective, mai exact.

În general, întâmplările există numai pentru dinamizarea proştilor!”

Acestor întrebări, conținute în răspunsuri din însemnări aproape săptămânale, trebuia să le găsească răspunsuri, trebuia să le găsească pe parcursul vieții pe care o avea la dispoziție în acest sens, sau trebuia să i le aducă cineva, să îl scutească de efortul care nu avea nici măcar promisiunea psihologică a împlinirii, lăsându-i astfel timp pentru cealaltă viață, cea pentru care se bat toți, pentru care există toți concurenții şi toate concursurile din lume. Pe când viața, să îi zicem spirituală, a desăvârşirii, este un spațiu liber, nu se înghesuie mai nimeni să îl dobândească, nici nu *concepe* concurență! Nimeni nu concurează cu nimeni. Desăvârşirea este nelimitată. Locurile şi lucrurile în care poți să îți trăieşti viața sunt fără margine, nu reclamă regula locul şi individul. Şi toți au acces la propria ameliorare, fără *a-şi lua fața* unii altora, fără a se deposeda unii pe alții de posibilități.

Tot cam atunci, Marin Petreanu îi găsise filosofiei primele neajunsuri, iar teologia avea un alt gust al înțelesurilor. Însă nu o putea accepta, neputând să creadă în obiectul ei. Cel puțin ca un exercițiu al lecturii de seară, era mai frumoasă, şi mai provocatoare. Pe lângă rațiune, făcea apel la suflet...

Filosofia nu îi părea îndeajuns de unitară. Aproape orice dobândire, orice explicitare, săpa în metodele şi în raționamentele altora, cei de până atunci… Toți filosofii rezolvau pe cont propriu, nu erau o echipă, se năruiau unii pe alții... Concluziile decisive, definitive, ale unora zădărniceau, cel puțin asta îşi propuneau, răspunsurile altora. Contrazicându-şi unii altora acele răspunsuri, în care fiecare dintre ei credeau, nu făceau decât să îşi sterilizeze existența. Din această cauză, filosofia nu părea un drum, ci numai un exercițiu.

Realitatea este una singură, deşi ne-o putem reprezenta sau interpreta diferit, iar adevărul este tot unul singur, deşi mulți îl identifică deosebit, contrazicându-se între ei. Şi din

acest punct de vedere, teologia părea mai consistentă, mai solidă, având o altă bază de plecare, chiar rațional vorbind.

Dumnezeu era Adevărul? Unicul adevăr... Teologii se susțineau unii pe alții... Nu își luau unii altora fața, aşa cum am mai spus, ca nişte jucători din echipe adverse. Diferendele care veneau din diferențele interconfesionale erau cu totul altceva, ridicau probleme de altă natură.

Cel *consacrat* filosofiei nu poate fi decât un î*mbolnăvit* al valorizărilor, fără bază precisă de raportare a lor. Pe de altă parte, filosofia te face tangențial cu abisul, cu marginea care ne separă de gol, fie ea şi o margine a omului. În filosofie, moartea este sacrificată zadarnic, se pierde fără rost. În schimb, apelul la judecata prin bunul simț redă filosofia utilității esențiale. Inclusiv atitudinea cotidiană a omului o valorizează astfel. Şi nu este o atitudine livrescă! Filosof fiind, nu te prea pregăteşti pentru moarte, reprezinți numai un aspect al diversității, pe când ea este comună, unică. Filosofia îi părea că este, menționând într-un poem această formulă, trăire murind în născare continuă.

Din alt punct de vedere, se gândea ce ar mai putea să rămână din filosofie dacă i s-ar lua speculația, care nu părea a mai fi de mult o metodă, ci doar un scop în sine.

Petreanu avea zile în care îşi refuza orice informație, în care ar fi putut lăsa filosofia să se ducă... În acele zile, el refuza toate complicațiile salvatoare ale ei. Avea impresia că *sensurile* trebuie să fie trăite. Abia după asta, filosofia s-ar fi putut întoarce, mai intimă, aparţinând, în sfârşit, în intenţie, vieții. Iar, dacă existau, într-adevăr, două nemuriri, cu siguranță că viața trebuia să însemne opțiunea pentru una dintre ele. În acest mod, şi Dumnezeu ar putea să capete sens. Asta în cazul în care El nu îl are deja. Acceptarea existenței Sale ține, probabil, de acceptarea rostului lui Dumnezeu în lume, în viață…

Cu vreo doi ani în urmă, pe Marin Petreanu îl obsedase fuga lui Kepler de la Teologie, pentru a-L găsi pe acest Dumnezeu. În acelaşi timp, gestul îl mulțumise. Savantul găsise ceea ce căuta, dăduse o explicație… Inclusiv disponibilităților lui. Se educase prin geometrie pentru întâlnirea cu El, socotit a fi sursa ordinii din spațiu, înțelesul rostului de a locui acel spațiu... Dumnezeu ăsta era interesant – pentru toate avea cel puțin un răspuns...

28

Datorită unor astfel de gânduri, scrise în lucrări de control la filosofie, având acel veşnic salvator subiect la alegere, Marin Petreanu intrase într-un conflict fără sfârşit cu profesoara, care cerea să îi fie redate întocmai, la tablă chiar, formulele ei şi ale filosofilor pe care îi preda, într-o armonie deplină.

Deşi subiectul era liber, libertatea consta doar în a alege ce ştii mai bine din gândurile ei şi... ale filosofilor predați – colegii dumneaei de programă! Lui Marin îi venea mai uşor să contrazică unele dintre considerațiile acestora, cele care păreau, care se simțeau a nu fi reale. Reproşurilor profesoarei față de ideile sale, politicos şi adaptat mărturisite, le răspunsese pacifist, zicând că nu mai este necesară memorarea tuturor acestor informații, cât timp el încearcă să îşi construiască filosofia lui cotidiană, pe care să o verifice în viața trăită, după cum nici

filosofilor, fiecăruia în parte, nu le-au mai fost indispensabile filosofiile celorlalți, de vreme ce ei au trăit şi au scris filosofia lor personală.

Profesoara se enervase teribil şi, pentru a repune şcoala pe făgaşul ei normal, operase, argumentat, în catalog faptul că dumneaei se înțelegea şi era de acord cu toți acei filosofi, iar Petreanu nu făcea decât să le disturbe simfonia.

Într-un umor nevinovat, răzbunătoare, nervoasă şi bine înfiptă în parchet, se adresase clasei, în speranța că i se va da dreptate, nici nu ar fi fost posibil altfel: „Ce am face dacă am încuraja astfel de elemente, cum este acest elev, am ajunge toți filosofi! Nu de asta sunteți voi aici, nu de asta vă trimit părinții la şcoală, făcând mari eforturi cu voi! Sunteți aici doar pentru a învăța, pentru nimic altceva. Noi avem o responsabilitate cu voi."

Atât de mult îi plăcuse strigătul ei de inteligență şi orgoliu, sensurile sale ascunse, încât îi zâmbise cu simpatie curată. Dar dumneaei nu considerase la fel şi primise zâmbetul ca pe o nouă formă posibilă de dispreț, afişată în locul în care ea, profesoara, trebuia să fie autoritatea şi unde nu putea să fie de acord cu impertinența. Nimeni din clasă nu răspunsese la întrebarea ei răstită: dacă lor, colegilor, le este plăcută această atitudine, care nu face dovada nici unei forme de educație... Însă, întocmai ca şi adulții, elevii au preferat să nu se bage în această dispută, îşi conservau neimplicarea. Nici împotriva profesoarei nu se puteau plasa, datorită urmărilor care ar fi putut să apară, nici împotriva colegului lor nu puteau să fie, pentru că ar fi fost nedrept… Investeau, prin urmare, cu abilitate în timp, să aibă linişte şi confort cât se poate de mult, cât va fi posibil în acel context şcolar. Aşadar colegii, mai mult colege, fiind numai doi băieți în clasa respectivă, profil filologie, istorie-ştiințe sociale, tăcuseră, iar doamna profesoară, fără nici o dilemă, îşi adjudecase de grabă victoria...

Întoarsă din drum, răzgândită, a izbit teatral catalogul de catedră, l-a deschis şi l-a notat pe Marin Petreanu cu o altă notă sub cinci, probabil un trei, pentru a-i facilita corigența. La toate acestea, veselia lui era continuă. Observa atunci, în rezumat, câteva dintre situațiile cu care eşti nevoit să te întâlneşti în viață. Îl mulțumea inedita cunoaştere, îi era de ajuns această lecție de filosofie socială.

Lipsei de reacție a clasei, îi dăduse doamnei de filosofie un salvator aspect de îndreptățire de sine: „Ai văzut?! Nici colegii tăi nu sunt de acord cu ceea ce faci, nici cu ceea ce spui!" Auzind asta, râsul parcă îi era de nestăvilit. „Irecuperabil!", decretase ea, plecând şi trântind uşa cu geamuri subțiri, precum cele de la uşa unei băi, împiedicându-se puțin în tocuri, care, datorită vârstei profesoarei, deveniseră mai puțin practicabile, oarecum comice… Aşa că nu o mai putea înjura decât de a mică, de fata ei olimpică!

Până la urmă, ajutat de câteva întâmplări, înțelesese că nu este deloc preferabilă cultivarea diferenței şi că nu trebuie să faci lucruri deosebite față de ceilalți. Nu asta era calea, metoda, ci, pentru a însemna ceva chiar şi în reprezentarea lor egolatră şi suficientă, trebuie să faci cel mai bine ceea ce ştiu să facă toți. Deşi afrontul, iritarea şi reacția lor vor fi cu mult mai mari atunci, mai duşmănoase…

Atlas începea să moară pe holul unei şcoli şi nici Pământul nu mai era mişcat de mersul elefanților.

Petreanu se pregătea, ştiind că avea să fie singur în viață, să înțeleagă totul în singurătate. Descoperise asta ca pe un principiu de la care porneau toate explicațiile. Comunitatea nu te ajută decât să înțelegi de câte feluri este singurătatea.

Vara îşi trăia căldurile în el. Gândul, cel care îl însoţise mereu, ca o umbră a sufletului său pe sufletele alor lui, că ar putea să fie omorât în Basarabia, era învins acum de un altul, mult mai dens şi mai provocator – el ar putea să ia viaţa unor oameni… Acesta putea fi, cu adevărat, un drum!

Avea o anumită reprezentare culturală a mirajului călătoriilor de acum câteva secole – călătoriile unei epoci! Fuseseră oameni care numai asta făceau. Aflau lumea, îi căutau castitatea. Redistribuiau civilizaţia! Recuperau ceea ce se pierduse de când se despărţiseră timpurile, timpul lor şi timpurile lumilor pe care le descopereau. Acum, aceste drumuri nu mai pot să fie decât verificări, autentificări, ale timpului tău… Autotestări cu subiect liber ales…

Poate că numai imaginea progresului, şi nu progresul în sine, este cea care desparte ceea ce ni se pare natural de ceea ce ni se pare a nu mai fi *natural*.

Omului i s-a diminuat vocaţia pentru particular, nu mai este interesat de el, primeşte cunoaştere din cultivarea generalităţii. Aceasta îi pare mai abordabilă, mai la îndemână. El nu se opreşte la un lucru în parte, nu poposeşte în cunoaşterea lui. În schimb, sunt lucruri generale care grăbesc existenţa lumii, la fel ca timpul general, care grăbeşte fructul dintre petalele unei flori, devenind, particular, timpul respectivului fruct. Doar omul trăieşte şi se hrăneşte cu fructele timpului. Relaţia dintre cele două tipuri de trecere a timpului s-a materializat într-o hrană a omului modern.

Postmodernitatea va face ca omul care se priveşte în oglindă să nu mai vadă omul.

29

Timpul consumat era tot mai alert şi se făcea din ce în ce mai remarcat, recuperând astfel perioada în care păruse a nu avea personalitate. Cel neconsumat, rebutul, cel la care nu se mai gândeşte nimeni, îi căra în suflet o respirație grea, potrivnică râsului, potrivnică felului de a fi al unui om tânăr, dedicat căutărilor violente şi înguste. Petreanu simțea că hotărârea de a pleca acolo ar putea să fie cea mai importantă dintre hotărârile vieții sale. Ar fi vrut să o explice câtorva dintre amicii lui, măcar celor pe care îi ştia că vor suferi dacă va pleca pe front. Şi mamei… Dorea să se scuze pentru mâhnirea neobişnuită, pe care i-o va prilejui, dar de unde să fi luat cuvinte? Cele pe care le stăpânea nu erau potrivite şi nici de ajuns. Rostite, sunau altfel decât erau ele în minte, deveneau mai nesigure, fragile, ridicole. Erau altceva, diferite de gânduri!

Rostirea le defideliza. Îi rămânea numai acest clişeu enervant, probabil verificat, fiind atât de întins şi de poruncitor, să fie optimist! Oricum, scepticul trăieşte şi gândeşte mai puţin, pentru că drumul până la răspunsuri este un drum grăbit, scurtat de însăşi soluţia pe care şi-o găseşte existenţei şi gândurilor sale. Deşi pesimismul nu oferă atâtea posibilităţi erorii, optimismul deschide. Şi chiar dacă acesta din urmă nu identifică precis finalitatea, el construieşte sau identifică un spaţiu până la ea, de parcurgere şi de aşteptare. Ca metodă, este favorabil, dă sens lucrurilor pe care le faci. Scepticismul nici întrebări prea multe nu are, nici posibilităţi de răspunsuri.

Cât de bine era de oamenii aceştia simpli, trecători pe lângă drumul său. Îi vedea mereu neschimbaţi în programul impus de aceste reguli ale vieţuirii, într-o societate fără nici o preocupare a sufletului, o societate existând din micile preocupări trăite la nivel individual! Cât de bine le era chiar şi colegilor săi, cărora urma să le treacă vacanţa fără nici o urmă, în afară de urmele care îi măsoară timpului piciorul…

Nu avea nici cu cine vorbi, nu avea cui să se î*mpărtăşească*, nu era nici o minte care să vrea o mântuire de moment, cu gândurile şi stările lui. Singurătatea era tiranică şi absolută. Nici colegele, nici eventuale prietene din rândul lor sau alte cunoştinţe nu ar fi putut să înţeleagă nimic, nu avea nici un rost să le spună ceva. O stranie singurătate în mijlocul lumii, o tăcere între atâtea cuvinte!

Inclusiv femeia, cea care oferă cel mai bun context şi cea mai bună scenografie pentru mărturisiri, lipsea. Ar fi vrut o femeie care să priceapă ce se întâmpla, să îi fie duhovnică, să i se mărturisească şi ea să îi ierte această hotărâre, cum va şti mai bine. Clara plecase, o ştia definitiv pierdută, închisă în dorinţa ei de a se realiza turistic.

De câte ori se apleca peste pervazul ferestrei spre lumea din afară, spaţiu de evadare la îndemână, al mişcării, pentru a privi ceea ce mai rămăsese de privit, de atâtea ori găsea, în vreo discotecă, mâinile de femeie tânără, întinse amplu peste umerii lui, de parcă şi ea ar fi cerut un ajutor cel puţin la fel de mare... Ajutor neînţeles şi excepţional. Femeia era la locul ei tot timpul. Totdeauna râzând! Dacă rămăsese cumva uitată aşa, el nu avea de unde să ştie…

Sub acelaşi soare al bărbaţilor, se insinuau pe traiectoria străzilor târzii tinere femei, de tot felul, amestecate între ele, nestingherit, dar cu multă băgare de seamă pentru fiecare în parte, pentru ca bărbaţii să îşi exerseze osândita pricepere sau să dobândească mai uşor autoverificarea biologică de care aveau cu toţii nevoie. Femei uşoare, zdrenţuite în pripă, cărora li se spune sintetic şi subiectiv curve, treceau alături de alte cumsecade femei. Ca într-o obligaţie comună. Poate aşa este şi lumea, o biserică mare, care simbolizează, adică adună, o finalitate dominantă oricăror diferenţe... Să le deosebeşti pe cele cuminţi şi acceptate de gura lumii, de conştiinţa civică, de cele care ştiu pentru sine preţul cărnii lor? – ce inutilitate marcantă! Dar pentru ele, făcând acest efort conjunctural, vei căpăta o virtute de zeu, te vor iubi tocmai pentru că tu nu le aduci aminte de ceea ce sunt… Poate din acest motiv, aşa auzise pe unii, curvele pot să iubească mai puternic decât cele care, prioritar, refuză, nepoliticos, unirea… Aceste femei, uşoare până mai ieri, nici nu vor mai înşela până la capăt, se opresc pentru că ştiu... Bineînţeles, cele mai multe se opresc atunci când nu mai au miză.

Nu exista nici o icoană cu care să se privească reciproc, nu erau ochi ai lui Dumnezeu, care să îi vadă primele munci ale lacrimilor, şi nici nu avea de unde să îi cumpere sau să îi facă rost.

Lăsase gândurile să se ducă. Dacă ar fi dorit să se întoarcă, le-ar fi aşteptat, puteau să se întoarcă. Nu mai avea rost nici să scrie, poezia striga după cuvintele plecate în sensuri, cum poate o fi strigat femeia aceea, cu mare potențial de emancipare, după Adam, chemându-l la măr.

Marin Petreanu încerca să se obişnuiască, încet, cu moartea. Era foarte greu. Mai ales pentru că moartea nu era de față… Lumea părea prea tânără. Se juca la soare, iar el nu mai avea soare pentru a o privi.

Preventiv, ştiindu-i ataşamentul, ca un argument pentru a renunța la drum, taică-său îl anunțase că la țară se pregăteau cu toții pentru strângerea a ceea ce le dăduse pământul. Numai că el ştia că în Transnistria se pierdea din pământ… Se întâmpla acelaşi lucru care se întâmplă de veacuri în spațiul românesc! Acum, trebuia, în sfârşit, să înțeleagă blestemul, să intre în mijlocul lui şi să vadă ceea ce se întâmplă de veacuri cu acest popor. Dacă nu avea să poată să îi ajute cu nimic pe basarabeni, nici măcar cu o fărâmă de voință ori de suflet, pentru a putea să ia acel pământ înapoi de la ruşi, măcar să vadă cum iau alții pământul şi de aici încolo, continuând raționamentul – cum au putut să îl ia toți, de atâtea ori, fiecare cum şi când a dorit! Marin Petreanu voia să se ajute cel puțin pe sine, să înțeleagă odată cum se pot românii lăsa mereu deposedați de teritorii, de spațiul pe care îl locuiesc, deposedați continuu de ei înşişi. De ce nu mor o dată cu moartea apartenenței româneşti a pământului, de ce refuză să moară o dată cu pământul?!

Foamea de istorie, fie ea istorie închipuită, în unele aspecte, comunistă încă, pe care o simțise în ultimii doi ani, îi relevase existența pe aceste pământuri, deşi doar secvențial, a unor oameni care gândiseră corect, pentru care fusese de ajuns să îşi iubească şi să creadă cât de puțin în neamul şi în pământul pe care s-au născut, ca apoi, în situațiile când au trebuit să le apere, să o facă responsabil, cu o voință sfâşietoare, văzând ei înşişi, dramatic de însingurați, cum se îngropau de vii în pământ! Cu gura plină de pământ, poate că strigaseră cerul să vină lângă ei! Şi dacă acesta refuzase, atunci se făcuseră ei cer. Aceasta există. Când strigi şi cerul nu vine, mai este posibilitatea ca tu să devii cer.

Sentimentul acesta, al proprietății, ar trebui să îl aibă popoarele toate, numai aşa îşi vor păstra sau îşi vor redobândi sănătatea. El părea să existe la toți, numai la români se manifesta doar declarativ, ca o scăpare cocoşată dintr-un complex profund, prilej artistic al poeților, spațiu pentru delir al nebunilor.

Se apropia timpul desprinderii, al ruperii de viața *normală*, dată, comun, tuturor oamenilor, pentru ca ei să înceapă să alerge pentru a putea să se diferențieze între ei, unii de alții, pentru a nu muri în asemănare… Iar pe lângă el, alerga însuşi timpul, privindu-l drept în ochi.

30

Vara stăpânea tot, de la trupurile oamenilor şi până la păsări, ca nişte trupuri ale cerului. Lumea imediată se înfrumuseța în ritmul ei vital, particular. Lumina nu venea de foarte departe, părea familiară, aducând împrejur mai multă speranță. Fetele se dezgoleau pe gât, pe umeri, pe pântec şi pe coapsele cântând piciorul, se dezgoleau pentru a primi lumina şi căldura ei. Inimile li se dezmorțeau, lăsând bucuria verii să se adăpostească în casa lui Dumnezeu, şi trupurile le creşteau încet pentru luptele pe care urmau să le dea mai târziu cu

menirile vieții. Poate că nici una dintre ele nu se gândea la nimic.

Toate imaginile ar fi trebuit să rămână singure, fără intervenția lui, fără ca nimeni să le mai observe atât de pasional. Întreg peisajul era împotriva despărțirii, împotriva acestui drum. De unde o fi fost această răzbunare care îl lovea acum? Dar sufletul său, deşi singur, poruncea din depărtări, poruncea şi de aproape. Plecarea, cu urmările pe care le-ar fi putut aduce, părea a fi mai sigură ca moartea.

În ultimile două luni, Marin Petreanu îşi schimbase în ruble toți banii pe care îi avea, ciubucuri de la cumpărături, resturi neînapoiate părinților, banii lui de cheltuială, tot felul de economii corespondente acelei vârste. La un curs aproximativ de unu la opt, strânsese o sumă care i-ar fi fost de ajuns la Chişinău pentru două-trei săptămâni. Schimburile fuseseră făcute la basarabenii care vindeau tot felul de lucruri în Piața Mare a oraşului şi la un elev care învăța la Liceul Tudor Vladimirescu, Mişa, un băiat roşcat, cu pistrui, care juca în fiecare seară baschet pe baza sportivă a liceului şi care era cel mai serios din toată seria de elevi veniți să învețe în Târgu-Jiu.

Pentru a nu fi găsite de către părinți, semnal precis, de mare scandal, al hotărârii lui de a pleca în Basarabia, amândoi, şi mama, şi tatăl lui, crezând într-o renunțare de ultim moment, sperând într-o răzgândire, Petreanu ținea rublele, făcute suluri mici, ascunse în punga lui cu ciorapi împachetați ordonat. Majoritatea bancnotelor erau de 10 ruble şi de 25, bancnote roşii şi verzui, bani schimbați după cum avusese sumele în lei, în momentul tranzacției.

Se interesase în care zi va fi programată plecarea autobuzului, cel care urma să îi transporte acasă pe elevii basarabeni, bursieri ai statului român, şi cine va fi inspectorul

şcolar care va fi delegat pentru acest drum, aflase că va fi un astfel de conducător al transportului. Îl chema Gheorghe Gămăneci, un fost coleg al tatălui său, la liceul din Novaci. Îl cunoştea. O fericită coincidență… În urmă cu vreo cinci ani, adică înainte cu trei ani de revoluție, ca inspector şcolar, acest Gămăneci răspundea de pregătirea politică a elevilor, de tematica orelor de dirigenție şi de altele, probabil la fel de importante. Făcuse atunci, la şcoala generală din Sadu, o inspecție neanunțată şi alesese, întâmplător, exact clasa dirigintelui Gheorghe Cornea, clasa în care era el. Gămăneci dăduse la ora de dirigenție, pentru a verifica nivelul de pregătire al elevilor, o lucrare de control, tip compunere, în care ei trebuiau să vorbească despre valorile socialismului, despre rolul lor în societate, definirea unor virtuți etc. Lucrarea lui Petreanu fusese cea mai apreciată, surprinzătoare pentru chiar temutul şi responsabilul inspector. Împreună cu a altor două colege, Irenne Bană, simpatia lui de atunci, şi Felicia Popescu, salvaseră dirigintele, iubit de toată clasa, de vina de a nu fi predat la orele de pregătire politică şi de dirigenție acele stupidități. Improvizația fusese impecabilă, atingea temele şi directivele partidului...

Acum, inspectorul şcolar, care îşi păstrase acest statut şi după revoluție, cum s-a întâmplat cu toată structura comunistă, cu deosebirea că unii au părăsit funcțiile pe linie de stat şi au intrat în afaceri, ar fi trebuit să îl țină minte, să îşi regăsească simpatia de atunci, măcar să îşi aducă aminte de promisiunea făcută atunci lui Petreanu de a merge gratuit în tabăra de la Năvodari, promisiune uitată însă, dar pe care ar fi putut-o repara acum, dacă i-ar da voie să urce în autocarul pentru Chişinău... Evident, trebuia să îi spună că drumul său în Basarabia este ceva cât se poate de comun, o excursie, o vacanță la cineva anume... Dar la cine? Nu cunoştea pe nimeni, nici măcar un singur nume nu avea la îndemână! Totuşi, avea

încredere că nu va fi atât de complicat. Această ocazie ar fi fost perfectă pentru salvarea unor bani... În plus, se baza pe el. Vrăjeala, pe care o stăpânea acum, era cu totul alta decât aceea care îl dăduse gata pe „tovarăşul inspector”, la şcoala generală din Sadu…

În nici un caz, Gămăneci nu trebuia anunțat dinainte. Inspectorul şcolar de acum lucra în aceeaşi clădire, a Prefecturii, ca şi tatăl său. Aşa încât, Gămăneci ar fi putut verifica uşor motivul invocat de Petreanu şi totul s-ar fi năruit. Trebuia să fie abordat cu trei minute înainte de plecarea autobuzului, să îi spună că îl roagă chiar tatăl, Victor, colegul dumnealui de la Novaci, dacă îşi mai aminteşte…, lucru sigur, pentru că o făcuse şi atunci, la şcoala generală din Sadu… Puțină inocență, dublată de neâncrederea mimată, că un om, aflat pe o astfel de poziție, ar fi putut să țină minte nişte lucruri atât de mărunte… Iar el trebuia să ajungă în ultimul moment la autocar, optând pentru această variantă, de moment, tocmai pentru că aflase, în ultima clipă, că dumnealui, inspectorul Gămăneci, este *conducătorul* de grup… îi va spune că a venit la autobuz abia când a aflat cine va fi conducătorul delegației...

Mai erau câteva zile până la acele momente. Timpul se grăbise să se alăture copilăriei pierdute. Se gândea acum că ar trebui să meargă din nou până acasă, la țară. Doar îi promisese Măriei că orice ar fi, înainte de a pleca, mai trece o dată pe la Corşor, să stea de vorbă.

Peste două-trei seri, pe la ora cinci, a sunat telefonul, convorbire cu taxă inversă, era Măria:

– Mă jnapane, măi pleci, mă, în Băsărabia? Că să termenă şicoala săptămâna asta. Te măi duci, mă, la război, să îndrepț’ tu lucrurile pe-acolo?

– Da, mă, țăcănito, mă duc.

– Aşa… Deci tot n-ai capu’ bun, nu te deşteptaşi deloc! Şi casa noastră cui rămâne, mă? Casa lu’ Tătăică al nost’.

– Mă, nu ți-am zâs că mă-ntorc?

– Te-ntorci pă diavu al mare! Cine ştie ce-o fi pe-acolo? Ştie capu' tău, al bolnăvit de cărț', ce-o fi pe-acolo?!

– Lasă, mă! Vin eu acasă şi vorbim…

– Bă, ia ascultă ici, să nu cumva să nu vii!

– Vin miercuri.

– Mumă, țâne minte la mine, ăştia sunt blăstăme pă casa noastră, blăstămele Oprii, ca să rămâie casa pustie… La revedere, te aştept încoa! Țâne minte, miercuri ai zâs! Să nu mă faci să viu iar la Antonica să-ț' dau telifon! Să te țâi de ce spui!

– Vin miercuri seara, Mărie. Vorbim atunci…

– Nu că vorbim atunci…, atunci hotărâm!

– Bine, mă, nebuno! Vedem noi cum o fi.

– Nebună zâci? Bine că sunt io nebună… Dacă îț' spui că este posâbil să îț' cure oasăle pe-acolo, însamnă că sunt io nebună... Bine, mă... Dacă aşa zâci tu... Aşa să fie, io să fiu nebună şi tu să ştii ce vorbeşti... Bine ar măi fi!

– Te salut, la revedere!

– La revedere, mumă! Te aştept…

A mai auzit în receptor: „Mulțămesc, fă, Antonico, mulțămesc de convorbire!", apoi s-a întrerupt...

Această femeie, bunica lui, reprezenta legătura cea mai directă cu un timp care trecuse cu repeziciunea unui gând bun, în urma căruia rămâne numai un confort, o melancolie a binelui, care încă mai poate compensa gustul certitudinii de a fi iremediabil pierdut. Ea era legătura simplă a lui Marin Petreanu cu viața, la suprafața căreia simțea că abia ieşise, tot aşa cum ieşi dintr-o apă, poftind să iei o gură decisivă din aerul foarte aproape.

Toată salvarea petrecerii vremii, a rostului acesteia, se odihnea în memorie, acest spațiu sigur unde se pot lăsa, pentru mai târziu, toate dobândirile.

O familiară bună dispoziție îl cuprindea ori de câte ori se gândea că toate lucrurile trecute nu se vor putea pierde, ci numai timpul care le-a făcut cunoscute, că ele se vor putea adăposti *mereu* acolo, într-un loc de carne, într-un ungher de suflet. Memoria trebuia să însemne ceva, să aibă o menire, dincolo de utilitatea ei de agent de pază, de şoaptă în urechea realității. Memoria este identitatea şi dovada!

Părea aproape incredibil că nu mai era un copil, că fusese obligat de timp să părăsească universul Corşorului, care ducea cu sine mişcarea acelor chipuri vechi şi mişcarea acestor noi întâmplări ca nişte planete descoperite curând. Părea fantastic faptul că el nu mai era el, „copilu'", de-a dreptul ciudat! Ştia cu siguranță că undeva, în om, întreg timpul omului trebuia să fie salvat în ceva, iar sufletul părea cel mai capabil pentru acest lucru.

Petreanu iubea cu privirea, învăluitor, ca un timp acid, chiar şi pietrele de pe ulița satului, pe care, uneori, le căuta cu tălpile, atunci când ploile mari desfundau drumurile, cu duşmănie îndreptățită. Altădată, le ocolea, venind desculț de la Olteț, pentru că ardeau şi învingeau dureros frăgezimea tălpilor de copilandru stăpân pe copilăria lui. Aruncate după câini sau după pere şi nuci, toate erau pietrele lui, de neânlocuit acum, vizualizate întregi, cu timp, cu tot. Pe cele mai mari dintre ele ar fi putut să le găsească, precum un orb, dacă i-ar fi putut oferi cineva posibilitatea ca acest sat să fie construit în miniatură, să îl poată pipăi, un sat – miniatură a posibilei împărății a lui Dumnezeu…

Auzise de pe la bătrâni că nu îți dai prea bine seama ce înseamnă un om atât timp cât el este lângă tine, cât locuirea lui este vecină cu locuirea ta. Încetarea raporturilor pe care le are cu tine aduce cu sine senzația unui gol, aproape imposibil de a fi umplut cu o resemnare sau cu o amăgire.

Înțelegea prea bine că nu avea cum să nu treacă pe la Alimpeşti, înainte de a pleca, deşi ştia dinainte că va fi o discuție fără nici un rost, cel mult nişte sfaturi şi o mare mâhnire lăsată în urmă…

Bunica lui era singura din toată familia care ştia sigur, poate chiar mai mult decât el, că Petreanu va pleca şi că aceste vorbe, această situație absolut surprinzătoare are ea undeva o bază, de vreme ce există. Maria era unicul om care putea să simtă acest lucru, având asupra nepotului ei o cunoaştere întreagă.

Treptat, toată grija celorlalți, a părinților în special, se preschimbase din evitarea problemei, la început, considerându-o pe cât de gravă, pe atât de improbabilă şi de incredibilă, fără sens în a o stimula chiar şi prin tatonări, în dorința de a vorbi cu el, din ce în ce mai puțin ezitantă, pâlpâind într-o luptă continuă, înfricoşată intim, purtând cu ea o speranță de optimism, precum o fi, în primăvară, întâiul zbor al unor pui de rândunică, atunci când trece cu aripile neântinse bine peste obrazul unui timp care va să vină.

Convingerea părinților că totul nu este decât o toană a unei adolescențe speciale, cu atât mai de crezut cu cât toți adolescenții sunt cu totul speciali, mai ales aceia din oraş, mari trăitori de crize de personalitate, pentru că nu au nici o treabă, nici probleme imediate, de agricultură, crize care se rezolvă simplu şi terapeutic cu sapa ori cu furca. Numai aceştia devin importanți în simțirile lor, tocmai pentru că nu se confruntă cu lucrurile cu adevărat importante şi atunci personalităților

acestor adolescenți de oraş nu le mai rămâne de făcut decât să mimeze realități, sau să şi le procure dintr-un alt registru.

31

Auzea şi citea despre Transnistria tot felul de lucruri, greu de imaginat, şi mai greu de înțeles. Curiozitatea şi interesul se pier-duseră ca o undă de apă tulbure, apărută dintr-o parte, într-un vad pe cât de adânc, pe atât de limpede… Acum, în acest registru, nu îl mai interesa nimic, urma să vadă totul. Vederea

lui era un dumnezeu născut de curând, care îşi aştepta credincioşii, într-un loc unde altcineva, poate un alt Dumnezeu, fixase întâlnirea.

Iminența plecării îl încuraja, nu ca altădată, cu câteva săptămâni în urmă, când obişnuitele monotonii zilnice îl cenzurau. Acolo, într-un loc ferit, impropriu banalului, trebuia să garanteze cu viața investiția probabilă într-o altă viață. La limita distincției, aveau să fie înțelesurile şi alte dobândiri...

Simțea o bucurie, de parcă trebuia să plece după o comoară, numai a lui, de neîmpărțit. Devenise vesel, liniştit, împăcat cu neobişnuitul, cu mirarea şi cu iminența. Nu îi rămânea decât să fie sigur pe vorbele pe care avea să şi le spună lui însuşi, sigur pe ridicarea ochilor de la pământ spre țintă. Privirea lui nu putea să fie decât un năvod luminos, aruncat într-o mare bogată, suferind în ondulările ei de atâta peşte.

Un alt început de săptămână se instaura simplu, era ultimul început de săptămână pe care îl va vedea aplecându-şi umerii vineți peste blocurile oraşului Târgu-Jiu.

Ştia că nu va mai putea să ezite, sufletul îi zidise paşii care ar fi fost posibil să îngenuncheze. Iar ezitările ar trebui să aibă sens numai când sunt datorate unui stimul şi unui obiectiv obişnuit, chiar firesc, propriu condițiilor din context, şi nu când împrejurarea este excepțională. Atunci, ezitarea nu mai are nici o rațiune.

Nu mai erau nici rezerve de timp, trebuia să îşi anunțe degrabă părinții. Plecarea elevilor basarabeni fusese fixată şi ca loc, şi ca oră. Aflase toate detaliile de la secretariatul liceului. Era deja miercuri, mai avea numai două, trei zile...

Se gândise că ar fi bine ca bagajul, pe care urma să îl ia cu el, să nu fie mai mult decât o geantă de umăr, dusă din timp, cel puțin cu o zi înainte, în gară. De acolo trebuia să plece cu ea, în

nici un caz, de acasă. Era necesar să plece din apartament ca şi cum ar fi plecat prin oraş, la cumpărături sau pentru oricare alt motiv. Evita astfel confruntarea, evidența părăsirii părinților… Se ocolea, cel puțin asta era senzația, o despărțire încărcată inclusiv de ridicol şi, de parcă toate acestea nu ar fi fost de ajuns, mai era şi destul de tensionată. Într-adevăr, ştia ce avea de făcut.

Marin Petreanu a plecat la Alimpeşti direct de la şcoală, cu autobuzul de 11.00, chiulind de la ora de istorie hazlie, ținută de Grigore Mischie, şi de la una de sport. În ziua de miercuri nu avea un orar foarte încărcat, aşa că a putut să prindă rata, autobuzul, înspre Alimpeşti, distanța dintre Şcoala Normală şi autogară fiind de numai câteva sute de metri.

La țară, le convinsese repede pe cele două femei de faptul că nu există nici o posibilitate de a se răzgândi. După această discuție, fiind acceptată realitatea propusă de el, nu fuseseră prea multe vorbe, cu excepția unor sfaturi, care îl înduioşaseră întrucâtva: „cum să facă şi cum să dreagă, cum şi ce să vorbească pe acolo” cu oamenii pe care îi va întâlni în locurile în care se va duce, chiar şi cum să se poarte în *lagări*, dacă va cădea *prizoner*… Să nu omoare copii şi muieri ori „lume nevinovată”! Nici să se lase omorât ca un câne pe şuşea!

Dimineața, la plecare, străbunica lui îl strigase să vină până la ea, în casa a de jos şi îi spusese aşa:

– Măriuț, nu te laşi, mumă, nu te laşi! Te încăpățânezi să te duci la război…

– Mă duc, mă, mă duc…

– Io n-am durmit toată noaptea de griji, numa' gânduri negre avusăi… Un'e te duci tu acu'?! Ce să cauț' tu acolo?

– Lasă, Bătrână, că nu se întâmplă nimic. La toamnă sunt îndărăt acasă. Mă întorc cam la vremea culesului. Poate că vin şi cu vreo armă, două... Ori poate cu mai multe şi decât a venit al bătrân.

– Vez' de treabă, mumă, arme de foc ne trebe nouă?! N-avem ce lucra noi cu iele, acu'. La ce să le folosâm?

– Mă, Bătrână, vez', mă, că măi şi glumesc!

Măria, închinându-se pe bătătură, venind lângă el dinspre poartă, abia văzându-se din întuneric:

– Doamne, mâncaț'-aş curu' tău! Ce dăduşi Tu peste noi?! Măi, mumă, copilule, ascultă icea cum spun io! Nu te duce de la casa ta! Lasă tu cacaioavele! Vezâ-ț' de-ale tele! Lucrurile importante nu sunt de oamenii ăi mici. Când să bagă ăi mici în ele, să pierd! Oricum s-ar desfăşura treburile, ei tot în pagubă rămân... Şi, la evenemente mari, să bagă numa' proştii. Ai deştepț', ori le fac, ori stau şi să uită să vadă cum decurge lucrarea... Numă' ai proşti dau fuga să se bage ei. Proştii aud că într-un loc anume să întâmplă ceva şi că acolo se duc ai deştepți şi hop şi ei, să nu rămână de căruță! Să se socotească şi ei deştepți. Nu cumva să rămână mai prejos! Cu legionarii nu tot aşa a fost? Prin comuna asta, toț' proştii să-mbracară în cămaşa a verde! Că auzâsără ei că în conducere, la Bucureşti, sunt numa' de-ai cuminț' la cap. Mi-a spus mie Tătăică al nost'. Apăi, cu comuniştii, nu fu şi cu ăştia la fel? Toți amărâții să dusără la ei, să fie deştepți, s-apuce şi ei ceva, dacă tot se schimbă rânduiala... Iar cân' veni revoluțâia, de dădură de pământ cu Ceauşescu, doară ştii şi tu... Nu-ț' aduci aminte cum alergau dezminții pă şuşea în deal şi-n vale? Proştii, bă, să ştii şi tu, să bagă peste tot! Peste tot cotrobăie după evenemente. Şi

ce să faci tu acolo?! Păi, tu, nu vez’? Bă, să vii acas’ la toamnă, să nu ne laşi pustii pământului!…

– O să vin, mă, o să vin…

– Să nu cumva să faci nelegiuiri, că nu măi umblă Dumnezău cu tine pă drum! Să vii la casa ta! Auz’ tu?! Să nu ne laşi cu sufletele fripte, cu viața pârloagă!

– La revedere şi rămâneți cu bine! Nici să nu vă gândiți că nu am să vin… Ştiu sigur că nu o să pățesc nimic...

– La revedere, mă, băiatule, la revedere, mergi cu Dumnezău, că io nu înțăleg niam ce e cu întâmplarea asta, cine te-o pune pă tine să-ț’ ispiteşti viața…

– La revedere...

– Vez’ să vii cumva erou, cu mânile puse pă piept! Că măi face dracu’ ceva cu tine erou... Cu tine erou, ne rămân cocenii pă câmp! Doamne iartă-mă, că mă căpiai de cap cu prostu’ ăsta!

Marin a închis în urma lui poarta. O dată cu scârțâitul ei umed, poate că datorită umezelii de la roua care căzuse, a auzit un plâns uşor, venit din tinda casei mici, locul de unde îi vorbise a bătrână, străbunica lui oarbă. Dar nu mai avea nici un sens să îi strige şi ei vreo vorbă de încurajare, de rămas bun. A strecurat mâna dreaptă şi a pus cioaca în poartă, să nu o deschidă câinii şi să se ia după el, până în vale, la teren, locul de unde pleca autobuzul. Aşa aveau ei obiceiul, să îi ducă dimineața la rată, pe el şi pe taică-său, Victor. Numai că Rex şi cu Vidra erau deja în dreptul grădinii, dincolo de dud, cam pe unde fusese răzorul de sfeclă, aşteptând bucuroşi să îi ajungă stăpânul din urmă, hârjonindu-se, dornici de un drum de noapte, cea mai mare bucurie existențială a unui câine de țară, după primirea mâncării şi atenția pe care i-o arată stăpânul.

Altădată, îi mai alungase cu pietre, să plece acasă, să nu mai vină degeaba în vale. Mai ales iarna, când gerul micea inima pietrelor, pe drum. Toți câinii lor duceau cu ei acest obicei, început de un altul, tot Rex, pe care Petreanu îl iubise cel mai mult dintre toți, în perioada dintre nouă şi doisprezece ani ai lui, şi pe care îl omorâse Gheorghe Albeanu, călcându-l cu duba. Ce le mai blestemase neamul atunci, în marginea zăvoiului, din locul în care fusese Rex îngropat! Blestemase tot, aruncând moşmoane şi cenuşă pe părău, aşa cum ştia de la Mărița lu' Cruceru, de la Aurica lu' Mitoi ori de pe la clăci. Câinele acela alerga în urma autobuzului până dincolo de dispensarul comunei. Îşi dădea sufletul, alergând în spatele autobuzului. Nu aveai ce să-i faci, aşa era el. Şi ce se mai bucura atunci când îl vedea venind acasă. Îl simțea de la sute de metri, ieşindu-i înainte, în dreptul Nanei lu' Ghiță, ori şi mai în vale.

De fiecare dată, drumul pe Corşor în jos era o vânătoare de gânduri.

Plecând din sat, simțea pierderea, îndepărtarea. Sufletul său era greu ca un bătrân care cade ostenit la umbra din marginea locului pe care îl munceşte din greu. Respirația nu putea să îşi facă nici măcar cursa întreagă, atât era de emoționat. Îşi îneca plânsul în suflări repezi şi scurte. Cu toate că ar fi putut să plângă, nu l-ar fi văzut nimeni. Tot drumul până la autobuz ar fi putut să plângă...

Toată starea asta îl făcea să se gândească mereu la timpul următor, la ce aduce el pentru a putea să compenseze spațiul dezlocuit. Era o vânătoare de rosturi, o hăituire a unui animal nevăzut dar simțit aproape, cu respirație şi foşnet. O teamă şi o altă respirație, lângă el, ca o prezență. I se făcuse teamă. Se gândea la cât ar fi putut să sufere cei şase, şapte oameni pe care

îi ştia aproape, la absurdul suferinței lor. Gândea despre sine că trebuie să aibă un suflet urât, că este un om rău, dacă poate face asta, împotriva lor şi a tuturor argumentelor fiecăruia dintre ei, că egoismul lui este cu mult mai mare decât dragostea lor... Dacă nu vor putea să îndure această pedeapsă de care el nu se simțea în adânc foarte ruşinat?

În sinea lui, tot neobişnuitul situației era consfințit ca fiind firesc. Această convertire brutală putea să fie semnul unei mari micimi sufleteşti! De ce era el pentru sine însuşi mai important decât toți, chiar şi decât suferința lor, devenită, între timp, vizibilă? Cu siguranță că era un om rău! Doar o astfel de structură poate suporta consecvența asta distrugătoare pentru cei pe care îi iubeşti şi care, datorită dragostei lor, se consideră, fără să fie, responsabili pentru tot ceea ce ți se poate întâmpla. Atunci, ei există mai puțin pentru sine şi mai mult pentru cel pe care îl iubesc. Marin era singura lor proiecție... Singurul argument al existenței şi eforturilor unor oameni de a trăi, singura lor scăpare în timp. Întreg rostul lor... De la Pătru încoace, făcuseră numai câte un copil. Pătru cu Dumitra o făcuseră pe Măria, Măria îl născuse pe Victor, iar acesta şi cu Mariana îl aveau doar pe el. Oare de ce hotărâse el această plecare absurdă? Să fi fost ceva, o chemare căreia nu i se putea opune? Simțea câtuşi de puțin acest lucru... – Prostii! Aşa ceva nu există! Este numai răutatea lui de a-şi demonstra ceva, trecând peste orice, călcând şi îngropând în absurd toate inimile lor... Dar de murit, nu va muri! Măcar atât! O intenție aşa de absurdă nu se putea sfârşi tot atât de absurd...

Marin privea cerul. Datorită culorii, părea foarte aproape, ca o umbră mare, creată de frânturile de lumină care se târau pe

un pământ bolnav, plin de mirosuri stranii şi de imagini care aşteptau doar mai multă lumină pentru a spera să fie văzute ca imagini cârpite, căzute dintr-un rai nerăbdător. Avea ochii umezi. Până la Olteț, tot umezi au fost. Dacă toate se vor termina aici? Dacă se va despărți nepermis de toate aceste lucruri mari?

Nu vedea nici un semn, de bine sau de rău. I-ar fi trebuit o sugestie… Nimic! Natura era pe mai departe închisă. Nu dovedea nimic şi, în general, natura nu părea că poate să reacționeze la gândurile oamenilor.

Trist, privea împrejur, i-ar părea foarte rău dacă acestea vor trebui să rămână ultimele imagini ale satului, imagini de noapte fragedă.

Le spusese din bătătură că ştie sigur că nu va muri. Într-adevăr, aşa simțea. Cum să moară? Moartea era o stare absurdă, străină, nu o simțea în nici un fel. Cunoştea că există pe undeva, dar nu era a lui. Încă nu se obişnuise cu un astfel de gând. Nu avea cum să moară. Aşa era, nu le mințise... Nu se putea el desprinde atât de repede, fără măcar să fie de acord...

În dreptul casei lui Fifilon, a renunțat la acele gânduri, la această aşteptare de miracol cocoşat. Toate stările lui erau o prostie! Semnele trebuiau să existe în el. Pentru ce să le caute afară? Minunea, revelația, trebuia să fie înăuntrul său. Fără nici o revelație, nu poți înțelege cea mai banală realitate. Adică, chiar şi cele mai evidente semne cereşti ar fi trebuit să fie în el! Acestea din urmă ar fi putut să le nimicească pe cele mai ezitante, într-o chimie apăsătoare şi rece, fără nici un fel de efervescență, fără ca el să nu afle nimic?

În rest, timpul începea să prindă culorile zorilor. Personajul nostru nu mai avea tristeți, îi lăcrimau ochii numai dintr-o dragoste mare, dintr-o bucurie de a fi apucat să cunoască acel univers colorat şi dinamic. Şi era mulțumit că îşi putuse cunoaşte lumea, deşi era posibil ca acum să le piardă pe

toate… Mai era o bucurie străină, pe care nu o înțelegea deloc, una complementară, dar cu individualitate diferită, bucuria aventurii. Însă pentru aceasta va trebui să fie responsabil. Ori sunt toate doar o întâmplare? Ar fi cu mult mai simplu. Dacă ar fi aşa, responsabilitatea va fi mai mică decât evenimentul şi se va putea adăposti de ea, măcar până le va înțelege pe toate.

Distanța până la stația de autobuz se micşora prea repede, stelele ocupau încet tot cerul, ca într-un joc, abia acum, spre dimineață, când lumina începuse deja să le omoare, pe rând, aşa cum şi apăruseră în dimineața aceea. Mai degrabă, era o primenire a imaginii boltei cereşti. Senină şi caldă, toată natura era un martor al lui, fără nici un fel de ostilitate.

Câinii porneau înainte, se îndepărtau în viteză, amuşinând şi căutând inamici nevăzuți, apoi aşteptau împăcați până venea el, stăpânul lor şi al copilăriei comune… Şi iar plecau înainte! De câteva ori, în anii trecuți, uitându-se atent în ochii acestor câini, ei scheunaseră de bucurie sau, altădată, săriseră brusc pe pieptul lui, căutând o joacă şi un înțeles care nu păreau a fi din lumea aceasta. Dincolo de faptul că ochii lor de câini vedeau cum ochii lui de om le căutau, printre percepții, firea şi rostul, mai era ceva, o împăcare. Şi ea nu părea să aibă multe lucruri şi locuri comune cu lumea aceasta. De câteva ori, mai ales în copilărie, despărțirea de câini fusese mai grea decât despărțirea de oameni. Şi ce regăsiri! El le era stăpânul, din timp în timp plecat undeva şi venind mereu acasă, întorcându-se *la ei*.

În aceeaşi zi, pe la 10 dimineața, Măria se dusese din nou la Antonica lu' Gicuță, într-o ultimă încercare, mai degrabă formală şi îl sunase pe Victor, la Prefectură, să îi spună că „băiatu' nost' nu pregetă niam să plece la moldoveni, că nu e de glumit şi să luaț' şi voi, tu cu Măriana, măsuri, pentru că aveț numă' un copil… Altfel, îl veț' pierde! Vez' tu, Victore,

mumă, ăsta pleacă sâgur la războiu' ăla, nu e de glumit, oprițâ-l cumva, rupețâ-i picioarele, ceva trebuie făcut. Nu vă jucaț'!"

Antonica, fostă învățătoare la şcoala din comună, printre primele în sat dintre cele care nu aveau în condiție să scape ceva neaflat, a întrebat-o voit afectat:

– Mă, naşe, ori auzâi eu bine? Copilul lu' Victor se duce pă front? Unde e războiul ăla? Fugi, naşe de cia! Io cre' că el glumeşte! Râde, mă, de dumneata!

– Fină, vai de capu' dumitale!

– Păi ce caută el acolo, mă?

– Cre' că se duce să ne apere de ruşi...

– Ce ruşi, naşe?! Ce-ț' veni?

– De ruşi, fină, de ruşi... Nu ştii că veniră pân' la apa Prutului?

– Ce-ți-e, mă, când veniră?

– În '40...

– Mă, naşe, mă faci să râd... Ălea sunt lucruri închise.

– Nu-s închise, fină, nu vez' că nu-s închise? Iote, el plecă acu'. Cică acuma măi veniră înc-o dată ruşii... În Transnistria aia...

– Nu măi vin ei ruşii... Gata, li se termină curmețu'. Acu' veni libertatea. De aia fu şi revoluția... Acu' ne apără Occidentu'...

– Ce să ştiț' voi, ai de pe vale, fină?! N-are nimeni nevoie de noi dacă nu le dai. Unii vin peste noi dintr-o parte, alții vin dintr-alaltă... Numa' cum ştiu ei să vină este diferit. Bagă de samă, fină, lumea-ntreagă este numa' o cucerire. Dar ce îț' spui io dumneata...

– Păi, şi el de ce să dusă, naşe? Nu vă spusă?

– Nu ne spusă... Da' io ştiu de ce... Şi să măi dusă şi de fudulie. Cică să cunoască lumea... Dacă nu i-o cura oasăle pe acolo, cu cunoscut, cu tot...

– Mă, naşe, io nu cred, mă, că să duce. Glumeşte el aşa cu voi. Nu ştii şi dumneata cât îi de glumeț?

– La revedere, fină!

– La revedere, naşe! Ar fi trebuit să vii cu el, cu Băbiță, pe la mine, să vorbesc şi eu cu el... Îi spuneai că v-am chemat să vă dau nişte faguri de miere. Dar vezi că nici dumneata nu-ț' dete prin cap...

– Pă iavu al mare! Să vorbeşti şi dumneata... Rosti încet, fără a mai fi auzită...

32

Pe la 16.30, foarte devreme față de cum era obişnuit, tatăl său a venit acasă. Părea supărat şi oarecum abătut. Se controla însă destul de bine, numai o paloare neobişnuită a feței l-ar fi putut trăda, la o privire mai atentă, înaintea celor care l-ar fi cunoscut, pentru că, în momentele în care era nervos, obrazul lua o nuanță a culorii galbene.

Petreanu se uita la televizor, iar Victor încă nu spunea nimic, doar îl auzea prin bucătărie, căutând în frigider. Apoi, brusc, l-a auzit venind în pragul uşii de la camera lui şi i s-a adresat după o pauză oarecare:

– Măi, băiete, mă sună Măria şi îmi spuse, foarte îngrijorată, că te duci în Transnistria, că nu ai renunțat la prostia asta... Cică te-ai fi dus la Alimpeşti să îți iei la revedere. Tu nu mai eşti întreg la minte?! Ia hai dincolo să discutăm!

– Nu ştiai că plec? Ai aflat azi de la Măria?!

– Te-am auzit odată spunând, acum vreo două-trei luni, prin primăvară, dar nici nu am luat în seamă. Atât de prostească mi s-a părut ideea asta! Însă văd că nu mai ai judecată!

– Dacă vorbeşti aşa, te asigur că vei vorbi singur, cât vei dori tu... Dacă vrei să mă întrebi ceva, îți răspund. Dar nu aşa...

– Închide naibii televizorul ăla şi hai dincolo să vorbim!

– De ce nu rămâi aici?

– Dincolo, în camera maică-tii, este mai multă linişte.

– Crezi că vorbim mult sau că ne trebuie neapărat linişte? Ar fi bine să nu îți propui să mă convingi de ceva anume, nici să îți doreşti să negociem... Nu avem obiectul negocierii. Hotărârea asta a fost luată de mult, am avut suficient timp să mă răzgândesc şi nu am făcut-o. Aşa că nu spera nimic. Îmi imaginez, cel puțin, că nu poți înțelege. Cred că îți este greu să accepți aşa ceva, dar nu avem ce face, deşi, sincer, nici eu poate că nu aş accepta să fiu în locul vostru.

– Măi, copile, tu ştii ce înseamnă un război? Ai bazele necesare pentru o astfel de reprezentare? În primul rând, îți spun eu că nici nu vei putea să ajungi acolo. Nu vei putea să treci nici măcar în zona de conflict, vei eşua pe undeva, prin Basarabia.

– Vedem noi asta...

– Ascultă-mă, eu ştiu ce se întâmplă într-un război. Acolo nu e maidan.

– Te rog să mă laşi cu aiurelile astea. Ce crezi că poți să îmi spui tu şi eu să nu ştiu?

– Eşti un prost! Dacă reuşeşti tâmpenia asta, cu toate că nu am cum să îți dau şanse reale, să nu vii încoace într-un căruț cu rotile, zâmbind, arătându-ne că nu e nici o problemă... Înțelegi? Să vedem atunci cât eşti de curajos în lupta cu viața! Să ai curajul să plângi, să urli de disperare de cât ai fost de tâmpit. Auzi şi tu?! În anul 1992, să plece pe front!

– Ce-i cu anul '92?! Ce legătură are anul? Acum nu există lume? Lumea nu suntem noi? Lumea e aceeaşi...

– Bă, tu eşti un mare prost! Poate că aşa ți-o fi scris... Fac şi eu ca biata Măria, săraca, poate că aşa e soarta, să mori de prostie...

– Eşti amuzant, ai umor fără să-ți propui...

– Măi, băiete, hai, mă, la un control! Fă un control la cap şi pleci pe urmă...

– Ei..., vezi? Asta mai merge... E o glumă puțin mai reuşită. Şi în condiții de stres...

– Mă, băiatule, poți să îmi aduci câte argumente doreşti, dar, în rezumat, te duci acolo de prost! Nici nu înțelegi ceea ce faci. Convingerea mea este că tu nu ai discernământ. Cum să pleci, mă, tu într-un război? Nu are nici o legătură cu tine, nici măcar nu este responsabilitatea ta... Cum să te duci?! Hai să discutăm cu oricine doreşti tu, să vezi dacă îți dă careva dreptate. Astăzi, am spus prostia asta şi la doi colegi de-ai mei,

din Prefectură. Şi ei tot aşa cred, că e o aiureală! O mare tâmpenie! Dar nu ştiu de unde se trage... Cine ți-o fi băgat ție prostia asta în cap?!

– Vezi? Fără să îți propui acest lucru, ai enunțat una dintre diferențele dintre noi. Pe tine trebuie să te convingă cineva de un lucru, pe când eu îl aflu singur, nu simt nevoia unei astfel de forme de autentificare, de verificare…

– Nu pricep ce este cu războiul ăsta. Ce legătură ai tu cu el?

– Mă, dacă nici tu nu înțelegi, cum o să înțeleagă imbecilii ăia?

– Imbecili pe naiba!

– Cum, colegii tăi din Prefectură nu sunt imbecili? Vrei să ți-i iau pe fiecare în parte? Doar se vede că sunt imbecili... Pe fețele lor se citeşte indubitabil asta! Şi cum ți-ai permis tu să discuți cu ei despre această problemă? Crezi că te-a ajutat cu ceva?

– Tu eşti un prost! Nu oamenii ăia.

– Hai, du-te şi te odihneşte! Pari surmenat... Nu mă interesează câtuşi de puțin părerile voastre, nu au nici o legătură cu motivația pentru care merg eu acolo, nu este un singur motiv, este o rezultantă din argumente şi contraargumente. Să nu ți se pară că plec, aşa, pur şi simplu... Şi ce crezi că poți schimba tu cu urletele tale? Sau consideri că este de ajuns faptul că îmi eşti părinte? De ajuns este numai să îmi spui, nu să încerci să-mi interzici. Pentru că, te previn, nu ai cum să mă opreşti. Ar trebui să vă obişnuiți cu asta, şi tu, şi Mariana. Abia de aici încolo, find convinşi de acest lucru, putem discuta, ați putea să îmi dați sfaturi... Să vă iasă din cap că pot sta la discuții pe această problemă. Nu pot negocia cu viața mea, restul, da, negociem, dar viața mea, nu! Aşa vreau eu să plec acolo. Şi cu asta basta! Simplul fapt că aşa îmi doresc vă scoate din ecuație. Şi nu mai veniți la mine cu tot felul de palavre, pe

post de argumente, vezi Doamne, raționale! Dacă vreți să aveți un cât de mic succes, ar trebui măcar să mă surprindeți. Tu nu ai văzut că în discuțiile dintre noi tot ceea ce vrei tu să îmi spui, îți spun eu ție? Cu diferența că eu nu sunt nervos... De ce nu poți lua această hotărâre a mea ca pe un fapt normal, firesc, obişnuit? Ce, nu au mai fost războaie până acum, nu au mai plecat oameni pe front? Ce este atât de anormal?! Faptul că pot muri? Nu am să mor, simt eu asta. Altceva ce ar mai fi? Că mă duc de bună voie, fără să mă trimită nimeni? S-au dus mulți alții înaintea mea. În concluzie, ce este anormal? Nu prea mai e nimic... Chiar dacă aş muri, ce mare lucru este ăsta? Câți nu mor de tineri? Mare brânză! Nu e nici o diferență dacă mori acum sau mâine, observă şi tu aceste lucruri în ceea ce îi priveşte pe alții şi vezi că aşa este, cum spun eu! Este adevărat, la nivel individual este foarte greu să înțelegi aceste situații. Dar, cel puțin, înțelege-le când acestea aparțin altora, apoi transferă-ți-le şi ai să vezi cât de uşor poți pricepe unele lucruri. Unii mor tineri, alții, bătrâni. Ce contează?! Nu ai văzut tineri morți? Era atât de nefiresc? Îmi va fi esențială o astfel de experiență. Ce, asta, pe care o trăieşti tu, este viață?! Tot repeți la nesfârşit o singură zi! Chiar dacă nu mă întorc, experiența de acolo va fi mai importantă decât toată viața ta la un loc! Însă eu mă duc să trăiesc, nu mă duc să mor! Mă duc pentru viață. În plus, se întâmplă şi nişte lucruri ciudate, despre care nu are nici un rost să îți vorbesc. Şi nici nu mă judeca prin prisma a ceea ce eşti tu în stare să faci! Este posibil ca tu să nu fii în stare să faci nimic, condiția ta nu permite. Nu suprapune personalitatea ta peste a mea. Ceea ce ție îți poate părea absurd, ca realizare, mie îmi poate părea la îndemână. Una eşti tu în stare să faci, alta, eu! Puşi amândoi într-o situație anume, vom avea soluții diferite. Oricum, gândim, ne comportăm diferit. Respectăm altfel cuvântul, trăim şi analizăm lumea după criterii diferite… Înțeleg că îți este greu să consideri ceea ce spun eu ca fiind

întru totul normal. Nu este ceva obişnuit, dar normal… Nu considera normal numai ce îți este ție îngăduit de posibilitate, de concepții, de crezuri, iar ceea ce îți depăşeşte ție structura să consideri, degrabă, a fi o prostie, o nebunie etc. Pe de altă parte, este posibil şi ca tu să înțelegi mult mai puține lucruri din acel război decât mine. Şi, în situația asta, cum poți tu să îmi dai sfaturi mie?! Uite, de probă, explică-mi ce reprezintă acest război din Transnistria? De ce există el, cine l-a inițiat, cum, ce finalitate se urmăreşte? Chestii dintr-astea, mărunțişuri... Te ascult. Nu îți va lua mult timp, în cazul în care eşti cumva grăbit…

– Termină cu miştoul tău de doi bani! Nu are sens, nici un sens, să mergi acolo. Nu schimbi nimic...

– Nu mă duc să schimb ceva, deşi tocmai pentru asta sunt prezenți acolo toți cei implicați, pentru asta se întâmplă şi ceea ce se întâmplă. Mă duc să cunosc.

– Nu este responsabilitatea ta...

– Ce responsabilitate?! Nu vezi că eşti pe lângă subiect? Mă duc să mă cunosc pe mine, pe alții, mă duc să văd ce este cu această Basarabie, ce s-a întâmplat cu oamenii ăia, cât sunt de afectați, de înstrăinați...

– E doar o aventură, băiete, ceea ce vrei tu sa faci... Nu foloseşte nimănui.

– Da, ştii tu asta… Chiar dacă ar fi aşa, fiecare om îi este dator vieții măcar o aventură... Trebuie divizată cumva celula asta a ei. Viața esențială este dincolo de obişnuit, dincolo de ruptură. Ruptura e numai tentația, dar totul se află dincolo de condiția asta comună. Pentru ce să stau în Târgu-Jiu? Pot afla ceva de aici? îmi poți spune tu ceva şi eu să nu ştiu?

– Măi, băiete, nu aşa se pune problema... Poți muri. Şi, atunci, mai este vreun rost în toate acestea, rostul de care vorbeşti? Poți veni fără mâini, fără picioare, cu handicapuri majore...

– Da..., ți-o fi teamă că vei fi nevoit să mă îngrijeşti în vreun cărucior cu rotile, ori imobilizat la pat... Fii fără grijă! O rămăşiță din demnitate îmi va rămâne tot timpul... Nu vor îndura alții efectele gesturilor mele. M-am gândit eu la toate.

– Nu îmi pot explica... De unde ai tu aiureala asta? Ce îți trebuie ție războiul din Transnistria?! E absurd! Poți întreba pe oricine! Orice om îți va zice că este o nebunie. Bineînțeles, după ce îl convingi să te creadă. Nimeni nici nu te crede. Am spus şi eu unora pe la serviciu, nu m-a crezut nimeni, nimeni nu îşi poate imagina o astfel de situație, dar să mai şi fie de acord!

– Să nu mai stai de vorbă pe acest subiect cu tâmpiții ăia din prefectură! Tâmpiții ăia nu ştiu decât ceea ce ține de condiția lor de imbecili. Nu pot să facă nimic, nu sunt în stare decât să mănânce atunci când le e foame...

– Nu îi mai face proşti, sunt specialişti în ceva, au o meserie la care se pricep, nu trebuie să fie filosofi, literați, oameni de ştiință.

– Ce filosofi, mă? Ce literați? Sunt nişte escroci ordinari, nişte derbedei şi mărunți găinari. Toată scursoarea țării s-a aciuit în prefecturi. Nu mă interesează pe mine ce îți spun ție paramecii şi euglenele alea!

– De ce vorbeşti aşa? Să ştii că ei țin la tine...

– Nu am ce face cu dragostea lor. La ce să îmi folosească o dragoste din care nu pot să fac nimic?

– Orice ai spune tu şi oricum ai argumenta, nu există nici o coerență în această intenție a ta... E o aiureală. Cel mult, o copilărie...

– Ba chiar coerență există! Datorită ei mă şi duc. Tu nu îți dai seama?

– Nu înțeleg şi nu am să înțeleg niciodată... Aş vrea să discutăm din nou această problemă peste zece ani, de pildă. Sunt convins că vei râde atunci de toate vorbele tale de acum…

– Mă, ştii cum e? Cum să îți explic eu ție? Tu, pe când erai copil, nu te-ai urcat niciodată într-un copac, pentru a vedea de acolo ceea ce ştiai deja, ori pentru a vedea mai departe? Nu te-ai dus pe un deal, să vezi de acolo satul? Nu te-ai suit niciodată, când erai tu mic, în car, prin târg, la Alimpeşti, să vezi lumea de sus, să vezi până mai departe? Tiribomba, chioşcurile, grătarele cu frigărui, tonetele, oamenii, lumea, toate până unde se întind? Aşa o fi şi cu mine acum. Vreau să mă ridic în picioare, din car.

S-a auzit sunând telefonul, tatăl său a ieşit din cameră pentru a răspunde, timp în care Petreanu a deschis geamul. Simțea nevoia să privească afară, ceva îndepărtat, să caute o imagine pe care să se odihnească. Încărcătura discuției îl obosea. Mai precis, sfâşierea dintre părerea de rău față de ei şi necesitatea de a-şi menține făgăduința pe care şi-o făcuse lui însuşi. Măcar dacă nu ar fi fost nevoit să vorbească! Cât de bună i-ar fi fost tăcerea acum! Dulce, înceată, ca venirea unui somn reparatoriu.

Pe stradă, vedea doar puțin din strada Victoriei, partea din dreptul hotelului. Începuseră să iasă oamenii. Aproape de fiecare dată, la venirea serii, parcă îi chema cineva să o întâmpine pe străzi. Poate că era un tip de sensibilitate, ori poate o necesitate. La întâlnirea nopții, oamenii trebuiau să fie pe străzi... O mulțime abuzată de timp! Şi de simpla ei existență. Se grupau acolo, ei şi fețele lor, mărci sigure ale identității şi ale unei origini, într-o dinamică impersonală. Se adunau pentru a călători în cerc. Un exercițiu, probabil, obligatoriu. Se întâlneau pe străzi pentru a călători, un timp, împreună...

Marin Petreanu căuta să respire profund, aşa cum ar fi făcut înainte de un salt, de o scufundare, sau, pur şi simplu, înaintea unui sentiment. Victor intra din nou în cameră:

– Aşadar, băiete, hai să continuăm! Să te aud şi să mă minunez... Măcar să înţeleg ce este în capul tău... Doar atât vreau să înţeleg. Nu cer mult. Nu pot să concep ceea ce îndrugi tu, parcă ai fi sub efectul unei hipnoze.

– Asta este foarte dificil, poate îţi va fi şi imposibil... Dacă acest lucru este chiar mai greu decât să mă convingi să rămân acasă? Şi să merg cu tine la adunat de prune...

– Hai, că n-avem timp de aiureli. Nu stăm aici pentru bancuri! Vorbeşte!

– Ce să vorbesc?

– Zi ce ai de zis...

– Nu am de zis nimic. Uite cum facem, salvează-ne de momentele astea penibile şi absolut fără nici un rezultat! Voi nu sunteţi capabili să mă înţelegeţi, eu nu sunt capabil să realizez ceea ce îmi spuneţi, nici să mă impresionez cu văică-relile voastre nuanţate. Dintr-un punct de vedere suntem chit, este echitabil.

– Măi, băiete, cu tine s-a-ntâmplat ceva.

– Nu s-a întâmplat nimic, acum mă descoperi...

– Taci, măi, din gură, tu nici nu ştii ce-i cu tine pe acest pământ.

– Care-i argumentul tău, prin care să îmi arăţi neîndoielnic că tu ai şti ce-i şi cu tine „pe acest pământ”? Cu ce m-ai putea convinge să îţi urmez calea? Care sunt lucrurile realizate de tine? Ce model poţi să îmi oferi tu, ca să te iau în calcul atunci când vrei să îmi spui ceva? în ce constă credibilitatea ta? Doar în faptul că tu susţii un punct de vedere care pare mult mai apropiat de normalitate, de ceea ce este comun, mai bine zis? Crezi că este de ajuns? Şi, foarte important, cine sunt aceştia, cei care dau, prin opţiunile şi comportamentul lor, „normalitatea” respectivă, cea de care te legi tu, cea la care te raportezi pentru a mă judeca pe mine? Merită ei să îi iau în calcul pentru un lucru cât de mic ar fi el?

Sunt majoritatea nişte înlocuitori ai omului! Nu au vocaţie. Nişte vieţuitoare care trăiesc şi muncesc doar pentru că le este foame! Nişte orbi care îşi pipăie poftele... Pentru ce să mă compar vreodată cu ei şi să mă reduc atât de mult în ochii mei?! Reprezintă ei vreo miză? Şi îţi mai spun ceva, real, despre care sper ca măcar la şcoală să fi învăţat: nu se face nimic, dintre cele importante, dintre cele care dăinuiesc, fără jertfă. Asta nu este o ipoteză, este realitatea cea mai exactă. Aşa o fi scris în condiţia omului: orice lucru bun, pentru a fi materializat, trebuie clădit pe o jertfă, pe o renunţare, pe o pierdere a unei alte materialităţi. Poate că jertfa mea este acest risc la care mă supun... Eu vă înţeleg... Dar voinţa mea este cu mult mai mare decât tot ceea ce îmi spuneţi voi, decât tot simţul meu de conservare. Pe de altă parte, să nu crezi cumva că am o sută de argumente pentru a pleca şi nici unul pentru a rămâne. Tensiunea riscului conştientizat nu domină voinţa mea. Din alt punct de vedere, să nu credeţi, tu şi Mariana, că vă gândiţi la toate acestea mai mult decât mă gândesc eu. Doar eu mă pot gândi la tot ce mi se poate întâmpla, pentru că numai eu ştiu unele hotărâri pe care am să le iau. În schimb, voi vă gândiţi mult mai pătimaş decât o fac eu, gândiţi aşa doar pentru că este vorba despre altul... Este mai uşor să incriminezi ceva care ţine de altcineva, de altă persoană. Cu tine însuţi eşti mult mai indulgent, mai împăciuitor. Probabil că şi eu fac la fel...

– Treaba ta... O să vină şi maică-ta, să stea şi ea de vorbă cu tine. Să nu mai pleci în oraş! Am impresia că faci tot posibilul să te întâlneşti cât mai puţin cu noi... Ne ocoleşti.

– Posibil să fie aşa... Se poate să ai dreptate, m-am gândit şi eu.

– Da, într-adevăr, cred că nu mai este nimic de făcut, s-a întâmplat ceva cu tine şi gata! Dacă ai ajuns să teoretizezi o tâmpenie..., nu mai e nimic de făcut...

– Măi, de ce nu înțelegi că vreau să cunosc direct un eveniment al românilor, fie el şi al unor români înstrăinați. Să văd cum fac ei istoria, sau cum sunt păcăliți cu o istorie străină, cum li se impune şi cum şi-o împroprietăresc. Revoluția, mineriadele mi-au scăpat... Deşi am fost contemporan cu ele, nu le cunosc, mi-au fugit de sub înțeles... Nu ştiu mai nimic despre ele, nu pot avea un punct de vedere precis nici față de mine însumi. Iar ceea ce s-a întâmplat în anii aceştia mă va face să am tot timpul în minte că aparțin unui popor de imbecili, care nu este în stare să îşi identifice inamicul, ba mai mult – îl consideră a-i fi cel mai bun sprijin... Şi nu ştiu nimic din ce s-a întâmplat în aceste evenimente. Nu pot accepta asta. Ceea ce ne rămâne pe mai departe neînțeles ne înstrăinează de viitor şi de noi înşine. Numai pe oameni ca tine se bazează toți cei care îi batjocoresc pe români, pe lipsa voastră de reacție, pe foamea voastră de evenimente. De la oameni ca tine nu am absolut nimic de învățat şi nu înțeleg cum de nu te simți penibil să îmi ceri mie ceea ce îmi ceri... Tu, cel care nu ai habar despre ceea ce se întâmplă, cel care eşti atât de indulgent cu toți mişeii acestui social românesc. Nici nu exişti ca vigilență, ori ca existență cât de cât spirituală. Spune-mi doar un singur lucru: care ar fi motivele pentru care eu aş putea să mă simt mândru că tu eşti tatăl meu? Măcar un singur motiv... Tu nu poți ieşi din vocația ta de executant! În afara adevărului, a realității, să ştii, existența are doar dimensiune biologică. Este ruşinos! Tu te poți simți confortabil când nu ştii nimic din ceea ce se petrece? Dacă nu ai şti nimic din ceea ce se întâmplă în familia ta, de exemplu, ai putea trăi? Ai putea să te dezvolți sub această traumă? Nu este deloc forțată comparația... Aşa simt...

După ezitări şi tăcere, o tăcere grea, care risipea tensiunea ca pe un abur gros, venit să apese tot aşa ca într-un vis, Victor îl privea cu o expresie inertă, însingurată... Între ei, creştea o

distanță căreia nimeni nu mai putea să îi facă față. Nici un cuvânt nu o mai putea compensa.

– Nu are nici o legătură, este cu totul altceva. Spune-mi, în ce calitate vei merge tu acolo?! Pentru oricare lucru trebuie să ai o calitate, o acoperire, în virtutea căreia acționezi.

– În calitate de român, este de ajuns. Sunt obligat să ştiu ce se întâmplă cu românii. Este atât de simplu... Nu pot să trăiesc fără să îi înțeleg pe români.

– Măi, băiatule, nu ştii ce vorbeşti, nu îți mai găsi justificări de acest tip, întreci orice măsură! Toate argumentele tale sunt de natură abstractă. Te plasezi în afara oricărei discuții raționale. Până acum, nu am ştiut că în unele lucruri chiar nu se poate discuta cu tine... Ştii că nu am abordat acest subiect, mi s-a părut a fi ceva atât de aiuristic, încât nici nu i-am dat o prea mare importanță. Serios, sincer îți spun... Am auzit-o pe Mariana de vreo două ori, dar nu m-am gândit că o să insişti în această prostie, că o să ajungem la astfel de penibile şi mereu repetate discuții. Şi când vrei să pleci? Am vorbit cu Mariana, mi-a spus că ea ți-a ridicat de mai multe ori această problemă şi că tu ai rămas cramponat de o tâmpenie... Fii liniştit, nu ar fi râs nimeni de tine dacă te-ai fi răzgândit! Ba, din contră, ar fi zis că a fost doar un moment de rătăcire adolescentină... Dar tu, nu. Vrei să te duci până la capăt! Să finalizezi propria ta distrucție. Sper să îți reprezinți, cu adevărat, toate urmările posibile... Poate nu eşti în stare... Poate nici nu ştii despre ce este vorba... Te-aş putea ajuta... Spune-mi, când vrei să pleci?

– Nu ştiu exact, peste câteva zile. Mai am de rezolvat nişte lucruri. Şi nu am nevoie de nici un fel de viziuni, de proiecții ale tale, mai ales cu cât, ştiu de pe acum, nu este nici una pozitivă. În nici o variantă nu s-ar putea întâmpla ceva bun...

– Şi ce-ar putea să fie bun într-o astfel de opțiune?

– Simplul fapt că m-aş întoarce...

– Da..., bine... Ce lucruri mai ai de făcut? Paşaportul? Măi, băiatule, acestea sunt iluzii, sunt autoîncurajările tale... Ți-ai făcut şi paşaportul?

– Stai liniştit, nu ai cum să mă încurci. În Basarabia se trece doar cu buletinul. Şi, oricum, nu mai contează dacă îți spun, am şi paşaport.

– Nu ştiu, nu înțeleg... Uneori, am impresia că trăiesc în reprezentarea unui vis, a unei alte realități, absolut diferite de lumea în care sunt obişnuit să trăiesc, față de care m-am acomodat, cu care m-am obişnuit... Constat că nu vrei să înțelegi nimic, ne obligi să luăm ca fiind normal ceva ce este cu totul absurd!

– Eu nu vă oblig la nimic, mă pot mulțumi numai cu faptul că v-am anunțat... Nu cred că ați fi preferat să dispar pur şi simplu de acasă, ori să vă dau un telefon din Basarabia. Nu mi s-ar fi părut foarte corect... Nu mă faceți, nici tu, nici Mariana, să regret acest lucru! Hai să lăsăm discuția aici şi vedem ce o mai fi. Să îl lăsăm pe Dumnezeu, dacă există cumva, să aibă El grijă de toate, de fiecare în parte. Să îi încredințăm vina noastră. Cică nu s-ar întâmpla nimic fără ştirea Lui...

– Vai de capul tău! Nu îmi vine să cred ce situație ai putut să creezi! Nu ştiu ce îmi vine să fac... Violența nu cred că ar avea nici un sens. Tu eşti într-o situație în care nici bătaia nu mai are vreun rost...

– Ar fi jenant pentru tine să dai acum în mine... S-a dus copilăria, când una-două mă băteai, sau mă amenințai că o vei face... Doar te-aş dispreţui... Şi, pentru că tot veni vorba acum, îți spun că de multe ori m-ai bătut sau m-ai pedepsit pe motive absurde... Alteori, făceai acest lucru fără să fiu cu nimic vinovat, ți se năzărea… Eu, pe cuvânt, nu mă voi purta aşa cu copiii mei, vor şti pentru ce vor lua bătaie dacă se va întâmpla aşa ceva.

– Treaba ta, faci tot ceea ce doreşti, deşi nici măcar legal nu ai discernământ... Te las să mai meditezi... O să vorbim şi cu Mariana, să ai în vedere că este foarte îngrijorată. La bolile despre care spune că le are, numai prostia asta a ta nu îi mai trebuia... Vezi ce faci pe acolo, eşti încă minor. Să nu răspund eu şi cu maică-ta de prostiile tale!

– Nici o grijă, nu îți face probleme degeaba! Nu ai tu această onoare de a fi responsabil pentru ceea ce fac eu. Suntem situați diferit, lumile noastre abia de se ating.

– Vezi? Ți-am spus că nu se mai poate discuta cu tine...

– Ia spune-mi tu altceva: când ai mai încercat tu să ai cu mine o atare discuție? Când am mai stat noi, cel puțin aşa cum se întâmplă acum, să vorbim despre ceva important, ceva care ținea de mine sau de tine? Niciodată! La şcoală, când eram la Sadu, abia dacă ştiai în ce clasă sunt. Mă întrebai doar la sfârşit de an ce premiu am luat, ca nu cumva să te fac de râs, aşa cum s-a întâmplat cu fata lui Mitică Lupulescu, ca nu cumva să nu pot fi dat ca exemplu, când veneai ca să ții cuvântarea de început de an şi eu eram foarte mândru de tine, mă simțeam bine fiind invidiat de colegi...

– Bine, bine... Spune-mi, bani ai, cu ce bani te duci în Basarabia? Îți va trebui o anumită sumă…

– Toate sunt prevăzute, nu îmi lipseşte nimic, cu excep-ția... binecuvântării voastre...

În acel moment, tatăl lui Petreanu s-a ridicat din fotoliu şi a ieşit din cameră, destul de repede, aproape nefiresc. Din prag, i-a mai spus doar atât: gândeşte la ceea ce faci, analizează toate consecințele, măcar ca un exercițiu de firav discernământ!

Amândoi ştiau că erau cuvinte pe care nu şi le mai doreau să şi le spună unul altuia, dar trebuiau să fi fost şi multe altele, care însă rămăseseră nespuse. Cele rostite dureau, cele omise făceau să întârzie o mângâiere, niciodată între ei cuvintele nu fuseseră atât de clare.

Nu peste mult timp, o dată cu venirea mamei, discuția s-a reluat, aproape de la sine, ca agitația venită dintr-o disperare. Ar fi cu totul obositor şi chiar nepotrivit să îmi împovărez din nou cititorul cu transcrierea acestei certe, pentru că, într-adevăr, ceartă a fost. Cu unele mici pauze, ea s-a întins până la ora trei noaptea, vreo şase ore cu totul...

Despre somn se spune că aduce liniştea şi aşa a fost şi atunci. Petreanu a adormit într-o izbăvire, îl durea capul, îşi simțea tâmplele zvâcnind, cuprins, în acelaşi timp, de o mare părere de rău. Îi înțelegea prea bine, aveau doar un copil, iar el îi obliga să se confrunte cu o situație nefirească, absurdă chiar. Până să adoarmă, a vrut să se gândească „la toate". Un glas de frică îi răzbătea în bătăile inimi şi parcă o jenă uşoară, de tot şi de toate, încerca, la rândul ei, să se piardă în noaptea de lângă el. Toate aceste lucruri îl împresurau. Dacă, totuşi, această poruncă, surprinzătoare pentru el prin însăşi intensitatea ei, era o poruncă a morții? Auzise deseori că morții nu îi stă nimic în cale... Nu, nu avea cum să fie aşa... Ce rost ar avea să te ducă moartea la o atât de mare distanță? Nu, nici un sens! Oare exista posibilitatea ca el să aibă o atât de mare voință? Sau, mai grav, să nu aibă umanitate în el? Să nu simtă nimic din durerea părinților, din zbaterea lor mai mult mută? Nu, nici asta nu era, le ştia şi le înțelegea pe toate... Cu excepția acestui gând, un gând care se dovedea a fi mai puternic decât o lume... Nici el însuşi nu înțelegea totul, erau aspecte de care se putea încă mira, dar cui i-ar fi folosit o astfel de ezitare? Mai ales dacă aceasta ar fi fost şi afişată... Într-adevăr, un gând poate să învingă o lume!

Dimineața, între el şi părinții lui au fost puține cuvinte, cele de conveniență, rostite pentru a nu fi evidente lucrurile definitiv pierdute.

Omul conține în sine şi datele organismului biologic, având, în plus față de restul viețuitoarelor, puterea speranței. Indiferent de realitatea amputată, el tot speră în vreo îndreptare sau măcar în finalitatea unei situații... O acrobație, o abilitate pe care şi-a dezvoltat-o din stadiul primar, când spera că un vânat oarecare îi va potoli foamea, şi până acum, când speră continuu că îi va fi mai bine. Evident, acestea nu limitează vocația sa de recuperator al lui Dumnezeu, prin asumarea singurei libertăți posibile.

Fiecare zi ar trebui să aibă rostul de a-ți pregăti momentul morții.

33

În acea zi, trebuia să afle când va pleca spre Chişinău autocarul care va duce acasă elevii basarabeni de la cele două licee. În mod normal, se va pleca ori din curtea Liceului Tudor Vladimirescu, ori de la Şcoala Normală Spiru Haret. Şi mai trebuia să ştie exact discursul de abordare a inspectorului, să pregătească tot ceea ce îi va spune lui Gămăneci la urcarea în autocar. Spontaneitate, pe altădată! Ar fi fost riscant. Era esențial să plece cu elevii. Un drum plătit până în Moldova, cu trenul, i-ar fi dezechilibrat prea mult bugetul.

Hotărâse, adeseori se întâmplase acest lucru în ultima vreme, să nu meargă la primele două ore. Îi venea greu să se ridice din pat, nu îşi găsea puterea pentru a se întâlni cu oameni, pentru a râde, pentru a răspunde unor abordări, pentru a lua note necesare încheierii unor medii, pentru a face ora de sport... Toate acestea erau atât de mărunte şi de ridicole, încât cu greu le puteai arunca un gând de salut, de întâlnire. Ar fi vrut să aibă o putere asupra timpului, să îl poată domina, să ştie ce şi cum se va întâmpla, diferențiat, în funcție de toate cele pentru care trebuia să opteze. În fond, asta este şi toată pasiunea omului – indiferent de ceea ce face, el îşi doreşte o putere asupra timpului. Cam tot din întreprinderile sale, din ceea ce iubeşte sau speră, presupune o frică de timp. Multe dintre faptele sale şi dintre urmările acestora sunt oglindirea unei nelibertăți, a unei constrângeri. În urma tuturor acestor istorii ale lumii, rămâne dâra unei nesiguranțe...

Întârzia să se ridice din pat, tavanul era un punct de sprijin, un motiv al amânării. Existenței sale, cea pe care o considerase de atâtea ori plictisitoare, inoperantă, fără

provocare, îi întrevedea acum un sfârşit destul de ciudat. Mai erau numai două zile din expresivitatea acestei realităţi comune, iar o altă posibilă existenţă însemna doar o chestiune de aşteptare, existenţa ca aşteptare... Senzaţia unui neobişnuit sufocat de teamă, întocmai cum simt fiinţele, aproape la nivel celular, schimbarea unor condiţii de mediu, venise alături de el şi împreună priveau acelaşi tavan comun, ca pe o hartă căreia trebuiau să îi găsească utilitatea.

Cât de bine ar fi fost să poată dormi exact până în momentul plecării! Poate că de asta somnul cu care ne îmbrăţişăm este atât de odihnitor – doar pentru că în somn nu putem să luăm hotărâri...

La un singur lucru continua să se gândească acum: senzaţia părinţilor săi atunci când vor şti sigur că el a plecat, mai ales a mamei, la tot ce vor simţi când îşi vor da seama că au rămas singuri. Poate că vor considera că au fost singuri tot timpul...

Trebuia să ajungă la şcoală, mai avea acolo de vorbit cu unele persoane. Nu dorea să dea tuturor impresia unei nepăsări absolute, mai avea de spus ceva inclusiv unei fete. Apoi, profesorul său de română… în ceea ce o privea pe Clara, lucrurile, în cazul în care acestea ar fi existat vreodată, fuseseră lămurite aproape de la sine: Marin Petreanu, în urmă cu o săptămână-două, primise un telefon în care aceasta îi spunea, de data asta *totul*, că a cunoscut la serviciu, la CNLO, un tip canadian, inginer, ceva cu geodezia, venit într-o delegaţie pentru modernizarea mineritului în Gorj. Acesta îi făcuse o invitaţie de câteva săptămâni în Canada. Clara îi spusese, cu un ton voit firesc, natural, că îl cunoscuse în timpul deplasărilor în teren, la Mina Peşteana, fiind solicitată de către conducerea sindicatului pentru a fi un fel de translator oficial al grupului,

atât pentru limba engleză, cât şi pentru franceză. Că pare drăguţ, manierat, că o place mult, că i-a şi adus câteva dovezi în acest sens, că are încredere în el, că este şansa ei de a scăpa de țara asta... Marin nu îi spusese nimic împotriva celor pe care i le zicea ea, poate că nici nu ar fi avut vreun rost, deşi ştia că femeilor le place să te vadă încercând să le opreşti, cel puțin auzise despre acest lucru... Nu fac asta neapărat pentru a fi propriu-zis oprite, pentru a li se schimba planul, ci pentru a fi convinse că reprezintă sau că au reprezentat o miză şi pentru celălalt. Altfel, sunt tentate ca tot pe el să îl urască, pe cel căruia nu i-a păsat atunci când ea a vrut să plece... Pe cel care nu şi le-a reprezentat la propria lor valoare. Aceste lucruri sunt ca nişte simțuri, nu se pot înlocui decât cu ipocrizii uşor detectabile, ori cu acțiuni îndeajuns de grăbite pentru a nu mai fi cazul unor discuții, unor tatonări.

În urma lor, majoritatea femeilor trebuie să lase nişte lipsuri, senzații de durere, afecte-mărturii ale unicității lor. Oricum, lui Petreanu mândria i-ar fi interzis un atare demers, concurența materială îi crea un disconfort. Poate că tot din ceea ce simți că nu ai te relevă unei stări de iritare. Pe Clara o cunoştea destul de bine pentru a înțelege altfel un asemenea telefon, se întâlniseră de câteva ori, ştia visurile ei... Îi spusese doar atât, într-un final de timidă şi greoaie discuție, oarecum ridicolă:

– Când trebuie să alegi ceva, nu este nimeni cu tine. Ştii singură ceea ce ai de făcut. Eu sunt de acord cu tot ceea ce tu hotărăşti şi nu mă priveşte pe mine.

– Să ştii că ai fost important pentru mine, eşti deosebit... Nici măcar nu am putut să îți spun acest lucru între patru ochi. Omul ăla nici nu contează...

– Bine..., să nu cumva să rămâi şi pe acolo cu aceleaşi impresii. Iar dacă aici, în România, este singurul telefon pe care l-ai dat, poți pleca având deplina convingere că mă simt onorat.

– Nu fii aşa... Este şansa mea. Poate am să îl accept acolo. Până acum nu s-a întâmplat.

– Hai lasă-mă cu poantele astea! Dacă nu s-a culcat cu tine aici şi te duce până în Canada pentru a o face acolo, înseamnă că e un tâmpit. Însă ştii ce cred eu? Cred că tu nici măcar nu ai curajul să îmi spui că nu ai cedat până acum devenirii... Vrei să te abţii până dincolo de ocean! Vezi?! Şi spuneai că nu îţi este de nici un folos cultura. Până la urmă, te-ai întâlnit cu vreun prost... Ai găsit unul care să merite să fie impresionat. Interesant este faptul că acumulările tale te duc în acelaşi loc în care te duce şi puţa, patul se dovedeşte a fi împlinirea cunoştinţelor tale de limbă, plus cele geografice...

– Eşti rău…

– Măi, să nu cumva să ajungi în situaţia în care să îţi câştigi traiul la modul clasic… Este mai prejos decât furatul de prin buzunare. Dacă ştiam, te-aş fi învăţat să joci alba-neagra… Şi să mai ştii că o femeie adevărată nu demonstrează cu puţa că este femeie.

– Nu are nici un sens să te porţi aşa, am să te mai sun.

– Bun, neapărat când te vei întoarce...

Acest telefon îl indispusese destul de mult. Însă nu avea timp de rememorări, amintiri întâmplătoare, tristeţi. Trebuia să ajungă cât se poate de repede la şcoală. Mai era o materie la care nu avea notă. Până la urmă, îşi rezolvase toate mediile, inclusiv filosofia, literatura universală… Trebuia să fie prezent în acea zi la o altă materie, fiind singura posibilitate de a i se mai putea încheia media.

Ştia totuşi în adâncul inimii sale că Basarabia avea să fie dominantă tuturor acestor mărunţişuri, acestei pleve a vieţii. Este adevărat, o pleavă care, vânturată fiind, duce viaţa simplă mai departe.

Odată intrat în clasă, constata, pentru a nu ştiu câta oară, că toţi aceşti colegi ai lui, colege mai bine zis, erau nişte copii

şi nu înțelegea de ce el refuza acest lucru simplu, să mai fie copil. Preocupările lor erau atât de fireşti... Râdeau, se certau, aveau emoții, răspundeau la ore, alergau în pauze, viața era încă un joc ştiut.

Cândva, intuia această situație, va veni o vreme când o să regrete aceste timpuri ale tinereții, pe care le chinuia acum, şi când îi va părea foarte rău pentru binele ce nu l-a făcut, în momentele în care ar fi putut să îl facă. Acum, în legătură cu asta, care ar fi oare binele care trebuia să fie împlinit? Să plece în Transnistria şi să îşi facă lui însuşi un bine despre care acum nu ştia nimic, sau să rămână totuşi, în cele din urmă, aşa cum sperau cei pentru care însemna ceva?

În drum spre casă, contrar tuturor stărilor de până atunci dar şi a unor raționamente, simțise o bucurie, un optimism teribil. Brusc, toată apăsarea şi spaima de ceea ce va fi se risipeau ca o amintire pe care o înlocuieşte realitatea. Lângă el, mergând alături într-o rostire comună, timpul îi vorbea cu accent străin. S-a gândit atunci că ar fi bine să intre într-o biserică, să încerce să se roage, măcar o singură dată în viață. Ce ar fi avut de pierdut? Câte lucruri nu face omul zadarnic? Aproape tot. Cea mai mare parte a vieții este alcătuită din gesturi, realizări şi sentimente zadarnice. Nu departe de liceul său, aşezat între brațele unui „X" desenat de două străzi, era o biserică mică, în formă de navă, aproximativ vizavi de Piața 9 Mai. O biserică neobişnuită pentru un oraş, ca dimensiune, ca arhitectură, un lăcaş foarte vechi, purtând peste un gard nu foarte înalt o distincție discretă. Intrat acolo, primul lucru care i-a atras atenția a fost singurătatea deplină şi liniştea, părea că prin zidurile groase nu putea să treacă nimic din acea agresivitate a dinamicii sunetelor de afară, din zgomotul tehnic, citadin, al vieții. Din interior, biserica nu mai părea atât de mică, mai constatase această situație şi cu alte prilejuri, cât ar fi părut de mică o biserică, înăuntru ea se înălța, câştiga un spațiu.

Poate că era o iluzie datorată siluetelor înalte care îl priveau de pe ziduri fără nici un fel de expresie, nimic din ceea ce ar fi putut întâlni până atunci în ceea ce înseamnă registrul expresivităţii feţei. Sfinţii îl urmăreau atent şi îl făceau să se simtă străin, o senzaţie asemănătoare ca atunci când intri pentru prima dată în casa cuiva şi toţi de acolo se uită la tine fără să spună nimic. Sau senzaţia pe care o ai într-un lift: apropierea unui om te face să îl priveşti. Cel mai uşor şi educat este să îl priveşti în ochi. În acelaşi timp însă, privitul este destul de interpretabil şi atunci mai toţi oamenii se simt nevoiţi să se uite în pământ.

Aceşti sfinţi cu hainele şi cu genunchii scrijelite fuseseră odată oameni... Acum, doar priveau. Nu aveau nimic de făcut, decât să privească. Răcoarea din biserică venea de undeva de sus, dinspre ochii şi frunţile lor. Tăcerea... Chiar aşa, tăcerea, oare de unde se insinua acolo tăcerea? Atât de rotundă şi de aspră tăcere... Cât de mult s-ar fi simplificat toate dacă i-ar fi putut vorbi cineva! Dacă omului ar putea să îi vorbească acest Dumnezeu care doar ascultă... Cât de simplă şi corectă ar fi lumea atunci! Dar nu! Omul este pus continuu să aleagă, să obosească în acest liber arbitru! De cele mai multe ori, nici măcar nu rămâne lămurit, nici măcar nu ştie cum ar fi fost mai bine... În felul acesta, poate să creadă că varianta pentru care a optat a fost de fiecare dată greşită... Cât de supărător şi dezarmant este acest lucru! Dumnezeu nu încurajează, are distincţie, sobrietate, singurele încurajări sunt propriile necazuri ale omului... Atât merită omul... Atunci, de ce Dumnezeu s-a mai făcut om? Să îndrepte ceea ce El însuşi a lăsat să fie posibil? Marin Petreanu ar fi vrut argumentele care să îl facă să cedeze, care să îl facă să se poată ruga unei fiinţe existente, încredinţat că rugăciunea lui are cel puţin un destinatar, nu neapărat un răspuns, o împlinire, dar măcar un destinatar. Cum să te rogi aşa, de aiurea? Poate o fi cineva... În cazul în care o fi

cineva... Rugăciunea, rugămintea, este o intimitate, poate cea mai mare dintre intimități, cum să îți încredințezi intimitatea cuiva despre care nici măcar nu ştii dacă există?! Oare aceşti oameni, pictați acum pe nişte pereți, cum reuşiseră, cum se încredințaseră ei, de unde acest curaj de a nu mai fi ținut cont de realitățile lumii? Cum învinseseră ei lumea, o lume din care făceau la rândul lor parte, cu o lume abstractă? Cum putuseră să considere inferioară o lume, care îi conținea, în comparație numai cu una în care ar fi dorit să ajungă? Logica asta trebuia să fi fost lovită de un argument, ceva mai rar întâlnit, care acum nu îi era la îndemână. Dacă este să fie aşa, să existe Dumnezeu şi implicit aceşti moşnegi să nu se fi înşelat, atunci şi frica, şi curajul pe care avea să le consume de acum încolo nu avea decât să le dăruiască Lui, fără să îi mai ceară nimic. Mai întâi să îi dăruiască frica şi curajul lui...

S-a închinat, a pus palma pe una dintre icoanele din fața altarului, aşa cum ai pune mâna pe umărul unui om, pentru a-i sugera că îi eşti aproape, că îl înțelegi referitor la o greutate a lui, apoi a ieşit, uitându-se încă o dată spre sfinți, zicându-le vesel, în gând: Bă, dacă mă păcăliți cumva, nu mor până când nu vă bărbieresc pe toți! Stați aci la expoziție... Pândiți lumea care intră!

La ieşirea din biserică, o dată deschisă uşa masivă, o femeie care bătea înspre vârsta a treia, îmbrăcată în negru de sus până jos, dădea să intre. Se întâlniseră chiar acolo, în prag:

– Doamne ajută!

– Bună-ziua!

– Am fost până peste drum să schimb nişte bani, nu mai aveam rest... Ai vrut să iei lumânări? M-am întors... Pot să îți dau acum.

– Nu.

– Atunci ai lăsat un pomelnic...

– Nu, am intrat doar aşa... Să mă închin.

– Bine, mamă. Bunul Dumnezeu să te aibă în pază!

– Bună-ziua!

Trebuia să ajungă acasă cât mai repede, să aibă timp să își pregătească geanta pentru drum, înainte de a se întoarce de la serviciu părinții, apoi să o ducă în gară, la bagaje de mână... Mai avea şi două-trei vizite de făcut, pentru un „la revedere” spus unor prieteni. Tot în acea seară avea întâlnire cu ziaristul Ion Roldea pentru a-i da o legitimație de la Curierul Minier. Vorbise mai de mult cu el şi îi promisese acest lucru, în cazul în care s-ar fi confruntat cu vreo problemă prin Republica Moldova, în Transnistria şi oriunde altundeva. Poate că i-ar fi fost mai uşor să se legitimeze ca ziarist... La început, amicul lui îl refuzase vehement. Pe lângă faptul că nu dorea să fie responsabil într-o asemenea posibilă situație, o legitimație, îi explicase, este valabilă şi se poate elibera în urma unui contract, a unei angajări, ceea ce nu era cazul său. Cel mult, îi putea oferi o adeverință de colaborator... Marin Petreanu, deşi se aşteptase la acest lucru, își arătase, teatral, nemulțumirea, supărarea, dezamăgirea unei prietenii... După asta, îi mai explicase încă o dată cât de mult ar putea să îi fie de folos o asemenea legitimație, mai ales în cazul unei complicații, a unei arestări, al unui prizonierat. Câte astfel de situații nu ar fi posibile pe un asemenea teren? Ştia că jurnaliştii au sau ar trebui să aibă un regim diferit în economia unui război, că sunt protejați inclusiv de legi internaționale. Îi sugerase cât de important ar putea deveni pentru el un astfel de cartonaş. Îi dăduse chiar şi o soluție, o idee care îi venise atunci, ca o adaptare. Să îi dea legitimația respectivă, cu însemnele publicației, cu fotografie cu tot, pe care tocmai o făcuse în acele zile, cu nume real, şi cu toate datele de identificare din buletin. Singura abatere de la normalitatea pe care i-o refuza era că aplicarea ştampilei să nu fie tocmai vizibilă, să nu se poată citi

întocmai numele publicației, acesta să rezulte numai de pe frontispiciul legitimației. Ştampila oferea legalitatea de care se temea Ion Roldea. Din prudență, neştiind nici măcar ce fel de complicații i-ar putea aduce, îşi dorea să nu fie cu nimic implicat. Ideea era că el s-ar fi putut apăra oricând, în cazul în care l-ar fi acuzat cineva. Nu avea decât să spună că Marin Petreanu şi-a însuşit o legitimație nescrisă, într-una dintre numeroasele lui vizite la redacție, căreia i-a adăugat ulterior fotografia lui. Această ieşire îi fusese sugerată tot de Petreanu şi căzuseră de acord asupra ei. Ştampila putea să fie oricare alta, de vreme ce nu se înțelegea scrisul dinăuntrul ei, vizibil fiind numai conturul. Iar în Basarabia, Petreanu putea argumenta oricând, dacă ar fi fost cu adevărat necesar, că scrisul s-a şters, sau, din neatenție, nu s-a apăsat suficient, că este o rea intenție şi o insinuare tendențioasă o astfel de verificare... Nu erau de ajuns fotografia, datele de identitate din buletin, dublate fiind de acesta, şi însemnele publicației?! Ce voiau mai mult? Putea să joace situația şi enervarea unui ziarist ofensat şi hărțuit, împiedicat în a-şi desfăşura meseria... Posibila responsabilizare a lui Ion Roldea venea din acea ştampilă care, ca obiect, era în inventarul lui.

În după-masa respectivă avea de rezolvat toate problemele rămase, iar întâlnirea cu Ion Roldea era fixată pentru ora şase, destul de târziu i se părea acum. Până atunci, mai era ceva de făcut: trebuia să distrugă toate caietele sale cu însemnări, poezie, articole, jurnal, tot felul de gânduri... Nu trebuia să mai rămână în urma lui nimic. Dacă va fi să nu se mai întoarcă din Republica Moldova, măcar să nu lase loc unor interpretări, să nu considere cineva că tocmai înclinația lui spre literatură creasese acea sensibilitate care îl trimisese pe front... Nu avea legătură una cu alta. Adică nu avea nici un rost să lase

posibilitatea unei asemenea interpretări. Pe de altă parte, nu era mulțumit de conținutul acelor caiete, verificase el însuşi acest lucru, încercând, datorită unei păreri de rău, să le păstreze. Le-a răsfoit pe sărite şi concluzia a fost imediată: trebuiau să fie arse. Nu era preferabil să rămână ceva, însă cu poemele deja publicate nu se mai putea face nimic... Va lăsa doar ceea ce scrisese în ultima perioadă, mărturisirile acestui ultim timp, notele şi ideile plecării…

Vizita acasă la redactorul şef a fost destul de scurtă, nu mai avea vremea de altădată. Mai mult, situația îl făcea să se simtă aiurea, încărcată de prea multă prețiozitate. Amicul său a mai încercat o dată să îi explice lipsa de sens a unui astfel de gest, pericolele care se adaugă şi care nu se pot controla. Apoi, au constatat împreună că este mai bine, mai potrivit, să schimbe subiectul. După ce Petreanu l-a convins că respectiva legitimație nu avea cum să le facă rău nici unuia dintre ei şi că, în plus, va face tot posibilul să nu uzeze niciodată de ea, să nu o arate nimănui, ziaristul s-a înduplecat şi a vrut să i-o scrie el însuşi. Marin l-a oprit râzând:

– Şi cum rămâne cu faptul că dumneavoastră nu ştiți nimic de această amărâtă de legitimație? Trebuie să fie alt scris, eventual scrisul meu, doar este o legitimație pe care mi-am făcut-o singur... O legitimație pe care am „furat-o”, într-un moment de neatenție din partea dumneavoastră, beneficiind de prea multă încredere… Cum să fie tocmai scrisul dumnea-voastră?! Ni se prăbuşeşte construcția, taraba. Ar trebui să o scriu chiar eu. O să fac asta acasă. Îi trebuie şi o fotografie, apoi o să mă duc la Parângu să o plastifiez. Sper că am o poză pe-acasă, altfel voi fi nevoit să mă duc la fotograf.

– Într-adevăr... Eşti o figură... Dacă m-ai amețit de cap... Să ai grijă de tine, Marin! Maică-ta ce a zis? Le-ai spus, până la urmă, alor tăi? Cum au reacționat? Bănuiesc eu…

– Nici nu vă mai spun… Vă imaginați şi o puteți face fără nici o rezervă, doar sunteți şi dumneavoastră părinte… Nu ştiu cum o să fie cu ei.

– Şi eu zic la fel, nu cred că faci bine.

– Nu mai am ce face.

– Ei, da… Nu mai ai ce face…

– Serios.

– Nu este adevărat. Ții tu prea mult la această prostie a ta. Nici din punctul meu de vedere nu ai justificare.

– Lăsați, credeți-mă, îmi este foarte greu să explic, înțeleg toate punctele de vedere, cele pe care mi le-ați putea spune. Nu mai am ce face, trebuie să mă duc până acolo. Nu ştiu nici eu pentru ce, am o idee, un sentiment, dar sunt lucruri întregi pe care eu însumi nu mi le pot explica.

– Să nu uiți să scrii!

– Am promis… Vă salut! La revedere!

– La revedere, Marin! Vezi ce faci pe-acolo, ai grijă de tine!

– Să vă fie bine!

S-au despărțit şi, în uşă, Petreanu, mulțumit că avea acel cartonaş în buzunar, i-a promis că îi va trimite în fiecare săptămână câte o scrisoare, măcar la două săptămâni...

Ajuns în stradă, s-a răzgândit să mai caute pe altcineva. „Nici un rost, oricum nu are nimeni vreo treabă cu asta. În plus, parcă m-aş văita... Mă duc acasă, îmi fac bagajul cât pot de repede şi îl duc la coletăria gării. Apoi, mă voi duce să ard caietele alea. Trebuie doar să aştept. Mai este o singură zi...”

Toate s-au desfăşurat aşa cum şi le propusese, dar nu ar fi potrivit acum să descriem cu lux de amănunte acea ultimă zi, mai ales că nu s-a întâmplat nimic vrednic de acest efort comun, al meu şi al dumneavoastră. Mai ales că nu pot reveni

la ceea ce tocmai am grăbit mai sus din povestirea mea. În geanta sa, deasemenea, nu ar avea vreun sens să ne băgăm, nu am face față nici unei elementare politețe. Petreanu a luat cu el tot ceea ce își poate lua un om, atunci când pleacă pe front... În așa fel încât nici să se vadă mai apoi ceva lipsă de prin casă... S-a dus la coletăria gării, a plătit pentru 24 de ore și s-a îndreptat direct înspre parcul central al orașului. Plasa cu toate caietele o avea la el, erau patrusprezece, nescrise în totalitate, dintre care două erau format mare, A3. Știa unde avea să le ardă. Dincolo de parcul orașului, nu mult înspre dreapta. În albia râului Jiu, se construia un pod care va lega parcul de o insulă, atunci când avea să se termine barajul și când vor fi gata toate cele trei hidrocentrale de pe Jiu, un proiect al fostului regim Ceaușescu și care acum se desfășura destul de lent, lăsat aproape în paragină. Aici avea să le dea foc. Petreanu își amintea că se plimbase de câteva ori prin acest loc. Era unul ferit, la oarecare distanță de parc și de oameni. Sub piciorul podului, dinspre celălalt cap, era locul tocmai bun pentru acest rug al copilăriilor sale. Îi părea destul de rău de caiete... Le-ar fi putut duce undeva să poată fi păstrate... Nu! În cazul în care s-ar fi putut întâmpla ceva cu el pe acolo, aceste caiete ar fi apărut, cu siguranță, pe undeva, după un timp. Nu, trebuiau, bineînțeles, arse! Să se întoarcă el din Transnistria... Va vedea apoi. Iar dacă se va întoarce, îi va mai trebui lui literatură atunci? Nici vorbă...

Pentru ca focul să se poată aprinde mai repede, să nu stea prea mult în acel loc și să nu fie văzut, a început să le rupă filele, cel puțin până când s-au întețit flăcările. Apoi, cu pungă, cu tot, le-a aruncat dintr-o dată pe cele rămase. Aproape cât înălțimea lui s-a ridicat, nu pentru mult timp, vâlvătaia... Marin Petreanu o privea cu ochii umezi, cu pieptul ros pe dinăuntru de o durere uscată. Nu putea să spună că îi erau indiferente acele caiete. Fiecare număr de caiet, fuseseră numerotate cu cifre

romane, se îndoia de pe copertă în fața lui, de parcă ar fi încercat să se salte din foc, să țipe mut, cu glasul mâncat de foşnetul roşu. Petreanu simțea o durere asemănătoare cu toate durerile trăite până atunci. Abia putea respira şi fumul alb-cenuşiu îi intrase în păr şi în haine. A aşteptat până când s-a terminat totul, până când nu s-a mai ridicat la cer nici măcar o bucățică de hârtie arsă. Privea grămada neagră de scrum, neuniformă. Acolo era tot ceea ce ar fi putut rămâne de la el. Dorința asta a omului de a mai rămâne ceva de la el, acest complex al efemerului… A aşteptat până când jarul fragil şi-a încetat fumegarea. Poate că aşa e toată viața, trebuie aşteptat până la capăt... S-a gândit atunci la mai multe... Nu apucase, nici nu îi dăduse prin cap, să le spună tuturor ce aveau de făcut dacă el nu va mai veni acasă, nici celor din Târgu-Jiu, nici celor de la țară, de la Alimpeşti...

Când a plecat din locul respectiv, se întuneca. Pe dealul din spate, cerul îşi lungea culorile lui roşii. Mai încoace, Jiul răspundea la fel, cu oglindirea mult mai performantă. Petreanu a venit pe dig, pe alee. Căuta o țâşnitoare de apă, mâinile îi miroseau puternic a fum, poate că şi în păr ar fi putut avea funingine de hârtie, rămăşițe ale unui sacrificiu benevol.

Oamenii, în număr mare, îl binedispuneau. Îi plăcea să le vadă fețele, dar niciodată nu îi privea insistent, îi era de ajuns o jumătate de secundă. Orice mic detaliu părea că mărturiseşte ceva. Apoi, mai erau şi alte detalii: felul lor de a privi, felul de a merge, cum îşi vorbeau... Toate la un loc, privite ca un întreg, erau un spectacol.

Muzica terasei călătorea până la el. Din când în când se auzea mai tare, cum putea şi ea să treacă printre oameni, printre arbori, până pe aleile foarte umblate. Acea terasă păstra şi acum o ciudățenie pe care o întâlnise în copilăria lui. Aici, în parc, pe

când venise, odată, din Sadu, probabil împreună cu mama, nu își mai aducea aminte exact, şi serviseră o prăjitură la această cofetărie, pentru că aşa era atunci, cofetărie, remar-case ceva neobişnuit. Ciudățenia care îl mirase era un arbore foarte bătrân, împrejurul căruia construiseră cofetăria, în aşa fel încât trunchiul copacului rămăsese în interior, printre mese, imagine pe care până atunci nu o mai văzuse nicăieri... De altfel, întreg oraşul era pentru el un mister. Abia aştepta să vină la Târgu-Jiu... Străzile, magazinele, mulțimea de oameni... Când se făcuse mai mare, prin gimnaziu, venea singur aici, pur şi simplu pleca de acasă, din Sadu, şi venea să se plimbe, să cunoască un spațiu nou, neântâlnit. Niciodată nu îi descoperise nimeni acest refugiu. 18 km puteau să fie foarte uşor de mascat, insesizabili chiar şi ca timp... De câteva ori, făcuse această excursie cu gaşca. Pentru că piața din Bumbeşti-Jiu era destul de limitată, îi luase cu el pe câțiva dintre amicii săi, pentru a face schimb de abțibilduri cu fotbalişti, Mexico ’86, Euro ’88. Deja la Italia ’90 îşi cam pierduse din bucuria copilăriei. În acel an, îşi propusese doar colecționarea echipei gazdă. În Târgu-Jiu era un loc special pentru aceste schimburi, pe undeva prin fața turnului de lângă aleea dintre gară şi autogară. Mai veneau aici şi cu alte ocazii. Se duceau, în câte un sfârşit de săptămână, mai ales când Metalurgistul Sadu juca în deplasare, la unele dintre meciurile echipei Pandurii, unde era foarte mândru să le arate în teren pe unchiul lui, fotbalist la această echipă, celebru pentru intrările hotărâte la minge. Mai mulți dintre ei îl văzuseră vorbind cu Delu, când se întâlniseră la intrarea în stadion, cu ocazia unui turneu de fotbal între şcolile generale. Echipa şcolii din Sadu fusese atunci campioană județeană, iar Petreanu jucase în tot acel turneu, la fel ca unchiul său, pe post de fundaş-stânga. Dar se simțise şi atât de jignit cu acel prilej... După ce îl felicitase pentru rezultat, Delu îi spuse doar atât, la despărțire, „Pune mâna şi mănâncă! Alea sunt picioare de

fotbalist?!” Câțiva din echipă, care se găseau prin apriopiere, au început să râdă. „Ce râdeți, bă, aschelopaticilor, că şi voi sunteți la fel?!” Altul din grup, poate că Alin Bălă:

– Lăsați-l nenea, că joacă foarte bine, pe partea lui n-am luat nici un gol, n-a trecut nimic de el.

– Foarte bine, dar să mănânce, să i se dezvolte grisinele! Mai aveți vreun meci?

– Mai avem finala cu nişte țărani! Dar batem oricum, cu toate că ăia joacă pe fals, nişte găligani cu mustață! Majoritatea sunt de-a opta, le-am văzut vaccinurile cu puroi în ele... Dar o să îi luăm la joc, suntem patru mingicari în echipă.

Clasa a VI-a... Doamne! Cât de puțin trecuse de atunci, numai cinci ani!

Se simțea atât de obosit! Era sătul de sine însuşi, dorea o altă raportare, o altă reprezentare, lucruri pe care nu le poate obține vreodată un om... În schimb, îi rămânea doar posibilitatea pierderii în acea înserată mulțime de semeni, ca într-o apă adâncă, tăcută, un fel de sinucidere la îndemână şi fără urmări capitale, sinucidere care nu creează evenimentul corespondent... Mai mult, gândea el, prezența ta posibil să îi ajute pe fiecare dintre semeni în parte. Poate fiecare se pierde cu ajutorul tău de sine însuşi...

Înainte de a fi ajuns acasă, Marin Petreanu a intrat în curtea Liceului Tudor Vladimirescu. Acolo, undeva în spate, dincolo de terenul de sport, se afla căminul-internat unde erau cazați cei mai mulți dintre elevii basarabeni. Trebuia să afle ora plecării autocarului care îi va duce la Chişinău. Putea să întrebe pe oricare dintre ei, nu era neapărat nevoie să îl găsească pe Mişa. A vorbit cu portarul şi acesta i-a indicat ultimul etaj, al băieților. Ora 10..., din curtea liceului Spiru Haret. Aşa fuseseră anunțați. Acum, toate erau ştiute, nu mai rămăsese nimic de

aflat, albia se îngustase mult, sporind viteza de vărsare a acelui timp.

Se întorcea acasă, destul de abătut, poate pentru ultima dată în această vară, în acest an, în această viață... Erau multe lucruri pe care nu mai avusese timp să le facă, minore până atunci, dar cu o anumită nuanță de importanță câștigată acum. Însă nu avea rost să se mai gândească la nimic, parcă toate gândurile îl oboseau, întocmai ca o alergare. Cât de bine ar fi fost dacă lumea s-ar fi construit de la început fără vocația asta de a aştepta o responsabilitate precisă din partea celuilalt, aducătoare de avantaje şi confort! Dorea acum să fi avut posibilitatea solitudinii, să se ştie numai el pe sine însuşi, fără a fi obligat de social să îi furnizeze continuu indicii, detalii, elemente de recunoaştere, prin care să poată fi comparat. Sângele lumii este această comparație, în toate formele de reprezentare, în el se conține gena progresului, aspirația, proiectul.

În astfel de momente, ai nevoie de tine însuți, ca atunci când simți necesară prezența unei alte persoane. Să vorbeşti, să te întrebi, să îl laşi pe celălalt să decidă... Poate nu este atât de corect, dar, cu siguranță, este mult mai liniştitor. Teama de responsabilitate față de greşeală este mai cicatrizată în momentul opțiunii... Ar fi vrut să se urce odată în maşina aia care urma să plece din curtea liceului său! Să se închidă toată mulțimea de uşi care îi scârțâiau în inimă! Şi în pragul cărora apăreau, secvențial şi şters, tot felul de chipuri.

Trebuia să aibă un caiet cu el, să îşi noteze unele lucruri, gânduri, impresii, să existe măcar o mărturie a prostiei. Prostia trebuia dusă până la capăt, mărturisită, în cazul în care era cu adevărat o prostie. Numai aşa se va putea el însuşi bucura de uciderea ei.

A căutat în noptiera unde avea cărțile şi caietele pentru şcoală, era pentru prima dată când acest loc îi producea emoție.

A găsit un caiet nou. După o ezitare, a refuzat să mai scrie ceva pe copertă, să îl mai intituleze în vreun fel, aşa cum făcuse, de pildă, cu toate celelalte de dinaintea lui, din care mai exista acum doar o cenuşă, nici măcar aceea a lui, ci instrăinată în locul unde avea să fie peste un an sau doi un lac de acumulare. Nu din superstiție a refuzat să mai scrie ceva, ci pentru că găsea a fi corect şi terapeutic să încerce să refuze acum orice formă de narcisism. Ca un exercițiu pentru ce ar fi putut să fie.

Avea câteva idei, nişte gânduri pe care altădată ar fi preferat să le țină minte. Acum era obosit şi îi lipsea inclusiv motivația acestui minim efort. A scris în acel caiet tip dictando, de 48 de file, coperte albastre, următoarele cuvinte, cu scris îngrijit, chiar preocupat, fără a se grăbi în vreun fel:

...Poeții ar trebui să fie judecați în piața publică pentru că nu fac şi nu consideră lucrurile concrete a fi dominante celor imaginare. Să fie izbăvitor şi de ajuns faptul că ei păstrează şi cultivă emoția pentru toate cele care nu te satură?

Ce martirizare să aparții unui popor care se mândreşte numai cu morții lui!

România prezentă se pierde din prezentul fiecăruia dintre noi. Astfel, trecutul devine doar al ei, iar viitorul numai al nostru. Un timp prezent, care să fie şi comun, există doar în nişte evenimente, de altfel străine pentru fiecare în parte. Soluții? De gândit şi de scris.

Pentru a putea să trăiesc va trebui să mă conving de faptul că lumea este o poveste de dragoste...

Cum de au putut rezista aromânii aproape două mii de ani în mai toate țările balcanice? Cu toate prigoanele, în mijlocul

unor popoare total diferite, care şi-au propus de nenumărate ori decimarea lor, în cazul în care îşi vor afirma identitatea? Fără a avea de undeva vreun sprijin... Şi cum li s-a putut păstra atât de mult timp conştiinţa unui *acasă* românesc, localizat precis împrejurul Carpaţilor? Aici a fost locul în care s-au întors de fiecare dată atunci când li s-au luat părinţii, agoniseala şi sângele…

Uneori, cerul nu îţi mai pare atât de străin, nici prin natură, nici prin îndepărtare. Este asemenea unui om de care te apropii, despre care crezi că îţi este cunoscut înainte de a-l cunoaşte. Ţi se pare că l-ai mai văzut undeva.

Cerul este un spaţiu care se poate vedea de oriunde, inclusiv dintr-un vis comun. Iar în ceea ce îi priveşte pe oameni, probabil că este cel mai visat spaţiu al experienţei lor privite, imaginate ori trăite. Fiecare dintre noi îl împinge cu sufletul său mai departe. În acest mod, poate că îl împingem, o dată cu acesta, şi pe Dumnezeu la marginile cerului. Acea senzaţie că ai cunoaşte pe cineva mai înainte de a-l cunoaşte de fapt te relevă mecanic unei subconştiente melancolii şi unei spontane curiozităţi. Faţă de cer ai putea să simţi nevoia de a-l atinge, trăind într-o secvenţă sentimentul că el îţi aparţine. Să fie asta doar o vanitate, personalizată de nişte nori mărunţi şi efemeri? De nişte stele care ne ating de fiecare dată inimile… Posibil ca vanitatea fiecăruia dintre noi să trebuiască să existe numai datorită şirului de frustrări la care suntem supuşi. Ca o reacţie şi, în acelaşi timp, ca un depozit din care trebuie să avem de unde să pierdem...

Marin Petreanu încerca să îşi aducă aminte viaţa întocmai ca pe un rezumat, făcut, arbitrar, de cineva prin sublinierea

unor fragmente dintr-o carte, aşa cum întâlnise el însuşi în nişte cărţi învechite. În aceste sublinieri exista tot ceea ce îi locuise sufletul şi tot ceea ce deslocuise el cu sufletul lui. Percepţiile nu păreau să i se fi schimbat, constata că sufletul îi era acelaşi, asociat unei neîmbătrâniri. Inclusiv tristeţiile îi erau aceleaşi, dar şi bucuriile... Numai atât se schimbase – cantitatea din depozitul de amintiri. O dată cu maturitatea, undeva în suflet avea mai multe *amintiri*, el se putea raporta acum la mai multe lucruri consumate, la o suprafaţă mult mai întinsă de nostalgii...

Vedea împrejur că oamenii aveau nevoie de tristeţe, o căutau oriunde, în opţiunile din vieţile lor personale, în cărţi, în filme, în nişte întâmplări ale semenilor. Probabil că îşi doreau să consume o tristeţe străină de ei, din teama de a nu le rămâne cumva propria nefericire ca fiind dominantă, să nu fie nevoiţi să se hrănească cu înţelesuri relevate din propria lor amărăciune.

Erau şi atunci destule lucruri, gânduri şi femei care îi trezeau admiraţia, mă refer la acea admiraţie pură, căreia nu i se adaugă şi nici nu îi mai este necesară vreo formă de îngăduinţă. O admiraţie care nu îşi mai ridică fundul pe tocurile indulgenţei.

Să fi fost toate aceste momente un început de maturitate, un înveliş? Cine avea să ştie? Oricum, se gândea atunci la asta. Poate că şi din acest punct de vedere Transnistria, războiul, îi părea incitantă, provocatoare. Acel război al românilor, înstrăinat de români, aşa cum deseori s-a întâmplat cu istoria lor. Istoria românilor este în cea mai mare parte a ei istoria unei neimplicări. Rareori, câte un bărbat a sesizat absurdul la care îi este supus poporul din care el vine în această lume, pentru a o cunoaşte şi pentru a o stăpâni, şi a reparat istoria neamului său prin propria lui implicare. Să mai găseşti pentru propria ta viaţă un preţ în astfel de momente, când poţi repara dintr-o dată nişte secole pierdute zadarnic, ar fi o nebunie şi o mârşăvie prea

mari, o ruşinoasă micime. Cât îi înțelegea pe toți aceşti oameni despre opțiunile cărora multe feluri de pitici aveau acum toată gama de păreri, proiectate să minimalizeze, atât pe ei, cât şi ceea ce reuşiseră să facă! Piticul, în genere, are un alt orizont, mult mai apropiat de însuşi locul poziționării lui, şi asta numai dacă este un pitic norocos, pentru că, altfel, cel mai probabil, vederea îi este ocultată de chiar obstacolul pe care vrea să se urce.

Dacă i-ar fi putut strânge cineva într-un singur neam pe toți aceşti vizionari ai unui înțeles comun despre consumarea timpului, istoria nu ar mai fi avut nici un sens.

Dar oare gândurile şi stările inimii lui erau ale unei reprezentări corecte? Era bine ceea ce avea să facă? Îndeplinea normele unei maturități invocate de către lumea întreagă? Acest complex, această inhibiție... „Lumea întreagă" şi „lumea" largă" erau expresii care îi plăceau... Le descoperise undeva, în copilărie, pe ulițele satului. În schimb, frica de a nu avea întreprinderi fără o raportare la normalitatea celorlalți, în fond la potențialul acestora, îl indispunea. Nu lăsa niciodată să se vadă asta, măgulindu-se că acest tip de discreție nu făcea decât să îi protejeze. Fragilii trebuie protejați mai presus de orice, cu excepția adevărului... De aici, un întreg conflict... Plus cine pe cine consideră fragil... Poate că asta este încă o diferență esențială între oameni şi animale, pe lângă faptul că omul nu are pene şi că omul poate să zâmbească, să râdă..., omul consideră, în defavoarea semenului său, că are dreptate, că fragilitatea este a celuilalt. Mi se pare mai important chiar şi decât faptul că zâmbetul este mai complicat decât râsul...

Oricum, pentru un bărbat, o dată începută acea perioadă a maturității, ea este ca şi încheiată. Bărbatul nu are timp să şi-o trăiască aplicat. Este de vină lipsa unei diversități a timpului

necesar trăirilor sale din vremea maturităţii. Bărbatul pare mult prea precis direcţionat de la natură ca să mai poată să perceapă timpul între opţiuni, între ezitări. Cât timp este bărbat, alegerea îi este aceeaşi... Iar timpul, într-adevăr, se percepe, dominant, doar între ezitări. Câte îi erau necunoscute lui Marin Petreanu atunci! Mai toate lucrurile încă îl pândeau din cutele timpului. Şi această pătură, cu care te acoperi înaintea universului, nu poate să fie niciodată întinsă. Poate că numai la moarte.

Era dimineaţă, ultima dimineaţă înaintea unei hotărâri importante, capitală pentru propria lui viaţă. Aşteptase să rămână ultimul acasă, pentru că i-ar fi fost cu mult mai greu să trebuiască să fi plecat înaintea părinţilor, să fi fost nevoit să îi salute, fără să le spună că nu mai pleacă la şcoală, ca în fiecare zi, ci direct la acel autocar...

Înainte de a ieşi din apartament, le-a scris un bilet pe care l-a lăsat lângă telefon, pe hol. Era bine să le fie adresat amândurora: „Am plecat în Basarabia. Nu avea rost să vă mai anunţ că ziua aceasta este ziua în care voi pleca, am dorit să vă menajez de acest moment. De toate detaliile unei despărţiri. Cred că mă înţelegeţi. Rămâneţi liniştiţi, nu cred că mi se va întâmpla nimic, voi avea grijă, cât va fi cu putinţă acest lucru. Eu însumi îmi doresc să trăiesc, să fiu sănătos. Să fiţi convinşi de faptul că voi aţi făcut tot ceea ce v-a stat în putinţă pentru ca eu să nu fac acest gest. Am nevoie de drumul acesta. Şi încă ceva: este important să nu trăiţi sentimentul de a nu mă fi cunoscut, acest lucru s-ar putea să vă înspăimânte mai mult decât vă înspăimântă acele pericole la care vă gândiţi şi care nu sunt decât posibile. Purtarea mea de grijă este, însă, reală. Cu bine! Fiţi siguri că ne vedem la toamnă. Vă iubesc, deşi nu v-am ascultat. Adică, nu v-am făcut această dovadă... Victor să aibă grijă de tot ceea ce este la ţară.”

Marin Petreanu s-a dus direct la gară, pentru a-şi recupera bagajul, apoi s-a îndreptat înspre liceu. Cam de la jumătatea distanţei dintre gară şi curtea şcolii sale se vedea autocarul, parcat imediat în spatele porţii. S-a apropiat, destul de mulţi cei dinăuntru, majoritatea fete. S-a uitat la ceas, mai era aproape o jumătate de oră. Fără a se opri, s-a îndreptat înspre clădirea unde avea el clasa. Acolo, la intrare, erau trei elevi de la clasa a XI-a B, cea paralelă, Radu Drigă, Darius Comănescu şi Marius Badea. Cu ultimul dintre ei era chiar într-o relaţie de amiciţie, pornită de la faptul că amândoi erau suporterii aceleiaşi echipe de fotbal. Pe primii doi îi dispreţuia, nu erau preocupaţi decât de culturism, toată ziua îşi puneau bărbia în piept şi se priveau între pectorali, să vadă cât li s-a mai adâncit „şanţul" dintre ei. În asta consta întreaga lor prietenie...

Petreanu a rămas puţin de vorbă cu Badea, răspunzându-i că pleacă la Chişinău. Bagajele pe care le purta pe umăr fuseseră motivul unei întrebări... Tot atunci, s-a răzgândit să mai urce până la el în clasă, plecarea era cu două zile înainte de terminarea cursurilor, dar nu mai avea nici un rost. Lui Badea i-a spus, în glumă, într-un fel complice, zâmbind, că pleacă în Transnistria, „să vadă ce-i pe acolo". Vorbiseră uneori despre subiect, pe acest coleg preocupându-l istoria. În amiciţia lor, plecaseră de la pasiunea comună pentru Universitatea Craiova. Măcar el merita această ultimă informaţie, era un reprezentant al tuturor colegilor săi… În cazul în care nu îi va mai întâlni vreodată.

– Du-te, măi, de aici! Cum să te duci în Transnistria? Nu mi-ai spus nimic până acum despre aşa ceva.

– Serios. Ştii tu că vorbesc aiurea? Spun şi eu pentru a rămâne cuiva spus. Atâta tot. Hai că mă duc la autocar... Salutare!

Surprins, fără reacție, Marius Badea a răspuns întinderii de mână.

Lângă autocarul parcat pe aleea principală a liceului, Petreanu a văzut un elev care i se părea cunoscut de prin curtea şcolii. Atunci i-a venit o idee:

– Tu pleci cu acest autocar la Chişinău, eşti basarabean?

– Da. Dar de ce întrebi?

– Uite, am o rugăminte foarte mare la tine. Trebuie să ajung neapărat în Republica Moldova şi încă nu am vorbit cu însoțitorul de grup. Sper să îmi dea voie.

– Este un inspector...

– Ştiu eu cine este... Am nevoie de tine să îi spui, dacă va fi cazul, că ne cunoaştem de mult, că suntem chiar prieteni şi că vin pe la tine pe-acasă, în vacanță, invitat, că ne ştim de aici, din liceu. Ştiu că eşti elev la noi, nu la Tudor, te-am mai văzut prin curtea şcolii... Nu ştiu exact la ce clasă, dar ştiu că eşti în Spiru.

– Cum să nu? Nu avea nici o grijă, îi spun. Ce faci la Chişinău, stai mult? Chiar te pot lua la mine în ospeție. Stau lângă Chişinău, nu departe, în Raionul Ialoveni, satul Țâpala.

– Am să îți spun eu cum facem, nu acum. Poate am să vin şi pe la tine. Acum, cel mai important este să mă primească în autocar. Pe inspector îl cheamă Gămăneci, îl ştiu de mai mult timp. Numai că îmi este frică să nu cumva să nu mă primească în maşină.

– Da, aşa îl cheamă, răspunde cumva de noi. Merge şi el la Chişinău.

– Acum, hai să facem şi cunoştință! Marin Petreanu.

– Poiată Igor...

– Bine, Igor. Te rog mult să mă ajuți! Trebuie neapărat să îmi reuşească această plecare.

– Nu avea griji, ne descurcăm noi...

– Mulțumesc mult, îți rămân dator, o să văd eu cum mă voi achita...

– Nici o datorie! Şi cred că nu este greu deloc. Îi spun că vii la mine. De ce să nu te lase?

– Aşa să fie...

– Hai să îți pui geanta asta mare la bagaje! Nu îți face nici o grijă!

Când s-a întors, Gămăneci intra în curtea liceului... Au trecut amândoi pe partea cealaltă a maşinii, portbagajul era şi acolo deschis. Igor i-a spus:

– Hai să intrăm în maşină, să ocupăm locuri! Mai trebuie doar să ne aducă pachetele de la cantină, pentru drum. Apoi, plecăm. Poate nici nu te vede în maşină. E posibil să facă doar prezența, fără să ne mai numere... Aşa s-a întâmplat şi dățile trecute.

– Nu..., este riscant aşa, să nu îi spun. Dacă mă prinde, mă va da jos imediat. Îl ştiu... Este mult mai bine să îi spun dinainte, am mai multe şanse astfel. Îi place să vorbeşti cu el, să îi ceri voie...

– Bine, fă cum vrei, cum crezi...

– Cum se numeşte satul tău? Spune-mi şi zona în care este!

– Țâpala, raionul Ialoveni, e destul de aproape de oaraşul Chişinău.

– Hai cu mine, mergem acum!

– Hai!

S-au apropiat amândoi, Petreanu îşi pregătise atunci un zâmbet şi un ton sigur. Ceea ce avea să spună, inclusiv cuvintele folosite, fuseseră prevăzute, aşa cum am mai spus, cu mult timp în urmă... Însă teama tot exista, momentul era hotărâtor, împresurându-i respirația strâns. Totul era decis în acele momente...

– Bună ziua, domnule profesor! Sunt Marin Petreanu. Cred că vă mai aduceți aminte de mine, am fost elev la Sadu. Dumneavoastră ați venit odată într-o inspecție acolo şi ne-ați dat un test. Apoi m-ați lăudat pentru ce scrisesem acolo... Tatăl meu a fost coleg cu dumneavoastră la liceul din Novaci...

– Da, Marin. Cum să nu îmi aduc aminte? Cum puteam uita o asemenea lucrare? O păstrez încă. M-a impresionat foarte mult.

– Numai că s-a cam perimat sistemul de referință… Valorile acelea au căzut…

– Ei, lasă… Nu asta contează, ci modul cum ai argumentat.

– Mă bucur că v-a plăcut. Cui nu îi place să fie apreciat?

– Ce este?

– Vreau să vă rog ceva. Îmi cer scuze că vă iau aşa, în grabă, că vă pun în fața faptului împlinit... Eu v-am mai căutat pe la inspectorat, de două ori în ultima vreme, dar nu v-am găsit niciodată... Ultima dată l-am luat şi pe tata, îmi era teamă că nu veți fi de acord, deşi este o chestiune simplă, ține numai de bunăvoința dumneavoastră...

– Stau mai mult în teritoriu, mă duc în inspecție la şcolile din județ, poate de asta nu m-ai găsit. Când m-ai căutat?

– Inclusiv în săptămâna asta, după ce am aflat că dumneavoastră răspundeți de elevii basarabeni care au venit să învețe la noi. Acum, sunteți singura mea şansă pentru a putea să ajung la Chişinău fără să plătesc drumul.

– Spune-mi despre ce este vorba!

– Aş vrea şi eu să stau câteva zile într-un sat la prietenul meu, la Igor, o săptămână, două... A fost şi el pe la mine, pe la Alimpeşti. Şi v-aş ruga foarte mult să mă luați în acest autocar, aş salva nişte bani de drum, plus timpul... Poate nici nu m-aş descurca singur la tren. Ar trebui ca el să mă aştepte în gară, complicații fără sens... Vă cer această favoare... Nu ştiu dacă vă

amintiți, dar după acel test mi-ați promis că mă luați, prin pionieri, într-o tabără, la Năvodari. Nu m-a mai căutat nimeni de atunci... Poate ați uitat, posibil să vă fi şi răzgândit…

– Ştiu despre ce vorbeşti, numai că tabăra aia nu s-a mai făcut...

– Ba s-a făcut, m-am interesat la vremea respectivă. Probabil că ați uitat dumneavoastră de mine... Dar nu e nimic. Sunt convins că atunci aveați multe lucruri pe cap... Numai pe mine nu trebuia să mă țineți minte... Acum, vă puteți revanşa însă. Nu vă costă nimic să mă luați cu dumneavoastră...

– Şi acum sunt la fel de ocupat cu serviciul. Mai mult, problemele pe care trebuie să le rezolv sunt cu mult mai mari. Şi mai diverse.

– Da?

– Taică-tău ştie de acest drum al tău?

– Păi, cum să nu ştie? Dacă v-a căutat chiar el... La fel, nu v-a găsit. Este adevărat, nici nu cred că a insistat foarte mult. N-are nici el timp…

– Să ştii că pot să îl întreb, ştiu biroul unde lucrează, suntem colegi de clădire.

– Cum să nu ştiu acest lucru?! Întrebați-l când vreți dumneavoastră, chiar şi acum, la un telefon.

– Am văzut că mai scrii pe la „Gorjeanul" şi pe la alte ziare pe aci, prin oraş.

– Da, din timp în timp, când mă mai supără câte ceva. În rest, poezie…

– Unde vrei să dai după liceu, la ce facultate? În ce clasă treci? A zecea, a unsprezecea?

– Nu, trec în ultimul an. Poate că voi da la drept, poate la filologie.

– Nu te-ai hotărât încă?

– Văd eu... Între drept şi filologie... Vara asta mă voi hotărî.

– Bine, te voi lua în maşină. Dar sigur ştie taică-tău? Nu vreau să pleci fără să cunoască acest lucru.

– Domn' profesor... Cum să plec fără să ştie? Nu mi-a dat banii chiar el? De la cine credeți că am banii de drum?

Apoi, inspectorul Gămăneci i s-a adresat lui Igor:

– De unde eşti tu, din ce localitate?

– Din satul Țâpala.

– Departe de Chişinău?

– Vreo 30 de kilometri, nu foarte departe.

– Şi va sta la tine? Părinții tăi au fost anunțați?

– Cum să nu? Le-am trimis scrisoare. Ştiu că suntem prieteni, că am stat şi eu la el, la Alimpeşti.

– Ți-a plăcut acolo?

– Da, foarte mult. E frumos.

– Bine, să fiți cuminți! Urcați în autobuz, nu mai este mult până plecăm.

Nu ştiu dacă vă sunt cunoscute astfel de momente, dar există clipe când toată emoția dispare dintr-o dată, lăsând loc unei mulțumiri, confundabilă cu fericirea. Aşa a fost şi atunci, Petreanu a urcat în autobuz, cu o bucurie ca şi cum ar fi scăpat dintr-o cumpănă mare. Aproape toate locurile erau ocupate. Cele care arătau a fi libere erau păstrate pentru alții, care urmau să vină. Cu Igor mergând înaintea lui, lăsându-se condus de acesta, s-a îndreptat spre locurile din spate, aşezându-se pe ultimul rând de banchete, la geam. Petreanu privea curios chipurile elevilor basarabeni. Toți erau foarte veseli, râdeau, discutau tare, mulțumiți că a venit vacanța şi că plecau acasă. Marin a stat câteva minute de vorbă, în jur de un sfert de oră, întrebându-l pe Igor diverse lucruri. Acesta îi oferea tot felul de informații despre Basarabia, mijloace de transport, costuri, distanța şi altele.

La un moment dat, prin parbrizul autocarului, Petreanu şi-a văzut mama intrând în pas grăbit în curtea liceului. Inima aproape că nu mai era inimă... Apoi, mut, o urmărea cum cerceta fiecare fereastră a autocarului... Ca paralizat, inert, a simțit pericolul ca mama lui să se întâlnească cu Gămăneci. Posibil să îl fi cunoscut şi ea de la inspectorat. În afară de această spaimă, o tristețe mare i se aşezase greu în piept. Cum avea să facă față acestei întâlniri? Cum va reacționa ea? Ce se va întâmpla acum? Trebuia să se grăbească să ia o decizie, să coboare până nu avea să vină Gămăneci la maşină. Deja cei doi şoferi erau înăuntru. Cu sufletul lovit şi îmbrâncit de surprindere, a coborât foarte grăbit din autocar... Cum aflase mama lui de plecare? Venise până acasă şi citise biletul? Chiar şi aşa, cum de ştiuse să vină în curtea liceului? Trebuia să fie calm, vesel chiar...

– Nu trebuia să mai vii aici, nu se întâmplă nimic. De ce ai mai venit?

– Nu îmi spui tu ce trebuie şi ce nu trebuie să fac. De ce m-ai mințit? M-ați batjocurit tot timpul. Şi tu, şi Victor. De ce nu mi-ai spus adevărul?

– Nu te-am mințit, nu ți-am mai spus exact ziua când voi pleca. Asta a fost tot. Cum să te mint? Cu ce? Doar ştii ce a fost acasă...

– Unde te duci?

– Am un amic, de aici, din liceu. Am să stau la el câteva zile. Apoi, mă duc pe acolo, fac unul-două reportaje din front şi vin acasă...

– Ce amic?

– Pe Igor, ți-am mai spus de el.

– Nu mi-ai spus despre nici un Igor. Fii atent, când te întorci, s-ar putea să nu mă mai găseşti! Sunt foarte bolnavă... Asta îmi va pune capac.

– Stați liniștiți, nu se va întâmpla nimic, o să mă întorc. Poate chiar repede... Cum ai ştiut să vii aici? Ştiam că eşti la serviciu.

– Tot timpul mă desconsideri...

– Ți-a spus cineva despre autocar, sau te-ai interesat tu după ce-ai citit acasă biletul lăsat de mine, ai dedus şi ai dat telefon.

– Hai înapoi, ia-ți bagajul şi hai!

– Nu insista, nu vin. Fii convinsă că plec! Doar mă ştii... Hai să nu facem spectacol aici! Nu vreau să mă faci de râs...

În acel moment, ochii ei au dat să se umple de lacrimi. L-a privit străin...

– Te mai întreb o dată... Nu mai rezist. Tensiunea asta m-a terminat. Nu te întorci acum cu mine acasă?

În inima lui avea un imens regret, o remuşcare, despre care ştia că nu va putea să o compenseze niciodată. Îl durea gâtul de atâta mâhnire. Ochii, ei înşişi, îi deveniseră un prag al lacrimilor. Şi totuşi a putut să îi răspundă, privindu-o ca pe un perete cunoscut de mult timp:

– Nu.

– Bine.

A văzut-o plecând, mergând drept, sigur, fără ezitare. Îl durea inclusiv mândria ei. Însemna că era cu atât mai mult supărată... Ar fi dorit să fie ezitantă, să îl fi rugat mai mult, asta ar fi însemnat că totul ar fi părut, cel puțin, suportabil pentru ea. Că îşi oferă cel puțin o speranță.

A mai apucat să-i răspundă:

– La revedere, o să mă întorc. Sunt sigur de acest lucru. Ai să vezi.

Marin Petreanu ştia că propria pendulare, înainte de a se hotărî să plece, şi chiar după asta, avea o foarte mare

încărcătură. Acum, putea simți sensurile acestor stări. Lovit parcă pe toată suprafața corpului de nenumărate ciocane, s-a întors înspre autobuz, nu înainte de a-şi mai fi privit o dată mama îndepărtându-se. În apropiere, cei trei colegi stăteau de vorbă, la baza treptelor scării de la intrarea în liceu, cu profesorul de istorie, Gheorghe Gorun. Petreanu l-a observat pe Badea cum îi făcea semn să se apropie de ei. Trebuia să fie vesel din nou... La naiba cu toate aceste convenții şi cu toată această reprezentație a fizionomiilor mascate de zâmbete de circumstanță! Notase undeva că sunt o minciună toate convențiile, în marea lor parte. În plus, ele, ca efect, labilizează oamenii prin simpla protecție pe care le-o oferă față de realitate, de întreaga ei consistență. Convențiile pun oamenii în situația de a fi protejați față de însăşi propria lor realitate. Civilizația, patrimoniul regulilor, are numeroase aspecte de păcăleală reciprocă între oameni. Este o neîntâlnire în cea mai mare parte a ei, o înstrăinare între oameni, un neajuns, deşi aproape niciodată un om nu poate cunoaşte un alt om... Îşi aducea aminte aceste lucruri... Iar aducerea aminte este un confort, o salvare, de cele mai multe ori.

Apropiindu-se de grup, l-a auzit pe Marius Badea spunând:

– Domnul profesor nu crede că pleci în Transnistria...

– Şi, dacă nu crede, ce pot eu să fac? Să îl ajut? Apoi, râzând, apropiindu-se de profesorul Gorun, dar de ce trebuia să îi spui? Vă salut, domnule profesor! Bună ziua!

– Bună ziua, Marin! Unde spui că pleci?

– Exact unde v-a spus bolovanul ăsta, nici măcar nu trebuia să o facă.

– Şi de ce te duci?

– Să văd care-i treaba pe acolo.

– Te duci cu scop de a intra în front, să lupți, sau să scrii?

– Nu ştiu, am să văd la fața locului... Să văd dacă e cazul...

După asta, a râs din nou, cât se poate de natural…

– Poate ne trimiți ceva scris de acolo, nişte impresii, chiar şi de la Chişinău... Nu neapărat din front. Cum vezi tu situația de acolo.

– Să colaborăm din nou? Va mai apărea ziarul ăla, Cuvântul Libertății?

– Chiar pentru altul, indiferent care va fi el, nu contează asta. Poate îl vom scoate pe acela din nou.

– Vom vedea... Scuzați-mă, trebuie să mă duc în maşină. Îl văd pe domnul Gămăneci venind. Nu mai stăm mult. La revedere! Ne întâlnim la toamnă. Vă salut, băieți, şi pe voi! Şi-au dat mâinile şi, în tot acest timp necesar strângerilor de mână, Petreanu a putut să îi privească: se uitau la el inexpresiv, fix, fără viață. Doar o idee de curiozitate...

Imediat în urma domnului Gămăneci, grăbit, Petreanu a urcat în maşină. Peste doar câteva minute s-a citit de pe nişte foi numele tuturor. Toți erau prezenți.

Se gândea la atâtea lucruri, mai ales la mamă. „Ce o fi făcând acum? La ce s-o fi gândind? Cum se simte? Cât va trebui să plângă? Ce descurajare! Numai de asta nu avea acum nevoie.” În acele momente, aproape că a avut pornirea de a coborî din autocar, de a alerga acasă pentru a-şi cere iertare. Între război şi mamă alesese războiul...

Dintre toate numele, reținuse numai unul singur, al unei fete frumoase, destul de emancipat îmbrăcată, foarte mulat, în colanți albi, cu motive florale de culoare vişiniu spre roşu. O chema Larisa, iar Igor îi spusese că este din Cimişlia, cam departe de unde stătea el... Dar cât poate să însemne asta în Basarabia, o țară atât de mică?

Marin Petreanu, de la fereastra ultimului rând de banchete, îşi privea oraşul scurgându-se din viața lui,

rămânând, undeva, într-un loc care ar fi putut să îi fie de acum încolo străin. Trebuia să privească până la capăt... Măcar atâta lucru putea să facă.

Îi părea atât de rău de părinţi şi ei nici nu puteau să ştie, să afle acest lucru... Îi venea, din nou, să plângă. De pe pasarela care trecea peste calea ferată îi arăta, în partea opusă, Coloana Infinitului. Era mult soare, lumina se juca pe ea şi peste toată lumea pe care o vedea atunci. „De acum încolo, Dumnezeu va trebui să existe!”

Parcurgerea judeţelor Gorj şi Vâlcea s-a întâmplat repede. A mai vorbit un timp cu Igor, până înainte de Autostrada Bucureşti - Piteşti, apoi s-a retras dintre toate gândurile într-un somn adânc, recuperator. Nu se odihnise prea bine în noaptea de dinaintea plecării, dar, dincolo de acest aspect, căuta să se retragă, să uite pentru puţin timp, compensator, tot ce fusese până atunci. Avea nevoie de o linişte a uitării şi de anonimat. Din timp în timp, le auzea basarabenilor veselia şi certurile, apoi adormea din nou. La un moment dat, profesorul Gheorghe Gămăneci a venit până la el să vorbească. Văzându-l că doarme, a renunţat. L-a întrebat pe Igor doar atât:

– De mult timp a adormit?

– Cam de o oră...

– Când se trezeşte, să îi spui să vină până la mine, vreau să vorbim ceva.

– Îi spun, îl pot şi trezi dacă vreţi.

– Nu..., lasă-l să doarmă.

Petreanu ar fi putut să deschidă ochii, dar era mai confortabil aşa, chiar dacă putea să fi fost doar o amânare. În plus, dacă se prefăcea că doarme, era posibil să adoarmă din nou.

Autocarul intrase în Bucureşti, ştia că aici trebuia să fie primul popas. Aveau ceva de rezolvat, apoi mai aveau de făcut un ocol. Îi auzise vorbind în acest sens pe cei doi şoferi şi pe inspector încă de la plecare, programându-şi distanțele pe care cei doi trebuiau să le conducă, alternativ.

Căldura puternică răzbătea prin geam, încălzindu-i tâmpla lipită de perdea. A deschis ochii. Totdeauna, de câte ori ajunsese în acest oraş, fusese curios să privească. Străzile, clădirile, oamenii. Aproape niciodată nu fusese mulțumit, dar curiozitatea se manifesta în continuare, ca un făcut. Frumusețea Bucureştiului trebuia să fi fost ceva îndepărtat, ascunsă dincolo de acel dinamism venit din înghesuială. Trăia un sentiment destul de surprinzător – era convins că acest oraş era frumos, chiar dacă frumusețea lui nu se vedea în nimic...

Orele treceau fără să mai însemne ceva, nefăcând apel la nimic anume. Un timp al nimănui. Pentru oricine ar fi fost destul de greu să mai considere acele ore ca fiind o dovadă a timpului, cu atât mai mult pentru el. Au trecut fără însemnătate, nici măcar nu au reținut un dialog între el şi Igor. Acesta insistase că ar trebui să rămână măcar două-trei zile acasă la el, la Țâpala, dacă tot se petrecuse această întâlnire.

Toate localitățile din România îmbrăcaseră cu nişte culori elastice, prin fereastra caldă, câteva gânduri, câteva sentimente. După alte două opriri, granița de la Albița fusese trecută în jur de ora 5 dimineața, când o lumină tânără, cu mână sănătoasă, dădea într-o parte negurile dealurilor şi ale câmpurilor de dinainte. Trecuseră Prutul...

Au oprit pe creasta unui deal şi au ieşit cu toții afară. În spate, nu se vedea nimic. Înainte, doar un peisaj colinar. Un pământ foarte negru, cu aspect sfărâmicios totuşi, arat şi mărunțit impecabil, se întindea într-o parte şi în alta a drumului, neperturbat de nici o pată de un alt fel de verde, corespondentă ca nuanță cromatică unor smocuri de iarbă, crânguri, ori

şanţuri. Un singur fel de verde ocupa hotărât întreaga perspectivă. Doar nişte rare lătraturi de câini, venite de oriunde, se insinuau între tăcerea moale şi verdele întins şi ondulat.

De sus, din vârful acelui deal, de sub picioarele sale, drumul pleca singur, şerpuind uşor pe după maluri, într-o libertate deplină. Mici porțiuni de asfalt se ascundeau pentru ca mai apoi să apară, previzibil, de după neînsemnate reliefuri pitice. Nu trecea nici un vehicul, nimic nu-i perturba libertatea zadarnică. Posibil să fi plouat cu puțin timp înainte, sau să fi fost doar roua, lumina căuta asfaltul negru pentru vreo oglindire frivolă.

Înaintea lui Petreanu era numai tăcere, înapoia lui se auzeau copiii râzând, coborând, unul după altul din acel autocar, vorbind lucrurile pe care le ştiau. Însoțitorul de drum şi şoferul îi rugau să nu se îndepărteze, să fie atenți la circulație, să nu se întoarcă în maşină având încălțămintea plină de noroi.

Era 13 iunie 1992. Lumina proaspătă şi oarecum străină îl învăluia răcoros. Îi ardeau însă obrajii şi palmele. Nemişcat, privea înainte, deşi nu era nimic de privit. Imaginea, statică, se putea vedea o singură dată şi foarte bine apoi se putea ține minte. Ea era mai aproape decât ar fi putut să fie uitarea. Petreanu continua să privească. Într-un final, a zâmbit, abia perceptibil, nimeni nu ar fi putut să îi zărească acel rictus, poate că nici el însuşi nu ştia că zâmbeşte. Înțelegea numai, deloc confortabil, nesigur, temător, că toată viața de până atunci era posibil să nu mai însemne nimic altceva decât amintire. Pe acel asfalt umed, de pe care lumina rece tachina toată nemişcarea dimprejur, urma să se nască din nou, într-un loc străin, aşa cum vor fi fost toate locurile înainte de naşterea care le-a marcat în memoria cuiva. Zarva şi râsetele copiilor din spate păreau a fi un plâns – transferat de la ei într-un plâns al lui, de nou-născut. Pentru o clipă, s-a întors şi i-a privit atent, dinamica şi imaginea

lor îi erau străine, semn că plânsul şi faptele, deşi ale tale, îți pot fi străine.

De acum încolo, avea să aleagă numai binele, găsit cu dificultate între libertatea de a greşi, la îndemână, şi un bine impus, coercitiv, rezultat în urma stabilirii unor convenții de natură socială. Atunci nu ştia mai nimic din toate acestea, dar ele trăiau în predispoziția sa de a le cunoaşte.

Marin Petreanu se uita atent înspre acel pământ luat României de Uniunea Sovietică în 1940, ochii umezi închideau în urma lui o viață. Nu ştia nici dacă va trebui să se rupă de ea, nu ştia nici dacă va mai putea să o regăsească.

Înapoi era o Românie care numai ce fusese, înainte era o Românie care va să fie...

22 septembrie 2005

Aici se încheie prima parte a unei cărți scrise împotriva războiului. Sfârşitul volumului întâi.

Lămuriri nesolicitate

Au trecut doisprezece ani de la evenimentele în care gravitează personajul acestui roman care, fireşte, este în primul rând o ficțiune, cum ficțiune este viața însăşi, viața care tocmai a trecut sau care stă să fie. Numai prezentul poate fi considerat, de cele mai multe ori, o realitate aproape sigură… Socotind aşa, furia unor complexați va fi în limitele fireşti ale socializărilor de tot felul, iar comparațiile cu ei înşişi nu vor mai avea obiect, lor rămânându-le să descopere, voluptuos şi indubitabil, cum se va putea scrie ceva ce nu s-a trăit, apreciind, în consecință, cu atât mai mult, talentul şi închipuirea, aceleaşi care, din timp în timp, îi fac să creadă că există… Fraza de mai înainte a fost generată de reacția suferindă a unora, ocazionată de intenția de

a tipări pentru prima dată un fragment din acest roman, dar astfel de momente posibil că vor mai exista. Rostul acestei precizări poate fi minor, chiar şi în raport cu agresiunea care a generat-o, dar şi nimicurile trebuie luate în considerare, să nu se piardă laolaltă cu oamenii cărora le aparțin. În acest mod, îmi dau acordul, în calitate de autor al cărții, ca ea să fie citită în registrul imaginarului şi al ficțiunii, protejând astfel de frustrări şi angoase.

De altfel, această miză, a *realității*, ci nu aceea a realizării literare, are importanță doar pentru superficiali, ea nu se circumscrie unei performanțe reale. Dar acest roman în trei părți, pe lângă motivul frivol de a fi luat în seamă ca autor, mai are un rost, cel puțin în proiecția mea, o rațiune de a fi...

Cel mai greu, însă, îmi va fi nu să îmi aduc aminte, să descriu şi să înțeleg lucruri trecute, ci să intru în firea şi în capacitățile mele de atunci, adică să mă întorc într-o *ficțiune*, posedând realitatea şi conştiința de astăzi asupra acelor evenimente. Adevăratul efort va consta în a descrie şi a înțelege lucrurile ca atunci. Protejat de un umor căutat, aş spune că, după ce ai reînțeles, e greu să înțelegi ca la început, fie şi mimat, procedeu cu o potențialitate imediată în cazul unor literaturizări la îndemână. Însă, în ceea ce priveşte gândurile acelei perioade, cu erorile, insuficiențele şi stupiditatea lor secvențială, am găsit că ar fi bine să fie *salvate* în lucrarea de față, cel puțin pentru motivul că ele contribuiseră la deciziile luate atunci. În fond, aceste decizii au devenit baza de existență a cărții. Iar, pe de altă parte, *întâmplător*, ele s-au dovedit a fi personalizarea unui eveniment.

În acest roman, sunt pasaje, cel puțin acea reproducere a lecturii din cenaclu, pe care oricare dintre cititorii educați, familiarizați cu literatura, le-ar putea considera dăunătoare construcției, intimității textului, discordante şi chiar lipsite de vreo valoare estetică, însă acelea au fost ideile şi gândurile de

atunci ale unui personaj, venit dintr-o realitate într-o ficțiune. Dacă aş ciunti din acele aspecte ale realității de atunci, ar însemna să ciuntesc din însăşi ficțiunea de acum… Nu ar fi drept nici față de mine, nici față de posibilul meu cititor. Din alt punct de vedere, chiar dacă poporul din care fac parte nu mai este decât o idee, lucrurile pe care i le las sunt ideile mele, indiferent de stadiul şi de forma lor de atunci. Atât pot să-i las...

De la acele momente şi până acum, am observat că realitatea aceasta se poate întinde până la împărțirea ei în mici bucăți prin care omul să-şi manifeste vanitatea, cum că le-ar cunoaşte şi le-ar putea chiar stăpâni. Deşi cred că împărțirea, despre care am spus, se face de la sine, poate numai datorită tensiunii (din întindere), ea trebuie asistată, supervizată cu instrumentele rațiunii şi, de ce nu, cu cele ale unui cotidian imediat, intim, confortabil.

Aşadar, pentru a favoriza cititorul să consume câteva zeci de ore de realitate „în plus”, în schimbul celei de care îl deposedez, închei aici orice pretenție de prezentare sau de justificare a acestui roman, scris în urma sugestiei şi a invitației de a-l publica, făcute la un târg de carte din Bucureşti, în 2004, de către un îndepărtat amic dintr-un oraş frumos, important şi neasemuit de prietenos mie.

Prin această întoarcere într-un timp asumat, *cel mai mult îmi este frică de personajul meu*, cu toate că ştiu că frica, în toate formele ei instinctive, te îndepărtează de Dumnezeu. Este adevărat, nu ireversibil.

Şi nici nu ştiu, pe mai departe, cum se va purta acest personaj față de mine, un comportament al său față de tiparul şi de obiectul umbrei sale, ce prejudicii va putea să îmi aducă în realitatea noastră, de această dată, comună…

Totuşi, dacă potențialul prejudiciu nu va fi mai mare decât dragostea, atunci despre acest roman se va spune că este preferabil că fost scris. Iar dacă nu, scrierea lui este o altă

greşeală, pierdută în mulţimea greşelilor care făcură mai înainte această istorie a lumii, o jertfă. Ar putea să fie de ajuns, măcar ca etapă. Nimic din ceea ce este important, adică etern, nu se fundamentează decât pe jertfire. Dumnezeu trebuie să existe, cel puţin datorită faptului că omul este atât de mic în comparaţie cu ceea ce visează.

Aproape tuturor celor care au vorbit sau au cântat adevărul despre Basarabia le-a decis cineva un final, dar această realitate probabilă este îndulcită de certitudinea că toţi ne vom retrage cândva în spatele realităţii, indiferent de motiv, de ce facem, spunem, sau *cântăm*. Diferă numai felul, motivul, timpul şi preţul, dar toate sunt prea neînsemnate în comparaţie cu întregul sufletului, cu acest evident argument al Vieţii.

Pe de altă parte, această carte are un semn, care se mută din loc în loc, al unor alte aduceri aminte: în mulţi ochi ce se vor deschide şi vă vor privi dinăuntrul ei, Dumnezeu era trist. Şi chiar în unele dintre supărările mele, dacă vă veţi uita mai atent, vă veţi putea privi ca într-o oglindă.

Pentru provincii româneşti şi chiar pentru România întreagă, Rusia a fost o identitate aproape fatală, un blestem istoric, strâns împletit cu vocaţia românilor de amanţi perfecţi ai prezentului şi ai evenimentelor de tot felul, o pedeapsă, până la urmă, corectă. Deşi românii îşi comercializează mereu comunicarea, ei rămân tot singuri. Nu au învăţat nici până astăzi cu cine să se dezînsingureze, iar nenumăratele opţiuni fără criteriu le-au debilizat luciditatea. Şi, oricât ar părea de implicaţi, ei se simt, din cauza propriilor defecte, mereu stingheriţi în mijlocul istoriilor, ca un adaos de care nimeni nu are nevoie pentru prietenie. Pentru că nu au o libertate interioară, caută continuu una în afară.

Ar fi potrivit să fiu înţeles şi această înţelegere să nu deranjeze pe nimeni, nici măcar pe români: După Dumnezeu, nu am nimic mai sfânt în această lume decât ţara mea şi

poporul meu. Eu nu mă consider un cetățean al planetei mai mult decât mă consider român. Țară nu mai am, mi-a rămas doar poporul, iar pe acesta trebuie să îl caut. Mărturisirea de față poate fi un *acord î*n gamă minoră, specific rusească.

Pentru noi, Rusia a fost un Răsărit al întunericului. Însă, dacă m-ar întreba cineva ce bucurie mai mare aş vrea să am de la această carte, i-aş răspunde că traducerea ei în limba rusă, din admirație pentru un popor cu adevărat fascinant şi pentru această mare literatură, venită dintr-o sensibilitate deosebită, a unui suflet colectiv rusesc, cu disponibilități mai degrabă pentru revelația mistică decât pentru cea de natură fenomenologică, de expresie socială, probabil cea mai complexă dintre literaturile lumii. Ar fi o împăcare... Dar, pentru împăcare, este obligatorie rostirea adevărului. Al meu, al altora, al nostru...

În plus, eu cred că bătrânețea vine din inimă şi măcar atât aş vrea să spun: bucovinenilor şi basarabenilor noştri ar trebui să le fie ruşine pentru că nu mai visează, iar pe noi, cei din dreapta Prutului, cei care suntem mai jos decât ei, ar trebui să ne înspăimânte faptul de a nu le mai înțelege ori de a nu le mai şti visul. Părem cu toții că nu ne mai reamintim, ca popor, idealurile propriei istorii. Aceasta este cea mai importantă dinamică a imbecilizării noastre şi nu este deloc onest să o considerăm culturală. Cred că numai nişte suferințe uriaşe, corespondente unor mari calamități naturale, epidemii, războaie, mai pot să aducă românilor conştiința de sine, ca existență colectivă. Altfel, acest popor osteoporotic îşi va putea recăpăta numai prin cruce demnitatea.

autorul, posesor al dragostei şi al greşelii,

14 septembrie 2004

Romanul va avea trei părţi, asumate, înţelese, trăite şi aproape scrise: partea întâi sau introducere, în care se vorbeşte despre viaţa simplă, înainte de a o părăsi; partea a doua, ruina unei Românii lăsate peste Prut; partea a treia sau teatrul războiului din Transnistria, acorduri trilaterale ruso-moldo-române.

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România,
nr. R044RNCB 5101 0000 0171 0001,
deschis la BCR, Filiala Sector 1, Bucureşti.

Editura Paralela 45

Piteşti, jud. Argeş, cod 110174, str. Fraţii Goleşti 128-130;
tel./fax: (0248)63.14.39; (0248)63.14.92; (0248)21.45.33;
e-mail: redactie@edituraparalela45.ro

Bucureşti, cod 71341, Piaţa Presei Libere nr. 1,
Casa Presei Libere, corp C_2, mezanin 6-7-8, sector 1,
tel./fax: (021)317.90.28;

e-mail: bucuresti@edituraparalela45.ro

Cluj-Napoca, jud. Cluj, cod 400153, str. Ion Popescu-Voiteşti 1-3, bl. D, sc. 3, ap. 43;
tel./fax: (0264)43.40.31;
e-mail: depcluj@edituraparalela45.ro

COMENZI – CARTEA PRIN POŞTĂ

EDITURA PARALELA 45
Piteşti, jud. Argeş, cod 110174, str. Fraţii Goleşti 128-130
Tel./fax: 0248 214 533;
0248 631 439;
0248 631 492.
E-mail: **comenzi@edituraparalela45.ro**
sau accesaţi **www.edituraparalela45.ro**
Condiţii:

- rabat între 5% şi 25%;
- taxele poştale sunt suportate de editură;
- plata se face ramburs, la primirea coletului.